เมื่อหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล จึงทำให้ข้อกล่าวหาที่ดูเหมือนว่าจะ ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปแล้วกลับกลายมาเป็น ไม่ผ่าน เกณฑ์ฯ ดังกล่าว และยังส่งผลให้ผู้อภิปรายขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ไปด้วย

เกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล จำนวน 6 ข้อดังกล่าว มีดังนี้คือ

1) กรณีที่หลักฐานสนับสนุนนั้น มี 2 หน้าที่คือ ทำหน้าที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่อยู่ในระดับสูงกว่า และยังทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหา ซึ่งต้องการหลักฐานสนับสนุนย่อยอีกด้วย เมื่อหลักฐานสนับสนุนย่อยนั้นสมเหตุสมผล หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

2) หลักฐานสนับสนุนนั้น ผู้กล่าวหา/ผู้โต้ตอบการกล่าวหา หรือบุคคลอื่นเห็นว่าสมเหตุสมผล หรือมีการบันทึกว่าเป็นข้อเท็จจริง หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

3) หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับการรับรองรองจากการตรวจสอบที่เหมาะสม

4) หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ

5) หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ

6) หลักฐานสนับสนุนนั้นไม่เป็นเหตุผลวิบัติ

อันที่จริงแล้ว ในเมื่อข้อกล่าวหานั้น ดูเหมือนว่า ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปแล้ว และหลักฐานสนับสนุนก็มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา เมื่อพิจารณาโดยสามัญสำนึก (common sense) แล้ว หลักฐานสนับสนุนนั้นก็น่าจะผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลด้วย

การที่ข้อกล่าวหาที่ดูเหมือนว่า ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 แล้ว และหลักฐานสนับสนุนก็มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกับข้อกล่าวหาด้วย แต่หลักฐานสนับสนุนนั้น กลับไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลนั้น มีปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดกรณีเช่นนั้นได้มากมาย เพื่อให้พอเข้าใจในช่วงนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง เหตุผลวิบัติประเภทการด่วนสรุปโดยมีข้อมูลไม่มากพอ (hasty generalization/ jumping to conclusion) มายืนยันข้อเขียนดังกล่าว ดังนี้

โดยหลักการแล้ว การด่วนสรุปโดยมีข้อมูลไม่มากพอนั้น หลักฐานสนับสนุนต้องมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาอย่างชัดเจน แต่หลักฐานสนับสนุนนั้น มีน้อยเกินไป ยกตัวอย่างเช่น หลายปีที่ผ่านมามีหนังสือพิมพ์บางฉบับรายงานข่าวว่า พบเด็กที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คนหนึ่งอ่านหนังสือไม่ออก หลังจากข่าวดังกล่าวเผยแพร่ออกไปก็มีนักวิชาการและสื่อมวลชน เริ่มโจมตีระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษามาเป็นระยะเวลาประมาณ 1-2 เดือน จึงมีนักวิชาการคนอื่นๆ ออกมาเตือนว่า สาเหตุของการโจมตี

ระบบการศึกษาในช่วงนั้น เป็นการด่วนสรุปโดยมีข้อมูลไม่มากพอ เพราะนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในแต่ละปีนั้นมีเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ก็อ่านหนังสือออก การที่พบเด็กอ่านหนังสือไม่ออกจำนวนหนึ่ง แล้วไปสรุปว่า ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาของประเทศไม่ได้มาตรฐานนั้น เป็นการด่วนสรุปโดยมีข้อมูลไม่มากพอ ข่าวการโจมตีระบบการเรียนการสอนของประถมศึกษาดังกล่าวก็จึงเงียบไป

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลเพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

จงอาชว์ โพธิสุนทร (2538, น. 29-31) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ไว้ว่า เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2483 เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเศรษฐการและได้โอนมาสังกัดกระทรวงคมนาคมในภายหลัง โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ในการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ บริการด้านคลังสินค้าและท่าเรือ สนับสนุนการขนส่งให้แก่กองทัพเพื่อความมั่นคงของชาติ และป้องกันมิให้การขนส่งทางทะเลหยุดชะงักเมื่อเกิดภาวะไม่สงบ

ในปีแรกตั้ง บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ซื้อเรือเก่ามาดำเนินกิจการ 4 ลำคือ เรือสุริโยทัยนาวา เรือเทพกษัตริย์นาวา เรือศรีสุนทรนาวา และเรือนางเสื่องนาวา เมื่อประเทศไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร เรือทั้ง 4 ลำดังกล่าว จอดอยู่ในท่าเรือของประเทศสัมพันธมิตร จึงถูกยึดไปใช้ในกิจการสงคราม เมื่อสงครามสงบแล้ว ไทยได้รับเรือนางเสื่องนาวาคืนมาเพียงลำเดียว

การดำเนินงานของบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่เศรษฐกิจของประเทศเติบโตและการค้าทางทะเลก็ขยายตัวมากขึ้น รัฐบาลก็เห็นความสำคัญของกิจการพาณิชย์นาวีจึงได้ตรา พ.ร.บ. ส่งเสริมการพาณิชยนาวี พ.ศ. 2521 ขึ้น ผลการบังคับ พ.ร.บ. ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชยนาวี (สพว.) จึงถือกำเนิดขึ้นในปลายปี 2522 การที่บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการเท่าที่ควร ส.ส. ฝ่ายค้านจึงนำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาในหลายประเด็น รวมถึงประเด็นที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ด้วย

2) ข้อกล่าวหา

การอภิปรายในวันแรก ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เกริ่นนำการกล่าวหาประเด็นนี้ไว้ว่า บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ มีผลประกอบการที่ขาดทุนเพราะเกิดจากความผิดพลาดของฝ่าย

บริหาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมต้องเป็นผู้รับผิดชอบ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 215) เมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชอภิปรายจบแล้ว พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นผู้อภิปรายคนถัดมา ต่อจากนั้นก็เป็น นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย นายสมัคร สุนทรเวช อภิปรายกล่าวหาไปหลายเรื่องหลายประเด็น สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ นายสมัคร สุนทรเวช อภิปรายเสริมว่า นอกจากบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ จะมีผลประกอบการที่ขาดทุนแล้ว ยังมีการจ่ายโบนัสกันทุกปี

นายสมัคร สุนทรเวช ได้อภิปรายข้อกล่าวหาอีกประเด็นหนึ่งว่า บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ มีเรือเก่าลำหนึ่ง ซึ่งใช้เงินซ่อมไปถึง 6 ล้านบาท เมื่อซ่อมเสร็จแล้วขายได้ราคาเพียง 3 ล้านบาท ถ้าเรือลำนี้ไม่ซ่อมแล้วตัดเป็นเศษเหล็กจะได้เงินทันที 4 ล้านบาท ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ทั้งๆ ที่เรือบ้านี่หนัก 4,000 ตัน จะเอาเหล็กไปขายกิโลละบาท ได้เงินทันที 4 ล้านบาท ไม่ละครับ เอาไปซ่อม 6 ล้านบาท พอจะเอามาขาย 3 ล้านบาท แล้วทำงานกันอย่างนี้ บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ จ่ายโบนัสกันทุกปี เรื่องนี้ขาดทุนมาตลอด จะเจ๊งมิเจ๊งแหล่ แต่ว่ากรรมการได้โบนัส แจกกันตลอด (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 247)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ มีผลประกอบการขาดทุน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ แจกโบนัสให้กับพนักงานทั้งๆ ที่มีผลประกอบการขาดทุน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ซ่อมเรือเก่าแล้วขายขาดทุน

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ กระทรวงคมนาคมมีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมและกำกับนโยบายของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ก็อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 3 ข้อดังกล่าวว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง ทั้ง 3 ข้อดังกล่าว ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 5 ที่ว่า "หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ" เพราะ ข้อกล่าวหาของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับนายสมัคร สุนทรเวชนั้น พล.ร.อ. อมร ศิริกายะ ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับ และได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหา จนกระทั่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับ นายสมัคร สุนทรเวช ยอมรับ

ดังนั้น ข้อกล่าวหาซึ่งดูเหมือนว่าจะ ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปแล้ว กลับ ไม่ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว ส.ส. ฝ่ายค้านผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

ข้อโต้ตอบหลักฐานสนับสนุนที่ว่า "บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ มีผลประกอบการขาดทุน" พล.ร.อ. อมร ศิริกายะได้โต้ตอบข้อกล่าวหาว่า ผลการประกอบการของบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ในปี พ.ศ. 2520 กับ พ.ศ. 2521 ขาดทุนจริง โดยขาดทุนประมาณ 16 ล้านบาท และ 11 ล้านบาทตามลำดับ แต่เมื่อ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะเข้ารับหน้าที่เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ก็ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยการกู้เงินทุนหมุนเวียน 20 ล้านบาท และเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารฯ ซึ่งผลประกอบการระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายนปีนี้ ได้กำไรประมาณ 3,700,000 บาท (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 364) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาในส่วนนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายสมัคร สุนทรเวช ก็ยอมรับว่าเป็นความจริง

ข้อโต้ตอบหลักฐานสนับสนุนที่ว่า "บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ แจกโบนัสให้กับพนักงานทั้งๆ ที่มีผลประกอบการขาดทุน" กับ หลักฐานสนับสนุนที่ว่า "ซ่อมเรือเก่าแล้วขายขาดทุน" พล.ร.อ. อมร ศิริกายะกล่าวว่า เรือลำนั้นขายได้ 3 ล้านบาทจริง แต่ค่าซ่อมจริงเพียง 2.3 ล้านบาท ส่วนเรื่องราคาขายเป็นเศษเหล็กนั้น กับการแจกโบนัสนั้น พล.ร.อ. อมร ศิริกายะกล่าวว่า

> แต่ว่าจะขายเป็นเศษเหล็กได้ 4 ล้านบาทหรือไม่นี้ กระผมก็ไม่สามารถที่จะตอบได้ เพราะว่าเป็นเรื่องนานมาแล้ว ... อันนี้กระผมก็ขอชี้แจงว่าไม่เป็นความจริงครับ ... แล้วก็บริษัทไทยเดินเรือฯ ไม่ได้แจกโบนัสมาเลยเป็นเวลา 4 ปีแล้วครับ" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 366)

โดยสรุป หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 5 หรือการใช้เหตุผลในประเด็นนี้ไม่สมเหตุสมผล จึงทำให้ข้อกล่าวหาไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล นอกจากนั้นแล้ว เมื่อรัฐมนตรีโต้ตอบข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านก็ยอมรับคำโต้ตอบข้อกล่าวหาเหล่านั้น จึงทำให้การโต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ เป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อที่เกี่ยวข้องข้างหน้า

ตัวอย่างที่ 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

เบล (Alexander Graham Bell) ได้ประดิษฐ์โทรศัพท์ขึ้นในปี ค.ศ. 1876 (พ.ศ. 2419) และได้จดทะเบียนสิทธิบัตรหมายเลข 174,465 ในเดือนมีนาคมปีเดียวกันนี้ (Britannica, CD-ROM, 2003) หลังจากนั้นเพียง 5 ปี โทรศัพท์ก็ถูกนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย โดยเจ้ากรมกลาโหมนำเครื่องโทรศัพท์มาติดตั้งที่กรุงเทพฯ และปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการที่ละ 1 เครื่อง เพื่อแจ้งข่าวเรือเข้า-ออก ต่อมาในปี พ.ศ. 2429 กรมไปรษณีย์ โทรเลขได้รับโอนกิจการโทรศัพท์จากกระทรวงกลาโหมมาดำเนินการและขยายกิจการออกไป

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 พล.อ.อ. ฟื้น รณนภากาศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น ได้เสนอให้มีองค์การอิสระเพื่อดำเนินการกิจการโทรศัพท์โดยเฉพาะ รัฐบาลจึงได้นำ พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 เสนอเข้าที่ประชุมของรัฐสภา และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศตั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 (องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย, 2542, น. 16)

ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2525 องค์การโทรศัพท์ มีโครงการพัฒนากิจการโทรศัพท์จำนวน 2 โครงการ ซึ่งต้องใช้งบประมาณดำเนินการประมาณ 6,000 กว่าล้านบาท ดังนี้คือ

1) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจของ ทศท. พ.ศ. 2515-2523 โครงการนี้จะติดตั้งและขยายหมายเลขโทรศัพท์ในเขตนครหลวงและใกล้เคียง จำนวน 139,100 หมายเลข กิจการโทรศัพท์ภูมิภาคก็จะยกเลิกชุมสายแบบใช้พนักงานต่อมาเป็นระบบอัตโนมัติทั้งหมด รวมทั้งติดตั้งวงจรโทรศัพท์ทางไกลเชื่อมโยงชุมสายทั้งประเทศ

2) โครงการขยายบริการโทรศัพท์เพื่อขจัดความขาดแคลนเฉพาะหน้า พ.ศ. 2523-2525 โครงการนี้จะติดตั้งชุมสายเคลื่อนที่ 15 ชุมสาย และเพิ่มหมายเลขอีกจำนวน 13,000 เลขหมาย (องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย, 2542, น. 52-54)

โครงการพัฒนากิจการโทรศัพท์ดังกล่าว เป็นสาเหตุส่วนหนึ่ง ที่ทำให้ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้เกริ่นนำข้อกล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งกล่าวว่า พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ สนับสนุนให้บริษัท ไอ ที ทีฯ เข้ามาทำบันทึกความเข้าใจกับกระทรวงคมนาคม แต่ในสัญญาบันทึกความเข้าใจนั้น กระทรวงคมนาคมจะเลือกใช้โทรศัพท์ในระบบอนาล็อก (analog) ซึ่งไม่ทันสมัย แทนที่จะเลือกระบบดิจิตอล (digital) ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> มาทำสัญญาบันทึกความเข้าใจกันไว้ ท่านรัฐมนตรีคนเก่าท่านก็ดีนะครับ ท่านก็พยายามป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง แล้วสิ่งที่บริษัท ไอ.ที.ที. เอาเข้ามาทำนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ทันสมัย ... คือระบบที่เขาเรียกว่าแอนาล็อก (Analog) ในเวลาที่โทรศัพท์ทันสมัยในโลกนี้เขาใช้ระบบดิจิตอล (Digital) (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 242)

ต่อจากนั้นมา ในวันเดียวกันนี้ เมื่อถึงคราวที่นายมนตรี พงษ์พานิช ส.ส. จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับอนุญาตให้อภิปราย นายมนตรี พงษ์พานิช ได้อภิปรายสนับสนุนคำอภิปรายของนายสมัคร สุนทรเวชดังกล่าว โดยมีคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ท่านได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ หรือแหล่งข่าวการประชุมกรรมการบริหารชุดใหม่ ท่านบอกว่า ดิจิตอลไม่น่าจะใช้อีกแล้วในเมืองไทย ... แต่ท่านไปให้สัมภาษณ์ กระผมไม่ทราบว่า เพราะเหตุใดจึงไปให้สัมภาษณ์อย่างนั้นว่าระบบนี้ไม่ได้เสียแล้ว (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 320)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายสมพร บุณยคุปต์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายสมพร บุณยคุปต์ไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายสมพร บุณยคุปต์เลือกโทรศัพท์ระบบอนาล็อก (analog) ในการขยายกิจการโทรศัพท์ โดยให้สัมภาษณ์ผ่านหนังสือพิมพ์

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะการที่รัฐมนตรีไม่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติก็แสดงให้เห็นว่า รัฐมนตรีคนนั้นๆ มีความบกพร่องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ซึ่งก็ส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ไปด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองที่ว่า “นายสมพร บุณยคุปต์เลือกโทรศัพท์ระบบอนาล็อก (analog) ในการขยายกิจการโทรศัพท์โดยให้สัมภาษณ์ผ่านหนังสือพิมพ์” ว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองดังกล่าว ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 5 ที่ว่า “หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ” ในกรณีนี้ นายสมพร บุณยคุปต์ ผู้ถูกกล่าวหาเองไม่ยอมรับ และได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาอย่างสมเหตุสมผลดังจะได้กล่าวต่อไป ดังนั้นข้อกล่าวหา ซึ่งดูเหมือนว่า ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ข้อที่ 1 ไปแล้วกลับ ไม่ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว ส.ส. ฝ่ายค้านผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

ข้อโต้ตอบหลักฐานสนับสนุนที่ว่า “นายสมพร บุณยคุปต์เลือกโทรศัพท์ระบบอนาล็อก (analog) ในการขยายกิจการโทรศัพท์ โดยให้สัมภาษณ์ผ่านหนังสือพิมพ์” นายสมพร บุณยคุปต์ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาว่าหนังสือพิมพ์ลงข่าวผิดพลาด เพราะ นายสมพร บุณยคุปต์ให้สัมภาษณ์ว่า “เราคงไม่เลือกใช้ระบบครอสบาร์ (Cross bar) ที่ใช้มาแต่เดิม” แต่หนังสือพิมพ์ไปลงข่าวผิดพลาด ว่า นายสมพร บุณยคุปต์จะเลือกใช้ระบบระบบครอสบาร์ (cross bar) ทั้งๆ ที่มีมติคณะรัฐมนตรีว่า ให้เลือกใช้ระบบดิจิตอล (digital System) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์เกี่ยวกับประเด็นนี้ ดังนี้

> เรื่องต่อไป ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงอีกก็คือ ได้กล่าวว่า กระผมได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไปว่า ระบบสมัยใหม่สุด ที่เราเรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า ดิจิตอล ซิสเต็ม (Digital System) นั้น ไม่ใช่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมให้สัมภาษณ์ไปว่า เราจะใช้ครอสบาร์ (Cross bar) ซึ่งเป็นระบบที่เราใช้อยู่มาตั้งแต่เริ่มต้นมีโทรศัพท์ในประเทศไทย อันนี้ก็ช่วยไม่ได้ครับ เพราะหนังสือพิมพ์

> ก็อาจจะไปลงเช่นนั้น ... เพราะว่า มีมติของคณะรัฐมนตรี ได้ลงไปเป็นที่สิ้นสุดเด็ดขาดแล้ว ว่า ระบบของการขยายกิจการโทรศัพท์นั้น ให้ใช้ระบบดิจิตอล (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 346)

โดยสรุปแล้ว การที่ ส.ส. ฝ่ายค้านไปเชื่อข่าวที่ผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ จึงทำให้หลักฐานสนับสนุนนี้ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 6 อีกด้วย เพราะเป็นเหตุผลวิบัติ (fallacy) ประเภทการสรุปจากข้อมูล ซึ่งไม่เป็นตัวแทนที่ถูกต้อง (unrepresentative generalization) เมื่อหลักฐานสนับสนุนของ ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี จึงทำให้ข้อกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การการวัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปด้วย

<u>4) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือมีความขัดแย้งซึ่งกันและกันของข้อกล่าวหากับหลักฐานสนับสนุน หรือระหว่างหลักฐานสนับสนุนด้วยกัน</u>

การวิเคราะห์ข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ ก็มีหลักการเช่นนี้กับข้อกล่าวหาในข้อ 3) ที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อกล่าวหาแล้ว ดูเหมือนว่าข้อกล่าวหานั้น ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือข้อกล่าวหานั้นอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว และเมื่อวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุน ก็พบว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1

ขั้นตอนต่อไป ก็จะวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนว่า ขัดแย้งซึ่งกันและกันหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่? โดยไม่ต้องพิจารณาว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 เพราะเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 และข้อที่ 3 นั้น พัฒนามาจากหลักของตรรกวิทยาข้อเดียวกันคือ “ข้ออ้าง (premise) ต้องเป็นข้อเท็จจริง (fact)”

ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ไม่มีข้อกล่าวหาในรูปแบบนี้

<u>10.5.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล</u>

การที่ข้อกล่าวหาอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล ก็หมายความว่า ทั้งข้อกล่าวหาและหลักฐานสนับสนุน ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 กล่าวคือ ข้อกล่าวหาผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา ส่วนหลักฐานสนับสนุนผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี การที่ข้อกล่าวหาอยู่ในขอบเขต

ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล ก็แสดงให้เห็นได้อีกอย่างหนึ่ง ว่า ในการกล่าวหานั้นๆ ส.ส. ฝ่ายค้านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ผลการศึกษาพบว่าข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล มีตัวอย่างดังนี้คือ

ตัวอย่างที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

โรงงานสุราบางยี่ขันมีมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ธนิกา นามากุล (2522, น. 18-19) กล่าวว่า เมื่อรัฐบาลจัดตั้งกรมสรรพสามิตในปี พ.ศ. 2474 โรงงานสุราบางยี่ขันก็โอนมาอยู่กับกรมสรรพสามิต เมื่อรัฐบาลจัดตั้งกระทรวงอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2485 โรงงานสุราบางยี่ขันก็โอนมาอยู่กับกระทรวงอุตสาหกรรม โรงงานสุราบางยี่ขันนี้ รัฐบาลให้บริษัทสุรามหาคุณจำกัดเช่าเพื่อผลิตและจำหน่ายสุรามาถึง 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502-2522 โดยผลิตสุราจำหน่าย 3 ประเภท ดังนี้คือ

1) สุราปรุงพิเศษ เช่น แม่โขง กวางทอง เป็นต้น

2) สุราขาว

3) สุราผสม เช่น สุราเซี่ยงซุน สุราแป๊ะโป้ว สุรากษัย และสุราพญาค่าง เป็นต้น

กิจการของโรงงานสุราบางยี่ขันมีพนักงานประมาณ 3,000 คน สามารถให้ผลกำไรสุทธิก่อนเสียภาษีเงินได้เป็นอันดับ 6 ใน 100 บริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2520 (คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520, น. 98) เนื่องจากสัญญาเช่าโรงงานสุราบางยี่ขันที่จะหมดอายุสัมปทานในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์มีมติไม่ต่อสัญญาให้ผู้เช่ารายเดิม แต่เปิดให้มีการประมูลใหม่ โดยมีระยะสัญญาเช่า 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2537 การประมูลสัญญาเช่าโรงงานสุราบางยี่ขันดังกล่าว เป็นสาเหตุให้ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่งของการอภิปรายทั่วไปฯ ในครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ มีอย่างน้อย 4 คน คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายสมัคร สุนทรเวช นายโกศล ไกรฤกษ์ และนายสุรพันธ์ ชินวัตร

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เกริ่นนำไว้ เมื่อวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ว่า ในการประมูลสุราบางยี่ขันครั้งนี้นั้น นายกรัฐมนตรีไปเป็นประธานในการเปิดซองเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่

ผิดปกติ ต่อมาในวันเดียวกันนี้ นายสมัคร สุนทรเวช ก็ตั้งข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการประมูลโรงงานสุราบางยี่ขัน โดยมีเนื้อความเดียวกันกับที่ยกตัวอย่างด้านล่าง ในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 นายโกศล ไกรฤกษ์ก็ได้ตั้งข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการประมูลโรงงานสุราบางยี่ขัน ในเรื่องละเอียดปลีกย่อย กล่าวคือ นายโกศล ไกรฤกษ์ไปเน้นเรื่องรายได้ต่อขวด ซึ่งบริษัทฯ ผู้ประมูลได้สัญญาว่า จะผลิตปีละ 80 ล้านขวด แต่คณะกรรมการของกระทรวงอุตสาหกรรมลดลงให้เหลือผลิตปีละ 60 ล้านขวด ซึ่งจะทำให้รัฐเสียรายได้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 119-122) หลังจากนายโกศล ไกรฤกษ์อภิปรายจบแล้ว การอภิปรายทั่วไปฯ หยุดเป็นเวลา 2 วัน เนื่องจากเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ เมื่อเปิดมาในวันจันทร์ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการอภิปรายทั่วไปฯ นายสมัคร สุนทรเวช ได้กล่าวหาย้ำข้อความเมื่ออภิปรายไว้วันแรกอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

> ท่านไม่ได้ห่วงผลประโยชน์ของบ้านเมืองว่า ทำตามที่ตกลงกันใหม่แล้ว เพื่อผลประโยชน์แห่งรัฐ อย่างน้อยที่สุด ตัวเลขจะต้องเกินกว่า 89,000 ล้านบาท ถึงจะเป็นธรรมกับบริษัทที่สองที่เขาไม่ได้รับการพิจารณา เมื่อตัวเลขเอามาล่อใจกันด้วยเงินแสนล้านบาทได้สิทธิไป เมื่อทำการปรับปรุงจะต้องวิ่งอยู่ระหว่างแสนล้านบาทและไม่ต่ำกว่า 89,000 ล้านบาท แต่นี่วิ่งลงมาถึง 40,214 ล้านบาท แล้วคนที่เขาเสนอไว้ 89,000 ล้านบาท เขาพร้อมให้หลัก ประกันรัฐบาลปีละ 3,000 ล้านบาท บริษัทที่ให้แค่ 40,000 ล้านบาท ไม่มีหลักประกันให้ รัฐบาลบอกว่า อย่าไปเอาเขาเลย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 151)

ต่อมานายสุรพันธ์ ชินวัตร ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่ พรรคชาติไทยได้ใช้ส่วนการแจ้งหัวเรื่อง มาย้ำข้อกล่าวหาในประเด็นการประมูลโรงงานสุขาบางยี่ขันอีกครั้งหนึ่งว่า

> รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมนี้ ขาดสามัญสำนึก และมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในการที่เจตนาไม่บริสุทธิ์นั้น จะอ้างจากหนังสือซึ่งผลงานการประมูลสุราแม่โขงในวันที่ 16 กรกฎาคม ซึ่งมีเจตนาที่จะไม่ให้บริษัทหนึ่ง ซึ่งให้ผลประโยชน์แก่รัฐบาล 45.56 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้ แล้วจะให้บริษัทหนึ่งซึ่งมีผลประโยชน์ให้รัฐบาลเพียง 13 เปอร์เซ็นต์เศษนั้นได้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 240)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชให้บริษัทที่เสนอค่าเช่าในราคาต่ำได้รับสัมปทานในการเช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน" ผู้วิจัยเห็นว่าผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ โรงงานสุราบางยี่ขันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม ถ้ามีการประมูลการเช่าโรงงานแล้ว รัฐบาลได้รับผลประโยชน์ที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมก็ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนที่ว่า "นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชให้บริษัทที่เสนอค่าเช่าในราคาต่ำได้รับสัมปทานในการเช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน" ว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่? หรือหลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี โดยผู้วิจัยมีคำอธิบายโดยละเอียดดังนี้

ในการเปิดประมูลครั้งนี้ เป็นนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ทั้งหมด เริ่มต้นตั้งแต่การไม่ต่อสัญญาเช่าเดิมของบริษัทสุรามหาคุณฯ เมื่อเปิดซองประมูล บริษัทสุรามหาคุณฯ ยื่นข้อเสนอให้รัฐบาลเป็นจำนวนเงิน 89,000 ล้านบาท และรับประกันขั้นต่ำว่าจะให้ค่าเช่าปีละ 3,000 ล้านบาท ตามสัญญาเช่าจำนวน 15 ปี ดังนั้น รัฐบาลจะได้รายได้จากการเช่าโรงงานสุราบางยี่ขันอย่างน้อย 45,000 ล้านบาท เพราะการค้าขายอาจจะเกิดการขาดทุนขึ้นได้ แต่ปรากฏว่า กระทรวงคมนาคมเลือกให้สัญญาเช่ากับบริษัทสุรามหาราษฎร์ฯ ซึ่งมีข้อเสนอว่า จะให้ค่าเช่า 100,150 ล้านบาท โดยไม่ประกันราคาขั้นต่ำ แต่ในการตกลงกันในเบื้องต้นและมีการปรับเปลี่ยนสัญญาแล้ว ปรากฏว่า บริษัทสุรามหาราษฎร์ฯ จะให้ค่าเช่าเพียง 40,214 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่บริษัทสุรามหาคุณฯ จะจ่ายให้แก่รัฐเสียอีก เห็นได้ว่า หลักฐานสนับสนุนนั้นเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาและยอมรับได้

อนึ่ง ในการโต้ตอบข้อกล่าวหาดังกล่าวนายประสิทธิ์ ณรงค์เดชได้อภิปรายโต้ตอบไว้ดังนี้

> เหตุผลของคณะรัฐมนตรีที่ให้ผู้ประมูลนี้ เป็นผู้ได้ก็เห็นชัดอยู่แล้วนะครับว่า เมื่อเรากำหนดว่า ใครจะให้ผลประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด เราก็ควรจะให้บุคคลนั้นได้ไป แล้วก็เชื่อว่าบุคคลนั้น บริษัทนั้นจะให้ผลประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด ถ้าเขาทำไม่ได้ ให้ไม่ได้ ก็เป็นเรื่องที่ทางรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบก็จะต้องดำเนินการไปตามหน้าที่ของตนเองนะครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 172)

จะเห็นว่า นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด เพราะ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการถามเหตุผลว่า ทำไมจำนวนเงินที่รัฐจะได้รับถึงต่ำกว่า 89,000 ล้านบาท การที่บริษัทสุรามหาราษฎร์ฯ ประมูลเป็นจำนวนเงินเท่าไรนั้น ส.ส. ฝ่ายค้าน เข้าใจและรู้เรื่องเป็นอย่างดี แต่อยากจะรู้ว่า ในการต่อรองแก้ไขสัญญา ทำไมจำนวนเงินที่รัฐบาล จะได้รับจึงต่ำกว่าที่บริษัทสุรามหาคุณฯ เสนอไว้ คำอภิปรายโต้ตอบการกล่าวหาของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดชในประเด็นนี้ จึงไม่มีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ซึ่งส่งผลให้นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ในการอภิปรายในประเด็นนี้

<u>ตัวอย่างที่ 2</u> รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

<u>1) บริบทของสถานการณ์</u>[8]

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า องค์การโทรศัพท์มีโครงการพัฒนากิจการโทรศัพท์จำนวน 2 โครงการซึ่งต้องใช้งบประมาณดำเนินการประมาณ 6,000 กว่าล้านบาท เมื่อรัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการองค์การโทรศัพท์จำนวนหนึ่ง ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

---

[8]ดูรายละเอียดในบริบทสถานการณ์ของหัวข้อ “3) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล” ตัวอย่างที่ 2 “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ไม่ป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมือง”

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยตั้งข้อกล่าวหา นายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมว่า ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชมีหลักฐานสนับสนุน 2 ประการคือ ประการแรกนายสมพร บุณยคุปต์ ตั้งตัวเองเป็นประธานกรรมการขององค์การโทรศัพท์ฯ และประการที่สอง นายสมพร บุณยคุปต์แต่งตั้งพ่อค้า ซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุยเป็นกรรมการในองค์การโทรศัพท์ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> เช่น การแต่งตั้งตัวรัฐมนตรีเองเป็นประธานกรรมการขององค์การโทรศัพท์ฯ เท่านั้นก็ไม่ว่า แต่ท่านยังได้แต่งตั้งพ่อค้า ซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทญี่ปุ่นเครือมิตซุย ที่เป็นตัวแทนจำหน่ายอุปกรณ์โทรศัพท์รายใหญ่ให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯ ในเมืองไทยให้เป็นกรรมการโทรศัพท์ มันก็สบายซิครับ ท่านประธานครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 213)

ในวันเดียวกัน เมื่อถึงคราวนายสมัคร สุนทรเวชอภิปราย นายสมัครก็ย้ำข้อกล่าวหาในประเด็นนี้อีกว่า

> เวลานี้ พ่อค้าเข้าไปนั่งอยู่ในองค์การโทรศัพท์ฯ ทำไมจะต้องเปลี่ยนใหม่ละครับ เพราะคณะกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ เก่าเขาไม่พอใจระบบที่ท่านนายกฯ ใช้อิทธิพลอยู่ในนั้น แล้วทางนี้แก้ไขอย่างไร ท่านรัฐมนตรีว่าการฯ เปลี่ยนคณะกรรมการใหม่ แล้วก็เลือกเอาผู้คนของตัวใส่เข้าไปไว้เพื่อให้งานที่กำลังทำอยู่ทางนี้ จะได้ต้อนหมูเข้าเล้ากันไปสะดวกหน่อย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 243)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็นที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายสมพร บุณยคุปต์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายสมพร บุณยคุปต์ ตั้งตัวเองเป็นประธานกรรมการขององค์การโทรศัพท์ฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายสมพร บุณยคุปต์แต่งตั้งพ่อค้าซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุยเป็นกรรมการในองค์การโทรศัพท์

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า "นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต" ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่ของนายสมพร บุณยคุปต์ ที่ ส.ส. ฝ่ายค้านเห็นว่ามีข้อบกพร่องซึ่งจะส่งผลเสียหายให้แก่ผลประโยชน์ของประเทศชาติในกาลข้างหน้าได้

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่? หรือหลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกับข้อกล่าวหา หรือขัดแย้งกันเองหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อดังกล่าวนั้น ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีทั้ง 3 ข้อ กล่าวคือ มีความเกี่ยวเนื่องกับข้อกล่าวหา ยอมรับได้ และไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน เหตุผลที่ทำให้การที่หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหานี้ "ยอมรับได้" อย่างมีน้ำหนักมากก็คือ คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ โดยผู้วิจัยมีคำอธิบายโดยละเอียดดังนี้

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อดังกล่าว นายสมพร บุณยคุปต์ยอมรับว่าเป็น "ความจริง" โดยได้อภิปรายที่เป็นการหาข้อแก้ตัว (finding the good reason) ไว้ว่า ตนเองอยากจะเข้าไปแก้ปัญหาในองค์การโทรศัพท์ เพราะเห็นว่า จะมีการขยายกิจการโทรศัพท์ในอนาคตอันใกล้นี้ โดยทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นประธานกรรมการฯ แต่เมื่อติดต่อให้ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะเพื่อให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการฯ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะปฏิเสธตนจึงต้องเป็นประธานเอง โดยมีเจตนาอันบริสุทธิ์ ส่วนบุคคลที่เป็นพ่อค้านั้นเป็นบุคคลระดับผู้บริหารของบริษัทมิตซุยจริง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> จริง บุคคลผู้นั้นเคยเป็นผู้เกี่ยวข้องในบริษัทญี่ปุ่นบริษัทหนึ่ง แต่ทว่ากระผมตรวจได้สอบแล้วเขา เป็นบุคคลระดับบริหาร เป็น ไฮ เอ็กเซ็คคิวติฟ (High executive) ของบริษัทญี่ปุ่นบริษัทนั้น และบริษัทนั้นก็มิใช่บริษัทที่ค้าขายในเรื่องของโทรศัพท์ แต่ทว่ามีครั้งหนึ่ง ซึ่งมีบริษัทค้าขายโทรศัพท์ของญี่ปุ่น

> ได้มาขอให้บริษัทของเขานั้น ที่เขาทำงานอยู่นั้นเป็นตัวแทนให้ จึงกลายเป็นว่านายคนนี้เป็นผู้ค้าขายโทรศัพท์ ซึ่งความจริงเขาเป็นตำแหน่งผู้บริหารของบริษัทนั้นเท่านั้น (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 277)

จะเห็นว่า คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ดังกล่าว ยอมรับว่าข้อกล่าวหาเป็น "ความจริง" แต่คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ไม่มีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด จึงทำให้นายสมพร บุณยคุปต์อภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) อีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อที่เกี่ยวข้องข้างหน้า

โดยสรุป คำอภิปรายที่เป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ บางส่วนได้พัฒนาจากการซักถามมาเป็นการกล่าวหาโดยสมบูรณ์แบบแล้ว กล่าวคือ มีข้อกล่าวหาและมีหลักฐานสนับสนุน แต่ก็ยังมีข้อกล่าวหาบางส่วน ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของช่วงการเปลี่ยนผ่าน (transitional) จากการซักถามมาเป็นข้อกล่าวหา ซึ่งข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ มักจะเป็นข้อกล่าวหาชั้นเดียว ไม่มีหลักฐานสนับสนุนประกอบ ซึ่งทำให้มีลักษณะคล้ายการโจมตีฝ่ายตรงข้ามอีกด้วย

<u>10.5.1.2 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของคณะรัฐบาล</u> การที่จะ "รู้" และ "เข้าใจ" เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของคณะรัฐบาลนั้น ก่อนอื่นผู้วิจัยจะแบ่งประเภทของข้อโต้ตอบการกล่าวหาออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

1) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ <u>ไม่มี</u> เจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ <u>มี</u> เจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

การโต้ตอบข้อกล่าวหาของฝ่ายรัฐบาล หมายถึง การที่คณะรัฐมนตรีอภิปรายโต้ตอบหรือหักล้างไปที่หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหา ซึ่งในกรณีนี้ หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่จำเป็นจะต้องหักล้างหลักฐานสนับสนุนของ ส.ส. ฝ่ายค้านให้ตกไป เพราะ "ความจริง" ของทั้ง 2 ฝ่ายนั้น อาจจะยอมรับได้ทั้งคู่ ในการวิเคราะห์ว่า ฝ่ายรัฐบาลมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) หรือไม่นี้ จะพิจารณาเพียงแต่ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาดังกล่าว ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? เท่านั้น

การที่ผู้วิจัยแบ่งประเภทของข้อโต้ตอบการกล่าวหาออกเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ <u>ไม่มี</u> กับ <u>มี</u> เจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านนั้น เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ถ้าคณะรัฐมนตรีอภิปรายโดย <u>ไม่มีเจตนา</u> โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ซึ่งไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม ก็แสดงว่ารัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนั้น ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้คณะรัฐมนตรีจะอภิปรายโดย <u>มีเจตนา</u> โต้ตอบ

ข้อกล่าวหาก็ไม่ได้หมายความว่า รัฐมนตรีคนนั้นๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ในคำอภิปรายของตน เพราะคำอภิปรายที่ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้คือ

1) คณะรัฐมนตรี ไม่มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”

2) คณะรัฐมนตรี มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”

ในกรณีที่ คณะรัฐมนตรีอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาโดย ไม่มีเจตนา ปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า คณะรัฐมนตรีมีเจตนาที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็น “ความจริง” แก่สาธารณชน ก็แสดงให้เห็นว่า คณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ในกรณีที่ คณะรัฐมนตรีอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาโดย มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า คณะรัฐมนตรีมีเจตนาที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็น “ความไม่จริง” แก่สาธารณชน ผู้วิจัยจะตัดสินว่า คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนั้นๆ ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาการปฏิบัติงาน “จริง” ของคณะรัฐบาล แต่ศึกษาการปฏิบัติงานนั้นๆ “ผ่าน” คำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ในการวิเคราะห์ว่า คณะรัฐมนตรี มี หรือ ไม่มี เจตนาที่จะปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" หรือไม่ อย่างไร? จะต้องศึกษาจากความจริงทางตรรกวิทยาหรือการใช้เหตุผลของคำอภิปราย ดังนั้น ถ้าการใช้เหตุผลของการโต้ตอบข้อกล่าวหา นั้น เป็นการใช้เหตุผลที่ดีหรือสมเหตุสมผล ผู้วิจัยก็จะถือว่า คณะรัฐมนตรี มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าการใช้เหตุผลของการโต้ตอบข้อกล่าวหานั้นเป็นการใช้เหตุผลที่ไม่ดีหรือไม่สมเหตุสมผล ผู้วิจัยก็จะถือว่า คณะรัฐมนตรี ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

10.5.1.2.1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหา ที่ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

10.5.1.2.2 ข้อโต้ตอบการกล่าวหา ที่มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

10.5.1.2.1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี ที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มี 3 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้คือ

ประการแรก คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีไม่กล่าวถึงข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ทำราวกับว่า ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ได้อภิปรายในประเด็นนั้นๆ

ประการที่สอง คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีนั้นๆ ดูราวกับว่า จะโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านแล้ว แต่เมื่อพิจารณาด้วยทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยงแล้ว ไม่พบว่า มีความเกี่ยวเนื่องหรือมีความตรงกันกับข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

ประการที่สาม ข้อโต้ตอบการกล่าวหานั้น ดูเหมือนว่า จะความเกี่ยวเนื่องหรือ มีความตรงกันกับข้อกล่าวหาแล้ว แต่เมื่อพิจารณาหลักฐานสนับสนุนด้วยเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีทั้ง 3 ข้อแล้ว ปรากฏว่าหลักฐานสนับสนุนนั้นๆ ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี จึงทำให้ข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่เกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

จากผลการศึกษาดังกล่าว ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) จึงมี 5 ประการ ดังนี้คือ

[1] การไม่โต้ตอบข้อกล่าวหา

[2] ข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

[3] หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน หรือไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี ข้อที่ 1

[4] หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล หรือไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี ข้อที่ 2

[5] หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาขัดแย้งซึ่งกันและกัน หรือไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาตามข้อ [1] กับ [2] นั้น คณะรัฐมนตรี <u>ไม่มีเจตนา</u> โต้ตอบข้อกล่าวหา ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน จึงเป็นการอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) อย่างแจ้งชัด ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหาตามข้อ [3], [4] และ [5] นั้น คณะรัฐมนตรี <u>มีเจตนา</u> โต้ตอบข้อกล่าวหา แต่เป็น <u>เจตนา</u> ที่ต้องการปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” หรือเป็น <u>เจตนา</u> ที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็น “ความไม่จริง” แก่สาธารณชน การใช้เหตุผลจึงไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี ดังนั้น คำอภิปรายในลักษณะนี้ จึงเป็นการอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) เช่นเดียวกับการอภิปรายตามข้อ [1] กับ [2]

เพื่อให้ผลการศึกษาคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีในหัวข้อนี้ สอดคล้องและเปรียบเทียบกันได้กับข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน และเพื่อให้เปรียบเทียบกับผลการศึกษาของการอภิปราย ทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ได้ ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 5 หัวข้อย่อยดังนี้คือ

1) การไม่โต้ตอบข้อกล่าวหา

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

3) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

4) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

5) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาขัดแย้งซึ่งกันและกัน

1) การไม่โต้ตอบข้อกล่าวหา

การผลัดกันอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีลักษณะคล้ายการสนทนาหรือการถาม-การตอบ กล่าวคือ เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านตั้งข้อซักถามหรือตั้งข้อกล่าวหาไปแล้ว คณะรัฐมนตรีก็ต้องลุกขึ้นมาตอบชี้แจงหรือโต้ตอบข้อกล่าวหาในทันที ที่กล่าวว่าในทันทีนั้น หมายถึงว่า ส.ส. ฝ่ายค้านทั้ง 4 พรรคอภิปรายจบแล้ว คณะรัฐมนตรีผู้ถูกกล่าวหาก็ลุกขึ้นมาตอบเสียครั้งหนึ่ง ดังนั้น โอกาสที่จะเลือกไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เพราะถ้าไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาประเด็นดังกล่าวของ ส.ส. ฝ่ายค้านคนนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านคนต่อไป ก็อาจจะนำข้อกล่าวหานั้นมาเป็นข้อซักถามหรือข้อกล่าวหาอีกก็ได้

แต่อย่างไรก็ดี ในกล่าวหาครั้งหนึ่งๆ มีข้อกล่าวหาหลายข้อหลายระดับ ซึ่งก็ทำให้หลักฐานสนับสนุนก็มีหลายระดับไปด้วย ดังนั้น โอกาสที่คณะรัฐมนตรี จะเลือกไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาบางประการโดยจงใจ หรือไม่จงใจ หรือลืมตอบไป ก็มีโอกาสเป็นไปได้ ดังเช่น คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตอนหนึ่งว่า “สิ่งที่ทางท่านสมาชิกผู้มีเกียรติแห่งพรรคชาติไทย เมื่อวานนี้บอกว่า กระผมพูดแต่เพียงของปลีกย่อย ที่ถามมานี้ไม่ได้ตอบ ซึ่งกระผมก็ขอรับว่ากระผมลืมตอบไป” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 191)

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีที่ไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาดังนี้

ตัวอย่าง นายกรัฐมนตรี พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ปิดหูปิดตาประชาชนโดยไม่ให้ถ่ายทอดเสียงการประชุมออกทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์

การนำเสนอผลการศึกษาในหัวข้อนี้ ในบางตัวอย่างจำเป็นจะต้องอธิบายถึงบริบทของสถานการณ์ (situattion context) เพื่อให้เข้าใจการวิเคราะห์ได้ง่ายและสะดวกขึ้น แต่ในบางข้อกล่าวหาก็มีความชัดเจนในตัวเอง จึงไม่จำเป็นต้องมีคำอธิบายจากบริบทสถานการณ์ แต่อย่างไรก็ดี เพื่อให้การนำเสนอตัวอย่างเป็นในรูปแบบเดียวกัน ในแต่ละตัวอย่างจะมีหัวข้อย่อย 4 หัวข้อ ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

เป็นที่ยอมรับกันในวงวิชาการว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ของประเทศนั้น สภานิติบัญญัติได้ร่างขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อให้บุคคลในคณะปฏิวัติ มีโอกาสที่จะสืบทอดตำแหน่งต่อไปอีก ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้แทนที่จะจำกัดอำนาจของรัฐหรือตัวแทนของรัฐ เช่น วุฒิสมาชิก เป็นต้น กลับไปจำกัดอำนาจของประชาชน หรือตัวแทนของประชาชน คือ ส.ส. ฉายาของรัฐธรรมนูญที่ว่า "รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยครึ่งใบ" จึงเป็นสมญานามที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง

หลักฐานของการมีประชาธิปไตยเพียงครึ่งเดียว ก็ปรากฏอยู่ในมติของคณะรัฐมนตรีที่ประกาศ ณ วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ที่ว่า "มิให้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาฯ" โดยมีเหตุผลประกอบว่า เนื่องจากการถ่ายทอดเสียงดังกล่าว ยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ("ไม่ให้ถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาฯ," ซีดี-รอม, 2522) ความพยายามที่จะไม่ให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองดังกล่าวของคณะรัฐบาล จึงทำให้ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่งในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ผู้ที่อภิปรายถึงประเด็นนี้ เป็นคนแรกคือ พ.อ. ถนัด คอมันตร์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แต่เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ร่วมลงลายมือชื่อในการยื่นญัตติฯ ด้วย คำอภิปรายของ พ.อ. ถนัด คอมันตร์ จึงเป็นไปในลักษณะติติงให้ข้อคิดเห็นดังนี้ "ถ้าหากว่าเปิดให้มีการถ่ายทอดการอภิปรายแล้วละก็ ประชาชนก็คงจะได้ทราบเรื่องราวข้อมูลและเหตุการณ์ต่างๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่สบอารมณ์ของทางฝ่ายรัฐบาลก็ได้" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 262)

ผู้อภิปรายคนต่อมา ซึ่งนำประเด็นนี้มาเป็นข้อกล่าวหาก็คือ นายโกศล ไกรฤกษ์ ส.ส. จังหวัดพิษณุโลก พรรคกิจสังคม โดยนายโกศล ไกรฤกษ์ กล่าวหานายกรัฐมนตรีว่า ปิดหูปิดตาประชาชน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> กราบเรียนไว้ ให้ท่านนายกรัฐมนตรีทราบด้วยว่า เขาด่าท่านมากมาย เขาบอกเขาอยากรู้ว่า ผลเสียหายต่อประเทศชาติ ผู้แทนราษฎรที่เลือกไปและที่จะมาซักฟอกรัฐบาลอย่างนี้ เขาอยากรู้ ท่านไม่ได้ถ่ายทอด อันนี้แหละครับ เป็นการปิดหูปิดตาประชาชน (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 388)

เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลงแล้ว กล่าวคือ เมื่อที่ประชุมลงมติให้สิ้นสุดการอภิปราย ประธานรัฐสภาได้ทำความเข้าใจกับที่ประชุมว่า จะให้หัวหน้าพรรคที่ลงรายชื่อยื่นญัตติฯ ทั้ง 3 พรรค อภิปรายสรุปก่อน หลังจากนั้น จึงเป็นการสรุปของนายกรัฐมนตรี เมื่อนายสมัคร สุนทรเวช ลุกขึ้นมาสรุปคำอภิปรายเป็นคนสุดท้ายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน นายสมัคร สุนทรเวช ได้โจมตีประเด็นนี้ อีกว่า

> ท่านไม่ถ่ายทอดให้คนทั่วประเทศเขาฟัง แล้วท่านไปนินทาว่า พูดเหมือนลิเก กระผมโกรธเรื่องนี้ เล็กน้อยครับ แต่นี่แหละครับคือ คนที่ทำลายล้างประชาธิปไตย ... กระผมขอยืนยันท่านทั้งหลายว่า เรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างนี้คือ การทำลายประชาธิปไตย ไม่ถ่ายทอด หนังสือพิมพ์ก็บิดกันสนุกไป เล่นกันสนุกไป ให้คนเขารู้ซิครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 297-298)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

ปรากฏว่า ไม่มีคณะรัฐมนตรีคนใดโต้ตอบข้อกล่าวหานี้ แม้กระทั่งตัวของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เอง กล่าวคือ เมื่อนายสมัคร สุนทรเวชอภิปรายจบแล้ว ก็ถึงคราวที่ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์จะเป็นผู้อภิปรายสรุป พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้ขออนุญาตต่อประธานรัฐสภาให้นายอาภรณ์ ศรีพิพัฒน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อภิปรายก่อน เพื่อโต้ตอบข้อกล่าวหาของ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร เรื่องการขุดน้ำบาดาลที่จังหวัดสุโขทัย ซึ่ง พล.ต. ประมาณ อดิเรกสารอภิปรายไว้ตั้งแต่วันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ แต่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่ได้ถูกยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย

หลังจาก นายอาภรณ์ ศรีพิพัฒน์ อภิปรายจบ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ก็อภิปรายสรุปแต่เพียงสั้นๆ โดย พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เห็นว่าการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ “ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้อภิปรายให้ข้อคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง มีเหตุ มีผล สุภาพ ไม่ใช้วาจาสามหาว บริภาษผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล คำพูดทั้งหลายได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 310) โดยที่ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ไม่กล่าวถึงเหตุผลว่า ทำไมจึงไม่อนุญาตให้มีการถ่ายทอดการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ทางสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์แม้แต่คำเดียว

4) ผลการวิเคราะห์

ในเมื่อคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีทำราวกับว่า ไม่มีข้อกล่าวหานี้ การอภิปรายในประเด็นนี้ของคณะรัฐมนตรีจึงเป็นการปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีดูราวกับว่าโต้ตอบไปที่ข้อกล่าวหา หรือมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา แต่เนื้อความของการอภิปรายนั้น เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยงแล้ว ไม่พบว่ามีความตรงกันกับข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ดังเช่น คำอภิปรายของ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลก

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ที่ผู้วิจัยยกเป็นตัวอย่างไว้ในบทที่ 8 ที่ผ่านมา อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์ เห็นแก่พ่อค้ามากกว่าประชาชน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

บริบทของสถานการณ์ในการกล่าวหาประเด็นนี้มี 2 ประเภทคือ นโยบายการควบคุมราคาสินค้ากับการขึ้นราคาปูนซิเมนต์

นโยบายการควบคุมราคาสินค้า

นโยบายการควบคุมราคาสินค้าเป็นนโยบายของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งนำโดย พล.ร.อ. สงัด ชะลออยู่ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรให้เหตุผลของนโยบายการควบคุมราคาสินค้าไว้ว่า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยจะพิจารณาควบคุมสินค้า ที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน สินค้าที่มีผู้ผลิตน้อยราย หรือสินค้าที่รัฐไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการแข่งขันโดยเสรี และสินค้าที่มีระบบการจำหน่ายในลักษณะผูกขาดตัดตอน (“ประกาศนโยบายควบคุมราคาสินค้า,” ซีดี-รอม, 2519) รัฐบาลหลังจากนั้นมาคือ รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 1, 2 ก็ยังคงนโยบายการควบคุมราคาสินค้าไว้ แต่มีการปรับเปลี่ยนประเภทสินค้าไปบ้างตามปัจจัยค่าครองชีพของประชาชน

การขึ้นราคาปูนซิเมนต์

บริษัทผู้ผลิตปูนซิเมนต์ในประเทศขณะนั้น มีจำนวน 3 บริษัทคือ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด บริษัทปูนซิเมนต์นครหลวง จำกัด และบริษัทชลประทานซิเมนต์ จำกัด บริษัทผู้ผลิตปูนซิเมนต์ทั้ง 3 บริษัทดังกล่าว ได้มีความพยายามขอขึ้นราคาปูนซีเมนต์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เนื่องจากมีผลประกอบการขาดทุนใน ปี พ.ศ. 2518 ผลการประกอบการที่ขาดทุน เฉพาะของบริษัทปูนซีเมนต์ไทยฯ และบริษัทในเครือเมื่อปี พ.ศ. 2518 นั้น บริษัทปูนซีเมนต์ไทยฯ ขาดทุนสุทธิ 3.6 ล้านบาท และบริษัทในเครือฯ ขาดทุนสุทธิรวม 69.4 ล้านบาท (“ปูนซีเมนต์,” ซีดี-รอม, 2519ก)

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลจึงอนุญาตให้ขึ้นราคาปูนซิเมนต์หลายครั้ง เฉพาะในเดือนมีนาคม คณะกรรมการกลางป้องกันการค้ากำไรเกินควร ออกประกาศอนุญาตให้ราคาของปูนซีเมนต์ถุงๆ ละ 50 กิโลกรัม ขายได้สูงสุดดังนี้

ปูนซีเมนต์ผสมถุงละ 28.50 บาท

ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ ชนิดธรรมดา ถุงละ 34 บาท

ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ ชนิดแข็งเร็ว ถุงละ 36 บาท (“ปูนซีเมนต์,” ซีดี-รอม, 2519ข)

ต่อจากนั้นมา ในเดือนมิถุนายนปีเดียวกันนี้ รัฐบาลก็ยอมให้ปูนขึ้นราคาอีกตันละ 60 บาท ตามคำร้องของบริษัทผู้ผลิตปูนซีเมนต์ ที่อ้างว่ามีผลประกอบการขาดทุน (“อนุมัติขึ้นราคาปูนซีเมนต์,” ซีดี-รอม, 2519)

อย่างไรก็ดี การขึ้นราคาปูนซิเมนต์ดังกล่าว น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บริษัทผู้ผลิตปูนซิเมนต์ต่างๆ มีกำไรเพิ่มขึ้น เพราะในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2522 บริษัทปูนซิเมนต์ไทยฯ แถลงว่าในปี พ.ศ. 2521 บริษัทฯ มีผลกำไรสุทธิ 338 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2520 ซึ่งมีผลกำไรสุทธิ 297 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2521 บริษัท ในเครือซิเมนต์ไทยมีผลกำไรสุทธิรวม 391 ล้าน บาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2520 ซึ่งมีผลกำไรสุทธิรวม 317 ล้านบาท (“ปูนซีเมนต์,” ซีดี-รอม, 2522)

ในระยะ 4-5 เดือน ก่อนที่จะมีการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ก็มีข่าวว่า บริษัทผู้ผลิตปูนซิเมนต์ทั้ง 3 แห่งขอขึ้นราคาอีก ซึ่งนายอบ วะสุรัตน์ออกมาแถลงผ่านสื่อมวลชนว่า ข่าวดังกล่าวนั้นไม่เป็นความจริง และนายอบ วะสุรัตน์ก็ได้มอบหมายให้ กรมการค้าภายในไปศึกษาต้นทุนการผลิต การนำเข้า ตลอดจนพิจารณาราคาขายว่า มีความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้เพียงใด ถ้าพบว่าราคาต้นทุนการผลิตสูงจริงก็ให้ขึ้นราคาได้ เพื่อให้ปริมาณการผลิตและการนำเข้าเพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ (“ราคาปูนซิเมนต์,” ซีดี-รอม, 2522) แต่อย่างไรก็ดี ปูนซิเมนต์ก็ขึ้นราคาเพิ่มถุงละ 20 บาท พร้อมกับสินค้าอีก 3 ชนิดคือ เนื้อวัว เนื้อควาย และไม้ขีดไฟ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2522 (“ขึ้นราคาสินค้า 4 ชนิด,” ซีดี-รอม, 2522)

2) ข้อกล่าวหา

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เกริ่นนำการกล่าวหาในประเด็นนี้ไว้ เมื่อการอภิปรายวันแรกว่า ตั้งแต่รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 2 เข้ารับตำแหน่งประมาณ 4 เดือน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศขึ้นราคาสินค้าถึง 3 ครั้ง คือ ในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ขึ้นราคาสินค้า 36 ชนิด ต่อมาในวันที่ 13 กรกฎาคม กับ 15 สิงหาคม ก็ขึ้นราคาครั้งที่ 2 และ 3 ตามลำดับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 218) ในประเด็น เดียวกันนี้ นายสมัคร สุนทรเวชอภิปรายไว้ตอนหนึ่งของส่วนที่เป็นการแจ้งหัวเรื่อง ในการอภิปรายวันเดียวกันนี้ว่า “ท่านไปเข้ากับพ่อค้าเสียเลย รู้แล้วรู้รอด รู้ลู่ทางกันดี”, “เข้าข้างพ่อค้าตะบัน ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 251, 253)

ผู้ที่กล่าวหาว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์เห็นแก่พ่อค้าปูนซีเมนต์มากกว่าประชาชน คือ นายชุมพล ศิลปอาชา ส.ส. จังหวัด สุพรรณบุรี พรรคชาติไทย โดยนายชุมพล ศิลปอาชาได้ยกกรณีขึ้นราคาปูนซิเมนต์มาเป็นหลักฐานสนับสนุน นายชุมพล ศิลปอาชา กล่าวว่า ในสมัยรัฐบาลเกรียงศักดิ์ 2 นายอบ วะสุรัตน์ขึ้นราคาสินค้า เป็นจำนวน 38 ประเภท โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน สินค้าบางชนิดผู้ประกอบการไม่มีคำร้องขอให้ขึ้นราคาด้วยซ้ำไป เฉพาะปูนซีเมนต์นั้น นายอบ วะสุรัตน์อนุญาตให้ขึ้นราคาปูนซิเมนต์ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2522 และหนที่ 2 ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2522 การขึ้นราคาปูนซิเมนต์ครั้งหลังนี้ กระทรวงพาณิชย์ให้เหตุผลไว้ 3 ประการคือ

1) เพราะราคาน้ำมันขึ้นราคา

2) เพราะกลัวว่าบริษัทปูนซิเมนต์ไทยจะล้มโครงการขยายการผลิต

3) เพราะจะทำให้ลดดุลการชำระเงินได้

นายชุมพล ศิลปอาชา เห็นว่า เหตุผลข้อแรกยอมรับได้ แต่เหตุผลข้อ 2 และ ข้อ 3 เป็นเหตุผลที่เห็นแก่พ่อค้า ไม่เห็นแก่ความยากลำบากของประชาชน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ท่านรัฐมนตรีท่านนี้ ท่านมีจิตใจเห็นอกเห็นใจพ่อค้า ท่านมีจิตใจเห็นใจผู้ผลิตเหลือเกิน เมื่อต้นทุนขึ้นราคา ก็ต้องรีบขึ้นให้เขา แต่ขณะเดียวกัน รายได้ไม่ดูประสานหรอก รายได้ของประชาชนเป็นอย่างไร เราขึ้นตามทันหรือไม่ล่ะครับ ท่านทำถูก ท่านรีบขึ้นไป แต่ขณะเดียวกัน สิ่งที่จะขึ้นรายได้ประชาชน ท่านทำหรือยัง ท่านก็ยังไม่ได้ทำ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 451-453)

<u>3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา</u>

นายอบ วะสุรัตน์ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาว่า ตนเองสั่งขึ้นราสินค้าเพียง 3 ชนิดเท่านั้น คือ เนื้อวัว เนื้อควาย และปูนซิเมนต์ โดยนายอบ วะสุรัตน์กล่าวถึงเหตุผลของการขึ้นราคาปูนซิเมนต์ไว้ดังนี้

> แล้วขึ้นซีเมนต์ ท่านก็คงกล่าวหากระผมต่อไปว่า เขามีกำไรมากมาย ไปขึ้นให้เขาทำไม ในขณะนี้ น้ำมันปรับราคา มาหลายครั้งแล้ว เขาได้ขอ เรื่องนี้ ทิ้งอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์มากว่า 6 เดือน เขาได้ออพเพอเรท (Operate) โดยไม่มีกำไรหรือมีกำไรแต่น้อย ไม่คุ้มกับค่าลงทุนของเขา เขยิบราคาขึ้นมานิดเดียว (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 286)

การอภิปรายในประเด็นนี้ มีการอภิปรายโต้ตอบกันไปมาหลายครั้ง เมื่อถูกนายชุมพล ศิลปอาชา มากล่าวหาย้ำประเด็นการขึ้นราคาสินค้าอีกในวันหลัง นายอบ วะสุรัตน์ก็โต้ตอบกลับไปอีกครั้งว่า

> ท่านประธานที่เคารพ กระผมไม่ได้ให้ขึ้นราคาสินค้า 33 รายการ ขอกราบเรียนใน 33 รายการนี้ให้ขึ้นเพียง 3 รายการครับ ซึ่งเขาร้องมานานนมแล้ว มีเนื้อวัว เนื้อควาย และปูนซิเมนต์ ซึ่งปูนซิเมนต์นั้น อยู่บนโต๊ะมากว่า 5 เดือนก่อนที่ผมจะไปรับงาน (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 14)

คำอภิปรายของนายอบที่ว่า ประกาศขึ้นราคาสินค้าเพียง 3 รายการไม่ได้ประกาศขึ้นราคาสินค้าอีก 33 รายการนั้น เป็นการ “เล่นลิ้น” หรือ “เล่นคำ” ของนายอบ วะสุรัตน์ กล่าวคือ ในประกาศขึ้นราคาสินค้าจำนวน 4 รายการ ซึ่งนายอบ วะสุรัตน์อภิปรายคลาดเคลื่อนเป็น 3 รายการ คือ เนื้อวัว เนื้อควาย ปูนซีเมนต์ และไม้ขีดไฟนั้น ได้มีการประกาศยกเลิกราคาควบคุมของสินค้าอีก 33 รายการด้วย การยกเลิกควบคุมราคาสินค้าดังกล่าว ก็ทำให้สินค้าเหล่านั้นมีราคาสูงขึ้น ราคาสินค้าที่ยังควบคุมราคาอยู่เหลือเพียง 3 ชนิด ดังคำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ดังนี้คือ

> ท่านประธานครับว่า เมื่อมาอยู่ได้ 7 วัน ก็เอาราคาสินค้ามาดู ที่เขาควบคุมไว้ในกฎหมายฉบับก่อน ก็มีอยู่ 36 รายการ แล้วใน 36 รายการ เราตัดออกเสีย 3 รายการ 3 รายการนั้นมีรายการเหล็กเส้นอันที่ 1 อันที่ 2 มีรายการยารักษาโรคอันที่ 3 มีรายการเวชภัณฑ์ ซึ่งเราจะควบคุมต่อไป (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 14)

หลังจากนั้น นายอบ วะสุรัตน์ก็อภิปรายถึงคุณประโยชน์ของอุตสาหกรรมปูนซิเมนต์ว่า มีประโยชน์ต่อประเทศมากมาย ทั้งการจ้างงาน และสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมากจากการส่งขายไปนอกประเทศ ประการสุดท้าย นายอบ วะสุรัตน์กล่าวว่า การประกาศขึ้นราคาปูนซีเมนต์ของตนนั้น เป็นการเสียสละอย่างสูงยิ่ง ถ้าตนไม่สั่งให้ขึ้นราคาบริษัทผู้ผลิตปูนซีเมนต์ก็จะไม่ผลิตปูนซีเมนต์ออกมาขาย ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> รัฐบาลสมัยหนึ่ง ก็ควบคุมราคา กดราคาเขาไว้จนกระทั่งเขาไม่มีกำไร จนกระทั่งเขาขาดทุน เขาก็ไม่สามารถขยายโรงงาน ไม่สามารถจะผลิตต่อไปได้ แล้วเดี๋ยวนี้อะไรเกิดขึ้น ท่านประธาน กระผมนี่เอาคอเข้าไปเสี่ยง แล้วกล้าต่อการวิพากษ์

> วิจารณ์ จะว่ากระผมทำผิด จะประณามกระผมอย่างไร เชิญได้ ถ้ากระผมไม่ทำโรงงานเขาไม่ผลิต เวลานี้ผลิตแล้ว ไม่พอแล้ว (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 14)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์เห็นแก่พ่อค้ามากกว่าประชาชน" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายอบ วะสุรัตน์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายอบ วะสุรัตน์เห็นแก่พ่อค้ามากกว่าประชาชน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายอบ วะสุรัตน์สั่งขึ้นราคาปูนซิเมนต์โดยไม่คำนึงถึงรายได้ของประชาชน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ประชาชนมีความเดือดร้อนจากการขึ้นราคาของปูนซิเมนต์

ผลการวิเคราะห์ คำโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายอบ วะสุรัตน์ปรากฏว่า คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ไม่มีความตรงกันกับหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาแต่อย่างใด คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ดังกล่าว สามารถสรุปเป็นเรื่องๆ ได้ดังนี้

1) นายอบ วะสุรัตน์ไม่ได้ชี้แจงถึงต้นทุนการผลิตปูนซิเมนต์ ทั้งๆ ที่นายอบ วะสุรัตน์เคยมอบหมายให้กรมการค้าภายในไปศึกษาต้นทุนการผลิต การนำเข้าตลอดจนพิจารณาราคาขายว่า มีความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้เพียงใดหรือไม่? มาแล้ว ก่อนการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) นายอบ วะสุรัตน์กล่าวว่า เรื่องการขอขึ้นราคาปูนซิเมนต์อยู่บนโต๊ะของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก่อนที่นายอบ วะสุรัตน์จะเป็น รัฐมนตรีว่าการถึง 5 เดือน ก็ไม่ได้เป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

3) นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายให้ดูราวกับว่า ตนเองเป็นวีรบุรุษในการประกาศขึ้นราคาของปูนซิเมนต์

โดยสรุป คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์อภิปรายถึงเรื่องปูนซิเมนต์เหมือนกัน แต่คำอภิปรายไม่ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านแต่อย่างใด คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์จึงไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา ดังนั้น นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายในประเด็นนี้ด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ตัวอย่างที่ 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์[9]

โรงงานสุราบางยี่ขันเป็นโรงงานผลิตสุราหลายชนิดออกจำหน่ายให้แก่ประชาชน เช่น แม่โขง กวางทอง และสุราขาว เป็นต้น โดยต้นสังกัดคือ กระทรวงคมนาคมใช้นโยบายเปิดให้เอกชนเช่า สัญญาเช่าของบริษัทสุรามหาคุณฯ ซึ่งเป็นผู้เช่าเดิมจะหมดสัญญาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2522 รัฐบาลของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์มีมติไม่ต่อสัญญาให้ผู้เช่ารายเดิม แต่เปิดให้มีการประมูลใหม่โดยมีระยะสัญญาเช่า 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2537 กิจการของโรงงานสุราบางยี่ขันนี้ มีพนักงานประมาณ 3,000 คน สามารถให้ผลกำไรสุทธิก่อนเสียภาษีเงินได้เป็นอันดับ 6 ใน 100 บริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2520 (คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520, น. 98) การประมูลสัญญาเช่าโรงงานสุราบางยี่ขันดังกล่าวเป็นสาเหตุให้ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่งของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา[10]

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน” มีดังนี้

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศในการประมูลให้เช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายประสิทธิ์ ณรงค์เดชให้บริษัทที่เสนอค่าเช่าในราคาต่ำได้รับสัมปทานในการเช่าโรงงานสุราบางยี่ขัน

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาดังกล่าวไว้ดังนี้

[9,10]บริบทของสถานการณ์และข้อกล่าวหาของประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวโดยละเอียดไว้แล้วในหัวข้อ 10.5.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบแบบ accountability ของคณะรัฐบาล ตัวอย่างที่ 1

> เหตุผลของคณะรัฐมนตรี ที่ให้ผู้ประมูลนี้ เป็นผู้ได้ก็เห็นชัดอยู่แล้วนะครับว่า เมื่อเรากำหนดว่า ใครจะให้ผลประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด เราก็ควรจะให้บุคคลนั้นได้ไป แล้วก็เชื่อว่าบุคคลนั้น บริษัทนั้นจะให้ผลประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด ถ้าเขาทำไม่ได้ ให้ไม่ได้ ก็เป็นเรื่องที่ทางรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบก็จะต้องดำเนินการไปตามหน้าที่ของตนเองนะครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 172)

4) ผลการวิเคราะห์

จะเห็นว่า คำอภิปรายของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดชไม่มีเจตนาที่จะโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านแต่อย่างใด เพราะ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการถามเพื่อต้องการคำตอบที่ว่า ทำไมจำนวนเงินที่รัฐจะได้รับถึงต่ำกว่า 89,000 ล้านบาท หลักการที่ว่า “ใครจะให้ผลประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด เราก็ควรจะให้บุคคลนั้นได้ไป” ดังคำอภิปรายของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดชนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านเข้าใจและรู้เรื่องเป็นอย่างดี คำอภิปรายโต้ตอบการกล่าวหาของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดชในประเด็นนี้ จึงไม่มีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด จึงส่งผลให้นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน ในการอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาประเด็นนี้

3) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า “เจตนา” ในการโต้ตอบข้อกล่าวหานั้น มี 2 ประเภท คือ

- คณะรัฐมนตรี ไม่มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”
- คณะรัฐมนตรี มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”

การที่จะ “รู้” และ “เข้าใจ” ว่า คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีมีเจตนาเป็นเช่นไร? ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากหลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่? ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยงร่วมกับเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน[11] เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนข้อโต้ตอบ

[11]เกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน มี 3 ข้อดังนี้

การกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาหรือ มีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือ มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาประเภทนี้ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คณะรัฐบาลไม่มีความจริงใจต่อนโยบายที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภา

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

เมื่อ พล.ร.อ. สงัด ชะลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินปฏิรูป/ปฏิวัติรัฐบาลที่มี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น ได้ประกาศยุบเลิกพรรคการเมือง โดยการยกเลิก พ.ร.บ. พรรคการเมืองฯ พ.ศ. 2517 ต่อมาเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2522) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองกำหนดไว้ในมาตรา 38 ดังนี้

> บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้
>
> การรวมกัน การจัดตั้ง การดำเนินกิจการและการเลิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

แต่อย่างไรก็ดี บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 นี้ ยังไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 (เชาวนะ ไตรมาศ, 2542, น. 43) ส.ส. ฝ่ายค้านจึงได้นำประเด็นนี้มาตั้งเป็นข้อกล่าวหาขึ้น

[11(ต่อ)] 1) สาเหตุของความผิดพลาดมาจากนโยบายที่ผิดพลาดของคณะรัฐบาล หรืออาจจะเกิดจากการปฏิบัติงานตามนโยบายนั้นๆ

2) ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในคณะรัฐบาล ข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการประจำ ผู้กระทำตามคำสั่งของคณะรัฐบาลนั้น

3) ผลของความเสียหายที่เกิดจากความผิดพลาดของการกระทำความผิดต้องเป็นความเสียหายที่ร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้กล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายบุญเทียม เขมาภิรัตน์ ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชากรไทย ซึ่งได้ตั้งข้อกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย หรือรัฐบาลไม่มีความจริงใจ ที่จะปฏิบัติตามนโยบายที่แถลงไว้ โดยนายบุญเทียม เขมาภิรัตน์ ได้ยกตัวอย่าง เรื่อง พ.ร.บ. พรรคการเมือง ซึ่งนายบุญเทียม เขมาภิรัตน์ เห็นว่า โดยพฤตินัยนั้น ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาในสภาฯ จนมีการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้นั้น ก็ได้สังกัดพรรคการเมืองแล้ว แต่รัฐบาลไม่ได้มีสัญญาณ หรืออาการใดๆ ที่จะแสดงให้เห็นว่า กำลังทำหน้าที่ในเรื่อง พ.ร.บ. พรรคการเมืองนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ขณะนี้ พรรคการเมืองต่างๆ ก็ได้ก่อตั้งโดยพฤตินัยเรียบร้อยแล้ว พร้อมแล้วอยู่ทุกประการ ... แต่รัฐบาลเองและกระทรวงมหาดไทย ก็ไม่ได้มีการเคลื่อนไหวในทาง ที่จะทำให้กฎหมายพรรคการเมืองนี้ออกมา ... เพราะว่า พฤติกรรมของท่านนั้น และโดยความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยนั้น เป็นพฤติกรรมที่สวนทางกับความรู้สึกของประชาชน และเป็นพฤติกรรมที่ส่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่ได้มีความจริงใจต่อนโยบาย ที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภา (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 55)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

นายดำริ น้อยมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาว่า ตนเองซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการ เรื่อง พ.ร.บ. พรรคการเมืองนั้น ต้องทำตามรัฐธรรมนูญ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดว่า ยังไม่อนุญาตให้นำบทบทบัญญัติ ว่าด้วยพรรคการเมืองมาใช้ ตนเองจึงต้องหยุดงานด้านนี้ไว้ก่อน ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> นี่แหละครับ กระผมเคารพต่อระบอบประชาธิปไตย เมื่อออกมาอย่างไร กระผมก็ไปอย่างนั้น ...หมดโอกาสที่เราจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ... พรรคการเมืองนั้น ในรัฐธรรมนูญเขียนว่า ใน 4 ปีนี้ไม่ต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมืองมาใช้ อันนี้แหละครับ เป็นเหตุที่กระผม ก็เลยเก็บเข้าไว้ สภานี้เก็บครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 106)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “คณะรัฐบาลไม่มีความจริงใจต่อนโยบายที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภา” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่มีความจริงใจต่อนโยบายที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภา

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการใดๆ ที่จะออกพ.ร.บ. พรรคการเมือง

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นข้อกล่าวหาที่ผ่านเกณฑ์วัดความผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของฝ่ายรัฐบาลและหลักฐานสนับสนุนก็ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี

ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหานั้น ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า คำอภิปรายของนายดำริ น้อยมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน กล่าวคือ การที่นายดำริ น้อยมณีอภิปรายว่า เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ให้จัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว ตัวนายดำริ น้อยมณีจึงไม่สามารถกระทำการใดๆ ได้เลย ไม่เกี่ยวเนื่องกับข้อกล่าวหาและเป็น “ความไม่จริง” อีกด้วย โดยผู้วิจัยมีคำอธิบายในรายละเอียดประกอบดังนี้คือ

โดยปกติแล้ว บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไม่ว่าฉบับใดๆ จะมีอายุจำกัด เช่น 4 ปี หรืออาจจะกำหนดว่าเมื่อมีการเลือกตั้ง ส.ส. หรือ ส.ว. ไปแล้วก็ได้ เป็นต้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ก็มีอายุจำกัดเช่นเดียวกัน ดังนั้น การที่อภิปรายว่า เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ให้จัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว รัฐบาลจึงไม่สามารถกระทำการใดๆ ได้เลยจึงไม่มีความเกี่ยวเนื่องกับข้อกล่าวหา นอกจากนั้นแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้อนุญาตให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีสามารถจะเสนอได้โดยตรง เพราะมีอำนาจหน้าที่อยู่แล้ว ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีไม่ต้องการเป็นผู้เสนอร่าง พ.ร.บ. แก้ไขรัฐธรรมนูญเอง ก็อาจจะสนับสนุนให้ ส.ส. คนอื่นๆ เป็นผู้เสนอ พ.ร.บ. แก้ไขรัฐธรรมนูญก็ได้ เพราะมาตรา 204 (5) ของรัฐธรรมนูญกำหนดว่า การเสนอร่าง พ.ร.บ. ของ ส.ส. ให้กระทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำรับรองของคณะกรรมาธิการวิสามัญวินิจฉัยร่าง พ.ร.บ. ซึ่งมีจำนวน 17 คน เป็นกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง 3 คน วุฒิสภาแต่งตั้ง 6 คน และสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้ง 8 คน จะเห็นได้ว่า ถ้าคณะรัฐบาลมีความประสงค์ที่จะออก พ.ร.บ. พรรคการเมืองก็ไม่เป็นเรื่องที่ยากสำหรับคณะรัฐบาลแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์[12]

ดังได้กล่าวมาแล้วในตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นว่า องค์การโทรศัพท์มีโครงการพัฒนากิจการโทรศัพท์จำนวน 2 โครงการ ซึ่งต้องใช้งบประมาณดำเนินการถึง 6,000 กว่าล้านบาท เมื่อรัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการองค์การโทรศัพท์จำนวนหนึ่ง ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา[13]

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายสมพร บุณยคุปต์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายสมพร บุณยคุปต์ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพและส่อเจตนาไม่สุจริต

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายสมพร บุณยคุปต์ ตั้งตัวเองเป็นประธานกรรมการขององค์การโทรศัพท์ฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายสมพร บุณยคุปต์แต่งตั้งพ่อค้าซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุยเป็นกรรมการในองค์การโทรศัพท์

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

นายสมพร บุณยคุปต์ได้อภิปรายโต้ตอบว่า ตนเองอยากจะเข้าไปแก้ปัญหาในองค์การโทรศัพท์ เพราะเห็นว่า จะมีการขยายกิจการโทรศัพท์ในอนาคตอันใกล้นี้ ทั้งๆ ที่ใจจริงแล้วไม่ต้องการจะเข้าไป โดยครั้งแรกติดต่อให้ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะเป็นประธาน แต่เมื่อ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะปฏิเสธตนจึงต้องเป็นประธานเอง โดยมีเจตนาอันบริสุทธิ์ ส่วนบุคคลที่เป็นพ่อค้านั้นเป็นบุคคลระดับผู้บริหารของบริษัทมิตซุยจริง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

[12,13] บริบทของสถานการณ์และข้อกล่าวหาประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวโดยละเอียดไว้แล้วในหัวข้อ 10.5.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล ตัวอย่างที่ 2

> จริง บุคคลผู้นั้น เคยเป็นผู้เกี่ยวข้องในบริษัทญี่ปุ่นบริษัทหนึ่ง แต่ทว่ากระผมตรวจได้สอบแล้วเขา เป็นบุคคลระดับบริหาร เป็น ไฮ เอ็กเซ็คคิวติฟ (High executive) ของบริษัทญี่ปุ่นบริษัทนั้น และบริษัทนั้น ก็มิใช่บริษัทที่ค้าขายในเรื่องของโทรศัพท์ แต่ทว่ามีครั้งหนึ่ง ซึ่งมีบริษัทค้าขายโทรศัพท์ของญี่ปุ่นได้มาขอให้บริษัทของเขานั้น ที่เขาทำงานอยู่นั้นเป็นตัวแทนให้ จึงกลายเป็นว่า นายคนนี้เป็นผู้ค้าขายโทรศัพท์ ซึ่งความจริงเขาเป็นตำแหน่งผู้บริหารของบริษัทนั้นเท่านั้น ถ้ากระผมว่าจำไม่ผิด คงจะเป็นรองประธานกรรมการ หรือประธานฝ่ายไทยอะไรสักอย่างหนึ่งไม่ทราบ และก็เขาเป็นคนที่รู้เรื่องดี เพราะว่า คือนอกจากรู้เรื่องดี เรื่องของการค้าขายแล้ว รู้เรื่องต้นทุนกำไรต่างๆ ที่อาจจะเป็นความลับของบริษัทญี่ปุ่นด้วยซ้ำ และเป็นคนที่รู้เรื่องดีถึงเล่ห์เหลี่ยมของการดำเนินงาน ซึ่งอาจจะมีในองค์การโทรศัพท์ฯ เอง กระผมจึงคิดว่า เป็นประโยชน์แก่ตัวกระผม กระผมก็เชื่อในตัวกระผมว่า กระผมคงจะถูกคนนี้ต้มไม่ได้ ... กระผมก็ขอหวังในความเข้าใจในเจตนารมณ์ ที่กระผมได้เข้าไปเป็นประธานกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ มิได้มีเจตนาส่อไปในทาง ที่จะไปกระทำมิดีมิร้ายแต่ประการใดเลย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 277)

4) ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นข้อกล่าวหาที่ผ่านเกณฑ์วัดความผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของฝ่ายรัฐบาลและหลักฐานสนับสนุนก็ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี

ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหานั้น ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ดังกล่าว เป็นการอภิปรายย้ำเนื้อความของข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านรู้ดีอยู่แล้ว นายสมพร บุณยคุปต์ไม่ได้อภิปรายชี้แจงให้เห็นว่า การแต่งตั้งตัวเองเข้าไปเป็นประธานคณะกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ และแต่งตั้งพ่อค้าซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุยเป็นกรรมการในองค์การโทรศัพท์เป็นการกระทำที่สุจริตอย่างไร? คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ในประเด็นนี้เป็นคำอภิปรายที่หาข้อแก้ตัว (finding the good reason) ให้กับตัวของนายสมพร บุณยคุปต์เอง ซึ่งก็เป็นคำอภิปรายที่ยอมรับไม่ได้ และ ขัดแย้งกันเองอีกด้วย

คำอภิปรายที่ยอมรับไม่ได้ของนายสมพร บุณยคุปต์

การที่ นายสมพร บุณยคุปต์อภิปรายว่า การแต่งตั้งตนเอง “เข้าไปเป็นประธานกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ มิได้มีเจตนาส่อไปในทางที่จะไปกระทำมิดีมิร้ายแต่ประการใดเลย” นั้นยอมรับไม่ได้ เพราะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมนั้น มีหน้าที่บริหารนโยบายไม่ใช่มีหน้าที่ปฏิบัติการ การแต่งตั้งตนเองเข้าไปเป็นประธานกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ จึงเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น และไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง การที่นายสมพร บุณยคุปต์ต้องการที่จะแก้ปัญหาในองค์การโทรศัพท์ฯ การดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมก็มีอำนาจและหน้าที่ที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อยู่แล้ว

คำอภิปรายที่ขัดแย้งกันเองของนายสมพร บุณยคุปต์

คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์เกี่ยวกับการแต่งตั้ง “พ่อค้าซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุย” นั้นค่อนข้างสับสนและขัดแย้งกันเอง ยกตัวอย่างเช่น

นายสมพร บุณยคุปต์กล่าวว่า บริษัทที่บุคคลดังกล่าวทำงานอยู่ “มิใช่บริษัทที่ค้าขายในเรื่องของโทรศัพท์” แต่ก็ “มีครั้งหนึ่ง ซึ่งมีบริษัทค้าขายโทรศัพท์ของญี่ปุ่นได้มาขอให้บริษัทของเขานั้น ที่เขาทำงานอยู่นั้นเป็นตัวแทนให้” ซึ่งก็หมายความว่า “พ่อค้าซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทในเครือมิตซุย” เคยเป็นนายหน้าเกี่ยวกับโทรศัพท์จริง

หรือนายสมพร บุณยคุปต์กล่าวว่า บุคคลดังกล่าวนั้น “เป็นตำแหน่งผู้บริหารของบริษัท” แต่ “ถ้ากระผมว่าจำไม่ผิด คงจะเป็นรองประธานกรรมการ หรือประธานฝ่ายไทยอะไรสักอย่างหนึ่งไม่ทราบ” นั่นก็หมายความว่า นายสมพร บุณยคุปต์ไม่มีความรู้เกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวนั้น อย่างละเอียดและลึกซึ้ง

หรือนายสมพร บุณยคุปต์กล่าวว่า บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นคนที่รู้เรื่องดีถึงเล่ห์เหลี่ยมเกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์ดี ซึ่งนายสมพร บุณยคุปต์เห็นว่า “เป็นประโยชน์แก่ตัวกระผม กระผมก็เชื่อในตัวกระผมว่า กระผมคงจะถูกคนนี้ต้มไม่ได้” เมื่อกลัวว่า จะถูกบุคคลดังกล่าวนั้นหลอกต้มหรือพยายามหลอกต้มแล้ว นายสมพร บุณยคุปต์จะไปแต่งตั้งบุคคลคนนี้เป็นกรรมการองค์การโทรศัพท์ทำไม? หรือว่า บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นคนของบริษัทฯ ก็จะต้องรักษาผลประโยชน์ของบริษัทมากกว่าขององค์การโทรศัพท์ การที่บุคคลคนหนึ่งดำรงตำแหน่ง 2 หน้าที่ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ ทับซ้อน (conflict of interest) แต่จะไม่รักษาผลประโยชน์ของบริษัทซึ่งตนเองรับเงินเดือนอยู่ กลับมารักษาผลประโยชน์ขององค์การโทรศัพท์ ซึ่งตนเองเป็นเพียงกรรมการ มีรายได้จากเบี้ยประชุมเพียงอย่างเดียว จะเป็นไปได้เพียงไร? นายสมพร บุณยคุปต์ก็มิได้อธิบายไว้แต่อย่างใด?

โดยสรุป คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ในประเด็นนี้ นอกจากจะไม่มีความเกี่ยวเนื่อง เป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านแล้ว ยังยอมรับไม่ได้ และขัดแย้งกันเองอีกด้วย การอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ในประเด็นนี้ จึงเป็นการอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

4) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน เช่นเดียวกับหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมา ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาในหัวข้อที่ 3) ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 แต่การโต้ตอบข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ หลักฐานสนับสนุนนั้น ดูราวกับว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนไปแล้ว แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีมีจำนวน 3 ข้อ ขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาดังกล่าวนั้น ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?

เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหา หรือ มีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือมีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาประเภทนี้ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์ สร้างความเดือนร้อนให้กับประชาชน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

ประเด็นเรื่องค่าครองชีพของประชาชนนั้น เกี่ยวพันกับการขึ้นราคาสินค้าที่รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 2 ได้ยกเลิกการควบคุมราคาสินค้าจำนวน 33 ชนิด และประกาศขึ้นราคาสินค้าจำนวน 4 ชนิด ซึ่งนโยบายควบคุมสินค้าดังกล่าว เป็นนโยบายที่สืบเนื่องมาจากรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร โดยมีเหตุผลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยจะพิจารณาควบคุมสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน สินค้าที่ผู้ผลิตน้อยรายหรือที่รัฐไม่เอื้ออำนวยให้เกิด

การแข่งขันโดยเสรี และสินค้าที่มีระบบการจำหน่ายในลักษณะผูกขาดตัดตอน (“ประกาศนโยบายควบคุมราคาสินค้า,” ซีดี-รอม, 2519) รัฐบาลหลังจากนั้นมาคือ รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 1, 2 ก็ยังคงนโยบายเดิมไว้ แต่ก็มีความยากลำบากในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะมีผลกระทบมาจากปัจจัยภายนอกคือ ประเทศกลุ่มโอเปกลดการผลิตน้ำมัน ทำให้ในเมืองไทยน้ำมันมีราคาแพงขึ้น และไม่เพียงพอต่อการบริโภคของประชาชน รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 1, 2 จึงมีการปรับเปลี่ยนประเภทสินค้าที่ควบคุมตามปัจจัยค่าครองชีพของประชาชนบ้าง และมายกเลิกการควบคุมราคาสินค้าจำนวน 33 รายการ และอนุญาตให้ขึ้นราคา 4 รายการ จน ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นข้อกล่าวหา

2) ข้อกล่าวหา

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้ตั้งข้อกล่าวหาว่า การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์สร้างความเดือนร้อนให้กับประชาชน โดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชมีหลักฐานสนับสนุนว่า “ท่านรัฐมนตรีอบ ท่านไม่สามารถจะรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นในการ บริโภคและอุปโภคให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไว้ได้” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 218) จึงทำให้ดรรชนีราคาผู้บริโภคในประเทศ (consumer index) ในปี พ.ศ. 2522 คาดว่าจะสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 ซึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชนำหลักฐานมาจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชนี้ นายอบ วะสุรัตน์ได้นำดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศต่างๆ มาเปรียบเทียบกับของไทยแล้ว กล่าวว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยยังต่ำอยู่ ซึ่งต่อมานายเกษม ศิริสัมพันธ์ ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคกิจสังคมได้อภิปรายแย้งว่า คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ไม่ถูกต้อง เพราะต้องเปรียบเทียบกับรายได้ด้วย ดังนี้

> การที่ท่านพูดว่าเวลานี้ ค่าครองชีพนั้น ยังไม่สูงเท่ากับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ... แต่ท่านประธานที่เคารพครับ เวลานี้รายได้ของประชาชนคนไทย เราเทียบได้กับคนอื่นหรือไม่ ความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องการครองชีพนั้น เราจะต้องคำนึงถึงรายได้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 435)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

ในการโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า ค่าครองชีพของประชาชนขึ้นสูงถึงกว่าร้อยละ 20 นายอบ วะสุรัตน์ปฏิเสธว่า ไม่เป็นความจริง โดยนายอบ วะสุรัตน์ได้เปรียบเทียบตัวเลขค่าครองชีพของไทยระหว่างเดือนมกราคม-มิถุนายนกับประเทศต่างๆ ดังนี้

ประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.10

ประเทศอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.80

ประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80

ประเทศสหราชอาณาจักรเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.50

ประเทศอิตาลีเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.50

นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายสรุปส่วนท้ายของประเด็นนี้ไว้ดังนี้

> เพราะฉะนั้น ถ้าพิจารณาด้วยความเป็นธรรมแล้ว จะเห็นว่า ราคาสินค้าที่เขยิบขึ้นไปนั้น ไม่ได้สูงไปเกินความจำเป็นเลย ก็เป็นไปตามภาวะของตลาดโลก ซึ่งไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แล้วกระผมกล้ายืนยันต่อสภาผู้มีเกียรตินี้ สินค้าในเมืองไทยนี้ยังถูกกว่าสินค้าอีกหลาย 10 ประเทศในโลก ... กระผมกล้ากราบเรียนว่าสินค้าต่างๆ ที่ได้ประกาศไป สินค้าอย่างเช่น ซีเมนต์ นม แก๊ส ผงซักฟอก เหล่านี้ต่างๆ นานาที่จำเป็นที่จะต้องใช้ทุกวันนี้ ยังถูกกว่าประเทศข้างบ้านทั้งหมด ถูกกว่าประเทศใดๆ ทั้งหมด ยังถูกกว่าทั้งหมด (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 285-286)

เมื่อถูกนายเกษม ศิริสัมพันธ์อภิปรายอีกว่า การโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายอบ วะสุรัตน์นั้นไม่ถูกต้อง นายอบ วะสุรัตน์ก็อภิปรายโต้ตอบคำอภิปรายของนายเกษมอีกครั้งหนึ่งว่า “กระผมก็เห็นว่าสูงเพราะเหตุจากภายนอก ซึ่งในโลกไม่มีใครเขาหลีกเลี่ยงได้ ทั่วทุกหนทุกแห่งสูงไปหมด เว้นแต่ในเมืองไทย เมื่อเทียบกับประเทศอาเซีย ... เมื่อเราจะว่าค่าครองชีพนี่สูง ถ้าเราไม่เอามาเทียบกันแล้ว เราจะไปรู้ได้อย่างไร” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 5)

คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ในประเด็นนี้ ก็มีลักษณะของการ “เล่นคำ” อีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ ส.ส. ฝ่ายค้านกล่าวหาว่า นายอบ วะสุรัตน์อนุญาตให้สินค้าขึ้นราคาจนทำให้ดัชนีค่าครองชีพสูงขึ้น นายอบ วะสุรัตน์กลับโต้ตอบว่า ราคาสินค้าในประเทศยังมีราคาถูกกว่าประเทศอื่นๆ และปฏิเสธว่า ดัชนีค่าครองชีพของคนไทยสูงขึ้น แต่เมื่อถูกโต้แย้งกลับจาก ส.ส. ฝ่ายค้าน นายอบ วะสุรัตน์ก็ตอบอีกว่า ตนเองก็รับว่าค่าครองชีพของประเทศต่างๆ สูงขึ้น รวมถึงของไทยด้วย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพของไทยกับประเทศอื่นๆ แล้ว ค่าครองชีพของคนไทยก็ยังไม่สูง

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอบ วะสุรัตน์สร้างความเดือนร้อนให้กับประชาชน” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายอบ วะสุรัตน์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: การบริหารงานนายอบ วะสุรัตน์สร้างความเดือนร้อนให้กับประชาชน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายอบ วะสุรัตน์ขึ้นราคาสินค้าประมาณ 36 ชนิด

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นข้อกล่าวหาที่ผ่านเกณฑ์วัดความผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของฝ่ายรัฐบาลและหลักฐานสนับสนุนก็ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี

ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหานั้น ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

การที่ นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายเปรียบเทียบดัชนีค่าครองชีพของไทยกับประเทศต่างๆ นั้น คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน แต่การเปรียบเทียบเช่นนั้นเป็นเหตุผลวิบัติประเภทการเปรียบเทียบผิด (faulty analogy/fallacy of false analogy) กล่าวคือ การเปรียบเทียบดัชนีค่าครองชีพต้องคำนึงถึงตัวแปรอีกเป็นจำนวนมาก เช่น รายได้ อัตราเงินเฟ้อ ฯลฯ เป็นต้น จะเปรียบเทียบเฉพาะดัชนีค่าครองชีพไม่ได้ ดังนั้น คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ในประเด็นนี้ จึงเป็นการอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ตัวอย่างที่ 2 นายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอธิบดีกรมอัยการถอนฎีกาคดียาเสพติดโดยไม่ชอบ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

คดียาเสพติดดังกล่าว มีความเป็นมาดังนี้คือ ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณ ได้เช่ารถมาไว้ใช้ส่วนตัว เมื่อจะเกิดเป็นคดีความนั้น ทหารใต้บังคับบัญชาของ ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณ จำนวน 2 คน กับพลเรือนอีก 1 คน ได้นำรถดังกล่าวไปค้าเฮโรอีนและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้ จึงส่งฟ้องศาล โดยที่ ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณ ตกเป็นจำเลยที่สอง ศาลชั้นต้นสั่งจำคุก ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณเป็นเวลา 55 ปี เมื่อ ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณอุทธรณ์ปรากฏว่าศาลอุทธรณ์สั่งปล่อย อัยการเจ้าของเรื่องจึงฎีกา ต่อมาเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2522 กรมอัยการได้ขอถอนฟ้องจำเลยที่ 2 เพียงคนเดียว โดยศาลฎีกาได้มีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ถอนฎีกาได้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2522 (เดลิไทม์, 2522ข, น. 1,4) การขอถอนฎีกานั้น

กระทำโดยนายประเทือง กีรติบุตร อธิบดีกรมอัยการ ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านเห็นว่า เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง จึงได้นำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่งในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ผู้ที่เริ่มกล่าวหาในประเด็นนี้เป็นคนแรก คือ นายสมัคร สุนทรเวช โดยข้อกล่าวหาของนายสมัคร สุนทรเวชสรุปได้สั้นๆ ดังนี้ "ร้อยโททหารบกค้าเฮโรอีนถูกจับ ศาลตัดสินจำคุก 55 ปี ยื่นฎีกาไม่รอให้ศาลตัดสิน อธิบดีกรมอัยการไปขอถอนออกมา" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 258) ประเด็นดังกล่าวนี้ มีการโต้เถียงกันในเรื่องข้อกฎหมายกันตลอดระยะเวลา 3 วันแรกของการประชุม เมื่อถึงวันสุดท้าย ในวันจันทร์ที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2522 นายผัน บุญชิต ส.ส. จังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม ซึ่งเป็นอดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ จึงอภิปรายกล่าวหา ซ้ำอีกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 นั้น ถ้าอัยการเจ้าของสำนวนต้องการถอนฎีกา ต้องแจ้งไปยังอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าอธิบดีกรมตำรวจเห็นชอบด้วยก็ถอนได้ แต่ถ้าอธิบดีกรมตำรวจไม่เห็นชอบ ก็ต้องส่งให้ศาลตัดสิน แต่นายประเทือง กีรติบุตร ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการนั้น เมื่อจำเลยร้องขึ้นมาว่าไม่ได้กระทำความผิด ก็ใช้อำนาจตัดสินใจถอนฎีกาซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 202) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> อธิบดีกรมอัยการนี้ ดำเนินการไม่ชอบด้วยตัวบทกฎหมายจริง ท่านมีอำนาจ ท่านมีอำนาจ ท่านอาจจะตอบกระผมว่า ท่านมีอำนาจ กระผมไม่เถียงว่าอธิบดีกรมอัยการมีอำนาจ แต่ว่าอำนาจที่ท่านจะใช้นั้นจะต้องผ่านขั้นตอน ไม่ใช่อยู่ดีๆ ท่านไปถอนฟ้อง ท่านถอนได้ทั่วประเทศ ถ้าท่านจะถอนฟ้อง เพราะท่านมีอำนาจ แต่ว่าขั้นตอนชอบด้วยตัวบทกฎหมายหรือไม่ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 203)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้นั้น นายประเทือง กีรติบุตรต้องโต้ตอบข้อกล่าวหาทุกวันตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้าย เมื่อนายผัน บุญชิตนำประเด็น ป.วิอาญา มาตรา 145 มาตั้งเป็นข้อกล่าวหาอีกครั้งหนึ่ง นายประเทือง กีรติบุตร จึงโต้ตอบข้อกล่าวหาว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านถูกต้อง แต่ ป.วิอาญา มาตรา 145 ที่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาเป็นหลักฐานสนับสนุนนั้นไม่บังคับอธิบดีกรมอัยการ บังคับเฉพาะอัยการธรรมดา "คำสั่งถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกานั้นเป็นของอธิบดีกรมอัยการก็ไม่ต้องไปเสนอใคร" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 225) สำหรับเหตุผลที่ทำไมนายประเทือง กีรติบุตร จึงถอนฎีกาคดีดังกล่าวนี้ นายประเทือง กีรติบุตรก็อภิปรายย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า

> เมื่อเขาร้องขึ้นมาและก็เจ้าหน้าที่ก็อธิบายชี้แจงว่า เป็นจริงอย่างที่ศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นว่า เราจึงมาชั่งน้ำหนักคำพิพากษา 2 อันนี้ อะไรมีเหตุที่ดีกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ เราไม่ให้ความเป็นธรรมแก่เขาหรือ ในเมื่อข้อเท็จจริง จริงๆ เขาไม่ได้ทำผิด แล้วคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ก็มีเหตุผลดีกว่า เราจะรอไปจนศาลฎีกาตัดสินอย่างที่ท่านว่า นั่นก็ได้ แต่ว่าเพื่อความเป็นธรรมนี้ เราจะให้เขาถูกขังอยู่อย่างนั้นหรือ เขาขาดสิทธิ์อย่างนั้นหรือ นี่กระผมก็เลยมาคิดปรึกษากันแล้วจึงขอถอนโดยอำนาจนี้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 226)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “นายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอธิบดีกรมอัยการถอนฎีกาคดียาเสพติดโดยไม่ชอบ” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายประเทือง กีรติบุตรไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายประเทือง กีรติบุตร อธิบดีกรมอัยการถอนฎีกาคดียาเสพติดโดยไม่ชอบ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายประเทือง กีรติบุตรได้ใช้อำนาจของอธิบดีกรมอัยการถอนฎีกาในคดีค้าเฮโรอีก ที่ ร.ท. เฉลิมเกียรติ ภูริปฏิภาณผู้ต้องหาซึ่งศาลชั้นต้นสั่งจำคุก 55 ปี แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดอัยการเจ้าของเรื่องจึงฎีกา

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “นายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอธิบดีกรมอัยการถอนฎีกาคดียาเสพติดโดยไม่ชอบ” ถึงแม้นายประเทือง กีรติบุตร จะกระทำในฐานะที่เป็นอธิบดีกรมอัยการ ก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ตาม กล่าวคือ นายประเทือง กีรติบุตรได้ขอถอนฟ้องฎีกาคดีดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2522 ก่อนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งทำให้เกิดรัฐบาลชุดนี้ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ผู้วิจัยเห็นว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของฝ่ายรัฐบาล เพราะถ้านายประเทือง กีรติบุตร กระทำการโดยมิชอบจริง ก็ถือว่าขาดคุณสมบัติของการเป็นข้าราชการเมืองที่ดี สำหรับหลักฐานสนับสนุนนั้น ก็ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี

ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้

ของการใช้เหตุผล เพราะ ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ยอมรับ และมีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลกว่า โดยผู้วิจัยของอธิบายรายละเอียดประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

ในการสรุปวันสุดท้าย นายสมัคร สุนทรเวชได้แสดงความไม่ยอมรับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายประเทือง กีรติบุตรอีกครั้งหนึ่ง โดยสรุปเหตุผลของการไม่ยอมรับไว้ถึง 8 ประการ ดังนี้

- อัยการไม่มีอำนาจสอบสวน การที่อธิบดีกรมอัยการนำคำร้องของจำเลยมาพิจารณาเสียเอง จึงขัดกับหลักการของระบบความยุติธรรมของไทย

- จำเลยได้ร้องขอความเป็นธรรมมาตั้งแต่ต้น ซึ่งในขั้นตอนฎีกาก็ยังมีสิทธิ์ในการร้องขอความเป็นธรรมอยู่

- การถอนฟ้องนั้นในทางปฏิบัตินั้นมีน้อยมาก เพราะถ้าเห็นว่าจำเลยไม่ผิด อัยการก็ไม่สั่งฟ้องเสียตั้งแต่ต้นแล้ว

- หลักปฏิบัติของกรมอัยการ ถ้าศาลชั้นต้นลงโทษ ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง อัยการโจทก์ต้องฎีกาเสมอ เมื่อฎีกาไปแล้ว มีการถอนฎีกาก็ยิ่งเป็นเรื่องแปลกที่ไม่ค่อยมีการกระทำกัน

- หลักปฏิบัติของกรมอัยการ การถอนอุทธรณ์หรือฎีกาต้องเป็นเรื่องที่อัยการได้รับข้อเท็จจริงใหม่ แต่คดีนี้ไม่มีข้อเท็จจริงใหม่

- คดีนี้ อัยการกองคดีและศาลชั้นต้นเห็นว่า จำเลยกระทำความผิดจริง แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าไม่ผิด แต่ก็ยังตั้งข้อสงสัยให้ขังจำเลยไว้ก่อน ไม่ได้ปล่อยจำเลยไป นายประเทือง กีรติบุตรอธิบดีกรมอัยการจึงไม่ควรด่วนตัดสินว่าจำเลยไม่ผิด ถอนฎีกาและปล่อยจำเลยไป

- นายประเทือง กีรติบุตรชี้แจงว่า คำพิพากษาของศาลชั้นต้นไม่ถูก คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์น่าเชื่อถือกว่า ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ผู้ที่จะให้ความเห็นควรจะเป็นศาลฎีกาเท่านั้น

- นายประเทือง กีรติบุตรชี้แจงว่า ได้ประชุมกับผู้ช่วยอัยการฝ่ายคดีกับอัยการเจ้าของเรื่องแล้ว ต่างเห็นพ้องกันว่าควรถอนฎีกา ซึ่งเป็นการโยนความผิดไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะในเมื่อผู้บังคับบัญชาต้องการจะถอนฎีกา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ต้องยอมตาม

- นายประเทือง กีรติบุตรควรให้อัยการเจ้าของเรื่องทำตามขั้นตอน คือส่งเรื่องไปให้อธิบดีกรมตำรวจ ไม่ควรจะที่ตัดตอนถอนฎีกาเสียเอง

ในกรณีเดียวกันนี้ นักข่าวของหนังสือพิมพ์เดลิไทม์ ซึ่งเกาะติดข่าวนี้ ได้สัมภาษณ์อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีชื่อเสียงว่า เมื่ออัยการโจทก์เมื่อยื่นฎีกาแล้ว จะถอนภายหลังเป็นการสมควรหรือไม่? อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกาคนดังกล่าวได้ชี้แจงว่า

> โดยมารยาทแล้วไม่ควรถอน เพราะ ก่อนจะยื่นฎีกาแล้วอัยการโจทก์ต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า สมควรจะร้องขอต่อศาลให้ลงโทษจำเลยหรือไม่ ในคดีนี้ ศาลอุทธรณ์ พิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 2 ให้ปล่อยตัว ถ้าโจทก์ไม่ประสงค์จะให้จำเลยถูกลงโทษก็ไม่ต้องฎีกาขึ้นไป เมื่อฎีกาขึ้นไปแล้วก็แสดงให้เห็นว่า โจทก์ได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ที่จะให้ลงโทษจำเลย แต่แล้วกลับมายื่นขอถอนฟ้องฎีกาก็พูดพิกลอย่างไรอยู่ "ไม่รู้เขาจะมีใต้โต๊ะบนโต๊ะกันหรือเปล่า เพราะไม่ว่าจะขอถอนฎีกาหรือ ไม่ยื่นฎีกา อัยการก็สบายอยู่แล้ว" อดีตผู้พิพากษากล่าว ทั้งเสริมว่า ส่วนมากไม่มีใครเขาถอนหรอก (เดลิไทม์, 2522ค, น. 14)

จากคำโต้แย้งกลับของนายสมัคร สุนทรเวชกับคำสัมภาษณ์ของอดีตผู้พิพากษาศาลฎีกาจะเห็นว่า ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายประเทือง กีรติบุตร นั้น "ฟังไม่ขึ้น" จริง นายประเทือง กีรติบุตร จึงอภิปรายในประเด็นนี้ด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

5) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาขัดแย้งซึ่งกันและกัน

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี ในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน เช่นเดียวกับหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมา ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาในหัวข้อที่ 3) ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 แต่การโต้ตอบข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ หลักฐานสนับสนุนนั้นดูราวกับว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนไปแล้ว แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีมีจำนวน 3 ข้อ ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาดังกล่าวนั้น ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 กล่าวคือ หลักฐานสนับสนุนมีความขัดแย้งกันเอง หรือขัดแย้ง กับข้อกล่าวหาหรือไม่?

ในการวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาในหัวข้อนี้ ไม่จำเป็นที่ต้องให้หลักฐานสนับสนุนดังกล่าว ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลมาก่อน เพราะเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 กับข้อที่ 3 พัฒนามาจากหลักการของตรรกวิทยาเดียวกันที่ว่า "ข้ออ้างต้องเป็นความจริง"

เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือหลักฐานสนับสนุน มีความขัดแย้งกันเองหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหา ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหา หรือมีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน

“ความจริง” จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือ มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ผลจากการศึกษาไม่พบว่ามีข้อโต้ตอบการกล่าวหาในลักษณะนี้

10.5.1.2.2 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่คณะรัฐมนตรีมีเจตนาที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็น “ความจริง” แก่สาธารณชน ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิเสธข้อกล่าวหา หรืออาจจะเป็นการยอมรับข้อกล่าวหา แต่ก็มีข้อแก้ตัวก็ได้ ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประการใหญ่ๆ ดังนี้คือ

1) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ปฏิเสธข้อกล่าวหา

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ยอมรับข้อกล่าวหา

1) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ปฏิเสธข้อกล่าวหา

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ คณะรัฐมนตรีเห็นว่า ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่สมเหตุสมผล หรือไม่ถูกต้อง จึงปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว พร้อมกับนำหลักฐานสนับสนุนของตนมาอภิปรายชี้แจง ซึ่งผลการศึกษาก็พบว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหามีความสมเหตุสมผล จึงส่งผลให้คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้ปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่มีปฏิเสธข้อกล่าวหา ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดิน เรือทะเลฯ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์[14]

บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงคมนาคม โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ การดำเนินงานของบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ไม่ประสบ

---

[14]บริบทของสถานการณ์ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวโดยละเอียดไว้แล้วใน ข้อ 3) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล ตัวอย่างที่ 1

ผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่เศรษฐกิจของประเทศเติบโตและการค้าทางทะเลก็ขยายตัวมากขึ้น ส.ส. ฝ่ายค้านจึงนำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาในหลายประเด็น รวมถึงประเด็นที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ด้วย

2) ข้อกล่าวหา[15]

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า "รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงานบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ มีผลประกอบการขาดทุน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ แจกโบนัสให้กับพนักงานทั้งๆ ที่มีผลประกอบการขาดทุน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ซ่อมเรือเก่าแล้วขายขาดทุน

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

พล.ร.อ. อมร ศิริกายะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมได้โต้ตอบข้อกล่าวหาว่า ผลการประกอบการของบริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ ในปี พ.ศ. 2520 กับ 2521 ขาดทุนจริง โดยขาดทุนประมาณ 16 ล้านบาท และ 11 ล้านบาทตามลำดับ แต่เมื่อ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะเข้ารับหน้าที่เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการกู้เงินทุนหมุนเวียน 20 ล้านบาท และเปลี่ยนคณะกรรมการฯ ซึ่งผลประกอบการระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายนปีนี้ได้กำไรประมาณ 3,700,000 บาท (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 364) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาในส่วนนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชและนายสมัคร สุนทรเวชก็ยอมรับว่าเป็นความจริง

สำหรับประเด็นเรื่องเรือเก่านั้น พล.ร.อ. อมร ศิริกายะกล่าวว่า เรือลำนั้นขายได้ 3 ล้านบาทจริง แต่ค่าซ่อมจริงเพียง 2.3 ล้านบาท ส่วนเรื่องราคาขายเป็นเศษเหล็กนั้น กับการแจก

---

[15]ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวโดยละเอียดไว้แล้วใน ข้อ 3) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล ตัวอย่างที่ 1

โบนัสนั้น พล.ร.อ. อมร ศิริกายะกล่าวว่า “แต่ว่า จะขายเป็นเศษเหล็กได้ 4 ล้านบาทหรือไม่นี้ กระผมก็ไม่สามารถที่จะตอบได้ เพราะว่าเป็นเรื่องนานมาแล้ว ... อันนี้กระผมก็ขอชี้แจงว่าไม่เป็นความจริง ครับ ... แล้วก็บริษัทไทยเดินเรือฯ ไม่ได้แจกโบนัสมาเลยเป็นเวลา 4 ปีแล้วครับ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 366)

4) ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พล.ร.อ. อมร ศิริกายะไม่ควบคุมดูแลการบริหารงาน บริษัทไทยเดินเรือทะเลฯ” นี้ เมื่อวิเคราะห์เฉพาะข้อกล่าวหาก็ดูราวกับว่าข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่เมื่อวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 3 ข้อดังกล่าวด้วยเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี พบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองทั้ง 3 ข้อดังกล่าว ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 5 ที่ว่า “หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ” ซึ่งในกรณีนี้ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะผู้ถูกกล่าวหาเองไม่ยอมรับ และได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จนกระทั่งผู้กล่าวหาทั้ง 2 คนคือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับนายสมัคร สุนทรเวชยอมรับ ดังนั้น คำอภิปรายของ พล.ร.อ. อมร ศิริกายะในประเด็นนี้ จึงเป็นคำอภิปรายที่ปฏิเสธข้อกล่าวหาอย่างสมเหตุสมผล

ตัวอย่างที่ 2 รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการเพื่อการกระจายอำนาจให้ไปสู่ท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

-

2) ข้อกล่าวหา

ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เริ่มเกริ่นนำไว้ตั้งแต่วันแรกของการอภิปรายไว้ดังนี้

> รัฐมนตรีท่านนี้ ไม่เคยมีการกระทำใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ท่านได้พยายามให้หน่วยงานในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปฏิบัติ ... ที่จะทำให้ประชาชนมีโอกาสปกครองตนเอง บริหารงานในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยตามที่รัฐบาลได้แถลงเป็นนโยบายไว้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 224)

ต่อมานายบุญเทียม เขมาภิรัตน์ ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชากรไทย ได้อภิปรายตั้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติมว่า กระทรวงมหาดไทยมีพฤติกรรมที่ขัดกับนโยบายของรัฐบาล โดยยกตัวอย่างข่าวที่จะยกฐานะกรุงเทพมหานครให้เป็นทบวงกรุงเทพมหานคร ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> นอกจากนั้น กระทรวงมหาดไทยก็ยังได้มีพฤติการณ์ ในการที่จะดำเนินการ ที่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลเอง คือ การที่บอกว่า จะให้อำนาจการปกครองท้องถิ่นของประชาชนให้มากขึ้น จะกระจายอำนาจบริหารออกไปสู่ท้องถิ่น ... หลังจากนั้น กระทรวงมหาดไทย โดยที่มีรัฐบาลรู้เห็นเป็นใจด้วย ก็ออกข่าวมาว่า จะยกฐานะของกรุงเทพมหานครขึ้นเป็นทบวง เป็นทบวงกรุงเทพมหานคร ให้เป็นการบริหารส่วนกลาง ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่กระผมได้กราบเรียนท่านประธานที่กล่าวมานี้ ก็แสดงให้เห็นว่า กระทรวงมหาดไทยนั้น ไม่ได้มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเลย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 56)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

พล.อ. เล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้โต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ว่า กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการกระจายอำนาจอยู่แล้ว โดยคำนึงถึงรูปแบบของการบริหารทั้งด้านการบริหารงานบุคคลและอำนาจในการบริหารทางการเงิน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้พยายามมอบอำนาจให้ทางจังหวัดและเทศบาลมากขึ้นเป็นลำดับ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ดังจะเห็นได้ชัดก็คือว่า มีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา ที่แล้วมานี้เอง นอกจากนั้นแล้วก็ยังได้ดำเนินการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นใหม่อีก 26 แห่ง และขยายเขตสุขาภิบาลไปอีก 24 แห่ง รวมทั้งขยายเขตเทศบาลไปอีก 3 แห่ง ในการกระจายอำนาจนั้นก็ ในเรื่องการบริหารงานบุคคลก็ได้ให้เทศบาลสามารถสอบคัดเลือกบุคคลบรรจุเข้าทำงานเองได้ ... ให้สภาเทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับกิจการของเทศบาลได้อิสระ ในปัญหาที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 296-297)

เมื่อมี ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายเป็นทั้งข้อกล่าวหาและข้อซักถามในประเด็นดังกล่าวอยู่อีก นายดำริ น้อยมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงลุกขึ้นมาโต้ตอบอีกครั้งหนึ่งในวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ว่า

> กระผมยืนยันเลย รับราชการมา 40 ปี ในกระทรวงมหาดไทยไม่เคยรวบอำนาจครับ กระจายครับ แต่ปัญหาเกิดขึ้นว่า ไม่ทราบว่าจะกระจายเอาไปให้ใครได้ใช้อำนาจนั้นแทนครับ เราจึงมาเสียเวลาอบรมพลเมืองหรือประชาชนในท้องถิ่นขึ้นมาในรูปของสภาตำบล ในรูปของหมู่บ้าน รูปพัฒนาชุมชน ... สุขาภิบาลมีอยู่ 500 กว่าแห่ง เวลานี้ก็เกิดตามอำเภอขึ้น เทศบาล 120 แห่งก็ยังอยู่อย่างนั้นครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 104)

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับกรุงเทพมหานครนั้น นายดำริ น้อยมณีไม่ได้อภิปรายว่าจะให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงจริงหรือไม่? แต่ก็อภิปรายว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับขีดความสามารถของการเก็บภาษีอากร ที่จะนำมาบริหารกิจการ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> กระผมดูงบประมาณแล้ว ประมาณ 1,400 กว่าล้านเท่านั้น เมื่อตอนงบประมาณปีนี้ กระผมดูนี่แหละครับขีดความสามารถ ทีนี้ กทม. นี่จะต้องบริการประชาชนและกิจการอะไรบ้าง และจะได้เงินงบประมาณมาจากไหน ... สิ่งต่างๆ เหล่านี้เราได้พยายามกระจาย แต่กระผมก็ยังไม่ทราบว่า จะต้องประกอบกัน หรือจะต้องกินเวลาอีกเท่าไร (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 105-106)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า "รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการเพื่อการกระจายอำนาจให้ไปสู่ท้องถิ่น" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการเพื่อการกระจายอำนาจให้ไปสู่ท้องถิ่น

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ไม่พบผลงานของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยที่แสดงให้เห็นว่ามีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: จะออกกฎหมายเพื่อยกกรุงเทพมหานครให้เป็นทบวงในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า "รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการเพื่อการกระจายอำนาจให้ไปสู่ท้องถิ่น" ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าว เป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของฝ่ายรัฐบาล

เพราะ รัฐบาลได้แถลงนโยบายว่าจะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ถ้าในการปฏิบัติงาน รัฐบาลไม่กระทำตามนโยบายก็ถือได้ว่า คณะรัฐบาลขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) จนส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ไปด้วย

สำหรับ หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านทั้ง 2 ประการนั้นจะวิเคราะห์พร้อมๆ กันไปกับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองที่ว่า "ไม่พบผลงานของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยที่แสดงให้เห็นว่า มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น" ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับหลักฐานสนับสนุนของ พล.อ. เล็ก แนวมาลี ที่ว่า "กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการกระจายอำนาจอยู่แล้ว โดยคำนึงถึงรูปแบบของการบริหารทั้งด้านการบริหารงานบุคคลและอำนาจในการบริหารทางการเงิน" ผู้วิจัยเห็นว่า หลักฐานสนับสนุนของ พล.อ. เล็ก แนวมาลี เป็น "ความจริง" ที่ยอมรับได้ และมีความสมเหตุสมผลกว่าหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้าน เพราะ ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ได้อธิบายว่า กรรมวิธีในการสืบเสาะค้นหาว่า "การไม่กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น" มีกรรมวิธีในการสืบเสาะค้นหาอย่างถูกวิชาการ และกระทำกันอย่างจริงจังขนาดไหน เพียงใด ดังนั้น หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้ จึง <u>ไม่ผ่าน</u> เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี แต่ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี <u>ผ่าน</u> เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี

สำหรับหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า "จะออกกฎหมายเพื่อยกกรุงเทพมหานครให้เป็นทบวงในสังกัดกระทรวงมหาดไทย" ถึงแม้นายดำริ น้อยมณีจะไม่อภิปรายว่า มีนโยบายเช่นนั้นจริงหรือไม่? แต่คำอภิปรายของนายดำริ น้อยมณีที่ว่า กระบวนการจัดเก็บภาษีของกรุงเทพมหานครยังไม่เป็นระบบ และจำนวนเงินที่เก็บได้ก็ยังมีเป็นจำนวนน้อย นอกจากนั้น นายดำริ น้อยมณียังอภิปรายอีกว่า ยังดำเนินการที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอยู่ แต่ต้องใช้ระยะเวลาอีกจำนวนหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าเป็น "ความจริง" ที่ยอมรับได้ ในกรณีนี้ หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านก็เป็น "ความจริง" ที่ยอมรับได้เช่นเดียวกัน เพราะไม่มีรัฐมนตรีคนใดปฏิเสธหลักฐานสนับสนุนนี้

โดยสรุป ประเด็นข้อกล่าวหาที่ว่า "รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยไม่ดำเนินการเพื่อการกระจายอำนาจให้ไปสู่ท้องถิ่น" นี้ การที่ฝ่ายรัฐบาลปฏิเสธและโต้ตอบข้อกล่าวหาได้อย่างสมเหตุสมผล ก็แสดงให้เห็นว่า รัฐมนตรีที่อภิปรายในประเด็นนี้ ปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

<u>2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ยอมรับข้อกล่าวหา</u>

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ คณะรัฐมนตรีเห็นว่าข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นข้อกล่าวหาที่สมเหตุสมผลหรือถูกต้อง แต่ความบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

หน้าที่นั้นเป็นเหตุสุดวิสัย หรือเป็นเรื่องปกติของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว จะไม่ได้ผลตามที่คาดหวังไว้อย่างสมบูรณ์จะต้องมีอุปสรรคจากการปฏิบัติงานตามนโยบายสาธารณะเหล่านั้นบ้าง คณะรัฐมนตรีจึงหาหลักฐานมาสนับสนุนว่า ผลการปฏิบัติงานเกิดความบกพร่องขึ้นด้วยสาเหตุใด ซึ่งในงานวิจัยนี้เห็นว่าเป็นการหาข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ยอมรับข้อกล่าวหาและมีการแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ดังนี้

<u>ตัวอย่าง</u> การปฏิบัติงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ. เล็ก แนวมาลี ไม่สามารถทำให้คดีอาชญากรรมลดลง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

<u>1) บริบทของสถานการณ์</u>

-

<u>2) ข้อกล่าวหา</u>

ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เริ่มเกริ่นนำว่า ตั้งแต่รัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินประมาณ 4 เดือน สถิติอาชญากรรมไม่ได้ลดลงแต่เพิ่มขึ้น (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 222) ต่อมานายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยก็ได้ย้ำข้อกล่าวหาในประเด็นนี้อีกว่า “ในเดือนสิงหาคม วันที่ 1 สิงหาคม ถึง วันที่ 31 มีคดีปล้นทรัพย์ในกรุงเทพอย่างเดียวนะครับ 47 ราย คดีชิงทรัพย์อุกฉกรรจ์ 9 ราย ฆ่าคนตาย 44 ราย วางเพลิง 1 ราย รวมคดีอุกฉกรรจ์ในกรุงเทพ 101 ราย กรณีอย่างนี้ ไม่เคยเกิดขึ้นในรัฐบาลสมัยก่อนๆ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 253)

<u>3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา</u>

พล.อ. เล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว “ความสงบในบ้านเมืองเรานั้น ยังอยู่ในเกณฑ์ที่นับว่าสบาย หรือดีกว่าประเทศอื่นๆ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 292) ต่อจากนั้นมา พล.อ. เล็ก แนวมาลีก็ยกตัวอย่างสถิติโดยละเอียด และเน้นว่า “คดีเพิ่มบ้างลดบ้างตามเหตุการณ์” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 294)

ต่อมาในวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 พล.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยก็โต้ตอบข้อกล่าวหาโดยยอมรับว่าสถิติของคดีอาชญากรรมก็มีเพิ่มมีลด ดังคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> เกี่ยวกับทางด้านเหตุการณ์ในทางคดี มีท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้กล่าวขวัญถึงสถิติคดี กระผมก็ยอมรับว่า ในระยะนี้ คดีก็มีการขึ้นการลง บางประเภทก็มีขึ้น

> บางประเภทก็มีลง ... คดีเมื่อเปรียบเทียบกันเดือนต่อเดือนแล้ว ก็มีความใกล้เคียงกันอยู่ การเพิ่มจำนวนนั้นก็ไม่ถึงขนาดมากมายนัก (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 97-98)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า "การปฏิบัติงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ. เล็ก แนวมาลีไม่สามารถทำให้คดีอาชญากรรมลดลง" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: พล.อ. เล็ก แนวมาลีไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: การปฏิบัติงานของ พล.อ. เล็ก แนวมาลีไม่สามารถทำให้คดีอาชญากรรมลดลง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: สถิติของคดีอาชญากรรม

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “การปฏิบัติงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ. เล็ก แนวมาลีไม่สามารถทำให้คดีอาชญากรรมลดลง” นี้ รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยยอมรับว่า มีสถิติอาชญากรรมเกิดขึ้นมากจริง แต่ก็อธิบายให้เหตุผลว่าสถิติก็มีขึ้นมีลง และเมื่อเปรียบเทียบกับบางประเทศแล้ว ก็ยังถือว่าคดีอาชญากรรมมีปริมาณน้อยกว่า ผู้วิจัยเห็นว่า รัฐมนตรีของกระทรวงมหาดไทยที่อภิปรายในประเด็นนี้ ปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

โดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในแต่ละข้อกล่าวหา-ข้อโต้ตอบการกล่าวหาแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ความสมเหตุสมผลในการใช้เหตุผลของข้อกล่าวหามีปริมาณมากกว่าความสมเหตุสมผลในการใช้เหตุผลของข้อโต้ตอบการกล่าวหา หรือกล่าวได้ว่า การใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านมีความสมเหตุสมผลมากกว่าการใช้เหตุผลของคณะรัฐมนตรี ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านจึงอภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรีเฉพาะประเด็นของการใช้เหตุผล แต่อย่างไรก็ดี การที่จะวิเคราะห์ในภาพรวมทั้งหมดว่า ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรีฝ่ายใดปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่ากัน ยังมีปัจจัยอื่นอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งจะต้องนำมาร่วมในการวิเคราะห์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. อีก 2 ข้อ ที่จะต้องวิเคราะห์กันต่อไป ซึ่งก็คือ คำอภิปรายเป็น “ความจริง” หรือไม่? กับ คำอภิปรายละเมิดระเบียบข้อบังคับหรือไม่?

10.5.2 คำอภิปรายกับ “ความจริง”

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความผิดที่ร้ายแรงถึงขั้นเป็น “อนันตริยกรรมของนักการเมือง” (the ultimate sin for politician) ก็คือ การโกหกในสภาฯ (Turnor, online, 2004) แต่คำอภิปรายในสภาฯ ของไทย ดูเหมือนว่า การโกหกจะเป็นที่ยอมรับกันในของนักการเมืองบางกลุ่มบางพวก ดังคำอภิปรายของนายนิยม คำแหง ส.ส. จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ความตอนหนึ่งว่า “เมื่อเหตุการณ์เป็นอย่างนี้ จะให้กระผมมาเรียนต่อสภานี้อย่างไร กระผมเอาความจริงมาพูดนะครับ ท่านประธาน กระผมยังโกหกไม่เป็น เพราะกระผมยังเป็นน้องใหม่ในสภานี้” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 44) คำอภิปรายของนายนิยมนั้นบ่งชี้โดยนัย (implicature) ว่า ส.ส. เก่าในสภาฯ โกหกเป็นหรือโกหกเก่ง และก็น่าจะกระทำกันมาเป็นเวลานานแล้ว

อย่างไรก็ดีในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการพูดหรือการอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ในสภาฯ เป็นการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ถึงขั้นอุกฤษฏ์หรือถึงขั้นเป็นอนันตริยกรรมทางการเมือง เช่นเดียวกันกับหลักปฏิบัติของรัฐสภาอังกฤษ โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์วัดคำอภิปรายว่าเป็น “ความจริง” หรือไม่? จำนวน 6 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดชื่อให้ว่า เกณฑ์วัดความยอมรับได้ของ “ความจริง” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) คำอภิปรายนั้น ผู้กล่าวหา/ผู้โต้ตอบการกล่าวหาหรือบุคคลอื่น เห็นว่าสมเหตุสมผลหรือมีการบันทึกว่าเป็นข้อเท็จจริง

2) คำอภิปรายนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันมาก่อนหน้านี้แล้ว

3) คำอภิปรายนั้นเป็นความรู้สามัญโดยทั่วไป

4) คำอภิปรายนั้นได้รับการรับรองจากการตรวจสอบที่เหมาะสม

5) คำอภิปรายนั้นได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ

6) คำอภิปรายนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่า มี ส.ส. คนใดอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ผู้อภิปรายทุกคนอภิปรายด้วย “ความจริง” ที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ดี มี ส.ส. ฝ่ายค้าน 1 คน ซึ่งคำอภิปรายนั้น น่าจะนำมาวิเคราะห์เป็นกรณีพิเศษว่าเป็น “ความจริง” หรือไม่? กับคำอภิปรายของรัฐมนตรี 2 คนซึ่งถูกกล่าวหาจาก ส.ส. ฝ่ายค้านว่าอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” คือ นายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมกับนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยละเอียดดังต่อไปนี้

คำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

ในการอภิปรายเมื่อวันแรกและเป็นคนแรกนั้น เมื่อกล่าวหาถึงประเด็นเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของ พล.อ. เล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้ออกตัวไว้ตั้งแต่แรกว่า "ยังมีอีกนิดเดียว ที่กระผมอยากจะพูดอะไรสักหน่อย ถ้าจะหาว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ท่านประธานเมื่อเห็นไม่สมควร ท่านก็กรุณาห้ามกระผมได้ทันที" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 303)

ต่อจากนั้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้อภิปรายว่า พล.อ. เล็ก แนวมาลี เมื่อทำงานเสร็จแล้วก็จะไปที่ห้องพิเศษส่วนตัวที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซึ่งก็จะมีผู้หญิงเข้าไปให้บริการด้วย นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังมีภรรยาของรองปลัดกระทรวงเข้าไปปรึกษาราชการในห้องนี้เป็นระยะเวลาครั้งละหลายชั่วโมง ซึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชเห็นว่า เป็นการเสี่ยงต่อความมั่นคงของประเทศชาติ โดยมีคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> นอกจากนั้น ปรากฏว่า มีภรรยาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ขนาดรองปลัดกระทรวงเข้าไปปรึกษาราชการกับท่านสองต่อสองในห้องเป็นเวลาครั้งละหลายชั่วโมง ... รัฐมนตรีทุกท่านเป็นผู้เก็บกำความลับของชาติเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศน่าจะระมัดระวังตัวในเรื่องนี้ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 229)

ต่อข้อกล่าวหาของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ว่ามีห้องพิเศษนั้น พล.อ. เล็ก แนวมาลี ปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง ดังคำอภิปรายดังนี้ "ที่นี้ในเรื่องส่วนตัวของกระผม ที่ท่านหัวหน้าพรรคกิจสังคมได้อภิปรายถึงนั้น กระผมขอปฏิเสธโดยสิ้นเชิงว่า ไม่เป็นความจริง และกระผมก็รู้สึกว่า ท่านจะได้ข้อมูลมาที่ไม่ถูกต้อง[16] ... กระผมขอปฏิเสธเพราะกระผมไม่เคยมีห้องพิเศษครับ" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 303)

สำหรับประเด็นนี้นั้น นายโกศล ไกรฤกษ์ ส.ส. จังหวัดพิษณุโลก พรรคกิจสังคมก็ได้อภิปรายถึงอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

> ท่านพูดออกไปบอกว่า ท่านรัฐมนตรีไปมั่วผู้หญิง อันนี้คนขนาดหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ไม่ใช่พูดให้คนเสียหาย ถ้าท่านรู้ว่า บุคคลที่มาบอกเป็นใคร ท่านจะตกใจ[17] แต่ด้วยมารยาทใครจะบอกกันได้ แต่ถ้าเป็นในเมืองอังกฤษ เขามีข่าว

---

[16]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

[17]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

> อย่างนี้ อย่างกรณีโปรฟูโม (Profumo) เขาลาออกแล้ว (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 393)

สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องอื้อฉาว (scandal) ที่รู้กันทั่วไปในสภาฯ เพราะ พล.อ. เล็ก แนวมาลีไม่ได้ปฏิเสธอย่างแข็งขันนัก เพียงแต่ยืนยันว่าไม่จริง และสันนิษฐานว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้รับข้อมูลมาไม่ถูกต้อง นายโกศล ไกรฤกษ์จึงต้องมาย้ำอีกครั้งว่าคนที่นำเรื่องนี้มาบอกกับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชก็เป็นคนสำคัญที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง อนึ่ง พล.อ. เล็กแนวมาลีเองนั้น เมื่อถูกนักข่าวสตรีถามในวันรุ่งขึ้นว่า “เป็นอย่างไร แอมบาสซาเดอร์” พล.อ. เล็ก แนวมาลีก็ตอบคำถามโดยทำให้เป็นเรื่องตลกไปว่า “ไปไหมล่ะ” (แนวหน้า, 2522ข, น. 3)

โดยสรุป คำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชในประเด็นนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถจะตัดสินได้ว่าเป็น “ความจริง” หรือไม่? แต่อย่างไรก็ดี การที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชสรุปข้อกล่าวหาไปที่ว่า อาจจะทำให้ความมั่นคงของชาติเสียหาย ก็ถือได้ว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชนำเรื่องส่วนตัวของรัฐมนตรีมากล่าวหาและสามารถเอาตัวรอดจากไปได้ด้วยความสามารถส่วนตัว

<u>คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม</u>

เมื่อนายสมัคร สุนทรเวชได้อภิปรายเป็นครั้งแรกในฐานะที่เป็นหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านคนหนึ่งนั้น นายสมัคร สุนทรเวชได้อภิปรายว่า บริษัท ไอ ที ทีฯ ได้รับการสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรีเป็นพิเศษ เช่น เมื่อขอสิทธิส่งเสริมการลงทุนก็ได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วผิดปกติ และสามารถเอาสิทธิส่งเสริมการลงทุนนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ในทันที (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 241-242) ซึ่งเมื่อองค์การโทรศัพท์ฯ มีโครงการที่จะขยายกิจการโทรศัพท์ บริษัท ไอ ที ทีฯ ก็น่าจะได้รับงานเหล่านั้นไป

นายสมพร บุณยคุปต์ได้อภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายสมัคร สุนทรเวช ว่า บริษัท ไอ ที ทีฯ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมานานแล้ว ไม่ใช่ว่าเพิ่งจะได้รับแล้วนำสิทธิดังกล่าวนั้นมาประโยชน์ โดยบริษัท ไอ ที ทีฯ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 โดยได้รับการลงทุนมาทำ “โรงงานทำเครื่องรับโทรศัพท์”, “เขาได้รับการส่งเสริมมาตั้งแต่ ปี 2509 เป็นเรื่องเก่าทำเครื่องรับโทรศัพท์” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 278; 280)

คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์นั้น นายมนตรี พงษ์พานิช ส.ส. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พรรคกิจสังคม ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้อภิปรายในช่วงบ่ายของการอภิปรายวันเดียวกันนี้ ได้กล่าวโจมตีการอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ว่า “การตอบปัญหาเหล่านั้น

เป็นการตอบปัญหาที่มีแต่ข้อเท็จ ไม่ใช่ข้อจริง” (รายงานการประชุม รัฐสภา, 2522ก, น. 316) โดยนายมนตรีพงษ์พานิช กล่าวถึงหลักฐานยืนยันไว้ดังนี้

> และท่านยังชี้แจงต่อไปว่า บริษัท ไอ.ที.ที. นั้นได้รับการส่งเสริมการลงทุนแล้ว ซึ่งอันนี้กระผมขอตอบในที่ประชุมสภาแห่งนี้ และมีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่า ยังไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนแต่ประการใด การได้รับการสิ่งลงทุนนั้น เป็นเพียงได้รับเฉพาะประกอบเครื่องโทรศัพท์เท่านั้น ไม่ใช่ได้รับการส่งเสริมลงทุนในการผลิตอุปกรณ์โทรศัพท์ ...บริษัทไอ.ที.ที. ยังไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนแต่ประการใดครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 316-319)

เมื่อเปรียบเทียบคำอภิปรายของทั้ง 2 ฝ่ายนั้นแล้ว ผู้วิจัยพบว่า นายมนตรี พงษ์พานิช เข้าใจผิดไปเอง เพราะนายสมพร บุณยคุปต์ก็กล่าวว่า บริษัท ไอ.ที.ที.ฯ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบโทรศัพท์ ไม่ใช่ได้รับการส่งเสริมลงทุนในการผลิตอุปกรณ์โทรศัพท์ที่นายมนตรี พงษ์พานิช เข้าใจคลาดเคลื่อนไป

<u>คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์</u>

สำหรับคำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์นี้ นายอบ วะสุรัตน์มักจะกล่าวเสมอๆ ในทำนองที่ว่า “กระผมไม่ใช่นักพูด จะอธิบายอะไร จะพูดจาอะไร ก็พูดสั้นๆ แต่เว้นแต่พูดด้วยความจริง ไม่มีอะไรเคลือบแฝงในนั้นทั้งสิ้น” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 283-284) แต่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นายอบ วะสุรัตน์เป็นรัฐมนตรีคนเดียวที่ใช้การ “เล่นคำ” หรือ “เล่นลิ้น” หรือมีความพยายามที่จัดการกับ “ความจริง” ให้เปลี่ยนไปตามที่ตนเองต้องการมากกว่าผู้อภิปรายทุกคนในการอภิปราย ทั่วไปฯ ครั้งนี้ เช่น

<u>ตัวอย่างที่ 1</u>

เมื่อถูก ส.ส. ฝ่ายค้านกล่าวหาว่า ขึ้นราคาสินค้าจำนวน 36 รายการ นายอบ วะสุรัตน์ก็โต้ตอบข้อกล่าวหาว่า ประกาศขึ้นราคาสินค้าเพียง 3 รายการไม่ได้ประกาศขึ้นราคาสินค้าอีก 33 รายการนั้น เป็นการ “เล่นคำ” ของนายอบ วะสุรัตน์ กล่าวคือ ในประกาศขึ้นราคาสินค้าจำนวน 4 รายการ ซึ่งนายอบ วะสุรัตน์อภิปรายคลาดเคลื่อนเป็น 3 รายการคือ เนื้อวัว เนื้อควาย ปูนซีเมนต์ และไม้ขีดไฟนั้น ได้มีการประกาศยกเลิกราคาควบคุมของสินค้าอีก 33 รายการด้วย การยกเลิกควบคุมราคาสินค้าก็ทำให้สินค้าราคาสูงขึ้น

<u>ตัวอย่างที่ 2</u>

ตัวอย่างนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับตัวอย่างที่ 1 กล่าวคือ ส.ส. ฝ่ายค้านได้ย้ำประเด็นการกล่าวหาว่า การขึ้นราคาสินค้าที่นายอบ วะสุรัตน์อนุญาตให้ขึ้นได้ ทำให้ดัชนีค่าครองชีพสูงขึ้น

นายอบ วะสุรัตน์กลับโต้ตอบว่าราคาสินค้าในประเทศยังมีราคาถูกกว่าประเทศอื่นๆ และปฏิเสธว่า ดัชนีค่าครองชีพของคนไทยสูงขึ้น แต่เมื่อถูกโต้แย้งกลับจาก ส.ส. ฝ่ายค้าน นายอบ วะสุรัตน์ก็ตอบอีกว่า ตนเองก็รับว่าค่าครองชีพของประเทศต่างๆ สูงขึ้นรวมถึงของไทยด้วย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพของไทยกับประเทศอื่นๆ แล้ว ค่าครองชีพของคนไทยก็ยังไม่สูง

คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์นั้น นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ส.ส. จังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยได้วิพากษ์วิจารณ์การอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ไว้ค่อนข้างตรงกับความเป็นจริงว่า “ท่านไม่ยอมรับความจริง ท่านไม่ยอมสารภาพความจริงว่า การปฏิบัติหน้าที่ของท่านนั้น มีข้อบกพร่องเป็นประการใด ท่านไม่ยอมรับสารภาพ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 182)

จะเห็นว่า นายอบ วะสุรัตน์ได้พยายามจัดการกับ “ความจริง” ให้เป็นไปตามความประสงค์ของตนเอง ซึ่งในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้มีนายอบ วะสุรัตน์เพียงคนเดียวที่มีการจัดการ “ความจริง” ในทำนองนี้ แต่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ส.ส. ในสภาฯ มีการจัดการ “ความจริง” ในทำนองนี้มากขึ้น ซึ่งจะอธิบายไว้ในบทที่ 11

โดยสรุป เมื่อวิเคราะห์คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2 ที่ว่า “คำอภิปรายต้องเป็น 'ความจริง'” ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของทั้ง 2 ฝ่ายผ่านเกณฑ์วัดฯ ในข้อนี้ทั้งหมด ดังนั้นจึงเหลือการวิเคราะห์คำอภิปรายด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3 ที่ว่า “คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุม” ซึ่งจะวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

10.4.3 คำอภิปรายกับระเบียบข้อบังคับ

ในการวิเคราะห์ว่า คำอภิปรายอยู่ในระเบียบข้อบังคับหรือไม่? ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 3 ข้อ โดยผู้วิจัยตั้งชื่อเกณฑ์นี้ ไว้ว่า “เกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ” ซึ่งมีรายละเอียดของเกณฑ์ดังกล่าว ดังนี้คือ

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ผลจากการศึกษาพบว่า ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งหนึ่งๆ ปริมาณการละเมิดระเบียบข้อบังคับสัมพันธ์กับการขอสิทธิพาดพิงและการประท้วง หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่าง

หนึ่งว่า จำนวนของการประท้วงและการขอสิทธิพาดพิง คือ ตัวชี้วัดการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะอธิบายถึงการประท้วงและการขอสิทธิพาดพิงในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้เสียก่อน ก่อนที่จะเสนอผลการศึกษาว่า มี ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะ รัฐมนตรีคนใดอภิปรายโดยฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับบ้าง

การประท้วง

การประท้วง หมายถึง การที่ ส.ส. ในที่ประชุมไม่ว่าจะเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล พบว่า ผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมข้อใดข้อหนึ่ง จึงยกมือและลุกขึ้นประท้วง ซึ่งประธานรัฐสภาต้องอนุญาตให้ ส.ส. ผู้ประท้วงชี้แจงว่า ผู้ที่กำลังอภิปรายละเมิดระเบียบข้อบังคับข้อใด หลังจากนั้นประธานรัฐสภาจะต้องวินิจฉัยว่า การประท้วงนั้นถูกต้องหรือไม่? ถ้าถูกต้องก็จะตักเตือนผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ ถ้าประธานรัฐสภาเห็นว่า คำประท้วงนั้นไม่ถูกต้อง ก็จะอนุญาตให้ผู้ที่กำลังอภิปรายนั้นอภิปรายต่อไป

จากหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การประท้วงนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การประท้วงที่ถูกต้องเหมาะสม กับการประท้วงที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

การประท้วงที่ถูกต้องเหมาะสม

ตัวอย่าง การประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์

ในการอภิปรายเมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 อันเป็นวันที่สามของการอภิปรายครั้งนี้ ขณะที่นายอบ วะสุรัตน์กำลังอภิปรายตอบโต้ขอกล่าวหาของ ส.ส. พรรคกิจสังคม คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ส่วนใหญ่นั้นก็เป็นคำอภิปรายที่ถูกต้องคืออภิปรายไปที่ประธานสภาฯ แต่ในการอภิปรายช่วงหนึ่งเมื่ออภิปรายมาถึงพรรคกิจสังคม คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์กลับโต้ตอบข้อกล่าวหาตรงๆ ไปที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับนายเกษม ศิริสัมพันธ์ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ ก่อนที่จะถูกประท้วง ดังนี้ “ทีนี้กระผมได้อธิบายในวันก่อนซึ่งท่านอาจารย์คึกฤทธิ์เป็นคนพูดไว้ กระผมกราบเรียนตอบท่านในทางที่เรียบร้อยที่สุดเท่าที่จะเรียบร้อยได้ อาจารย์เกษม ถ้าไม่ได้นั่งหลับในวันนั้น ก็หูท่านไม่ค่อยดี ท่านก็ควรไปหาหมอหูเสียด้วย” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 9)

เมื่ออภิปรายมาถึงช่วงนี้ นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ จึงลุกขึ้นประท้วงว่า นายอบ วะสุรัตน์ไม่สมควรอภิปรายโต้ตอบไปที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับนายเกษม ศิริสัมพันธ์ โดยตรง ควรอภิปรายไปที่ประธานสภาฯ ซึ่งประธานสภาฯ ก็เห็นด้วยกับคำประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริดังกล่าว (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 9) แต่ในขณะที่ประธานสภาฯ กำลังพูดอธิบายเพื่อตีความคำประท้วงอยู่นั้น ก็เกิดการประท้วงที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมดังจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

การประท้วงที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

การประท้วงที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม คือ การประท้วงที่ไม่มีเจตนาที่จะแก้ไขในการกระทำผิดข้อบังคับการประชุมฯ ของผู้อภิปราย แต่เป็นการประท้วงโดยมีวัตถุประสงค์อื่น เช่น การทำลายจังหวะการอภิปรายของผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ หรือการทำลายจังหวะการประท้วงของผู้ที่กำลังประท้วงอยู่ เป็นต้น

ตัวอย่างของการประท้วงที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมมีดังนี้คือ

ตัวอย่างที่ 1 การประท้วงของนายเนาว์ พฤทธิธรรมกูล ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมาว่า ในขณะที่ประธานสภาฯ กำลังตีความการประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์ นายเนาว์ พฤทธิธรรมกูล ซึ่งเป็น ส.ส. จังหวัดเดียวกันกับนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ พยายามขอประท้วงแทรกขึ้นมาระหว่างคำพูดของประธานสภาฯ เมื่อประธานสภาฯ พูดจบแล้ว นายเนาว์ พฤทธิธรรมกูล จึงอภิปรายโดยมีข้อความดังนี้

> กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานนะครับว่า อยากจะขอให้ท่านได้พิจารณาด้วยความเป็นธรรมบ้างนะครับ เวลาฝ่ายค้านพูดเสียดสีกระแหนะกระแหนมากกว่านี้ เวลานี้ท่านก็ไม่ได้อยู่ด้วยท่านไม่ได้ฟังหรืออย่างไร เอาเราขนาดไหนต้องให้ความเป็นธรรมต่อรัฐบาลบ้าง (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 10)

การประท้วงของนายเนาว์ พฤทธิธรรมกูล ในครั้งนี้ เห็นได้ชัดเจนว่า มีเจตนาที่จะประท้วงแก้เกี้ยวกัน กล่าวคือ เมื่อนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ประท้วงนายอบ วะสุรัตน์ นายเนาว์ พฤทธิธรรมกูล ก็พยายามประท้วงตอบโต้นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ แต่คำประท้วงของนายเนาว์ พฤทธิธรรมกูลไม่ได้มีความตรงกันกับคำประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ กล่าวคือ การประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิรินั้น อาจจะพิจารณาได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการทำลายจังหวะการอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ แต่ก็เป็นการทำตามกฎระเบียบและข้อบังคับ แต่คำประท้วงของนายเนาว์ พฤทธิธรรมกูลกลับไปประท้วงว่า ประธานสภาฯ ลำเอียงเข้าข้าง ส.ส. ฝ่ายค้าน ซึ่งทั้งนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริกับประธานสภาฯ ไม่ได้กระทำผิดกฎระเบียบใดๆ

ตัวอย่างที่ 2 การประท้วงของนายบูรณศักดิ์ เทพาคำ ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชากรไทย

ในการอภิปรายเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2522 อันเป็นวันที่สองของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ขณะที่ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณดิลก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมกำลังอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาอยู่นั้น นายบูรณศักดิ์ เทพาคำได้ลุกขึ้นประท้วง โดยกล่าวว่าการที่ผู้อภิปรายล้วงกระเป๋าขณะอภิปรายเป็นการไม่สุภาพ ดังนี้

นายบรณะศักดิ์ เทพาคำ สมาชิกสภาผู้แทน (กรุงเทพมหานคร): กระผมขอประท้วงครับ ข้อ 48 ครับ ขอความสุภาพหน่อยครับ อย่าล้วงกระเป๋า 2 ข้างครับ ข้างเดียวก็พอครับ

ประธานรัฐสภา: ก็ไม่เห็นไม่สุภาพอย่างไรนี่ครับ

นายบรณะศักดิ์ เทพาคำ สมาชิกสภาผู้แทน (กรุงเทพมหานคร): ไม่ควรครับ ผู้แทนเป็นผู้มีเกียรติของประเทศ นะครับท่านครับ รัฐมนตรีมาจากไหนก็ได้ครับ ที่นี้เป็นสภาเมืองไทย ไม่ใช่สภาเมืองแขก

ประธานรัฐสภา: เมื่อวานนี้มีคำไม่สุภาพยิ่งกว่านี้นะครับที่พูดกัน ใจกว้างหน่อยเถอะครับ เชิญต่อไปเถอะครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 358)

การประท้วงของนายบูรณศักดิ์ เทพาคำนั้น ดูๆ แล้วเหมือนเป็นการให้เป็นเรื่องตลก แต่อันที่จริงแล้ว ขณะนั้น พล.อ.อ. ประสงค์ คุณดิลก ซึ่งกำลังอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาและได้โจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นๆ มาแล้ว และเริ่มที่จะโจมตีนายสมัคร สุนทรเวชบ้าง การกระทำของนายบูรณศักดิ์ เทพาคำ ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทยนั้น กระทำเพื่อขัดจังหวะการอภิปรายของพล.อ.อ. ประสงค์ คุณดิลก ซึ่งอาจจะนับได้ว่า เป็นครั้งแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ที่มีการประท้วงเพื่อขัดจังหวะการอภิปรายของผู้อภิปรายกันอยู่ ซึ่งในปัจจุบัน มีการกระทำจนเป็นปกติของการอภิปรายทั่วไปฯ ทุกครั้ง

<u>การขอสิทธิพาดพิง</u>

การขอสิทธิพาดพิงที่ระบุไว้ในข้อบังคับการประชุมฯ วุฒิสภา พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดไว้ในวรรค 2 ของข้อที่ 50 ซึ่งเป็นข้อที่กำหนดสำหรับการประท้วง โดยมีข้อความดังนี้ “ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น” แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ในการอภิปรายครั้งนี้ ผู้ที่ใช้สิทธิพาดพิงจะเป็น ส.ส. ฝ่ายค้านที่อภิปรายไปแล้ว เมื่อคณะรัฐมนตรีอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาไปที่ ส.ส. ฝ่ายค้านบุคคลนั้นๆ บุคคลนั้นก็จะขอสิทธิพาดพิงเพื่อจะลุกขึ้นมาโต้แย้งหรืออธิบายรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

หลังจากที่นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายจบไปแล้ว นายปรก อัมระนันท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็เป็นผู้อภิปรายเป็นคนต่อมา ซึ่งหมดวาระการอภิปรายของคณะรัฐมนตรี นายเกษม ศิริสัมพันธ์จึงลุกขึ้นมาอภิปรายโต้แย้งคำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์อีกครั้งหนึ่งในหลายประเด็น เมื่อนายเกษม ศิริสัมพันธ์อภิปรายจบ นายชุมพล ศิลปอาชาจึงลุกขึ้นมาขอใช้สิทธิพาดพิงที่ไม่ถูกต้องตามเนื้อความของระเบียบข้อบังคับ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ส่วนเริ่มต้นของคำ

อภิปราย ดังนี้ “กระผมขอใช้สิทธิผูกพันในเรื่องที่ท่านรัฐมนตรีพาณิชย์ ได้พูดพาดพิงถึงกระผม ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผม ชุมพล ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย เมื่อวานนี้” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 31)

เมื่อนายชุมพล ศิลปอาชาอภิปรายจบแล้ว นายสมัคร สุนทรเวชก็ขอสิทธิพาดพิงบ้าง ดังคำอภิปรายตั้งแต่เริ่มต้นดังนี้ “ท่านประธานครับ กระผม สมัคร สุนทรเวช ขอใช้สิทธิในฐานะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์พูดจาพาดพิงถึงกระผม กระผมใช้เวลาไม่มากครับ ท่านประธาน ครับ ...” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 38)

โดยสรุป การประท้วงของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เริ่มมีมากขึ้น และเริ่มมีการประท้วงที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม มีลักษณะไปในทำนองทำลายจังหวะการอภิปรายของผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ สำหรับการใช้สิทธิพาดพิงนั้น ก็ยังไม่ถูกต้องกับข้อบังคับการประชุม แต่เป็นการขอโต้แย้งข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของการประท้วงและการขอใช้สิทธิพาดพิงของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ที่จะกล่าวถึงโดยละเอียดในบทต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายของ ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ข้อที่ 3 แต่อย่างไรก็ดี การที่จะวิเคราะห์ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่อย่าง มี หรือ ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ยังจะต้องเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้ง จึงมีปัจจัยอื่นๆ ที่ต้องนำเข้ามาร่วมพิจารณาในการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

10.4.4 คำอภิปรายกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ผลสรุปคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีตามเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. มีดังนี้ คือ

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในแต่ละข้อกล่าวหา- ข้อโต้ตอบการกล่าวหาแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ความสมเหตุสมผลในการใช้เหตุผลของข้อกล่าวหามีปริมาณมากกว่าความสมเหตุสมผลในข้อโต้ตอบการกล่าวหา หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านเสนอความจริงทางตรรกวิทยาได้มากกว่าคำอภิปรายของคณะ รัฐมนตรี ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรี

แต่อย่างไรก็ตาม ดังได้กล่าวมาแล้วว่า คำอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ส่วนที่เป็นการซักถาม-คำตอบชี้แจงมีประมาณร้อยละ 50 และถึงแม้การใช้เหตุผลของคณะรัฐมนตรีจะสมเหตุสมผลน้อยกว่า แต่กระบวนการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ กระทำไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและสาธารณชน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ อย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) โดย ส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรี

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2

เมื่อวิเคราะห์คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2 ที่ว่า "คำอภิปรายต้องเป็น 'ความจริง'" ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของทั้ง 2 ฝ่าย ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ในข้อนี้ทั้งหมด

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3

ถึงแม้การประท้วงของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เริ่มมีมากขึ้น และเริ่มมีการประท้วงที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม มีลักษณะไปในทำนองทำลายจังหวะการอภิปรายของผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ แต่เมื่อเปรียบปริมาณและเจตนาในการประท้วงกับการอภิปรายทั่วไปฯ หลังจากนั้นมา โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายของทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ข้อที่ 3

อย่างไรก็ดี การที่ผู้วิจัยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวขึ้นมานั้น ยังมีวัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องการ "รู้" และ "เข้าใจ" ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสำนึกว่าเป็นตัวแทนของประชาชนหรือไม่? นอกจากนั้นแล้ว ในการที่จะตัดสินว่า ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบเป็นอย่างไร? ฝ่ายไหนรับผิดชอบมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ยังต้องศึกษาเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้งด้วย ดังนั้น เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายฯ ดังกล่าวจึงเป็นเพียงเงื่อนไขที่จำเป็นเท่านั้น มิใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะที่จะศึกษาวาทกรรมของการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 4 ประการดังที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

1) การเชื่อฟังประธานสภาฯ

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้ง ส.ส. ผู้อภิปรายส่วนใหญ่เชื่อฟังประธานรัฐสภาเป็นอย่างดี เมื่อได้รับการเตือนจากผู้ทำหน้าที่ประธานในการประชุมก็จะปฏิบัติตามเสมอ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ขณะที่นายอบ วะสุรัตน์กำลังอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน คำอภิปรายช่วงหนึ่งของนายอบ วะสุรัตน์อภิปรายถึง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับนายเกษม ศิริสัมพันธ์โดยตรง

ไม่ผ่านประธานรัฐสภา นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์จึงลุกขึ้นประท้วง ประธานรัฐสภาเห็นด้วยกับคำประท้วงของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ จึงตักเตือนนายอบ วะสุรัตน์ นายอบ วะสุรัตน์ก็น้อมรับคำตักเตือนเป็นอย่างดี ดังคำอภิปรายดังนี้ "ท่านประธานที่เคารพ ต่อไปนี้ กระผมก็จะพูดกับท่านประธานที่เคารพ กระผมจะเคารพระเบียบวินัยของสภาทุกประการ" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 10)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายผัน บุญชิต ส.ส. จังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม

นายผัน บุญชิต เป็นอดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านตั้งข้อกล่าวหา นายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นข้าราชการประจำตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ ได้ใช้อำนาจของตนถอนฎีกาในคดีค้ายาเสพติด ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับนายประเทือง กีรติบุตร ได้อภิปรายโต้ตอบกันไปมาในข้อกฎหมาย จนกระทั่ง นายผัน บุญชิตอดรนทนไม่ได้ จึงขออภิปรายประเด็นนี้ แทนประเด็นที่เกี่ยวกับกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อหัวหน้าพรรคไม่ได้ส่งรายชื่อในประเด็นนี้ นายผัน บุญชิตจึงกล่าวขอร้องท่านประธานรัฐสภาดังนี้ “นี่แหละกระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธาน ปรึกษาท่านประธานตามข้อบังคับว่า เมื่อไม่มีชื่ออยู่ ในรายการผู้พูด กระผมจะมีโอกาสได้ชี้ไหม ถ้าท่านประธานไม่ให้ กระผมก็ไม่ว่าอะไร กระผมเคารพท่านประธานและเคารพมติพรรค” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 147)

ตัวอย่างที่ 3 พ.ต.ต. อร่าม จงสวัสดิ์ ส.ส. จังหวัดกำแพงเพชร พรรคประชาธิปัตย์

พ.ต.ต. อร่าม จงสวัสดิ์ได้รับอนุญาตจากประธานรัฐสภาให้อภิปรายแบบเป็นกลางๆ เมื่อ พ.ต.ต. อร่าม จงสวัสดิ์อภิปรายใช้เวลาของสภาฯ นานพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่มีทีท่าว่าจะจบคำอภิปราย ประธานรัฐสภาจึงถามว่า ใกล้จะจบคำอภิปรายหรือยัง พ.ต.ต. อร่าม จงสวัสดิ์ก็ยินยอมจบคำอภิปรายแต่โดยดีดังนี้ “จบแล้วครับ ถ้าอย่างนั้น กระผมขอจบเลยครับ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 222)

2) การขอโทษถ้าคำอภิปรายผิดพลาด

ส.ส. ผู้อภิปรายจำนวนหนึ่ง ยังมีการขออภัยกันอยู่ ถ้าคำอภิปรายของตนผิดพลาดไป

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของนายเกรียงศักดิ์ สุขสว่าง ส.ส. จังหวัดชัยนาท พรรคชาติไทย

> กระผมเชื่อแน่ว่าคำอภิปรายโดยสุจริตใจของกระผมนั้น อาจจะไปกระทบกระเทือนในทำนองจ้วงจาบหยาบช้าก้าวร้าวต่อเจ้ากระทรวงทั้ง 3 ท่าน ซึ่งกระผมจำเป็นจะต้องกราบขออภัยไว้ล่วงหน้า ณ ทีนี้ จะด้วยการบังเอิญหรือโดยเจตนาก็ตามทีเถอะครับ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 324)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 "ถ้ากระผม จะกล่าวอะไรพาดพิงไปถึงท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ที่กระผมเคารพนับถือ กระผมก็ต้องขออภัยด้วย" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 6)

ตัวอย่างที่ 3 คำอภิปรายของนายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์ พรรคชาติไทย

ในการอภิปรายเมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 อันเป็นวันที่สามของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เมื่อถึงคราวที่ นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริได้รับอนุญาตให้อภิปรายได้ นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริได้ขออภัยไว้ล่วงหน้าดังนี้ "กระผมก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำหน้าที่นั้นด้วยความเสียใจของกระผมเองที่ฝืนความรู้สึก แต่อย่างไรก็ดี กระผมก็ขออภัยด้วย ถ้าหากว่าจะมีอะไรที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีต่อกระผมก็ขออภัยแก่กระผมด้วย" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 125)

ตัวอย่างที่ 4 คำอภิปรายของ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทย

เมื่อ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร อภิปรายสรุปในวันสุดท้ายของการอภิปรายทั่วไปฯ ในวันจันทร์ที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2522 พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร ได้กล่าวขออภัยคณะรัฐมนตรี ถ้าจะมีการล่วงเกินไปบ้าง "เราอภิปรายไปด้วยความเป็นมิตร มิได้มีอคติในทางที่จะทำให้เกิดเสื่อมเสียแต่ประการใดไม่ แล้วถ้าทางพรรคชาติไทยและสมาชิกพรรคชาติไทยได้อภิปรายล่วงเกินไปบ้าง ผมก็หวังว่าทุกท่านก็คงจะให้อภัย" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 282)

3) การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงาน

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อเดียวกับนี้ของบทที่ผ่านมาว่า จุดมุ่งหมายหรือผลสัมฤทธิ์ของนโยบายสาธารณะ โอกาสที่จะบรรลุผลตามเจตนารมณ์นั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น การยอมรับความผิดพลาดของการบริหารงาน จึงเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งว่า คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบหรือไม่? การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คณะรัฐมนตรียังมีการยอมรับว่าการบริหารงานมีความผิดพลาดบ้าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของนายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เมื่อนายสมพร บุณยคุปต์ โต้ตอบข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของบริษัทขนส่ง นายสมพร บุณยคุปต์ยอมรับว่า ยังมีความบกพร่องอยู่บ้าง ดังนี้ "ความบกพร่องนั้นยังมีอยู่มากเหมือนกัน แต่ทว่าเราก็พยายามปรับปรุงแก้ไขอยู่ และก็ได้ติดต่อไปทางคณะกรรมการบริหารแล้ว ทางคณะกรรมการท่านก็กำลังแก้ไขปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 417) สำหรับเรื่องทุจริตในการจดทะเบียนรถยนต์ การต่อใบอนุญาตขับขี่ และการตรวจสอบสภาพรถ นายสมพร บุณยคุปต์ก็กล่าวยอมรับว่า มีและก็พยายามแก้ไขมาโดยตลอด (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 420)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 “น้ำมันนี้ก็ได้มีการจ่ายไปตามหน่วยต่างๆ เว้นแต่ได้หายเสียกลางทางบ้าง ได้มีการกักตุนบ้าง กระผมก็ยอมรับ คนอยู่ในหมู่มากแล้วจะดีไปหมดทุกคนไม่ได้ กระผมก็ยอมรับ นี่แหละครับ เป็นเหตุอันหนึ่งซึ่งรัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไข” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 12)

ตัวอย่างที่ 3 คำอภิปรายของ พล.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

นายนิยม คำแหง ส.ส. จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อภิปรายไว้ตอนหนึ่งว่า ในการโยกย้ายนายตำรวจในภาคใต้ ถ้าตำรวจคนใดต้องการจะไปที่อยู่อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอเบตง และอำเภอสะเดา จะต้องมีการจ่ายเงินเป็นแสนบาท ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้ “จะต้องซื้อเก้าอี้ในตำแหน่ง สารวัตรที่อำเภอเหล่านี้เป็นแสน ซื้อกับใคร กระผมก็เข้าใจตามประสาเด็กว่า ต้องซื้อกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผิดถูกกระผมไม่รับรอง กระผมตีความครับ” (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 45)

ต่อข้อกล่าวหาของนายนิยม คำแหง นั้น พล.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมรับว่าอาจจะเป็นไปได้ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> เพราะฉะนั้น การที่จะมีการเสียเงินเสียทอง อะไรต่างๆ นั้น อาจจะมีได้ครับ กระผมไม่ปฏิเสธ เพราะ เคยมีเรื่องถึงขนาดฟ้องร้องถึงขนาดเอาออก ปลดออกไป นายตำรวจ ก็มี ไม่ใช่ไม่มี แต่กระผมคิดว่า เป็นสิ่งยากที่จะถึงกับว่า นายตำรวจผู้ใหญ่ขนาดอธิบดีรองอธิบดี จะไปมีส่วนหาเงินจากผู้ใต้บังคับบัญชาในลักษณะเช่นนี้ อาจจะมีพวกกินตามน้ำ คือ พอรู้ว่าจะมีคำสั่งออก ก็วิ่งเต้น ส่งข่าวไปแล้วก็หาเงินหาทอง อาจจะมีได้ กระผมก็ไม่ปฏิเสธ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 102)

ตัวอย่างที่ 4 คำอภิปรายของ พล.อ. เล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เมื่อถูกตั้งข้อกล่าวหาว่า คดีอาชญากรรมในภาคใต้ของประเทศ มีสถิติเพิ่มขึ้น พล.อ. เล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ยอมรับว่าเป็นจริง แต่พยายามแก้ปัญหาอยู่ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> อันนี้เป็นความจริง อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ก็พยายามที่จะกำหนดมาตรการ ในการดำเนินการปราบปรามอยู่ แต่ว่าเรื่องนี้ ก็เป็นเรื่องที่ทำไม่ได้สะดวกหรือง่ายนัก เพราะว่าโจรเหล่านี้นั้น ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก

> เหมือนกัน เวลาถูกปราบปรามรุนแรงเข้า เขาจะผลุดหนีออกไปนอกเขตอำนาจของเรา (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 82)

4) การโจมตีกลับหรือการศอกกลับ (ad hominem)

การโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้านของคณะรัฐมนตรีนั้นเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือในการโต้ตอบข้อกล่าวหาด้วย “ความจริง” เท่านั้น การที่ ส.ส. ฝ่ายค้านได้กระทำสิ่งใดจะผิดหรือถูกไม่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ดังนั้น ถ้าการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งใด คณะรัฐมนตรีมีการโจมตีกลับ/ศอกกลับมาก ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะวิเคราะห์ได้ว่า คณะรัฐมนตรีชุดนั้นๆ น่าจะมีแนวโน้มที่จะอภิปรายโดยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

การโจมตีกลับหรือการศอกกลับของคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มี 3 ครั้ง ดังนี้คือ

ครั้งที่ 1 คำอภิปรายของ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เมื่อถูก ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกล่าวหาในหลายๆ ประเด็น เช่น ไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการประท้วงของพนักงานบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยฯ หรือไม่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาด้านการขนส่งทุกประเภทและจัดบริการไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน เป็นต้น น่าจะสร้างความไม่พอใจให้กับ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลกพอสมควร เมื่อมีโอกาสอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหา พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลกจึงโจมตีกลับไปในสมัยที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี และได้ทำสัญญาเสียเปรียบกับบริษัทบริติชแอร์เวย์ฯ ของอังกฤษ ทำให้บริษัทการบินไทยฯ ต้องนำเงินไปจ่ายให้บริษัทบริติชแอร์เวย์ฯ เป็นจำนวนถึง 36 ล้านบาทเศษ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> เพราะฉะนั้นก็อยากจะฝากไว้ เวลาการบินไทยฯ เขาบอกว่าปีนี้ เขาได้กำไรเท่าไรๆ และก็กรุณารับทราบไว้ด้วยว่า หลังจากลบไป 30 หรือ 40 ล้านบาทแล้วที่จะต้องส่งไปให้กับรัฐบาลอังกฤษเขา อันนี้ก็โดยการกระทำของรัฐบาลท่านหัวหน้าพรรคกิจสังคม อันนี้กระผมขอต่อว่านิดหน่อยนะครับ ท่านประธาน (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 355)

ครั้งที่ 2 คำอภิปรายของ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

หลังจากอภิปรายโจมตีกลับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชไปแล้ว พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลกก็โจมตีกลับไปที่นายสมัคร สุนทรเวชบ้าง โดย พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลกเริ่มต้นการโจมตีกลับดังนี้ "สำหรับหัวหน้าพรรคประชากรไทย อันนี้กระผมเพิ่งมารู้เดี๋ยวนี้เองว่า ทำไมพรรคประชากรไทยถึงได้ 29 ที่นั่ง" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 358) เมื่อ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลก อภิปรายได้แค่นั้น ก็ถูกนายบุรณะศักดิ์ เทพาคำ ส.ส. ของพรรคประชากรไทยประท้วงว่า ไม่ควรล้วงกระเป๋า 2 ข้างเวลาอภิปราย เมื่อได้รับอนุญาตให้อภิปรายต่อ พล.อ.อ. ประสงค์ คุณะดิลกก็โจมตีนายสมัครว่า ถ้านายสมัครจะพูดอะไรให้เอา 10 หารเสียก่อน (รายงานการประชุม รัฐสภา, 2522ก, น. 358-359)

ครั้งที่ 3 คำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ รัฐมนตรีที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาและได้รับผลกระทบในทางลบมากที่สุด น่าจะเป็นนายอบ วะสุรัตน์ และก็น่าจะสร้างความไม่พอใจให้กับนายอบ วะสุรัตน์มากพอสมควร ดังนั้น ในการอภิปรายคราวหนึ่ง เมื่อวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2522 นายอบ วะสุรัตน์จึงโจมตีกลับไปที่นโยบายเงินผันของรัฐบาลที่มี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้ "อันนี้ กระผมต้องขอประทานกราบอภัยท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ท่านก็ว่าเงินผันของท่านดี ท่านก็ผันไปถึง 2 ครั้ง 6,000 ล้าน แล้วเดี๋ยวนี้มีอะไรที่ท่านผัน ที่มันเห็นเหลืออยู่บ้าง ... มีบ่อ มีถนนเหลืออยู่หรือไม่" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 8)

หลังจากที่นายอบ วะสุรัตน์อภิปรายจบไปแล้ว เมื่อถึงคราวที่ นายเกษม ศิริสัมพันธ์มีโอกาสอภิปรายอีกครั้งหนึ่ง จึงอภิปรายโต้แย้งคำอภิปรายของนายอบ วะสุรัตน์ในประเด็นที่ถูกโจมตีเรื่องนโยบายเงินผัน นายเกษม ศิริสัมพันธ์ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า "กระผมอยากจะเรียนในที่สุดอยากจะเรียนสักนิดหนึ่ง กระผมฟังมา 2 วันแล้วครับ รัฐมนตรีนี้ทีเวลาจะตอบนั้นไม่ได้ตอบเปล่าๆ แต่ตอบแขวะหาเรื่อง คือ กลับไปหารัฐบาลของพรรคกิจสังคม เมื่อปี 2518" (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ข, น. 30)

โดยสรุป เมื่อเปรียบการปฏิบัติงานของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีตามเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบของคำอภิปรายของ ส.ส. จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1) ข้อกล่าวหาต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่ถ้าเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหา ต้องมีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

2) คำอภิปรายต้องเป็น "ความจริง"

3) คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ

คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในประเด็นที่ว่า คำอภิปรายเป็น “ความจริง” หรือไม่? กับ คำอภิปรายละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ หรือไม่? ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรี ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านมีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากกว่าคณะรัฐมนตรี แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดแล้ว คำอภิปรายส่วนใหญ่ ต่างมีความประสงค์จะแก้ปัญหาให้กับประชาชนด้วยกัน โดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบการทำหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ทั้ง 3 ข้อดังกล่าว เป็นที่ชัดเจนและแน่นอนว่า ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งเดียวกัน แต่การศึกษาครั้งนี้ ยังศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 กับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 อีกด้วย การที่จะศึกษาเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้ง ยังต้องคำนึงถึงวาทกรรมลักษณะอื่นๆ อีก 4 ประการของการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย วาทกรรมดังกล่าว มีดังนี้คือ

1) การเชื่อฟังประธานสภาฯ

2) การขอโทษถ้าคำอภิปรายผิดพลาด

3) การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงาน

4) การโจมตีกลับหรือการศอกกลับ (ad hominem)

เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 แล้ว ถึงแม้ว่าวาทกรรมในลักษณะอื่นๆ จะมี 4 ลักษณะเท่ากัน แต่ประเภทของวาทกรรมในลักษณะอื่นๆ นั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะของการสลับกันอภิปรายแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยจะหายไป สิ่งที่เพิ่มมาคือ คณะรัฐมนตรีเริ่มมีการโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้าน ส่วนวาทกรรมในลักษณะอื่นๆ อีก 2 ประการนั้น ยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทที่ 11 ต่อไป

10.6 สรุป

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 นี้ คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านมี 2 รูปแบบ คือ การซักถามและข้อกล่าวหา วัตถุประสงค์ของการอภิปรายจะสัมพันธ์กับรูปแบบของการอภิปราย กล่าวคือ ถ้าการอภิปรายเป็นการซักถาม ส.ส. ฝ่ายค้าน ไม่ต้องการ ให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน แต่ถ้าการอภิปรายเป็นข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้าน ต้องการ ให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน

การที่การอภิปรายมี 2 รูปแบบนั้น แสดงให้เห็นว่า การอภิปรายครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 นี้ ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบใหม่ขึ้น ถ้ายึดถือว่า คำอภิปรายที่เป็นการซักถามเป็นตัวชี้วัดว่า ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการควบคุมและตรวจสอบรูปแบบนี้ และยึดถือว่าคำอภิปรายที่เป็นการกล่าวหาเป็นตัวชี้วัดว่า เป็นระยะสมบูรณ์ของการควบคุมและตรวจสอบรูปแบบนี้

สิ่งที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. อย่างเห็นได้ชัด คือ ระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีความเป็นปึกแผ่นและมีระบบระเบียบที่ดีพอสมควร แต่เนื่องจากการเมืองในระยะนั้น อิทธิพลของทหารยังมีอยู่สูงมาก ระบบพรรคการเมืองที่ควรจะได้การพัฒนาขึ้นไปอีก จึงถูกยับยั้งไว้โดยไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างถูกกฎหมาย นอกจากนั้นแล้ว สภานิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2521) ยังกำหนดให้การอภิปรายทั่วไปฯ ต้องกระทำกันในรัฐสภา และยังอนุญาตให้มีผู้อภิปรายฝ่ายเป็นกลางได้ ซึ่งผู้ร่างระเบียบข้อบังคับการประชุมฯ มุ่งหวังที่จะให้วุฒิสมาชิกเข้ามาร่วมอภิปรายให้ความเห็นได้ แต่ก็ไม่มีวุฒิสมาชิกคนใดใช้สิทธิอันนั้น

สำหรับโครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายมี 4 ส่วน คือ คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางโครงสร้างที่สมบูรณ์แล้ว แต่ในรายละเอียดของแต่ละโครงสร้างนั้น ส่วนของการลงท้ายพัฒนาขึ้น แต่ยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ถ้าเป็นการอภิปรายทั่วไปฯ ยุคปัจจุบันแล้ว ส่วนสรุปของการลงท้ายจะสรุปประเด็นหลักๆ ของข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหาทั้งหมด แต่ส่วนสรุปของการลงท้ายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ผู้อภิปรายจะสื่อสารไปยังผู้รับสารว่า ตนเองใกล้จะจบคำอภิปรายแล้ว โดยไม่สรุปประเด็นหลักของคำอภิปรายทั้งหมด

สำหรับโครงสร้างของการใช้เหตุผลก็ได้พัฒนามากขึ้นเช่นกัน แต่ยังมีลักษณะของการใช้เหตุผลชั้นเดียว กล่าวคือ มีข้อสรุปและหลักฐานสนับสนุนชั้นเดียว หรือมีแต่ข้อสรุปแต่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง เป็นต้น

โดยสรุป เมื่อเปรียบการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของคำอภิปรายของ ส.ส. แล้วพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรี และคำอภิปรายส่วนใหญ่ต่างก็มีความประสงค์จะแก้ปัญหาให้กับประชาชนด้วยกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทที่ 11 ต่อไป

บทที่ 11

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542

จากการศึกษาคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490 และครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของการอภิปรายทั่วไปฯ จะสัมพันธ์กับรูปแบบของคำอภิปรายซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การซักถาม-คำตอบชี้แจงและการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหา กล่าวคือ ถ้ารูปแบบของคำอภิปรายเป็นการซักถาม-คำตอบชี้แจง ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการซักถามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและให้ฝ่ายรัฐบาลนำไปแก้ไข โดยไม่ต้องการให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน แต่ถ้ารูปแบบของคำอภิปรายเป็นการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการให้คณะรัฐบาลออกจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ลักษณะของคำอภิปรายมีแบบเดียวคือ การกล่าวหา วัตถุประสงค์ของการอภิปราย จึงมีประการเดียวคือ ต้องการให้คณะรัฐบาลออกจากตำแหน่ง

ในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

11.1 สภาพทางการเมือง

11.2 ญัตติของการอภิปรายทั่วไปฯ

11.3 ลักษณะของการอภิปรายทั่วไปฯ

11.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

11.5 สรุป

11.1 สภาพทางการเมือง

สภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 การเลือกตั้งครั้งนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 40 ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 กล่าวคือ นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายค้าน และ ส.ส. พรรคร่วมฝ่ายค้านยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชาแต่เพียงผู้เดียว ในฐานะหัวหน้าคณะรัฐบาลญัตติในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนั้น กล่าวหานายบรรหาร ศิลปอาชาว่า บริหารราชการแผ่นดินโดยขาดความรู้ ความสามารถ ขาดวิสัยทัศน์ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดภาวะแห่งความเป็นผู้นำ

มีพฤติกรรมฉ้อฉล เห็นแก่ตัว ปัดความรับผิดชอบ ฯลฯ การอภิปรายมีขึ้นระหว่างวันที่ 18-20 กันยายน พ.ศ. 2539

วันลงมติฯ คือ วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2539 เช้าวันนั้น รัฐมนตรีและ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลส่วนหนึ่ง มีการประชุมที่บ้านมิตรภาพของนายสุขวิช รังสิตพล เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ โดยที่นายบรรหาร ศิลปอาชามิได้เข้าประชุมด้วย การประชุมวันนั้น พรรคร่วมรัฐบาลที่เข้าร่วมประชุมมีมติร่วมกันว่า ให้นายบรรหาร ศิลปอาชาประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใน 7 วัน ก่อนที่จะลงมติฯ มิฉะนั้น พรรคความหวังใหม่จะงดออกเสียง หรืออาจจะถอนตัวจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล (กองบรรณาธิการมติชน, 2539, น. 7) เมื่อถูกพรรคร่วมรัฐบาลบีบบังคับเช่นนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชาก็จึงประกาศลาออกภายใน 7 วันต่อสื่อมวลชนจริงในวันนั้น

การกระทำดังกล่าวของพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกัน คงสร้างความเจ็บช้ำให้กับนายบรรหาร ศิลปอาชาและครอบครัวมากพอสมควร เพราะ หลังจากที่การอภิปรายทั่วไปฯ เสร็จสิ้นลงแล้วในวันที่ 20 กันยายน พรรคร่วมรัฐบาล อันประกอบด้วยพรรคความหวังใหม่ พรรคนำไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคมวลชน บอกให้นายบรรหาร ศิลปอาชากลับไปนอนบ้านให้สบายใจ ยังไงๆ วันรุ่งขึ้น ก็จะยกมือไว้วางใจนายบรรหาร ศิลปอาชาอย่างแน่นอน

> คุณบรรหาร ท่านหลงเชื่อน้ำคำ เช้าวันรุ่งขึ้นคือ วันที่ 21 กันยายน 2539 ท่านมาที่สภา ปรากฏว่า พรรคร่วมรัฐบาลทั้งหลายบีบให้ท่านลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อที่จะได้เป็นแทน เพื่อแลกกับการยกมือสนับสนุน การกดดันครั้งนี้ เล่นเอาคุณกัญจนา ศิลปอาชา ลูกสาวซึ่งยังไม่ได้เล่นการเมือง และติดตามคุณบรรหารไปที่สภาด้วยถึงกับน้ำตาร่วงเป็นเผาเต่า (ฟองสนาน จารมรจันทร์, 2544, น. 37)

แต่อย่างไรก็ตาม นายบรรหาร ศิลปอาชาก็มิได้กระทำตามสัญญาที่ให้ไว้ ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 ก่อนครบกำหนดเวลาตามสัญญา 1 วัน นายบรรหาร ศิลปอาชาก็ตัดสินใจยุบสภา โดยไม่แจ้งให้หัวหน้าพรรคร่วมรัฐบาลทราบแม้แต่คนเดียว โดยมอบหมายให้นายวิษณุ เครืองาม เลขาธิการคณะรัฐมนตรี นำพระราชกฤษฎีกายุบสภาขึ้นทูลเกล้าฯ ในเวลา 15.00 น. พร้อมกับกราบบังคมทูลแต่งตั้งรัฐมนตรีใหม่อีก 7 ตำแหน่งด้วย (กองบรรณาธิการมติชน, 2539, น. 9) โดยกำหนด ให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการเลือกตั้ง ครั้งที่ 19 ของประเทศ การเลือกตั้งครั้งนี้ มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งจำนวน 13 พรรค มี ส.ส. ของพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งจำนวน 11 พรรค ไม่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 2 พรรค พรรคการเมืองที่ ส.ส. ได้รับการเลือกตั้ง มีดังนี้คือ

1) พรรคความหวังใหม่	125 คน
2) พรรคประชาธิปัตย์	123 คน
3) พรรคชาติพัฒนา	52 คน
4) พรรคชาติไทย	39 คน
5) พรรคกิจสังคม	20 คน
6) พรรคประชากรไทย	18 คน
7) พรรคเอกภาพ	8 คน
8) พรรคเสรีธรรม	4 คน
9) พรรคมวลชน[1]	2 คน
10) พรรคพลังธรรม	1 คน
11) พรรคไท	1 คน
รวม	393 คน

พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคเสรีธรรม และพรรคมวลชนรวมทั้งหมด 6 พรรค มีจำนวน ส.ส. ที่สนับสนุน 221 คน รวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาล โดยมี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคการเมืองที่เหลือก็รวมตัวกันเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านโดยปริยาย โดยมีนายชวน หลีกภัยเป็นผู้นำฝ่ายค้าน

รัฐบาลชุดดังกล่าวบริหารประเทศได้ประมาณ 11 เดือน เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานของรัฐบาลหลายชุดที่ผ่านมา กล่าวคือ สถาบันการเงินเริ่มมีปัญหาขาดทุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และ 2540 เนื่องจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะเศรษฐกิจชะลอตัวลง การส่งออกมีปัญหาโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2539 อัตราเพิ่มของการส่งออกเป็นร้อยละ 0 ธุรกิจอสังหาริมทรัยพ์ซบเซามาก การลงทุนจากต่างประเทศลดลง (องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน, 2542, น. 72) แต่รัฐบาลชุดที่มี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรีก็คงบริหารงานราชการแผ่นดินผิดพลาดเช่นเดียวกับรัฐบาลที่ผ่านมา แต่สถานการณ์นั้น แตกต่างจากรัฐบาลชุดอื่นๆ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำถึงขีดสุด

หลักฐานความผิดพลาดของการบริหารงาน เห็นได้จากที่มีการประกาศมาตรการเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ระบบสถาบันการเงิน เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า มีสถาบันการเงินที่มีปัญหาทรัพย์สินด้อยคุณภาพและมีปัญหาสภาพคล่อง จึงต้องสั่งให้มีการเพิ่ม

[1]พรรคที่เน้นขีดเส้นใต้ คือ พรรคร่วมรัฐบาลหลังจากการเลือกตั้ง

ทุนเพื่อให้มีทุนพอเพียงที่จะรองรับความเสียหายจากลูกหนี้กลุ่มต่างๆ และยังประกาศให้สถาบันการเงินบางแห่ง จัดเงินสำรองสำหรับหนี้จัดชั้นเพิ่มขึ้น (“การควบกิจการสถาบันการเงิน,” ซีดี-รอม, 2540)

การกระทำดังกล่าวของรัฐบาล ถึงแม้จะมีเจตนาที่ดีแต่ก็นับได้ว่า เป็นการประกาศรายชื่อบริษัทเงินทุนที่มีฐานะง่อนแง่น (Regulatory Forbearance) จำนวน 10 บริษัทนั่นเอง การกระทำดังกล่าวนี้ ผู้บริหารของธนาคารแห่งประเทศไทยคาดหวังว่า ประชาชนน่าจะมีความเชื่อมั่นกับสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น แต่เหตุการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม ประชาชนกลับถอนเงินออกจากสถาบันการเงินเหล่านั้น เพราะ การสั่งเพิ่มทุนสถาบันการเงินในสถานการณ์ขณะนั้น ประชาชนมีความเชื่อว่า สถาบันการเงินเหล่านั้น มีฐานะที่ไม่ดีแล้ว รัฐบาลจึงต้องสั่งเพิ่มทุน (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2545, น. 29)

ต่อมา นายเริงชัย มะระกานนท์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ประกาศปิดกิจการบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ที่มีปัญหาสภาพคล่องและหนี้เสียอย่างรุนแรง และไม่สามารถเพิ่มทุนได้เอง ให้หยุดกิจการ เพื่อโอนกิจการเข้าร่วมกับสถาบันการเงินอื่นที่มีความมั่นคงกว่าภายใน 30 วัน รวม 16 บริษัท (“ปิดกิจการบริษัทเงินทุนฯ ที่มีปัญหา,” ซีดี-รอม, 2540)

อีกไม่กี่วันต่อมา คือในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 นายทนง พิทยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็ต้องลงนามในประกาศกระทรวงการคลัง ให้ใช้ระบบการแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะตลาดเงินตราต่างประเทศ (“ปรับปรุงระบบแลกเปลี่ยนเงินตรา,” ซีดี-รอม, 2540) ซึ่งเข้าใจกันในภาษาทั่วๆ ไปคือ รัฐบาลประกาศลอยตัวค่าเงินบาท

สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง หรืออาจจะเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้รัฐบาลของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธต้องลอยตัวค่าเงินบาท ก็เพราะ เมื่อประสบภาวะเศรษฐกิจถดถอย ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราแบบเดิม ทำให้ค่าเงินบาทสูงกว่าค่าเงินตามความเป็นจริง ซึ่งทำให้ประเทศไทยถูกโจมตีค่าเงินบาทถึง 3 ครั้งใหญ่ คือ เมื่อ ธันวาคม พ.ศ. 2539 เดือนกุมภาพันธ์ และเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการปกป้องค่าเงิน โดยให้ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Equalization Fund: EEF) ขายเงินตราต่างประเทศให้ธนาคารพาณิชย์ และทางฝ่ายการธนาคารขายเงินตราต่างประเทศในตลาดอัตราแลกเปลี่ยนทันที (spot market) ซึ่งผลให้สูญเสียทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากจาก 39.6 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เหลือทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นจำนวน 32.3 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ เมื่อสิ้นเดือน มิถุนายน พ.ศ. 25440 ถ้าหักสัญญาขายดอลล่าร์สหรัฐฯ ล่วงหน้ามูลค่า 29.5 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเหลือทุนสำรองระหว่างประเทศเพียง 2.8 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ (จิตติมา เกรียงมหศักดิ์, 2547, น. 3)

เมื่อประกาศลอยตัวค่าเงินบาท รัฐบาลของ พ.อ. ชวลิตได้ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รัฐบาลจึงต้องดำเนินมาตรการทางการเงินตามเงื่อนไขที่เข้มงวดมากของ ไอ เอ็ม เอฟ (IMF) ซึ่งส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นถึงระดับเกินความคาดหมาย การที่ค่าเงินบาทลดลงมากกับอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นนั้น ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการหมุนเวียนเงินเงินทุนของบริษัทเอกชนส่วนใหญ่ (ปกรณ์ วิชยานท์, 2545, น. 3) จึงทำให้บริษัทเอกชนจำนวนมากต้องเลิกล้มกิจการ สถาบันการเงินผู้ปล่อยกู้ให้กับสถานประกอบการดังกล่าว จึงเกิดปัญหาสภาพคล่อง ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย เช่น ทำให้มีผู้ตกงานเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคม เป็นต้น

ในเดือนตุลาคม 2540 มีนักธุรกิจ เกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน นักศึกษา และประชาชนชุมนุมประท้วงหลายครั้ง และร้องขอให้นายกรัฐมนตรีลาออก ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ที่โรงแรมดุสิตธานี ตัวแทนกลุ่มรักชาติ-รักประชาธิปไตย กลุ่มนักธุรกิจ และตัวแทนสมาคมศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชุมร่วมกันและแถลงเรียกร้องให้ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากบริหารงานผิดพลาด ทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ และยังมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสด้วย และในวันเดียวกัน นักธุรกิจ เกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน นักศึกษา และประชาชนกว่า 5,000 คน ชุมนุมบริเวณหน้าธนาคารกรุงเทพฯ สำนักงานใหญ่ ถนนสีลม เรียกร้องให้ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธลาออกจากตำแหน่ง (“ชุมนุมประท้วงนายกรัฐมนตรี,” ซีดี-รอม, 2540)

ในวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2540 กลุ่มสหภาพแรงงานต่างๆ กลุ่มพนักงานหนังสือพิมพ์แนวหน้า พนักงานห้างร้าน สมาชิกสมาคมสตรีไทย นักธุรกิจ และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ประมาณ 10,000 คน ชุมนุมบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล พร้อมกับนำรถมาปิดถนนและตั้งเวทีปราศรัยโจมตี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ว่าบริหารบ้านเมืองล้มเหลว ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ สมควรลาออก และรัฐมนตรีบางคนก็มีส่วนสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติด้วย (“กรณีการชุมนุมประท้วงนายกรัฐมนตรี,” ซีดี-รอม, 2540)

โดยปกติแล้ว เมื่อมีปัญหาในลักษณะนี้ นายกรัฐมนตรีมีทางเลือก 2 ทางคือ ลาออกกับยุบสภา อันที่จริงแล้วหนทางที่ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธต้องการก็คือ ยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่มากกว่าการลาออก เพราะเปรียบเทียบระหว่างการยุบสภากับการลาออก การยุบสภานั้น โอกาสที่จะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ยังจะพอมีหนทาง แต่ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธยุบสภาไม่ได้ เพราะ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ที่เพิ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม บังคับว่า ต้องมีการร่างกฎหมายลูกหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่สำคัญแต่ละฉบับให้แล้วเสร็จก่อน จึงจะยุบสภาได้ การจะอยู่แก้ไขปัญหาต่อไปก็โดนกระแสกดดันรอบด้าน แม้แต่

นักการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลของตัวเอง (มัลลิกา บุญมีตระกูล, 2544, น. 63) เมื่อไม่มีทางเลือกอื่นใด พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธจึงประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

คณะรัฐบาลชุดเก่ามีความพยายามให้ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2542, น 161-162) แต่การรวบรวมเสียงสนับสนุนของ ส.ส. พรรคอื่นๆ เพื่อจัดตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ สู้เกมการเมืองของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ โดยพรรคร่วมฝ่ายค้านเดิม 5 พรรครวมกับพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลชุดเดิมอีก 2 พรรค คือ พรรคกิจสังคม พรรคเสรีธรรม และอีก 1 ส่วนของพรรคประชากรไทย จำนวน 12 คน ซึ่งรู้จักกันในนาม "กลุ่มปากน้ำ" เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มคือ นายวัฒนา อัศวเหมเป็น ส.ส. จังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาภายหลัง ส.ส. กลุ่มนี้ ถูกตั้งสมญานามใหม่อีก 1 ชื่อว่า "กลุ่มงูเห่า" รวมเป็น 208 คน ร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

การที่กลุ่มปากน้ำถูกตั้งสมญานามใหม่เป็น "กลุ่มงูเห่า" ก็เพราะว่า หลังจากนายบรรหาร ศิลปอาชาถูกบังคับให้ประกาศลาออกภายใน 7 วัน แต่นายบรรหาร ศิลปอาชากลับยุบสภาฯ แทนการลาออก กลุ่มปากน้ำนี้ ได้แยกตัวออกจากพรรคชาติไทย แต่พรรคการเมืองหลายๆ พรรคไม่ยอมรับให้เข้าสังกัดพรรค ต่อมานายสมัคร สุนทรเวชตัดสินใจรับกลุ่มปากน้ำเข้าสังกัดพรรคประชากรไทย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2539 ("กรณีนายวัฒนา อัศวเหม," ซีดี-รอม, 2539) เมื่อกลุ่มปากน้ำกลับมา "หักหลัง" นายสมัคร สุนทรเวชในครั้งนี้ การกระทำครั้งนี้จึงเหมือนกับนิทานที่เด็กไทยเกือบทุกคนได้เรียน คือ เรื่องชาวนากับงูเห่า

รัฐบาลซึ่งมีนายชวน หลีกภัยบริหารราชการแผ่นดินได้ประมาณ 5 เดือน พรรคร่วมฝ่ายค้านก็ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ทั้งคณะรัฐมนตรี ขึ้นระหว่างวันที่ 18-21 มีนาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 43 พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้านให้เหตุผลขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ไว้ในญัตติฯ ว่า คณะรัฐมนตรีมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต ไร้ประสิทธิภาพ ปล่อยปละละเลยให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง เพื่อเอื้อประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา ไม่สามารถให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน ใช้ความรุนแรงและกระทำการโหดร้ายทารุณต่อประชาชน ("ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี," ซีดี-รอม, 2541) ผลการลงมติฯ คณะรัฐบาลได้รับความไว้วางใจ 208 ต่อ 177 อีกประมาณ 8 เดือนต่อมา รัฐบาลได้รับพรรคชาติพัฒนาเข้ามาร่วมเป็นพรรคร่วมรัฐบาลอีกพรรคหนึ่ง เพื่อให้เสียงสนับสนุนของรัฐบาลมั่นคงขึ้น จึงทำให้รัฐบาลมีเสียงสนับสนุนเป็น 260 คน จาก ส.ส. ทั้งหมด 393 คน

อย่างไรก็ดี รัฐบาลนี้ก็ถูกยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ อีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ 27-30 มกราคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการอภิปรายทั่วไปฯ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 3 คน คือ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งเป็นการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 44 โดย พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้านให้เหตุผลขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ไว้ในญัตติฯ ว่า รัฐมนตรีทั้ง 3 คนนั้น บริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อประชาชน ขาดความรู้ความสามารถ ขาดวิจารณญาณ ไม่มีจริยธรรม และความซอบธรรม ข่มเหงรังแกข้าราชการประจำ กระทำผิดกฎหมาย มีความประพฤติฉ้อฉล ส่อไปในทางไม่สุจริต ยึดผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องมากกว่าประชาชน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ได้สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนด้วย (“ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี,” ซีดี-รอม, 2542) ผลการลงมติฯ รัฐมนตรีทั้ง 3 คนได้รับการไว้วางใจด้วยคะแนนเสียง 251 ต่อ 125 เท่ากันทุกคน

ในปลายปี พ.ศ. 2542 ปีเดียวกัน พรรคร่วมฝ่ายค้านยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ อีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ 15-19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการอภิปรายทั่วไปฯ ไม่ไว้วางใจทั้งคณะรัฐมนตรี ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาเป็นเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ คณะรัฐบาลชุดนั้น มีผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้คือ

นายชวน หลีกภัย	นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
นายพิชัย รัตตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
นายศุภชัย พานิชภักดิ์	รองนายกฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์	รองนายกฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายกร ทัพพะรังสี	รองนายกฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายปัญจะ เกสรทอง	รองนายกรัฐมนตรี
นายไตรวงค์ สุวรรณคีรี	รองนายกรัฐมนตรี
คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายสาวิตต์ โพธิวิหค	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นางปวีณา หงสกุล	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

นายภิญโญ นิโรจน์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พลเอกวัฒนชัย วุฒิศิริ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
นายพิเชฐ์ พันธุ์วิชาติกุล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
นายพิสิฐ ลี้อาธรรม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายปองพล อดิเรกสาร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายอนุรักษ์ จุรีมาศ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายเนวิน ชิดชอบ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายสุเทพ เทือกสุบรรณ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายสนธยา คุณปลื้ม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายอิทธิ ศิริลัทธยากร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายไชยา สะสมทรัพย์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายไพฑูรย์ แก้วทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
นายกรพจน์ อัศวินวิจิตร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
นายชำนิ ศักดิ์เศรษฐ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายวัฒนา อัศวเหม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายประภัตร โพธสุธน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายพินิจ จารุสมบัติ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
พลตำรวจตรี วุฒิ สุโกศล	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
นายจองชัย เที่ยงธรรม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายวิชัย ตันศิริ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายไพโรจน์ โล่ห์สุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายคำรณ ณ ลำพูน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย ฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

การลงมติฯ ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ผลการลงมติฯ คณะรัฐบาลได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร

โดยสรุป ผู้มีบทบาทสำคัญในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 มีความเป็นมาดังนี้คือ ผู้นำฝ่ายค้าน พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธเคยเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เมื่อบริหารราชการแผ่นดินมาได้ประมาณ 11 เดือน เนื่องจากปัญหาด้านการเงิน การคลังและเศรษฐกิจ มีปัญหาที่สะสมมาหลายรัฐบาล และไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง เมื่อ พล.อ. ชวลิตเป็นนายกรัฐมนตรี การบริหารงานด้านการเงินการคลังและเศรษฐกิจก็ยังคงผิดพลาดดังเช่นรัฐบาลที่ผ่านมา จึงทำให้เกิดมีการลดค่าเงินบาท ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศชาติและประชาชนอย่างร้ายแรง พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มาเป็นผู้นำฝ่ายค้าน ผู้นำฝ่ายค้านเดิมคือ นายชวน หลีกภัย ก็มาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี

เมื่อเฝ้าติดตามตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาลชุดที่มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคแกนนำแล้ว พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้านและพรรคร่วมฝ่ายค้านเห็นว่า รัฐบาลชุดนี้ก็บริหารงาน ราชการแผ่นดินผิดพลาด ไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นได้ จึงได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ เพื่อให้รัฐบาลออกจากตำแหน่งไป และฝ่ายตนจะได้เข้าไปบริหารราชการแผ่นดินบ้าง โดยเหตุผลของการไม่ไว้วางใจนั้น พรรคร่วมฝ่ายค้านได้เขียนบรรยายไว้ในญัตติของการอภิปรายทั่วไปฯ

11.2 ญัตติของการอภิปรายทั่วไปฯ

วาทกรรมการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เริ่มต้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เมื่อ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้านและหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย นายสุวิทย์ คุณกิตติ หัวหน้าพรรคกิจสังคม ได้แถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน ว่า ได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ต่อนายวันมูหะนอร์ มะทา ประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดยมี ส.ส. ฝ่ายค้านร่วมลงชื่อในญัตติฯ จำนวน 113 คน โดยมาจากพรรคความหวังใหม่ 100 คน พรรคกิจสังคม 11 คน พรรคประชากรไทย 1 คน และพรรคพลังธรรม 1 คน (“ 'ชวน' พร้อม ส.ส. ฝ่ายค้านยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป ลงมติไม่ไว้วางใจ,” ซีดี-รอม, 2542)

ญัตติฯ ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยข้อกล่าวหาหลักจำนวน 25 ประเด็น ดังนี้คือ[2]

1) กระทำตนเสมือนเป็นเผด็จการโดยรัฐสภาที่ทรยศต่อพระบรมราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงสละพระราชอำนาจของ พระองค์เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

2) บริหารประเทศชาติโดยไม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ โดยเฉพาะคือ เกษตรกร คนยากคนจน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ปล่อยให้ราคาพืชผลทางการเกษตรเกือบทุกชนิดตกต่ำอย่างไม่เคยมีมาก่อน

3) ใช้อำนาจรัฐข่มเหงรังแกทำร้ายราษฎร ที่มาร้องขอความเป็นธรรมอย่างโหดร้าย

4) จงใจลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เจตนาใช้กำลังเข้าคุกคามสื่อมวลชน ยิ่งกว่ารัฐบาลเผด็จการในอดีต

5) ประพฤติตนเป็นซ่องโจร เกื้อกูล ต่ออำนาจเถื่อนทุกชนิดให้ดำรงอยู่ และขยายตัวในบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นการค้ายาเสพติด การค้า ของเถื่อนทุกชนิด และการทำผิดกฎหมายนานา ประการ

6) ยอมตนเป็นหุ่นให้แก่กลุ่มนายทุนต่างชาติ เอาเปรียบประเทศชาติและประชาชนไทย ทำให้ นักธุรกิจไทยทั่วประเทศต้องล้มละลายเสียหาย มากที่สุดเป็นประวัติการณ์

7) ยินยอมให้กลุ่มทุนต่างชาติบางกลุ่มกอบโกยแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศชาติและนักธุรกิจไทยโดยไม่เป็นธรรม

8) ทุจริตและรู้เห็นปกป้องคุ้มครองให้มีการทุจริตการฉ้อราษฎร์บังหลวง ในหน่วยงานราชการ และหน่วยงานของรัฐมากที่สุดเป็นประวัติการณ์

---

[2]ดูรายละเอียดในภาคผนวก จ

9) ปกป้องผู้กระทำผิดไม่ให้ได้ รับโทษตาม กฎหมาย

10) ใช้อำนาจข่มเหงรังแกข้าราชการที่ไม่เห็นด้วยกับตน เล่นพวก แต่งตั้งสนับสนุนพวกพ้อง

11) เจตนายึดครองกลไกของรัฐไม่ว่าจะเป็นกองทัพ ตำรวจ หรือส่วนราชการอื่น แม้แต่รัฐวิสาหกิจให้เป็นเครื่องมือของพรรคการเมือง แทนที่จะเป็นหน่วยงานของชาติที่รับใช้ประเทศชาติและประชาชน

12) ไม่มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย

13) ทำลายเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง

14) ทำลายกระบวนการประชาธิปไตยของประชาชน ทำลายพรรคการเมืองอื่น โดยวิธีการอันไม่ชอบธรรม สร้างพรรคที่เป็นสมุนบริวารขึ้นมา ด้วยมุ่งหวังยึดครองอำนาจรัฐอย่างถาวร

15) รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ไม่รับผิดชอบในทุกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง

16) บริหารประเทศโดย ไร้จริยธรรม เอาแต่ใส่ร้ายป้ายสี โกหกหลอกลวง ปัดความรับผิดชอบ และแก้ตัวไปวันๆ

17) ผู้นำรัฐบาลขาดภูมิปัญญาในการบริหารประเทศแล้ว กลับชักนำพวกพ้องให้ใช้สำนวนโวหาร บิดเบือนหลักเหตุผล สร้างหลักการในการบริหารประเทศขึ้นมาใหม่ คือ “พูดให้สุภาพและให้ฟังดูดี ไปวันๆ ก็พอ” โดยไม่แก้ปัญหาแต่อย่างใด ทำให้ประเทศชาติเสียเวลาอย่างยิ่งในการตั้งหลักเพื่อ แก้ปัญหา

18) รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ล้มละลายในการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทย สูญเสีย เกียรติภูมิและสถานะอันสำคัญที่เคยมีมาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะใน ภูมิภาค

19) ผู้นำของประเทศกลายเป็นตัวตลกบนเวทีการเมืองนานาชาติ

20) ผู้นำของประเทศชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน ส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครองการก่อการร้ายสากล ก่อความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นที่เสื่อมเสียศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ ของชาติเป็นอย่างยิ่ง

21) ผู้นำรัฐบาลไร้วิสัยทัศน์ ไร้ความสามารถ และไร้ประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ ขาดความเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดความมีเอกภาพในการบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจ

22) ดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดล้มเหลวทำให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างร้ายแรง ประเทศชาติและ ประชาชนจึงประสบภาวะวิบัติอย่างทั่วถ้วน ประชาชนมีรายได้ลดลง

23) กิจการหลายอย่างต้องถูกบังคับขายให้แก่ต่างชาติในราคาถูก

24) รัฐบาลต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายประจำปี จนทำให้มี ภาระหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นจำนวนมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย

25) สถานการณ์ของประเทศ ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกลุ่มธุรกิจต่างชาติประหนึ่งตกเป็นเมืองขึ้นแบบใหม่ และล่อแหลมต่อ การก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอย่างรุนแรงในอนาคตอันใกล้

จากญัตติดังกล่าว ซึ่งก็ยังมีลักษณะเป็นหัวข้อกว้างๆ พรรคร่วมฝ่ายค้านจะแบ่งหน้าที่ไปให้ ส.ส. จำนวนหนึ่งเป็นผู้อภิปรายและขยายความในรายละเอียดว่า ผลเสียหายที่เกิดขึ้นมีประมาณเท่าใด ใครในคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ต้องรับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อถึงเวลาในการอภิปรายแล้ว เนื่องจากพรรคร่วมฝ่ายค้านมีหลายพรรค เฉพาะพรรคที่เป็นแกนนำก็มีหลายส่วน (faction) จึงทำให้การอภิปรายหลายๆ ครั้ง ไม่ได้ดำเนินไปตามญัตติที่เสนอไว้อย่างเคร่งครัด กล่าวคือ อาจจะมีข้อกล่าวหาที่ประสบมาระหว่างการอภิปรายเข้ามาตั้งเป็นข้อกล่าวหาด้วย หรือผู้ได้รับหน้าที่ในการอภิปรายไปเตรียมการอภิปรายก็ไม่ได้คำนึงถึงญัตติในการอภิปรายแต่อย่างใด

11.3 ลักษณะของการอภิปรายทั่วไปฯ

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

11.3.1 ระเบียบข้อบังคับ

11.3.2 ผู้อภิปราย

11.3.3 โครงสร้างทางภาษาของคำอภิปราย

11.3.1 ระเบียบข้อบังคับ

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 นี้ มีขึ้นหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ของประเทศ โดยได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนที่ 45 ก วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 แต่การอภิปรายทั่วไปฯ นั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 317 ว่า ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ การอภิปรายทั่วไปฯ ให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2534) แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2539) บังคับใช้ไปก่อน สำหรับข้อบังคับการประชุมฯ อยู่ระหว่างการประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2540 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่1) พ.ศ. 2541

หลักการของการอภิปรายทั่วไปฯ มาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2534) แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2539) กำหนดไว้ดังนี้

> สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้ใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ
>
> เมื่อการเปิดอภิปรายสิ้นสุดลง มิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับ ที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับการลงมติฯ ของการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ข้อบังคับการประชุมฯ พ.ศ. 2541 มิได้กำหนดไว้ว่าเป็นวันใดดังเช่นข้อบังคับการประชุมฯ ก่อนหน้านี้ โดยอาจจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่า ห้ามลงมติในวันสุดท้ายของการอภิปรายทั่วไปฯ

สำหรับการที่ผู้ใดต้องการที่จะอภิปราย ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ 20 กำหนดว่า “ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุม ให้ยกมือขึ้นพ้นศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้ว จึงยืนขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธานเท่านั้น”

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ประชุมกันโดยไม่มีการหยุดพัก และไม่มีการหยุดเสาร์อาทิตย์ สำหรับข้อบังคับที่ควบคุมการประชุมให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย กำหนดอยู่ในข้อที่ 56 ดังนี้

> การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซากหรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใดๆ มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น และห้ามมิให้นำวัตถุใดๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม เว้นแต่ประธานสภาจะอนุญาต
>
> ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

เมื่อมี ส.ส. ผู้อภิปรายคนใดฝ่าฝืนข้อบังคับการประชุมสภาฯ ข้อที่ 56 ดังกล่าว ข้อบังคับการประชุมสภาฯ ข้อที่ 134 ได้กำหนดอำนาจของประธานสภาฯ ไว้ดังนี้

> ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ถอนคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุม หรือสั่งให้ออกไป

จากที่ประชุมครั้งนั้น โดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุม หากผู้นั้นขัดขืน ประธานมีอำนาจสั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ให้นำตัวออกจากสถานที่ประชุมหรือออกไปให้พ้นบริเวณสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะโต้แย้งมิได้

สำหรับระยะเวลาของการอภิปรายนั้น ข้อบังคับการประชุมฯ นี้ ไม่ได้กำหนดไว้ แต่ได้ให้อำนาจแก่ประธานสภาฯ ไว้ในข้อ 57 ว่า ถ้าประธานเห็นว่า ส.ส. ผู้อภิปรายคนใดสมควรที่จะหยุดอภิปรายได้แล้ว ประธานสภาฯ ก็มีอำนาจให้หยุดการอภิปรายได้

ข้อบังคับการประชุมฯ ฉบับนี้ มีข้อกำหนดสำหรับการประท้วงไว้ในข้อที่ 58 ดังนี้

สมาชิกผู้ใดต้องการประท้วงว่า มีการฝ่าฝืนข้อบังคับให้ยืนและยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานวินิจฉัยว่า ได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับ ตามที่ประท้วงหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อบังคับการประชุมฯ นี้อนุญาตให้ ส.ส. ฝ่ายค้านสรุปคำอภิปรายของฝ่ายตนได้อีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดไว้ในข้อ 62 ว่า

เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามผู้ใดอภิปรายอีก เว้นแต่ที่ประชุมจะต้องลงมติในเรื่องนั้น จึงให้ผู้ซึ่งมีสิทธิอภิปรายก่อนคนใดคนหนึ่ง มีสิทธิอภิปรายสรุปได้อีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่ที่ประชุมจะลงมติ

เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว ให้ประธานมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ

ผู้อภิปรายก่อนตามข้อบังคับการประชุมฯ ฉบับนี้กำหนดไว้ในข้อบังคับฯ ข้อ 53 ว่า “ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติ” ซึ่งก็คือ ส.ส. ฝ่ายค้านนั่นเอง

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 นี้ ไม่มีการอภิปรายจากฝ่ายเป็นกลาง ดังเช่นที่พบในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490 และ ครั้งที่ 25 พ.ศ. 2522 เนื่องจากข้อบังคับการประชุมฯ ฉบับนี้ (พ.ศ. 2541) ข้อ 131 กำหนดไว้ว่า ไม่ให้นำข้อบังคับการประชุมฯ ข้อที่ 54 มาให้บังคับในการอภิปรายทั่วไปฯ ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อที่ 54 ดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้คือ

> เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไป จะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มี ผู้อภิปรายอีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้
>
> การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่ค้าน ย่อมกระทำได้ โดยไม่ต้องสลับ และมิให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

จะเห็นได้ว่า ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อที่ 54 นี้ อนุญาตให้มีผู้อภิปรายฝ่ายเป็นกลางได้ แต่มีไว้ใช้สำหรับการประชุมสภาฯ ตามปกติ เมื่อข้อบังคับการประชุมฯ ข้อที่ 54 นี้ ไม่ได้รับการนำมาใช้ในการอภิปรายทั่วไปฯ จึงทำให้ ส.ส. ในสภาฯ ขออภิปรายอย่างเป็นกลางไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี วาทกรรมการอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2542 นี้ เมื่อระบบพรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้น คือ ส.ส. ทุกคนในสภาฯ ต้องสังกัดพรรค และพรรคการเมืองก็แบ่งออกเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านกับพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลค่อนข้างชัดเจน ดังนั้น ในการอภิปรายจึงมีแต่ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีนั้น ถูกบังคับโดยข้อบังคับการประชุมฯ ข้อที่ 130 ซึ่งกำหนดว่า “เฉพาะแต่คณะรัฐมนตรีเท่านั้น ที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถาม” และ “รัฐมนตรีจะตอบข้อซักถามสมาชิกทีละคนเป็นลำดับไป หรือจะรอรวมตอบครั้งละหลายคนก็ได้”

ลักษณะของข้อบังคับการประชุมฯ พ.ศ. 2541 ซึ่งแตกต่างจากข้อบังคับการประชุมฯ ของการอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2490 และ 2522 ก็คือ ประเด็นเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของการอภิปราย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) กำหนดไว้ในมาตรา 157 ว่า ในการประชุมสภาฯ นั้น สมาชิกผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องไม่ได้ แต่ถ้าการอภิปรายพาดพิงถึงบุคคลอื่นให้เป็นที่เสียหาย บุคคลเหล่านั้นสามารถฟ้องร้องได้ ดังข้อความส่วนหนึ่งดังนี้

> เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม ที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำ ที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ผลจากการศึกษา คำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ก็พบว่า มี ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวนหนึ่งอภิปรายพาดพิงถึงบุคคลอื่นและก็ถูกบุคคลเหล่านั้น ฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

11.3.2 ผู้อภิปราย

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมาว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีผู้อภิปรายเพียง 2 กลุ่ม คือ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี เท่านั้น เนื่องจากข้อบังคับการประชุมสภาฯ หมวด 7 "การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ" ข้อ 131 กำหนดข้อความไว้ดังนี้ "ในการอภิปรายนั้น นอกจากที่กำหนดไว้ในส่วนนี้แล้ว ให้นำความในหมวด 3 ส่วนที่ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ยกเว้น ข้อ 54" ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ 54 ที่ข้อบังคับการประชุมฯ 131 อ้างถึงเป็นข้อบังคับซึ่งอนุญาตให้ ส.ส. ที่มีความเห็นเป็นกลางสามารถร่วมอภิปรายได้ แต่ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ 54 นั้น เจตนา มีไว้สำหรับการประชุมสภาฯ ตามปกติ

เมื่อข้อบังคับการประชุมสภาฯ ข้อที่ 54 ถูกห้ามนำมาใช้ในการอภิปรายทั่วไปฯ ฝ่ายเป็นกลางจึงไม่มีสิทธิที่จะขออภิปรายได้ อันที่จริงแล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านผู้ที่จะได้รับอนุญาตให้อภิปรายได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่ผู้คุมเสียงในสภา (วิป/whip) ของฝ่ายค้านกำหนดชื่อไว้เท่านั้น ส.ส. คนอื่นๆ จะลุกขึ้นมาอภิปรายได้ ก็เพราะใช้สิทธิประท้วงและขอสิทธิพาดพิงเท่านั้น ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

11.3.3 โครงสร้างทางภาษาของคำอภิปราย

โครงสร้างทางภาษาของของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มี 4 ส่วน คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อการศึกษานี้ ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

11.3.3.1 การขึ้นต้น

11.3.3.2 การแจ้งหัวเรื่อง

11.3.3.3 เนื้อเรื่อง

11.3.3.4 การลงท้าย

11.3.3.1 การขึ้นต้น การขึ้นต้นคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการขึ้นต้นของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 กล่าวคือ เมื่อผู้อภิปรายได้รับอนุญาตให้อภิปรายได้ ก็จะลุกขึ้นจากที่นั่ง แล้วก็จะกล่าวคำเรียกขานประธานสภาฯ เช่น "ท่านประธานที่เคารพ" หรือ "กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ" เป็นต้น หลังจากนั้นจึงจะเป็นการแนะนำตัว เช่น "กระผม ... ส.ส. จังหวัด...พรรค..." ในกรณีที่เป็น ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือ "กระผม...ส.ส. จังหวัด...พรรค... รัฐมนตรี..." ในกรณีที่เป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

ตัวอย่างการขึ้นต้นของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

“ท่านประธานที่เคารพ กระผม สมัคร สุนทรเวช พรรคประชากรไทย กรุงเทพมหานคร ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 43)

“กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม ส.ส. วิรัตน์ ตยางคนนท์ จังหวัดสกลนคร พรรคความหวังใหม่ ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 1)

“ท่านประธานที่เคารพ กระผมกุเทพ ใสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 1)

จากตัวอย่างข้างต้น ข้อความว่า “ท่านประธานที่เคารพ”, “กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ” ก็คือการเรียกขาน ส่วนการกล่าวว่า ผู้อภิปรายชื่ออะไร เป็น ส.ส. จังหวัดไหน และสังกัดพรรคใดคือการแนะนำตัว

ตัวอย่างการขึ้นต้นของคณะรัฐมนตรี

“ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม สุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พรรคประชาธิปัตย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 116)

“ท่านประธานสภาที่เคารพ ผม นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกระบี่ พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 203)

“กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 131)

จากตัวอย่างข้างต้น ข้อความว่า “ท่านประธานสภาที่เคารพ”, “กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ” ก็คือการเรียกขาน ส่วนการกล่าวว่า ผู้อภิปรายชื่ออะไร เป็น ส.ส. จังหวัดไหน ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีตำแหน่งใดก็คือ การแนะนำตัว

โดยสรุป ลักษณะการขึ้นต้นคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ มีรูปแบบตายตัว ไม่ว่าจะเป็น ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือคณะรัฐมนตรีก็ต้องกล่าวแบบเดียวกัน กล่าวคือ ประการแรก กล่าวทักทายประธานสภาฯ และประการที่สอง กล่าวแนะนำตัวเอง โดยระบุชื่อและตำแหน่งของผู้อภิปราย

เมื่อจบส่วนของการขึ้นต้นแล้ว ต่อไปก็จะเป็นส่วนของการแจ้งหัวเรื่อง การเปลี่ยนจากช่วงคำขึ้นต้นไปเป็นการแจ้งหัวเรื่องนั้น ไม่มีลักษณะทางภาษาใดๆ เป็นเครื่องบ่งชี้ (marker) เนื่องจาก ส่วนของการขึ้นต้นนี้ เป็นส่วนเสริมขึ้นมา ไม่ได้เป็นองค์ประกอบหลักของการสื่อสารในลักษณะนี้ กล่าวคือ องค์ประกอบหลักของการสื่อสารที่มีข้อความยาวๆ เช่นนี้ ไม่ว่าจะเป็น

บทความ รายงานการวิจัย หรือรายการสารคดีทางโทรทัศน์ จะมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ บทนำ เนื้อหา และสรุป ดังนั้น เมื่อผู้อภิปรายเพิ่มเติมส่วนการขึ้นต้นขึ้นมาในการอภิปรายทั่วไปฯ เครื่องบ่งชี้ที่จะบ่งบอกว่า ส่วนต่อไปคือ การแจ้งหัวเรื่องจึงไม่มี เมื่อสิ้นสุดข้อความของการขึ้นต้นก็จะเป็นส่วนของการแจ้งหัวเรื่องโดยปริยาย

11.3.3.2 การแจ้งหัวเรื่อง การแจ้งหัวเรื่อง คือ ข้อความที่กล่าวว่า ผู้อภิปรายต้องการจะอภิปรายในเรื่องหรือประเด็นใดบ้าง การแจ้งหัวเรื่องจะเป็นส่วนของคำอภิปรายที่ต่อมาจากการขึ้นต้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายที่เป็นการแจ้งหัวเรื่องของผู้อภิปรายบางคน ดังนี้

การแจ้งหัวเรื่องของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ส.ส. จังหวัดฉะเชิงเทรา พรรคความหวังใหม่ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

> ท่านประธานที่เคารพ ผมจาตุรนต์ ฉายแสง พรรคความหวังใหม่ จากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผมจะอภิปรายเรื่องเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความล้มเหลวผิดพลาดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง[3] ซึ่งจะมีหลายเรื่อง ท่านที่ฟังธนาคารกรุงไทยอยู่กำลังต่อเนื่องอยู่ดีๆ ก็ขอให้รอนิดเดียวนะครับ เพียงไม่กี่นาทีก็เข้าเรื่องกรุงไทยได้ แต่ว่าต้องอธิบายรวมๆ สักหน่อยก่อน (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 248)

การแจ้งหัวเรื่องของคณะรัฐมนตรี

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คำอภิปรายของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

> กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ขออนุญาตให้ความเห็นตอบข้อซักถามของนายแพทย์ภูมินทร์ เกี่ยวกับเรื่องของอัตราแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย[4] ซึ่งคุณหมอได้แสดงความเห็น ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลในขณะนี้ ประการแรกในเรื่องของ **...**(รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 132)

---

[3]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

[4]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

หรือตัวอย่างการแจ้งหัวเรื่องของศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเมื่อวันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2542 โดยมีข้อความตั้งเริ่มอภิปรายจนถึงเริ่มส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องดังนี้

> ท่านประธานที่เคารพ ผม ศุภชัย พานิชภักดิ์ ในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ท่านประธานครับ ผมจะใช้เวลาให้ประหยัดที่สุด แล้ว ผมมีอยู่ 3 ประเด็นเท่านั้นนะครับ ที่อยากจะขอชี้แจง[5] ให้ท่านประธานได้ทราบ ผ่านไปยังเพื่อนสมาชิกในพรรคฝ่ายค้าน เรื่องที่ 1 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ **...**(รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 238-239)

เห็นได้ว่า การแจ้งหัวเรื่องเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในการอภิปรายทั่วไปฯ ผู้อภิปรายบางคนใช้เวลาการอภิปรายในส่วนนี้เกือบจะเท่ากับส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง เพราะนอกจากจะกล่าวว่า จะอภิปรายในเรื่องหรือประเด็นใดบ้างแล้ว ยังใช้ในวัตถุประสงค์อื่นด้วย เช่น โจมตีฝ่ายตรงข้าม หาเสียงให้กับตนเอง ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งลักษณะการกระทำเช่นนี้ พบมาตั้งแต่การแจ้งหัวเรื่องของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522

อนึ่ง การเปลี่ยนจากช่วงการแจ้งหัวเรื่องไปเป็นเนื้อเรื่องนั้น ส่วนใหญ่ ผู้อภิปรายจะใช้ข้อความที่เป็นการบอกกล่าวตรงๆ ไปยังผู้ฟังเป็นเครื่องบ่งชี้ตัวอย่างเช่น

“ท่านประธานที่เคารพครับ แล้วก็มาถึงเรื่องใหญ่เรื่องแรก **...**” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 7)

“ท่านประธานครับ ผมจะชี้ให้เห็นในแต่ละประเด็น ในข้อกล่าวหาของผมในลำดับต่อจากนี้ครับ ในประเด็นแรก **...**” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 66)

“เพื่อให้คำตอบของกระผมกระชับ เข้าใจง่าย และเป็นที่กระจ่างชัด กระผมขอกราบเรียนในลักษณะที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่กระผมพึงปฏิบัติ**...**” (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 51)

11.3.3.3 เนื้อเรื่อง ส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเนื้อเรื่องของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 กล่าวคือ ผู้อภิปรายจะอภิปรายถึงข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหา หลักฐานสนับสนุน และคำอธิบายประกอบ เพื่อให้คำอภิปรายของตนมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น อนึ่ง ในแต่ละหัวเรื่องของการกล่าวหา หรือการโต้ตอบข้อกล่าวหา ก็อาจจะมีการเกริ่นนำ (lead) เพื่อที่จะให้

---

[5]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

ผู้ฟังเข้าใจเรื่องหรือประเด็นได้ง่ายขึ้น ซึ่งก็มีลักษณะที่คล้ายกับการแจ้งหัวเรื่องของโครงสร้างหลักนั่นเอง

สำหรับตัวอย่างของข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหา หลักฐานสนับสนุน ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างเป็นจำนวนมากในหัวข้อ “11.4.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผล” ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำคำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุข กับคำอภิปรายของนายพิสิฐ ลี้อาธรรมไปไว้ในภาคผนวก ดังนั้น ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงจะยกตัวอย่างคำอภิปรายที่เป็นคำอธิบายประกอบ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย

ในการอภิปรายเมื่อวันพุธที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ นายสมัคร สุนทรเวชได้อภิปรายถึงการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในนาข้าว ซึ่งจะปล่อยน้ำเค็มออกมาทำให้การทำนาของชาวนาไม่ได้ผล นายสมัคร สุนทรเวชเห็นว่า ถ้ามีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบปิดไม่ปล่อยน้ำเค็มออกมา และมีการจัดการกับน้ำเค็มที่ดี ซึ่งมีการทดลองทำกันมาแล้วว่าได้ผลดี รัฐบาลควรที่จะอนุมัติให้มีการเลี้ยงกุ้งเช่นนั้นได้ นายสมัคร สุนทรเวชจึงอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับการจัดการกับน้ำเค็มไว้ดังนี้

> ตัวเลขท่านประธานลองฟังนิดนะครับ เขาเอาน้ำเค็ม 200 พี.พี.เอ็ม. ท่านอย่าไปห่วง พี.พี.เอ็ม. นะครับ เค็ม 200 บาทก็แล้วกัน **...** เอามา 200 บาทนะครับ เอาลูกกุ้งลงในคอก 1 งาน เพียง 50 สตางค์ แต่เวลาใช้จริงๆ เลี้ยงอยู่ 4 เดือน นั้น .05 คือ 5 สตางค์ครับ เขาทำกันอย่างนี้ แล้วเขาก็ผลิตกันออกขาย คนที่ทำสำเร็จไม่ใช่คนธรรมดานะครับ เป็นนายสัตวแพทย์ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 49)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายชิงชัย มงคลธรรม ส.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์ พรรคความหวังใหม่

ในการอภิปรายเมื่อวันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายชิงชัย มงคลธรรม ต้องการกล่าวหานายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยว่า ไม่มีจริยธรรมในทางการเมือง เมื่อจัดตั้งคณะรัฐบาลชุดนั้นขึ้น ในช่วงของการแจ้งหัวเรื่องนายชิงชัย มงคลธรรมจึงนำข้อความบางส่วนของหนังสือขงจื๊อฉบับปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งออกซกเป็นผู้เขียน และอธิคม (นามแฝง) เป็นผู้แปล มาอ่านให้ที่ประชุมฟังเพื่อเป็นการอธิบาย ว่าคนถ่อยหรือคนไม่มีจริยธรรมนั้น จะมีลักษณะเป็นเช่นไร ดังนี้

> เทียนหุยถามท่านขงจื๊อว่า คนถ่อยนั้นเป็นอย่างไร ท่านขงจื๊อตอบว่า คนถ่อยนั้น ชอบบิดเบือนความดีของผู้อื่นเป็นความเลว ซ้ำยังหลงระเริงกับวาทศิลป์ ที่

> ใช้ในทางที่ผิดของตนเอง จิตใจชั่วร้าย พูดจาสับปลับ หน้าเนื้อใจเสือ ซ้ำยังคิดว่าตนเองฉลาดปราดเปรื่อง ผู้อื่นทำผิดบกพร่องก็ดีใจ ตัวเองไม่นอบน้อมศึกษากลับหัวเราะผู้อื่นว่ารู้ไม่จริง ทั้งหมดนี้คือแบบฉบับความประพฤติของคนถ่อย อันนี้คือท่านขงจื๊อได้รจนาเอาไว้ครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 112-113)

เนื้อเรื่องของการอภิปรายทั่วไปฯ จะเป็นส่วนที่ใช้เวลามากที่สุดของการอภิปรายแต่ละครั้ง กล่าวคือ ผู้อภิปรายจะอภิปรายถึงข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหา หลักฐานสนับสนุน และคำอธิบายประกอบ

อนึ่ง การเปลี่ยนจากช่วงเนื้อเรื่องไปเป็นการลงท้ายนั้น ส่วนใหญ่ผู้อภิปรายจะใช้ข้อความที่เป็นการบอกกล่าวตรงๆ ไปยังผู้ฟังเป็นเครื่องบ่งชี้ตัวอย่างเช่น

“โดยสรุป ผมขอกราบเรียนว่า โครงการที่เราเรียกว่า มิยาซาวานั้น ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 93)

“ท่านประธานครับ สิ่งที่ผมได้กราบเรียนในเวลาสั้นๆ ครึ่งชั่วโมงนี้ ชี้ให้เห็นเลยว่า ...” (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 109)

<u>11.3.3.4 การลงท้าย</u> การลงท้ายของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ จะมีโครงสร้างเช่นเดียวกับการลงท้ายของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 แต่แตกต่างกันในรายละเอียด กล่าวคือ การลงท้ายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 ยังไม่มีลักษณะการสรุปประเด็นทั้งหมด เช่นการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ แต่จะเป็นคำอภิปรายที่ชี้แนะไปยังผู้ฟังว่า ถึงเวลาที่จะจบการอภิปรายแล้ว แต่การลงท้ายในการอภิปรายทั้ง 2 ครั้งดังกล่าว จะอภิปรายข้อความสุดท้ายด้วยการขอบคุณประธานสภาฯ เหมือนกัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง การลงท้ายของผู้อภิปรายบางคน ดังนี้

<u>การลงท้ายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน</u>

หลังจากที่ได้อภิปรายมาเป็นเวลาชั่วโมงกว่า และประธานสภาฯ ได้เตือนว่ายังมี ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นๆ รอที่จะอภิปรายอีก และขอให้นายสุชาติ ศรีสังข์สรุปคำอภิปรายได้แล้ว นายสุชาติ ศรีสังข์จึงเริ่มสรุป เนื่องจากนายสุชาติ ศรีสังข์ใช้เวลาอภิปรายที่ยาวนานพอสมควร เนื้อหาของคำอภิปรายก็จึงมีปริมาณมากไปด้วย เฉพาะคำสรุปจึงมีความเกือบ 2 หน้ากระดาษขนาด A4 ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างคำอภิปรายสรุป เฉพาะช่วงท้ายสุดดังนี้

> ท่านประธานครับ วันนี้ 2542 แล้ว ไม่ใช่ 2512 แน่นอน ความจนที่โฆษณาฉาบทาจิตวิญญาณที่แท้จริงนั้น ได้ถูกขูด ได้ถูกลอก จากผู้รักความเป็นธรรมทุกวงการอย่างล่อนจ้อนแล้ว เลิกเถอะครับ เลิกอ้างว่า ท่านมาจากคนจน

> เพราะนั่นคือ อดีตที่เป็นกายหยาบของท่านเท่านั้น ผมไม่อยากจะกล่าวคำว่า จิตวิญญาณของท่านในวันนี้ กำลังทรยศต่อกำเนิดของความเป็นลูกชาวบ้านของท่าน เพราะฉะนั้น สิ่งที่ผมกราบเรียนทั้งหมด นายสุชาติ ศรีสังข์ พรรคความหวังใหม่ มหาสารคาม เป็นคนหนึ่งที่ไม่สามารถ ที่จะไว้วางใจ คณะรัฐบาลนี้ได้อีกต่อไป ขอบคุณมากครับ ท่านประธาน (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 51)

การลงท้ายของคณะรัฐมนตรี

เมื่อนายสุชาติ ศรีสังข์ได้อภิปรายจบลงไปแล้ว ก็มีคณะรัฐมนตรี 2-3 คนโต้ตอบข้อกล่าวหาดังกล่าวของนายสุชาติ ศรีสังข์ นายสาวิตต์ โพธิวิหค รัฐมนตรีประจำสำนักรัฐมนตรีก็ขอใช้สิทธิพาดพิงอภิปรายถึงเรื่องโครงการมิยาซาวา เมื่อถึงส่วนของการลงท้าย คำอภิปรายของนายสาวิตต์ โพธิวิหคเป็นดังนี้คือ

> ที่ได้มีการบอกว่า ล่าช้า ตรงนี้เป็นจริง เพราะ เป้าหมายสำหรับเดือนนี้ น่าจะออกไปแล้วประมาณ 38,000 กว่าล้านบาท ซึ่งผมก็คิดว่า เราสามารถเร่ง[6] ขึ้นมาได้ แล้วก็โครงการนี้ จะแล้วเสร็จประมาณกลางปีหน้า/ โดยสรุป ผมขอกราบเรียนว่า โครงการที่เราเรียกว่า มิยาซาวานั้น เป็นส่วนสำคัญของแผนงานกระตุ้นเศรษฐกิจ ในการลดปัญหาของคนยากจน คนตกงาน และในขณะเดียวกันเป็นมาตรการในการที่จะ ให้เศรษฐกิจเราฟื้นเร็วขึ้น ซึ่งขณะนี้ ก็เป็นไปตามเป้าหมายที่ทางรัฐบาลได้ วางไว้ ขอบคุณครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 93)

จะเห็นได้ว่า การลงท้ายของผู้อภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ก็มีลักษณะตายตัวเช่นเดียวกับการขึ้นต้น กล่าวคือ ผู้อภิปรายจะสรุปข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหา เพื่อเป็นการเน้นหรือย้ำใยความสำคัญเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น หลังจากนั้นก็จะเป็นการขอบคุณประธานสภาฯ

โดยสรุป โครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มี 4 ส่วน คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ลักษณะของการขึ้นต้นกับการแจ้งหัวเรื่อง

---

[6]เส้นสีดำพาดกลางแสดงการแบ่งระหว่างส่วนของเนื้อเรื่องกับส่วนของการลงท้าย

มีลักษณะที่คล้ายกับคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 แต่เนื้อเรื่องและการลงท้ายยังมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ คำอภิปรายในเนื้อเรื่องของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 มีลักษณะเป็นการซักถามประมาณร้อยละ 50 ในกรณีที่เป็นข้อกล่าวหา ข้อกล่าวหาจำนวนมากไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ ยังเป็นข้อกล่าวหาชั้นเดียว ไม่มีความสลับซับซ้อน แต่เนื้อเรื่องของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งเป็นการอ้างเหตุผลเต็มรูปแบบ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นข้อกล่าวหาก็เป็นข้อกล่าวหาที่ซับซ้อนหลายชั้น ซึ่งก็ทำให้การโต้ตอบข้อกล่าวหามีความซับซ้อนหลายชั้นไปด้วย อาจจะกล่าวได้ว่า โครงสร้างของการอ้างเหตุผลได้พัฒนามาจนสมบูรณ์แล้ว

สำหรับการลงท้าย คำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 จะไม่นิยมสรุปประเด็นทั้งหมดที่อภิปรายไปแล้ว แต่จะเป็นคำอภิปรายที่สื่อสารไปสู่ผู้ฟังว่า ผู้อภิปรายจะจบการอภิปรายลงแล้ว แต่การลงท้ายของคำอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้เป็นการสรุปที่รวบรวมคำอภิปรายทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจประเด็นข้อกล่าวหาได้ดีขึ้น คำอภิปรายสุดท้ายของคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้งดังกล่าว จะจบด้วยคำแสดงการขอบคุณประธานสภาฯ เช่นเดียวกัน

โครงสร้างทางภาษาทั้ง 4 ส่วนดังกล่าวนั้น ส่วนที่เป็นการแจ้งหัวเรื่อง โดยปกติจะไม่มีการใช้เหตุผลในส่วนนี้ เพราะเป็นเพียงการแจ้งให้ผู้ฟังทราบว่า ผู้อภิปรายต้องการจะอภิปรายเรื่องใดประเด็นใด ในกรณีที่ผู้อภิปรายใช้ส่วนของการแจ้งหัวเรื่องไปในวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การหาเสียงให้ตนเอง หรือพรรคของตน หรือการโจมตีฝ่ายตรงข้าม ก็จะเป็นเพียงการบอกเล่า หรือแจ้งให้ทราบเท่านั้น ดังนั้น ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับความจริงทั่วไป/ความจริงแบบสามัญสำนึกเท่านั้น สำหรับส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง ซึ่งประกอบด้วยข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหานั้น จะเกี่ยวข้องกับความจริงทางตรรกวิทยาและ “ความจริง” ทางการเมืองด้วย และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ “รู้” และ “เข้าใจ” ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตนหรือไม่?

11.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

11.4.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผล

11.4.2 คำอภิปรายกับ “ความจริง”

11.4.3 คำอภิปรายกับระเบียบข้อบังคับ

11.4.4 คำอภิปรายกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่

11.4.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผล

ด้วยหลักการและเหตุผลเดียวกับหัวข้อเดียวกันของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ ออกตามประเภทของ ส.ส. เป็นหัวข้อย่อย 2 ข้อ ดังนี้คือ

11.4.1.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

11.4.1.2 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของคณะรัฐบาล

11.4.1.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ด้วยหลักการและเหตุผลเดียวกับหัวข้อเดียวกันของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

11.4.1.1.1 ข้อกล่าวหาที่ ไม่อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล

11.4.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่ อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล

11.4.1.1.1 ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล

ผลการศึกษาพบว่า ข้อกล่าวหาจำนวนหนึ่ง เมื่อพิจารณาเฉพาะเนื้อหาหรือข้อความของข้อกล่าวหาก็สามารถตัดสินได้เลยว่า ข้อกล่าวหานั้นๆ ไม่อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่ยังมีข้อกล่าวหาอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งพิจารณาเฉพาะข้อกล่าวหาแล้ว ดูเหมือนว่าข้อกล่าวหานั้น อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่เมื่อวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาด้วยเกณฑ์วัดการใช้เหตุผลที่ดีจำนวน 3 ข้อ จึงพบว่า ข้อกล่าวหานั้น ไม่อยู่ ในขอบเขตของความรับผิดชอบฯ ดังกล่าวของคณะรัฐบาล

ด้วยผลการศึกษาดังกล่าว และเพื่อให้ผลการศึกษาของหัวข้อนี้ เปรียบเทียบกับผลการศึกษาของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ในหัวข้อเดียวกันนี้ได้ ผู้วิจัยจึงแบ่งข้อกล่าวหาออกเป็น 4 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ ข้อกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา

2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

3) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

4) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือ มีความขัดแย้งซึ่งกันและกันของข้อกล่าวหากับหลักฐานสนับสนุน หรือระหว่างหลักฐานสนับสนุนด้วยกัน

<u>1) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ ข้อกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา</u>

ข้อกล่าวหาในกรณีนี้ อาจจะเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในระดับใดก็ได้ ยกเว้นข้อกล่าวหาในระดับสูงสุดที่ว่า “รัฐบาลไม่สมควรจะที่บริหารราชการแผ่นดินต่อไป” ในการพิจารณาความหมายของข้อกล่าวหานั้น มิได้หมายความว่า อ่านและตีความเฉพาะข้อกล่าวหาเท่านั้น แต่หมายความว่า จะพิจารณาความหมายของข้อกล่าวหา จากคำอภิปรายส่วนอื่นๆ รวมทั้งหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหานี้ด้วย ซึ่งความหมายที่จะนำมาวิเคราะห์นี้ เป็นความหมายที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และตีความมาจากการใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยงความ ทฤษฎีความเกี่ยวโยง และเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา[7] ร่วมกัน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ ความหมายของข้อกล่าวหาเอง ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา ดังนี้คือ

<u>ตัวอย่างที่ 1</u> รัฐบาลมีความบกพร่องที่ปล่อยให้มีการทำลายเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อเดียวกันนี้ ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

---

[7]เกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหาดังกล่าวมีจำนวน 3 ข้อดังนี้

1) สาเหตุของความผิดพลาดมาจากนโยบายที่ผิดพลาดของคณะรัฐบาล หรืออาจจะเกิดจากการปฏิบัติงานตามนโยบายนั้นๆ

2) ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในคณะรัฐบาล ข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการประจำ ผู้กระทำตามคำสั่งของคณะรัฐบาลนั้น

3) ผลของความเสียหายที่เกิดจากความผิดพลาดของการกระทำความผิดต้องเป็นความเสียหายที่ร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

1) บริบทของสถานการณ์[8]

หลังจากรัฐบาลของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธประกาศลอยตัวค่าเงินบาทเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้สถานประกอบการที่กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์จำนวนมากไม่สามารถชำระหนี้ได้ จึงส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เป็นจำนวนมาก ปัญหาที่เกิดตามมาอีกก็คือ ผู้บริหารของสถาบันการเงินจำนวนหนึ่งถูกตั้งข้อหาและถูกดำเนินคดีโดยหน่วยงานของรัฐ แต่ปรากฏว่าผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ ซึ่งมีปัญหา NPL ประมาณร้อยละ 59 เป็นอย่างน้อย ตั้งแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมาจนถึงการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ก็ยังไม่มีวี่แววว่าผู้บริหารระดับสูงคนใดจะถูกฟ้องร้องกล่าวโทษจากหน่วยงานของรัฐ กรณีอื้อฉาว (scandal) นี้ เมื่อสวนดุสิตโพลออกสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ผลการสำรวจปรากฏออกมาว่า ประชาชนต้องการให้ปลดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ เนื่องจากเห็นว่านายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ไม่ตรวจสอบหาคนผิดมาลงโทษเกี่ยวกับหนี้ NPL ของธนาคารกรุงไทยฯ เพราะต้องการปกป้องนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ (“สำรวจประชามติผลสำรวจดุสิตโพล ผลปลดธารินทร์,” ซีดี-รอม, 2542)

ก่อนหน้าที่สวนดุสิตโพลจะออกสำรวจความคิดเห็นของประชาชนนี้ มีข่าวรายงานทางสื่อมวลชนว่า มีผู้นำเอกสารสำคัญของธนาคารกรุงไทยฯ ไปทิ้งในสวนที่จังหวัดนนทบุรี (“ธนาคารกรุงไทยยืนยันการเก็บเอกสารภายในอย่างปลอดภัย,” ซีดี-รอม, 2542) และแกนนำของพรรคร่วมฝ่ายค้าน คือ พรรคความหวังใหม่ได้เก็บเอกสารนั้นไว้ ต่อมาเมื่อนายสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารกรุงไทยฯ ไปรับเอกสารดังกล่าวคืนมาเพื่อตรวจสอบ ผลของการตรวจสอบพบว่า เอกสารดังกล่าวเป็นแบบฟอร์มที่ใช้บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ สามารถทำลายได้เมื่องานเสร็จแล้ว และในช่วงนั้นธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียน เจ้าของเอกสารดังกล่าวกำลังอยู่ระหว่างดำเนินงานตามนโยบาย 5 ส. จึงได้มีการทำลายเอกสารดังกล่าวนั้น (“ 'สิงห์' ติดต่อขอรับเอกสารธนาคารกรุงไทย,” ซีดี-รอม, 2542)

---

[8]โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของสถานการณ์ของธนาคารกรุงไทยฯ ในหัวข้อ “2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่อง ของหลักฐานสนับสนุน” ตัวอย่างที่ 2 ประกอบ

กรณีอื้อฉาวเรื่องเอกสารนี้ ยังไม่ทันจบเรื่องดี คณะทำงานเรื่องเศรษฐกิจของ ส.ส. กลุ่มวังน้ำเย็น พรรคความหวังใหม่ก็เผยแพร่ข่าวว่า มีการลบข้อมูลลูกหนี้รายใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ ซึ่งทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหลักทรัพย์ค้ำประกัน และผู้ลงนามอนุมัติฝ่ายสินเชื่อได้ กรณีหลังนี้ ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย จึงสั่งตรวจสอบหาข้อเท็จจริง (“ 'จัตุมงคล' สั่งตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการลบข้อมูลลูกหนี้เงินกู้กรุงไทย,” ซีดี-รอม, 2542) ซึ่งต่อมาภายหลังพบว่า ข่าวลือดังกล่าวไม่เป็นความจริงแต่ประการใด

2) ข้อกล่าวหา

อันที่จริงข้อกล่าวหานี้ เป็นกรณีอื้อฉาว (sacndal) ซึ่งจบเรื่องไปแล้ว ตั้งแต่ก่อนการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ และ ส.ส. ฝ่ายค้านเองก็ไม่ได้จงใจที่จะนำประเด็นนี้มาตั้งเป็นข้อกล่าวหาแต่อย่างใด การที่ ส.ส. ฝ่ายค้านจำเป็นต้องนำประเด็นนี้มาตั้งเป็นข้อกล่าวหาเกิดจากคำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสงที่กำลังอภิปรายในประเด็นเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายจาตุรนต์ ฉายแสงพยายามที่จะกล่าวอธิบายถึงความยากลำบากในการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาอภิปราย ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านทุกยุคทุกสมัย ก็มักจะอภิปรายว่ามีความยากลำบากในการหาข้อมูลทุกครั้ง คำอภิปรายบางส่วนของนายจาตุรนต์ ฉายแสงได้พาดพิงไปถึงประเด็นนี้ ดังนี้

> ท่านนายกฯ ออกมาพูดกรีด เขาบอกว่า มีคนบางกลุ่มไม่อยากให้เศรษฐกิจฟื้น เวลาฝ่ายค้านหาข้อมูลไม่ได้ บอกว่าทำไมไม่เปิดเผยข้อมูล ไปพบข้อมูลเอกสารมาทิ้ง เราบอกว่า เอกสารเหล่านี้ทิ้งไม่ได้ เป็นเอกสารข้อมูลลูกค้าธนาคารมาทิ้งได้อย่างไร เอกสารอื่นก็ไม่รู้หายไปไหน ไม่ได้สร้างเรื่องขึ้น (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 292)

เมื่อนายจาตุรนต์ ฉายแสงอภิปรายจบลงไปแล้ว คณะรัฐมนตรีลุกขึ้นมาโต้ตอบข้อกล่าวได้เพียง 2-3 คน ก็เป็นเวลาที่ดึกพอสมควร ประธานสภาฯ จึงสั่งปิดประชุม ในการประชุมวันต่อมา นายชวน หลีกภัยจึงโต้ตอบคำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ดังนี้

> เมื่อวานนี้ มันโยงมาบางประเด็น ที่ท่านจาตุรนต์ได้พูดถึง คือเรื่องของข้อมูลเอกสาร ที่กระผมพูดว่า คงไม่ใช่เป็นกระดาษห่อกล้วยแขก ... ฝ่ายค้านเองบางกลุ่ม พยายามสร้างกระแสให้เกิดความเข้าใจว่า มีการทุจริตอย่างร้ายแรงในธนาคารกรุงไทย และรัฐมนตรีเข้าไปปกปิดโดยวิธีการทำลายหลักฐาน (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 37-38)

เมื่อนายชวน หลีกภัยอภิปรายจบลงไปแล้ว นายจาตุรนต์ ฉายแสงได้ขอสิทธิพาดพิง และตกกระไดพลอยโจนตั้งเป็นข้อกล่าวหาขึ้นมาว่า

> ท่านนายกฯ ครับ ท่านประธานครับ ผมกราบเรียน ท่านนายกฯ ว่า เอกสารนั้นทั้งปึกเป็นเอกสาร ที่อายุยังไม่ครบ 10 ปี และเป็นบัญชีการกู้เงินเกินบัญชีของลูกค้าธนาคารกรุงไทย สาขาท่าเตียนหลายสิบรายชื่อ หลายสิบคน เป็นเรื่องที่ไม่ว่ากรณีใดๆ ธนาคารจะไปทิ้งกลาดเกลื่อนอย่างนั้นไม่ได้ เป็นความบกพร่องชัดเจนของเจ้าหน้าที่ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว จะไปบอกว่า นั่นคือถุงกล้วยแขก ฝ่ายค้านได้ถุงกล้วยแขกก็มาโวยวาย ไม่ได้ นี่เป็นเรื่องสำคัญ (รายงานการประชุมฯ, 2542 ค, น. 46-47)

ต่อมานายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้โต้ตอบประเด็นเกี่ยวกับเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียนไว้ดังนี้

> ประการที่ 2 เรื่องเอกสาร ขอกราบเรียนยืนยันว่า เอกสารที่ธนาคารกรุงไทย สาขาท่าเตียน ที่ได้มีการเอาออกไปนั้น มีการให้ข่าวเป็นเรื่องเอกสารสำคัญเสมือนหนึ่งว่า เป็นการเอาหลักฐานสำคัญของธนาคารไปทำลาย ซึ่งต่อมาก็ปรากฏว่าเป็นเอกสารซึ่งเป็นโครงการ 5 ส (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 48)

ข้อกล่าวประเด็นดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า การตั้งข้อกล่าวหาในบางประเด็นของ ส.ส. ฝ่ายค้านบางคน ก็มิได้เตรียมตัวหรือศึกษามาก่อนโดยละเอียด ข้อกล่าวหาบางประเด็นบางเรื่องอย่างเช่นประเด็นนี้ เป็นเรื่องของแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการอภิปราย

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็นที่ว่า “รัฐบาลมีความบกพร่องที่ปล่อยให้มีการทำลายเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียน” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐบาลไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลมีความบกพร่องที่ปล่อยให้มีการทำลายเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: มีผู้นำเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียนไปทิ้งที่สวนในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐบาลมีความบกพร่องที่ปล่อยให้มีการทำลายเอกสารของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียน” ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของ

ข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะถึงแม้ว่า เอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารสำคัญจริง และเจ้าหน้าที่ของธนาคารกรุงไทยฯ สาขาท่าเตียนกระทำความผิดจริง ก็จะตกอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของคณะรัฐบาลเท่านั้น ซึ่งเมื่อมีผู้ฟ้องร้องกล่าวโทษ หรือรัฐบาลรับรู้เรื่องดังกล่าวขึ้นมาเองจะต้องเข้าไปดำเนินการตามกฎหมาย ถ้ารัฐบาลละเลยไม่ดำเนินการตามกฎหมาย ความผิดดังกล่าวจึงจะตกอยู่ในขอบเขตความรับผิดต่อการตัดสินใจ (accountability) ของรัฐบาล ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายกล่าวหาในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ตัวอย่างที่ 2 นายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมใช้ทหารผิดรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

ติมอร์ (Timor) เป็นเกาะเล็กๆ ทางตะวันออกของประเทศอินโดนีเซีย เกาะนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ติมอร์ตะวันตก (West Timor) กับติมอร์ตะวันออก (East Timor) เกาะติมอร์เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยเครื่องเทศ ในยุคล่าอาณานิคม โปรตุเกสกับเนเธอร์แลนด์พยายามที่จะครอบครองเกาะติมอร์ด้วยกันทั้ง 2 ประเทศ แต่เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างกัน โปรตุเกสกับเนเธอร์แลนด์จึงทำ “สนธิสัญญาลิสบอน” ในปี พ.ศ. 2402 เพื่อแบ่งกันครอบครองเกาะติมอร์ โดยโปรตุเกสครอบครองติมอร์ตะวันออก ส่วนเนเธอร์แลนด์ครอบครองติมอร์ตะวันตก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 โปรตุเกสประกาศให้ติมอร์ตะวันออกเป็นอิสระ แต่ติมอร์ตะวันออกมีโอกาสรับอิสรภาพและเป็นเอกราชได้เพียง 9 วัน อินโดนีเซียก็ส่งกองทัพบุกเข้ายึดและแปรสภาพติมอร์ตะวันออกเป็นจังหวัดที่ 27 ของอินโดนีเซีย แต่อินโดนีเซียก็ต้องประสบกับปัญหาการต่อต้านเพื่อความเป็นเป็นอิสระของประชาชนชาวติมอร์ตะวันออก เชื่อกันว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975-1999/2518-2542 ประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกกว่า 200,000 คน ถูกสังหารโดยทหารของกองทัพอินโดนีเซีย แต่อย่างไรก็ดี ทหารอินโดนีเซียก็เสียชีวิตไปกว่า 20,000 คนเหมือนกัน ปัญหาดังกล่าวนี้ มีมาตลอดอายุของรัฐบาลทหารของประเทศอินโดนีเซีย เมื่อมาถึงในปี ค.ศ. 1999/2542 ซึ่งประเทศอินโดนีเซียมีรัฐบาลที่เป็นพลเรือนเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีฮาบิบีจึงยอมตกลงให้ชาวติมอร์ตะวันออกลงประชามติว่าต้องการการแยกตัวเป็นอิสระหรือการรับสถานะเขตปกครองตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับประเทศอินโดนีเซีย

ผลการลงประชามติปรากฏออกมาว่า ประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกเลือกที่จะเป็นอิสระจากการปกครองของอินโดนีเซีย ถึงกระนั้นก็ตาม ผู้สนับสนุนรัฐบาลของอินโดนีเซียก็ยังตาม

ไปราวีประชาชน สังหารผู้คนและทำลายบ้านเรือนไปหลายร้อยครัวเรือน จนกระทั่ง องค์การสหประชาชาติได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2542 ให้ส่งกองกำลังนานาชาติเข้าไปในติมอร์ตะวันออก รัฐบาลไทยซึ่งมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตัดสินใจส่งทหารไทยเข้าร่วมในกองกำลังนานาชาติดังกล่าวขององค์การสหประชาชาติด้วย โดยจัดเจ้าหน้าที่ไปประสานงานและตรวจภูมิประเทศจำนวน 31 นาย เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2542 (“ขอข้อมูลเกี่ยวกับติมอร์ตะวันออก,” ออนไลน์, 2547) ซึ่งการส่งทหารไปติมอร์ตะวันออกครั้งนั้น ก็ถูก ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ด้วย

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้ตั้งข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ คือ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งได้เริ่มเกริ่นนำว่า การส่งทหารไทยไปติมอร์ตะวันออกนั้น ฟังดูแล้วดูเหมือนเป็นเรื่องเล็กๆ แต่อันที่จริงแล้วเป็นเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญมาก เพราะ “การใช้กำลังทหารต้องอยู่ในกรอบของตัวบทกฎหมายและก็อยู่ในกรอบของวินัย ทหารมีไว้เพื่อรักษาเอกราชของชาติและราชบัลลังก์” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ก, น. 20) พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธได้อภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาดังกล่าวว่า นายชวน หลีกภัยได้ส่งหน่วยทหารที่มีขีดความสามารถในการรบสูงสุดของประเทศไปรำวงและไปแจกของ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ท่านยังปรึกษากันคนสองคน แล้วก็มาสั่งสภากลาโหม แจ้งสภากลาโหมให้ทราบทีหลัง เอาหน่วยกำลังรบที่มีขีดความสามารถสูงสุด ดีสุดของบ้านเมืองเรา กรมทหารราบที่ 31 เป็นหน่วยส่งกำลังทางอากาศ เป็นหน่วยโดดร่มทั้งกรม ซึ่งเราหวังว่าจะใช้แก้ไขปัญหา เพราะเรามันอ่อนไปหมดแล้ว หวังจะใช้หน่วยนี้ เป็นหน่วยแก้ปัญหา ท่านกลับส่งหน่วยนี้ไปที่ติมอร์ ไปรำวง ไปแจกของ (รายงานการประชุมฯ, 2542 ก, น. 23)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็นที่ว่า “นายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมใช้ทหารผิดรัฐธรรมนูญ” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายกรัฐมนตรีไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายกรัฐมนตรีในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมใช้ทหารผิดรัฐธรรมนูญ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ส่งทหารของกรมทหารราบที่ 31 ที่มีขีดความสามารถในการรบสูงสุดของประเทศไปรำวงและแจกของที่ประเทศติมอร์ตะวันออก

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “นายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมใช้ทหารผิดรัฐธรรมนูญ” ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะผลจากการศึกษาพบว่า การส่งหน่วยทหารดังกล่าวไปประเทศติมอร์ตะวันออกนั้น ประเทศไทยส่งไปในนามของกองกำลังนานาชาติขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นเกียรติประวัติของประเทศและตัวทหารเองเสียด้วยซ้ำ การที่ทหารไปรำวงกับแจกของก็เนื่องจากเป็นเวลาที่ตรงเทศกาลลอยกระทงของคนไทย ทหารกลุ่มดังกล่าวนี้มีเจตนาที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมไทย จึงมีการรำวงขึ้น ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายกล่าวหาในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของ คณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

ข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ หมายความว่า เมื่อวิเคราะห์เฉพาะข้อกล่าวหา ก็ดูราวกับว่าข้อกล่าวหานั้น ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือ ข้อกล่าวหานั้นอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว แต่การกล่าวหานั้น ส่วนสำคัญที่จะตัดสินว่าข้อกล่าวหาแต่ละประเด็นอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบฯ ดังกล่าวของคณะรัฐบาลหรือไม่? อยู่ที่หลักฐานสนับสนุนสมเหตุสมผลหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่?

ในการวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่? ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้วยเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนร่วมกับทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยง

เกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน มี 3 ข้อดังนี้

1) สาเหตุของความผิดพลาดมาจากนโยบายที่ผิดพลาดของคณะรัฐบาล หรืออาจจะเกิดจากการปฏิบัติงานตามนโยบายนั้นๆ

2) ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในคณะรัฐบาล ข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการประจำผู้กระทำตามคำสั่งของคณะรัฐบาลนั้น

3) ผลของความเสียหายที่เกิดจากความผิดพลาดของการกระทำความผิดต้องเป็นความเสียหายที่ร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

ในการวิเคราะห์นั้น จะพิจารณาทั้งบริบททางภาษา (linguistic context) กล่าวคือ คำอภิปรายทั้งหมดในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ และบริบททางสถานการณ์ (situation context)

ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เช่น เหตุการณ์ทางการเมืองก่อนและหลังการอภิปรายทั่วไปฯ งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ตลอดจนรายงานของสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ด้วย เป็นต้น

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลเพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยสนับสนุนการค้าของเถื่อนสร้างความเสียหายประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อยดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ตำรวจได้จับกุม นายหลิว ซีกง ชาวมาเลเซีย ที่ประตูทางเข้ากองรักษาการณ์บ้านพิษณุโลก โดยตั้งข้อหาว่าละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อการค้า การเสนอขายและขายโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจพบแผ่นภาพยนตร์วิดิโอ (video) ของกลางจำนวนหนึ่งด้วย หลังเหตุการณ์ดังกล่าวคณะรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้น ผลการสอบสวนพบว่า นายสมพล นครเอี่ยม อดีตคนขับรถของนายกรัฐมนตรีให้การยอมรับว่า ร.ต. ชนะพล นครเอี่ยม บุตรชายเป็นคนเก็บใบเสร็จรับเงินให้ นายหลิว ซีกง ผู้ต้องหาคดีดังกล่าวจริง โดยนายหลิว ซีกงจะนำใบเสร็จไปให้ที่หน้าบ้านของนายสมพลในบ้านพิษณุโลก นอกจากนี้ นายสมพลยังเคยเห็นกล่องกระดาษบรรจุสิ่งของวางไว้หน้าบ้าน 2 ครั้ง ๆ ละ 1-2 กล่อง ซึ่ง นายหลิว ซีกงฝากให้ ร.ต. ชนะพล บุตรชายของตน (“ผลสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีจับวิดิโอ ซีดีเถื่อนที่บ้านพิษณุโลก,” ซีดี-รอม, 2542)

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้ตั้งข้อกล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายอดิศร เพียงเกษ ซึ่งตั้งข้อกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรีสนับสนุนการค้าของเถื่อน สร้างความเสียหายประเทศชาติ ซึ่งสำนวนภาษาในคำอภิปรายนายอดิศร เพียงเกษ ใช้ข้อความว่าบ้านพิษณุโลกในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นซ่องโจร หลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาดังกล่าวของ นายอดิศร เพียงเกษ มี 2 ประการ คือ

- นายกรัฐมนตรีสนับสนุนการค้าเถื่อน สร้างความเสียหายประเทศชาติ
- นายกรัฐมนตรีปล่อยปละละเลยให้หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัยและคนใกล้ชิดใช้บ้านพักนายกรัฐมนตรีเป็นแหล่งค้าของเถื่อน ซี ดี เถื่อน

นอกจากนั้นแล้ว นายอดิศร เพียงเกษ ได้อภิปรายขยายความในรายละเอียดว่า ร.ต. ชนะพล นครเอี่ยม กับพันเอก (พิเศษ) คันฉัตร แย้มพันธุ์หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัย มี

ส่วนพัวพันกับนายหลิว ซีกง ผู้ต้องหาคดีค้า ซี ดี เถื่อน ดังกล่าว ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษบางส่วนดังนี้

> ท่านประธานที่เคารพ เมื่อเกิดเรื่องที่ผมเล่าย่อๆ ให้ดังที่กราบเรียนนี้ ท่านนายกรัฐมนตรีว่าอย่างไรครับ ในการแถลงผลงาน 2 ปีของท่าน ท่านบอกว่าเป็นรายย่อย ไม่ใช่รายใหญ่ แต่ที่ครึกโครมเพราะเป็นข่าวเท่านั้น ถ้าที่บ้านพิษณุโลกเป็นรายย่อย แล้วรายใหญ่อยู่ที่ตึกไทยคู่ฟ้าอย่างนั้นใช่ไหมครับ ทำเนียบรัฐบาลใช่ไหมครับ ... ท่านที่เคารพ ท่านนายกรัฐมนตรีปล่อยปละละเลยให้หัวหน้า รปภ. และคนใกล้ชิดใช้บ้านพักนายกรัฐมนตรีเป็นแหล่งค้าของเถื่อน ซี.ดี.เถื่อน เดอะ คิง แอนด์ ไอ หนังต้องห้าม ที่ญัตติบอกว่าเป็นซ่องโจร นี่แหละครับซ่องโจร ... ท่านประธานครับ ผมจึงกล่าวหาว่าบ้านพิษณุโลกในสมัยของท่านเป็นซ่องโจร (รายงานการประชุมฯ, 2542 ก, น. 283)

หลังจากนั้นมาในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงได้อภิปรายซ้ำว่า บ้านนายกรัฐมนตรีเป็นซ่องโจร ซึ่ง ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงหมายถึงบ้านพิษณุโลก โดยมีส่วนหนึ่งของคำอภิปรายดังนี้

> ท่านประธานครับ เรื่องที่ 2 ที่ผมอยากเรียนท่านประธาน ขอบคุณที่ท่านนายกรัฐมนตรี ท่านอยู่ตรงนี้พอดี เรื่อง ซี. ดี. เถื่อน วันนั้นเพื่อนสมาชิกของผม ท่านอดิศร เพียงเกษท่านได้อภิปรายแต่ว่าท่านอภิปราย หลิว ซี กง คนเดียว ... ท่านนายกรัฐมนตรีท่านไม่ใช่คนเที่ยวแบบผม ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นคนเรียบร้อย สิ่งอย่างนี้ท่านจะรู้หรือไม่ก็แล้วแต่ แต่เมื่อมันเกิดขึ้นผูกพันกับรถสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงกลาโหม เราถึงบอกว่า ที่เขียนว่าใส่ซ่องโจร ตัดสินใจนานแล้วครับ ไม่ได้เขียนด้วยอารมณ์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ถามแล้วถามอีกใส่ดีไหมๆ ทุกคนก็เห็นพ้องต้องกัน คุณจาตุรนต์ ฉายแสง คุณอดิศร เพียงเกษ ทีมงานคณะผู้บริหารทั้งหมดบอกว่า ต้องใส่ว่าซ่องโจรและพฤติกรรมอย่างนี้ ท่านนายกรัฐมนตรี จะให้ผมเรียกอย่างไรครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542 ค, น. 156-162)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยสนับสนุนการค้าของเถื่อน สร้างความเสียหายประเทศชาติ” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายกรัฐมนตรีสนับสนุนการค้าของเถื่อนสร้างความเสียหายประเทศชาติ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายกรัฐมนตรีปล่อยปละละเลยให้หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัยและคนใกล้ชิดใช้บ้านพักนายกรัฐมนตรีเป็นแหล่งค้าของเถื่อน ซี ดี เถื่อน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ร.ต. ชนะพล นครเอี่ยม บุตรชายนายสมพล นครเอี่ยม คนขับรถของนายกรัฐมนตรีกับพันเอก (พิเศษ) คันฉัตร แย้มพันธุ์มีส่วนพัวพันกับนายหลิว ซีกง ผู้ต้องหาคดีค้าซี.ดี. เถื่อน

ผลการวิเคราะห์ข้อกล่าวหาที่ว่า “นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยสนับสนุนการค้าของเถื่อน สร้างความเสียหายประเทศชาติ” หรือ “บ้านพิษณุโลกเป็นซ่องโจร” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะถ้านายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดของประเทศสนับสนุนการค้าของเถื่อนจริง ซึ่งไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดๆ หรือมีผลเสียในระดับใดก็ถือได้ว่านายกรัฐมนตรีขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability)

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อความดังกล่าวว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่? หรือหลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า มีการกระทำความผิดจริง แต่การกระทำนั้น เป็นการกระทำของข้าราชการและบุตรของข้าราชการ ผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านพิษณุโลก ซึ่งผู้ต้องหาทั้ง 2 คนมีตำแหน่งเป็นทหารสัญญาบัตรทั้งคู่ และบิดาของผู้ต้องหาคนหนึ่ง คือ นายสมพล นครเอี่ยม อดีตคนขับรถของนายกรัฐมนตรีให้การยอมรับว่า บุตรชายของตนกระทำความผิดจริง ซึ่งสื่อมวลชนก็รายงานข่าวโดยละเอียดไปแล้ว นอกจากนั้นแล้ว การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาในคดีนี้ได้นั้น ก็เกิดจากนโยบายการปราบปรามฯ ของคณะรัฐบาลนั่นเอง ซึ่ง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์อภิปรายไว้ตอนหนึ่งว่า “ก็เรียนกับท่านประธานว่า เรื่องซีดีเถื่อนนั้น เอามากล่าวหานั้น ผมเป็นคนสั่งดำเนินการเอง จับกุมเอง” (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 318) ซึ่งก็สอดคล้องกับคำอภิปรายของนายชวน หลีกภัย เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ที่ว่า “เรื่องของ ซี.ดี. เถื่อน ซึ่งความเป็นจริงแล้ว ก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่รัฐบาลมีมติ ครม. เมื่อเดือนมิถุนายนปีนี้เองครับ คือ ต้องการปราบปรามของเถื่อนเหล่านี้ให้หมดลดน้อยลงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 216)

กรณีการจับกุมซีดีเถื่อน ที่บ้านพิษณุโลกนี้ เจ้าพระยา (2542, น. 2) มีความเห็นว่า ถึงแม้เรื่องจะเกิดที่บริเวณบ้านพิษณุโลก แต่เมื่อสอบสวนแล้วพบว่า ความผิดเกิดจากการกระทำของนายหลิว ซีกง ลูกชายคนขับรถและนายทหารติดตามนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นความผิดเฉพาะตัวเฉพาะรายจึง ไม่ใช่การกระทำที่เข้าลักษณะซ่องโจรที่นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยจะต้องเข้าไปรับผิดชอบหรือมีความผิดร่วมแต่ประการใด

ในเมื่อผู้กระทำความผิดก็ถูกจับโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจตามนโยบายปรามปรามซีดี (CD) ผิดกฎหมายของรัฐบาล นั่นก็หมายความว่า คณะรัฐบาลมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) กล่าวคือ ได้ควบคุมและปฏิบัติงานจนทำให้ข้าราชการประจำ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำตามหน้าที่ จนสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้น หลักฐานสนับสนุนนี้จึงไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา จึงทำให้ข้อกล่าวหานี้ ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือข้อกล่าวหานี้ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้ ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายกล่าวหาในประเด็นนี้อภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

<u>ตัวอย่างที่ 2</u> รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

<u>1) บริบทของสถานการณ์</u>

หลังจากรัฐบาลที่มี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรี ประกาศลอยตัวค่าเงินบาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจและการเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้น ในการวัดหนี้เสีย (NPL) ตามมาตรฐานสากล ก็ส่งผลกระทบกับธนาคารกรุงไทยฯ เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นแล้ว เมื่อรัฐบาลนายชวน หลีกภัยประกาศมาตรการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงสถาบันการเงิน 7 แห่ง ที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถเพิ่มทุนได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยสั่งลดทุนสถาบันการเงินดังกล่าว เหลือหุ้นละ 1 สตางค์ หลังจากนั้น กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินก็จะเข้า ซื้อหุ้นเพิ่มทุนจนทำให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ร้อยละ 99.99 ของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง มาตรการดังกล่าวยังโอนทรัพย์สินและหนี้เสียของธนาคารกรุงเทพฯ พณิชยการฯ และ ธนาคารมหานครฯ ไปรวมกับธนาคารกรุงไทยฯ (“มาตรฐานแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน,” ซีดี-รอม, 2541) หลังจากนั้นมาอีกประมาณ 2 สัปดาห์ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ก็แจ้งรายชื่อผู้ที่จะเข้าเป็นกรรมการของธนาคารกรุงไทยฯ จำนวน 7 คน คือ

1) นายวิชรัตน์ วิจิตรวาทการ

2) นายศิรินทร์ นิมมานเหมินท์

3) นายมีชัย วีระไวทยะ

4) นายจุลจิตต์ บุณยเกตุ

5) นายชาญชัย จารุวัสตร์

6) นายอัศวิน คงศิริ

7) นายวุฒิชัย พงษ์ประสิทธิ์ ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามข้อบังคับและกฎหมาย โดยให้บุคคลทั้งหมดเข้าเป็นกรรมการของธนาคารกรุงไทยฯ ภายในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2541 (“กรณีธนาคารกรุงไทย,” ซีดี-รอม, 2541)

การกระทำดังกล่าวของธนาคารแห่งประเทศไทยและกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ น่าจะส่งผลกระทบต่อจิตใจของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์เป็นอย่างมาก นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์จึงประกาศลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2541 หลังจากที่ทำงานมาแล้วถึง 7 ปี นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ให้เหตุผลในการลาออกว่า เพื่อให้คณะกรรมการฯ มีอิสระในการเลือกกรรมการผู้จัดการใหญ่คนใหม่ แต่จะดำรงตำแหน่งต่อไปเพื่อรวมกิจการธนาคารมหานครฯ ซึ่งจะต้องมีการเพิ่มทุนจำนวนมาก โดยจะทำงานให้แล้วเสร็จภายในปี 2541 ตามที่รัฐบาลกำหนด จากนั้นจะขอลาออกจากตำแหน่ง ในวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2542 (“นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์,” ซีดี-รอม, 2541)

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้ตั้งข้อกล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายวีระกร คำประกอบ ส.ส. จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งตั้งข้อกล่าวหาว่า นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ โดยมีหลักฐานสนับสนุน 2 ประการ ดังนี้คือ

-นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ตั้งเงินเดือนให้ตัวเองมากกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน ไม่รวมค่าเอนเตอร์เทน (entertain) และค่ารับรองต่างๆ

-นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์อนุมัติสินเชื่อด้วยความหละหลวมไม่ได้มาตรฐานของธนาคาร นายวีระกร คำประกอบ ยกตัวอย่าง จำนวน 4 ราย ดังนี้คือ

1) บริษัท ซุ่นฮั่วเซ็ง ซึ่งกู้เงินประมาณ 15,000 ล้านบาท

2) บริษัทยูโรมิล ซึ่งกู้เงินไปจำนวนหนึ่ง และไม่มีการส่งต้นและดอกเบี้ยตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2540

3) นางรุจิรัศม์ วิไลพันธุ์ และกลุ่มสตาร์โก้ ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2537 กู้เงินไปประมาณ 5,000 ล้านบาท และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2538 มีการปล่อยกู้ให้กับนางรุจิรัศม์ วิไลพันธุ์อีก เป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน 3 ฉบับรวม 35 ล้านบาทโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

4) นางราศรี บัวเลิศกู้เงินไปจำนวนเงิน 10,000 กว่าล้านบาทในปี พ.ศ. 2537 โดยไม่หลักค้ำทรัพย์ค้ำประกัน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของนายวีระกร คำประกอบบางส่วนดังนี้

> วันนี้ เราต้องการเห็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อย่ามาปกป้องน้องชาย ต้องเอาน้องชายมาติดคุก อย่างที่ทำกับกรรมการผู้จัดการคนก่อนๆ เขา ถ้าเอาเงินประชาชน ทำให้เกิดความเสียหายต่อแผ่นดิน เอาเงินของประชาชนไปให้ผู้หญิงคนหนึ่ง กู้เป็นเงินหมื่นล้านบาทแล้วไม่ต้องรับผิดชอบ ต้องติดคุกไม่ต่ำกว่า 20 ปี ไม่ใช่ ออกมาปกป้องกันอย่างนี้ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 140)

เมื่อ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงได้รับอนุญาตจากประธานสภาฯ ให้อภิปรายได้ ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงก็กล่าวหาประเด็นนี้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมไปจากข้อกล่าวหาของนายวีระกร คำประกอบ กล่าวคือ นายวีระกร คำประกอบ ยกตัวอย่างการปล่อยกู้ให้กับสถาบันการเงิน 4 แห่ง แต่ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงยกตัวอย่าง การปล่อยกู้ให้กับสถาบันการเงินจำนวน 14 แห่ง[9] (รายงานการประชุมฯ, 2542 ค, น. 166-189) ซึ่งต่อมาภายหลังทั้งสถาบันการเงินที่ถูกพาดพิงและธนาคารกรุงไทยฯ ได้ออกแถลงการณ์เพื่อโต้แย้งว่า คำอภิปรายของนายวีระกร คำประกอบ และ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงคลาดเคลื่อนจากความจริง ('กรุงไทย' อ้างปล่อยกู้ 14 บ. 'ไร้เงื่อนงำ' ยันจำเป็น ต้องอุ้ม 'สตาร์โก้'-ราศรี', 2542, น. 23)

<u>3) ผลการวิเคราะห์</u>

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็น "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ" มีดังนี้คือ

---

[9]รายชื่อของสถาบันการเงินทั้ง 14 แห่งดังกล่าวมีดังนี้ 1) กลุ่มยูโรมิล 2) ซุ่นฮั่วเส็ง 3) งานทวี 4) ธนบุรี 5) นางราศรี บัวเลิศ 6) บี เอส ไอ 7) เค พี เอ็น 8) เดอะเอ็ม กรุ๊ป 9) เอส เอส พี 10) STACO 11) ไทยคอปเปอร์ 12) บ้านปู 13) ทิปโก้ และ 14) กรุงไทยแทรคเตอร์

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ (ละไว้/unstated)

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ตั้งเงินเดือนให้ตัวเองมากกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์อนุมัติสินเชื่อด้วยความหละหลวมไม่ได้มาตรฐานของธนาคาร

ผลการวิเคราะห์ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะถ้ามีข้าราชการประจำคนหนึ่งคนใดกระทำความผิด และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังปกปิดการกระทำความผิดของข้าราชการคนนั้นๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็มีความบกพร่องต่อความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ซึ่งก็ส่งผลทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นสองที่ว่า “นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ” ว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่? หรือหลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่?

หลักฐานสนับสนุนชั้นสองที่ว่า “นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ” นี้ มีข้อที่น่าสังเกต 2 ประการ ซึ่งควรที่จะทำความเข้าใจกันก่อน ก่อนที่จะวิเคราะห์ต่อไป ดังนี้คือ

ข้อสังเกตประการแรก

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านมิได้อภิปรายกล่าวหาออกมาตรงๆ แต่ได้ละไว้ (unstated) โดย ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนชั้นล่างลงไป คือ การปล่อย

กู้ของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ การละข้อกล่าวหาบางชั้นหรือบางส่วน ก็เป็นปกติธรรมดาของการอ้างเหตุผล กล่าวคือ ถ้าข้อความนั้น ทั้งผู้สื่อสารและผู้รับสารต่างก็เข้าใจดีแล้ว ผู้กล่าวหาอาจจะละข้อความไว้บ้าง แต่ในบางกรณี "การละประโยคความจริงทั่วไปนั้นเอง ช่วยให้ผู้พูดสามารถจูงใจให้ผู้ฟังให้เห็นด้วยกับตนได้ง่ายขึ้น ถ้าหากพูดออกมาครบหมดทุกประโยคแล้ว ผู้ฟังอาจจะเห็นความไม่เหมาะสมก็ได้" (กีรติ บุญเจือ, 2541, น. 31) ตัวอย่างที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน ก็เช่นคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น

ข้อสังเกตประการที่สอง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หลักฐานสนับสนุนนั้น อาจจะทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหาด้วย ดังนั้น หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง ที่ว่า "นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะที่ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ" นี้ จึงทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหา ซึ่งต้องการเหตุผลหรือหลักฐานมาสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งในประเด็นนี้ ก็คือ หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม จำนวน 2 ข้อความนั่นเอง โดยเหตุผลดังกล่าว ในการจะวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองที่ว่า "นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ" ว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่อง ของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? ก็ต้องวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สามจำนวน 2 ข้อความ ดังกล่าวนั้น

ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ได้อภิปรายว่า นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ปกป้องความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์อย่างไร? ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายเพียงแต่ "ความผิด" ของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ตาม "ความเชื่อ" ของ ส.ส. ฝ่ายค้านเท่านั้น ซึ่งตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ มาจนกระทั่งถึงวันที่เปิดอภิปรายทั่วไปฯ กันนั้น ยังไม่มีหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดกล่าวโทษว่า นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์กระทำความผิด ดังนั้น หลักฐานสนับสนุนนี้ จึงไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาแต่อย่างใด จึงทำให้ข้อกล่าวหา ซึ่งดูเหมือนว่าจะผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปแล้ว กลับไม่ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายในประเด็นนี้ จึงปฏิบัติงานด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ในประเด็นนี้ สมมุติว่า นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์กระทำความผิดจริง[10] คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านก็ยังเป็นการอภิปรายโดย

[10]ต่อมา ในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2543 "การปล่อยหนี้ให้กับนางรุจิรัศม์ วิไลพันธุ์ เป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน 3 ฉบับรวม 35 ล้านบาทโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน" ของนายศิรินทร์

ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) อยู่ดี เพราะไม่ได้อธิบายว่า นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์อย่างไร

ในเมื่อหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกับข้อกล่าวหาจึงทำให้ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นเหตุผลวิบัติประเภทที่เรียกว่า การแย้งที่ตัวบุคคล (personal attack) ไปด้วย โดยปกติแล้ว เหตุผลวิบัติประเภทการแย้งที่ตัวบุคคลนี้ ในสังคมของชาวตะวันตกนั้น จะโต้แย้งไปที่ตัวบุคคลผู้เป็นต้นเหตุในการใช้เหตุผล แต่ในสังคมของการเมืองไทยนั้น นิยมที่จะกล่าวหารวมไปถึงบุคคลซึ่งแวดล้อมหรือความสัมพันธ์กับบุคคลผู้เป็นต้นเหตุในการใช้เหตุผลครั้งนั้นๆ ด้วย ผู้วิจัยจึงนับรวมการโต้แย้งดังที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ว่าเป็นเหตุผลวิบัติประเภทการแย้งที่ตัวบุคคลด้วย

[10(ต่อ)]นิมมานเหมินทร์ได้ถูกธนาคารแห่งประเทศไทยฟ้องร้องกล่าวโทษว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตในการอนุมัติสินเชื่อและผ่อนผันการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้รายหนึ่ง เป็นเหตุให้ธนาคารกรุงไทยฯ เสียหาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ส่งเรื่องมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า การกระทำของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ ระเบียบของธนาคาร ไม่รักษาผลประโยชน์ของธนาคารโดยย่อมเล็งเห็นได้ว่า การกระทำดังกล่าว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคาร จึงมีความผิดฐานเป็นพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด จึงส่งรายงานเอกสาร พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว ไปยัง อัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญากับนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ต่อไป (ข่าวการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช., ออนไลน์, 2543)

ต่อมา ในวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้สั่งให้ยกฟ้องคดีดังกล่าว โดยเห็นว่าการกระทำของจำเลยฟังไม่ได้ว่า เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามที่โจทก์ฟ้องในทุกข้อกล่าวหา เพราะจำเลยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการมีอำนาจในอนุมัติสินเชื่อที่มีบุคคลค้ำประกันในวงเงินไม่เกิน 100 ล้านบาท ประกอบกับการอนุมัติสินเชื่อดังกล่าว ได้ผ่านการวิเคราะห์จากฝ่ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อของทางธนาคารมาตามลำดับขั้นถูกต้องทุกขั้นตอน การใช้ดุลพินิจของจำเลยในการอนุมัติสินเชื่อ มิได้มีเจตนาทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางธนาคาร อันไม่เป็นการฝ่าฝืนคำสั่ง และระเบียบแต่อย่างใด (ทีมข่าวอาชญากรรม ผู้จัดการออนไลน์, ออนไลน์, 2547)

กรณีการกล่าวหาประเด็นนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการโจมตีไปที่นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ซึ่งเป็นน้องชายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และพยายามโยงความผิดที่คิดว่า จะทำได้ไปยังนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ต่อไป อันที่จริงแล้ว มีคนพยายามจะเชื่อมโยงเรื่องนี้ให้เข้าไปถึงตัวนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์มาตั้งแต่ก่อนการอภิปรายทั่วไปฯ แล้ว แต่ยังไม่สำเร็จ จึงมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นความคิดนี้ขึ้นมาใช้สำหรับในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ (ธันวา วนนันท์, 2542ก, น. 3)

อนึ่ง ข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ นอกจากจะไม่ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ข้อที่ 1 แล้ว ยังไม่ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 3 อีกด้วย เพราะ ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายขัดแย้งซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เมื่อถึงคราวสรุปเป็นคนสุดท้าย นายจาตุรนต์ ฉายแสงก็อภิปรายยอมรับว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านในกรณีการปล่อยกู้ของธนาคารกรุงไทยฯ มีความคลาดเคลื่อน โดยนายจาตุรนต์ ฉายแสงได้อภิปรายขอโทษประธานสภาฯ ดังนี้

> เรื่องลูกค้าวันนี้ท่านมาชี้แจงบอกว่า ลูกค้ามีหนี้มากอย่างนั้นอย่างนี้ ท่านชี้แจงไม่ได้ เพราะท่านมีข้อกฎหมายอยู่เลย เสียเปรียบฝ่ายค้าน แต่วันนี้ ธนาคารกรุงไทยมาเปิดเผยแล้ว ข้อมูลฝ่ายค้านผิดหลายเรื่อง ผมต้องกราบเรียนต่อท่านประธานตามตรงว่า มีข้อมูล ที่อาจจะคลาดเคลื่อนไปในบางกรณีจริง ผมเองไม่อาจตรวจสอบรายละเอียดทั้งหมดของการอภิปรายได้ แต่ว่า ก็ต้องถือโอกาสขออภัยท่านประธานว่า ข้อมูลบางอย่างคลาดเคลื่อน รับผิด (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 107)

คำว่า “ธนาคารกรุงไทย” ที่นายจาตุรนต์กล่าวถึงนั้นคือ ศูนย์บัญชาการธนาคารกรุงไทย ซึ่งออกแถลงการณ์ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 วันเดียวกับการอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสงเพื่อชี้แจงโต้แย้งคำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง ในกรณีการปล่อยกู้ลูกหนี้รายใหญ่ว่าคลาดเคลื่อน (“ 'กรุงไทย' อ้างปล่อยกู้ 14 บ. 'ไร้เงื่อนงำ' ยันจำเป็น ต้องอุ้ม 'สตาร์โก้'-ราศรี',” 2542, น. 23) อันที่จริงแล้ว แม้กระทั่งผู้ประกอบการซึ่งถูก ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงกล่าวพาดพิงก็ออกมาปฏิเสธผ่านสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน เช่น นายประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร ประธานกรรมการบริษัททิปโก้เกษตรกรรม จำกัด ก็ออกมายืนยันว่า คำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงคลาดเคลื่อนและทำให้บริษัทเสียหายด้วย (บ้านเมือง, 2542ง, น. 9)

คำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสงนั้น ไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากอะไรก็ตาม ก็แสดงความขัดแย้งกับคำอภิปรายของนายวีระกร คำประกอบ กับ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงซึ่งก็ทำ

ให้หลักฐานสนับสนุนของ ส.ส. ฝ่ายค้านในข้อกล่าวหานี้ขัดแย้งกันเอง และเป็นการใช้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผล

ตัวอย่างที่ 3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจที่ไม่ชอบและกลั่นแกล้งข้าราชการประจำในการดำเนินคดีบ้าน 3 หลัง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

กรณีอื้อฉาว (scandal) เรื่องบ้าน 3 หลัง เริ่มตกเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ เมื่อประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 โดยมีสาเหตุมาจากการตัดถนนสายบ้านโป่งหวาย-บ้านหาดแตง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (ร.พ.ช.) เมื่อเป็นข่าวในระยะแรกนั้น ยังไม่มีประเด็นเกี่ยวกับบ้าน 3 หลัง อธิบดีกรมป่าไม้ นายปลอดประสพ สุรัสวดี เปิดเผยเพียงแต่ว่า พื้นที่ดังกล่าวเคยเป็นเขตทหาร ต่อมาได้กลายเป็นพื้นที่เขื่อนศรีนครินทร์และพื้นที่ทำกินของราษฎร ดังนั้น การที่จะแผ้วถางป่าเพื่อเปลี่ยนแปลงจะต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อน ซึ่งตนได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ตีตราตรวจยึดไม้แล้ว (“กรณีข่าวการบุกรุกป่าในจังหวัดกาญจนบุรี” ซีดี-รอม, 2541ก) ในการปฏิบัติงานต่อกรณีอื้อฉาวนี้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทยตั้งคณะกรรมการ สอบสวนข้อเท็จจริงให้ได้ว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ราชพัสดุ หรือพื้นที่ของทหาร ในเดือนเดียวกันกับที่เกิดประเด็นอื้อฉาวนี้ (“กรณีข่าวการบุกรุกป่าในจังหวัดกาญจนบุรี,” ซีดี-รอม, 2541ข)

หลังจากนั้นมา กรณีอื้อฉาวก็แยกออกเป็น 2 เรื่องคือ เรื่องการสร้างถนนกับเรื่องบ้าน 3 หลัง คณะทำงานตรวจสอบการสร้างถนนของ ร.พ.ช. มีมติให้กรมป่าไม้แจ้งความดำเนินคดี ร.พ.ช. และผู้รับเหมาฐานแผ้วถางทางก่อสร้างถนน ส่วนเรื่องบ้าน 3 หลังนั้น ซึ่งนายประหยัด เวสสบุตร ปลัดจังหวัดกาญจนบุรี ยอมรับว่า เป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าวและมี น.ส. 2 แสดงการครอบครอง นายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ กล่าวว่าจะแจ้งความฐานบุกรุกที่ดินต่อนายประหยัด เวสสบุตร เพราะเอกสารสิทธิ์ที่อ้างนั้นออกโดยมิชอบ เนื่องจากเป็นภูเขาที่ลาดชันเกินร้อยละ 30 (“กรณีข่าวการบุกรุกป่าในจังหวัดกาญจนบุรี,” ซีดี-รอม, 2541ค) และต่อมาก็ได้แจ้งความดำเนินคดีกับนางสาวปาจรีย์ เวสสบุตร และนางจุฑามาส เวสสบุตร บุตรสาวและภรรยาของนายประหยัด เวสสบุตร และนายธวัช ศิริกรวิไลในฐานะเจ้าของที่ดินและบ้าน 3 หลังดังกล่าว (“อธิบดีกรมป่าไม้ทำหนังสือดำเนินคดีผู้บุกรุกครอบครองบ้านพัก 3 หลัง,” ซีดี-รอม, 2542)

แต่ในวันเดียวกันกับที่คณะทำงานตรวจสอบการสร้างถนนของ ร.พ.ช. ซึ่งเป็นหน่วยงานของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรฯ มีมติดำเนินคดีกับ ร.พ.ช. ผู้รับเหมาสร้างถนน และเจ้าของบ้าน 3 หลัง ผลการตรวจสอบของหน่วยงานจากกระทรวงมหาดไทย กลับได้ผลการศึกษาที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับของหน่วยงานของกรมป่าไม้ กล่าวคือ นายเชาวนเลิศ ไทยานนท์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย เขต 4 และประธานคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการบุกรุกป่าดังกล่าว กลับแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชนว่า ถนนสายที่ ร.พ.ช. สร้างขึ้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทุกประการและขยายกว้างออกไปตามกำหนดการขยายถนน และการตัดไม้ข้างทางก็เป็นการตัดต้นไผ่เท่านั้น ไม่ได้ตัดต้นไม้ใหญ่ จึงไม่มีความเสียหายมากนัก และถนนยังลัดเลาะแนวราบตามระเบียบ มิได้รุกล้ำเขตป่าสงวนแห่งชาติตามที่เป็นข่าว ส่วนที่ดินของนายประหยัด เวสสบุตร ขณะนี้มีหลักฐานว่ามี น.ส. 3 ซึ่งเป็นใบจับจองที่ดิน และตามกฎหมายสามารถปลูกสิ่งก่อสร้างยึดถือทำกินได้ (“กรณีข่าวการบุกรุกป่าในจังหวัดกาญจนบุรี,” ซีดี-รอม, 2541ฆ)

จะเห็นได้ว่า หน่วยงานของราชการ 2 แห่ง มีความเห็นไม่ตรงกันต่อกรณีอื้อฉาวดังกล่าว และก็มีการปฏิบัติงานที่ขัดแย้งกันตลอดมา อย่างไรก็ดี ตลอดระยะเวลาของการเป็นข่าวทางสื่อมวลชนเกือบทั้งปี พ.ศ. 2542 ไม่มีข่าวที่ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์มีความเกี่ยวพันกับบ้าน 3 หลัง และผู้ถูกดำเนินคดีแต่อย่างใด ข่าวที่อ้างว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ้าน 3 หลังเกิดขึ้นประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ใกล้กับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 เมื่อมีประเด็นอื้อฉาวดังกล่าวนี้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์เปิดเผยผ่านสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนเสนอข่าวสับสนปราศจากข้อเท็จจริง (“ 'สนั่น' ชี้แจงกรณีบ้านพัก 3 หลังที่กาญจนบุรี,” ซีดี-รอม, 2542)

อันที่จริงแล้ว ความพยายามที่จะนำ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์เข้ามาพัวพันกับกรณีบ้าน 3 หลังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านได้มีความพยายามมาตั้งแต่เริ่มมีคดีอื้อฉาวแล้ว กล่าวคือ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงได้ออกมาให้ข่าวกับสื่อมวลชนตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 ว่า เจ้าของบ้าน 3 หลังดังกล่าว มีดังนี้คือ หลังแรกเป็นของนายประหยัด เวสสบุตร ปลัดจังหวัดกาญจนบุรี อดีตนายอำเภอเมืองพิจิตร หลังที่ 2 เป็นของนายดิเรก อุทัยผล เลขาธิการ ร.พ.ช. อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร และหลังที่ 3 เป็นของภริยารัฐมนตรี ซึ่งตนจะเดินทางไปตรวจพื้นที่และหาข้อมูลต่อไป (“กรณีข่าวการบุกรุกป่าในจังหวัดกาญจนบุรี,” ซีดี-รอม, 2541ง) ซึ่งจะเห็นได้ว่า รายชื่อของเจ้าบ้านที่ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงอ้างนั้น มีความพยายามที่จะให้เกี่ยวข้องกับพล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ซึ่งเป็น ส.ส. จังหวัดพิจิตร

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งในประเด็นเรื่องบ้าน 3 หลังนี้ก็คือ เรื่องบ้าน 3 หลังนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านได้นำมาเป็นข้อกล่าวหารัฐบาลไปครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 44

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2542 และ ส.ส. ฝ่ายค้านก็นำมาเป็นข้อกล่าวหาอีกครั้งในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คือ ครั้งที่ 45 ในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน

2) ข้อกล่าวหา

ในการอภิปรายวันแรก พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธได้เริ่มเกริ่นนำเกี่ยวกับข้อกล่าวนี้ไว้สั้นๆ เมื่อกล่าวหานายกรัฐมนตรีในประเด็นเดียวกันนี้ โดยมีคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> เรื่องนี้คงจะพูดกันอีกเยอะในอนาคต ก็คือว่า ในกรณีบ้าน 3 หลังที่จังหวัดกาญจนบุรี กระผมว่า ผู้คนทั้งประเทศนั้น เขาตัดสินไปแล้ว เขารู้ดีว่าอะไรเป็นอะไร ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีครับ ท่านเองยังปล่อยให้ข้าราชการผู้สุจริตของกรมป่าไม้ต้องถูกกลั่นแกล้ง ถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม ขณะเดียวกันคนทำผิดกฎหมายกลับลอยตัว แล้วก็เหลิงในอำนาจมากที่สุด (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 20)

พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธสันนิษฐานว่า การที่นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยปฏิบัติเช่นนั้นก็เพื่อช่วย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ในวันเดียวกันนี้ นายสุวิทย์ คุณกิตติ ส.ส. จังหวัดขอนแก่น หัวหน้าพรรคกิจสังคม ก็เริ่มเกริ่นนำโดยลงลึกกล่าวหาไปถึง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ว่ามีการกลั่นแกล้งข้าราชการของกรมป่าไม้ ที่เข้าไปตรวจสอบเรื่องดังกล่าว โดยมีคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ท่านประธานครับ แล้วทางเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งดำเนินการในลักษณะที่ไม่ชอบมาพากลนะครับ โดยผมเชื่อว่า การดำเนินการดังกล่าวนั้น มีผู้มีอำนาจสั่งการแล้วก็กำหนดแนวทางให้มีการดำเนินการ ในลักษณะที่ไม่ชอบในส่วนของการช่วยเหลือคนที่ทำความผิดแล้วก็ไปกลั่นแกล้งเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ... ผมอยาก จะเรียนว่า มีการใช้อำนาจหน้าที่ในลักษณะที่ไม่ชอบ มีการใช้อำนาจ ในการกลั่นแกล้งข้าราชการประจำ (รายงานการประชุมฯ, 2542 ก, น. 109-115)

หลังจากที่ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธและนายสุวิทย์ คุณกิตติเปิดประเด็นข้อกล่าวหานี้ไปแล้ว ไม่ปรากฏว่า มี ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นๆ อภิปรายประเด็นบ้าน 3 หลังในข้อกล่าวหานี้อีก ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้อภิปรายประเด็นเกี่ยวกับบ้าน 3 หลังในการอภิปรายวันต่อๆ มามี 2 คน คือ นายอดิศร เพียงเกษ และ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง แต่นายอดิศร เพียงเกษ กล่าวหาไปในประเด็นที่ว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจช่วยเหลือพวกพ้อง ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา

โดยมีหลักฐานสนับสนุนว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งให้ พล.ต.ท. ล้วน ปานรศทิพเป็นทนายแก้ต่างให้แก่จำเลยในคดีบ้าน 3 หลัง[11] คือ นางสาวปาจรีย์ เวสสบุตร โดยการทำเว็บไซท์ (Website) ที่มีเนื้อหาช่วยเหลือจำเลย (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 248-259)

ส่วนในการอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงเกี่ยวกับประเด็นบ้าน 3 หลังนั้น ก็เป็นการอภิปรายที่ซ้ำกับการอภิปรายเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2542 และซ้ำกับ ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นๆ จึงถูกประธานสภาฯ ขอร้องให้สรุป เพราะเห็นว่ามีผู้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายคนแล้ว และ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงก็ใช้เวลาในการอภิปรายไปมากแล้ว ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงจึงสรุปว่า “ท่านประธานที่เคารพ ผมจึงสรุปว่าพลตรีสนั่นใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ในการปกป้องพรรคพวกญาติมิตรองค์กรผู้ใกล้ชิดให้กระทำความผิดกฎหมาย โดยไม่เกรงกลัวต่อความผิดตามกบิลเมือง” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ค, น. 204) ซึ่งคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ และ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง ไม่ได้ช่วยขยายความในรายละเอียดคำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับนายสุวิทย์ คุณกิตติแต่อย่างใด

คำอภิปราย ซึ่งพอจะช่วยขยายความในรายละเอียดข้อกล่าวหาของนายสุวิทย์ คุณกิตติ ก็คือ การอภิปรายของนายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้คือ

> ท่านประธาน เกิดกรณีพิพาทเถียงกันไปเถียงกันมา มีการแจ้งจับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ...ทำอย่างไรครับให้ตำรวจดักจับดำเนินคดีเอาเขาไปขัง ผมข้องใจอยู่นิดเดียวนะครับว่าทำไม เมื่อเขาถูกแจ้งข้อกล่าวหา เขาเป็นข้าราชการเขาก็ดำเนินการในการขอประกันตัวทันที แต่ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการเดี๋ยวนั้นหรอกครับ เอาเขาขังไว้ 2 วันถึงจะดำเนินการสอบสวน ... ไม่ยอมให้เขาประกันตัวครับ เอาเขาไปขังไว้ 2 วัน เสื่อมเสียอิสรภาพแล้วผลสุดท้ายสั่งไม่ฟ้องเขาใครจะรับผิดชอบตรงนี้ครับท่านดอกเตอร์ (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 204)

---

[11]คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษในประเด็นนี้ พล.ต.ท. ล้วน ปานรศทิพได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษนายอดิศร เพียงเกษในข้อหาหมิ่นประมาท (สยามรัฐ, 2542ข, น. 10.; บ้านเมือง, 2542ค, น. 9.)

ประเด็นดังกล่าวนี้ จากการศึกษาบริบทของสถานการณ์ (situation context) พบว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ชุดที่ถูกดำเนินคดีดังกล่าว เข้าไปตรวจสอบที่บ้าน 3 หลัง ก็ถูกเจ้าของที่ดินและบ้าน 3 หลังแจ้งความดำเนินคดี ซึ่งในขณะที่มีการอภิปรายกันอยู่นั้น คดีสิ้นสุดไปแล้ว คือ อัยการสั่งยกฟ้องคดีดังกล่าวนี้

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็น "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจที่ไม่ชอบและกลั่นแกล้งข้าราชการประจำในการดำเนินคดีบ้าน 3 หลัง" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาระดับสูงสุด: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจที่ไม่ชอบและกลั่นแกล้งข้าราชการประจำในการดำเนินคดีบ้าน 3 หลัง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: -

ผลการวิเคราะห์ข้อกล่าวหาที่ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจที่ไม่ชอบและกลั่นแกล้งข้าราชการประจำในการดำเนินคดีบ้าน 3 หลัง" ผู้วิจัยเห็นว่า อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของรัฐบาล เพราะถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้อำนาจที่ไม่ชอบ ช่วยเหลือบุคคลผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ก็ถือว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsilbility) ซึ่งก็ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ไปด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นสองว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่? หรือหลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ได้อภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนหรืออธิบายต่อไปว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจที่ไม่ชอบอย่างไร? การที่อภิปรายเพียงแต่ข้อกล่าวหาโดยไม่มีหลักฐานสนับสนุน โดยหลักการจึงทำให้หลักฐานสนับสนุนไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา ดังนั้น ข้อกล่าวหาซึ่งดูเหมือนว่า จะผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน กลับไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ส.ส. ผู้อภิปรายในข้อกล่าวหานี้ จึงอภิปรายโดยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ในกรณีนี้ ถ้าส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนโดยละเอียด หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวก็ยังไม่มีความเกี่ยวเนื่องกับข้อกล่าวหาอยู่ดี กล่าวคือ จากการศึกษาพบว่า

ประเด็นดังกล่าวนั้น เป็นความขัดแย้งในการทำงานของหน่วยงานทางราชการเองระหว่างกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรฯ กับเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เมื่อมีผู้มาแจ้งความก็ต้องดำเนินคดีตามกฎหมาย การปฏิบัติงานดังกล่าวนั้น เป็นงานประจำของข้าราชการตำรวจเอง ไม่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายของรัฐบาลหรือปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใด

การที่ไม่มี ส.ส. คนใดมาอภิปรายต่อคำอภิปรายซึ่งเกริ่นนำในข้อกล่าวหาของนายสุวิทย์ คุณกิตตินั้น จากการศึกษาพบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านจากพรรคต่างๆ และแม้กระทั่ง ส.ส. ผู้อภิปรายจากกลุ่ม (faction) ต่างๆ ภายในพรรคความหวังใหม่ก็ยังทำงานไม่ประสานกัน ในการแบ่งกลุ่มการทำงาน การทำงานของแต่ละกลุ่ม ต่างก็ทำเพื่อตัวเองและพรรคพวกของตัวเองให้เด่นดังขึ้นมา โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพโดยรวมของการทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล (บทบรรณาธิการมติชน, 2542, น. 2)

การกำหนดตัวผู้อภิปรายไม่ได้ทำไปตามแผนการที่วางไว้ เห็นได้จาก ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ส.ส. ฝ่ายค้านต้องไปนำนายปิยณัฐ วัชราภรณ์ ที่ยังนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลมาช่วยกันกล่าวหารัฐบาล หรือก็อาจจะเป็นได้ว่า ผู้อภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายกันอย่างไม่มีประสิทธิภาพจึงต้องไปพึ่งคนที่นอนป่วยอยู่ในโรงพยาบาล

การกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้ ในเมื่อหลักฐานสนับสนุนไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกับข้อกล่าวหา จึงทำให้ข้อกล่าวหา ของนายสุวิทย์เป็นเหตุผลวิบัติที่เรียกว่า การสรุปผิด (faulty generalization) ประเภทการสรุปจากข้อมูลซึ่งไม่เป็นตัวแทนที่ถูกต้อง (unrepresentative generalization) อีกด้วย

<u>3) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล</u>

ข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ หมายความว่า เมื่อวิเคราะห์เฉพาะข้อกล่าวหา ก็ดูราวกับว่าข้อกล่าวหาผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือ ข้อกล่าวหานั้นอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว และเมื่อวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาด้วยเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 ก็พบว่า หลักฐานสนับสนุนนั้น มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

แต่อย่างไรก็ดี เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี มีทั้งหมด 3 ข้อ เมื่อหลักฐานสนับสนุนสามารถผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 ไปได้ ก็ต้องตรวจสอบด้วยเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2

หรือข้อที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 ซึ่งมีเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

เมื่อหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล จึงทำให้ข้อกล่าวหาที่ดูเหมือนว่า จะ ผ่าน เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 ไปแล้วกลับกลายมาเป็น ไม่ผ่าน เกณฑ์ฯ ดังกล่าว และยังส่งผลให้ผู้อภิปรายขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ไปด้วย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล[12] ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 นายกรัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ถูกต้องทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

ในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2541 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่สำนักนายกรัฐมนตรี เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญคือ จัดตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 230 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) (“ให้กรมตำรวจเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ,” ซีดี-รอม,

---

[12]เกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล จำนวน 6 ข้อดังกล่าว มีดังนี้คือ

1) กรณีที่หลักฐานสนับสนุนนั้น มี 2 หน้าที่คือ ทำหน้าที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่อยู่ในระดับสูงกว่า และยังทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหาซึ่งต้องการหลักฐานสนับสนุนย่อยอีกด้วย เมื่อหลักฐานสนับสนุนย่อยนั้นสมเหตุสมผล หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

2) หลักฐานสนับสนุนนั้น ผู้กล่าวหา/ผู้โต้ตอบการกล่าวหา หรือบุคคลอื่นเห็นว่าสมเหตุ สมผล หรือมีการบันทึกว่าเป็นข้อเท็จจริง หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

3) หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับการรับรองรองจากการตรวจสอบที่เหมาะสม

4) หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ

5) หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ

6) หลักฐานสนับสนุนนั้นไม่เป็นเหตุผลวิบัติ

2541) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง ทั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรองนายกรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีมอบอำนาจให้กำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย จึงมีหน้าที่กำกับดูแลทั้งกรมอัยการและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่ง ส.ส. ฝ่ายค้านเห็นว่าเป็นการแบ่งหน้าที่ที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม จึงนำตั้งเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่ง ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ได้ตั้งข้อกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ถูกต้อง คือ ให้คุมทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะที่เป็นรองนายกรัฐมนตรี และกรมอัยการในฐานะที่เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผลของการแบ่งหน้าที่ดังกล่าว ส่งผลทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย โดยนายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์มีหลักฐานสนับสนุน จำนวน 2 ประการ ดังนี้คือ

- ลูกน้องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีไม่เคยติดคุก พนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องทุกคดี

- อัยการสั่งไม่ฟ้องคดีบ้าน 3 หลัง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วนของนายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ดังต่อไปนี้คือ

> ท่านนายกฯ ก็ออกมาพูดว่า เรื่องนี้จะต้องไปสู่กระบวนการยุติธรรมขั้นสุดท้าย คือไปสู่ศาล แต่เป็นอย่างไรครับ ถูกตัดขาดตัดตอน เริ่มต้นจากพนักงานสอบสวนใครดูแลครับ รองนายกรัฐมนตรีที่ชื่อ พลตรีดอกเตอร์สนั่น ขจรประศาสน์ กรมอัยการใครดูแลครับ พลตรีดอกเตอร์สนั่น ขจรประศาสน์ กระบวนการยุติธรรมถูกสกัดกั้น ทำให้เรื่องนี้ ไม่ไปสู่กระบวนการยุติธรรมในขั้นสุดท้ายคือ ไปสู่ศาล ... ท่านนายก รัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ไปดูแลกันอย่างไรครับ กระบวนการยุติธรรมมันเสียหายหมดแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มันเป็นที่พึ่งของประชาชน กระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นเป็นที่พึ่งของประชาชนครับ ตามไปเป็นรองนายกรัฐมนตรียังอุตส่าห์เอากรมอัยการไปหาดูแลอีก นี่อะไรมันเกิดขึ้น (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 13-19)

ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “นายกรัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ถูกต้อง ทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายกรัฐมนตรีไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายกรัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ถูกต้อง ทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ลูกน้องของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่เคยติดคุก พนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องทุกคดี

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: อัยการสั่งไม่ฟ้องคดีบ้าน 3 หลัง

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า "นายกรัฐมนตรีแบ่งหน้าที่ให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ถูกต้องทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย" ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะการจัดสรรหน้าที่ให้กับรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลเป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของนายกรัฐมนตรีโดยตรง เมื่อมีความบกพร่องกับการจัดสรรหน้าที่ดังกล่าว ก็เห็นได้ชัดเจนว่าอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของนายกรัฐมนตรี

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อความดังกล่าวว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน กล่าวคือ หลักฐานสนับสนุนประการแรก พนักงานสอบสวนซึ่งสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่เคยสั่งฟ้องคดีที่ลูกน้องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นจำเลย ส่วนหลักฐานสนับสนุนประการที่สอง อัยการก็สั่งไม่ฟ้องคดีบ้าน 3 หลัง ซึ่งทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกรมอัยการก็อยู่ในอำนาจบริหารราชการของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จริง แต่หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ถึง 2 ข้อดังนี้คือ

1) หลักฐานสนับสนุนนั้นเป็นเหตุผลวิบัติ

หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวนั้น เป็นเหตุผลวิบัติประเภทการสรุปผิด (faulty generalization) แบบการด่วนสรุปโดยมีข้อมูลไม่มากพอ (hasty generalization/ jumping to conclusion) เพราะ การใช้ข้อมูลเพียงแต่ว่าลูกน้องของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์และคดีบ้าน 3 หลัง ไม่สามารถฟ้องถึงศาลนั้น เป็นสถิติที่น้อยเกินไป ข้อกล่าวหาที่ว่า "ทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหาย" จะต้องมีสถิติการไม่ฟ้องที่มีจำนวนมากกว่านี้ และต้องมีการเก็บรวบรวมสถิติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

อนึ่ง ในการพิจารณาหลักฐานสนับสนุนนี้ ว่าเป็นเหตุผลวิบัติ ผู้วิจัยยังไม่คำนึงถึงว่าหลักฐานสนับสนุนดังกล่าวนั้น เป็นข้อเท็จจริงหรือไม่? เพราะ ถ้าการใช้เหตุผลเป็นเหตุผลวิบัติแล้ว ข้อกล่าวหาก็เป็นการอ้างเหตุผลที่ไม่ดีไปแล้ว ถึงแม้หลักฐานสนับสนุนจะเป็นข้อเท็จจริงก็ตาม

2) หลักฐานสนับสนุนนั้นนายชวน หลีกภัยไม่ยอมรับ

หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวนั้น นายชวน หลีกภัยไม่ยอมรับและอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาอย่างถูกต้องและยอมรับได้ กล่าวคือ นายชวน หลีกภัยอภิปรายว่า การดูแลกรมอัยการเป็นการดูแลด้านการบริหารไม่สามารถสั่งให้ฟ้องใคร หรือไม่ฟ้องใครได้ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> แต่ท่านครับ อย่าไปคิดว่า คนที่ดูแลสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว ท่านจะสั่งอัยการให้สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้องได้ อัยการเขาเป็นสถาบัน ซึ่งเหมือนกับตุลาการ เขามีกรรมการของเขา ... การดูแลคือ การดูแลในเชิงที่จะต้องรับผิดชอบในการรับผิดชอบในการจัดงบประมาณ ในการรับสนองพระบรมราชโองการเมื่อมีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ แต่จะไปก้าวก่ายบริหารงานภายใน สั่งสำนวนคดีไม่ได้ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น.41)

โดยสรุป หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาในประเด็นจำนวน 2 ข้อความนี้ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลข้อที่ 6 เพราะเป็นเหตุผลวิบัติ กับข้อที่ 5 เพราะนายกรัฐมนตรีไม่ยอมรับ และมีหลักฐานสนับสนุนที่สมเหตุสมผลกว่าตามลำดับ จึงทำให้ข้อกล่าวหาที่ดูราวกับว่า อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว กลับกลายมาเป็น ไม่อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว จึงทำให้ ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายในประเด็นนี้ อภิปรายโดยขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ตัวอย่างที่ 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ใช้อำนาจแต่งตั้งผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เพื่อจะปกปิดความผิดที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

หลังจากที่ นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ลาออกจากตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทยฯ ไปแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของธนาคารกรุงไทยฯ หลายตำแหน่ง กล่าวคือ นายสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้รับการแต่งตั้งจากการปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการบริหารธนาคารกรุงไทยฯ โดยจะเข้าทำงานในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 (“ 'ธารินทร์' ตั้ง “สิงห์” กรรมการผู้จัดการใหญ่กรุงไทย,” ซีดี-รอม, 2542) ต่อมา ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งขณะนั้น ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการฯ ในฐานะประธานคณะกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน มีมติเปลี่ยน

คณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ ทั้งหมด ยกเว้นนายสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ เพราะเห็นว่าคณะกรรมการดังกล่าวไม่สามารถทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารของธนาคารกรุงไทยฯ ได้ ผู้ที่ถูกปรับออกคือ

1) นายมีชัย วีระไวทยะ

2) นายศิรินทร์ นิมมานเหมินท์

3) นายชาญชัย จารุวัสตร์

4) นายวิชรัตน์ วิจิตรวาทการ

5) นายกมลชัย ภัทโรดม

6) นายศุภรัตน์ ควัฒน์กุล

7) นายกิติพงศ์ อุรพี พัฒนพงศ์

8) นายชัยภัทร ศรีวิสารวาจา

9) นายเพ็ญวรรณ ทองดีแท้

กรณีของนายมีชัย วีระไวทยะ นั้น นายมีชัย วีระไวทยะ กับกรรมการบางส่วนได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งก่อนที่คณะกรรมการฯ จะมีมติออกมาดังกล่าว

ส่วนผู้ที่เข้ามาทำหน้าแทนคณะกรรมการที่ถูกปรับออกไปมี ดังนี้คือ

1) นายไพโรจน์ วโรภาษ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่

2) นายดุสิต เต็งนิยม รองกรรมการผู้จัดการใหญ่

3) นายพงศธร สิริโยธิน รองกรรมการผู้จัดการใหญ่

4) นายวันชัย ธนิตติราภรณ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่

5) นางกิตติยา โตธนะเกษม ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่

ผู้ที่แต่งตั้งบุคคลทั้ง 5 คนเข้าไปดำรงตำแหน่งคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ แทนผู้ถูกปรับออกคือ นายสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการ บุคคลทั้ง 5 คนดังกล่าวนั้น ต่างก็ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของธนาคารกรุงไทยฯ อยู่ก่อนแล้ว (“ธปท, มีมติเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการแบ็งก์กรุงไทยทั้งชุด,” ซีดี-รอม, 2542)

อีกประมาณ 3 สัปดาห์ต่อมา คณะกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ มีมติให้โอนหุ้นของธนาคารกรุงไทยฯ ในสัดส่วนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ประมาณร้อยละ 95 กลับมาให้กระทรวงการคลังเป็นการชั่วคราว เพื่อความคล่องตัวในการบริหาร โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดูแลเฉพาะการตรวจสอบแต่เพียงอย่างเดียว และในวันเดียวกันนี้ ก็มีการแต่งตั้งคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ ชุดใหม่ ดังนี้คือ (“กองทุนฟื้นฟูฯ เห็นชอบโอนหุ้นกรุงไทยให้คลังบริหาร,” ซีดี-รอม, 2542)

1) นายศิววงศ์ จังศิริ ประธานกรรมการ

2) นายศุภรัตน์ ควรรษกุล

3) นายอดุล อุดล

4) นายจันทรา อัศวนันทกุล

5) นายมัชฌิมา กุญชร ณ อยุธยา

6) นายประภาษ สกุลตวรรษ

7) นายกมลชัย ภัทรวโรดม

8) นายชัยณรงค์ อิททรมีทรัพย์

9) นายศุภชัย พนิสไพบูลย์

10) นายสุภัทร ตันสถิติกร

การแต่งตั้งคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ ชุดดังกล่าว ส.ส. ฝ่ายค้านเห็นว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ใช้อำนาจแทรกแซงในการแต่งตั้ง เพื่อที่จะปกปิดความผิดที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ จึงนำตั้งเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่ง ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

นายจาตุรนต์ ฉายแสง ส.ส. จังหวัดฉะเชิงเทรา พรรคความหวังใหม่ ได้อภิปรายตั้งข้อกล่าวหารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังใช้อำนาจแต่งตั้งผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เพื่อจะปกปิดความผิดที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ โดยนายจาตุรนต์ ฉายแสงได้ยกตัวอย่างการแต่งตั้งบุคลากรระดับบริหารหลายคนมาเป็นหลักฐานสนับสนุน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพียงคนเดียวคือการแต่งตั้งนายศิววงศ์ จังคศิริมาเป็นประธานคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ

นายจาตุรนต์ ฉายแสงอภิปรายว่า นายศิววงศ์ จังศิริเคยเป็นประธานบริษัทอย่างน้อย 6 บริษัท ซึ่งใน 4 บริษัทนี้ จากรายงานของธนาคารกรุงไทยฯ เอง และของบริษัทไพรส์วอเต้อร์เฮ้าส์คูเปอร์ฯ จัดเป็นหนี้จัดชั้น นายจาตุรนต์ ฉายแสงได้อภิปรายสรุปกรณีการแต่งตั้งนายศิววงศ์ จังศิริเป็นประธานคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ ดังนี้

> ท่านตั้งประธานมา เป็นลูกหนี้คนที่เป็นกรรมการหรือเป็นประธานบริษัทที่เป็นลูกหนี้ธนาคารกรุงไทยประเภทที่ฝรั่งเขามองว่า จัดชั้นศูนย์ กรุงไทยเองว่าจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน อย่างน้อยที่เห็นๆ 4 บริษัทมาเป็นประธานธนาคาร ทำอย่างนี้ได้อย่างไร แล้วใครจะเชื่อว่าคณะกรรมการในขณะที่เป็นกันอยู่นี้ จะกล้าจัดการอะไรกับความผิดที่เกิดขึ้น และจะทำให้เกิดความถูกต้องกับหนี้

> สูญ หนี้เสียทั้งหลายได้อย่างไร ... ถ้ารัฐมนตรีเล่นงานผู้ว่าการฯ ผู้ว่าการฯ ก็ลำบาก ธนาคารแห่งประเทศไทย จะไปเล่นงานที่ธนาคารกรุงไทยจะไปตรวจอะไรจริงจัง ก็ติด เดี๋ยวรัฐมนตรีเล่นงานเอาสิ นอกจากนั้น ยังซับซ้อนไปหมด ตรวจมากเจอผู้ว่าการฯ ผู้ว่าการฯ เคยเป็นประธานมาก่อน ตรวจไปมากเจอผู้จัดการ ผู้จัดการเป็นน้องรัฐมนตรีปัจจุบันอีก สาวไปสาวมาถึงผู้จัดการเป็นน้องรัฐมนตรี สาวไปสาวมาอาจจะบอกว่ารัฐมนตรีให้นโยบายไปช่วยบริษัทนั้น บริษัทนี้ เพื่อประโยชน์ของรัฐ สมมติอย่างนี้ เป็นความเสียหายทางนโยบาย เป็นความผิดพลาดทางนโยบายไม่ใช่การทุจริตอะไร แต่เป็นความผิดพลาดทางนโยบาย ... สมมุติอย่างนี้ ที่แย่กว่านั้นคือ ท่านรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการคลังทำคราวหลังนี้แหละ ทำคราวหลังที่เข้าไปแทรกแซงหาทางปกปิด ปกปิดเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันไปช่วยเหลือกันมานี่แหละ (รายงานการประชุมฯ, 2542 ข, น. 262-268)

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ใช้อำนาจแต่งตั้งผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เพื่อจะปกปิดความผิดที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ใช้อำนาจแต่งตั้งผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เพื่อจะปกปิดความผิดที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคารกรุงไทยฯ โดยใช้อิทธิพลของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ยกตัวอย่างเช่นแต่งตั้งนายศิววงศ์ จังคศิริมาเป็นประธานคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยฯ

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ใช้อำนาจแต่งตั้งผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เพื่อจะปกปิดความผิด ที่อาจจะสาวไปถึงนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหาหรือข้อกล่าวหานี้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล

เพราะ ถ้าเป็นจริงอย่างที่นายจาตุรนต์ ฉายแสงกล่าวหา นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผลของการความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว จึงทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ไปด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองที่ว่า “มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคารกรุงไทยฯ โดยใช้อิทธิพลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง” ว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองดังกล่าว ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล โดยผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

ข้อความของหลักฐานสนับสนุนที่ว่า “มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคารกรุงไทยฯ โดยใช้อิทธิพลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง” สื่อความหมายออกมาว่า เป็นเรื่องของการแต่งตั้งบุคลากรของของธนาคารกรุงไทยฯ หลักฐานสนับสนุนนี้ จึงมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันข้อกล่าวหา แต่หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวเป็นเหตุผลวิบัติ ประเภทการใช้เหตุผลที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา (the fallacy of special pleading) ซึ่งเป็นข้อที่ 6 ของเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

ในกรณีนี้ นายจาตุรนต์ ฉายแสง กล่าวหาไปในอนาคตว่า ถ้าแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเข้าไปทำหน้าที่ดังที่นายจาตุรนต์ ฉายแสงกล่าวอ้างนั้น จะทำให้บุคคลดังกล่าวเข้าไปช่วยเหลือปกป้องความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ที่อาจจะพบได้ในอนาคต แต่ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วว่า ตั้งแต่มีเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจจนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งกำลังมีการอภิปรายทั่วไปฯ อยู่นั้น ยังไม่มีหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดกล่าวโทษว่า นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์กระทำความผิดใดๆ ในเมื่อหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความยอมรับของการใช้เหตุผล จึงทำให้ข้อกล่าวหาซึ่งดูเหมือนว่าจะ <u>อยู่</u> ในขอบเขตความรับผิดชอบ ต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลก็กลับกลายมาเป็นข้อกล่าวหาที่ <u>ไม่อยู่</u> ในขอบเขตของความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว นอกจากนั้นแล้ว ข้อกล่าวหาดังกล่าวยังกลายเป็นเหตุผลวิบัติประเภทการรวมหมู่ (composition) และการแยกหมู่ (division) ไปด้วย

ในการกล่าวหาของนายจาตุรนต์ ฉายแสงนั้น นายจาตุรนต์ ฉายแสงได้อธิบายว่าบุคคลากรดังกล่าว ที่ได้รับอิทธิพลจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และได้เข้าไปทำงานในระดับผู้บริหารของธนาคารกรุงไทยฯ เช่น นายศิววงศ์ จังคศิรินั้น เป็นผู้ไม่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน เพราะบริหารงานในบริษัทที่มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก หนี้สินดังกล่าวนั้นจำนวนหนึ่ง ก็

เป็นหนี้สินกับธนาคารกรุงไทยฯ ข้อกล่าวหานี้ นายจาตุรนต์ ฉายแสงพยายามบ่งชี้โดยนัย (implicature) ซึ่งเป็นเหตุผลวิบัติ 2 ประการ ดังนี้คือ

เหตุผลวิบัติประเภทการรวมหมู่ (composition)

การที่นายจาตุรนต์ ฉายแสงกล่าวโทษความผิดในการทำให้บริษัทขาดทุนว่า เป็นความผิดของบุคคลากรดังกล่าวเพียงคนเดียว เช่น ในกรณีของนายศิววงศ์ จังศิรินั้นไม่ถูกต้อง เป็นเหตุผลวิบัติ เพราะการที่บริษัทขาดทุนนั้น อาจจะเกิดจากสาเหตุอื่นๆ หรือบุคลากรคนอื่นๆ ก็ได้ หรือเกิดจากความผิดพลาดของคณะบุคคลก็อาจจะเป็นได้ ซึ่งจากการศึกษาสถานการณ์ของวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้ว พบว่าการลอยตัวค่าเงินบาทอย่างกะทันหันของรัฐบาลที่มี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายจาตุรนต์ ฉายแสงก็เป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลอยู่ด้วย เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บริษัท/ผู้ประกอบการต่างๆ เกิดภาวะขาดทุน ในกรณีนี้ ถ้านายจาตุรนต์ ฉายแสงอธิบายให้เห็นว่า ผลการขาดทุนของบริษัทที่นายศิววงศ์ จังศิริทำงานอยู่ เกิดจากการทำงานผิดพลาดของนายศิววงศ์ จังศิริเพียงคนเดียว เช่น คณะกรรมการของบริหารเสนอแนะให้ปฏิบัติในลักษณะหนึ่ง แต่นายศิววงศ์ จังศิริใช้อำนาจของตนปฏิบัติงานไปอีกลักษณะหนึ่งจนทำให้เกิดผลเสียต่อบริษัท การใช้เหตุผลในกรณีนี้ จึงจะเป็นการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผล

เหตุผลวิบัติประเภทการแยกหมู่ (division)

การที่นายจาตุรนต์กล่าวหาว่า บุคคลากรผู้ได้รับอิทธิพลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจนได้ทำงานในตำแหน่งต่างๆ ของธนาคารกรุงไทยฯ จะเข้าไปช่วยปกป้องความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ที่อาจจะค้นพบในภายภาคหน้า เป็นเหตุผลวิบัติประเภทการแยกหมู่ ก็เพราะว่า ในการตรวจสอบการกระทำความผิดของบุคคลหนึ่งบุคคลใดในธนาคารกรุงไทยฯ ไม่มีเพียงคนเดียว หรือหน่วยงานเดียว นายจาตุรนต์ ฉายแสงพยายามโน้มน้าวให้เห็นว่า ทุกคนทุกหน่วยงานจะทำหน้าที่ช่วยปกป้อง นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์เหมือนกันหมด ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางตรรกวิทยา เพราะโดยปกติถ้ามีบางคนพยายามจะช่วยผู้กระทำความผิดในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ก็จะมีคนอื่นๆ ไม่เห็นด้วย การใช้เหตุผลดังกล่าวของนายจาตุรนต์จึงเป็นเหตุผลวิบัติประเภทการแยกหมู่

ในการพิจารณาว่าเป็นเหตุผลวิบัตินี้ ผู้วิจัยยังไม่คำนึงถึงว่าหลักฐานสนับสนุนนั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่? เพราะถ้าการใช้เหตุผลของนายจาตุรนต์เป็นเหตุผลวิบัติแล้ว ข้อกล่าวหาก็เป็นการอ้างเหตุผลที่ไม่ดีไปแล้ว ถึงแม้หลักฐานสนับสนุนจะเป็นข้อเท็จจริงก็ตาม

4) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ หลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือมีความขัดแย้งซึ่งกันและกันของข้อกล่าวหากับหลักฐานสนับสนุน หรือระหว่างหลักฐานสนับสนุนด้วยกัน

การวิเคราะห์ข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ ก็มีหลักการเช่นนี้กับข้อกล่าวหาในข้อ 3) ที่ผ่านมากล่าวคือ เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อกล่าวหาแล้ว ดูเหมือนว่าข้อกล่าวหานั้น ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือข้อกล่าวหานั้นอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว และเมื่อวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนก็พบว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1

ขั้นตอนต่อไปก็จะวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนว่า ขัดแย้งซึ่งกันและกันหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่? โดยไม่ต้องพิจารณาว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 เพราะเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 และข้อที่ 3 นั้น พัฒนามาจากหลักของตรรกวิทยาข้อเดียวกันคือ “ข้ออ้าง (premiss) ต้องเป็นข้อเท็จจริง (fact)”

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่สามหรือมีความขัดแย้งซึ่งกันและกันของข้อกล่าวหากับหลักฐานสนับสนุน หรือระหว่างหลักฐานสนับสนุนด้วยกัน ดังนี้

ตัวอย่าง รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์[13]

การที่ธนาคารกรุงไทยฯ มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ประมาณร้อยละ 59 ตามการประมาณการของธนาคารกรุงไทยฯ เอง หรืออาจจะมากกว่านั้น ถ้าเชื่อถือตามคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน และการที่มีอดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่เป็นน้องชายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เรื่องอื้อฉาวของธนาคารกรุงไทยฯ จึงเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ ที่หลายๆ ฝ่ายจะเข้ามาจัดการกับ “ความจริง” ในประเด็นอื้อฉาวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส.ส. ฝ่ายค้าน

---

[13]โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของสถานการณ์ของธนาคารกรุงไทยฯ ในหัวข้อ “2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลเพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน” ตัวอย่างที่ 2 ประกอบ

ดังนั้น ข่าวลือที่ว่า มีการทำลายเอกสาร ทำลายฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการปล่อยกู้ที่ไม่โปร่งใส ฯลฯ จึงปรากฏว่าออกมาเป็นระยะ แม้กระทั่ง นายจาตุรนต์ ฉายแสงเองก็ยังออกมาเรียกร้องไปยังกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยผ่านสื่อมวลชนว่า ควรเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประเด็นปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ โดยเฉพาะเรื่องความไม่โปร่งใสในกระบวนการให้สินเชื่อ และให้ดำเนินการผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (“ 'จาตุรนต์' เรียกร้องเปิดเผยข้อมูลธนาคารกรุงไทย,” ซีดี-รอม, 2542) กรณีอื้อฉาวเหล่านั้น จึงทำให้ ส.ส. ฝ่ายค้าน นำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาประเด็นหนึ่งในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้กล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายเอกพร รักความสุข ส.ส. จังหวัดสกลนคร พรรคความหวังใหม่ ในการอภิปรายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายเอกพร รักความสุข ได้ตั้งข้อกล่าวหาเกี่ยวกับธนาคารกรุงไทยฯ จำนวน 4 ข้อ ดังนี้คือ

- รัฐบาลปกปิดความเสียหายของธนาคารกรุงไทย
- รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย
- รัฐบาลแทรกแซงการบริหารงานของธนาคารกรุงไทยเพื่อช่วยเหลือพวกพ้อง
- รัฐบาลไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ

ข้อกล่าวหาที่ผู้วิจัยจะยกมาเป็นตัวอย่างในหัวข้อนี้ก็คือ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐบาลไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ” ซึ่งนายเอกพร รักความสุขมีหลักฐานสนับสนุน 2 ประการ คือ รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ และ รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ โดยมีคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้คือ

> แต่สิ่งที่เราติดใจคือ ความรับผิดชอบต่อธนาคารในปัญหาเรื่องหนี้เสีย จากวันนั้นที่มีข่าวออกมา ถึงวันนี้เป็นเวลา 6 เดือนกว่าๆ ท่านประธานครับ ไม่เคยมีการดำเนิน การใดๆ กับปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย ไม่เคยมีการดำเนินการใดๆ กับคนของธนาคารกรุงไทย (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 161)

หลักฐานสนับสนุนที่ว่า “รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ” นายเอกพร รักความสุขอธิบายถึงสาเหตุที่ รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ ก็เพราะรัฐบาลไม่เชื่อถือรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ฯ แต่ไปเชื่อรายงานของคณะกรรมการฯ ซึ่งมีนายกำจร สถิรคุณ เป็นประธานฯ

สำหรับหลักฐานสนับสนุนที่ว่า “รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหาด้วยนั้น นายเอกพร รักความสุข มีหลักฐานสนับสนุนว่า

หลังจากเกิดเหตุวิกฤติเศรษฐกิจแล้ว ผู้บริหารสถาบันการเงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์จำนวนหนึ่งถูกฟ้องร้องกล่าวโทษและถูกดำเนินคดี แต่พนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ ยังไม่มีใครถูกดำเนินคดี แต่อย่างไรก็ดี คำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุข ส่วนหนึ่งก็กลับไปขัดแย้งกับข้อกล่าวหาเสียเอง ดังนี้

> นี่คือรายงานผลการตรวจสอบสภาพธนาคารกรุงไทย โดยฝ่ายตรวจสอบธนาคารกรุงไทย สิ่งที่ทางธนาคารกรุงไทยตรวจสอบกันเองนั้น เป็นการตรวจสอบผู้ใต้บังคับ บัญชา มีรายเล็กๆ กระทำความผิดในการปล่อยสินเชื่อทุจริต 3 แสนกว่าบาท 4 แสน กว่าบาท 80,000 บาท สรุปแล้วตรวจสอบทั้งธนาคารที่อนุมัติสินเชื่อไป 6 แสนกว่าล้านบาทนั้น ตรวจสอบได้เพียง 122 ล้านบาท (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 162)

ข้อกล่าวหาของนายเอกพร รักความสุข นั้น กล่าวหาว่า “รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ” แต่คำอภิปรายส่วนหนึ่งกลับกล่าวว่า มีการดำเนินการทางกฎหมายกับพนักงาน ซึ่งจำนวนเงินที่พบว่ามีการอนุมัติสินเชื่อไม่ถูกต้องนั้นมีถึง 122 ล้านบาท นอกจากคำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุขจะขัดแย้งกันเองแล้ว คำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสงก็ยังขัดแย้งกับคำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุขอีกด้วย กล่าวคือในวันเดียวกันนี้หลังจากนายเอกพร รักความสุขอภิปรายไปแล้ว นายจาตุรนต์ ฉายแสงได้ตั้งข้อกล่าวหา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ว่าในช่วงเวลาประมาณ 2 ปีนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ได้ใช้เงินภาษีอากรของประชาชนเป็นจำนวนมากไปแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แต่การทำงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง หลักฐานสนับสนุนของนายจาตุรนต์ ฉายแสงในประเด็นนี้ค่อนข้างสับสน ดังนี้

> หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคาร ไม่ลดลง สิ้นมิถุนายน 2541 31 เปอร์เซ็นต์ คืออยู่ที่ 1.83 ล้านล้านบาท สิ้นมิถุนายน 2541 สิ้นตุลาคม 2.35 ล้านบาท ส่วนใหญ่ในปีนี้ใช้ตัวเลขกันอยู่ที่ 2.6 -2.7 ล้านบาท เพิ่งมาลดเร็วๆ นี้เอง ไม่รู้ทำกันแบบไหน คิดตัวเลขกันใหม่อย่างไรไม่รู้ ที่ผ่านมาใช้ตัวเลข 45 เปอร์เซ็นต์ 46 เปอร์เซ็นต์ มาตลอด ตอนนี้ลดลงมาหน่อย[14]ยังหนักหนาอยู่ดี (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 275)

---

[14]เน้นขีดเส้นใต้ในย่อหน้าดังกล่าวโดยผู้วิจัย

3) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “รัฐบาลไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐบาลไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: -

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกล่าวโทษฟ้องร้องผู้บริหารสถาบันการเงินของจำนวนหนึ่ง แต่พนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ ยังไม่มีใครถูกดำเนินคดี

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐบาลไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทยฯ” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ ถ้ามีปัญหาใดๆ ขึ้นกับธนาคารพาณิชย์ของประเทศ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นธนาคารใดก็ตาม แล้วรัฐบาลละเลยไม่รับผิดชอบรัฐบาลนั้นๆ ก็ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผลของการขาดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว จึงส่งผลทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ไปด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองจำนวน 2 ข้อความดังกล่าวว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? กล่าวคือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนหรือไม่? และมีความขัดแย้งซึ่งกันและกันของข้อกล่าวหากับหลักฐานสนับสนุน หรือระหว่างหลักฐานสนับสนุนด้วยกันหรือไม่? ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองดังกล่าวผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี ข้อที่ 3 กล่าวคือ มีความขัดแย้งเองระหว่างคำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุขเองกับนายจาตุรนต์ ฉายแสงโดยผู้วิจัยมีคำอธิบายโดยละเอียดดังนี้คือ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนนี้ไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง แต่มีคำอธิบายว่า การที่รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยฯ ก็เพราะรัฐบาล ไม่เชื่อถือรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ฯ แต่ไปเชื่อรายงานของคณะกรรมการฯ ซึ่งมีนายกำจร สถิรคุณเป็นประธาน เนื่องจากส่วนนี้เป็นคำอธิบายจึงไม่ต้องวิเคราะห์ว่า การใช้เหตุผลในส่วนนี้สมเหตุสมผลหรือไม่?

การที่หลักฐานสนับสนุนส่วนนี้ของ ส.ส. ฝ่ายค้านขัดแย้งกันก็เพราะคำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสงซึ่งตั้งข้อกล่าวหาว่า รัฐบาลแก้ไขปัญหาหนี้เสียไม่ได้ผล นั่นก็หมายความว่า รัฐบาลดำเนินการกับการแก้ไขปัญหาหนี้เสียแต่ไม่ได้ผล คำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ซึ่งอภิปรายภายหลังจึงไปขัดแย้งกับอภิปรายของนายเอกพร รักความสุข ซึ่งกล่าวหาว่ารัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสีย

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองนี้ มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่งคือ “ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวโทษฟ้องร้องผู้บริหารสถาบันการเงินของจำนวนหนึ่ง แต่พนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ ยังไม่มีใครถูกดำเนินคดี” แต่ก็คำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุขเอง กลับอภิปรายว่า มีการดำเนินคดีกับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ เหมือนกัน ดังนั้น คำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุขจึงขัดแย้งกันเอง

อันที่จริงแล้ว ข้อกล่าวหาของนายเอกพร รักความสุข และนายจาตุรนต์ ฉายแสงนั้น ถึงแม้คำอภิปรายจะไม่ขัดแย้งกันเอง แต่ก็เป็นข้อกล่าวหาที่มีจุดอ่อนมากที่สุดในทางตรรกวิทยา กล่าวคือ การที่นายเอกพร รักความสุขและนายจาตุรนต์ ฉายแสงต้องการทำลายความชอบธรรมของคณะรัฐบาลให้ได้มากที่สุด จึงใช้คำศัพท์กระจาย (distributed term) ที่บ่งความหมายต่อจำนวนเต็มทั้งหมด (the whole) เช่น

รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ กับพนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ

การทำงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ข้อกล่าวหาที่ว่า รัฐบาลไม่เคยดำเนินการใดๆ นั้น ถ้ารัฐบาลโต้ตอบข้อกล่าวหากลับว่ามีการดำเนินการแม้แต่เพียงอย่างเดียว ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ก็เป็นข้อกล่าวหาที่ไม่สมเหตุสมผลไปแล้ว เช่นเดียวกับข้อกล่าวหาที่ว่า การทำงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์เพียงแต่ยกตัวอย่างการทำงานที่ไม่ล้มเหลวเพียงอย่างเดียว ก็สามารถทำให้ข้อกล่าวหาดังกล่าวไม่สมเหตุสมผลไปได้อย่างง่ายดาย

11.4.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล

การที่ข้อกล่าวหาอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลหมายความว่า ทั้งข้อกล่าวหาและหลักฐานสนับสนุน ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 กล่าวคือ ข้อกล่าวหาผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา ส่วนหลักฐานสนับสนุนผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี การที่ข้อกล่าวหาอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล ก็แสดงให้เห็นได้อีกอย่างหนึ่งว่า ในการกล่าวหานั้นๆ ส.ส. ฝ่ายค้านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ผลการศึกษาพบว่า ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล มีตัวอย่างดังนี้คือ

ตัวอย่าง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สำหรับตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) หมวด 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตราที่ 291 ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. และ ส.ว. เป็นต้น มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง และในมาตราที่ 292 ของรัฐธรรมนูญยังกำหนดอีกว่า บัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 นั้น ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ระยะเวลาการยื่นบัญชีนั้นต้องยื่นบัญชีภายใน 30 วันหลังจากวันที่เข้ารับและพ้นจากตำแหน่ง

อันที่จริงแล้ว ก่อนหน้าที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) นี้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็ต้องยื่นแสดงรายการทรัพย์สินเช่นเดียวกัน แต่เป็นทรัพย์สินเฉพาะตัวตามตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518

เมื่อรัฐบาลของนายชวน หลีกภัยเข้ารับตำแหน่งต่อจากรัฐบาลของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540 คณะรัฐมนตรีทุกคนจึงต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน รัฐมนตรีที่ถูกฝ่ายค้านกล่าวหาว่า แจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. คือ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์

บัญชีทรัพย์สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ที่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมากล่าวหามี 2 ประเภทคือ ประเภทแรก ส.ส. ฝ่ายค้านเห็นว่า ทรัพย์สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ มีอยู่ แต่ไม่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. คือ

1) บ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2) บ้านริมแคว ที่มีสัญลักษณ์ "สข" เลขที่ 117/5 ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทที่สอง คือ หนี้สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ไม่มี แต่ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งว่า มีอยู่ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. คือ สัญญากู้ยืมเงินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์กับบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิส จำกัด จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้คือ

1) สัญญาลงวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2540 จำนวนเงิน 20 ล้านบาท

2) สัญญาลงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2540 จำนวนเงิน 15 ล้านบาท

3) สัญญาลงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 จำนวนเงิน 10 ล้านบาท

รวมเป็นเงินกู้ทั้งหมด 45 ล้านบาท สัญญาทั้งหมดนี้ นายพีรพล อิศราประสาท เป็นผู้ลงนามของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ

กรณีการกู้เงินจำนวน 45 ล้านบาทของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์นี้ หลังจากการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ผ่านไปแล้ว นายวีระ สมความคิด แกนนำกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ยื่นหนังสือขอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบแล้วมีมติว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์มีเจตนาแจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. แสดงรายละเอียดทรัพย์สินของพลตรีสนั่นดังนี้

พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ยื่นบัญชีทรัพย์สินทั้งหมดจำนวน 6 ครั้ง 3 ครั้งแรกเป็นการยื่นทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. 3 ครั้งหลังเป็นการยื่นทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้[15]

ครั้งที่ 1 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2529 กรณีเข้ารับตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม มีทรัพย์สินจำนวน 11,153,656 บาท มีหนี้สินจำนวน 6,324,980.59 บาท คิดเป็นมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินจำนวน 4,828,675.41 บาท

ครั้งที่ 2 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2533 กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี มีทรัพย์สินจำนวน 9,534,902.98 บาท มีหนี้สินจำนวน 3,389,348.58 บาท คิดเป็นมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินจำนวน 6,145,554.40 บาท

---

[15]หนังสือราชการภายนอกที่ ปช. 0002.01/2005 ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

ครั้งที่ 3 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 (ยุบสภา) กรณีพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีทรัพย์สินจำนวน 37,805,204.88 บาท ไม่มีหนี้สิน ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจากที่ยื่นเมื่อปี พ.ศ. 2533 จำนวน 31,659,650.48 บาท

ครั้งที่ 4 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 กรณีเข้ารับตำแหน่ง ส.ส. มีทรัพย์สินในนามของตนเอง 74,310,390 บาท และมีหนี้สิน 52,619,087 บาท

ครั้งที่ 4 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2540 กรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีทรัพย์สินในนามของตนเองจำนวน 74,507,606 บาท มีหนี้สินจำนวน 52,578,334 บาท

ครั้งที่ 6 ยื่นบัญชีฯ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2541 กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี มีทรัพย์สินในนามของตนเองจำนวน 75,648,293 บาท มีหนี้สินจำนวน 55,355,789 บาท

ผลการตรวจสอบเกี่ยวกับบ้าน 2 หลัง คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ไม่ใช่ทรัพย์สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ส่วนการกู้เงินนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้กู้เงินจากบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ การที่แสดงยอดหนี้ไว้จำนวน 45 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2540 ก็เพื่อให้ทรัพย์สินมีจำนวนใกล้เคียงกับที่แสดงไว้ในปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาด

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำตัดสินออกมาว่า เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานทั้งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แล้วเห็นว่าพยานหลักฐานของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่มีน้ำหนัก ไม่น่าเชื่อถือ และรับฟังไม่ได้ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ชี้ขาดว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งมีผลส่งให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา 5 ปี (“กรณีกู้เงิน 45 ล้านบาทของเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์,” ซีดี-รอม, 2543)

2) ข้อกล่าวหา

นายอดิศร เพียงเกษ อภิปรายไว้เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 โดยตั้งข้อกล่าวหา พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ จำนวน 5 ข้อดังนี้คือ

1) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์โกหกในสภาผู้แทนราษฎรเรื่องเอกสารของ พ.ต.ท. สังคม บัวทอง ที่ทำหนังสือสอบถาม ร.ต.อ. ประไพพันธ์ บุญเสรฐว่า มีการโอนเงินจากนายราเกซ สักเสนาไปให้กับพรรคชาติไทยหรือนายบรรหาร ศิลปอาชาหรือไม่ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 244-248)

2) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจช่วยเหลือพวกพ้องกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา โดยสั่งให้ พล.ต.ท. ล้วน ปานรศทิพเป็นทนายแก้ต่างให้แก่จำเลยในคดีบ้าน 3 หลัง คือ นางสาวปาจรีย์ เวสสบุตร โดยการทำเว็บไซท์ (Website) ที่มีเนื้อหาช่วยเหลือจำเลย (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 248-259)

3) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์สนับสนุนผู้ค้ายาบ้าทั้งในประเทศไทยและข้ามชาติ เนื่องจากพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา 3 คน ในคดีค้ายาบ้า ที่ถูกจับในบ้านของนายบังรอน หรือสุรชัย เงินทองฟู ผู้ค้ายาบ้ารายใหญ่ซึ่งกำลังหลบหนีออกนอกประเทศ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 259-263)

4) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ช่วยนายฉลอง เรี่ยวแรงเกี่ยวกับคดีอื้อฉาว (scandal) เรื่อง ซี.ดี. เถื่อน (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 264-273)

5) พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ยื่นบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 287-294)

หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาที่ว่า “รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” นายอดิศรมีหลักฐานสนับสนุน 2 ข้อคือ

- พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่แจ้งบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานครในรายการบัญชีทรัพย์สิน

- พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้กู้เงินของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ จำนวน 45 ล้านบาทตามสัญญากู้ยืมเงินในรายการบัญชีทรัพย์สิน

เมื่อพิจารณาหลักฐานสนับสนุนข้างต้นแล้วเห็นว่า ความหมายยังไม่กระจ่างชัด หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวนั้น ยังต้องการคำอธิบายสนับสนุนหรือหลักฐานสนับสนุนมาประกอบอีกชั้นหนึ่ง สำหรับบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย นายอดิศร เพียงเกษ ได้นำรูปถ่ายของบ้านดังกล่าวมาให้ที่ประชุมดูและอธิบายว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ได้ย้ายสำมะโนครัว จากจังหวัดพิจิตรมาเข้าบ้านดังกล่าวเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2541

ส่วนเรื่องกู้เงินนั้นนายอดิศร เพียงเกษ มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่งจำนวน 3 ข้อดังนี้คือ

1) สัญญากู้เงินทั้ง 3 สัญญา มีนายพีรพล อิศราประสาทเป็นผู้ลงนามให้กู้ แต่นายพีรพล อิศราประสาทไม่มีรายชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้เซอร์วิส จำกัด

2) งบกำไรขาดทุนของบริษัท เอ เอ เอส ออโตเซอร์วิส จำกัด ในปี 2540 ขาดทุน 51 ล้านบาท ดังนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ที่จะมีเงินให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์กู้เป็นจำนวนถึง 45 ล้านบาท

3) รายได้ของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ที่แจ้งในรายงานทรัพย์สินต่อ ป.ป.ช. จำนวน 3 รายการคือ

(1) รายได้จากเป็นรัฐมนตรีว่าการ จำนวน 1,254,000 บาทต่อปี

(2) เงินปันผลไม่ทราบจำนวน

(3) เงินรางวัลจากการส่งม้าแข่ง

ไม่เพียงพอต่อการใช้ดอกเบี้ยจากเงินกู้ซึ่งเป็นจำนวนเงินประมาณเดือนละ 4 แสนบาท - 5 แสนบาท

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

เมื่อนายอดิศร เพียงเกษอภิปรายจบแล้ว นายฉลอง เรี่ยวแรง ส.ส. จังหวัดนนทบุรี ได้ขอสิทธิพาดพิง เมื่อนายฉลอง เรี่ยวแรงอภิปรายจบ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จึงลุกขึ้นมาอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ ทุกข้อ สำหรับข้อกล่าวหาประเด็นการแจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นี้ เรื่องบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ยอมรับว่า พักอาศัยอยู่ในบ้านดังกล่าวจริง แต่ไม่ใช่บ้านของตนเอง เป็นทรัพย์สินของบริษัทฯ ส่วนเรื่องสัญญากู้เงินนั้น พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์โต้ตอบข้อกล่าวหาดังนี้

> ก็เรียนว่าบัญชีทรัพย์สินผมแสดงไปแล้ว 2 ครั้ง คุณอดิศรไม่เชื่อ คุณอดิศรก็แจ้ง ป.ป.ช. ไปให้ดำเนินการกับผม สงสัยอะไรก็ให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบได้ไม่มีปัญหาครับ ผมแจ้ง 2 ครั้ง ครั้งแรกรัฐธรรมนูญนี้ออกมาใหม่ๆ แจ้งครั้งแรกถ้าผมมีอะไรทั้งหมด ผมก็ต้องแจ้งเขาไป ไปยักย้ายถ่ายเทไว้ทำไม ก็แจ้งไป มีเงิน 6,000 ล้านบาท มีเงิน 2,000 ล้านบาท มีเงิน 500 ล้านบาท ก็แจ้งได้ เขาไม่ได้บังคับว่าไม่ให้แจ้ง เพราะฉะนั้นผมมีเท่าไรผมก็แจ้งเท่านั้น สงสัยก็แจ้ง ป.ป.ป. ดำเนินการกับผม ถ้าผมผิด ป.ป.ป. เขาก็ดำเนินการตามกฎหมายกับผม (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 320)

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาประเด็นสัญญากู้เงินนี้เห็นได้ว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้มีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ถ้า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ต้องการโต้ตอบข้อกล่าวหาก็ต้องหาหลักฐานสนับสนุนมาหักล้างหลักฐานสนับสนุนชั้นล่างสุดของนายอดิศร เพียงเกษ จำนวน 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่แจ้งบ้านเลขที่ 210/7ถนนสุโขทัย แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานครในรายการบัญชีทรัพย์สิน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: -

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้กู้เงินของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ จำนวน 45 ล้านบาทตามสัญญากู้ยืมเงินในรายการบัญชีทรัพย์สิน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม:

1) สัญญากู้เงินทั้ง 3 สัญญา มีนายพีรพล อิศราประสาทเป็นผู้ลงนามให้กู้ แต่นายพีรพล อิศราประสาท ไม่มีรายชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้เซอร์วิสฯ

2) งบกำไรขาดทุนของบริษัท เอ เอ เอส ออโตเซอร์วิส จำกัด ในปี 2540 ขาดทุน 51 ล้านบาท ดังนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ที่จะมีเงินให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์กู้เป็นจำนวนถึง 45 ล้านบาท

3) รายได้ของพล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ที่แจ้งในรายงานทรัพย์สินต่อ ป.ป.ช. จำนวน 3 รายการไม่เพียงพอต่อการชำระดอกเบี้ยเงินกู้

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของข้อกล่าวหา หรือข้อกล่าวหานี้ อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล กล่าวคือประเด็นนี้ ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล หรือไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล แต่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองคนใด ถ้าแจ้งทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ถือได้ว่า ขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) แล้วทั้งสิ้น

ขั้นตอนต่อไปคือ วิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง จำนวน 2 ข้อด้านล่างนี้ว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีจำนวน 3 ข้อหรือไม่?

- พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่แจ้งบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานครในรายการบัญชีทรัพย์สิน

- พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้กู้เงินของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ จำนวน 45 ล้านบาทตามสัญญากู้ยืมเงินในรายการบัญชีทรัพย์สิน

การวิเคราะห์ของเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1

หลักการของเกณฑ์ข้อนี้ก็คือ วิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาหรือไม่? เครื่องมือของการวิเคราะห์ก็คือ ทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยง ประกอบกับเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง จำนวน 2 ข้อดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา โดยผู้เขียนเห็นว่า กรณีบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ยอมรับเองว่า พักและอาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าว ดังนั้น หลักฐานสนับสนุนของนายอดิศร เพียงเกษจึงสมเหตุสมผล

ส่วนกรณีสัญญากู้เงินจำนวน 45 ล้านบาท มีหลักฐานสนับสนุนย่อยที่อยู่ชั้นล่างลงไปอีกจำนวน 3 ข้อ ก็แสดงให้เห็นว่า กรณีสัญญากู้เงินจำนวน 45 ล้านบาทนั้น ทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหาในตัวเองด้วย ดังนั้น จึงต้องวิเคราะห์ที่หลักฐานสนับสนุนย่อยจำนวน 3 ข้อนั้น ว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีหรือไม่? ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานสนับสนุนชั้นสามจำนวน 3 ข้อดังกล่าว เป็นเรื่องของผู้ลงชื่อในสัญญากู้เงิน งบกำไรขาดทุนของบริษัทผู้ให้กู้ และรายได้ของพล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จึงมีความเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาอย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ของเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2

หลักการของเกณฑ์ข้อนี้ก็คือ ต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนยอมรับได้หรือไม่? กรณีบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัยนั้น หลักฐานสนับสนุนในส่วนนี้ตกไป เพราะผลการตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า ไม่ได้เป็นทรัพย์สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ส่วนเรื่องสัญญากู้เงิน ผลการตัดสินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับศาลรัฐธรรมนูญก็แสดงความยอมรับได้ของหลักฐานสนับสนุนในเรื่องการกู้เงิน

การวิเคราะห์ของเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3

หลักการของเกณฑ์ข้อนี้ก็คือ ต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนขัดแย้งกันเองหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่? ผลการวิเคราะห์พบว่า ตลอดการอภิปรายจำนวน 5 วัน ไม่มีคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ เองและ ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นๆ ขัดแย้งกับคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ ดังกล่าวข้างต้น

โดยสรุป การกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ ในประเด็น ที่ว่า “รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” ถือว่า นายอดิศร เพียงเกษ อภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

(responsibility) ของตน ในกรณีเรื่องบ้านเลขที่ 210/7 ถนนสุโขทัย ถึงแม้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ไม่ได้เป็นเจ้าของ แต่เมื่อพักอาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าว ก็มีเหตุอันควรสงสัยที่จะนำมากล่าวหาได้

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณของข้อกล่าวหาทั้งหมด ระหว่างข้อกล่าวหา อยู่ กับ ไม่อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลแล้ว หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ข้อกล่าวหาที่มีการใช้เหตุผลที่ สมเหตุสมผล กับ ไม่สมเหตุสมผล ของคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ผลการศึกษาพบว่า ข้อกล่าวหาที่ ไม่อยู่ ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล หรือข้อกล่าวหาที่มีการใช้เหตุผลที่ ไม่สมเหตุสมผล มีจำนวนประมาณร้อยละ 90 โดยที่ข้อกล่าวหาเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความเป็นข้อกล่าวหาที่เป็น “ความไม่จริง” ดังที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วในหัวข้อที่ผ่านมา

11.4.1.2 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของคณะรัฐบาล ด้วยหลักการและเหตุผลเดียว กับหัวข้อเดียวกันของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ ออกตามชนิดของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ซึ่งมี 2 ประเภท ดังนี้คือ

11.4.1.2.1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหา ที่ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

11.4.1.2.2 ข้อโต้ตอบการกล่าวหา ที่มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

11.4.1.2.1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

เพื่อให้ผลการศึกษาคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีในหัวข้อนี้ สอดคล้องและเปรียบเทียบกันได้กับข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน และเพื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 ได้ ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 5 หัวข้อย่อยดังนี้คือ

1) การไม่โต้ตอบข้อกล่าวหา

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

3) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

4) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

5) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาขัดแย้งซึ่งกันและกัน

1) การไม่โต้ตอบข้อกล่าวหา

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการผลัดกันอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ กับการอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2490 และ พ.ศ. 2522 นั้นแตกต่างกัน การอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2490 และ พ.ศ. 2522 ลักษณะการผลัดกันอภิปรายคล้ายกับการสนทนา หรือการถาม-การตอบ กล่าวคือ เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านตั้งข้อซักถามหรือตั้งข้อกล่าวหาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

คณะรัฐมนตรีก็ต้องลุกมาตอบชี้แจงหรือโต้ตอบข้อกล่าวหาในทันที ดังนั้น โอกาสที่จะเลือกไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เป็นเรื่องที่กระทำได้ยากพอสมควร เพราะถ้าไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาประเด็นดังกล่าวของ ส.ส. ฝ่ายค้านคนนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านคนต่อไปก็อาจจะนำข้อกล่าวหานั้นมาเป็นข้อซักถามหรือข้อกล่าวหาอีกก็ได้

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 นี้ ผู้คุมเสียงในสภา (วิป/whip) ของฝ่ายรัฐบาลและของฝ่ายค้านตกลงกันว่า ให้กล่าวหากันเป็นประเด็นๆ ไป เช่น ในวันแรกเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาก็คือ นายกรัฐมนตรี กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย วันต่อไปเป็นประเด็นเศรษฐกิจ เป็นต้น ในการกล่าวหานั้น ผู้กล่าวหามีโอกาสอภิปรายได้เป็นเวลายาวนาน ผู้อภิปรายบางคนใช้เวลาการอภิปรายถึง 2 ชั่วโมงก็มี เป็นต้น ในการโต้ตอบข้อกล่าวหานั้น ฝ่ายรัฐมนตรีจะลุกขึ้นมาตอบเมื่อไหร่ก็ได้ กล่าวคือ จะรอรวบรวมข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านไว้ตอบทีเดียวกันหลายๆ คน หรือจะไล่ตอบไปทีละคนก็ได้ ลักษณะการอภิปรายแบบนี้ จึงทำให้คณะรัฐมนตรีบางคน สามารถเลือกที่จะไม่ตอบข้อกล่าวหาประเด็นใดประเด็นหนึ่งได้ง่ายกว่าการอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2490 และ 2522

อย่างไรก็ดี ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ประเด็นหลักๆ นั้น ส่วนใหญ่นำมาจากกรณีอื้อฉาวที่สื่อมวลชนเสนอข่าวกันไปแล้ว นอกจากนั้นแล้ว ข้อกล่าวหาส่วนหนึ่งก็มีการกล่าวหาไปครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 44 เมื่อเดือนมกราคมปีเดียวกันนี้ ดังนั้น การที่คณะรัฐบาลจะไม่โต้ตอบข้อกล่าวหาโดยทำราวกับว่าไม่มีข้อกล่าวหานั้นๆ ก็คงเป็นประเด็นเล็กๆ ซึ่งเมื่อไม่ตอบก็ไม่ค่อยมีใครสนใจนัก

<u>ตัวอย่าง</u> รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อเดียวกันนี้ ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

<u>(1) บริบทของสถานการณ์</u>[16]

-

[16]โปรดดูรายละเอียดบริบทของสถานการณ์ของประเด็นนี้ในหัวข้อ “2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน” ตัวอย่างที่ 2

(2) ข้อกล่าวหา[17]

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านประเด็น "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องการกระทำความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ กระทำความผิดในหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทยฯ (ละไว้/unstated)

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: นายศิรินทร์ตั้งเงินเดือนให้ตัวเองมากกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: นายศิรินทร์อนุมัติสินเชื่อด้วยความหละหลวมไม่ได้มาตรฐานของธนาคาร

(3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

ต่อข้อกล่าวหาประเด็นนี้ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ กับนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ได้ใช้เวลาของสภาฯ ลุกขึ้นมาอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นอื่นตลอดทั้ง 5 วัน แต่นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์กับนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รวมถึงรัฐมนตรีคนอื่นๆ ไม่เคยโต้ตอบเรื่อง "นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ตั้งเงินเดือนให้ตัวเองมากกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน ไม่รวมค่าเอนเตอร์เทน (entertain) และค่ารับรองต่างๆ" แม้แต่เพียงครั้งเดียว

(4) ผลการวิเคราะห์

ในเมื่อคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีทำราวกับว่าไม่มีข้อกล่าวหานี้ การอภิปรายในประเด็นนี้ของคณะรัฐมนตรีจึงเป็นการปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

---

[17]โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับข้อกล่าวหาของประเด็นนี้ในหัวข้อ "2) ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะหลักฐานสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน" ตัวอย่างที่ 2

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีดูราวกับว่าโต้ตอบไปที่ข้อกล่าวหา หรือมีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหาแล้ว แต่เนื้อความของการอภิปรายนั้น เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยงแล้วพบว่าไม่มีความตรงกันกับข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อกล่าวหา ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยไม่มีจริยธรรมทางการเมือง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

(1) บริบทของสถานการณ์

-

2) ข้อกล่าวหา

ผู้กล่าวหานายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีว่าไม่มีจริยธรรมทางการเมืองคือ นายชิงชัย มงคลธรรม ส.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์ พรรคความหวังใหม่ ในช่วงของการแจ้งหัวเรื่องนั้น นายชิงชัย มงคลธรรมได้กล่าวเกริ่นนำโจมตีไปหลายเรื่อง เช่น ประเด็นแบล็คเมล์ เป็นต้น อีกประเด็นหนึ่ง นายชิงชัย มงคลธรรมได้กล่าวโจมตี นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ ส.ส. นครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ว่า เคยใช้เอกสารปลอมในการอภิปรายทั่วไปฯ นายบรรหาร ศิลปอาชา อดีตนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2539 โดยกล่าวหาว่านายบรรหาร ศิลปอาชาขาดคุณสมบัติการเป็น ส.ส. เนื่องจากเกิดเมื่อปี 2475 ในสาธารณรัฐประชาชนจีน[18] หลังจากนั้น นายชิงชัย มงคลธรรมจึงได้อภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาของตนว่า ในการจัดตั้งรัฐบาลนี้ของนายชวน หลีกภัย ทำให้พรรคประชากรไทยแตกแยก โดยมีคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> วันนี้การตั้งรัฐบาลคุณชวน หลีกภัย ตั้งถูกต้องครับ แต่มันไม่ชอบธรรม มันไม่ชอบธรรมอย่างไรครับ ท่านประธานที่เคารพครับ พรรคการเมืองพรรคหนึ่งจะต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ท่านจะยินยอมพร้อมใจหรือไม่ยินยอมพร้อมใจ ผมไม่กล่าวหาท่าน ทุกคนมีเหตุผลทั้งสิ้น ... ผมกราบเรียนท่านประธานต่อไปครับว่า พรรคการเมืองที่ถูกแยกออกเป็น 2 ส่วน ถามว่าทำได้ไหมตาม

[18]อันที่จริงประเด็นนี้ เป็นความเข้าใจผิดของนายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ นายสมัคร สุนทรเวช (รายการสมัคร-ดุสิตคิดตามวัน, ช่อง 9 อสมท. 4 พฤศจิกายน 2547) กล่าวว่า กฎหมายที่ให้แจ้งว่าเป็นลูกต่างด้าวนั้น ระบุให้แจ้งในปี พ.ศ. 2480 ซึ่งนายบรรหารมีอายุ 5 ขวบแล้ว

> รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทำได้ครับ ไม่เป็นไร อย่าว่าแต่พรรคนั้นเลย พรรคที่ถูกแยกพรรคอื่นก็มีสิทธิถูกแยกได้เหมือนกัน เพราะ รัฐธรรมนูญเปิดช่องเอาไว้อย่างนั้น ท่านประธานที่เคารพครับ สิ่งที่เป็นเหตุผลสำคัญสูงสุดนั้นคือ เราจะทำตามรัฐธรรมนูญนั้นถือว่าถูกต้องครับ แต่จะชอบธรรมไหมล่ะ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 120-123)

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยไม่มีจริยธรรมทางการเมือง” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายชวน หลีกภัยไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายชวน หลีกภัยไม่มีจริยธรรมทางการเมือง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นายชวน หลีกภัยทำให้พรรคประชากรไทยแตกแยกเมื่อจัดตั้งรัฐบาล

(3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

ข้อกล่าวหาดังกล่าวนั้น นายชิงชัย มงคลธรรมเป็นผู้ตั้งข้อกล่าวหา คำอภิปรายของนายชิงชัย มงคลธรรมนั้น กล่าวหาไปที่คณะรัฐมนตรีหลายคน เมื่อนายชิงชัย มงคลธรรมอภิปรายจบแล้ว นายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรมเกี่ยวกับเรื่องสาขาของพรรคประชาธิปัตย์กระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง หลังจากนั้น นายอภิสิทธ์ เวชชาชีวะก็อภิปรายสั้นๆ ต้องการให้นายชิงชัย มงคลธรรมระบุชื่อบุคคลที่ใช้อำนาจแทรกแซงการทำงานของ ป.ป.ป. ต่อจากนั้นนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีจึงอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรมประเด็นเรื่องพรรคประชาธิปัตย์กระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง และ ป.ป.ป. แต่เพียงสั้นๆ ส่วนประเด็นข้อกล่าวหาว่าไม่มีจริยธรรมทางการเมืองนั้น นายชวน หลีกภัยได้โต้ตอบข้อกล่าวหา ดังนี้

> ก็ต้องกราบเรียนตรงๆ ครับ ที่ท่านพูดมาทั้งหมดยาวนาน ตั้งแต่ขงจื้อจนลงสุดท้ายนี่ ผมกราบเรียนตรงๆ ว่าจับประเด็นไม่ค่อยได้ ... และที่แปลกใจที่เขาให้ท่านชิงชัยพูดเรื่องจริยธรรม ก็เอาไว้ให้สมาชิกเขาชี้แจงเองก็แล้วกันครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 168)

(4) ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ คำโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชวน หลีกภัย ปรากฏว่า คำอภิปรายของนายชวน หลีกภัยไม่มีความตรงกันกับหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาแต่อย่างใด การที่

นายชวน หลีกภัยอภิปรายเพียงแต่ว่า “แปลกใจที่เขาให้ท่านชิงชัยพูดเรื่องจริยธรรม” และ “ก็เอาไว้ให้สมาชิกเขาชี้แจงเองก็แล้วกันครับ” นายชวน หลีกภัยทำเหมือนกับว่าได้โต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรมแล้ว แต่นายชวน หลีกภัยไม่ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

คำอภิปรายที่ว่า “แปลกใจที่เขาให้ท่านชิงชัยพูดเรื่องจริยธรรม” นั้น นายชวน หลีกภัยต้องการบ่งชี้โดยนัย (implicature) ว่านายชิงชัย มงคลธรรมนั้น เป็นคนที่ไม่มีจริยธรรมทางการเมือง จึงไม่สมควรที่จะมากล่าวหาในประเด็นนี้ ส่วนคำอภิปรายที่ว่า “ก็เอาไว้ให้สมาชิกเขาชี้แจงเองก็แล้วกันครับ” นายชวน หลีกภัยต้องการที่จะสื่อออกมาว่า ต่อไปจะมีผู้อภิปรายฝ่ายรัฐบาลคนอื่นๆ มาโต้ตอบในประเด็นนี้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว นายชิงชัย มงคลธรรมกล่าวหาตัวนายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ใช่รัฐมนตรีคนอื่น คำอภิปรายของนายชวน หลีกภัยในประเด็นนี้ จึงไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของคณะรัฐบาลข้อที่ 1 ดังนั้น คำอภิปรายส่วนนี้ของนายชวน หลีกภัยจึงเป็นการอภิปรายโดยขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ตัวอย่างที่ 2 รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

(1) บริบทของสถานการณ์[19]

-

(2) ข้อกล่าวหา[20]

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ ที่ว่า “รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์แจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่แจ้งบ้านเลขที่ 210/7ถนนสุโขทัย แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานครในรายการบัญชีทรัพย์สิน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: -

[19,20]โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของสถานการณ์กับข้อกล่าวหาของประเด็นนี้ในหัวข้อ “11.4.1.1.2 ข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล” ซึ่งมีตัวอย่างเดียว

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง/ข้อกล่าวหา: พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่ได้กู้เงินของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้ เซอร์วิสฯ จำนวน 45 ล้านบาทตามสัญญากู้ยืมเงินในรายการบัญชีทรัพย์สิน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม:

1) สัญญากู้เงินทั้ง 3 สัญญา มีนายพีรพล อิศราประสาทเป็นผู้ลงนามให้กู้ แต่นายพีรพล อิศราประสาท ไม่มีรายชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เอ เอ เอส ออโต้เซอร์วิสฯ

2) งบกำไรขาดทุนของบริษัท เอ เอ เอส ออโตเซอร์วิส จำกัด ในปี 2540 ขาดทุน 51 ล้านบาท ดังนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ที่จะมีเงินให้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์กู้เป็นจำนวนถึง 45 ล้านบาท

3) รายได้ของพล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ที่แจ้งในรายงานทรัพย์สินต่อ ป.ป.ช. จำนวน 3 รายการไม่เพียงพอต่อการชำระดอกเบี้ยเงินกู้

(3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

เมื่อ นายอดิศร เพียงเกษอภิปรายจบแล้ว นายฉลอง เรี่ยวแรงได้ขอสิทธิพาดพิงเพราะคำอภิปรายบางประเด็นของนายอดิศร เพียงเกษ กล่าวหาว่า บ้านของนายฉลอง เรี่ยวแรงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าค้น และพบ ซี ดี เถื่อน เมื่อนายฉลอง เรี่ยวแรงอภิปรายจบแล้ว พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จึงอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับข้อกล่าวหานี้ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์เก็บมาตอบเป็นประเด็นสุดท้าย โดยมีคำอภิปราย ดังนี้

> และเรื่องสุดท้าย เรื่องยื่นบัญชีทรัพย์สิน บอกเอาบริษัทโน้นบริษัทนี้ มาโยงและก็มาโยงเข้ากับผม ท่านประธานครับ ผมไม่มีบริษัทถึงขนาดเขาทำงาน เป็นหมื่นเป็นแสนล้านบาท ไม่มีหรอก ผมเรียนว่า ที่คุณอดิศรพูดมาทั้งหมดว่า ไปกู้เงินเขามาอะไรต่างๆ ผมก็แสดงไว้ในบัญชีทรัพย์สิน ทั้งหมดมีเงินเท่าไรก็รายงานไว้ บ้านที่สุโขทัยก็เป็นของบริษัท ผมก็ย้ายจากพิจิตรมาอยู่ในบ้านนี้เท่านั้นเอง ไม่ใช่ว่าเป็นบ้านของผม เพราะฉะนั้นก็เรียนให้ท่านประธานได้รับทราบด้วยนะครับ ก็เรียนว่า บัญชีทรัพย์สินผมแสดงไปแล้ว 2 ครั้ง คุณอดิศรไม่เชื่อ คุณอดิศรก็แจ้ง ป.ป.ช. ไปให้ดำเนินการกับผม สงสัยอะไรก็ให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบได้ ไม่มีปัญหาครับ ผมแจ้ง 2 ครั้ง ครั้งแรกรัฐธรรมนูญนี้ออกมาใหม่ๆ แจ้งครั้งแรก ถ้าผมมีอะไรทั้งหมด ผมก็ต้องแจ้งเขาไป ไปยักย้ายถ่ายเทไว้ทำไม ก็แจ้งไป มีเงิน 6000 ล้านบาท มีเงิน 2000 ล้านบาท มีเงิน 500 ล้านบาท ก็แจ้งได้ เขาไม่ได้บังคับว่าไม่ให้แจ้ง เพราะฉะนั้นผมมีเท่าไรผมก็แจ้งเท่านั้น สงสัยก็แจ้ง ป.ป.ป. ดำเนินการกับผม ถ้าผมผิด ป.ป.ป. เขาก็ดำเนินการ

> ตามกฎหมายกับผมผมก็เรียนคุณอดิศร ไม่อยากพูดเลยเรื่องนี้ กล่าวหาผม โอโฮ ร่ำรวยผิดปกติ ไปกู้เงินเขามา ผมอยากจะเรียนถามคุณอดิศรว่า กล่าวหาผมมานี่ 2-3 ชั่วโมง ผมถามคุณอดิศรนิดเดียว ขอให้ทบทวน ดูความจำของตัวเองหน่อยนะครับว่า ท่านมีที่ดิน 33 ไร่ บริเวณบ้านหนองแต้ ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ไปบุกรุกที่สาธารณะ หรือเปล่า ลองทบทวนดูนะครับ ไม่ต้องตอบวันนี้ก็ได้ พรุ่งนี้ค่อยตอบก็ได้นะครับ แล้วเรื่องราศีไศล เงินมากกว่า 363 ล้านบาท ที่อดีต ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ขออนุญาตเอ่ยนามท่าน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ อนุมัติไปให้จ่ายกับเรื่องราศีไศล ไม่ทราบว่าไปจ่ายให้กับใคร ใครบ้าง วัดครึ่งกรรมการครึ่งหรือเปล่าก็ไม่ทราบก็ต้องดำเนินคดีกัน ถ้าคุณอดิศรว่าตัวเองบริสุทธิ์ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 318-320)

(4) ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ คำโต้ตอบข้อกล่าวหาของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ปรากฏว่า คำอภิปรายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ไม่มีความตรงกันกับหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหาแต่อย่างใด เรื่องบ้านที่ถนนสุโขทัยก็ตอบเพียงว่าเป็นบ้านของบริษัท คำอภิปรายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ในประเด็นนี้ จึงไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ ของคณะรัฐบาลข้อที่ 1 ดังนั้น คำอภิปรายส่วนนี้ของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จึงเป็นการอภิปรายโดยขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

อนึ่ง คำอภิปรายประเด็นสุดท้ายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ที่กล่าวว่า “ท่านมีที่ดิน 33 ไร่ บริเวณ บ้านหนองแต้ ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ไปบุกรุกที่สาธารณะ หรือเปล่า” กับ “แล้วเรื่องราศีไศล เงินมากกว่า 363 ล้านบาท ... ไม่ทราบว่าไปจ่ายให้กับใคร ใครบ้าง วัดครึ่งกรรมการครึ่งหรือเปล่าก็ไม่ทราบก็ต้องดำเนินคดีกัน ถ้าคุณอดิศรว่าตัวเองบริสุทธิ์” เป็นคำอภิปราย ที่เป็นเหตุผลวิบัติประเภทการอ้างกำลัง/การเอาอำนาจเข้าข่ม (appeal to force)

3) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า “เจตนา” ในการโต้ตอบข้อกล่าวหานั้น มี 2 ประเภทคือ

- คณะรัฐมนตรี ไม่มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”
- คณะรัฐมนตรี มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง”

การที่จะ “รู้” และ “เข้าใจ” ว่า คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีมีเจตนาเป็นเช่นไร? ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากหลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือไม่? ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเชื่อมโยงความและทฤษฎีความเกี่ยวโยงร่วมกับเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน

เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาหรือ มีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือ มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน “ความจริง” คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาประเภทนี้ ดังนี้

ตัวอย่าง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

(1) บริบทของสถานการณ์

หลังจากลอยตัวค่าเงินบาท และเข้ารับการช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ธนาคารแห่งประเทศใช้นโยบายการเงินที่ได้ทำตามกรอบที่ตกลงไว้กับไอเอ็มเอฟ (IMF) โดยใช้นโยบายตรึงอัตราดอกเบี้ยไว้ในระดับสูง และขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ให้ปฏิบัติตามระเบียบการขอซื้อเงินตราต่างประเทศอย่างเคร่งครัด เพื่อลดการเก็งกำไรค่าเงิน (จิตติมา เกรียงมหศักดิ์, 2547, น. 5) แต่ต่อมา ไอเอ็มเอฟ (IMF) ก็ออกมาแถลงข่าวผ่านสำนักข่าวรอยเตอร์ว่า ดำเนินนโยบายช่วยเหลือประเทศไทยผิดพลาดในเรื่องปัญหาการเงินการคลัง ซึ่งนายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ออกมาแก้ตัวให้กับไอเอ็มเอฟ (IMF) ว่า จะตำหนิว่าเป็นความผิดของไอเอ็มเอฟ (IMF) ทั้งหมดไม่ได้ เพราะการคาดการณ์ทางเศรษฐกิจไม่ใช่เรื่องง่าย (“กองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF,” ซีดี-รอม, 2542) ซึ่งเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูงเกินไป ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณมงคล จึงสั่งลดอัตราดอกเบี้ยลงในครั้งเดียวถึงร้อยละ 5 คือ จากร้อยละ 15 เหลือเพียงร้อยละ 7

อย่างไรก็ดี เศรษฐกิจโดยภาพรวมก็ยังไม่ดีขึ้น เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2542 บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทยฯ ได้วิเคราะห์แนวโน้มภาวะเศรษฐกิจและการเงินในปี พ.ศ. 2542 ไว้ว่า เศรษฐกิจจะขยายตัวระหว่างร้อยละ -1.10 ถึง 0.10 สำหรับเงินเฟ้อน่าจะลดลงเหลือร้อยละ 2-3 จากที่อยู่ในระดับร้อยละ 8.10 ในปี พ.ศ. 2541 สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำจะอยู่

ประมาณร้อยละ 5-6 (“แนวโน้มภาวเศรษฐกิจในปี 2542,” ซีดี-รอม, 2542) ส.ส. ฝ่ายค้านจึงนำประเด็นปัญหาต่างๆ เหล่านั้น มาตั้งเป็นข้อกล่าวหาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

(2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายกล่าวหาในประเด็นนี้คือ นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ โดยได้กล่าวหาไว้เมื่อวันศุกร์ที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ได้กล่าวหา นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไว้ 3 ประเด็นหลักๆ ดังนี้คือ

- การบริหารงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง
- นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน
- นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้หนี้ของประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 3 ล้านล้านบาท

ข้อกล่าวหาที่ผู้วิจัยยกมาเป็นตัวอย่างในหัวข้อนี้คือ ข้อกล่าวหาที่ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน” สำหรับหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหานี้ นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ กล่าวว่า “ผมจะยกตัวอย่างประกอบใน 3 ด้าน นะครับ ผมจะยกด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านแรงงาน” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ค, น. 74) ตัวอย่างประกอบในด้านแรงงานนั้น นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ อภิปรายว่า ตัวเลขคนว่างงานมีมากกว่า 2 ล้านคน แต่รัฐบาลใช้วิธีตกแต่งตัวเลขให้เหลือประมาณ 1,400,000 คน ต่อจากนั้น นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ จะบรรยายสภาพความเดือดร้อนของผู้ที่ตกงานอยู่ และผู้ที่กำลังจะตกงานต่อไปข้างหน้า ว่ามีสภาพที่น่าสงสารและเวทนาอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> คุณธารินทร์ครับ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจนั้น ต้องพิจารณาเรื่องคนว่างงานด้วยนะครับ พิจารณาจากตัวเลขที่เป็นจริงด้วย ... เมื่อผมนำปัญหาและสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทางด้านการศึกษา สาธารณสุข และแรงงาน ยกตัวอย่างขึ้นมาให้เห็น เราจึงเห็นได้ชัดเจนว่า ท่านไม่ได้จริงจังที่จะแก้ไขปัญหา ไม่ได้จัดงบประมาณ จัดหาแผนงานอะไรมารองรับกับปัญหาความเดือดร้อนของคนเหล่านี้ (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 80)

(3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

รัฐมนตรีของกระทรวงการคลัง ผู้โต้ตอบข้อกล่าวหานี้คือ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ซึ่งนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลใช้ส่วนของการแจ้งหัวเรื่องทบทวนข้อกล่าวหาแล้วกล่าวว่า “ท่าน

ประธานครับ ประเด็นเท่าที่ผมจดแค่นี้ และผมไม่ตอบทุกประเด็น" (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 120) ประเด็นที่นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลเลือกตอบก็คือ ปัญหาแรงงาน ซึ่งนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลได้บรรยายสภาพภาวะการตกงานเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และเปรียบเทียบในลักษณะที่เป็นคำถามว่า ในปัจจุบันที่ขณะถูกกล่าวหาอยู่นั้น สภาพเศรษฐกิจดีขึ้นหรือเปล่า ดังคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ผมอยากจะเชิญท่านประธานว่า ลองให้พี่น้องประชาชนไทยกับท่านประธานย้อนหลัง หลับตานึกภาพว่า เมื่อก่อนที่พวกผมเข้ามา บ้านเมืองเป็นอย่างไร มันเวิ้งว้างว้าเหว่ แค่ไหน ตั้งแต่ ณ วันนั้น และลางหายนะข้างหน้า แต่บัดนี้ บ้านเมืองมันดีขึ้นหรือเปล่า มันดีขึ้นจากปี 2540 ณ วันนั้น ที่เข้ามาแล้วอะไรมันดีขึ้นมาบ้าง ซึ่งเราก็รู้อยู่แก่ใจ (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 80)

(4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ที่ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: -

ข้อกล่าวหาของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ในประเด็นนี้ ไม่มีหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม แต่นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐบรรยายว่า มีคนว่างงานมากกว่า 2,000,000 คน และบรรยายสภาพความเดือดร้อนของบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้น้ำหนักต่อข้อกล่าวหาของตน

ผลการวิเคราะห์ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นข้อกล่าวหาที่ผ่านเกณฑ์วัดความผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านข้อที่ 1 หรือเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล ถึงแม้ว่าข้อกล่าวหานี้ไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง เพราะเป็นข้อกล่าวหาว่ารัฐมนตรีไม่ปฏิบัติหรือละเลยการปฏิบัติ การที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่งก็ถือว่าเป็นการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลแล้ว

ส่วนข้อโต้ตอบการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ปรากฏว่าคำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลไม่ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน คำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ดังกล่าวเป็นการบรรยายสภาพสภาวการณ์การไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำของรัฐบาลชุดเดิม นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล อภิปรายเป็นทำนองคำถามว่า "บัดนี้บ้านเมืองมันดีขึ้นหรือเปล่า" ไม่ได้เป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาที่ว่า "นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน" แต่อย่างใด คำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ในประเด็นนี้ยังเป็นการโจมตีกลับไปที่รัฐบาลชุดเดิมอีกด้วย ซึ่งส่งผลให้นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล อภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

4) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน เช่นเดียวกับหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมา ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ หลักฐานสนับสนุนของหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมานั้น ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 แต่การการโต้ตอบข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ หลักฐานสนับสนุนนั้นดูราวกับว่าผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือ ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนไปแล้ว แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีมีจำนวน 3 ข้อ ขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาดังกล่าวนั้น ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลหรือไม่?[21]

---

[21]เกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล มีจำนวน 6 ข้อดังนี้

[1] กรณีที่หลักฐานสนับสนุนนั้น มี 2 หน้าที่คือ ทำหน้าที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่อยู่ในระดับสูงกว่า และยังทำหน้าที่เป็นข้อกล่าวหาซึ่งต้องการหลักฐานสนับสนุนย่อยอีกด้วย เมื่อหลักฐานสนับสนุนย่อยนั้น สมเหตุสมผล หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

[2] หลักฐานสนับสนุนนั้น ผู้กล่าวหา/ผู้โต้ตอบการกล่าวหา หรือบุคคลอื่นเห็นว่าสมเหตุสมผล หรือมีการบันทึกว่าเป็นข้อเท็จจริง หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวยอมรับได้

[3] หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับการรับรองจากการตรวจสอบที่เหมาะสม

[4] หลักฐานสนับสนุนนั้นได้รับความยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ

[5] หลักฐานสนับสนุนนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ

[6] หลักฐานสนับสนุนนั้นไม่เป็นเหตุผลวิบัติ

เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหา ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหา หรือ มีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือมีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" คณะรัฐมนตรี ผู้อภิปรายในประเด็นนี้ จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ตัวอย่าง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

(1) บริบทของสถานการณ์

ตัวอย่างนี้เป็นข้อกล่าวหาเดียวกันกับหัวข้อที่ผ่านมา แต่ผู้ที่โต้ตอบข้อกล่าวหาเป็นนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

(2) ข้อกล่าวหา

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ที่ว่า "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สาม: -

(3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

หลังจากนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลอภิปรายจบลงไปแล้ว นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ก็ลุกขึ้นมาโต้ตอบข้อกล่าวหาในหลายประเด็น สำหรับประเด็นเดียวกันนี้ นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์อภิปรายว่า รัฐบาลมีการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของคนจนถึง 8 ด้านใหญ่ คือ ด้านการช่วยเหลือแรงงานและการว่างงาน ด้านการช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจน ด้านการช่วยเหลือเด็กที่ยากจน ด้านการให้บริหารสาธารณสุข คนจน ด้านการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาชุมชนในเมือง ด้านการช่วยเหลือประชาชน ผู้มีรายได้น้อยให้กู้ยืมซื้อบ้าน ด้านการสนับสนุนกิจการเอส เอ็ม อี (SME) ทั้งหมด 8 ด้านด้วยกัน (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 144) โดยมิได้มีการขยายความในรายละเอียดแต่อย่างใด หลังจากนั้น นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ กล่าวว่าจะ

มอบเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไว้ให้กับประธานสภาฯ ไว้ เผื่อว่าจะมีใครสนใจ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> เพราะฉะนั้น ท่านจะกล่าวในลักษณะที่ท่านกล่าวมาไม่ได้เลยครับ ท่านนายแพทย์ภูมินทร์ครับ ถ้าหากท่านจะศึกษาตัวเลขงานและโครงการต่างๆ ท่านจะกล่าวว่า เราไม่สนใจ เราไม่ให้ความสำคัญ เราไม่ให้งบประมาณ เราไม่มีโครงการอะไรในการที่จะแก้ไขปัญหาทางด้านแรงงาน ทางด้านสาธารณสุข หรือไปทางด้านเกษตรไม่ได้ครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 145)

(4) ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของ นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ผู้วิจัยเห็นว่า ผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผล โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดประกอบการวิเคราะห์ดังนี้คือ

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีความตรงกันกับข้อกล่าวหา แต่ข้อกล่าวหาที่ว่า “นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน” ยังบ่งชี้โดยนัย (implicature) ที่ต้องการคำโต้ตอบข้อกล่าวหาที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ก็ควรจะอ่านเอกสารดังกล่าว หรือนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของคนจำนวน 8 ด้านใหญ่ๆ นั้นมาอภิปรายบ้าง ไม่ใช่อภิปรายเฉพาะหัวข้อโดยไม่อธิบายรายละเอียดแล้ว ก็นำเอกสารไปให้ประธานสภาฯ ซึ่งในระหว่างการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น จะมีผู้ใดไปอ่านเอกสารดังกล่าวได้ หรือเมื่ออ่านแล้วก็ไม่อาจจะทราบได้ว่า รัฐบาลได้กระทำตามแผนการนั้นจริงหรือไม่

5) หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาขัดแย้งซึ่งกันและกัน

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี ในลักษณะนี้ มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน เช่นเดียวกับหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมา ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ หลักฐานสนับสนุนของหัวข้อที่ 3) ที่ผ่านมานั้นไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 แต่การการโต้ตอบข้อกล่าวหาในหัวข้อนี้ หลักฐานสนับสนุนนั้นดูราวกับว่า ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 1 หรือผ่านเกณฑ์วัดความเกี่ยวเนื่องของหลักฐานสนับสนุนไปแล้ว แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีมีจำนวน 3 ข้อ ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์ว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาดังกล่าวนั้น ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือหลักฐานสนับสนุนมีความขัดแย้งกันเองหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหาหรือไม่?

ในการวิเคราะห์หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่จำเป็นที่ต้องให้หลักฐานสนับสนุนดังกล่าวผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 หรือผ่านเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของการใช้เหตุผลมาก่อน เพราะเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 2 กับข้อที่ 3 พัฒนามาจากหลักการของตรรกวิทยาเดียวกันที่ว่า "ข้ออ้างต้องเป็นความจริง"

เมื่อพบว่า หลักฐานสนับสนุนข้อโต้ตอบการกล่าวหาไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดีข้อที่ 3 หรือหลักฐานสนับสนุน มีความขัดแย้งกันเองหรือขัดแย้งกับข้อกล่าวหา ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ดูราวกับว่า มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาหรือ มีเจตนา ที่จะไม่ปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" จึงกลับกลายเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ไม่มีเจตนา โต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน หรือ มีเจตนา ที่จะปกปิดหรือบิดเบือน "ความจริง" คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้จึงอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ผลจากการศึกษาไม่พบว่ามีข้อโต้ตอบการกล่าวหาในลักษณะนี้

11.4.1.2.2 ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

ข้อโต้ตอบการกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ ข้อโต้ตอบการกล่าวหา ที่มีเจตนาที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็น "ความจริง" แก่สาธารณชน ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิเสธข้อกล่าวหา หรืออาจจะเป็นการยอมรับข้อกล่าวหาแต่ก็มีข้อแก้ตัวก็ได้ ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประการใหญ่ๆ ดังนี้คือ

1) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ปฏิเสธ ข้อกล่าวหา

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ ยอมรับ ข้อกล่าวหา

1) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ปฏิเสธข้อกล่าวหา

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ คณะรัฐมนตรีเห็นว่า ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่สมเหตุสมผลหรือไม่ถูกต้อง จึงปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวพร้อมกับนำหลักฐานสนับสนุนของตนมาอภิปรายชี้แจง ซึ่งผลการศึกษาก็พบว่า หลักฐานสนับสนุนของข้อโต้ตอบการกล่าวหามีความสมเหตุสมผล จึงส่งผลให้คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในประเด็นนี้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ปฏิเสธข้อกล่าวหา ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

(1) บริบทของสถานการณ์

-

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายกล่าวหาในประเด็นนี้ คือ นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่ โดยได้กล่าวหาไว้เมื่อวันศุกร์ที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ได้กล่าวหานายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ไว้ 3 ประเด็นหลักๆ ดังนี้คือ

- การบริหารงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง
- นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับบรรเทาความเดือดร้อนของคนจน
- นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้หนี้ของประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 3 ล้านล้านบาท

ข้อกล่าวหาที่ผู้วิจัยยกมาเป็นตัวอย่างในหัวข้อนี้คือ ข้อกล่าวหาที่ว่า “การบริหารงานของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง” โดยนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ มีหลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหานี้ 2 ประการคือ การใช้นโยบายค่าเงินบาทแข็งกับการใช้นโยบายดอกเบี้ยต่ำ

หลักฐานสนับสนุนประการแรก นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ อภิปรายว่า การที่รัฐบาลกำหนดให้เงินบาทแข็งตัวเป็นนโยบายที่ผิดพลาด ถ้ารัฐบาลใช้นโยบายค่าเงินบาทอ่อนตัว จะทำให้เกิดผลดีแก่ภาคการผลิตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ภาคการท่องเที่ยว และภาคเกษตร เช่น เกษตรกรผู้ผลิต ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา และกุ้งกุลาดำ เป็นต้น การที่รัฐบาลใช้นโยบายเงินบาทแข็งนั้น ทั้งๆ ที่การส่งออกในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยส่งสินค้าออกได้มากกว่าปีที่ผ่านมา แต่จำนวนเงินที่ได้กลับลดลงกว่าแสนล้านบาท นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ได้สรุปข้อกล่าวหานี้ไว้ดังนี้

> ผมเชื่อว่าเม็ดเงินเหล่านี้ จะกระจายอยู่ในมือของเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนาครับ แสนกว่าบาทนี้ จะตกไปอยู่ในเมื่อของเกษตรกรชาวไร่ชาวนา แสนกว่าล้านบาทนี้ จะตกไปอยู่ในมือของกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว แสนกว่าล้านบาทนี้จะกระจายไปอยู่ในอุตสาหกรรมภาคต่างๆ ซึ่งได้รับประโยชน์จากการส่งออก แต่ท่านไม่เห็นตรงนี้ครับ นี่คือข้อกล่าวหาอันหนึ่งที่ผมกล่าวหาว่า ท่านทำให้คนไทยเรานั้นต้องมีรายได้ที่ลดลง (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 71)

หลักฐานสนับสนุนประการที่สอง นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ อภิปรายว่า บัญชีเงินฝากธนาคารของประชาชนรวมทั้งหมด มีประมาณ 48 ล้านบัญชี เป็นจำนวนเงินมากกว่า 5 ล้านล้านบาท นโยบายของรัฐบาลที่ลดอัตราดอกเบี้ยลงประมาณร้อยละ 10 ทำให้รายได้ของเงินออม

ของผู้สูงอายุ กองทุน และมูลนิธิต่างๆ ลดลงไปอีกประมาณ 5 แสนล้านบาท ความผิดพลาดของนโยบายทั้ง 2 ประการนั้น ทำให้รายได้ของคนไทยลดลงไปประมาณ 6 แสนล้านบาท (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 72)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

นายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้โต้ตอบข้อกล่าวหาในประเด็นนี้ โดยนายพิสิฐ ลี้อาธรรมโต้แย้งว่า เรื่องอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกดอกเบี้ยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ และก็ไม่ได้เป็นไปดังข้อกล่าวหา คำอภิปรายบางส่วนของนายพิสิฐ ลี้อาธรรมในช่วงเริ่มต้นมีดังนี้

> ผมได้พิจารณาข้อคิดเห็นนั้นแล้วนะครับ ก็เห็นว่า สิ่งที่คุณหมอคิด แท้ที่จริงแล้วไม่ได้ง่ายอย่างนั้น ผมก็มีเหตุผล แล้วก็มีข้อมูลหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่ปรากฏในประเทศไทยว่า การที่อัตราแลกเปลี่ยนได้อ่อนตัวลง โดย เฉพาะในปี 1997 หรือปี 2540 นั้น ให้ผลอย่างที่คุณหมอว่าหรือไม่ และในทางกลับกัน นโยบายอัตตาแลกเปลี่ยนที่ได้เกิดขึ้นในขณะนี้ ได้เป็นอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยของเรานะครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 133)

นายพิสิฐ ลี้อาธรรม กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราคือ สภาวะเศรษฐกิจพื้นฐานของแต่ละประเทศ ความต้องการของผู้กำหนดนโยบายเป็นปัจจัยเสริมเท่านั้น อัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมควรเป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพ การกำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนอ่อนตัวลงไปอย่างไม่เป็นธรรมชาติมีผลเสียหลายประการ เช่น

-ในปี พ.ศ. 2540 เมื่อค่าเงินบาทลดจาก 26 ต่อดอลลาร์สหรัฐเป็น 40 ต่อดอลลาร์สหรัฐ ดัชนีราคาผู้บริโภคสูงขึ้นถึงร้อยละ 8 ส่วนดัชนีราคาผู้ผลิต (WPI) สูงขึ้นประมาณร้อยละ 20

- เรื่องของอัตราแลกเปลี่ยน จะพิจารณาเฉพาะ การส่งสินค้าออกอย่างเดียวไม่ได้ เพราะผู้ประกอบการก็ต้องนำเข้าสินค้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ต้องใช้จ่ายเงินสูงขึ้นด้วย เช่น เกษตรกรก็ต้องซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่าผู้ซื้อสินค้าต่างประเทศยังบีบบังคับให้ผู้ส่งออกลดราคาสินค้าเป็นดอลลาร์ด้วยเมื่อพบว่าประเทศไทยมีการลดค่าเงินลง

นายพิสิฐ ลี้อาธรรม สรุปเฉพาะประเด็นเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนว่า การที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวแล้วจะมีผลดีต่อภาคเกษตรกรนั้น ยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน เพราะในปี พ.ศ. 2540 ค่าเงิน

บาทของไทยอ่อนมาก แต่การส่งออกก็ไม่ได้สูงขึ้นกลับลดลง ส่วนในปี พ.ศ. 2542 ค่าเงินบาทแข็งขึ้นและมีเสถียรภาพการส่งออกกลับได้ผลตามเป้าหมาย (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 133-138)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยนั้น นายพิสิฐ ลี้อาธรรม กล่าวว่า อัตราดอกเบี้ยก็เป็นไปตามกลไกตลาดเช่นเดียวกัน การที่ดอกเบี้ยในปี พ.ศ. 2540 สูงขึ้นอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 20-25 ในตลาดเงินอินเตอร์แบงก์ (interbank) ก็เป็นผลมาจากสภาวะความไม่นิ่งของระบบสถาบันการเงิน ส่วนในปี พ.ศ. 2542 การที่ดอกเบี้ยลดลงจากร้อยละ 15 เหลือร้อยละ 8 ก็เพราะอัตราเงินเฟ้อลดลงจากร้อยละ 8 เหลือร้อยละ 0

สำหรับเงินฝากจำนวน 5 ล้านล้านบาทนั้น ประมาณ 3 ใน 4 เป็นบัญชีเงินฝากที่มีเงินในบัญชีเกินกว่า 1 ล้านบาท ประมาณร้อยละ 40 ของบัญชีเงินฝากทั้งหมดเป็นบัญชีที่มีเงินฝากในบัญชีตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป ดังนั้น การที่นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ กล่าวว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะทำให้คนยากคนจนมีรายได้เพิ่มขึ้นจึงมีความคลาดเคลื่อน (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 140-141)

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: การบริหารงานของ นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: นโยบายเงินบาทแข็งตัวเป็นนโยบายที่ผิดพลาด

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: การลดอัตราดอกเบี้ยเป็นนโยบายที่ผิดพลาด

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “การบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ทำให้คนไทยมีรายได้ลดลง” ผู้วิจัยเห็นว่าข้อกล่าวหานี้ เป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ เมื่อมีปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจเกิดขึ้น การบริหารงานของรัฐบาลควรจะทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่น้อยไปกว่าเดิม ถ้าการบริหารงานแล้วทำให้รายได้ของประชาชนลดลง ก็ถือได้ว่า คณะรัฐบาลขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability)

สำหรับ หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านทั้ง 2 ประการนั้นจะวิเคราะห์พร้อมๆ กันไปกับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ที่ว่า "นโยบายเงินบาทแข็งตัวเป็นนโยบายที่ผิดพลาด" กับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายพิสิฐ ลี้อาธรรมที่ว่า "ปัจจัยสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา คือ สภาวะเศรษฐกิจพื้นฐานของแต่ละประเทศ ความต้องการของผู้กำหนดนโยบายเป็นปัจจัยเสริมเท่านั้น อัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมควรเป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพ" ผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม มีความสมเหตุสมผลมากกว่า เพราะรัฐบาลนั้นไม่สามารถควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนได้อย่างที่ตามที่ใจต้องการ รัฐบาลสามารถแทรกแซงได้บ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ถ้ารัฐบาลสามารถควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราได้ตามความต้องการ รัฐบาลที่มี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรีก็คงไม่ต้อง "ลอยตัว" ค่าของเงินบาท

เมื่อเปรียบเทียบหลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ที่ว่า "การลดอัตราดอกเบี้ยเป็นนโยบายที่ผิดพลาด" กับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม ที่ว่า "อัตราดอกเบี้ยก็เป็นไปตามกลไกตลาดเช่นเดียวกัน" ผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม มีความสมเหตุสมผลมากกว่า เพราะรัฐบาลก็ไม่สามารถควบคุมอัตราดอกเบี้ยตามความต้องการได้เช่นเดียวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยสรุป เมื่อวิเคราะห์คำอภิปรายทั้งหมดในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้เหตุผลของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม์มีความสมเหตุสมผลกว่าการใช้เหตุผลของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ

<u>ตัวอย่างที่ 2</u> คณะรัฐบาลใช้อำนาจแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

<u>1) บริบทของสถานการณ์</u>

ข้อกล่าวหาประเด็นนี้เกี่ยวพันกับคดี เจ้าพนักงานของรัฐ "มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการทำสัญญาขายยางธรรมชาติ ตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพาราทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2536" ซึ่งนายชัชวาลย์ สุกิจจวณิช ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ต้องสงสัย โดยคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้รับเรื่องร้องเรียนนี้มาตั้งวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2538

<u>2) ข้อกล่าวหา</u>

ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ คือ นายชิงชัย มงคลธรรม ส.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์ พรรคความหวังใหม่ ซึ่งตั้งข้อกล่าวหากับรัฐบาลว่าได้ใช้อำนาจของรัฐบาลเข้าแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. โดยนายชิงชัย มงคลธรรม มีหลักฐานสนับสนุน 2 ประการซึ่งต่อเนื่องกัน คือ หลักฐานสนับสนุนประการแรก คือ รัฐบาลใช้อำนาจให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ป.ป.ป. ส่วนหลักฐานสนับสนุนประการที่สอง คือ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ชุดใหม่เปลี่ยนแปลงมติการทุจริตในองค์การสวนยางเมื่อปี พ.ศ. 2535 ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำให้ผลของคำวินิจฉัยนั้นเปลี่ยนไป นี่แหละสำคัญนัก คำวินิจฉัยยุติเรื่องนี้ของคณะกรรมการชุดใหม่นี่แหละครับ เป็นเท็จครับ ผมจะยืนยันกับท่านว่า ผมจะไปกล่าวโทษคณะบุคคลด้วย คณะกรรมการชุดนี้ด้วย และ สตง. ด้วย มันร่วมกันเป็นขบวน เอกสารระบุอย่างนั้นเยอะ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 195)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

คณะรัฐมนตรี ผู้โต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรม คือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อภิปรายว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังไม่ได้มีการลงมติในประเด็นดังกล่าวแต่อย่างใด สำหรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็ไม่เกี่ยวกับรัฐบาลแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะนายชัชวาลย์ สุกิจจวณิช เห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. บางคนไม่มีความเป็นกลางจึงร้องทุกข์ขึ้นไป ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ประเด็นสำคัญก็คือว่า ที่ท่านสมาชิกได้เข้าใจว่า มีการลงมติของคณะกรรมการที่ชี้ว่าเรื่องนี้ได้มีความผิดแล้วเป็นที่ไม่พอใจจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการคงจะไม่ใช่ เพราะว่ายังไม่ได้มีการลงมติในเรื่องนี้ แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ... สืบเนื่องมาจากการร้องเรียนของนายชัชวาลย์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำเนินการสอบสวนในเรื่องนี้ ระหว่างที่ยังอยู่ในการสอบสวนนั้นเอง ยังไม่ได้มีการลงมติแต่ประการใด การตัดสินใจในการตั้งอนุกรรมการขึ้นมาก็เป็นไปโดยมติของคณะกรรมการ ป.ป.ป. (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 195)

หลังจากที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อภิปรายจบลงไปแล้ว นายชิงชัย มงคลธรรมก็ได้ทำสิ่งที่แปลกประหลาด กล่าวคือ ได้ใช้สิทธิพาดพิงแล้วอภิปรายยอมรับว่า คำอภิปรายของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะถูกต้อง “ถูกต้องตามที่ท่านพูดนะครับ เขายังไม่ได้มีมติหรอกครับ ... ฉบับนี้แหละครับ มันยังไม่ได้เป็นมติ แต่มันมีความเห็น จากการดูเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีมากมายมหาศาล มีถึง 50 แฟ้มครับ” (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 196) ที่ว่าแปลกประหลาดก็เพราะ นายชิงชัย มงคลธรรม เพิ่งอภิปรายไปว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. ชุดดังกล่าวมีมติออกมาแล้ว แล้วมติของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ก็เป็นเท็จ ซึ่งคำอภิปรายของนายชิงชัย มงคลธรรมระบุว่าจะฟ้องร้องกล่าวโทษคณะกรรมการ ป.ป.ป. อีกด้วย

4) ผลการวิเคราะห์

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า “คณะรัฐบาลใช้อำนาจแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป.” มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐบาลไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: คณะรัฐบาลใช้อำนาจแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป.

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: รัฐบาลใช้อำนาจให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ป.ป.ป.

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: คณะกรรมการ ป.ป.ป. ชุดใหม่เปลี่ยนแปลงมติการทุจริตในองค์การสวนยาง

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า “คณะรัฐบาลใช้อำนาจแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ป.” ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล เพราะ คณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นหน่วยงานอิสระ ซึ่งรัฐบาลไม่ควรแทรกแซงด้วยประการใดๆ ยิ่งในกรณีของข้อกล่าวหานั้น รัฐบาลแทรกแซงเพื่อช่วยข้าราชการที่ทุจริต ดังนั้น ก็ถือได้ว่าคณะรัฐบาลขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability)

สำหรับ หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สองของ ส.ส. ฝ่ายค้านทั้ง 2 ประการนั้นจะวิเคราะห์พร้อมๆ กันไปกับข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรี

เนื่องจาก เมื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โต้ตอบข้อกล่าวหาว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. “ยังไม่ได้มีการลงมติแต่ประการใด” ในประเด็นนี้แต่ประการใด นายชิงชัย มงคลธรรม ได้ลุกขึ้นมาอภิปรายยอมรับว่าเป็น “ความจริง” คำอภิปรายของนายชิงชัย มงคลธรรมจึงขัดแย้งกันเอง ดังนั้น การโต้ตอบข้อกล่าวหาโดยการปฏิเสธข้อกล่าวหาของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงสมเหตุสมผลการอภิปรายของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในประเด็นนี้จะเป็นการปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

2) ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ยอมรับข้อกล่าวหา

การโต้ตอบข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ก็คือ คณะรัฐมนตรีเห็นว่าข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านเป็นข้อกล่าวหาที่สมเหตุสมผลหรือถูกต้อง แต่ความบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นเรื่องปกติของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว จะไม่ได้ผลตามที่คาดหวังไว้อย่างสมบูรณ์ จะต้องมีอุปสรรคจากการปฏิบัติงานตามนโยบายสาธารณะ

เหล่านั้นบ้าง คณะรัฐมนตรีจึงหาหลักฐานมาสนับสนุนว่า ผลการปฏิบัติงานเกิดความบกพร่องขึ้นด้วยสาเหตุใด ซึ่งในงานวิจัยนี้เห็นว่าเป็นการหาข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่ยอมรับข้อกล่าวหาและมีการแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ดังนี้

ตัวอย่างที่ พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตากทำผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง

ด้วยเหตุผลเดียวกับหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) บริบทของสถานการณ์

-

2) ข้อกล่าวหา

ส.ส. ฝ่ายค้าน ผู้กล่าวหาในประเด็นนี้ คือ นายชิงชัย มงคลธรรม ซึ่งตั้งข้อกล่าวหากับรัฐบาลว่า พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตากทำผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง โดยนายชิงชัย มงคลธรรม มีหลักฐานสนับสนุน คือ พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ รับชาวม้งที่ไม่มีสัญชาติไทย เข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เป็นจำนวน 1,035 คน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ความผิดชัดเจน ผิดต่อพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ... นี่คือคนต่างด้าวที่มี 1,035 คน กำลังตรวจสอบอยู่ขณะนี้ อยู่ที่อำเภอพบพระ แล้วมีชื่อในทะเบียนสมาชิกพรรค ประชาธิปัตย์ นี่อย่างไร ครับ การรับรองต่างๆ มีหมด เอกสารในนี้ ผมไม่ได้เอาไปให้ใคร อย่ามาขอผมให้เสียเวลา ต้องไปที่ กกต. ต้องไปที่ศาล ผิดถูกไปว่ากันที่นั่น (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 156)

3) ข้อโต้ตอบการกล่าวหา

คณะรัฐมนตรี ผู้โต้ตอบข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรม คือ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งนายบัญญัติ บรรทัดฐานอภิปรายยอมรับว่าข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรมเป็น “ความจริง” แต่ “ก็มีการลบชื่อท่านสมาชิกเหล่านั้นออกไปจากทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 162) อย่างไรก็ดี นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ก็พยายามหาข้อแก้ตัว (finding the good reason) โดยนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เห็นว่า “กระผมไม่ได้คิดว่า เรื่องเหล่านี้ จะเป็นเรื่องคอขาดบาดตายที่จะนำมากล่าวหากัน” หรือเป็นเรื่องเล็กที่ไม่ควร “พยายามทำให้แลดูเป็นเรื่องใหญ่โตร้ายแรง” (รายงานการประชุมฯ,

2542 ง, น. 162, 164) ซึ่งก็สอดคล้องกับคำอภิปรายของนายชวน หลีกภัย ซึ่งยอมรับว่าการกระทำดังข้อกล่าวหาของนายชิงชัย มงคลธรรม นั้น เป็นความบกพร่องของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็หาข้อแก้ตัวว่า "ความจริงเรื่องสมาชิกที่อำเภอพบพระนี้ ไม่ได้เป็นสาระสำหรับการอภิปรายในที่นี้เลย" (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 167)

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ที่ว่า "พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตากทำผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง" มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหาชั้นสูงสุด: รัฐบาลไม่สมควรบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก/ข้อกล่าวหา: พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตากทำผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ รับชาวม้งที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เป็นจำนวน 1,035 คน

ผลการวิเคราะห์ ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ว่า "พรรคประชาธิปัตย์ สาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตากทำผิดต่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง" ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาลเพราะประเด็นนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองของพรรคแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล ถ้าพรรคแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล ผู้ซึ่งจะใช้บังคับกฎหมายแต่กระทำผิดกฎหมายเสียเอง ก็ถือได้ว่าคณะรัฐบาลขาดความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability)

อย่างไรก็ดี ในเมื่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ผู้เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองหัวหน้าพรรคฯ ออกมายอมรับข้อกล่าวหา ก็ถือได้ว่า เป็นการอภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน การที่ผู้อภิปรายทั้ง 2 ท่าน พยายามหาข้อแก้ตัวให้กับการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่พรรคสาขาอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยเห็นว่า เป็น "ความจริง" ที่ยอมรับได้ เพราะเป็นธรรมชาติของนักการเมืองประการหนึ่ง

โดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในแต่ละข้อกล่าวหา-ข้อโต้ตอบการกล่าวหาแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ความสมเหตุสมผลของข้อโต้ตอบการกล่าวหามีปริมาณมากกว่าความสมเหตุสมผลของข้อกล่าวหา หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีเสนอความจริงทางตรรกวิทยาได้มากกว่าคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ อย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

การที่ผลของการศึกษาสรุปออกมาเป็นเช่นนี้ ก็เป็นเพราะว่า ข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านเกือบทั้งหมดนั้น เป็นประเด็นหรือเป็นเรื่องราวที่คณะรัฐมนตรีได้โต้ตอบ อธิบาย ชี้แจง

มาแล้วเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ เป็นเรื่องที่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมากล่าวหาไปแล้วเมื่อการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 44 เมื่อเดือนมกราคมปีเดียวกันนี้บ้าง เป็นเรื่องที่ ส.ส. ฝ่ายค้านเคยนำมาตั้งเป็นกระทู้ถามบ้าง เป็นเรื่องอื้อฉาวที่โต้ตอบกันผ่านสื่อมวลชนมาแล้วก่อนการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้บ้าง และประการสุดท้าย ข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ ส.ส. ฝ่ายค้านใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็อ่านหนังสือพิมพ์เหล่านั้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น การโต้ตอบข้อกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีจึงเป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาที่มีข้อมูลจำนวนหนึ่งรองรับ ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีได้โต้ตอบข้อกล่าวหาโดยใช้ข้อมูลจาก "รายงานเปิดสมุดปกขาวกรุงไทยโต้ข้อข้องใจฝ่ายค้าน" ของธนาคารกรุงไทยฯ เป็นหลักในการโต้ตอบข้อกล่าวหา สมุดปกขาวของธนาคารกรุงไทยฯ นั้น นายสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ นำมาเผยแพร่ก่อนการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ 1 วัน

สำหรับวัตถุประสงค์ของข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการทำลายความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาล เพื่อที่จะให้ฝ่ายของตนมีโอกาสเข้าไปบริหารราชการแผ่นดินแทนบ้างเท่านั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของ ส.ส. ฝ่ายค้านนั้น มีทั้งระยะสั้นระยะยาว กล่าวคือ ถ้าการโน้มน้าวของ ส.ส. ฝ่ายค้านสำเร็จ เช่น พรรคชาติไทยกับพรรคชาติพัฒนาตัดสินใจงดออกเสียงไว้วางใจคณะรัฐบาล หรือถอนตัวออกจากพรรคร่วมรัฐบาล ส.ส. ฝ่ายค้านก็อาจจะมีโอกาสเป็นรัฐบาลได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ถ้า ส.ส. ฝ่ายค้านโน้มน้าวใจพรรคร่วมรัฐบาลไม่สำเร็จ ก็เป็นการวางแผนในระยะยาวต่อไป ดังนั้น ข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ จึงนำมาเหตุการณ์ทางการเมืองซึ่งเกิดขึ้นจริง แต่นำมาตีความและกล่าวหาด้วย "ความไม่จริง" ข้อกล่าวหาบ้างเรื่องบางประเด็นซึ่งเป็นความบกพร่องของการบริหารงานของรัฐบาลจริง ซึ่งมีผลเสียหายไม่มากนัก ส.ส. ฝ่ายค้านก็ต่อเติมเสริมให้เป็นผลเสียหายที่ร้ายแรงขึ้น จนทำให้เป็นการใช้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลไป ก็มีเป็นจำนวนไม่น้อย

แต่อย่างไรก็ดี การที่จะวิเคราะห์ในภาพรวมทั้งหมดว่า ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรี ฝ่ายใดปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบมากกว่ากัน ยังมีปัจจัยอื่นอีกจำนวนหนึ่งซึ่งจะต้องนำมาร่วมในการวิเคราะห์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. อีก 2 ข้อ ที่จะต้องวิเคราะห์กันต่อไป ซึ่งก็คือ คำอภิปรายเป็น "ความจริง" หรือไม่? กับ คำอภิปรายละเมิดระเบียบข้อบังคับหรือไม่?

11.4.2 คำอภิปรายกับ "ความจริง"

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความผิดที่ร้ายแรงถึงขั้นเป็น "อนันตริยกรรมของนักการเมือง" (the ultimate sin for politician) ก็คือ การโกหกในสภาฯ (Turnor, online, 2004) แต่คำอภิปราย

ในสภาฯ ของไทย ดูเหมือนว่าการโกหกจะเป็นที่ยอมรับกันในของนักการเมืองบางกลุ่มบางพวก ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านมา อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการพูดหรือการอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ในสภาฯ เป็นการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ถึงขั้นอุกฤษฏ์ หรือเป็นอนันตริยกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกันกับหลักปฏิบัติของรัฐสภาอังกฤษ ในการวิเคราะห์ว่า คำอภิปรายใดเป็น “ความจริง” หรือไม่? ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้วยเกณฑ์วัดความยอมรับได้ของ “ความจริง” จำนวน 6 ข้อ[22]

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อย่อยตามประเภทของ ส.ส. ที่ทำหน้าที่อภิปรายในสภาฯ ดังนี้คือ

11.4.2.1 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

11.4.2.2 คำอภิปรายของคณะรัฐบาล

11.4.2.1 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

ผลการศึกษาพบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” ของ ส.ส. ฝ่ายค้านมีเป็นจำนวนมาก มีทั้งคำอภิปรายที่ไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ และคำอภิปรายที่มีเหตุการณ์การเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความกล่าวหาโดยเป็น “ความไม่จริง” ซึ่งผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

1) คำอภิปรายที่ไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ

2) มีเหตุการณ์การเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความกล่าวหาโดยเป็น “ความไม่จริง”

1) คำอภิปรายที่ไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายที่ไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับเป็นบางตัวอย่างเท่านั้น เพราะเห็นว่า คำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” นั้น ไม่ควรจะมีในในรัฐสภาของประเทศไทย ไม่ว่า

---

[22]เกณฑ์วัดความยอมรับได้ของ “ความจริง” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) คำอภิปรายนั้น ผู้กล่าวหา/ผู้โต้ตอบการกล่าวหาหรือบุคคลอื่นเห็นว่าสมเหตุสมผล หรือมีการบันทึกว่าเป็นข้อเท็จจริง

2) คำอภิปรายนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันมาก่อนหน้านี้แล้ว

3) คำอภิปรายนั้นเป็นความรู้สามัญโดยทั่วไป

4) คำอภิปรายนั้นได้รับการรับรองจากการตรวจสอบที่เหมาะสม

5) คำอภิปรายนั้นได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ

6) คำอภิปรายนั้นยังไม่มีใครไม่ยอมรับ

จะถือตามมาตรฐานของรัฐสภาของอังกฤษ หรือตามระบบศีลธรรมของศาสนาใดๆ หรือระบบจริยธรรมระบบใดก็ตาม ตัวอย่างดังกล่าวนี้ นอกจากจะสามารถตัวแทน (representative) ที่อธิบายปรากฏการณ์การอภิปรายด้วย "ความไม่จริง" ของ ส.ส. ฝ่ายค้านได้เป็นอย่างดี แล้วยังเป็นสิ่งยืนยันได้อีกว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ

ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 หลังจากที่ นายกุเทพ ใสกระจ่าง ส.ส. จังหวัดศรีษะเกษ พรรคความหวังใหม่ได้อภิปรายกล่าวหานายกรัฐมนตรีและนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์แล้ว คณะรัฐมนตรีก็ลุกขึ้นมาโต้ตอบข้อกล่าวหา เมื่อนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์กับนายกรัฐมนตรีอภิปรายจบแล้ว พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธได้ลุกขึ้นมากล่าวหานายกรัฐมนตรี นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แต่ละคนอย่างสั้นๆ คำอภิปรายที่มีต่อนายสุรินทร์ พิศสุวรรณมีเพียงสั้นๆ ว่า

> มีชื่อท่านอยู่ในเทปที่อยู่ในมือของคนต่างชาติว่า ท่านได้รู้จักกับคนคนหนึ่ง เวลานี้หลบมาอยู่ในเมืองไทย รัฐบาลทหารศาลทหารของกัมพูชาส่วนหมายจับมาแล้ว ผมเป็นห่วงท่านใจจะขาดครับเวลานี้ ท่านไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยผมรู้[23] ... อันนี้ไม่ใช่ความผิดของท่าน (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 140)

ถึงแม้ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธจะกล่าวว่า ไม่ใช่ความผิดของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณที่มีชื่ออยู่ในเทปดังกล่าว เพราะนายสุรินทร์ พิศสุวรรณไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย แต่เมื่อนายสุรินทร์ พิศสุวรรณมีโอกาสอภิปรายโต้ตอบในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายสุรินทร์ พิศสุวรรณจึงต้องการหารายละเอียดเพิ่มเติม เพราะเห็นว่าเรื่องดังกล่าวนี้ "กระทบกับความเชื่อถือของกระผม กระทบกับความเชื่อถือของรัฐบาล" (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 21) เมื่อนายสุรินทร์ พิศสุวรรณอภิปรายจบแล้ว พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธก็อภิปรายโต้ตอบปฏิเสธว่า ไม่ได้กล่าวหาไปที่กระทรวงการต่างประเทศ แต่ต้องการกล่าวหาไปที่กระทรวงมหาดไทยดังนี้ "กลับมาเรื่องเทป เทปม้วนนี้มาจากการปฏิบัติการเจาะลึกเป็นสิบๆ ปี และความเป็นจริงท่านรัฐมนตรีครับ ไปเปิดเทปดู ผมไม่ได้พูดถึงเรื่องกระทรวงการต่างประเทศแม้แต่น้อย ผมอภิปรายท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย" (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 25)

---

[23]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

นอกจากนั้น พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธยังอภิปรายต่อไปว่า นายจอนนี่หัวหน้ากลุ่มที่บุกยึดสถานทูตพม่านั้นมีความผูกพันกับนายโอซามา บินลาเดน คนของนายบินลาเดนเป็นคนให้อาวุธที่ใช้บุกยึดสถานทูตพม่ากับพวกของนายจอนนี่ นอกจากนั้นแล้ว เหตุการณ์ไฟไหม้คลังน้ำมันไทยออยล์เมื่อวันที่ 1-2 ธันวาคมที่ผ่านมาก็เป็นการปฏิบัติการของคนกลุ่มนี้ (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 25-27)

คำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นคำอภิปรายที่เป็น "ความไม่จริง" ทั้งหมด และไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ ประเด็นที่เกี่ยวกับนายบินลาเดนนี้ หน่วยงานข่าวกรองของประเทศตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็นความจริงแต่ประการใด (มติชน, 2542ช, น. 1, 23) คำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธในประเด็นนี้ ประสงค์ สุ่นศิริ (2542ก, น.3) กล่าวสั้นๆ อย่างได้ใจความว่า "เลอะเทอะสุดๆ ไม่รู้ว่ากินยาผิดอะไรเข้าไป"

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง

ในวันศุกร์ที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงได้อภิปรายไว้ส่วนหนึ่งว่า นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีน่าจะถูกบุคคลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจัดฉากให้ไปยืนถ่ายรูปหมู่ที่บริเวณหน้าบ้านหลังหนึ่ง ผู้ที่มีรูปปรากฏอยู่ในภาพถ่ายคนหนึ่งนั้น คือ นายบรรเจิด ธีรเวช ซึ่งเป็นพ่อบุญธรรมของนายสุรชัย เงินทองฟูหรือบังรอน ผู้ต้องหาคดียาเสพติดที่กำลังหลบหนีออกนอกประเทศ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงได้บรรยายว่า ผู้ที่ในภาพดังกล่าวว่าเป็นใครบ้างดังนี้ "ซ้ายมือสุด ดอกเตอร์ธีระ ธีระเวทย์เป็นประธานโรงเรียนสีขาวต่อต้านยาเสพย์ติด คนที่ 2 ก็คือ บรรเจิด ธีระเวทย์ บิดาบุญธรรมของบังรอน สุภาพสตรีในภาพรัชดา ถูกจับแล้วครับ เรื่องยาบ้าไปยืนถ่ายที่บ้านทรงไทยหลังหนึ่งของนักการเมือง" (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 213)

ต่อคำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงนั้น นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกมาขอใช้สิทธิพาดพิงว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุลเองเป็นประธานคณะกรรมการของโครงการโรงเรียนสีขาว ไม่ใช่ดอกเตอร์ธีระ ธีรเวทย์ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ผมอยากจะขอกราบเรียนชี้แจง ต่อคำอภิปรายของ ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง เมื่อคืนนี้ ที่พูดถึงดอกเตอร์ธีระ ธีรเวทย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มกระบวนการค้ายาของกลุ่มบังรอน โดยอ้างว่า ดอกเตอร์ธีระ ธีรเวช เป็นประธานคณะกรรมการของโครงการ โรงเรียนสีขาว ผมอยากจะกราบเรียนครับ ในเรื่องนี้ข้อเท็จจริงแล้ว ดอกเตอร์ธีระ ธีรเวทย์ ไม่ได้เป็นประธานคณะกรรมการครับ ผมเองเป็นครับประธานคณะกรรมการ (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 171)

คำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงส่วนนี้ มิได้ต้องการตั้งข้อกล่าวหาไปที่นายกรัฐมนตรีโดยตรง เพียงแต่พยายามชี้แจงว่าถูกผู้ใต้บังคับบัญชาจัดฉากให้ไปถ่ายรูปกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนายสุรชัย เงินทองฟู ซึ่ง ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงก็จะบ่งชี้โดยนัย (implicature) ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีผู้จัดฉากนั้น มีส่วนเกี่ยวพันกับขบวนค้ายาเสพติด แต่การที่ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงอภิปรายเลยเถิดไปว่า “ดอกเตอร์ธีระ ธีระเวทย์เป็นประธานโรงเรียนสีขาว” ซึ่งเป็นโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพย์ติดในโรงเรียนนั้น น่าจะต้องการที่จะเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือคำอภิปรายของตน ซึ่งก็น่าจะได้ผลพอสมควร เพราะหนังสือพิมพ์มติชนรายวันกับไทยรัฐนำไปเป็นข่าวพาดหัวข่าวยักษ์ว่า “เฉลิมโชว์รูปเด็ด ชวน-พ่อ 'บังรอน”’(มติชนรายวัน, 2542ง, น.1), “ดูรูปคู่พ่อบังรอน ชวนอึ้ง พลิ้ว-นึกไม่ออก”(ไทยรัฐ, 2542ฆ, น.1) แต่อย่างไรก็ดี การที่ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงอภิปรายว่า “ดอกเตอร์ธีระ ธีระเวทย์เป็นประธานโรงเรียนสีขาว” นั้น เป็นคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” โดยไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ

ตัวอย่างที่ 3 คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ

ขณะที่นายอดิศร เพียงเกษ กำลังอภิปรายกล่าวหา พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์เกี่ยวกับคดีบ้าน 3 หลังที่จังหวัดกาญจนบุรี นายอดิศร เพียงเกษ ได้อภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ว่านายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ บุตรชายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์กำลังจะแต่งงานกับ น.ส. ปาจรีย์ เวสสบุตร เจ้าของบ้านหลังหนึ่งในจำนวนบ้าน 3 หลัง ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ท่านประธานครับ สัมพันธ์เครือญาติ ว่าที่ร้อยตรีใหม่ๆ ที่เข้าไปที่ท่านผู้นำฝ่ายค้านฯ ได้อภิปรายเมื่อเช้านี้ จบจากประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาผมไม่อยากพูด เป็นเรื่องส่วนตัว ผมเห็นแก่อนาคตเด็กครับ แต่ลูกพ่อใหญ่สี แม่ใหญ่จันทราผมไม่มีโอกาสได้เขาครับ จบวิทยาศาสตร์บัณฑิตไม่โอกาสเพราะไม่ใช่นามสกุล ขจรประศาสน์ ศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์กำลังอยู่ในความรัก ข่าวชัดเจน ว่าจะแต่งงานกับปาจรีย์ เวสสบุตรครับ รักกันก็ไม่ว่าครับ มีความก็ว่ากันไป เกี่ยวโยงกันอย่างนี้ท่านประธาน (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 254)

ต่อคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษนั้น พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์โต้ตอบกลับว่าลูกชายของตนไม่ได้รู้จักกับนางสาวปาจรีย์ เวสสบุตรแต่ประการใด และอายุก็คงจะน้อยกว่ากันมาก “เลอะไปใหญ่เลยนะ คุณอดิศร ลูกชายของผม ไม่รู้จักเลยนะครับ และเขาก็คงแก่กว่าลูกชายของผมด้วย ลูกชายของผมคงไม่แต่งงานกับคนอายุมากๆ หรอกนะครับ คุณอดิศรนี่ ปั้นน้ำเป็นตัวตลอดเลย เอาหลักฐานเท็จมาโชว์ให้ประชาชนหลงเชื่อ” (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 316)

คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ ในส่วนนี้ ก็น่าจะเป็นการอภิปรายเลยเถิดไปเพื่อที่จะพยายามเพิ่มน้ำหนักให้กับความน่าเชื่อถือของคำอภิปรายของตน เช่นเดียวกันกับคำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงในตัวอย่างที่ผ่านมา

คำอภิปรายที่เป็น "ความไม่จริง" ของ ส.ส. ฝ่ายค้านนี้ มีเป็นจำนวนมากซึ่งก็สันนิษฐานได้ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ได้ศึกษาค้นคว้าประเด็นที่จะกล่าวหาอย่างละเอียด เพราะถ้ามีการศึกษาอย่างละเอียดและถี่ถ้วนแล้ว "ความไม่จริง" ในลักษณะดังกล่าวที่ยกมาเป็นตัวอย่างก็ไม่สมควรที่จะมีขึ้นในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นอกจากนั้นแล้ว ความต้องการที่จะอภิปรายเพื่อ "เอาความมันและความสะใจเข้าใจเท่านั้น" (ประสงค์ สุ่นศิริ, 2542ข, น. 3) ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ซึ่งก็สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี 2 สมัย ที่กำลังดำรงตำแหน่งเป็นประธานสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ซึ่งให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า "มีการพูดกันมาก พูดด้วยความมัน บางครั้งพูดโดยไม่คำนึงข้อเท็จจริง หรือพูดในสิ่งที่ได้รับการปฏิเสธ และได้แก้ไขไปแล้ว" (มติชนรายวัน, 2522จ, น. 19) จึงทำให้ "ความไม่จริง" ในคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ จึงหลุดออกมาบ่อยครั้ง

<u>2) มีเหตุการณ์การเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความกล่าวหาโดยเป็น "ความไม่จริง"</u>

คำอภิปรายที่เป็น "ความไม่จริง" ประเภทนี้ ก็คือ มีเหตุการณ์การเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาที่หลักฐานสนับสนุนของข้อกล่าวหานั้นๆ ไม่ผ่านเกณฑ์การใช้เหตุผลที่ดี ซึ่งนอกจากที่ยกตัวอย่างไปแล้วในหัวข้อ "11.4.1 คำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้าน" ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพิ่มเติมอีกดังต่อไปนี้

<u>ตัวอย่างที่ 1</u> ข้อกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ

ในวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คือ วันพุธที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายอดิศร เพียงเกษได้ตั้งข้อกล่าวหานายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมๆ กันว่า สนับสนุนผู้ค้ายาบ้าทั้งในประเทศและข้ามชาติ โดยมีหลักฐานสนับสนุน คือ พนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา 3 คนที่ถูกจับในบ้านของนายบังรอน เงินทองฟู ผู้ค้ายาบ้ารายใหญ่ซึ่งกำลังหลบหนีออกนอกประเทศ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 259-263)

ในกรณีนี้ พล.ต.ท. นพดล สมบูรณ์ทรัพย์ ผู้ช่วย ผบ. ตร. ได้แถลงข่าวที่ห้องผู้สื่อข่าวของรัฐสภาว่า ผู้ต้องหาที่ปล่อยไปเป็นลูกน้องของบังรอนจริง และพักอาศัยอยู่ในบ้านที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าไปจริง แต่ถูกจับเนื่องจากขัดขืนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ไม่มีหลักฐานที่จะเอาผิดเรื่องยาเสพย์ติด เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนแล้วพบว่า ทั้ง 3 คน ไม่ได้ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกทั้งเป็นพยานปากสำคัญทำให้จับผู้ต้องหาในคดีดังกล่าวเพิ่มได้อีก 5 คนจึงปล่อยตัวไป (สยามรัฐ, 2542ข, น. 10)

ตัวอย่างที่ 2 ข้อกล่าวหาของนายอดิศร เพียงเกษ

ในการอภิปรายวันเดียวกันกับตัวอย่างที่ 1 นายอดิศร เพียงเกษยังตั้งข้อกล่าวหานายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อีกประเด็นหนึ่งว่า นายชวน หลีกภัยกับ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ใช้อำนาจช่วยเหลือพวกพ้องกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา ซึ่งนายอดิศร เพียงเกษมีหลักฐานสนับสนุนหลายประการ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อกล่าวหาที่เกี่ยวพันกับนายฉลอง เรี่ยวแรง ส.ส. จังหวัดนนทบุรี พรรคประชากรไทย หนึ่งใน ส.ส. "กลุ่มงูเห่า" ดังนี้

นายอดิศร เพียงเกษกล่าวหาว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ช่วยนายฉลอง เรี่ยวแรง เกี่ยวกับคดีอื้อฉาว (scandal) เรื่อง ซี ดี เถื่อน ซึ่ง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า นายฉลอง เรี่ยวแรงไม่มีความผิดในคดี ซี.ดี. เถื่อน แต่กระทำผิดเกี่ยวกับเครื่องฉีดพลาสติกซึ่งจะนำมาผลิตแผ่น ซี.ดี. เพราะนำเข้าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ โทษในความผิดดังกล่าวนั้น เป็นเพียงแต่เสียค่าปรับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 311)

เมื่อถูกพาดพิงไปในทำนองทำให้เสียชื่อเสียง นายฉลอง เรี่ยวแรงจึงขอให้สิทธิพาดพิงและท้าเดิมพันตำแหน่ง ส.ส. กับนายอดิศร เพียงเกษโดยขอให้นายอดิศร เพียงเกษอ่านบันทึกรายงานการจับกุมในช่วงสรุปของบันทึกการจับกุม ซึ่งนายอดิศร เพียงเกษนำมาอ่านในที่ประชุมสภาฯ ไปเฉพาะส่วนหน้าของบันทึกเท่านั้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษในประเด็นนี้ ตั้งแต่เริ่มต้น ดังนี้

> ต่อไปผมขออนุญาตที่จะนำเรียนท่านประธานเกี่ยวกับการช่วยพวกพ้องของท่าน คนไหนที่เป็นพวกพ้องของท่าน ไม่ได้ทำความผิดหรอกครับ ต่อไปเป็นเรื่อง ซี.ดี. ฉลองเรี่ยวแรง พูดอย่างนี้ รู้ทั้งประเทศเป็นอย่างไร เจ้าหน้าที่กรมศุลกากรและตำรวจกองปราบเข้าตรวจค้นบ้านนายฉลอง พบเครื่องผลิต ซี. ดี. เถื่อน นี่คือบันทึกการตรวจค้นจับกุมของศุลกากร (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 264)

จะสังเกตได้ว่า นายอดิศร เพียงเกษใช้ข้อความว่า "พบเครื่องผลิต ซี. ดี. เถื่อน" ซึ่งนายอดิศร เพียงเกษต้องการให้เกิดความกำกวมและต้องการบ่งชี้โดยนัย (implicature) ให้ผู้ฟังเข้าใจว่ามีการค้นพบ ซี ดี เถื่อนในบ้านของนายฉลอง เรี่ยวแรง แต่ในความเป็นจริงแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พบ ซี ดี เถื่อนในบ้านของนายฉลอง เรี่ยวแรงแต่อย่างใด พบเพียงแต่ "เอกสารการนำเข้าเครื่องผลิตซีดีไม่ครบ" เท่านั้น

หลังจากนั้น นายอดิศร เพียงเกษก็บรรยายเหตุการณ์การเข้าบุกค้นบ้านของนายฉลอง เรี่ยวแรง กับอ่านบันทึกการจับกุมเฉพาะในส่วนที่เป็นเหตุผลว่า ทำไมจึงมีการบุกค้นบ้านหลังดังกล่าวเท่านั้น โดยไม่อ่านบันทึกการจับกุมในช่วงสรุปด้วย

เมื่อถูกนายฉลอง เรี่ยวแรงที่ขอให้สิทธิพาดพิงและท้าเดิมพันตำแหน่ง ส.ส. กับนายอดิศร เพียงเกษ เพียงขอให้นายอดิศร เพียงเกษอ่านบันทึกรายงานการจับกุมในช่วงสรุปของบันทึกการจับกุม ปรากฏว่านายอดิศร เพียงเกษไม่กล้าที่จะอ่านรายงานการบันทึกการจับกุมนั้น โดยอภิปรายไว้ดังนี้ “ท่านประธานครับ เพื่อรักษาเวลาของสภา ผมจะมอบอันนี้ให้ท่านประธานว่าอะไรเป็นอะไร ผมยืนยันว่า การอภิปรายของผมทั้งหมดเป็นความจริง ถ้าอยากได้เอกสารให้ถอดเทปคำอภิปรายผม ผมยืนยันตามนั้น ขอบคุณครับ” (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 311)

คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษที่ว่า “เพื่อรักษาเวลาของสภา” นั้น ยอมรับไม่ได้ เนื่องจากนายอดิศร เพียงเกษใช้เวลาอภิปรายมาเป็นเวลานับชั่วโมงๆ การที่จะอ่านบันทึกดังกล่าวไม่ได้ใช้เวลาของสภาฯ มากมายอะไรนัก คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษที่พยายามหลีกเลี่ยงการอ่านบันทึกการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นเพราะว่า นายฉลอง เรี่ยวแรงไม่ได้กระทำความผิดเรื่อง ซี ดี เถื่อน แต่ผิดเรื่องการเสียภาษีไม่ถูกต้อง ซึ่งคำให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ก็เป็น “ความจริง”

ประเด็นเกี่ยวกับกรณีนี้ สยามจดหมายเหตุซีดี-รอมบันทึกเหตุการณ์ไว้ว่า นายประเสริฐ ชัยเขื่อนขันธ์ นายตรวจศุลกากร 5 และเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามจำนวนหนึ่ง ได้เข้าตรวจค้นบ้านพักของนายฉลอง เรี่ยวแรง และพบว่ามีอาคาร 3 หลัง โดยใช้เป็นบ้านพัก สำนักงาน และโรงงานผลิตซีดี ซึ่งพบเครื่องปั๊มซีดี 3 เครื่อง เครื่องผลิตซีดี 1 เครื่อง เครื่องปั๊มลมสกรีนสี 1 เครื่อง กำลังผลิตซีดีเพลงและภาพยนตร์ของบริษัทไรท์ พิคเจอร์สฯ บริษัทออนป้าฯ และบริษัทสไมล์ฯ ปรากฏว่า เอกสารการนำเข้าเครื่องผลิตซีดีไม่ครบ ส่วนลิขสิทธิ์ในการผลิตซีดีที่ตรวจพบนั้นถูกต้อง (“กรมศุลกากรตรวจค้นบ้านพักฉลอง แหล่งผลิตซีดีเถื่อน,” ซีดี-รอม, 2542)

<u>11.4.2.2 คำอภิปรายของคณะรัฐบาล</u>

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีที่เป็น “ความไม่จริง” เช่นเดียวกัน แต่มีปริมาณน้อยกว่าคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน แต่อย่างไรก็ดี “ความไม่จริง” ในสภาฯ นั้น ถือว่าเป็นอนันตริยกรรมทางการเมือง ดังนั้นไม่ว่าใครก็ตามอภิปรายในสภาฯ ด้วย “ความไม่จริง”ก็ถือว่าเป็นการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ถึงขั้นอุกฤษฏ์ ทั้งนั้นไม่ว่าจะมีปริมาณเท่าใด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีที่เป็น “ความไม่จริง” ดังนี้คือ

<u>ตัวอย่างที่ 1</u> คำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลอภิปรายไว้หลายครั้งว่า เมื่อรัฐบาลซึ่งมี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรีต่อสู้กับผู้โจมตีค่าเงินบาทนั้น ในวันหนึ่ง

เงินสำรองของประเทศไทยเหลือเพียง 800 ล้านเหรียญดอลล่าร์สหรัฐเท่านั้น ดังคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> ในที่สุด เมื่อไปเข้า ไอ. เอม. เอฟ. มันก็ต้องเอาตัวเลขที่ขายล่วงหน้า เข้ามาจน เหลือเดือนหนึ่งเหลือแค่ 800 ล้านเหรียญรองรับฐานเงิน 450,000 ล้าน และในรอบเดือนนั้น ยังมีอีกวันหนึ่งเหลือแค่ 116 ล้านเหรียญ ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีคงจะไม่ทราบหรอกครับ ถ้าท่านทราบท่านคงจะไม่ยอมให้เป็นอย่างนั้น นี่คือสถานะที่เกิดขึ้นเมื่อก่อนพวกผมเข้ามา (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 124)

คำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลดังกล่าวนั้น นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้อภิปรายโต้ตอบไว้เมื่อคราวเป็นคนสรุปเป็นคนสุดท้ายในวันอาทิตย์ที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ว่าเป็น “ความไม่จริง” เพราะนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลใช้วิธีบวกลบจำนวนตัวเลข เพื่อเจตนาจะโจมตี ส.ส. ฝ่ายค้าน โดยไม่คำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนเสียก่อน ถ้าคิดตามหลักวิธีที่ถูกต้องแล้ว เงินคงคลังคงประเทศไม่เคยต่ำกว่า 25,000 ล้านเหรียญดอลล่าร์สหรัฐดังคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> บอกว่า ประเทศไทยเหลือทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต เหลือ 800 ล้านเหรียญสหรัฐเท่านั้น ไปดูสถิติได้ครับ 25,000 ล้านเหรียญสหรัฐ 26,000 ล้านเหรียญสหรัฐตลอด **...** เพราะว่ามันขาดทุนอัตราความแตกต่างของอัตราแลกเปลี่ยน ตกลงกันไว้ 27 บาท พอถึงเวลาเป็น 35 บาท เอาเงินดอลลาร์ไปได้เงินบาทมา ต่างราคากัน ก็คิดขาดทุนกำไรกันอยู่ตรงนั้น เท่านั้นเอง แต่ใช้อันนี้มาเป็นเครื่องมืออภิปรายมาตลอด ขยายความเกินจริง ไม่มีหลักวิชาเลย (รายงานการประชุมฯ, 2542จ, น. 103)

คำอภิปรายของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ดังกล่าว ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา เกรียงมหศักดิ์ ซึ่งทำวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่ออัตราแลกเปลี่ยนภายหลังวิกฤตการณ์ค่าเงินปี พ.ศ. 2540” ซึ่งจิตติมา เกรียงมหศักดิ์ กล่าวว่า หลังจากที่ทำสงครามค่าเงินบาทไปแล้ว ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540 เงินทุนสำรองของไทยจะเหลือประมาณ 2.8 พันล้านเหรียฐดอลล่าร์สหรัฐ ซึ่งก็คือ ประมาณ 28,000 ล้านเหรียฐดอลล่าร์สหรัฐ

> ประเทศไทยได้เผชิญการโจมตีค่าเงินบาทถึง 3 ครั้งใหญ่ คือ ธันวาคม พ.ศ. 2539 กุมภาพันธ์ และพฤษภาคม พ.ศ. 2540 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการปกป้องค่าเงินโดยให้ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา

> (Exchange Equalization Fund:EEF) ขายเงินตราต่างประเทศให้ธนาคารพาณิชย์ และทางฝ่ายการธนาคารขายเงินตราต่างประเทศในตลาดอัตราแลกเปลี่ยนทันที (spot market) ซึ่งผลให้สูญเสียทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากจาก 39.6 พันล้าน ดอลล่าร์สหรัฐฯ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เหลือ 32.3 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ เมื่อสิ้นเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2540 ถ้าหักสัญญาขายดอลล่าร์สหรัฐฯ ล่วงหน้ามูลค่า 29.5 พันล้าน ดอลล่าร์สหรัฐฯ จะเหลือทุนสำรองระหว่างประเทศเพียง 2.8 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ (จิตติมา เกรียงมหศักดิ์, 2547, น. 3)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

เมื่อถูก ส.ส. ฝ่ายค้านกล่าวหาในเรื่องเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับธนาคารกรุงไทยฯ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลจึงอภิปรายโจมตีกลับว่า สส. ฝ่ายค้านต้องการทำร้ายธนาคารกรุงไทยฯ ซึ่งนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลไม่ได้กล่าวออกมาตรงๆ แต่ได้ใช้วิธีการบ่งชี้โดยนัย (implicature) ซ่อนไว้ในคำอภิปราย โดยความยาวของคำอภิปรายของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลมีความยาวถึง 8 หน้ากระดาษขนาด A4 นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลกล่าวถึงคำว่า “ทำร้าย” ไว้เป็นจำนวน 5 ครั้งดังนี้

> ถ้าธนาคารกรุงไทยมีปัญหาเราก็ช่วยกันกอบกู้ธนาคารกรุงไทย ผลประโยชน์ก็ได้กับประเทศชาติ แต่ถ้าธนาคารกรุงไทยไม่มีปัญหา ไม่มีประโยชน์และไม่ชอบธรรมเลยที่พวกเราจะมาบิดเบือนข้อเท็จจริงกล่าวหาธนาคารกรุงไทยหรือมาทำร้ายธนาคารกรุงไทยที่เป็นธนาคารของประเทศชาติ ... ธนาคารกรุงไทยไม่ได้เสียหายร้ายแรง อย่างที่ใครต่อใครพยายามพูดกันวันนี้ และธนาคารของชาติที่เป็นของประชาชนทุกคนวันนี้ยังมีอนาคต และเป็นหน้าที่ของทุกคนจะต้องช่วยกัน ดูแลฟื้นฟูธนาคารกรุงไทย ไม่ใช่เอาธนาคารกรุงไทยมาเป็นผลในทางการเมืองมาเป็นเครื่องมือในทางการเมือง ในการที่เล่นกับธนาคารกรุงไทยให้หายนะนั่นคือ เรากำลัง ทำร้าย ตัวเองของเราทั้งสิ้นนะครับ... เอ็น.พี.แอล. ของธนาคารกรุงไทยหรือกิจการของธนาคารกรุงไทยไม่ได้เสียหายร้ายแรงกว่าธนาคารระบบธนาคารระบบ ผมหมายความว่า เอาธนาคารทุกแห่งรวมกันแล้วคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในเกณฑ์ถัวเฉลี่ยทุกตัว ธนาคารกรุงไทยอยู่ในปกติแต่ 1 ปีแล้ว 6 เดือนแล้วกรุงไทยถูกทำร้าย ถูกทำร้ายด้วยบางอย่างที่ไม่

> ชัดเจน วันนี้คิดว่าสภานี้ ถ้าถือว่ากรุงไทยเป็นของเราทุกคนเราต้องช่วยกันดูธนาคารกรุงไทย ไม่ใช่ซ้ำเติมธนาคารกรุงไทย ...หนี้ธนาคารกรุงไทยเกือบ 1 ล้านบัญชีดังกล่าวนี้เป็นหนี้ที่ยังมีอนาคต ส่วนใหญ่ประสบวิกฤติจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา แต่วิกฤติมันก็คลี่คลายลงไปตามลำดับแล้ว การประนอมหนี้ ก็มีอัตราการก้าวหน้ามาตามลำดับแล้ว หนี้ เอ็น.พี.แอล. ธนาคาร กรุงไทยก็ลดลงมาตามลำดับแล้ว อย่าให้กระแสบางอย่างที่เป็นความเข้าใจผิดต่อกรุงไทยต้องทำร้าย[24]ธนาคารกรุงไทยอีกเลย (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 203-217)

โดยสรุป เมื่อวิเคราะห์คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2 ที่ว่า "คำอภิปรายต้องเป็น 'ความจริง'" ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีมีคำอภิปรายที่เป็น "ความไม่จริง" อยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความผิดที่ร้ายแรงถึงขั้นเป็น "อนันตริยกรรมของนักการเมือง" (the ultimate sin for politician) เลยทีเดียว เมื่อเปรียบเทียบผู้อภิปรายด้วยความไม่จริงกันแล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวนมีอย่างน้อย 3 คนเท่าที่ยกตัวอย่างไปแล้ว ส่วนรัฐมนตรีมีเพียงคนเดียว ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านจึงปฏิบัติหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากว่าคณะรัฐมนตรี แต่อย่างไรก็ดี เกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ มี 3 ข้อ จึงยังคงเหลือการวิเคราะห์คำอภิปรายด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3 ที่ว่า "คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ" ซึ่งจะวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

11.4.3 คำอภิปรายกับระเบียบข้อบังคับ

วิธีการในการวัดหรือวิเคราะห์ว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ อยู่ในระเบียบข้อบังคับหรือไม่? ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับจำนวน 3 ข้อ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ซึ่งมีดังนี้คือ

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

---

[24]เน้นขีดเส้นใต้ในย่อหน้าดังกล่าวโดยผู้วิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่าการที่ ส.ส. อภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรจะละเมิดระเบียบข้อบังคับนั้นสัมพันธ์กับการขอสิทธิพาดพิงและการประท้วง หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าจำนวนของการประท้วงและการขอสิทธิพาดพิง คือ ตัวชี้วัดการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะเสนอผลการศึกษาว่า มีการประท้วงและการขอสิทธิพาดพิงเป็นจำนวนเท่าไร? และมีลักษณะเป็นเช่นไร? เสียก่อนที่จะวิเคราะห์ว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ อยู่ในระเบียบข้อบังคับหรือไม่?

อนึ่งคำว่า "สิทธิพาดพิง" นี้ ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ การปฏิบัติงานของผู้ที่ทำหน้าที่ประธานสภาฯ บางคนยังสับสนอยู่ เหตุการณ์ที่เป็นหลักฐานสนับสนุนว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ประธานสภาฯ ยังสับสนกับคำว่า "สิทธิพาดพิง" มีดังนี้คือ

เมื่อนายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ส.ส. จังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์พยายามชี้แจงต่อผู้ที่ทำหน้าที่ประธานสภาฯ ว่า

> ผมกำลังกราบเรียนท่านประธานว่า เราวินิจฉัยคำว่า พาดพิงผิดพลาดครับ ฝ่ายค้านอภิปรายรัฐบาล อภิปรายรัฐมนตรีนะครับ รัฐมนตรีชี้แจงเสร็จแล้วนะครับ ฝ่ายค้านคนที่อภิปรายจะใช้สิทธิพาดพิงตามข้อ 58 ไม่ได้ครับ ผมเข้าใจว่าพาดพิงนี้หมายถึง พาดพิงต่อบุคคลที่ 3 หรือสมาชิกท่านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย (รายงานการประชุมฯ, 2542ค., น. 63)

เมื่อนายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติอภิปรายจบลง นายโสภณ เพชรสว่าง รองประธานสภาฯ คนที่หนึ่ง ซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาฯ ก็วินิจฉัยว่า "ครับ ผมขอใช้อำนาจของประธานวินิจฉัยว่า การที่พาดพิงนั้นทำให้เสียหายจำเป็นต้องให้ชี้แจง ผมไม่ได้ผิดข้อบังคับ ถ้าจะมีปัญหาผมว่าต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความกัน" (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 63-64)

อันที่จริงแล้ว คำชี้แจงของนายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ที่ชี้แจงต่อผู้ทำหน้าที่แทนประธานสภาฯ นั้น ถูกต้องแล้ว คำว่า "สิทธิพาดพิง" หมายถึงว่า คำอภิปรายไปพาดพิงถึงบุคคลที่ 3 เช่น คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ ซึ่งตั้งข้อกล่าวหา พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ และได้พาดพิงถึงนายฉลอง เรี่ยวแรง เมื่อนายอดิศรอภิปรายจบลงแล้ว นายฉลอง เรี่ยวแรงจึงขอสิทธิพาดพิงเพื่ออภิปรายว่า ตนเองไม่ได้กระทำความผิดดังเช่นที่นายอดิศร เพียงเกษอภิปรายไป ดังที่ผู้วิจัยได้ยกเป็นตัวอย่างในหัวข้อการใช้เหตุผลที่ผ่านมา

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2490 และครั้งที่ 25 ในปี พ.ศ. 2522 นั้นมีการประท้วงและขอสิทธิพาดพิงน้อยมาก แต่การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 นี้ การประท้วงและการขอสิทธิพาดพิง ส.ส. ที่สังกัดพรรคฝ่ายค้าน รวมทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปราย และ ส.ส. สังกัด

พรรครัฐบาลกระทำกันจนเป็นปกติ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้น ทั้ง ส.ส. ในสภาฯ ทั้งประธานสภา ทั้งสื่อมวลชน รวมถึงสาธารณชนเกิดความเบื่อหน่ายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประพันธ์พงศ์ เวชชาชีวะ (2542, น. 2) เห็นว่า การพาดพิงหลายครั้งหลายหนเป็นเรื่องเล็กน้อยที่ไม่สมควรจะขอสิทธิพาดพิงเสียด้วยซ้ำ เมื่อมีโอกาสได้อภิปราย ผู้ที่ถูกพาดพิงก็ใช้เวลาอภิปรายในเรื่องอื่นๆ มากกว่าจะอภิปรายถึงเรื่องที่ตนให้เหตุผลในการขอสิทธิถูกพาดพิง

ข้อเขียนดังกล่าวก็สอดคล้องกับคำอภิปรายในสภาฯ ของนายสุชาติ ศรีสังข์ ส.ส. จังหวัดมหาสารคาม พรรคความหวังใหม่ เมื่อวันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับนายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์ พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งถูกคนร้ายลอบยิงที่บริเวณประตูทางเข้าจันทราพรอพาร์ตเมนต์ เมื่อกลางคืนของคืนวันศุกร์ก่อนหน้าที่นายสุชาติ ศรีสังข์ จะได้มีโอกาสอภิปราย 1 วัน

นายสุชาติ ศรีสังข์ กล่าวว่า นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์ รู้ว่า นายสุชาติ ศรีสังข์มีรายชื่อเป็นผู้อภิปรายคนหนึ่ง จึงขอร้องให้นายสุชาติ ศรีสังข์อภิปรายพาดพิงไปถึงนายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์ เพื่อที่จะได้ขอสิทธิพาดพิงและจะอภิปรายเรื่องที่ตนต้องการจะพูด ดังคำอภิปรายของนายสุชาติ ศรีสังข์ ดังนี้ “กูขอให้มึงพาดพิงถึงกูได้ไหม เรื่องอะไรก็ได้ ให้กูเสียหาย กูอยากจะพูดในสภานี้ เพราะมีเรื่องที่กูต้องพูด ขณะที่กำลังคุยกันอยู่ ปณวัตรมองซ้ายมองขวาตลอด เฮ้ย คนมา จนผมไม่กล้ามองข้างหลังว่า คนคือใคร” (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 63)

โดยสรุป การขอสิทธิพาดพิงในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีทั้งที่เป็นการขอสิทธิพาดพิงที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง กล่าวคือ เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายจบลงไปแล้ว และมีคณะรัฐมนตรีโต้ตอบข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านคนดังกล่าวก็ขอสิทธิพาดพิง ซึ่งเป็นการขอสิทธิพาดพิงที่ไม่ถูกต้อง และมีการขอร้องให้เพื่อน ส.ส. ด้วยกันอภิปรายพาดพิงให้เสียหาย เพื่อที่จะได้มีโอกาสได้พูดในสภาฯ บ้าง เป็นต้น

การประท้วงก็เช่นเดียวกัน เป็นการประท้วงโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ เป็นการใช้เป็น “แทคติก” ในการทำให้ผู้อภิปรายไข้วเขวเท่านั้น (ประพันธ์พงศ์ เวชชาชีวะ, 2542, น. 2) นอกจากที่จะเป็น “แทคติก” ในการทำให้ผู้อภิปรายไขว้เขวแล้ว เนื่องจากการอภิปรายทั่วไปฯ มักจะกำหนดเวลาไว้จำนวนหนึ่งเช่น 2-3 วัน ดังนั้น การประท้วงประธานบ้าง ผู้อภิปรายบ้าง ก็เป็นการที่ต่างฝ่ายต่างพยายามทำลายเวลาของฝ่ายตรงข้ามเพื่อประโยชน์ของฝ่ายตนเท่านั้น (ธันวา วนนันท์, 2542ข, น. 3)

จากที่พบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีการขอสิทธิพาดพิงและการประท้วงมาก ดังนั้น จึงพอจะเป็นตัวชี้วัดได้ว่า น่าจะต้องมีการละเมิดระเบียบข้อบังคับกันมากในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 หัวข้อย่อยตามประเภทของ ส.ส. ผู้อภิปรายดังนั้นคือ

11.4.3.1 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

11.4.3.2 คำอภิปรายของคณะรัฐบาล

11.4.3.1 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

ผู้วิจัยแบ่งคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านในหัวข้อนี้ ออกตามเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ จำนวน 3 ข้อ ดังนี้คือ

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ส.ส. ของพรรคความหวังใหม่ซึ่งแบ่งแยกออกเป็นหลายกลุ่ม และไม่สามารถทำงานอย่างเป็นเอกภาพและผสมกลมกลืน ต่างฝ่ายต่างชิงดีชิงเด่นกันในตัว ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปราย ซึ่งสังกัดอยู่คนละกลุ่มในพรรคความหวังใหม่ จึงอภิปรายซ้ำซ้อนกันเป็นจำนวนมาก การอภิปรายที่ซ้ำซ้อนกันนี้ นฤตย์ เสกธีระ คอลัมนิสต์ของหนังสือพิมพ์มติชน ได้สรุปไว้อย่างชัดเจน และตรงกับคำอภิปรายในสภาฯ ดังนี้

> ฝ่ายค้านไม่ได้ทำงานเป็นทีมอย่างที่เคยคุยเอาไว้ เห็นได้จากเนื้อหาสาระที่นายอดิศร เพียงเกษ ประธานคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิป) ฝ่ายค้าน หยิบยกประเด็นที่ทีมของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง รองหัวหน้าพรรค เป็นหัวหน้าทีม มาอภิปรายจนหมดเกลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบังรอน บ้าน 3 หลัง ซีดีเถื่อน ถามด้วยทรัพย์สินของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์
>
> สร้างความโดดเด่นให้กับนายอดิศรในการอภิปรายวันแรกไม่ใช่น้อย
>
> ในวันที่สอง หากนายจาตุรนต์ มีหลักฐานประเภทตีหัวรัฐบาลได้ รับรองว่าวันนั้นคนที่โดดเด่นที่สุดคือ นายจาตุรนต์
>
> ขณะที่ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงเริ่มอภิปรายด้วยการสนับสนุนข้อมูลเอกสารที่ตำรวจสั่งตรวจสอบการโอนเงินของนายราเกซ สักเสนาที่ พล.อ. ชวลิต หัวหน้าพรรคความหวังใหม่เป็นคนเปิด
>
> จากนั้นก็ นำเรื่องที่นายวราเทพ รัตนากร โฆษกพรรคความหวังใหม่ และนายอดิศร เพียงเกษ มาเล่าใหม่ เพื่อลำดับภาพให้เห็นชัดเจน
>
> เหมือนกับจะต้องการเล่าเรื่องเก่า ให้ได้ดีกว่าคนเล่าคนเดิม (นฤตย์ เสกธีระ, 2542, น. 6)

คำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงดังกล่าวนั้น นายถาวร เสนเนียม ได้ลุกขึ้นมาประท้วงคราวหนึ่ง ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ดังมีข้อความของคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ผมนั่งฟังท่านร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง ได้อภิปรายมาเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ชั่วโมง สิ่งที่ท่านอภิปราย ถ้าจะพูดถึงแล้วก็ซ้ำซากกับคำอภิปรายของผู้อภิปรายรายอื่น ไม่ว่าในเรื่องของพนักงานสอบสวน เรื่อง ซี. ดี. (CD) บี. ไอ. บี. เอฟ (BIBF) แล้วก็ธนาคารกรุงไทย สิ่งเหล่านี้ ผมคิดว่าเป็นการสรุป ซึ่งเหมือนกับที่ท่านสมาชิก ท่านจรัสได้ลุกขึ้นมาประท้วง (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น.192)

คำอภิปรายของ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นี้ หนังสือพิมพ์แนวหน้า (2542ค, น.1) ถึงกับนำไปพาดหัวข่าวยักษ์ว่า “ 'เฉลิม' ฟอร์มตกฉายหนังเก่า” ต่อจากนั้นก็เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ว่า “กางตำราซีดีเถื่อน-เก่ รพช. -บ้านสามหลังยำรัฐบาล” นอกจากนั้นแล้ว หนังสือพิมพ์บ้านเมืองยังนำคำอภิปรายของร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงไปเสนอเป็นข่าวไฮไลท์อีกด้วย โดยตั้งชื่อคอลัมน์ข่าวว่า “'เฉลิม' เร่ฉายหนังเก่า ปอกเปลือกรัฐบาล 'ชวน'” ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ยืนยันว่า นอกจาก ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุงจะอภิปรายซ้ำกับ ส.ส. ฝ่ายค้านคนอื่นในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้แล้ว ยังซ้ำกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ผ่านมาด้วย

หรือ เมื่อนายโสภณ เพชรสว่างเข้ามาทำหน้าที่แทนนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ระหว่างที่นายชิงชัย มงคลธรรมกำลังอภิปราย ต้องเตือนนายชิงชัยครั้งหนึ่งว่า “ท่านชิงชัยครับ ประเด็นนี้ซ้ำแล้ว ผมขอให้ท่านสรุปแล้วครับ ประเด็นนี้ ผมจะไม่อนุญาตให้พูดซ้ำ ผมฟังหลายทีแล้ว” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น.192)

สำหรับความคิดเห็นของนักการเมืองและนักหนังสือพิมพ์ เช่น ประสงค์ สุ่นศิริ (2542ก, น. 3) ลงความเห็นซึ่งตรงกับ “ความจริง” ในการอภิปรายครั้งนี้ว่า เนื้อหาที่นำมาตั้งเป็นข้อกล่าวหาไม่มีอะไรใหม่ นอกจากเรื่องเก่าๆ ที่ผ่านพ้นมาแล้ว บางเรื่องบางราวพยายามบิดเบือนหรือสร้างขึ้นเพื่อหวังผลทางการเมือง ซึ่งนอกจากก้าวร้าวแล้วยังโป้ปดมดเท็จ ซ้ำยังวนเวียนอยู่แต่เรื่องเก่า ที่เคยอภิปรายไปแล้วตั้งแต่คราวก่อน เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเศรษฐกิจและปัญหาธนาคารกรุงไทย เอาความมันและความสะใจเข้าใจเท่านั้น (ประสงค์ สุ่นศิริ, 2542ข, น. 3)

โดยสรุป ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวนมากไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 1 ที่ว่า “คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น”

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านครั้งนี้ มีคำอภิปรายที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 2 นี้ เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการละเมิดข้อบังคับกับคณะรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในสภาฯ ด้วยกัน คำอภิปรายที่ละเมิดระเบียบข้อบังคับหรือไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 2 ที่ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ผู้กระทำความผิดในประเด็นนี้ไม่ควรมีอาชีพเป็นนักการเมืองเลยก็คือ นายวีระกร คำประกอบ เพราะผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายในสภาฯ นั้น ไม่ควรที่จะมีคำอภิปรายที่ “ไม่สุภาพ ใส่ร้าย และเสียดสีบุคคลหนึ่งบุคคลใด” ที่จงใจกระทำต่อประชาชนภายนอกแม้แต่เพียงครั้งเดียว

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นายวีระกร คำประกอบตั้งข้อกล่าวหาว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ปกป้องนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ผู้เป็นน้องชาย” ดังนั้น นายวีระกร คำประกอบจึงต้องอภิปรายชี้แจงว่า นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์มีการกระทำผิดอะไรบ้าง ซึ่งความผิดของนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ข้อหนึ่งที่นายวีระกร คำประกอบพยายามจะโน้มน้าวผู้ฟังให้เชื่อถือคือ การปล่อยกู้โดยมิชอบ โดยหัวเรื่องที่จะยกมาเป็นตัวอย่างนี้ นายวีระกร คำประกอบอธิบายว่า นายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์มีเหตุจูงใจที่ปล่อยกู้ให้กับนางราศรี บัวเลิศเพราะมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกัน ดังนี้

> บนไฟลท์นั้นมีบุรุษสตรี 1 คู่นั่งอยู่แถวหน้าสุด ท่านและเธอนั่งหัวชนกันมาตลอดทาง เราทราบภายหลังว่าชื่อคุณศิรินทร์และคุณราศรี บัวเลิศ นั่งหัวชนกันมาตลอดทาง <u>และในค่ำของคืนวันนั้นท่ามกลางบรรยากาศท้องฟ้าอันมืดมิดสนิทในภายนอก</u>[25] เธอได้เข้าไปในห้องน้ำ แล้วก็ ท่านประธานครับ ผมเข้าใจครับและผมยินดีว่าในสิ่งที่ผมพูดต่อไปนี้มีคนจะยืนยันเป็นพยานให้ผมมากมายเหลือเกินนะครับ เจ้าหน้าที่กระทรวงการคลังหลายคน และเจ้าหน้าที่จากธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะนั้นหลายคนยืนยันกับผมได้ว่า เธอได้เข้าไปในห้องน้ำแล้วเปลี่ยนเป็นชุดนอนบางหวามหวิวครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 136-137)

คำอภิปรายของนายวีระกร คำประกอบนั้น ละเมิดเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับถึง 2 ข้อ คือ คำอภิปรายไม่สุภาพและใส่ร้ายนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ และนางราศรี บัวเลิศ และเอ่ยชื่อถึงบุคคลทั้งคู่โดยไม่จำเป็น เพียงแค่ต้องการทำลายความชอบธรรมในการ

---

[25]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

เป็นรัฐมนตรีของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ นายวีระกร คำประกอบถึงกับทำความเสื่อมเสียให้กับครอบครัวของบุคคลภายนอกซึ่งไม่สามารถเข้าไปโต้ตอบคำโจมตีดังกล่าวในสภาฯ ได้เป็นจำนวนอย่างน้อย 2 ครอบครัว

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านครั้งนี้ มีคำอภิปรายที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 3 นี้ เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างผู้อภิปรายดังกล่าวเป็นบางตัวอย่าง ดังนี้คือ

พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่

ในการอภิปรายเมื่อวันแรก พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ พยายามกล่าวหา นายชวน หลีกภัย ว่าบริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบกับการบริหารงานของ ด.ร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีของประเทศมาเลเซีย โดย พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธพยายามที่จะโน้มน้าวว่า ด.ร. มหาเธร์ โมฮัมหมัดได้ใช้ทฤษฎีแห่งความพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันรับสั่งอยู่เสมอๆ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> เป็นทฤษฎีที่อาศัยการพึ่งพา เป็นทฤษฎีที่ยืนยันของความเป็นทาสทางเศรษฐกิจ เป็นทฤษฎีที่เชื่อในความสามารถของคนต่างชาติ เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าทุนต่างชาติเท่านั้น จึงจะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของบ้านของเมืองได้ อีกด้านหนึ่งเป็นทฤษฎีแห่งความพอเพียง เป็นทฤษฎีแห่งการพึ่งตนเอง นั่นคือ ความแตกต่างกัน พระเจ้าอยู่หัว รงรับสั่งเรื่องนี้มานานแสนนาน ฯพณฯ นายก รัฐมนตรีชวน ไม่ได้ยิน แต่ว่าดอกเตอร์มหาเธร์ โมฮัมหมัด อยู่กัวลาลัมเปอร์กลับได้ยินในสิ่งนี้ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 18)

คำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธในประเด็นนี้นั้น นอกจากจะละเมิดเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 3 แล้ว ยังเป็นเหตุผลวิบัติประเภทการเปรียบเทียบผิด (faulty analogy/ fallacy of fasle analogy) อีกด้วย เพราะ การบริหารงานของแต่ละประเทศนั้นมีปัจจัยที่สลับซับซ้อนมากมาย การเปรียบเทียบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ที่ทั้งประเทศไทยและมาเลเซียประสบในระยะเวลาใกล้เคียงกันนั้น จะเปรียบเทียบเฉพาะผลของการแก้ปัญหาไม่ได้ นอกจากนั้นแล้ว คำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธอาจจะเป็นคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” อีกด้วย เพราะ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธไม่ได้อภิปรายถึงหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่งว่า ด.ร. มหาเธร์ โมฮัมหมัดได้ใช้ทฤษฎีแห่งความพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งถึงบ่อยๆ จริงหรือไม่?

ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่าง ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ พรรคความหวังใหม่

ในการอภิปรายเมื่อวันศุกร์ที่ 17 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่าง พยายามตั้งข้อกล่าวหานายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ว่ามีพฤติการณ์มิชอบ ซึ่งร.ท. กุเทพ ใสกระจ่าง ได้ตั้งสมญานามข้อกล่าวหานี้ไว้ว่า "รัฐมนตรีไก่ย่าง" ในการกล่าวหาประเด็นนี้ ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างได้กล่าวถึงชื่อบุคคลภายนอกโดยไม่จำเป็นเป็นจำนวนมาก บุคคลที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดก็คือ นายพิบูลย์ จิตไธสง กับ น.ส. ประนอมรัตน์ โพธิมาศ ผู้มีอาชีพขายไก่ย่าง แต่มีรายชื่อเป็นคณะกรรมการบริษัทฯ ด้วย ซึ่งก่อนจะนำชื่อของบุคคลทั้งสองมากล่าวโดยไม่จำเป็นแล้ว ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างยังส่งคนไปสืบถามข่าวบุคคลโดยไม่จำเป็นอีกด้วย ดังคำอภิปรายบางส่วนดังนี้

> พวกเราอยากรู้ครับว่า เขายังร่ำรวยอยู่หรือเปล่า ยังเป็นมหาเศรษฐีอยู่หรือเปล่า เราก็เลยส่งคนไป เราส่งคนไปที่บ้านหลังนี้ครับ บ้านเลขที่ 54 หมู่ 2 ตำบลครองเมือง อำเภอจักราช ของคุณประนอมรัตน์ เศรษฐีระดับ 280 ล้านบาท มีบ้านอย่างนี้หรือ ลมพัดก็แทบจะพังแล้ว มีพวกหยากไย่ เยื้อไย่เต็มไปหมด (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 17)

จะเห็นได้ว่า คำอภิปรายของร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างนั้น นอกจากจะกล่าวชื่อบุคคลดังกล่าวโดยไม่จำเป็นแล้ว น้ำเสียงของคำอภิปรายยังเป็นการดูถูกดูแคลนบุคคลดังกล่าวอีกด้วย หลังจากที่ ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างกล่าวหาประเด็นนี้ไปแล้ว หนังสือพิมพ์ได้ตามไปทำข่าว โดยบุกไปถึงบ้านเกิดของบุคคลทั้งสอง สัมภาษณ์นำชีวิตส่วนตัวมาเผยแพร่ทางสื่อมวลชน ซึ่งโดยสรุปแล้วข้อกล่าวหาของ ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างก็ไม่เป็นจริงแต่ประการใด วิชิต ศิริทวีพร (Wichit Sirithaveeporn, 1999, p. 3) รายงานข่าวว่า นายธีรชัย จรัสจรุงเกียรติ ซึ่งเป็นผู้จัดการบริหารของบริษัทลำลูกกาแลนด์ฯ กล่าวว่า นายพิบูลย์ จิตไธสงกับน.ส. ประนอมรัตน์ โพธิมาศ เป็นหลานของผู้ถือหุ้นใหญ่คนหนึ่ง ซึ่งถือหุ้นมาตั้งแต่มีการก่อตั้งบริษัทฯ ในปี 1990/2533 และได้โอนหุ้นดังกล่าวนั้นไปให้ลูกค้าของบริษัทฯ ไปแล้ว จะเห็นว่านายพิบูลย์ จิตไธสงกับน.ส. ประนอมรัตน์ โพธิมาศ ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์แต่อย่างใด การกล่าวหาของ ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างในประเด็นนี้ จึงเป็น "การออกชื่อบุคคลใดโดยไม่จำเป็น" ซึ่งทำให้บุคคลที่ถูกระบุชื่อเดือดร้อนไปด้วย การอภิปรายของ ร.ท. กุเทพ ใสกระจ่างในประเด็นนี้ จึงเป็นการปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

11.4.3.2 คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรี

ผู้วิจัยแบ่งคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีในหัวข้อนี้ ออกตามเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ จำนวน 3 ข้อ ดังนี้คือ

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

1) คำอภิปรายต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น

คำอภิปรายของ คณะรัฐมนตรีครั้งนี้ มีคำอภิปรายที่ ไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 1 นี้ เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างผู้อภิปรายดังกล่าวเป็นเพียงบางคน ดังนี้คือ

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นายชวน หลีกภัยได้สร้างความประหลาดใจให้กับสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก ในกรณีที่ลุกขึ้นโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน “ในทุกประเด็นไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กเรื่องน้อย ไม่ได้คำนึงถึงความใจกว้างทางการเมือง” (บทบรรณาธิการมติชน, 2542, น. 2) ในหลายๆ ประเด็น นายชวน หลีกภัยก็อธิบายย้อนหลังไปยืดยาวซึ่งก็นับได้ว่าคำอภิปรายของนายชวน หลีกภัยเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 3 นี้

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อถูกนายเกษม รุ่งธนเกียรติ กล่าวหาว่ากิเลสหนา เนื่องจากนายชวน หลีกภัยไม่ยอมยุบสภาฯ เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ เพราะรัฐธรรมนูญใหม่ได้ประกาศใช้แล้ว นายชวน หลีกภัยก็อภิปรายย้อนกลับไปในอดีต ตั้งแต่เรียนเนติบัณฑิต แต่ไม่ยอมเป็นผู้พิพากษาและเข้าสมัครรับเลือกตั้งเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว (รายงานการประชุมฯ, 2542 ข, น. 46) เป็นต้น ดังนั้นการอภิปรายในประเด็นนี้ของนายชวน หลีกภัยจึงไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 1 จึงส่งผลให้การอภิปรายในประเด็นนี้ของนายชวน หลีกภัยเป็นการอภิปรายที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

เกือบทุกครั้งที่นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ลุกขึ้นมาโต้ตอบข้อกล่าวหา นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลมักจะใช้ส่วนของการแจ้งหัวเรื่องกล่าวซ้ำๆ ไปถึงเรื่องที่รัฐบาลชุดเดิมเป็นต้นเหตุทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเสมอๆ ยกตัวอย่างเช่น ในวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คือ ในวันพุธที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เมื่อหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านอารัมภบทหรือโหมโรงผ่านไปหมดแล้ว

และมีคณะรัฐมนตรีหลายคนได้โต้ตอบข้อกล่าวหาไปบ้างแล้ว เมื่อถึงคราวที่นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลมีโอกาสอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหา นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลก็ร่ายยาวไปอธิบายถึงสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจ จนนายมนตรี ด่านไพบูลย์ ส.ส. จังหวัดลำพูน พรรคความหวังใหม่ ต้องลุกขึ้นมาประท้วงว่า "สิ่งที่ท่านรัฐมนตรีพิเชษฐได้นำเสนอเป็นสิ่งที่พูดแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่แล้วไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้งครับ" (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น.198-219)

ถึงแม้นายมนตรี ด่านไพบูลย์จะประท้วง และประธานสภาฯ ก็พยายามเตือนให้กระชับ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลก็ยังอภิปรายถึงประเด็นดังกล่าวนี้ อีกหลายครั้งหลายหนในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ดังนั้นการอภิปรายในประเด็นนี้ของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลจึงไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 1 จึงส่งผลให้การอภิปรายในประเด็นนี้ของนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุลเป็นการอภิปรายที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

2) คำอภิปรายต้องสุภาพ ไม่ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด

คณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 2 มีอย่างน้อย 2 คน ดังนี้คือ นายชวน หลีกภัย และนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ ซึ่งลักษณะคำอภิปรายของบุคคลทั้งสองนี้ จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะไม่อภิปราย "ไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสี" บุคคลอื่นอย่างหัวเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างแจ้งชัด แต่จะอภิปรายแทรกไปในช่วงจังหวะที่เหมาะสมที่ละเล็กทีละน้อย ดังนี้

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมาว่า นายเกษม รุ่งธนเกียรติได้ตั้งข้อกล่าวหานายชวน หลีกภัยว่ากิเลสหนา เนื่องจากนายชวน หลีกภัยไม่ยอมยุบสภาฯ เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่เพราะรัฐธรรมนูญใหม่ได้ประกาศใช้แล้ว เมื่อถึงช่วงการลงท้าย นายเกษม รุ่งธนเกียรติก็ประกาศลาออกกลางสภาฯ ดังนี้

> สำหรับตัวผม นายเกษม รุ่งธนเกียรติ วุฒิการศึกษา นิติศาสตร์บัณฑิตจากรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย ระหว่างการยึดติดอำนาจกับการให้โอกาสประชาชน ผมเลือกเส้นทางไหนครับ ท่านประธาน ผมเลือกเส้นทางให้โอกาสประชาชน ผมขอลาออกจากสภาผู้แทนราษฎร หนังสือ ลาออกของผมจะยื่นท่านประธานเดี๋ยวนี้ เลยครับ ขอบคุณครับท่านประธาน (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 33)

เมื่อถึงคราวที่นายชวน หลีกภัยมีโอกาสโต้ตอบข้อกล่าวหา นายชวน หลีกภัยก็ใช้ส่วนของการแจ้งหัวเรื่องกล่าวว่า "ถ้าท่านลาออกไปสมัครวุฒิสมาชิก ก็จะเป็นการลาออก

หลอกลวง ประชาชน" (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 38) ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นการ "ไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสี" ครั้งที่ 1 เมื่ออภิปรายต่อมาได้อีกระยะหนึ่ง นายชวน หลีกภัยก็อภิปรายว่า "ยุคที่แล้วเป็น ยุคที่ทุจริตมากที่สุด แต่ไม่เคยสอบแม้แต่เรื่องเดียว และต้องมาทำย้อนหลังในขณะนี้หลายเรื่อง ไม่ว่าการซื้อขายตำแหน่ง ไม่ว่าทุจริตในเรื่องอื่นๆ" (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 42) ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นการ "ไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสี" ครั้งที่ 2 หลังจากอีกไม่ถึง 1 นาทีนายชวน หลีกภัย ก็อภิปรายว่า

> กระผมเป็นหัวหน้าพรรค มาจากลูกพรรคเลือก ไม่ใช่มีเงินยัดตีหัวเขาแล้ว เขาเลือกผม ไม่ใช่ครับ ใช้เวลาพิสูจน์ให้เขาเห็นความสามารถ 20 ปี ไม่ใช่ว่ามีเงินก้อนหนึ่งและเรียกคนมาตบหัวและข้อเป็นหัวหน้าพรรค ทำไม่ได้ครับ ในพรรคประชาธิปัตย์ ผมทำไม่ได้ครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 42)

ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นการ "ไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสี" ครั้งที่ 3 ต่อมาเมื่ออภิปรายถึงข้อกล่าวหาของนายเกษม รุ่งธนเกียรติ นายชวน หลีกภัยก็ยกคำพูดที่ผิดพลาดของนายเกษม รุ่งธนเกียรติขึ้นมาเสียดสีว่า "ท่านเกษมบอกว่า กระผมหลงใหลในอำนาจเพลิดเพลินกับการใช้อำนาจแล้วก็ทำตัวสมณถะซึ่งก็ไม่เข้าใจว่าหมายความว่าอย่างไร ก็ขออภัยด้วยที่แปลไม่ถูก แต่เข้าใจว่า คงอยากจะพูดหมายถึง สมถะ"[26] (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 46)

โดยสรุปคำอภิปรายของนายชวน หลีกภัยจะมีลักษณะเช่นนี้ตลอดทั้ง 5 วัน

นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

คำอภิปรายของนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ ก็มีลักษณะคล้ายคำอภิปรายของนายชวน หลีกภัย แต่ความถี่ของคำอภิปรายที่เป็นการ "ไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสี" มีน้อยกว่า อาจจะเป็นเนื่องจากความทักษะและเชี่ยวชาญในการอภิปรายแตกต่างกันก็อาจจะเป็นได้ ตัวอย่างคำอภิปรายที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 2 ของนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์มีขึ้นเมื่อนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ โต้ตอบข้อกล่าวหาที่ว่า รัฐบาล "อุ้มคนรวย ช่วยต่างชาติ พิฆาตคนจน" ของนายสุชาติ ศรีสังข์ นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์อภิปรายไว้ช่วงหนึ่งว่า "เงินทั้งหมดนี้ คือ เงินราชการแผ่นดิน ถ้าไปอนุมัติโดยหลักเกณฑ์ ที่ไม่ถูกต้อง เหมือนบางกรณีที่เป็นประเด็นอยู่นี้ ก็จะเป็นปัญหาต่อมา" (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 82) ผู้วิจัยเห็นว่า นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์บ่งชี้โดยนัย (implicature) ไปถึงกรณีการจ่ายเงินเขื่อนราศีไศล ซึ่งเป็นกรณีอื้อฉาว (scandal) ที่ ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวนหนึ่งกำลังประสบอยู่

---

[26]เน้นขีดเส้นใต้ในย่อหน้าดังกล่าวโดยผู้วิจัย

3) คำอภิปรายต้องไม่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีคณะรัฐมนตรีคนใดละเมิดเกณฑ์วัดการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับข้อที่ 3 นี้

โดยสรุป เมื่อวิเคราะห์คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3 ที่ว่า "คำอภิปรายต้องต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ" ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ต่างก็ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบปริมาณแล้ว คำอภิปรายที่เป็น "การละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ" ของ ส.ส. ฝ่ายค้านมีจำนวนมากกว่าของคณะรัฐมนตรี ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านจึงปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

อย่างไรก็ดี การที่ผู้วิจัยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวขึ้นมานั้น ยังมีวัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ต้องการ "รู้" และ "เข้าใจ" ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานด้วยความสำนึกว่าเป็นตัวแทนของประชาชนหรือไม่? นอกจากนั้นแล้ว ในการที่จะตัดสินว่า ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบเป็นอย่างไร? ฝ่ายไหนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ยังต้องศึกษาเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้งด้วย ดังนั้น เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายฯ ดังกล่าว จึงเป็นเพียงเงื่อนไขที่จำเป็นเท่านั้น มิใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ ซึ่งในการที่จะตัดสินว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี จะเป็นเช่นไรนั้น ผู้วิจัยจะได้สรุปและเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ในปี พ.ศ. 2490 กับ พ.ศ. 2522 ในหัวข้อถัดไป

11.4.4 คำอภิปรายกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ดังที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นว่า ในการศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของ ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ขึ้นมา 3 ข้อ โดยมีผลสรุปคำอภิปรายของทั้ง 2 ฝ่ายดังนี้ คือ

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในแต่ละข้อกล่าวหา- ข้อโต้ตอบการกล่าวหาแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ความสมเหตุสมผลของข้อโต้ตอบการกล่าวหามีปริมาณมากกว่าความสมเหตุสมผลของข้อกล่าวหา หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่ง

ว่า คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีเสนอความจริงทางตรรกวิทยา ได้มากกว่าคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า คณะรัฐมนตรีอภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าส.ส. ฝ่ายค้าน

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 กับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 แล้วปรากฏว่า คำอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คำอภิปรายหรือข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกระทำเพียงแต่ต้องการทำลายความชอบธรรมของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ฝ่ายตนมีโอกาสเข้าไปบริหารราชการแผ่นดินบ้างเท่านั้น การกระทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนมีเป็นจำนวนน้อย และเป็นผลพลอยได้จากการอภิปรายเพื่อทำลายความชอบธรรมของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ส่วนข้อโต้ตอบข้อกล่าวหาของฝ่ายรัฐบาลก็มิได้คำนึงการทำหน้าที่ของตนในฐานะตัวแทนประชาชนแต่อย่างใด ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีกระทำไปเพื่อที่ต้องการปกป้องคะแนนนิยมทางการเมือง และปกป้องชื่อเสียงของคณะรัฐมนตรีและบุคคลใกล้ชิดเท่านั้น

บทบรรณาธิการสยามรัฐ (2542ก, น. 2) เห็นว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้เป็นแค่เพียงการต่อสู้ทางการเมืองในสภาฯ ที่มิได้ทุ่มเทพลังไปที่การยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคนยากจน และกำลังตกอยู่ในมรสุมวิกฤติเศรษฐกิจครั้งร้ายแรง การอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ จึงเน้นไปที่ความไม่โปร่งใสในการบริหาร การคอร์รัปชั่น ความไม่โปร่งใสในการเลือกอุ้มธุรกิจ อุ้มสถาบันการเงิน จุดมุ่งหมายเพื่อให้ราษฎรเสื่อมความศรัทธาเชื่อถือพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำรัฐบาลเท่านั้น ทั้งทางฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน สนใจแต่เรื่องที่จะหักล้างกันเอง เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ไม่ได้ให้ความสนใจอย่างเพียงพอ ในเรื่องความเป็นอยู่ หรือสนใจในปัญหาปากท้องของประชาชนตามที่ควรจะเป็น โดยฝ่ายรัฐบาลพยายามทำทุกอย่างเพื่อเอาตัวรอด ข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ ล้วนแต่ไม่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนของสาธารณชนแทบทั้งสิ้น (บทบรรณาธิการสยามรัฐ, 2542ข, น. 2) ซึ่งก็สอดคล้องกับบทบรรณาธิการเดลินิวส์ (2542, น. 3) ที่ว่า “ฝ่ายรัฐบาลเองแม้จะไม่เจอทีเด็ดถูกขุดคุ้ยความไม่ชอบมาพากลอย่างจังๆ แต่จะพบว่ามีความพยายามปกป้องตนเองจนเกิดงาม”

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ 2 ครั้งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ครั้งนี้ ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ทั้ง 2 ฝ่าย โดยที่ ส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2

เมื่อเปรียบเทียบ “ความจริง” ของคำอภิปรายระหว่าง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 2 ที่ว่า “คำอภิปรายต้องเป็น 'ความจริง'” ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน มีคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” ซึ่งเป็นความผิดที่ร้ายแรงถึงขั้นเป็น “อนันตริยกรรมของนักการเมือง” (the ultimate sin for politician) เป็นจำนวนมาก มีทั้งที่เป็น “ความไม่จริง” โดยไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ และเป็น “ความไม่จริง” ที่มีเหตุการณ์การเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความกล่าวหาโดยเป็น “ความไม่จริง” ส่วนคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” ของคณะรัฐมนตรีก็มีจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกัน แต่มีปริมาณน้อยกว่าของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ฝ่ายค้านปฏิบัติหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3

เมื่อเปรียบเทียบ “การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ” ของคำอภิปรายระหว่าง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบคำอภิปรายของ ส.ส. ข้อที่ 3 ที่ว่า “คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ” ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ “ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ” มีปริมาณมากกว่าคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรี นอกจากนั้นแล้ว การ “ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ” ของ ส.ส. ฝ่ายค้านยังสร้างความเสียหายให้กับชื่อเสียงและเกียรติยศของประชาชนภายนอกสภาฯ อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

โดยปกติแล้ว ในบทที่ 9 และบทที่ 10 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างและอธิบายวาทกรรมย่อยของการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 5 ประการ แล้วจึงจะสรุปในช่วงท้ายว่า การปฏิบัติงานของการอภิปรายทั่วไปฯ ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในภาพรวมทั้งหมดเป็นเช่นไร? แต่เมื่อเปรียบเทียบคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้กับการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้งที่ผ่าน มาเห็นได้ชัดเจนว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ปฏิบัติหน้าที่อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) อย่างที่สุด เพื่อให้เห็นภาพพจน์ (figure of speech) ของการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ดังกล่าว ผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดไปตามลักษณะของวาทกรรมย่อยของการอภิปรายทั่วไปฯ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การเชื่อฟังประธานสภาฯ

ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ผู้อภิปรายส่วนใหญ่ ไม่มีความเคารพเชื่อฟังผู้ทำหน้าที่ประธานสภาฯ ซึ่งแตกต่างจาก ส.ส. ผู้อภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 กับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 22 ในปี พ.ศ. 2522 อย่างเห็นได้ชัด ส.ส. ผู้อภิปรายส่วนมากจะต่อล้อต่อเถียงกับประธานสภาฯ เสมอๆ เมื่อมีโอกาส ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนายสุชาติ ศรีสังข์ ส.ส. จังหวัดมหาสารคาม พรรคความหวังใหม่กำลังกล่าวหารัฐบาลว่า "อุ้มคนรวย ช่วยต่างชาติ พิฆาตคนจน" นายสุวโรช พะลัง ส.ส. จังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์จึงลุกขึ้นมาประท้วงว่า "อภิปรายค่อนข้างที่จะฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซากไปมาก ไม่เกี่ยวกับญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจพอสมควร" (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 32) นายโสภณ เพชรสว่าง รองประธานสภาฯ คนที่ 1 ผู้กำลังทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมฯ พยายามเตือนให้นายสุชาติ ศรีสังข์ให้อภิปรายอยู่ในประเด็นก็ถูกนายสุชาติ ศรีสังข์อภิปรายเล่นลิ้น จนนายโสภณ เพชรสว่างต้องเตือนว่า "ท่านอย่ามาเล่นลิ้นกับผมเลยครับ ความเป็นจริงผมรู้จักท่านดี ผมก็ให้ความเคารพท่าน ท่านเป็นนักต่อสู้คนหนึ่ง กรุณาฟังผมหน่อยเถอะครับ ยิ่งไปเอ่ยชื่อถึงบุคคลอื่น เดี๋ยวเขาประท้วงมาและก็จะเสียหาย นะครับ ขอให้ท่านสรุป" (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 152)

ในบางกรณีนั้น ส.ส. ผู้อภิปรายถึงกับวินิจฉัยคำประท้วงของเพื่อนสมาชิกด้วยกันก็มี ซึ่งประธานสภาฯ ถึงต้องพูดว่า "ขอให้ประธานเป็นผู้วินิจฉัย ไม่ใช่สมาชิกเป็นผู้วินิจฉัยนะครับ" หรือในบางกรณี ส.ส. ผู้อภิปรายก็อาศัยช่วงจังหวะการประท้วงแนะนำประธานสภาฯว่าควรใช้ข้อบังคับข้อนั้นข้อนี้ ซึ่งครั้งหนึ่ง ประธานสภาฯ ถึงกับต้องพูดว่า "อันนี้ หน้าที่ของประธานครับ ข้อบังคับข้อนี้ เขาให้อำนาจประธานใช้นะครับ ท่านไม่ต้องมาแนะนำให้ประธาน เชิญนั่งครับเอาไว้ ตอนที่ท่านมาเป็นประธาน ก็ค่อยว่ากัน ตอนนี้ผมเป็นประธานครับ" (รายงานการประชุมฯ, 2542ง, น. 152)

2) การขอโทษถ้าคำอภิปรายผิดพลาด

การขอโทษเป็นมารยาทพื้นฐานของทุกสังคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นจริยธรรมเบื้องต้นของทุกสังคมในโลกมนุษย์ ในสงครามการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น เป็นปกติธรรมดาว่าคำโต้แย้งหรือคำโต้เถียงอาจจะมีการเกินเลยไปบ้าง จากหลักการดังกล่าวนี้ คำขอโทษจึงน่าจะได้ยินได้ฟังบ้างในการอภิปรายทั่วไปฯ แต่ละครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ไม่มี ส.ส. ผู้อภิปรายคนใดกล่าวขอโทษกันในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้

3) การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงาน

จากการศึกษาประเด็น เรื่อง การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงานของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 กับ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 22 ในปี พ.ศ. 2522

ซึ่งพบว่า คณะรัฐมนตรียอมรับว่า มีความผิดพลาดในการบริหารงานเป็นจำนวนมาก สำหรับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ แทบจะไม่พบว่าคณะรัฐมนตรีจะยอมรับว่า มีความผิดพลาดในการบริหารงาน

4) การโจมตีกลับหรือการศอกกลับ (ad hominem)

จากการศึกษาประเด็น เรื่อง การโจมตีกลับหรือการศอกกลับ ส.ส. ฝ่ายค้านของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 กับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 22 ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งพบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 คณะรัฐมนตรีไม่เคยโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้าน แม้แต่เพียงครั้งเดียว สำหรับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 22 คณะรัฐมนตรีอภิปรายโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นจำนวน 3 ครั้ง แต่การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คณะรัฐมนตรีอภิปรายโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นก็ยังพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านโจมตีกลับไปที่คณะรัฐมนตรีเช่นเดียวกัน

4.1) คำอภิปรายที่เป็นการโจมตีกลับหรือการศอกกลับของคณะรัฐมนตรี

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการโจมตีกลับของคณะรัฐมนตรี เพียง 4 ตัวอย่าง ดังนี้คือ

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

นอกจาก พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จะได้โจมตีกลับนายอดิศร เพียงเกษ ดังได้ยกตัวอย่างไปแล้ว เมื่อนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยอภิปรายพาดพิงถึง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ในหลายๆประเด็น เช่น กรณีอาชญากรรมในสนามม้าราชตฤณมัยสมาคม หรือกรณีเทปเสียงของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์พัวพันการซื้อเสียง เป็นต้น เมื่อ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์มีโอกาสอภิปรายโต้ตอบข้อกล่าวหา พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์จึงใช้โอกาสโจมตีกลับไปที่นายสมัคร สุนทรเวช ว่าให้นำเงินไปคืนตระกูลของนายห้างทอง ธรรมวัฒนะ ซึ่งนายสมัคร สุนทรเวช ขอยืมมา ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ท่านประธานครับ ขอผมสักนิดเดียวครับ ผมเองก็ไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับคุณสมัครเลยนะครับ เพราะว่า เป็นนักการเมืองก็รุ่นหลัง และอายุอานามก็เท่ากัน ก็ไม่อยากกล่าวหา แต่ว่าคุณสมัครก็มายุ่งกับผมอยู่เรื่อยเลย อภิปรายทีไรก็ยุ่งอยู่กับผม แล้วก็เอาเรื่องเท็จๆ มาพูดทั้งนั้นเลย ผมจะพูดเรื่องจริงครับ คุณสมัครครับ ในฐานะผู้จัดการมรดก เอาเงินไปคืนเขาเถอะครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 168)

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

เมื่อถูกนายจาตุรนต์ ฉายแสง กล่าวหาว่า รัฐบาลดำเนินนโยบายและบริหารเศรษฐกิจผิดพลาดล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ฯลฯ นายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ก็อภิปรายโจมตีกลับว่า ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ สาเหตุใหญ่หรือสาเหตุสำคัญก็เกิดจากรัฐบาลที่แล้ว ผู้วิจัยของยกตัวอย่างคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ท่านไม่เข้าใจเลยหรือครับว่า นี่คือ อาการของวิกฤติเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากฝีมือของท่าน ทุกเรื่องที่ท่านพูด คือ ผลพวงที่เกิดขึ้นจากฝีมือของท่าน รัฐบาลชุดนี้เข้ามารับภาระ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ในช่วงซึ่งทุกอย่างแย่ไปหมด ... สิ่งที่ท่านพูดว่าเป็นความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ ความจริงแล้วคืออาการของวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งพวกเราเข้ามาแก้ไขปัญหากันด้วยความยากลำบากยิ่ง ท่านลืมไปแล้วหรือครับว่าท่านทำอะไร ตรงนี้ครับ อย่าลืมครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 304)

ตัวอย่างที่ 3 คำอภิปรายของนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

เมื่อถูกนายชิงชัย มงคลธรรมอภิปรายพาดพิงเรื่อง เจ้าพนักงานของรัฐ “มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการทำสัญญาขายยางธรรมชาติ ตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพาราทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2536” ซึ่งนายชัชวาลย์ สุกิจจวณิช ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ต้องสงสัย เมื่อได้โอกาสใช้สิทธิพาดพิง นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ จึงโจมตีนายชิงชัย มงคลธรรมว่า เคยถูกจับในคดีเล่นการพนัน ดังคำอภิปรายดังนี้ “ท่านบอกว่า สิ่งที่ท่านพูดทั้งหมดท่านเอาเกียรติเป็นเดิมพัน ทำให้ผมย้อนนึกไปถึงการประท้วงของท่าน ส.ส. ชินวรณ์ บุณยเกียรติ เมื่อสักครู่ได้ ที่บอกว่าท่านเคยถูกศาลตัดสินพิพากษาคดีเล่นการพนัน” (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 202)

ตัวอย่างที่ 4 คำอภิปรายของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

เมื่อถูกนายสุชาติ ศรีสังข์ ส.ส. มหาสารคาม พรรคความหวังใหม่ กล่าวหารัฐบาลว่า “อุ้มคนรวย ช่วยต่างชาติ พิฆาตคนจน” โดยนำหลักฐานสนับสนุนประการหนึ่ง มาจากกรณีที่นายชุ่ม สากล ราษฎรจังหวัดสระแก้ว ซึ่งฆ่าตัวตายโดยใช้ผ้าขาวม้าผูกคอกับรั้วของสำนักงานข้าราชการพลเรือน บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล นายชวน หลีกภัยก็อภิปรายโจมตีกลับว่า ส.ส. ฝ่ายค้านสัญญากับญาติผู้ตายว่าจะนำเงินไปช่วยทำบุญ แต่ก็มิได้กระทำ ดังคำอภิปรายบางส่วน ดังนี้

> ว่าจะไปงานศพ จะเรี่ยไรเงินกันให้ลุงชุ่ม ภรรยาลุงชุ่ม ภรรยาลุงชุ่มก็ให้สัมภาษณ์กระผมส่งคนที่ทำเนียบไปร่วมเป็นเจ้าภาพงานศพ ให้คุณอลงกรณ์ไปเป็นเจ้าภาพงานศพแทนกระผม ภรรยาลุงชุ่มก็ถามว่า เห็นข่าวบอกว่า ฝ่ายค้านจะมาสวด ไม่เห็นมาเลย เห็นบอกว่าจะรวบรวมเงินไปให้ ไม่เห็นเอามาให้เลย กระผมเข้าใจว่า ป่านนี้ยังไม่ได้เอาไปให้ เพราะฉะนั้น อย่าคิดอย่าพูดอะไร เอาตัวเองอย่างเดียว ยึดในความเป็นธรรม (รายงานการประชุมฯ, 2542 ง, น. 61)

นอกจากนั้น แล้วนายชวน หลีกภัยยังช่วย พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ย้ำโจมตีกลับนายอดิศร เพียงเกษ เมื่อถูกนายอดิศร เพียงเกษ โจมตีเรื่องบ้านพิษณุโลกเป็นซ่องโจรว่า

> ท่านได้ประณามว่า รัฐบาลซ่องโจร ผมไม่ต้องการประณามคุณอดิศรว่า ท่านบอกว่าบ้านพิษณุโลก ถ้ามันเล็ก ทำเนียบเป็นซ่องโจรใหญ่ ผมไม่ว่านะครับ แต่ว่าผมเห็นว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ไม่เท่ากับพฤติกรรมของกรณีราษีไศลอันนั้นนักการเมืองไปเกี่ยวโดยตรงเลยครับ เงินเป็นก้อนชัดๆ เลย 360 กว่าล้านบาท ไปแบ่งกัน (รายงานการประชุมฯ, 2542 ก, น. 357)

4.2) คำอภิปรายที่เป็นการโจมตีกลับหรือการศอกกลับของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

ในอันที่จริงแล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านมีหน้าที่ในการตั้งข้อกล่าวหากับคณะรัฐมนตรีอยู่แล้ว จึงไม่น่าจะมีประเด็นการโจมตีกลับไปที่เรื่องอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่การปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี แต่ก็ยังปรากฏว่า มี ส.ส. ฝ่ายค้านโจมตีกลับคณะรัฐมนตรีบางเรื่องบางประเด็น ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 คำอภิปรายของนายอดิศร เพียงเกษ ส.ส. จังหวัดขอนแก่น

ในวันที่สองของการอภิปรายทั่วไปฯ คือ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 หลังจากที่นายวราเทพ รัตนากรอภิปรายจบแล้ว ก่อนที่ประธานสภาฯ จะอนุญาตให้คณะรัฐบาลโต้ตอบข้อกล่าวหา นายอดิศร เพียงเกษ ได้ลุกขึ้นกล่าวฟ้องประธานสภาฯ ดังนี้

> กระผมมีเรื่องเร่งด่วนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะขอกราบเรียนท่านประธานให้ได้ทราบ หลังจากที่ผมได้อภิปรายในสภาเมื่อวานนี้ ดังที่ท่านประธานได้ทราบ เช้าวันนี้ได้มีการคุกคามเสรีภาพของผมที่จังหวัดขอนแก่น มีบุคคลได้ไปถ่ายรูปสำนักงานพรรคความหวังใหม่และที่บ้านของผม (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 182)

เมื่อนายอดิศร เพียงเกษ อภิปรายจบนายสุวิทย์ คุณกิตติ นายชิงชัย มงคลธรรม และ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธก็อภิปรายผสมโรงว่า แต่ละคนก็ถูกคุกคามเช่นเดียวกัน คำอภิปรายของ

ส.ส. ฝ่ายค้านในประเด็นนี้ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน นำไปเป็นพาดหัวข่าวในวันรุ่งขึ้นว่า

> ฝ่ายค้านโวยเจอ 'ภัยมืด'
> อัด 'ยุคทมิฬ'
> รบ. ส่งคนตามเช็กบิล (มติชนรายวัน, 2542ฆ, น. 1)

การกระทำของนายอดิศร เพียงเกษนี้ นอกจากจะเป็นการโจมตีกลับคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังเป็นการทำให้เสียเวลาของการอภิปรายโดยใช่เหตุ และนายอดิศร เพียงเกษยังมีการกระทำที่เป็นมาตรฐานซ้อน (double standard) อีกด้วย เพราะในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นายอดิศร เพียงเกษ ได้ใช้รูปถ่ายประกอบคำอภิปรายเป็นจำนวนมาก มีทั้งบ้านทรงไทยซึ่งเป็นบ้านของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ และรูปของบ้าน 3 หลังที่จังหวัดกาญจบนุรี เป็นต้น โดยเฉพาะรูปของบ้านที่นายอดิศร เพียงเกษกล่าวหาว่าเป็นบ้านของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์นั้น นายอดิศร เพียงเกษอภิปรายกระบวนการถ่ายรูปดังกล่าวไว้อย่างตื่นเต้นว่า

> ท่านไม่ได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินอันนี้ หลักฐานชัดเจนว่าเป็นของท่าน ขออนุญาตดูรูปบ้านด้วยครับ นี่ครับ ตึก 3 ชั้น ไปถ่ายตรงๆ ก็กลัวนะครับคนถ่าย แว๊บ ได้แค่นี้ชัดเจนครับ แต่อยู่ระหว่างสี่แยก เลยที่ว่าการเขตไปนิดเดียว ที่ว่าการเขตอยู่ขวามือ ขณะนี้ก็ต้องมองหน้ามองหลังครับ ภายใต้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยคนนี้ ความปลอดภัย ไม่มี (รายงานการประชุมฯ, 2542ก, น. 293)

การอภิปรายดังกล่าวของนายอดิศร เพียงเกษนั้น คณะรัฐบาลไม่ได้มีปฏิกิริยาอะไร แต่การที่มีบุคคลไปถ่ายรูปบ้านของตนเอง ทำไมจึงกล่าวหาว่า รัฐบาลใช้อำนาจมืด ประเด็นนี้ ประสงค์ สุ่นศิริ ได้นำภาพการ์ตูนซึ่งวาดโดยนายชัย ราชวัตร และตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมาขยายความว่า

> ภาพที่ 5 มีคำอธิบายว่า “ข่มขู่ทำร้ายผู้อภิปรายด้วยอาวุธร้ายแรงแบบใหม่น่าสยดสยอง” อาวุธที่ว่านี้ คือกล้องถ่ายรูป ซึ่งคงหมายถึงอาการโวยวายของผู้อภิปรายจาก จ. ขอนแก่น ที่มีใครไม่รู้ไปแอบถ่ายรูปบ้านตน ถ่ายรูปบ้านก็ไม่ได้ชอบกลจริงๆ (ประสงค์ สุ่นศิริ, 2542ข, น. 3)

อนึ่งคำอภิปรายในส่วนนี้ของนายอดิศร เพียงเกษ ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นการอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” อีกด้วย ถ้าไม่มีการถ่ายรูปบ้านหลังนั้น หรือผู้ถ่ายรูปเป็นคนอื่น ซึ่งไม่ใช่คนของรัฐบาลที่อาจจะส่งไปจริง หรืออาจจะจ้างไปจริงก็ได้

ตัวอย่างที่ 2 คำอภิปรายของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ

นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ได้ใช้คำอภิปรายส่วนหนึ่งโจมตีกลับไปพรรคประชาธิปัตย์ในเรื่องที่เกี่ยวกับ บีไอบีเอฟ (BIBF) อีกครั้งหนึ่ง ดังคำอภิปรายดังนี้

> ท่านประธานครับ ผมมีภาพอีกภาพหนึ่ง ซึ่งถ้าดูแล้วจะเกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันมาก แต่ผมไม่แปลกใจที่ฝรั่ง ที่คนต่างชาติ ที่วารสารต่างชาตินั้นเขาจะเขียนถ้อยคำ ที่ชื่นชมในคน 2 คนนี้ เพราะอะไรครับ เพราะเขาต้องเขียนชื่นชมในคน 2 คน ที่เป็นผู้ริเริ่มเปิดเสรีทางการเงิน เปิดประตูบ้านให้เขาเข้ามาแสวงประโยชน์ได้อย่างง่ายดาย (รายงานการประชุมฯ, 2542ค, น. 86)

คำอภิปรายของนายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ ดังกล่าวนั้น ไม่ใช่เป็นการตั้งข้อกล่าวหา แต่เป็นการโจมตีกลับเพื่อทำลายความชอบธรรมของนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ กับนายชวน หลีกภัย อันที่จริงแล้วประเด็นเรื่องการเปิดบีไอบีเอฟ (BIBF) นี้ นักวิชาการคนหนึ่งคือ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ เขียนบทความจำนวนมาก เพื่อยืนยันว่าพรรคประชาธิปัตย์ต้องแสดงความรับผิด (accountability) ต่อการกระทำครั้งนั้น ซึ่งผู้วิจัยก็เห็นด้วย แต่การแสดงความรับผิดนั้น ต้องไม่ใช่การแสดงความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ด้วยการลาออก เมื่อเป็นรัฐบาลในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เพราะเมื่อรัฐบาลชวน 1 ประกาศยุบสภาในปี พ.ศ. 2535 นั้น ทำให้ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ด้วยการลาออกสิ้นสุดลงไปด้วย

โดยสรุป เมื่อเปรียบการปฏิบัติงานของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีตามเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบของคำอภิปรายของ ส.ส. จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1) ข้อกล่าวหาต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่ถ้าเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหาต้องมีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

2) คำอภิปรายต้องเป็น “ความจริง”

3) คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ

ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ทั้ง 2 ฝ่าย แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานด้วยการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี เมื่อเปรียบเทียบวาทกรรมย่อยลักษณะอื่นๆ อีก 4 ประการกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้ง พบว่า ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ครั้งนี้ ไม่มีความเคารพเชื่อฟังประธานสภาฯ แต่ประการใด ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ต่างคิดว่าฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูของฝ่ายตน จึงไม่มีคำขอโทษ หรือแสดงมารยาทพื้นฐานที่ดีให้เห็น คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีไม่มีการยอมรับว่า มีความผิดพลาดในการบริหารงาน และประการสุดท้าย ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี

ต่างก็ขุดคุ้ยความผิดพลาดของฝ่ายตรงข้ามมาโจมตีกลับเมื่อมีโอกาส โดยสรุป ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้ทำหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ที่สุด

11.6 สรุป

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 นี้ เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 และการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 พบว่าคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านได้พัฒนาขึ้นเป็นการกล่าวหาอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ไม่มีคำอภิปรายที่เป็นการซักถาม ส.ส. ฝ่ายค้านมีวัตถุประสงค์ให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน และมีความต้องการให้ฝ่ายของตนมีโอกาสเข้าไปบริหารราชการบ้าง คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีก็พัฒนาขึ้นเป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

ระบบพรรคการเมืองก็ได้รับการพัฒนาขึ้นจนสมบูรณ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ พรรคการเมืองจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนชัดเจน กล่าวคือ จะมีพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล และพรรคการเมืองส่วนที่เหลือจะเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้าน นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังมีพัฒนาให้มีหัวหน้าฝ่ายค้านอย่างเป็นทางการอีกด้วย กล่าวคือ หัวหน้าพรรคร่วมฝ่ายค้านที่มี ส.ส. เป็นจำนวนมากที่สุด จะได้รับการเสนอชื่อและมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำฝ่ายค้าน

สำหรับโครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายก็ได้รับการพัฒนาครบมี 4 ส่วน คือ คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางโครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายที่สมบูรณ์แล้ว และในแต่ละรายละเอียดก็พัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

สำหรับโครงสร้างของการใช้เหตุผลก็พัฒนาขึ้นโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ โครงสร้างของการใช้เหตุผลได้รับการพัฒนาจนสามารถตอบสนองความต้องการของ ส.ส. ผู้อภิปรายได้ กล่าวคือ เมื่อข้อกล่าวหามีความสลับซับซ้อน ผู้กล่าวหาก็จะใช้โครงสร้างของการอ้างเหตุผลที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม อนึ่งโครงสร้างของการใช้เหตุผลกับการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์หลักสำคัญของ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คือ ต้องการทำลายความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาล ดังนั้น ในการใช้เหตุผล ส.ส. ฝ่ายค้านมิได้คำนึงถึงว่า หลักฐานสนับสนุนจะสมเหตุสมผลหรือไม่ เพราะคำนึงแต่เพียงว่า จะทำให้เกิดความบอบช้ำกับคณะรัฐบาลเพียงใดเท่านั้น

ดังนั้น ถึงแม้ว่าโครงสร้างของการใช้เหตุผลจะพัฒนาไปสมบูรณ์แล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่า การใช้เหตุผลจะสมเหตุสมผลตามโครงสร้างของการใช้เหตุผลไปด้วย

อย่างไรก็ดี ในขณะที่องค์ประกอบภายนอก เช่น ระเบียบข้อบังคับ ระบบพรรคการเมือง ทักษะทางภาษา และทักษะการใช้เหตุผลได้รับการพัฒนาขึ้นจนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่า องค์ประกอบภายใน เช่น ระดับคุณธรรม ระดับศีลธรรม มารยาทพื้นฐาน เป็นต้น ที่เคยพบเห็นในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งต้นๆ กลับไม่พบในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 นี้

บทที่ 12

การอภิปรายทั่วไปฯ กับข่าวหนังสือพิมพ์

วัตถุประสงค์ของบทนี้ คือ ศึกษาว่าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่? โดยจะวิเคราะห์ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์จากความตรงกัน (directness) ระหว่างข่าวของหนังสือพิมพ์กับคำอภิปรายของ ส.ส. ในสภาฯ ซึ่งผู้วิจัยมีเกณฑ์ฯ ในการวิเคราะห์จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

เกณฑ์ฯ นี้ ผู้วิจัยพัฒนามาจากกรณีที่หนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 16 ฉบับรายงานข่าวอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนายโสภณ สุภาพงษ์ อดีตกรรมการผู้จัดการบริษัทบางจากฯ การรายงานข่าวอันเป็นเท็จดังกล่าว สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีมติว่า หนังสือพิมพ์เหล่านั้น ประพฤติผิดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 ผู้วิจัยจึงนำเหตุการณ์นั้น มาตั้งเป็น “เกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์”[1] ดังกล่าว

สำหรับความตรงกันระหว่างข่าวของหนังสือพิมพ์กับคำอภิปรายของ ส.ส. ในสภาฯ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากหัวเรื่อง โดยจะพิจารณาคำศัพท์ด้วยกลไกการผูกโยงถ้อยคำ (cohesion) ทางภาษาเช่น การซ้ำคำ (reiteration) การใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน การใช้คำเข้าชุดกัน (collocation) หรือการอ้างอิง (reference) ด้วยคำสรรพนาม เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการของทฤษฎีการเชื่อมโยงความ[2] นอกจากนั้นยังจะวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีความเกี่ยวโยงด้วยอีกว่า ข่าวของหนังสือพิมพ์กับคำอภิปรายของ ส.ส. ในสภาฯ ยังอยู่ในเรื่องหรือในประเด็นเดียวกันหรือไม่?

ผลการศึกษาพบว่า การรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้ง[3] คือ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 และ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 มีการรายงานข่าวใน 5 ลักษณะ ดังนี้คือ

---

[1]โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 7 หัวข้อ "7.3 เกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์"

[2]โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 5 หัวข้อ "5.3 ทฤษฎีความเกี่ยวโยง"

[3]เมื่อออกแบบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 ด้วย แต่เมื่อผู้วิจัยเข้าไปค้นข้อมูลหนังสือพิมพ์ที่หอสมุดแห่งชาติ พบว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวอยู่ในสภาพชำรุดเสียหายจนไม่สามารถนำมาศึกษาได้

1) ภาพข่าว

2) ข่าวไฮไลท์ (high light)

3) พาดหัวข่าว

4) ส่วนนำข่าว

5) เนื้อข่าว

ผลจากการศึกษาพบว่า คำอภิปรายกับข่าวของหนังสือพิมพ์มีความตรงกัน ด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ ดังนี้คือ

1) เนื้อความของคำอภิปรายในแต่ละวันมีเป็นจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับจึงเลือกส่วนที่สำคัญหรือเป็นหัวเรื่องเด่นๆ ของคำอภิปรายมารายงานเป็นข่าวของหนังสือพิมพ์เท่านั้น การที่เลือกรายงานข่าวเฉพาะเรื่องเด่นๆ ของคำอภิปรายจึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คำอภิปรายกับข่าวของหนังสือพิมพ์มีความตรงกัน

2) ในการรายงานข่าวคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น หนังสือพิมพ์รายงานข่าวช้ากว่าสื่อมวลชนสาขาอื่น เช่น โทรทัศน์ และวิทยุ เป็นต้น และหนังสือพิมพ์รายวันทุกชื่อฉบับต่างก็รายงานข่าวนี้กันทั้งสิ้น ดังนั้น หนังสือพิมพ์จะต้องมีความระมัดระวังการรายงานข่าวคำอภิปรายเป็นกรณีพิเศษ เพราะถ้ารายงานข่าวที่ไม่ตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ผู้บริโภคข่าวสารก็อาจจะทราบได้ในทันที หรือในระยะเวลาต่อมา

3) การรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ผู้สื่อข่าวเป็นผู้พบเห็นเหตุการณ์ข่าวโดยตรง กล่าวคือ ไปฟังคำอภิปรายโดยตรงที่รัฐสภา และการรายงานข่าวก็จะเรียบเรียงคำอภิปรายออกมาเป็นข่าว ธรรมชาติของการรายงานข่าวคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ เช่นนี้ จึงทำให้ข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ไปโดยปริยาย

การรายงานข่าวคำอภิปรายทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าว มีการรายงานข่าวที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้ความตรงกันระหว่างคำอภิปรายกับข่าวของหนังสือพิมพ์ จึงมีลักษณะแตกต่างกันดังนี้ คือ ภาพข่าวและ ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์มีความตรงกันกับคำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ สำหรับส่วนนำข่าว พาดหัวข่าว และเนื้อข่าวมีการขยายความจน “เกินจริง” แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วย “ความเข้าใจ” ของผู้รับสารหรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์แล้ว พบว่า การรายงานข่าวดังกล่าวยังไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ส่วนนำข่าว พาดหัวข่าว และเนื้อข่าว ยังมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ อยู่ ดังนั้น การรายงานข่าวคำอภิปรายของหนังสือพิมพ์จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อ ซึ่งแสดงว่า นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) และแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายโดยละเอียดไปพร้อมๆ กับการเสนอผลของการศึกษา

อย่างไรก็ดี เนื่องจากเนื้อหาของข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ มีปริมาณมาก ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถที่จะเสนอผลการศึกษาในรายละเอียดทั้งหมดได้ นอกจากนั้น ผลของการศึกษายังพบอีกว่า ข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ครั้งนั้น ลักษณะของข่าวมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะเสนอผลการศึกษาการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้งรวมกันไป โดยจะยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายแต่เท่าที่จำเป็น และเท่าที่ผู้วิจัยเห็นว่า สามารถเป็นตัวแทนของข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้งหมดได้ ดังนั้นในบทนี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อย่อยออกเป็น 6 หัวข้อ ดังนี้คือ

12.1 ภาพข่าว

12.2 ข่าวไฮไลท์

12.3 พาดหัวข่าว

12.4 ส่วนนำข่าว

12.5 เนื้อข่าว

12.6 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

12.1 ภาพข่าว

ข่าวของหนังสือพิมพ์ ถ้าแบ่งตามลักษณะของ “สาร” แล้ว อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ “ตัวข่าวที่เป็นข้อความ ซึ่งใช้ตัวหนังสือในการถ่ายทอด และตัวข่าวที่เป็นภาพถ่าย ซึ่งถ่ายทอดด้วยการใช้ภาพถ่ายโดยตรง” (กมล ฉายาวัฒนะ, 2529, น. 209) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบความสามารถทางการสื่อสารระหว่างภาพข่าวกับข่าวที่เป็นข้อความแล้ว ภาพข่าวบางภาพสามารถบอกรายละเอียดได้ดีกว่าข่าวที่เป็นข้อความเสียด้วยซ้ำไป ภาพข่าวสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี สามารถเล่าเรื่องรายละเอียดของเหตุการณ์ในภาพได้ โดยใช้คำอธิบายแต่เพียงสั้นๆ หรือไม่มีคำอธิบายก็ได้ (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2530, น. 207) แต่ภาพข่าวก็มีข้อจำกัดในตัวเอง เนื่องจากไม่สามารถบรรยายความต่อเนื่องของข่าวสาร และขยายความในรายละเอียดอื่นๆ ได้ ภาพข่าวของหนังสือพิมพ์ จึงมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยข่าวที่เป็นข้อความเท่านั้น

ภาพข่าวจะพบได้ทั้งที่หน้าหนึ่งและหน้าอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีภาพข่าวโดยเฉลี่ยประมาณ 46.84 ภาพ (สุภาณี กอสุวรรณศิริ, 2534, น. 76) ภาพข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ ก็เช่นเดียวกัน มีทั้งปรากฏอยู่ในหน้าหนึ่งและหน้าเนื้อหาข้างในแต่ในหน้าหนึ่งนั้น ภาพข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ จะมีประมาณ 1-2 ภาพ ภาพต่างๆ เหล่านั้น

จะแตกต่างกันไปตามชื่อฉบับของหนังสือพิมพ์ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นภาพที่บรรยายบรรยากาศ ส่วนที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าน่าสนใจ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง การเสนอภาพข่าวของการอภิปรายเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีภาพเดียว คือ ภาพของนายสมัคร สุนทรเวชกับ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งเป็นภาพกำลังอภิปราย มาเรียงต่อกัน และมีคำบรรยายของภาพข่าวดังนี้ "เสธ. เละ นายสมัคร สุนทรเวชแฉเรื่อง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ย้าย ผบก.พฐ. เพราะสรุปผลพิสูจน์เทปสั่งซื้อเสียงที่พิจิตรว่า ผิดจริง ขณะที่อีกฝ่าย พาลไปนอกเรื่อง ให้นายสมัครคืนเงินธรรมวัฒนะ จนถูกบังคับให้ถอนคำพูด" (ไทยรัฐ, 2542ก, น. 1)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ มี 2 ภาพ ภาพแรกเป็นภาพกลุ่มผู้ประท้วงที่หน้ารัฐสภา ส่วนภาพที่สอง เป็นภาพที่นายอดิศร เพียงเกษกำลังบรรยายแผนผังประกอบคำอภิปราย โดยมีคำบรรยายของภาพข่าวดังนี้ "แฉแหลก... นายอดิศร เพียงเกษ ประธานวิปฝ่ายค้านนำแผนผัง "พิจิตร คอนเนกชั่น" มาโชว์ พร้อมทั้งแจกแจงการโยงใยในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ "เสธ. หนั่น" ซึ่งทาง มท. 1 ลุกขึ้นโต้ว่า โกหก" (เดลินิวส์, 2542ค, น. 1)

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง

ภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง มีภาพเดียว คือ ภาพกำลังปรึกษาหารือกันของนายสมัคร สุนทรเวช กับ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง และมีคำบรรยายของภาพข่าวดังนี้ "ซุบซิบ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย นั่งปรึกษาหารือกับร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ในขณะที่ฝ่ายค้านลุกขึ้นชี้แจง" (บ้านเมือง, 2542ข, น. 1)

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน มี 3 ภาพ สองภาพแรกเป็นภาพของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ และนายบรรหาร ศิลปอาชา โดยไม่มีคำบรรยายประกอบ ส่วนภาพที่สามเป็นภาพกำลังอภิปรายของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ มีคำบรรยายของภาพข่าวดังนี้

> รับศึกใหญ่... พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ ขณะชี้แจงข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านในหลายเรื่อง โต้กลับฝ่ายค้านอย่างถึงพริกถึงขิง จนเกือบจะมีเรื่องกลางสภากับ นายสมัคร สุนทรเวช วานนี้ พล.ต. สนั่นต้องวิ่งเคลียร์ปัญหากับพรรคชาติไทย หลังจากฝ่ายค้านโชว์เอกสารตำรวจ สศก. ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจ่ายเงินของนายราเกซ สักเสนาให้กับพรรคชาติไทย (สยามรัฐ, 2542ข, น. 1)

คำบรรยายภาพข่าวเหล่านั้น มาจากการตีความทางการเมืองของผู้เขียน ที่จะบรรยายภาพตามความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจ และจุดประสงค์ว่าจะส่งสารอะไรให้ผู้อ่าน คำบรรยายภาพจึงไม่ใช่ความจริงแต่เป็นการสร้างความจริง หรือการรายงานความจริง หรือการเล่าเรื่องความจริงอย่างที่เกิดขึ้นในสภาฯ จากมุมมองของผู้เขียนคำบรรยายภาพดังกล่าว

สำหรับตัวภาพข่าวเองแล้ว นักข่าวไม่สามารถจะนำความคิดหรือทัศนคติของตนแทรกลงไปในภาพข่าวได้ จะกระทำได้เพียงตามลักษณะจำกัดของการผลิตภาพ เช่น เลือกมุมกล้องที่ตนเองต้องการจะนำเสนอเป็นจุดเด่น การกำหนดความใกล้ไกลของตัวบุคคลหรือวัตถุในภาพ การกำหนดแสง สีของภาพ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ 2 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

การเสนอภาพข่าวของหนังสือพิมพ์จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ในประเด็นการรายงานข่าวที่เป็นภาพข่าวนี้ หนังสือพิมพ์จึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

12.2 ข่าวไฮไลท์

ข่าวไฮไลท์ (highlight) เป็นรายงานข่าวที่ถ่ายทอดคำอภิปรายมาทุกตัวอักษร ซึ่งจะเป็นการรายงานข่าวในประเด็นสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ข่าวไฮไลท์บางข่าวอาจจะตัดมาเพียงส่วนหนึ่งของคำอภิปรายในประเด็นนั้นๆ ก็ได้

ข่าวไฮไลท์เป็นข่าวที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ มีหนังสือพิมพ์บางฉบับเท่านั้นที่มีการรายงานข่าวไฮไลท์ ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 หนังสือพิมพ์จำนวน 6 ชื่อฉบับที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง เดลิไทม์ มติชนรายวัน และ สยามรัฐ ผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนรายวันเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับเดียวที่มีการรายงานข่าวไฮไลท์ และมีการรายงานประเภทนี้ครั้งเดียว ซึ่งเป็นการรายงานข่าวคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร เมื่อคราวเปิดอภิปรายวันแรกในฐานะหัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2545 จากหนังสือพิมพ์ 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง แนวหน้า มติชนรายวัน และสยามรัฐ ผลการศึกษา พบว่า มีหนังสือพิมพ์รายข่าวไฮไลท์เพิ่มขึ้นเป็น 3 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน มีการรายข่าว

ไฮไลท์ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ไม่มีการรายงานข่าวประเภทนี้ ในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีการรายงานข่าวไฮไลท์ และหนังสือพิมพ์แนวหน้า ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังการการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ก็มีข่าวไฮไลท์เช่นเดียวกัน

เห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์มีแนวโน้มที่จะเสนอข่าวไฮไลท์เพิ่มขึ้น และมีการเสนอข่าวทั้ง 2 ฝ่าย กล่าวคือ ในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 มีการเสนอข่าวไฮไลท์เพียงครั้งเดียว และเป็นการเสนอข่าวฝ่ายเดียว คือ เสนอข่าวเฉพาะคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร สำหรับการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2545 มีการเสนอข่าวไฮไลท์เพิ่มขึ้นทั้งชื่อฉบับหนังสือพิมพ์ และจำนวนข่าวไฮไลท์ และในการรายงานข่าวไฮไลท์ของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 นี้ จะเป็นการเสนอข่าวคำอภิปรายของทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ผลการศึกษาไม่พบว่า มีการเสนอข่าวไฮไลท์คำอภิปรายของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดดังเช่น ข่าวไฮไลท์ของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24

เนื่องจากข่าวไฮไลท์ของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 มีเพียงครั้งเดียว และเป็นการเสนอข่าวฝ่ายเดียวผู้วิจัยจึงไม่นำมาเป็นตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข่าวไฮไลท์ของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในสองวันแรก คือ การอภิปรายในวันที่ 15-16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

<u>หนังสือพิมพ์แนวหน้า</u>

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับนายชวน หลีกภัย โดยกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'จิ๋ว' VS 'ชวน' ใครเฉือนใครในศึกซักฟอก?” และมีส่วนนำข่าวของข่าวไฮไลท์ดังนี้

> ศึกอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะครั้งนี้ มีความหมายทางการเมืองอย่างมาก ดังนั้น ทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล จึงต่างทุ่มเทและโชว์ลีลาการอภิปรายกันอย่างสุดเหวี่ยง เพื่อผลทางการเมืองของทั้งสองฝ่าย ต่อไปนี้ คือคำอภิปรายโดยละเอียดเปรียบเทียบ วิสัยทัศน์และข้อมูลระหว่าง พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ในฐานะผู้นำฝ่ายค้าน และนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้นำฝ่ายบริหาร (แนวหน้า, 2542ก, น. 5)

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์แนวหน้าในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของ นายเอกพร รักความสุข ส.ส. สกลนคร พรรคความหวังใหม่ กับนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ โดยกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ซักฟอกยกสอง ยำกรุงไทย-แบงก์ชาติ” (แนวหน้า, 2542ข, น. 5) โดยไม่มีส่วนนำข่าวของข่าวไฮไลท์

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับนายชวน หลีกภัย โดยกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'จิ๋ว' เชือด 'ชวน' เฉือน 'ศึกไม่ไว้วางใจ' ” มีส่วนนำข่าวของข่าวไฮไลท์ดังนี้

> หมายเหตุ - พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำพรรคฝ่ายค้านอ่านญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ และคำชี้แจงของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในวันแรกของการเปิดอภิปรายในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 6 (สมัยสามัญทั่วไป) นัดพิเศษ เมื่อเช้าวันที่ 15 ธันวาคม
>
> 'มติชน' ขอนำมาสรุปในบางประเด็นที่สนใจ (มติชนรายวัน, 2542ค, น. 5)

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 มี 4 ข่าว ดังนี้คือ

ข่าวแรก

ข่าวไฮไลท์ข่าวแรกเป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายบางส่วนของ ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวน 4 คน คือ นายอดิศร เพียงเกษ นายสุวิทย์ คุณกิตติ นายชิงชัย มงคลธรรม และ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ และคำอภิปรายบางส่วนของคณะรัฐมนตรี 2 คน คือ นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ และนายชวน หลีกภัย หนังสือพิมพ์มติชนรายวันกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'ฝ่ายค้าน' รุมถล่มรัฐบาล ชวน 'ยุคมืด'” และมีส่วนนำข่าว ดังนี้

> หมายเหตุ - ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ เมื่อบ่ายวันที่ 16 ธันวาคม เป็นวันที่สอง นายอดิศร เพียงเกษ ส.ส. ขอนแก่นพรรคความหวังใหม่ เปิดประเด็นการคุกคาม จากนั้น สมาชิกพรรคฝ่ายค้านลุกขึ้นเปิดโปง ทั้ง นายสุวิทย์ คุณกิตติ หัวหน้าพรรคกิจสังคม นายชิงชัย มงคลธรรม รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่
>
> จากนั้น นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงและรับไปตรวจสอบ (มติชนรายวัน, 2542ฆ, น. 2)

ข่าวที่สอง

ข่าวไฮไลท์ข่าวที่สอง เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของนายเสนาะ เทียนทอง กับ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “2 ผู้จัดการ 'รัฐบาล' 'เสนาะ'-'สนั่น' ย้อนอดีตชิงไหวชิงพริบตั้งรัฐบาล”

ข่าวที่สาม

ข่าวไฮไลท์ข่าวที่สาม เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายบางส่วนของนายปิยณัฐ วัชราภรณ์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'ปิยะณัฐ วัชราภรณ์' สิงห์ร้ายคืนถิ่น ฟัด 'สนั่น' รวยพิลึก!”

ข่าวที่สี่

ข่าวไฮไลท์ข่าวที่สี่เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายบางส่วนของนายชวน หลีกภัย นายอดิศร เพียงเกษ และนายปิยณัฐ วัชราภรณ์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'ปิยะณัฐ' กู้หน้า 'อดิศร' อำ 'ชวน' หวงนามสกุล 'ขนาดเมียยังไม่ให้ใช้' ”

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับนายชวน หลีกภัย โดยกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “วิวาทะ 'จิ๋ว-ชวน' ใคร...ใคร!” โดยมีส่วนนำข่าว ดังนี้

> การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะ ได้เปิดฉากขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 10.00 น. วานนี้ (15 ธ.ค.) ซึ่งได้รับความสนใจมากกว่าหลายครั้งที่ผ่านมา เนื้อหาโดยรวมเข้มข้นน่าสนใจมากพอสมควร "สยามรัฐ" ได้ถอดเนื้อหาโดยละเอียดของ 2 ผู้นำคือ พล.อ. ชวลิต ยังใจยุทธ ผู้นำฝ่ายค้านและนายชวน หลีกภัย ผู้นำรัฐบาล ดังต่อไปนี้ (สยามรัฐ, 2542ก, น. 2-3)

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เป็นการถ่ายทอดคำอภิปรายของนายเสนาะ เทียนทอง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ และนายวัฒนา อัศวเหม โดยกำหนดชื่อคอลัมน์ไว้ว่า “ 'เสนาะ-สนั่น-วัฒนา' เฉลยความลับ 2 ปี หักเหลี่ยมตั้งรัฐบาลชวน 2/2” โดยมีส่วนนำข่าว ดังนี้

> การอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อวานนี้ (16 ธ.ค.) แม้เนื้อหาหลักจะมุ่งไม่ไว้วางใจการบริหารงานด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล แต่ก็มีเนื้อหาอยู่ช่วงหนึ่งน่าสนใจ เพราะถือเป็นประวัติศาสตร์การเมือง ซึ่งไม่เคยเปิดเผยมาก่อน นั่น คือการชิงไหวชิงพริบเฉือนคม จัดตั้งรัฐบาล หลังจาก พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความ

> หวังใหม่ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อปลายปี 2540
>
> เริ่มต้นจากนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงและกล่าวเปิดประเด็นสาเหตุที่ พล.อ. ชวลิต ลาออกเพราะนายเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการพรรคในขณะนั้นเป็นผู้บอกให้ลาออก ทำให้ "ป๋าเหนาะ" ใช้สิทธิพาดพิงของการอภิปรายจากนั้นก็ได้ "ลากยาว" เล่าความหลังที่เคยเป็นความลับและสลับซับซ้อนเกี่ยวโยงถึง พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ แนะนายวัฒนา อัศวเหม สะท้อน ถึงสัจธรรมการเมืองที่ว่า "ไม่มีมิตรแท้ ศัตรูถาวร"
>
> "สยามรัฐ" เห็นว่าเนื้อหาเรื่องนี้ มีความน่าสนใจ และไม่เคยเปิดเผยมาก่อน จึงถอดความโดยละเอียด ดังนี้ (สยามรัฐ, 2542ข, น. 3)

จะเห็นว่า ข่าวไฮไลท์นั้น หนังสือพิมพ์จะเลือกคำอภิปรายที่เป็นข้อกล่าวหา-ข้อโต้ตอบการกล่าวหาที่หนังสือพิมพ์เห็นว่า มีความเป็นข่าวสูง หรือมีความน่าสนใจกว่าคำอภิปรายช่วงอื่นๆ มาถ่ายทอดคำอภิปรายออกมาเป็นตัวอักษรเกือบทุกคำพูด คำอภิปรายที่ถูกตัดออกไป จะเป็นหน่วยเสริมประโยค (sentence particle) เช่น นะ น่ะ สิ ซิ เถอะ เนี่ย แหละ หรอก ไง ฯลฯ หรือ ส่วนคั่นคำพูด (pre-fabricated filler) เช่น นี่ เอ้อ อ้า เป็นต้น[4]

การเสนอข่าวไฮไลท์ก็เหมือนกับการรายงานข่าวอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นการเสนอเรื่องจริงอย่างที่เกิดขึ้น แต่เป็นการสร้างความจริง หรือการรายงานความจริง หรือการเล่าเรื่องความจริงอย่างที่เกิดขึ้นในสภาฯ ผ่านความคิดและทัศนคติของผู้เขียนข่าว ข่าวไฮไลท์ทั้ง 2 ส่วนนั้น เมื่อพิจารณาข้อความในส่วนนำข่าวของข่าวไฮไลท์ การที่ผู้เขียนข่าวใช้ คำว่า "ซักฟอก" แทนคำว่า "อภิปราย" ซึ่งสื่อความด้านลบ หรือคำว่า "ศึก" "เฉือน" "เชือด" "ลากยาว" และ "ชิงไหวชิงพริบ" เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นในคำอภิปราย แต่เป็นคำที่ผู้เขียนข่าวสร้างขึ้น โดยใช้ความคิดและทัศนคติของตนเอง ลักษณะของภาษาในส่วนนำข่าวของข่าวไฮไลท์จะมีลักษณะที่คล้ายกับภาษาของพาดหัวข่าวดังได้ได้วิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

สำหรับเนื้อข่าวไฮไลท์นั้น ผู้เขียนข่าวไม่สามารถนำความคิด ทัศนคติ หรือประสบการณ์ของผู้เขียนข่าวแทรกลงไปในข่าวไฮไลท์ แต่จะเลือกตัดคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีเป็นคู่ๆ มาถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรเกือบทุกคำพูด คำอภิปรายที่ถูกตัดออกไปก็เป็นเพียงหน่วยเสริมประโยคกับส่วนคั่นคำพูด ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้อภิปราย

---

[4]บันทึกรายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่มีการบันทึกหน่วยเสริมประโยค (sentence particle) หรือส่วนคั่นคำพูด (pre-fabricated filler) ดังกล่าวเช่นเดียวกัน

บางคน ซึ่งไม่ได้ทำให้ความหมายหลักของคำอภิปรายเสียไป การที่ผู้เขียนไม่นำสิ่งอื่นแทรกลงไปในข่าวไฮไลท์ และเลือกตัดคำอภิปรายมารายงาน ดังนั้นเมื่อพิจารณาด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ 2 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ข่าวไฮไลท์ของหนังสือพิมพ์จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ในประเด็นการรายงานข่าวที่เป็นข่าวไฮไลท์นี้ หนังสือพิมพ์จึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

12.3 พาดหัวข่าว

หน้าที่ของพาดหัวข่าวนั้น ตำราทางวารศาสตร์ได้กล่าวไว้หลากหลาย แต่โดยสรุปแล้วพบว่า มี 2 ประเด็นหลัก คือ ดึงดูดความสนใจ และสรุปสาระสำคัญของข่าว (Wilcox and Fearn quoted in Bush, 1967; Baskette and Sissors, 1971; Harris et al., 1985) หน้าที่ทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวนั้น ในการรายงานข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ หน้าที่ของพาดหัวข่าวที่ว่า “สรุปสาระ สำคัญของข่าว” มีลักษณะที่ค่อนข้างเป็นอุดมคติ (ideal) เกินไป เพราะจากเนื้อหาคำอภิปรายที่มีเป็นจำนวนมาก และในการปฏิบัติงานของผู้ที่มีหน้าที่ในการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ จะเน้นไปที่สร้างความสนใจของพาดหัวข่าวมากกว่าที่จะเป็นการสรุปสาระสำคัญของข่าว ดังนั้น พาดหัวข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ จึงมีเพียงอย่างเดียวคือ ดึงดูดความสนใจความสนใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์เท่านั้น การที่พาดหัวข่าวเน้นไปที่การสร้างความน่าสนใจเพื่อดึงดูดใจผู้อ่าน มีผลกระทบโดยตรงต่อความตรงกันระหว่างพาดหัวข่าวกับคำอภิปรายในสภาฯ ผู้วิจัยจึงขออธิบายการทำงานของนักหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการพาดหัวข่าวพอเป็นสังเขป ดังนี้

อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) ซึ่งสัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันกล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้ทำหน้าที่พาดหัวข่าวต้องการให้พาดหัวข่าวมีความน่าสนใจเพื่อเพิ่มยอดขายมากว่าที่จะพาดหัวข่าวให้ครอบคลุมสาระของข่าว ดังคำให้สัมภาษณ์ของธงชัย ณ นคร ผู้เป็นหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้น มีหลักการใหญ่ๆ ว่า ต้องการจะบอกอะไรกับผู้อ่าน ซึ่งไม่สำคัญว่าประเด็นข่าวในแต่ละวันจะเป็นข่าวใหญ่หรือข่าวเล็ก ข่าวใหญ่ที่รับรู้กันโดยทั่วไปแล้วอาจจะไม่น่าสนใจเท่ากับข่าวเล็กๆ ที่มีความโดดเด่น และเรียกร้องความสนใจได้มากกว่า ธงชัย ณ นคร ได้ยกตัวอย่างในการประชุมคราวหนึ่ง สาระของของการประชุมไม่ได้การนำมาพาดหัวข่าว แต่การ

ที่นายชัย ชิดชอบ ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์ตะโกนให้ทหารมาปฏิวัติได้รับการนำมาเป็นพาดหัวข่าว หรือในคราวประชุมครั้งหนึ่ง การที่ฝ่ายค้านวอล์คเอาท์มาประชุมกันเองก็ได้รับการนำมาทำเป็นพาดหัวข่าวเป็นต้น (ธงชัย ณ นคร, สัมภาษณ์, อ้างถึงใน อรพรรณ มูลจันทร์, 2536, น 91)

ส่วนรังษี มณีโชติ ผู้เป็นบรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองก็ได้ให้สัมภาษณ์ไปในทำนองเดียวกันกับผู้ทำหน้าที่เขียนพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยกล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างข่าวอาชญากรรมกับข่าวการเมืองในแต่ละวัน ผู้ทำหน้าที่พาดหัวข่าวจะเลือกข่าวที่มีความน่าสนใจมากกว่าและสามารถทำให้หนังสือพิมพ์ขายได้นำมาเป็นพาดหัวข่าว นอกจากนั้นแล้ว ภาษาของพาดหัวข่าวนั้น ก็จะเลือกใช้ถ้อยคำที่สะดุดตาและเรียกร้องความสนใจผู้ซื้อหนังสือพิมพ์ได้ เพราะคนที่ซื้อหนังสือพิมพ์จะอ่านข่าวที่หน้าหนึ่งก่อนและจึงจะตัดสินใจว่าจะซื้อหนังสือพิมพ์เพื่ออ่านข่าวข้างในหรือไม่ (รังษี มณีโชติ, สัมภาษณ์, อ้างถึงใน อรพรรณ มูลจันทร์, 2536, น 94)

จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่ในการพาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่างก็เน้นความน่าสนใจของพาดหัวข่าวมากกว่าที่จะสรุปสาระสำคัญของข่าว งานวิจัยอีกฉบับหนึ่งที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวคือ งานวิจัยของ พิมลศิริ ถนอมศักดิ์ (2542) เรื่อง “ภาษาในการพาดหัวข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน” พิมลศิริ ถนอมศักดิ์ (2542) ได้สัมภาษณ์ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จากกลุ่มคนที่มีอาชีพแตกต่างกัน จำนวน 30 คน ซึ่งผลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนั้น เห็นว่า พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์มีความพยายามดึงดูดความสนใจของผู้อ่านเช่นเดียวกัน โดยผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีความเห็นต่อการใช้ภาษาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ว่า พยายามใช้ภาษาที่บิดเบือนให้คลาดเคลื่อน หรือผิดจากความเป็นจริงด้วยการใช้ภาษาที่กำกวม ใช้ศัพท์สแลง มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่ หรือการใช้ภาษาที่ทำให้การพาดหัวข่าวนั้นเร้าใจ น่าสนใจ เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านมากเกินไป จนทำให้ภาษาหรือคำที่ใช้ไม่ถูกต้องตามหลักของภาษาไทย (พิมลศิริ ถนอมศักดิ์, 2542, น. 67)

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 มีการประชุมทั้งหมด 4 วัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างพาดหัวข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เพียงวันเดียว แต่จะเสนอการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ ดังนี้

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐพาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้านบนด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 2 ซึ่งอยู่ระหว่างกลางเป็นพาดหัวข่าวใหญ่ ดังนี้

คึกฤทธิ์ซัดหนัก
นำฝ่ายค้านร่ายยาวอภิปรายในสภา
ฉะ 11 รมต. มันหยด

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าว ดังนี้
แฉรับซองขาวญี่ปุ่นคนละ 4-5 หมื่น
นายกฯ เย้ยฝ่ายค้านพูดยังกับลิเก

<u>หนังสือพิมพ์เดลินิวส์</u>

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์พาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 2 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้
4 กระทรวงถูกขยี้แหลกในสภา
นายกท้าพิสูจน์
'ปกป้อง' รมต.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้
บริหารบ้านเมืองเกิดเดือดร้อน
โต้ตอบเป็นรองฝ่ายค้านทุกขบวน

<u>หนังสือพิมพ์บ้านเมือง</u>

หนังสือพิมพ์บ้านเมืองพาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 2 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 3 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้
'คึกฤทธิ์' ชนแหลก
'สับ' 11 รมต. 'เละ'
นายกฯ ร้อง 'อย่าสกปรก'

<u>หนังสือพิมพ์เดลิไทม์</u>

หนังสือพิมพ์เดลิไทม์พาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 2 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้

อภิปรายดุเดือดเจาะถึงในมุ้ง
รมต. เล็ก 'มั่ว' อีหนู
ซัด 'อบ' เลอะเทอะ

หนังสือพิมพ์เดลิไทม์ยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

สับนายกฯ มีเอี่ยวโทรศัพท์
มหาดไทยกับคมนาคมถูกจวกแหลก

<u>หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน</u>

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันพาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 2 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้

นายกฯ โต้ฝ่ายค้านสกปรกท้าให้แฉหลักฐาน
คึกฤทธิ์ตีขนดหางรัฐบาล
รมต. สำส่อน-รับซองขาว

อนึ่ง หนังสือมติชนรายวันได้แยกการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ออกเป็น 2 ส่วน รายงานข่าวอีกส่วนหนึ่งเป็นการรายงานข่าวเหตุการณ์อื่นๆ ในรัฐสภา ซึ่งส่วนดังกล่าวนี้มีพาดหัวข่าวเล็กดังนี้

เกรียงศักดิ์
ซัดฝ่ายค้าน
พูดเป็นลิเก

<u>หนังสือพิมพ์สยามรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์สยามรัฐพาดหัวข่าวในกรอบที่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งอยู่ประมาณกึ่งกลางของครึ่งบนของหน้าหนึ่ง โดยมีข้อความของพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 2 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้

'ยำใหญ่' รัฐบาลกลางสภา-ว่านายกฯ รับสินบน 14 ล้าน
คึกฤทธิ์นำฝ่ายค้าน
เผยยุคเข็ญของชาติ

อนึ่ง หนังสือสยามรัฐได้แยกการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ออกเป็น 2 ส่วน รายงานข่าวอีกส่วนหนึ่งเป็นการรายงานข่าวคำอภิปรายของ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร ซึ่งรายงานข่าวส่วนดังกล่าวนี้ มี พาดหัวข่าวเล็กดังนี้

ประมาณแฉสงสัยทุจริต
พัฒนาน้ำใต้ดิน

จากที่ยกตัวอย่างพาดหัวข่าววันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 นี้ จะเห็นได้ว่า พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เน้นไปที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าฝ่ายค้าน และมีการกล่าวถึงนายกรัฐมนตรีบ้างเป็นบางฉบับ เพราะในการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ผู้นำฝ่ายค้านกับนายกรัฐมนตรีต้องเป็นบุคคลที่นักหนังสือพิมพ์ให้ความเป็นสนใจเป็นกรณีพิเศษ การที่ข่าวเน้นไปที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชมากกว่า พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ก็เพราะว่าการอภิปรายในวันแรกนี้ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ไม่ได้อภิปรายในสภาฯ แต่ให้สัมภาษณ์เมื่อการอภิปรายเสร็จสิ้นไปแล้วในวันนั้น เท่านั้น

พาดหัวข่าวที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้นนั้น หนังสือพิมพ์ได้นำประเด็นหรือเรื่องสำคัญของคำอภิปรายในวันแรกมารายงานหรือมาแสดงเป็นเรื่องเล่า ซึ่งวิเคราะห์จากกริยาวลีของพาดหัวข่าว เช่น ซัดหนัก ร่ายยาว ฉะ...มันหยด ขยี้แหลก อภิปรายดุเดือด ซัด สับ ตีขนดหาง และยำใหญ่ เป็นต้น กริยาวลีทั้งหมดนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาฯ แต่เป็นการตีความของสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาฯ ในมุมมองหรือในทัศนะของผู้มีหน้าที่เขียนพาดหัวข่าวแล้ว ร่วมกับต้องการให้พาดหัวข่าวมีความน่าสนใจ โดยเห็นว่าข้อกล่าวหาของ ส.ส. ฝ่ายค้านมีลักษณะเป็นเช่นนั้น กริยาวลีส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงลักษณะของการอภิปราย หรือไม่ได้รายงานข่าวโดยข้อความที่มีความตรงกันตรงๆ แบบการใช้คำซ้ำ (reiteration) หรือการใช้คำเข้าชุดกัน (collocation) กริยาวลีที่มีความตรงกันกับเหตุการณ์ในสภาฯ มากกว่ากริยาอื่นๆ ก็คือ คำว่า “อภิปรายดุเดือด” แต่คำขยาย “ดุเดือด” ก็เป็นเป็นการแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจากมุมมองของนักข่าว แต่เมื่อพิจารณาจากพาดหัวข่าวทั้งหมดแล้ว ในฐานะที่นักวิจัยก็เป็นผู้รับสารหรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์ด้วยคนหนึ่ง ผู้วิจัยเข้าใจว่า การกล่าวหาและการโต้ตอบข้อกล่าวหาคงเป็นไปด้วยความตื่นเต้นเร้าใจ หนังสือพิมพ์จึงนำมาพาดหัวข่าวด้วยกริยาวลีดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของพาดหัวข่าวดังกล่าวด้วยความเข้าใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์กับเนื้อหาคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีในสภาฯ ในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 นี้ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ 2 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ถึงแม้พาดหัวข่าวเช่น ซัดหนัก ร่ายยาว และ ฉะ...มันหยด เป็นต้น จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาฯ แต่ผู้อ่านเข้าใจว่า เป็นการตีความการอภิปรายในสภาฯ ในมุมมองผู้มีหน้าที่เขียนพาดหัวข่าว และนำมารายงานหรือมาเล่าในข่าวของหนังสือพิมพ์ และเมื่อพิจารณาจากหลักการของทฤษฎีความเกี่ยวโยงซึ่งกล่าวว่า ความเกี่ยวโยงกับความเข้าใจเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน (Wilson, 1994, p. 38) ดังนั้น ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จึง “เข้าใจ” พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ ถึงแม้ผู้อ่านแต่ละบุคคลอาจจะเข้าใจแตกต่างกันไปบ้าง ตามทัศนคติ ประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับสารหรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์ผู้หนึ่ง ยังเห็นว่า พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ในประเด็นการรายงานข่าวที่เป็นภาพข่าวนี้ หนังสือพิมพ์จึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 มีการประชุมทั้งหมด 5 วัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างพาดหัวข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ เพียงวันเดียว แต่จะเสนอการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ ดังนี้

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐพาดหัวข่าวในส่วนมุมบนด้านขวาของหน้าหนึ่งด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ บรรทัดที่ 2 ซึ่งอยู่ระหว่างกลางเป็นพาดหัวข่าวยักษ์ ดังนี้

วันแรกไม่ไว้ใจ

เสธ. เละ

จิ๋วโชว์ฟอร์มเจ๋ง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

เรียกเลือดรัฐบาลได้หลายแผล

สมาพันธ์ ปชต. ก่อม็อบไล่ 18 ธค.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์พาดหัวข่าวในส่วนมุมบนด้านซ้ายของหน้าหนึ่งด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 2 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 3 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ดังนี้

'เสธ.' กระอักเลือด

'ค้าน' ขยี้แหลก

วันเดียวแฉไม่หมด

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

ต้องถล่มต่อภาค 2 อีกวัน

เปิดโปงเครือข่าย 'พิจิตร'

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง

หนังสือพิมพ์บ้านเมืองแยกการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนข่าวหลักนั้น หนังสือพิมพ์บ้านเมืองพาดหัวข่าวที่ส่วนบนด้านขวาของหน้าหนึ่งด้วยพาดหัวข่าว 3 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวธรรมดา บรรทัดที่ 3 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ ดังนี้

สภาเดือดตอนดึก

'หลองซีดี.'

ท้าเดิมพันเก้าอี้ สส.

ส่วนข่าวหลักของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 1 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

ออกลายนักเลงเรียก 'อดิศร' ขึ้นมาโต้

ข่าวอภิปรายทั่วไปฯ อีกส่วนหนึ่งนั้น หนังสือพิมพ์บ้านเมืองพาดหัวข่าวที่บรรทัดบนสุดของหน้าหนึ่ง จำนวน 1 บรรทัด โดยใช้พาดหัวข่าวใหญ่ที่มีความยาวเกือบเท่าความกว้างของหน้าหนึ่ง ดังนี้

ชท. กังขา ปชป. เล่นไม่ซื่อ

ข่าวอภิปรายทั่วไปฯ ส่วนนี้ของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

สั่งสอบ 'ราเกซ' โอนเงิน

แลกไม่ไว้ใจบ้าน 3 หลัง

หนังสือพิมพ์แนวหน้า

หนังสือพิมพ์แนวหน้าพาดหัวข่าวที่ส่วนบนด้านซ้ายของหน้าหนึ่งด้วยพาดหัวข่าว 4 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 2 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ บรรทัดที่ 3 กับ 4 เป็นพาดหัวข่าวธรรมดา ดังนี้ ดังนี้

เสี้ยม ชท. หัก ปชป.
ฝ่ายค้านปูดหลักฐานสอบคดี 'เติ้ง' รับสินบน 'ราเกซ'
เสธ. หนั่นเสียท่าพล่านแก้เกมอุตลุด
ดุสิตโพลล์ชี้ 'ชวน' อภิปรายกินขาด 'จิ๋ว'

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันแยกการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนข่าวหลักนั้น หนังสือพิมพ์มติชนรายวันพาดหัวข่าวที่ส่วนบนด้านซ้ายของหน้าหนึ่งด้วยพาดหัวข่าว 5 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 กับ 2 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 3-5 เป็นพาดหัวข่าวธรรมดา ดังนี้

'บรรหาร' เครียด
เกมลึก ปชป.
ตามสืบรับสินบน 'ราเกซ'
ชท. เดือดยกแกนนำถก 'สนั่น'
หลัง 'จิ๋ว' ปูดข้อมูลกลางสภา

ส่วนข่าวหลักของหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในส่วนนี้ ไม่มีพาดหัวข่าวเล็ก แต่จะเป็นส่วนนำข่าวซึ่งใช้ตัวอักษรที่ใหญ่กว่าเนื้อข่าวธรรมดา

ข่าวอภิปรายทั่วไปฯ อีกส่วนหนึ่งนั้น หนังสือพิมพ์มติชนรายวันพาดหัวข่าวที่ส่วนล่างสุดของครึ่งบนของหน้าหนึ่ง จำนวน 2 บรรทัด โดยใช้พาดหัวข่าวใหญ่ ดังนี้

แฉ 'สนั่น' ตบตา 'ปปช.'
กู้ปริศนา 45 ล.

ข่าวอภิปรายทั่วไปฯ ส่วนนี้ของหนังสือพิมพ์มติชนรายวันยังมีพาดหัวข่าวเล็กอีก 2 บรรทัดก่อนถึงส่วนนำข่าวดังนี้

'อดิศร' ลั่นแจ้ง ตร. ส่งคุก

'สมัคร' พลาด-รมต. ยึดจอ

<u>หนังสือพิมพ์สยามรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์สยามรัฐพาดหัวข่าวกลางหน้ากระดาษด้วยพาดหัวข่าว 4 บรรทัด โดยบรรทัดที่ 1 เป็นพาดหัวข่าวยักษ์ บรรทัดที่ 2 กับ 3 เป็นพาดหัวข่าวใหญ่ บรรทัดที่ 4 เป็นพาดหัวข่าวธรรมดา ดังนี้

รัฐบาลป่วน

'บิ๊กจิ๋ว' เสี้ยม

ปชป. แทงเติ้ง

สอบรับทรัพย์ราเกซ/อดิศรเปิดศึกเสธ.

สำหรับพาดหัวข่าวในวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 นี้ พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์เน้นประเด็นไปที่ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ กล่าวหาว่า พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ พยายามแบลคเมล (blackmail) นายบรรหาร ศิลปอาชา เพราะเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจที่สุดในการอภิปรายวันนี้

จะเห็นได้ว่า การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ในวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 กล่าวคือ หนังสือพิมพ์จะเลือกคำอภิปรายเพียงส่วนหนึ่ง และนำมา “รายงาน” หรือ “เล่า” ว่าคำอภิปรายในสภาฯ มีลักษณะเป็นเช่นไร ซึ่งวิเคราะห์จากกริยาวลีของพาดหัวข่าว เช่น เละ กระอักเลือด ออกลาย เสียท่า ป่วน และ แทงเติ้ง เป็นต้น กริยาวลีทั้งหมดนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาฯ แต่เป็นการตีความของสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาฯ ในมุมมองหรือในทัศนะของผู้มีหน้าที่เขียนพาดหัวข่าวซึ่งเห็นว่า คณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์มีพฤติการณ์เป็นเช่นนั้น อนึ่งมุมมองหรือในทัศนะของผู้มีหน้าที่เขียนพาดหัวข่าวได้บวกรวมกับความต้องการที่จะให้พาดหัวข่าวมีความน่าสนใจอีกด้วย

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบพาดหัวข่าวดังกล่าวกับคำอภิปรายในสภาฯ ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 นี้ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ 2 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ในประเด็นการรายงานข่าวที่เป็นภาพข่าวนี้ หนังสือพิมพ์จึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับพาดหัวข่าวที่มาก่อนงานวิจัยนี้ นิยมที่จะศึกษาเรื่องความเป็นกลางของพาดหัวข่าว เช่น งานของ อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) กับจุฬ้าพิช มณีวงศ์ (2539) เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว สาเหตุหนึ่งที่ผู้วิจัยจงใจเลือกหนังสือพิมพ์มาเป็นตัวแทนของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น เพราะ เห็นว่าหนังสือพิมพ์ “ไม่เป็นกลาง” ในการรายข่าวการเมือง ดังนั้น เพื่อที่จะให้พอเข้าใจประเด็นเรื่อง ความเป็นกลางกับความตรงกัน (directness) ระหว่างพาดหัวข่าวกับคำอภิปรายให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาเรื่องเป็นกลางจากงานของอรพรรณ มูลจันทร์ (2536) กับจุฬ้าพิช มณีวงศ์ (2539) เสียก่อนเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่อที่จะเปรียบเทียบกับผลการศึกษาครั้งนี้ได้ ดังนี้

อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) ให้คำจำกัดความของความเป็นกลางว่า ความเป็นกลางหรือภววิสัย (objectivity) หมายถึง การรายงานข้อเท็จจริงของข่าวโดยไม่สอดแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียนลงไปในการเขียนพาดหัวข่าว (อรพรรณ มูลจันทร์, 2536, น. 9)

สำหรับความเป็นกลางของพาดหัวข่าวนั้น อรพรรณพบว่า พาดหัวข่าวที่ไม่เป็นกลางเพราะผู้เขียนใส่ความเห็นหรือความรู้สึกลงไปด้วยมีประมาณร้อยละ 71.70 สำหรับพาดหัวข่าวที่เป็นกลางมีประมาณร้อยละ 28.30

ผลการศึกษาของ จุฬ้าพิช มณีวงศ์ (2539) ในงานวิจัยเรื่อง “ความเป็นกลางของข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” ซึ่ง จุฬ้าพิช มณีวงศ์ (2539, น. 38) ให้ความหมายของความเป็นกลางไว้ว่า ความเป็นกลาง หมายถึง การเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา ตามความเป็นจริง ปราศจากอคติ ข้อมูลที่เสนอหมดจดครบถ้วนหรือไม่ผิดเพี้ยน ไม่เอาตัวเข้าไปพัวพัน ไม่มีการแสดงความคิดเห็นในทิศทางเห็นด้วยหรือคัดค้าน ไม่ระบายสีด้วยความลำเอียง ไม่เลือกลงข้อเท็จจริงบางอย่างตัดบางอย่าง เสนอข่าวอย่างสมดุล ซึ่งผลการศึกษาของจุฬ้าพิชพบว่า ข่าวการเมืองที่นำเสนอในหน้าแรก ซึ่งรวมถึงการพาดหัวข่าวด้วย ความเป็นกลางของข่าวอยู่ในระดับต่ำกว่าข่าวการเมืองในหน้าอื่นๆ

จากผลการศึกษาพาดหัวข่าวของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องเห็นว่า พาดหัวข่าวส่วนใหญ่ “ไม่เป็นกลาง” กล่าวคือ อรพรรณ มูลจันทร์ (2536) กล่าวว่า ประมาณร้อยละ 71.70 ของพาดหัวข่าวมีการสอดแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียนลงไป ส่วนจุฬ้าพิช มณีวงศ์ (2539) กล่าวว่า พาดหัวข่าวที่มีการเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา ตามความเป็นจริง ปราศจากอคติ ฯ มีจำนวนที่ “ต่ำกว่า” ข่าวที่เป็นกลาง พาดหัวข่าวของข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ในครั้งนี้

นั้น ถ้าใช้เกณฑ์วัดความเป็นกลางเช่นเดียวกับงานของอรพรรณ มูลจันทร์ (2536) กับ จุฬาพิช มณีวงศ์ (2539) ดังกล่าว ก็จะพบว่า พาดหัวข่าวมีความไม่เป็นกลางเช่นเดียวกัน แต่เมื่อวิเคราะห์พาดหัวข่าวจาก ‘‘เกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์’’ จำนวน 2 ข้อนี้

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ผู้วิจัยเห็นว่า พาดหัวข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ถึงแม้ว่า ได้มีการแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวตามทัศนะและมุมมองของผู้เขียนข่าวบ้างแต่ยังไม่ ‘‘บิดเบือนให้คลาดเคลื่อนหรือผิดจากความเป็นจริง’’ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างกริยาวลีของพาดหัวข่าววันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 เพื่อประกอบคำอธิบาย ดังนี้

ไทยรัฐ: ‘‘ซัดหนัก’’, ‘‘ฉะ 11 รมต.’’

เดลินิวส์: ‘‘ขยี้แหลก’’

บ้านเมือง: ‘‘ชนแหลก 'สับ' 11 รมต. ’’

เดลิไทม์: ‘‘อภิปรายดุเดือด’’, ‘‘ซัด 'อบ' เลอะเทอะ’’, ‘‘สับนายกฯ’’

มติชนรายวัน: ‘‘ตีขนดหางรัฐบาล’’

สยามรัฐ: ‘‘'ยำใหญ่' รัฐบาล’’, ‘‘ว่านายกฯ’’

กริยาวลีทั้งหมดนั้น เป็นการตีความของนักหนังสือพิมพ์เพื่อถ่ายทอด ‘‘เรื่อง’’ ในสภาฯ ผ่านความคิดของของผู้เขียนข่าว กริยาวลีที่แสดงให้เห็นว่า มีการแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวชัดเจนมากกว่ากริยาวลีอื่นก็คือ ‘‘อภิปรายดุเดือด’’ คำว่า ‘‘ดุเดือด’’ ผู้เขียนพาดหัวข่าวได้เพิ่มเติมทัศนะและความคิดลงไป

กริยาวลีของพาดหัวข่าวดังกล่าวนั้น ถ้าพิจารณาเฉพาะความหมายของศัพท์ก็จะพบว่า พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง มติชนรายวัน และสยามรัฐ ไม่เป็นกลาง เพราะได้สอดแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียนลงไปในการเขียนพาดหัวข่าว (อรพรรณ มูลจันทร์, 2536) และเป็นพาดหัวข่าวที่ไม่เสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง (จุฬาพิช มณีวงศ์, 2539) เช่น ข้อความว่า ‘‘ขยี้แหลก’’ หรือ ‘‘ชนแหลก’’ พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ได้เปรียบเทียบข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านว่า มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายรัฐบาลอย่างมากเช่นเดียวกับอุบัติเหตุที่รถบรรทุกขนาดใหญ่พุ่งเข้าชนวัตถุที่มีขนาดเล็กกว่า แต่ถ้าพิจารณาจากเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ที่ยอมรับการแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว แต่ต้องไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และเมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจของผู้รับสารแล้ว พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ หรือ ‘‘ความจริง’’ ของหนังสือพิมพ์กับ ‘‘ความจริง’’ ทางการเมืองของการอภิปรายทั่วไปฯ มีความตรงกัน เพราะ ดังตัวอย่างพาดหัวข่าว ‘‘ขยี้แหลก’’ หรือ ‘‘ชนแหลก’’

ดังกล่าว ผู้รับสารเข้าใจดีว่า ไม่มีเกิดเหตุการณ์ดังเช่นรถบรรทุกพุ่งเข้าชนวัตถุที่มีขนาดเล็กกว่าในสภาฯ แต่มีการกล่าวหากันในสภาฯ และข้อกล่าวหาของฝ่ายค้านน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐบาลอย่างหนัก หนังสือพิมพ์จึงได้พาดหัวข่าวเช่นนั้น

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ “มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร” และ “ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง” หรือ พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ จึงส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรืออย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ไปด้วย

12.4 ส่วนนำข่าว

ส่วนนำข่าว หมายถึง ส่วนสรุปประเด็นสำคัญที่สุดของเหตุการณ์ทั้งหมด เป็นเนื้อหาส่วนแรกของตัวข่าว เป็นส่วนสรุปใจความสำคัญของเนื้อข่าว ถ้ามีสาระสำคัญหลายประการก็จะนำเสนอเรียงลำดับความสำคัญ ในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์เรียกส่วนนำข่าวว่า “โปรยข่าว” ตำแหน่งของส่วนนำข่าวจะอยู่ต่อจากพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งลงมา ส่วนนำข่าวนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับคำอภิปรายในสภาฯ แล้ว ก็คือ ส่วนการแจ้งหัวเรื่อง ซึ่งเป็นส่วนที่ต่อมาจากการขึ้นต้น ก่อนที่จะอภิปรายเข้าเนื้อเรื่องต่อไป

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ส่วนนำข่าวก็มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ แต่ก่อนที่จะเสนอการวิเคราะห์โดยละเอียด ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างพาดหัวข่าวให้ครอบคลุมการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้ง โดยจะยกตัวอย่างส่วนนำข่าวในการประชุมวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ และจะนำพาดหัวข่าวมานำเสนอใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องระหว่างพาดหัวข่าวกับส่วนนำข่าว โดยจะยกตัวอย่างหนังสือพิมพ์ทั้งหมดจำนวน 6 ชื่อฉบับ ดังนี้

ส่วนนำข่าวของข่าวคำอภิปราย เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2522 มีดังนี้ คือ

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

<u>พาดหัวข่าว</u>

คึกฤทธิ์ซัดหนัก
นำฝ่ายค้านร่ายยาวอภิปรายในสภา
ฉะ 11 รมต. มันหยด
แฉรับซองขาวญี่ปุ่นคนละ 4-5 หมื่น
นายกฯ เย้ยฝ่ายค้าน พูดยังกับลิเก

ส่วนนำข่าว

"คึกฤทธิ์" นำทีมฝ่ายค้าน "จวก" รัฐบาลแหลกลาญ สับ รมต. คมนาคมมีพฤติการณ์ไม่ชอบมาพากล ตั้งพ่อค้านายหน้าญี่ปุ่นเป็นกรรมการองค์การโทรศัพท์ พ่อค้าคนนี้เคยหว่านเงินในสภาแจกซองขาวแก่คณะรัฐมนตรีคนละ 4-5 หมื่นบาทมาแล้ว มหาดไทย พลเอกเล็ก แนวมาลีโดนหนักอีกราย แฉเรื่องส่วนตัว รมต. กลางสภาว่า กระทบกับความมั่นคงของชาติ "ฉะ" ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่ปลัด กระทรวง ลงมาเป็นคนไร้น้ำยา รัฐมนตรีที่ถูกซักฟอกแก้ตัวพัลวัน ไม่ยอมพูดถึงการแจกซองขาวในสภา "เล็ก" ประกวดหัวล้านผู้ว่าฯ ก็ไม่ได้ประเจิดประเจ้อ นายก รัฐมนตรีเยาะฝ่ายค้าน "บางคนพูดยังกับลิเก" (ไทยรัฐ, 2522ก, น. 1,7)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

พาดหัวข่าว

4 กระทรวงถูกขยี้แหลกในสภา

นายกท้าพิสูจน์

'ปกป้อง' รมต.

บริหารบ้านเมืองเกิดเดือดร้อน

โต้ตอบเป็นรองฝ่ายค้านทุกขบวน

ส่วนนำข่าว

อภิปรายไม่ไว้วางใจวันแรก 11 รัฐมนตรี 4 กระทรวงถูกขยี้แหลกเรื่องการบริหารบ้านเมือง ล้วนแต่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน และทำให้ประเทศชาติย่ำแย่ รัฐมนตรีทั้ง 4 กระทรวง ผลัดกันโต้ที่ถูกซักฟอก แต่ตกเป็นรองฝ่ายค้านทุกประตู นายกฯ ย้ำไม่หนักใจอีกตามเคย และยินดีจะเดินขึ้นศาลถ้ามีหลักฐานว่าทุจริต (เดลินิวส์, 2522ก, น. 1,18)

หนังสือพิมพ์เดลิไทม์

พาดหัวข่าว

อภิปรายดุเดือดเจาะถึงในมุ้ง

รมต. เล็ก 'มั่ว' อีหนู

ซัด 'อบ' เลอะเทอะ
สับนายกฯ มีเอี่ยวโทรศัพท์
มหาดไทยกับคมนาคมถูกจวกแหลก

ส่วนนำข่าว

"คึกฤทธิ์" นำทีม ส.ส. ฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 4 กระทรวง "จวกแหลก" ไล่ดะ ระบุเกิดความแตกแยกในคณะรัฐบาล แก้ปัญหาไม่ถูกจุดทำให้เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทย ถูกตีว่าปล่อยให้โจรผู้ร้ายเต็มบ้านเต็มเมือง รมต. ทุกคนมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ งัดเอาเรื่องส่วนตัวของ พล.อ. เล็ก แนวมาลี ขึ้นมาเล่นงาน กล่าวหาว่าเช่าห้องส่วนตัวไว้ในโรงแรมใหญ่ เสพสุรา เคล้านารีเป็นที่บันเทิง บอกเรื่องนี้เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ จึงต้องพูด ทาง "สมัคร" ซัด "อบ" หนักว่า เป็นคนเลอะเทอะ ไม่สมควรที่จะเข้าร่วมรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาล พยายามตอบโต้เช่นกัน กะจะต้องอภิปรายต่ออีก 2 วัน จึงจะมีการลงมติ หลังประชุม นายกฯ ได้เปิดเลี้ยงคณะรัฐมนตรีที่สภาเป็นการเอิกเกริก แล้วตอบคำถามผู้สื่อข่าวด้วยอารมณ์ฉุนเฉียวกรณีถูกหา 'อมเงิน' 14 ล้าน และขู่ ส.ส. ฝ่ายค้านด้วยว่า อย่าเล่นสกปรก จะทำให้เป้าหมายประชาธิปไตยเสียหาย (เดลิไทม์, 2522ก, น. 1,3)

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง

พาดหัวข่าว

'คึกฤทธิ์' ชนแหลก
'สับ' 11 รมต. 'เละ'
นายกฯ ร้อง 'อย่าสกปรก'

ส่วนนำข่าว

อภิปราย 'สับแหลก' รัฐมนตรี 4 กระทรวง 11 คน ในรัฐสภาดุเดือดถึงใจ 'คึกฤทธิ์' ปักหลักซัดคนเดียวชั่วโมงครึ่ง ไล่ตีเป็นลูกระนาดรายหัว รัฐบาลสู้เหนียวแน่นไม่ยอมแพ้ นายกฯ เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์คุมลูกทีมใกล้ชิด ประชาธิปัตย์รวนเรยังไม่ตัดสินใจเด็ดขาด โต้กันจากเช้ายันเย็นไม่จบ เลื่อนประชุมต่อวันที่ (ที่11) อีกวัน (บ้านเมือง, 2522ก, น. 1,2)

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

พาดหัวข่าว

นายกฯ โต้ฝ่ายค้านสกปรกท้าให้แฉหลักฐาน
คึกฤทธิ์ตีขนดหางรัฐบาล
รมต. สำส่อน-รับซองขาว

ส่วนนำข่าว

คึกฤทธิ์สับไม่เลี้ยง รัฐมนตรี 4 กระทรวง ระบุ รมต. มหาดไทยพาหญิงเข้าโรงแรม เสียความมั่นคง ให้ประสิทธิ์ ณรงค์เดชออกจากตำแหน่ง เพราะยังหนุ่มแน่นทำงานได้อีกมาก เผยรัฐมนตรีรับซองขาวระนาวคนละ 4-2 หมื่น รัฐบาลใจเย็นชี้แจงข้อเท็จจริง (มติชนรายวัน, 2522ก, น. 1)

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

พาดหัวข่าว

'ยำใหญ่' รัฐบาลกลางสภา-ว่านายกฯ รับสินบน 14 ล้าน
คึกฤทธิ์นำฝ่ายค้าน

ส่วนนำข่าว

อภิปรายไม่ไว้วางใจวันแรก คึกฤทธิ์กับสมัครซัดรัฐบาลหนัก ขณะที่ประชาชนนับร้อยขอเข้าฟังในสภาจนแน่นขนัด รัฐมนตรี 4 กระทรวงต่างตอบเสียงอ่อย (สยามรัฐ, 2522ก, น. 1)

จะเห็นได้ว่า ส่วนนำข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะใช้เนื้อความไม่เท่ากัน หนังสือพิมพ์ฉบับใดต้องการให้ส่วนนำข่าวครอบคลุมประเด็นสำคัญของเหตุการณ์ข่าวมากขึ้นเท่าใด ก็ต้องใช้เนื้อที่ของหน้ากระดาษมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับส่วนที่เป็นตัวข่าวด้วย เพราะส่วนนำข่าวนั้น จะสรุปและย่อตัวข่าวมาเกริ่นนำก่อนว่า ตัวข่าวของหนังสือพิมพ์มีประเด็นสำคัญอะไรบ้างก่อนที่จะเสนอรายละเอียดต่อไป

สำหรับสำนวนภาษาของส่วนนำข่าวก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นสำนวนภาษาที่สรุปและย่อตัวข่าว ส่วนสำนวนภาษาลักษณะที่สองหนังสือพิมพ์จำนวนหนึ่งนำกริยาวลีของพาดหัวข่าวมาใช้ในส่วนของส่วนนำข่าว เช่น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ใช้ข้อความ

พาดหัวข่าวว่า “4 กระทรวงถูกขยี้แหลก” ในส่วนนำข่าวใช้ข้อความว่า “อภิปรายไม่ไว้วางใจวันแรก 11 รัฐมนตรี 4 กระทรวงถูกขยี้แหลกเรื่องการบริหาร” จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ใช้คำศัพท์เดียวกันทั้งในพาดหัวข่าวและส่วนนำข่าว คือ “ขยี้แหลก”

หนังสือพิมพ์บางฉบับ ในส่วนนำข่าวจะใช้ศัพท์อื่นที่แตกต่างออกไป แต่ความหมายยังมีความตรงกันกับกริยาวลีที่ใช้ในพาดหัวข่าว เช่น

'คึกฤทธิ์' ชนแหลก --> อภิปราย 'สับแหลก' รัฐมนตรี 4 กระทรวง

คึกฤทธิ์ซัดหนัก --> “คึกฤทธิ์” นำทีมฝ่ายค้าน “จวก” รัฐบาลแหลกลาญ

คึกฤทธิ์ตีขนดหางรัฐบาล --> คึกฤทธิ์สับไม่เลี้ยง รัฐมนตรี 4 กระทรวง

จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ไทยรัฐ และมติชนรายวันใช้ศัพท์คนละคำระหว่างพาดหัวข่าวและส่วนนำข่าว แต่ความหมายยังให้ความเข้าใจเช่นเดิม คือ

ชนแหลก --> สับแหลก (บ้านเมือง)

ซัดหนัก --> จวก (ไทยรัฐ)

ตีขนดหาง --> สับไม่เลี้ยง (มติชนรายวัน)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะเลือกรายงานข่าวเพียงส่วนหนึ่งของคำอภิปรายเท่านั้น ผลจากการศึกษาพบว่า ในตัวข่าวนั้น มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ เพราะเมื่อเปรียบเทียบการกลไกการผูกโยงถ้อยคำ (cohesion) ทางภาษาเช่น การซ้ำคำ (reiteration) การใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน การใช้คำเข้าชุดกัน (collocation) หรือการอ้างอิง (reference) ด้วยคำสรรพนาม เป็นต้น พบว่า ตัวข่าวกับคำอภิปรายในสภาฯ เป็นเรื่องและเป็นประเด็นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป ส่วนพาดหัวข่าวซึ่งเป็นการสรุปและย่อตัวข่าวมานำเสนอเป็นเกริ่นนำหรืออารัมภบท ก็มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ไปโดยปริยาย แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดไปพร้อมๆ กันกับการวิเคราะห์ส่วนนำข่าวหนังสือพิมพ์ของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ในส่วนท้ายของหัวข้อย่อยนี้

ส่วนนำข่าวของข่าวคำอภิปราย เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 มีดังนี้ คือ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

พาดหัวข่าว

วันแรกไม่ไว้ใจ

เสธ. เละ

จิ๋วโชว์ฟอร์มเจ๋ง

เรียกเลือดรัฐบาลได้หลายแผล

สมาพันธ์ ปชต. ก่อม็อบไล่ 18 ธค.

ส่วนนำข่าว

การอภิปรายไม่ไว้วางใจวันแรก เสธ. หนั่นเละคนเดียว โดนเรียงหน้ายำสารพัดเรื่อง ทั้งบ้าน 3 หลัง ปกป้องพวกพ้อง สั่งย้าย บกก. พิสูจน์หลักฐาน เพราะดันไปสรุปผลการฟังเทปสั่งซื้อเสียงที่พิจิตร ว่าสั่งจริง ปล่อยให้โจรเต็มบ้านเต็มเมือง แม้กระทั่งพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ยังถูกลัก แถมยังถูกจับโกหกกลางสภา ฐานนำเอกสารของตำรวจเรื่องนายราเกซโอนเงินให้นายบรรหาร ศิลปอาชา มาร่อน ทั้งที่มีพิรุธหลายที่ เล่นเอาเจ้าตัวหงุดหงิด ถึงขนาดแว้งกลับนายสมัคร สุนทรเวช นอกเรื่อง โดยพาลไปถึงกองมรดกธรรมวัฒนะ ด้าน "บิ๊กจิ๋ว" ทำได้สมราคาที่คุย เรียกเลือดจากรัฐบาลได้ซิบๆ หลายแผล สอนมวย "ซวน หลีกภัย" ในเรื่องของกิจการกลาโหม และกรณีนักศึกษาพม่าบุกยึดสถานฑูตได้ถึงใจเล่นเอานายซวน ต้องยกมือตอบสวนทันที (ไทยรัฐ, 2542ก, น. 1,3)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

พาดหัวข่าว

'เสธ.' กระอักเลือด
'ค้าน' ขยี้แหลก
วันเดียวแฉไม่หมด
ต้องถล่มต่อภาค 2 อีกวัน
เปิดโปงเครือข่าย 'พิจิตร'

ส่วนนำข่าว

ซักฟอกวันแรกถล่ม "เสธ.หนั่น" อ่วมหนักโดยสารพัดเรื่องผู้นำฝ่ายค้าน "บิ๊กจิ๋ว" งัดเอกสารแฉพรรค ปชป. แทงข้างหลังพรรคชาติไทย เปิดโปงหนังสือจาก สศก. สอบสวนการโอนเงินจาก "ราเกซ สักเสนา" โอนเงินไปให้พรรคปลาไหล เพิ่งลงนามในคำสั่งวันที่ 23 พ.ย. นี้ หลัง "บรรหาร" ออกมาพูด เรื่องบ้านสามหลัง ด้าน "เสธ. หนั่น" โต้กลับว่า "บิ๊กจิ๋ว" ไม่ได้พูดทั้งหมด หลังชี้แจง มท.1 แจ้นแคลียร์กับ "บรรหาร" หวั่นบานปลายไม่ยกมือหนุนรัฐบาล "สมัคร" ปูพรมตีระนาดสาดรัฐมนตรีเรียงตัว น้องขุนคลังจ้างทนายดัง ขู่ฟ้องกลับถ้าใครใส่ร้าย ในที่ประชุม "อดิศร" แฉขบวนการ พิจิตร คอนเนกชั่น โยงใยถึงถึงบ้าน 3 หลัง

ที่เขื่อนศรีนครินทร์ ตอกย้ำ เสธ. หนั่นปกป้องผู้กระทำผิดบุรกรุกทำลายป่า พร้อมทั้งปูดเรื่องที่ตำรวจสั่งไม่ฟ้องลูกสมุน “บังรอน” (เดลินิวส์, 2542ค, น. 1,14)

<u>หนังสือพิมพ์แนวหน้า</u>

<u>พาดหัวข่าว</u>

เสี้ยม ชท. หัก ปชป.

ฝ่ายค้านปูดหลักฐานสอบคดี 'เติ้ง' รับสินบน 'ราเกซ'

เสธ. หนั่นเสียท่า พล่านแก้เกมอุตลุด

ดุสิตโพลล์ชี้ 'ชวน' อภิปรายกินขาด 'จิ๋ว'

<u>ส่วนนำข่าว</u>

ฝ่ายค้านเดินแผน “เสี้ยม” หวังสลายขั้วรัฐบาล ปูดหลักฐานคดีสอบ “เติ้ง” รับสินบน “ราเกซ” เพื่อให้พรรคชาติไทยเข้าใจผิดว่า ถูกประชาธิปัตย์แทงข้างหลัง เสธ.หนั่น โชว์หลักฐานโต้ทันควันระบุผลสอบ “เติ้ง” ไม่ผิด แต่ถูกฝ่ายค้านจับพิรุธกลางสภา เพราะเอกสารที่นำมาไม่มีเลขที่ เหมือนเพิ่งพิมพ์เสร็จมาใหม่ๆ ด้านผู้นำฝ่ายค้านกับผู้นำรัฐบาลปะทะคารมเฉือนกันมันหยด ส่วนผลสำรวจดุสิตโพลล์ชี้ “ชวน” อภิปรายเหนือ “จิ๋ว” (แนวหน้า, 2542ก, น. 1)

<u>หนังสือพิมพ์บ้านเมือง</u>

<u>พาดหัวข่าว</u>

สภาเดือดตอนดึก

'หลองซีดี.'

ท้าเดิมพันเก้าอี้ สส.

ออกลายนักเลงเรียก 'อดิศร' ขึ้นมาโต้

<u>ส่วนนำข่าว</u>

ศึกอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะมาเดือดเอาตอนใกล้ปิดประชุมวันแรก หลัง “อดิศร เพียงเกษ” ดาวสภาจากพรรคความหวังใหม่ร่ายยาวอัดรัฐบาลจนน่วม โดย เฉพาะ เสธ.หนั่น ตอบไม่ออกหลายประเด็น แล้วพาดพิงไปถึงการจับซีดีเถื่อนทั้งบ้านพิษณุโลกและการตรวจค้นบ้าน “ฉลอง เรี่ยวแรง” ผุดลุกขึ้นโต้

ด้วยอาการของนักเลง ท้าทาย “อดิศร” ให้ลุกขึ้นมาถกเถียงกันกลางสภาเดี๋ยวนั้น บังคับให้อ่านเอกสารการตรวจค้นบ้าน ที่อ้างไม่ใช่ของตัวเอง แต่เป็นของเมีย ท้าเดิมพันด้วยเก้าอี้ ส.ส. รองประธาน “โสภณ” พยายามเบรคตัวโก่งไม่ยอมหยุด ก่อนหน้า “สมัคร” ฟัดแหลกเรียงตัวจวกรัฐบาลหมอมาเฟียมีสี แฉ 2 แก๊งค์ใหญ่ รวมหัวงาบผลประโยชน์ ทหารนอกแถวรับจ้างทวงหนี้ โดย “เสธ. หนั่น” โต้กลับในแบบชกใต้เข็มขัดให้เอาเงินไปคืนตระกูลธรรมวัฒนะ และกล่าวหาทำ “ส.ส. ห้างทอง” ต้องตาย ถึงกับโวยลั่นให้ถอนคำพูด ในที่สุด “เสธ. หนั่น” ต้องยอมถอน (บ้านเมือง, 2542ข, น. 1,8)

<u>หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน</u>

<u>พาดหัวข่าว</u>

'บรรหาร' เครียด
เกมลึก ปชป.
ตามสืบรับสินบน 'ราเกซ'
ชท. เดือดยกแกนนำถก 'สนั่น'
หลัง 'จิ๋ว' ปูดข้อมูลกลางสภา

<u>ส่วนนำข่าว</u>

'บรรหาร' เครียด! ยกทีมแกนนำถก 'เสธ. หนั่น. หลัง 'จิ๋ว' โชว์เอกสาร ตร. ฟื้นคดี 'ราเกซ' จ่ายเงินช่วยลือกตั้งพรรค เด็ก 'กร' ค้นข้อมูล งัดระเบียบสำนักนายกฯ จับผิด 'เสธ.' ชี้เอกสารภายในต้องมีเลขที่หนังสือกำกับทุกครั้ง ชาติพัฒนาซุ่มฟังข้อมูลไม่ไว้วางใจเล่นสงครามประสาท ไม่ยอมประกาศท่าทีหนุน-ไม่หนุน 'ชวน' แต่ปฏิเสธจับมือชาติไทยกดดันปรับ 'สนั่น' พ้น ครม. (มติชนรายวัน, 2542ค, น. 1)

<u>หนังสือพิมพ์สยามรัฐ</u>

<u>พาดหัวข่าว</u>

รัฐบาลป่วน
'บิ๊กจิ๋ว' เสี้ยม
ปชป. แทงเติ้ง
สอบรับทรัพย์ราเกซ/อดิศรเปิดศึกเสธ.

ส่วนนำข่าว

> ศึกซักฟอกวันแรกคึกคัก รัฐบาลพล่านระดมพลขนข้อมูลเตรียมแจงฝ่ายค้านเต็มที่ “จิ๋ว” โวเป็นวันตายรัฐบาล แย้มไต๋เมียใครโกงภาษีนับพันล้านบาท พร้อมเปิดประเด็นอภิปรายนาวา “ชวน” ล้มเหลวด้วยประการทั้งปวง ทำบ้านเมืองรุ่มร้อน เล่นพรรคเล่นพวกเลือกปฏิบัติ แก้เศรษฐกิจล้มเหลว อุ้มคนผิด เหลิงอำนาจ ระบุผู้นำรัฐบาลมีแต่กายมายาภาพประชาธิปไตย แต่จิตวิญญาณไม่เป็นประชาธิปไตยแม้แต่น้อย ยกพระราชดำรัสในหลวงให้รู้รักสามัคคี แต่นายกฯ ไม่เคยทำ ปล่อยทีเด็ดเสี้ยมพรรคร่วมโชว์เอกสาร สศก. ตำรวจเช็กการโอนเงินของราเกซ เข้าบัญชี “บรรหาร” ทำ ส.ส. ปลาไหลไม่พอใจทั้งพรรคขนาดฟัง เสธ. ชี้แจงยังคาใจ สุดท้าย มท. 1 ต้องเคลียร์ตัวต่อตัวกับบรรหารพักใหญ่ ก่อนจะออกมาบอกตรงกันว่า ไม่ติดใจ ยังหนุนรัฐบาลเหมือนเดิม ขณะที่ ลิ่วล้อโวยฝ่ายค้านเล่นแผนสกปรก ดึงตำรวจยืนยันตรวจสอบตามขั้นตอน และผลออกมาแล้วไม่มีการโอนเงิน “ชวน” เฉือนกลางสภา เอาพระราชดำรัสมาทำให้เกิดความแตกแยกไม่บังควร แฉกลับ “จิ๋ว” ตั้งนายพลแดดเดียวตำแหน่งเดียวเปลี่ยนตัว 2 คน ใน 2 วัน ด้าน “สมัคร” ขึ้นตีระนาดร่ายยาวถล่มรัฐมนตรีรายตัว แต่ไม่มีน้ำหนัก จน ส.ส. ฝ่ายค้านเซ็งจัด บรรดารัฐมนตรีได้ช่องเรียงหน้าซักฟอกกลับฝ่ายค้าน 3 ชั่วโมงเต็ม “อดิศร” งัดข้อมูลซีดีเถื่อนบ้าน 3 หลัง บังรอน กรุสมบัติถล่ม เสธ. เป็นชุด เจอสวนกลับปั้นน้ำเป็นตัว ขณะที่ “หลองซีดี” ท้าเดิมพันเก้าอี้ ส.ส. (สยามรัฐ, 2542ก, น. 1,10)

สำนวนภาษาของส่วนนำข่าวก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นสำนวนภาษาที่สรุปและย่อตัวข่าว ส่วนสำนวนภาษาลักษณะที่สองจะมีความ “หวือหวา”[5] เช่นเดียวกันกับพาดหัวข่าว ซึ่งอาจจะเป็นการใช้กริยาวลีข้อความเดียวกัน หรือใช้กริยาวลีข้อความอื่นที่มีความหมายเดียวกัน

---

[5]คำว่า “หวือหวา” เป็นคำศัพท์เฉพาะที่นักหนังสือพิมพ์นิยมใช้บรรยายลักษณะของพาดหัวข่าวที่ผู้เขียนได้แทรกมุมมองและทัศนะของตนบวกรวมกับความต้องการที่จะให้พาดหัวข่าวมีความน่าสนใจมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้คำดังกล่าวนี้ จะสื่อความหมายได้ตรงกับความหมายของวงการหนังสือพิมพ์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ตัวข่าวนั้นมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป ส่วนนำข่าวซึ่งเป็นการสรุปและย่อตัวข่าวมานำเสนอเป็นเกริ่นนำหรืออารัมภบท จึงมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ไปโดยปริยาย ส่วนสำนวนภาษาที่มีความ “หวือหวา” เช่นเดียวกับพาดหัวข่าวก็มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ตามผลการวิเคราะห์ของพาดหัวข่าวไปด้วย โดยสรุป เมื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างส่วนนำข่าวกับคำอภิปรายในสภาฯ แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า ส่วนนำข่าวของหนังสือพิมพ์ “มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร” และ “ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง” หรือ ส่วนนำข่าวของหนังสือพิมพ์ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ จึงส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรืออย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ไปด้วย

12.5 ตัวข่าวและพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

เนื่องจากตัวข่าวของคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ มีเป็นจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันทุกชื่อฉบับจึงมีพาดหัวข่าวประเด็นย่อยเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ส่วนตัวข่าวนั้นๆ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาในส่วนนี้ได้ครอบคลุม ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ ออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

12.5.1 พาดหัวข่าวประเด็นย่อย

12.5.2 ตัวข่าว

12.5.1 พาดหัวข่าวประเด็นย่อย

พาดหัวข่าวประเด็นย่อย หมายถึง พาดหัวข่าวสั้นๆ บรรทัดเดียว ใช้วางคั่นเนื้อข่าวที่มีความยาวมากๆ หรือมีประเด็นซับซ้อน (Bard, 1988, p. 64)

ในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 หนังสือพิมพ์จำนวน 6 ชื่อฉบับนั้น แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการพาดหัวข่าวประเด็นย่อยดังต่อไปนี้คือ

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง เดลินิวส์ และ เดลิไทม์ มีพาดหัวข่าวประเด็นย่อยที่สมบูรณ์แล้ว กล่าวคือ มีลักษณะเป็นประโยคที่มีความยาวพอสมควร

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในการรายข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ สองวันแรก คือ วันที่ 10-11 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ไม่มีพาดหัวข่าวประเด็นย่อยแต่การรายงานการอภิปรายทั่วไปฯ วันที่ 12, 15 ตุลาคม พ.ศ. 2522 มีการพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในการรายข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ทั้ง 4 วันไม่มีการพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

สำหรับหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน มีการพาดหัวข่าวประเด็นย่อยแต่เพียงสั้นๆ เช่น เริ่มต้นคมนาคม, สับพลเอกเล็ก, 'ประมาณ' อ่านโผสับเกษตร, รัฐบาลแก้ข้อกล่าวหา, และ เล็กปฏิเสธ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากพาดหัวข่าวประเด็นย่อยของหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยคที่ยาวพอสมควร ซึ่งสามารถจะดูตัวอย่างได้ในส่วนถัดไป

ในกรณีที่ต้องการรู้ว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับรายงานข่าวคำอภิปรายของ ส.ส. ในสภาฯ มากน้อยเพียงใดนั้น สามารถตรวจสอบได้จากพาดหัวข่าวประเด็นย่อยของหนังสือพิมพ์นั้นๆ ผู้วิจัยจึงจะยกตัวอย่างพาดหัวข่าวประเด็นย่อยของการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ซึ่งหนังสือพิมพ์ทุกฉบับต่างก็มีพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการพาดหัวข่าวประเด็นย่อยของการรายงานข่าววันแรกของหนังสือพิมพ์บางฉบับเพื่อพอให้เข้าใจ ดังนี้

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะเสนอข่าวการอภิปรายเป็นข่าวเดียวกัน โดยเสริมเพิ่มเติมเหตุการณ์ประกอบอื่นๆ โดยรายงานเหตุการณ์ในตอนเช้าก่อนการอภิปรายทั่วไปฯ คำสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วจึงเป็นเนื้อหา ในช่วงเนื้อหาก่อนจะเหตุการณ์ทางการเมืองแทรกไปตามความเหมาะสม ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเฉพาะส่วนที่เป็นรายงานข่าวคำอภิปราย ดังนี้ (ไทยรัฐ, 2542ก, น. 3,17,19)

“บิ๊กจิ๋ว” เปิดฉากร่ายยาวอัดรัฐบาล
รัฐบาลหักหลัง “เติ้ง” เรื่องราเกซ
ปัดความรับผิดชอบปกป้องคนผิด
ละเลยเรื่อง นศ. พม่าก่อการร้าย
จวกกลับอย่ามาอ้างประชาชน
“บิ๊กจิ๋ว” ต้นตำรับนายพลแดดเดียว
“สมัคร” อภิปรายตีกราดทั้ง ครม.
“สุวิทย์” อัดรัฐบาลทอดทิ้งคนจน
ระบุบ้าน 3 หลัง ผิดกฎหมายชัดเจน
“เสธ. หนั่น” แจงคดีลักพระราชทรัพย์
เสียมวยตอก “สมัคร” นอกเรื่อง
เผยหนังสือไม่แนบเนียบหลายที่
ปล่อยให้มีการลักพระราชทรัพย์
รัฐบาล “ชวน” สร้างหนี้ 3.7 ล้านล้าน
สนับสนุนทหารทำผิดรัฐธรรมนูญ
“นายกฯ ชวน” ลุกขึ้นโต้ทันควัน
ไม่เคยให้ทหารช่วยโกงเลือกตั้ง
เจอย้อนกลับให้ไปตรวจสมอง
แฉตั้งแก๊งหากินกันเป็นขบวนการ
คลังปกปิดข้อมูลการขายธนาคาร
ทุกหน่วยงานยืนยันบุกรุกอุทยาน
บ้าน 3 หลังจะรื้อหรือเผาก็เชิญเลย
“มนตรี” จับโกหกกลางสภาเจ๋งเป้ง
“สุรินทร์” ตอกหน้า “สมัคร” ขี้อิจฉา

“บิ๊กจิ๋ว” ท้าแน่จริงเจอกันในทีวี
ประจาน “เสธ.หนั่น” โกหกกลางสภา
ชี้ชัดต้องเพิกถอนบ้าน 3 หลัง
แจ้งทรัพย์สินเท็จ-จะแจ้งจับ

“ชวน” ยอมรับทหารมาเฟียมีจริง
แฉ ปชป. คิดแบล็กเมล์ชาติไทย
ตร. สั่งไม่ฟ้องลูกสมุน “บังรอน”
“เสธ. หนั่น” ลุกแจงเรื่องบ้าน 3 หลัง

<u>หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน</u>

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันเสนอข่าวการอภิปรายออกเป็นหลายข่าว สำหรับการรายงานข่าวในวันนี้ ได้แบ่งข่าวออกเป็น 2 ส่วน คือ แยกข่าวเสนอรายละเอียดควบคู่ไปกับข่าวคำอภิปราย ข่าวรายละเอียดดังกล่าวก็เช่น การบรรยายปฏิกิริยาของ ส.ส. แต่ละฝ่าย สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าว ฯลฯ เป็นต้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเฉพาะส่วนที่เป็นรายงานข่าวคำอภิปราย ดังนี้ (มติชนรายวัน , 2542ค, น. 20,21,23)

'จิ๋ว' เปิดเกมงัดเอกสารเขย่า 'เติ้ง'
ซัดเลี้ยง 'โจร'-'นายกฯ สุญญากาศ'
ชท. เดือดถูกพาดพิงกรณี 'ราเกซ'
ยันไม่ใช้ทหารเป็นฐานนักการเมือง
แฉ 'หนองงูเห่า' มีใบสั่งสนามบินน้ำ
'แอ๋ว' เดือดชี้หน้าโต้ 'สมัคร'
'สนั่น' แจง 'เติ้ง' ไม่เกี่ยวคดี 'ราเกซ'
ยกคดีห้างทอง-มรดกเลือดซัด 'สมัคร'
'สุรินทร์' ป้องนโยบาย ตปท.
'จิ๋ว' ท้าออกทีวีคู่อดีต รมว.ตปท.
'พิเชษฐ' ฉายหนังเก่าถูกประท้วง
'อดิศร' ตบท้าย 3 ช.ม. ขย้ำสนั่น
ประกาศลั่นแจ้งจับเอาเข้าคุก
เปลี่ยนนามสกุล 'ชวน' เป็น 'กิตติขจร'

อัด 'ชวน' ไม่สนอง 'ศก. พอเพียง'
ระบุเป็น รมว.กห. ไร้ผลงาน
ชวนโต้ยกพระราชดำรัสไม่เหมาะสม
'สมัคร' ไล่ซัดอาคม-เนวิน-สุทัศน์
ร่ายยาว 2 ชม. ฟัด รมต. 11 คน
'สุวิทย์' ข้องใจ 'สนั่น' ป้องบ้าน 3 หลัง
ยันไม่รู้เรื่องบ้าน 3 หลัง-สนามม้า
ควม. ต้อน 'สนั่น' มั่วหนังสือราชการ
ย้อนไม่มีสมาชิกทำปฏิวัตินอกบ้าน
'สาวิตต์' โต้แปรรูปมีมาก่อน
'ชวน' ยันดูแลทหารผ่านศึกอย่างดี
แฉตบตา ป.ป.ช. กู้เงินลอย 45 ล.
สาวร่ำรวยผิดปกติตะเพิดให้ลาออก

โดยสรุป เนื้อข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ไม่รายงานข่าวคำอภิปรายทั้งหมด แต่จะรายงานแต่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะรายงานอภิปรายทั่วไปฯ ในจำนวนไม่เท่ากัน ซึ่งผู้อ่านสามารถสังเกตได้จากพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

12.5.2 ตัวข่าว

นอกจากหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะเลือกคำอภิปรายของผู้อภิปรายในสภาฯ มาเสนอเป็นรายงานข่าวในจำนวนที่ไม่เท่ากันตามแต่นโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับแล้ว ลักษณะของการรายงานข่าวก็ยังแตกต่างกันไปอีกด้วย ดังนั้น ถึงแม้หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะรายงานข่าวคำอภิปรายในสภาฯ อย่างมีความตรงกัน (directness) เช่นเดียวกัน โดยคำนึงถึงความเข้าใจของผู้รับสารหรือผู้อ่านแต่ความตรงกันระหว่างคำอภิปรายกับรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับก็ยังคงแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงแบ่งหัวข้อนี้ ออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ดังนี้คือ

12.5.2.1 ลักษณะของตัวข่าว

12.5.2.2. การวิเคราะห์ตัวข่าว

12.5.2.1 ลักษณะของตัวข่าว ตัวข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ไม่ได้มีเฉพาะการรายงานข่าวคำอภิปรายเท่านั้น แต่จะมีการบรรยายสถานการณ์อื่นๆ ของวาทกรรมการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย เช่น รายงานว่า มีประชาชนมาขอเข้าฟังการอภิปรายในรัฐสภาเป็นจำนวนเท่าไร? มีการรายงานข่าวสัมภาษณ์ ส.ส. ทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งก่อนและหลังการอภิปรายแต่ละวัน มีการประท้วงภายนอกรั้วของรัฐสภาหรือไม่? นอกจากนั้น แล้ว ก็ยังมีการบรรยายเหตุการณ์ประกอบในสภาฯ ซึ่งไม่ได้บันทึกลงไปในรายงานการประชุมอีกด้วย

ยกตัวอย่างเช่น ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านกล่าวหารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่บกพร่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พล.อ.อ. หะริน หงสกุล ประธานรัฐสภาก็พูดเสริมขึ้นว่า ที่บ้านของท่านเองก็ไม่ค่อยปลอดภัย ดังนี้

> แล้วก็บ้านท่านประธานสภานั้น อยู่ห่างจากสถานีตำรวจเพียง 1 กิโลเมตร เพียง 1 กิโลเมตร นี่ละครับ ของหายไป 5 ครั้งแล้ว ไม่เคยจับตัวคนร้ายได้ แล้วก็ไขควงกับไฟฉายของคนร้ายที่ทิ้งไว้ แทนที่ผมจะได้มาชดเชย ก็เก็บเอาไปเป็นของกลางด้วย (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 116)

คำพูดของประธานรัฐสภาในช่วงนี้ หนังสือพิมพ์บ้านเมืองให้ความสนใจมาก ถึงกับนำไปเป็นพาดหัวข่าวยักษ์ว่า “ประธานสภาฟิตจัดจวกตำรวจ” (บ้านเมือง, 2522ค, น.1) สำหรับรายงานข่าวในส่วนของเนื้อหา หนังสือบ้านเมืองก็เพิ่มเติมรายละเอียด ที่ไม่มีในรายงานการประชุมฯ ว่า “พลอากาศเอกหะริน 'หยอดลูกเล่น' บรรดาสมาชิกพากันปรบมือก้องสภา รมช. ชุมพลวางหน้าได้ไม่สนิท” (บ้านเมือง, 2522ค, น.16)

การรายงานข่าวคำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายแต่ละคนก็อยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับว่า จะรายงานข่าวคำอภิปรายของ ส.ส. คนใดบ้าง และจะรายงานข่าวคำอภิปรายส่วนใด "ในแต่ละส่วนของคำอภิปรายนั้น เนื้อความของคำอภิปรายก็ต้องนำมารายงานแบบสรุปไม่สามารถให้รายละเอียดได้อย่างครบถ้วนได้" (บทบรรณาธิการมติชนรายวัน, 2522, น. 6.)

จะเห็นได้ว่า การให้ความสำคัญต่อข่าวชิ้นหนึ่งๆ ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับแตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องปกติที่ข่าวเรื่องเดียวกัน หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งอาจนำไปทำข่าวโดยใช้พาดหัวข่าวยักษ์ ขณะที่หนังสือพิมพ์อีกฉบับอาจจะไม่เห็นความสำคัญของข่าวชิ้นนั้นเลยก็ได้ (จุฬาพิช มณีวงศ์, 2539, น. 21) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวก็เกิดขึ้น กับการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วยเช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะรายงานข่าวไม่เท่ากัน คำอภิปรายของผู้อภิปรายบางคนอาจจะมีการรายงานข่าวในวันต่อมาหรือไม่ก็ได้

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนายสมัคร สุนทรเวช กล่าวหานายประเทือง กีรติบุตรว่า ช่วยเหลือผู้กระทำผิดจำเลยในคดีค้าเฮโรอินโดยการถอนฎีกา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บ้านเมือง เดลินิวส์ และมติชนไม่รายงานข่าวคำอภิปรายช่วงนี้ ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายงานข่าวสั้นๆ แต่หนังสือพิมพ์เดลิไทม์ให้ความสนใจถึงกับนำมาเป็นพาดหัวข่าวยักษ์ว่า "ตุลาการ 'สับ' ประเทืองผิดมาตรา 251 ทำให้รัฐบาลพัง มีหวังเจอคดี" (เดลิไทม์, 2522ค, น.1)

ในเนื้อข่าวนั้น หนังสือพิมพ์เดลิไทม์ได้ส่งนักข่าวไปขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในอดีตเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาและวุฒิสมาชิกมาแล้ว ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวให้สัมภาษณ์ว่า

> เราอย่าเพิ่งพูดถึงปัญหาในแง่กฎหมายเลยว่ามีอำนาจทำได้หรือไม่ได้ เพราะจะต้องมีการโต้แย้งกันไม่มีที่สิ้นสุด แต่พอจะพูดได้ว่าสมควรทำหรือไม่ และผมว่าไม่สมควรทำ ... นอกจากนี้ กรมอัยการมีระเบียบมานานแล้วว่า ถ้าศาล 2 ศาลตัดสินขัดแย้งกัน อัยการต้องฎีกา ถ้าหากจะไม่อุทธรณ์ฎีกาจะต้องได้รับความเห็นชอบและจะต้องมีเหตุมีผลจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงอธิบดี และอธิบดีจะต้องยึดหลักนี้เหมือนกัน (เดลิไทม์, 2522ค, น. 14)

สำหรับหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน รายงานคำอภิปรายอันยืดยาวประมาณ 22 หน้ากระดาษ A4 ของนายสมัคร สุนทรเวช (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 240-261) เหลือเพียงย่อหน้าเดียวดังนี้คือ

> นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยอภิปรายเป็นคนต่อมา สาระสำคัญเล่นงานรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคม กรณีปรับปรุงกิจการขององค์การ

> โทรศัพท์ เรื่องมีบริษัทใหญ่เข้าไปมีเอี่ยวชนิดเอาเปรียบกัน และกล่าวพาดพิงไปถึงว่า ต้นปีนี้ พลเอกเกรียงศักดิ์เดินทางไปอเมริกาในฐานะส่งเสริมการลงทุน อ้างจะไปหาผู้มาลงทุน แต่กลับไปเจรจากับบริษัทเดียวคือ ไอ.ที.ที. แล้วยังกล่าวทำนองว่า ได้ค่านายหน้าไปถึง 14 ล้านบาท ถึงกับมีคำสั่งจากเมืองอเมริกาว่าบริษัทนี้จะเข้ามาดำเนินการ (มติชนรายวัน, 2542ก, น .12)

โดยสรุป ข่าวคำอภิปรายในสภาฯ ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะมีการรายงานข่าวไม่เท่ากัน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามนโยบายของชื่อฉบับหนังสือพิมพ์นั้นๆ ในการรายงานข่าวคำอภิปรายของผู้อภิปรายคนเดียวกัน ก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์ (identity) ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ข่าวคำอภิปรายของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับดังกล่าว ก็ยังมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

12.5.2.2. การวิเคราะห์ตัวข่าว ในการวิเคราะห์ความตรงกันระหว่างตัวข่าวกับคำอภิปรายในสภาฯ นั้น ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้คือ

1) คำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ

2) ข่าวหนังสือพิมพ์ของคำอภิปราย

3) ผลการวิเคราะห์

1) คำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ

ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งกล่าวหา นายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไว้เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นวันแรกของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนั้น ดังนี้

> เริ่มต้นด้วยกระทรวงคมนาคม ตามที่ปรากฏในญัตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม คือ ฯพณฯ สมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคนนี้ ขาดความรับผิดชอบ ในการบริหารราชการของกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย[6] ขณะนี้การขนส่งและคมนาคมของประเทศมิได้รับการปรับปรุง และแก้ไขให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ เช่น การติดขัดของยวดยานพาหนะ ซึ่งเห็นอยู่ทุกวันนี้ ท่านประธาน เองก็คงจะต้องทราบ ท่านสมาชิกทุก

[6]เน้นขีดเส้นใต้ในย่อหน้าดังกล่าวโดยผู้วิจัย

คนก็จะต้องทราบ ไม่มีการแก้ไขดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้น ประชาชนเดือดร้อนทั้งหมด ทุกวันนี้ การจะไปติดต่อในเรื่องธุรกิจหรือแม้จะไปในธุรกิจส่วนตัว ไม่สามารถจะนัดได้อีกต่อไปแล้ว ขึ้นอยู่กับการ จราจรตามถนนหนทาง บางเวลาบางวัน นัดกันไว้ 11.00 นาฬิกา ถ้ามีเหตุเภทภัยฝนตก น้ำท่วม หรือเผอิญมีงานอื่นเข้ามาซึ่งจะมีคนไปมาก การนัดนั้นล้มเหลว กว่าจะไปถึงได้ ประมาณ 15.00 นาฬิกา นี้เป็นความจริง ซึ่งท่านสมาชิกทุกท่านก็คงประจักษ์ใจอยู่แล้ว ความเดือดร้อนนั้นเกิดอย่างยิ่ง คนที่ทำงานตลอดวันได้รับความเหน็ดเหนื่อยทั้งทางกายทางใจ พอเสร็จงานจะขึ้นรถกลับบ้าน ติดอยู่ในรถ เพิ่มความเหน็ดเหนื่อย เพิ่มความรุนแรงของชีวิตขึ้นจนแทบว่าจะไม่มีใครสามารถทนได้ นี่เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และท่านไม่ได้แก้ไข ไม่ได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้ดีขึ้นทั้งสิ้น มีเสียงแต่เพียงว่า ประเดี๋ยวก็จะเอาญี่ปุ่น ประเดี๋ยวจะเอาเยอรมันเข้ามาจัดการจราจร แล้วก็ล้มเหลวทุกครั้ง ในที่สุดรถก็ติดกันอยู่อย่างทุกวันนี้ ไม่มีการผ่อนคลายแต่อย่างใด และนับวันก็จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ จนในที่สุดถนนหนทางของเรานี่แทบว่าจะใช้การไม่ได้ ไม่มีทางที่จะติดต่อไปมาหาสู่กันได้อีกต่อไป การเดินทางของประชาชนทุกวันนี้ ไม่ได้รับความสะดวดและความปลอดภัยจากยานพาหนะซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ได้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งที่สุด ดังที่ปรากฏเป็นข่าวประจำวันอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ เกือบจะไม่เว้นแต่ละวัน ประเดี๋ยวก็รถ บขส. ชนกับรถทัวร์ รถทัวร์ชนกับรถสิบล้อ ผู้คนล้มตายกันเป็นจำนวนมากๆ ทุกครั้ง จนเป็นศัพท์ติดปากว่า "ตายหมู่" การเดินทางไปต่างจังหวัดนั้น ผู้เดินทางจะต้องเสี่ยงชีวิตทุกครั้งไป ไม่แน่ว่าจะถึงที่หมายปลายทางหรือเมื่อถึงแล้วก็ไม่แน่ว่าจะกลับถึงบ้าน อาจจะล้มตายเสียกลางทางเมื่อไรก็ได้ จนในที่สุดก็มาเกิดอุบัติเหตุรถไฟชนกันเมื่อเร็วๆ นี้ มีผู้เสียชีวิตถึง 50 กว่าคน ไม่เคยปรากฏว่ามีรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลอื่นในอดีตเคยทำผิดพลาด ไร้ประสิทธิภาพอย่างนี้มาแต่ก่อน เมื่อนักข่าวหนังสือพิมพ์ไปสัมภาษณ์ท่านรับมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ท่านก็ตอบง่ายที่สุด ตอนว่าตัวท่านไม่ได้เป็นผู้ขับรถไฟ ซึ่งก็เป็นความจริง กระผมไม่เถียง รัฐมนตรีจะไปขับรถไฟอย่างไรได้ แต่ท่านรัฐมนตรีมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานของคนขับรถไฟทุกคน เมื่อรถชนกันคนตายถึงขนาดนี้ ท่านจะปฏิเสธเพียงว่าผมไม่ได้เป็นคนขับรถไฟ แสดงให้

> เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่ขาดความรับผิดชอบในเหตุการณ์เหล่านี้โดยสิ้นเชิง ท่านไม่สนใจ ท่านไม่รับผิดชอบ (รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522ก, น. 207-208)

โดยสรุป โครงสร้างการกล่าวหาของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชที่มีต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมพร บุณยคุปต์ มีดังนี้คือ

ข้อกล่าวหา: นายสมพร บุณยคุปต์ ขาดความรับผิดชอบในการบริหารราชการของกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย

หลักฐานสนับสนุนชั้นแรก: การขนส่งและคมนาคมของประเทศมิได้รับการปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: ปัญหาการจราจรติดขัดหรือรถติด ทำให้ประชาชนซึ่งเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานอยู่แล้ว ต้องมาเหน็ดเหนื่อยกับการที่รถติดอีก และเมื่อมีนัดกับใครไว้ก็ไม่สามารถไปทันกำหนดนัดดังกล่าว

หลักฐานสนับสนุนชั้นที่สอง: เกิดอุบัติเหตุทั้งทางถนนและทางรถไฟ

ก่อนที่จะจบคำอภิปรายในช่วงนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชยกตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของนายสมพร บุณยคุปต์ กรณีที่เกิดอุบัติเหตุรถไฟชนกัน ซึ่งนายสมพรตอบนักข่าวว่า ตนเองไม่ได้เป็นผู้ขับรถไฟ

2) ข่าวหนังสือพิมพ์ของคำอภิปราย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง การรายงานข่าวคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ของหนังสือทั้ง 6 ชื่อฉบับในส่วนนี้ โดยจะเรียงลำดับตามเนื้อหาของตัวข่าวจากน้อยไปหามาก และจะขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญ ที่เห็นได้ว่า มีความตรงกันกับคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ดังนี้

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน มีพาดหัวข่าวประเด็นการรายงานข่าวว่า “เริ่มต้นคมนาคม” ต่อจากจึงเป็นเนื้อหาของข่าว ดังนี้

> การอภิปรายของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ทันทีที่ลุกขึ้นพูดเป็นคนแรกก็ตีรัฐมนตรีสมพร บุณยคุปต์ว่า ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความสามารถควบคุมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ แม้แต่อย่างเดียว (มติชนรายวัน, 2522ก, น. 12)

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ไม่มีการพาดหัวข่าวประเด็นย่อย เนื้อหาข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ มีดังนี้

> หลังจากนั้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ได้เริ่มอภิปรายเป็นคนแรกถึงกระทรวงคมนาคมว่า ประชาชนประสบอุบัติเหตุจากการเดินทางอยู่เสมอๆ เพราะขาดความรับผิดชอบจากรัฐมนตรี จะนั่งรถไฟก็ไม่ปลอดภัย (สยามรัฐ, 2522ก, น. 12)

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง

หนังสือพิมพ์บ้านเมืองมีพาดหัวข่าวประเด็นการรายงานข่าวว่า “ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ปล่อยสุดฝีปาก” ต่อจากจึงเป็นเนื้อหาของข่าว ดังนี้

> มรว. คึกฤทธิ์ได้สิทธิ์พูดคนแรก ประเดิมที่กระทรวงคมนาคม กล่าวหาว่านายสมพร บุณยคุปต์ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีประสิทธิภาพบริหารควบคุมการขนส่งและให้ความปลอดภัย ไม่แก้ไขการติดขัดของยวดยาน ทำให้เกิดความเสียหาย นัด 5 โมงเช้า กว่าจะเจอกันได้บ่าย 3 โมงเย็น ยวดยานมีอุบัติเหตุบ่อยที่สุด ผู้คนล้มตายหมู่ แม้แต่รถไฟก็ชนกันตายวินาศ 50 กว่าศพ ไม่เคยปรากฏมาก่อน รัฐมนตรีจะปฏิเสธว่าไม่ได้ขับรถไฟเองไม่ได้ (บ้านเมือง, 2522ก, น. 2)

หนังสือพิมพ์เดลิไทม์

หนังสือพิมพ์เดลิไทม์มีพาดหัวข่าวประเด็นการรายงานข่าวว่า “คมนาคมเจอรายแรก” ต่อจากจึงเป็นเนื้อหาของข่าว ดังนี้

> ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ลุกขึ้นอภิปรายเป็นคนแรก โดยหลังจากให้เหตุผลของการขอเปิดอภิปรายครั้งนี้แล้ว ก็เริ่มที่ นายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นคนแรกว่า บริหารราชการขาดความรับผิดชอบ ทำให้รัฐเสียหาย ไม่สนใจปรับปรุงด้านการขนส่ง การจราจร ติดขัดมิได้แก้ไขปรับปรุงรถเมล์โดยสารก็ไม่เพียงพอกับประชาชน ทำให้เหนื่อยทั้งกายและใจ อุบัติเหตุของคมนาคมเกิดขึ้นบ่อยๆ จนเป็นศัพท์ติดปากว่า "ตายหมู่" ทั้ง บขส. และรถไฟ เช่น กรณีรถไฟมรณะ 50 ศพเมื่อเร็วๆ นี้ รัฐมนตรียังมีหน้ามาพูดว่าตัวเองไม่ได้เป็นคนขับ ทั้งที่เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องของความรับผิดชอบ (เดลิไทม์, 2522ก, น. 3)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีพาดหัวข่าวประเด็นการรายงานข่าวว่า “ยกแรกซัด ร.ม.ต. คมนาคมหนัก” ต่อจากจึงเป็นเนื้อหาของข่าว ดังนี้

> เมื่อประธานสภาอนุญาตให้พูดอภิปรายเป็นคนแรก เป็นการเปิดญัตติอภิปราย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช “สิงห์ร้ายสวนพลู” ก็เริ่มเปิดฉากร่ายยาวทันที โดยเริ่มโจมตีงานของรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมก่อน “สิงห์เฒ่าสวนพลู” กล่าวด้วยคารมคมคายว่า “เอ่ยถึงคมนาคมก่อน ก็ต้องว่ากระทรวงคมนาคมของ ฯพณฯ สมพร บุณยคุปต์ รมต. ว่าการขาดความรับผิดชอบในการอำนวยความปลอดภัย แก่ประชาชน” ไม่มีการปรับปรุงการขนส่ง การจราจรติดขัด การนัดหมายและธุรกิจของประชาชนเสียไปเพราะการจราจร การพาหนะการโดยสารของประชาชน ไม่มีความปลอดภัย รถ บขส. ชนกับรถทัวร์ รถทัวร์ชนกับสิบล้อบ่อยๆ จนมีคำพูดติดปากชาวบ้านว่า “ตายหมู่” เมื่อเร็วๆ นี้ชนไฟก็ชนกัน รมต. คมนาคมก็ให้สัมภาษณ์ว่า ผมเองไม่ได้ขับรถไฟ การพูดออกมายังงี้ แสดงว่าขาดความรับผิดชอบ (เดลินิวส์, 2522ก, น. 20)

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในวันแรกนี้ ยังไม่มีการพาดหัวข่าวประเด็นย่อยเนื้อหาของข่าว มีดังนี้

> ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงลุกขึ้นมาอ่านญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 11 คนใน 4 กระทรวง แล้วเปิดฉาก “สับ” นายสมพร บุณยคุปต์ ร.ม.ว. คมนาคมเป็นคนแรกว่า ...“ฯพณฯ สมพร บุณยคุปต์ปัดความรับผิดชอบในการบริหาร งานให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย การขนส่งคมนาคมไม่ได้รับการปรับปรุง ในการติดขัดของยวดยานพาหนะไม่มีการแก้ไขทำให้ประชาชนเดือดร้อน ทุกวันนี้ไม่สามารถ มีนัดกับใครได้ เพราะการจราจรหนาแน่น บางวันนัดกัน 11.00 น. กว่าจะไปได้ตามนัดปาเข้าไป 15.00 น. คนทำงานเหนื่อยทั้งวันต้องมาติดอยู่ในรถตอนเย็น ดีแต่เอาผู้เชี่ยวชาญจากเยอรมัน ญี่ปุ่นมาแก้ไขในที่สุดการจราจรก็ยังเคลื่อนไหวไม่ได้”
>
> ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ หันมาจวกเรื่องรถเมล์ บขส. ว่า ทั้ง บขส. และรถทัวร์ก็เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยจนมีคำพูดติดปากว่า “ตายหมู่” แม้แต่รถไฟก็ชนกันตายไป 50 กว่าคนไม่เคยปรากฏมาก่อนก็มาปรากฏในรัฐบาลนี้ มิหนำซ้ำพอนักข่าว

> ไปถาม รมต. คมนาคมก็บอกว่า ผมไม่ได้ขับรถไฟนี่ การตอบเช่นนี้มันก็ถูก คนระดับรัฐมนตรีไปขับรถไฟได้ยังไง แต่ต้องรับผิดชอบทุกประการ เมื่อพูดเช่นนี้ก็แสดงว่าขาดความรับชอบโดยสิ้นเชิง (ไทยรัฐ, 2522ก, น. 7)

จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับจะถ่ายทอดคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จาก 2 ข้อความนี้เป็นหลัก กล่าวคือ

"ขาดความรับผิดชอบ ในการบริหารราชการของกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย" "การเดินทางของประชาชนทุกวันนี้ ไม่ได้รับความสะดวกและความปลอดภัยจากยานพาหนะซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ได้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งที่สุด" ซึ่งข้อความแรกนั้นเป็นข้อกล่าวหา ส่วนข้อความที่สองนั้นเป็นหลักฐานสนับสนุนประเด็นหนึ่ง

คำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชที่ว่า "ขาดความรับผิดชอบ ในการบริหารราชการของกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย" หนังสือพิมพ์มติชนรายวันรายงานข่าวว่า "ไม่มีประสิทธิภาพ" "ไม่มีความสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้" เห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์มติชนรายวันนำคำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช มารายงานโดยใช้คำว่า "ไม่มี" แทนคำว่า "ขาด" สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บ้านเมือง และเดลิไทม์จะใช้คำซ้ำ (reiteration) คือ "ขาดความรับผิดชอบ" หรือใช้คำการใช้คำเข้าชุดกัน (collocation) เช่น "เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อย" "ยวดยานมีอุบัติเหตุบ่อยที่สุด" และ "อุบัติเหตุของคมนาคมเกิดขึ้นบ่อยๆ" เป็นต้น

รายงานข่าวที่ว่า นายสมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมขาดความรับผิดชอบ ปัดความรับผิดชอบ และมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นมาก เมื่อวิเคราะห์รายงานข่าวดังกล่าวด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ 2 ข้อ ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ตัวข่าวของหนังสือพิมพ์จึงผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าว ในประเด็นการรายงานข่าวที่เป็นตัวข่าวนี้ หนังสือพิมพ์จึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility)

โดยสรุปแล้ว ส่วนที่เป็นเนื้อข่าวของการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ข่าวคำอภิปรายและข่าวบรรยายสภาพเหตุการณ์ในขณะที่มีการอภิปรายทั่วไปฯ เฉพาะเนื้อข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ ก็ยังมีความแตกต่างกันในการรายงานของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ หนังสือพิมพ์บางฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะรายงานรายละเอียดอื่นๆ

ในการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย เช่น การหัวเราะ การปรบมือของผู้ฟัง ฯลฯ เป็นต้น แต่หนังสือพิมพ์บางฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์สยามรัฐจะสรุปเฉพาะแก่นของเรื่องมารายงานเท่านั้น การนำเสนอพาดหัวข่าวประเด็นย่อยของเนื้อข่าวเหล่านั้น หนังสือพิมพ์บางฉบับการนำเอาจุดเล็กๆ ในข่าว อาจจะเป็นเพียงคำพูดที่น่าสนใจของบุคคลในข่าวต่อประเด็นข่าว หรือความคิดเห็นของบุคคลบางคนในข่าวที่ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญนำมาพาดหัว (พิมลศิริ ถนอมศักดิ์, 2542, น. 29) ส่วนหนังสือพิมพ์บางฉบับก็สรุปประเด็นสำคัญจากเนื้อข่าวในช่วงนั้นๆ มาเป็นพาดหัวข่าวประเด็นย่อย

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาพบว่า การรายข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ผู้วิจัยพบว่า มีการรายข่าวที่ไม่ตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ จำนวน 3 กรณีดังนี้คือ

<u>กรณีที่ 1 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์</u>

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 12 ตุลาคม 2522 หน้า 20 รายงานข่าวว่า “ปรากฏว่า นายสมภพ โหตระกิตย์ รองนายกรัฐมนตรี ผู้แทนของรัฐบาลตอบไม่ขัดข้อง” อันที่จริงแล้ว รองนายกฯ ที่ตอบว่า “ไม่ขัดข้อง” คือ พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ ในกรณีนี้หนังสือพิมพ์เดลินิวส์รายงานข่าวผิดพลาดฉบับเดียว

<u>กรณีที่ 2 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 13 ตุลาคม 2522 หน้า 7 รายงานข่าวว่า “จากนั้นมี ส.ส. อีก 20 คน ลุกขึ้นมาอภิปรายสวดรัฐบาลต่อไปตามฟอร์ม จนถึงเวลาเที่ยงเศษ จึงพักการประชุม” ในความเป็นจริงแล้ว มี ส.ส. อภิปรายต่อมาอีก 2-3 คนเท่านั้น

<u>กรณีที่ 3 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ บ้านเมือง แนวหน้า มติชนรายวัน และสยามรัฐ</u>

กรณีนี้ เป็นรายงานคำอภิปรายของนายวีระกร คำประกอบ ซึ่งต้องการโจมตีนายศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ น้องชายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่อภิปรายพาดพิงไปถึงบุคคลภายนอก คำอภิปรายที่เป็นสาเหตุให้หนังสือพิมพ์หลายฉบับรายงานข่าวผิดพลาดมีดังนี้คือ[7]

> บนไฟลท์นั้นมีบุรุษสตรี 1 คู่นั่งอยู่แถวหน้าสุด ท่านและเธอนั่งหัวชนกันมาตลอดทาง เราทราบภายหลังว่าชื่อคุณศิรินทร์และคุณราศรี บัวเลิศ นั่งหัวชนกันมาตลอดทาง <u>และในค่ำของคืนวันนั้นท่ามกลางบรรยากาศท้องฟ้าอันมืดมิดสนิทในภายนอก</u>[8] เธอได้เข้าไปในห้องน้ำ แล้วก็ ... เธอได้เข้าไปในห้องน้ำแล้วเปลี่ยนเป็นชุดนอนบางหวามหวิวครับ (รายงานการประชุมฯ, 2542ข, น. 136-137)

---

[7]โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 8

[8]เน้นขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย

ข่าวที่ไม่ตรงกันกับคำอภิปรายและเหตุการณ์ในสภาฯ ทั้ง 3 กรณีนั้น กรณีที่ 1 และ 2 เกิดจากความผิดพลาดในการรายงานข่าว ซึ่งยอมรับได้ กรณีที่ 1 นั้น เป็นความผิดพลาดของผู้สื่อข่าว กรณีที่ 2 ความผิดพลาดน่าจะเกิดที่การเรียงพิมพ์ ส่วนกรณีที่ 3 นั้น ผู้วิจัยเห็นตรงกับข้อคิดเห็น ของ จุฬาพิช มณีวงศ์ (2539, น. 20) ซึ่งได้กล่าวว่า การนำโทรสารเข้ามาใช้ในการส่งข่าว ทำให้เกิดวัฒนธรรมในการแบ่งกันทำข่าวขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ทำหน้าที่จดข่าว จดข่าวผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริง ข่าวผิดพลาดชิ้นนั้นก็อาจจะขยายวงความผิดพลาดไปอย่างกว้างขวาง

12.6 ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

ในการวัดความรับผิดชอบต่อสังคมในการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 2 ข้อ ซึ่งกำหนดชื่อไว้ว่า “เกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้คือ

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ดังกล่าวนั้น คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก แต่เมื่อต้องการตัดสินว่า หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) หรือไม่ อย่างไรนั้น ควรจะที่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบอีกประเภทหนึ่งของหนังสือพิมพ์ก็คือ ความรับผิดชอบต่อเจ้าของหนังสือพิมพ์ ซึ่ง ฮอดจ (Hodged, 2896, p. 19) เห็นว่า เป็นความรับผิดชอบภายใต้พันธสัญญา (contracted responsibility) ระหว่างนักหนังสือพิมพ์กับเจ้าของหนังสือพิมพ์ ความรับผิดชอบต่อเจ้าของหนังสือพิมพ์นี้ ก็หมายถึงการทำให้หนังสือพิมพ์ มีความน่าสนใจ น่าอ่าน จนทำให้ผู้อ่านตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์ใช้คำที่หวือหวา จนทำให้พาดหัวข่าวกับส่วนนำข่าวของหนังสือพิมพ์ “เกินจริง” ไปกว่าคำอภิปรายในสภาฯ

จากผลการศึกษาข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้ง ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น ข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ 5 ลักษณะ ดังกล่าวนี้

1) ภาพข่าว

2) ข่าวไฮไลท์

3) ส่วนนำข่าว

4) พาดหัวข่าว

5) ตัวข่าว

เมื่อวิเคราะห์ข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ 2 ลักษณะแรกคือ ภาพข่าวและข่าวไฮไลท์โดยธรรมชาติของตัวข่าวเอง มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ หรือเหตุการณ์ข่าวอยู่แล้ว ส่วนที่เป็นเนื้อข่าว ผลการวิเคราะห์ก็พบว่า ถึงแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำอภิปราย แต่ก็มีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาฯ

สำหรับพาดหัวข่าว กับส่วนนำข่าว ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า มีการนำความคิดเห็นและทัศนะของผู้เขียนข่าวขยายความลงไปด้วย เนื่องจากต้องการผลทางด้านการตลาด ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์อีกประการหนึ่ง แต่ถึงแม้จะขยายความพาดหัวข่าวกับส่วนนำข่าว แต่ก็ยังมีความตรงกันกับคำอภิปรายและ “ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การปฏิบัติงานในการรายข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

อนึ่ง การรายงานข่าว ที่มีความผิดพลาด 3 ประการดังได้กล่าวไปแล้วในส่วนตัวข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับ ผลการศึกษาของอภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ (2542) ซึ่งศึกษาการเสนอข่าวผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ จำนวน 9 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ, เดลินิวส์, ข่าวสด, มติชนรายวัน, ไทยโพสต์, ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ, แนวหน้า และสยามรัฐ ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งพบว่าหนังสือพิมพ์ลงข่าวผิดพลาดประมาณ 70 กรณี ซึ่งในการเก็บข้อมูลนี้ อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ (2542) จะศึกษาในกรณีที่ผู้ตกเป็นข่าวโต้แย้งขึ้นมา ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว จะต้องมีการลงข่าวผิดพลาดเป็นจำนวนมากกว่านี้ ดังนั้น การรายงานข่าวที่มีความผิดพลาด 3 ประการดังได้กล่าวไปแล้วในส่วนเนื้อเรื่องของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความบกพร่องที่ยังไม่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) โดยสรุป ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การปฏิบัติงานในการรายข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้ง ของหนังสือพิมพ์เป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน

ความนำ

จุดมุ่งหมายของภาคที่ 4 “สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ” เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาคที่ 3 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการแรกต้องการศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ประการที่สองซึ่งต่อเนื่องจากจุดมุ่งหมายประการแรก คือ ต้องการศึกษาพัฒนาการของการปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ของ ส.ส. และประการที่สามคือต้องการศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ

ดังนั้น ในภาคนี้จึงจะนำผลการศึกษาของการอภิปรายครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490, ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522, ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 มาสรุปเป็นผลของการศึกษาในภาพรวม ซึ่งการสรุปในภาพรวมดังกล่าว จะทำให้ “รู้” และ “เข้าใจ” พัฒนาการของการอภิปรายทั่วไปฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2490 - พ.ศ. 2542 ไปโดยปริยาย สำหรับผลการศึกษาของการรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ของหนังสือพิมพ์ก็จะใช้หลักการเดียวกัน

อนึ่ง ในภาคที่ 1 เรื่อง “ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง” ผู้วิจัยที่ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการอภิปรายทั่วไปฯ ที่มีการศึกษามาก่อนงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยก็จะเปรียบเทียบผลการศึกษาว่า มีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร? สำหรับประเด็นสุดท้ายของภาคนี้ ก็คือ การแนะนำการศึกษาเกี่ยวกับการอภิปรายทั่วไปฯ ในภายภาคหน้า ควรจะศึกษาประเด็นใดที่งานวิจัยครั้งนี้ยังไม่สามารถกระทำได้

ในการเสนอผลการศึกษาของภาคนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 13 สรุปผลการวิจัย

บทที่ 14 อภิปรายผล

บทที่ 15 ข้อเสนอแนะ

บทที่ 13

สรุปผลการวิจัย

การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นเครื่องมือควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมแบบรัฐสภา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี และหนังสือพิมพ์ปฏิบัติงานของตนในการอภิปรายทั่วไปฯ อย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) หรือไม่ อย่างไร?

จากการอภิปรายทั่วไปฯ จำนวน 45 ครั้ง ผู้วิจัยสุ่มเลือกโดยความจงใจ (purposive sampling) เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ จำนวน 3 ครั้ง คือ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490, ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 และครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 กระบวนการในการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักการเมือง ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวิเคราะห์จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1) ข้อกล่าวหา/ข้อซักถามต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล แต่ถ้าเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหา/คำตอบชี้แจงต้องมีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหา/ข้อซักถามของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

2) คำอภิปรายต้องเป็น “ความจริง”

3) คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ

ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของการอภิปรายทั่วไปฯ จะสัมพันธ์กับรูปแบบของคำอภิปราย ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การซักถาม-คำตอบชี้แจงและการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหา กล่าวคือ ถ้ารูปแบบของคำอภิปรายเป็นการซักถาม-คำตอบชี้แจง ส.ส. ฝ่ายค้านไม่ต้องการให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน แต่ถ้ารูปแบบของคำอภิปรายเป็นการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการให้คณะรัฐบาลออกจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นการซักถาม โดยที่วัตถุประสงค์ของ ส.ส. ฝ่ายค้านนั้นไม่ต้องการให้คณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง ต้องการเพียงแต่ให้คณะรัฐมนตรีรับทราบความบกพร่องในการปฏิบัติงานว่า ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับประชาชนอย่างไรบ้าง และต้องการให้คณะรัฐมนตรีนำปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ไปแก้ไข ส่วนคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีเป็นคำตอบชี้แจง เพื่อชี้แจงว่า การปฏิบัติงานของคณะ

รัฐบาลมีลักษณะเป็นเช่นไร ความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขอย่างไร หรือ ส.ส. ฝ่ายค้านเข้าใจผิดกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่นำมาเป็นข้อซักถามอย่างไร เป็นต้น

การที่วัตถุประสงค์ของ ส.ส. ฝ่ายค้านไม่มีความต้องการให้คณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน เป็นผลมาจากสภาพความเป็นจริงทางการเมืองในระยะนั้น ยังเป็นช่วงเริ่มต้นของการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมแบบรัฐสภาของไทย องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบการปกครองแบบนี้ คือ ระบบพรรคการเมืองยังไม่เข้มแข็ง และไม่แบ่งออกเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านกับพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลดังเช่นในปัจจุบัน จะเห็นได้จากการที่ผู้อภิปรายในสภาฯ มีจำนวน 3 กลุ่ม คือ ส.ส. ฝ่ายค้าน ซึ่งหมายถึงพรรคประชาธิปัตย์ คณะรัฐมนตรี และกลุ่มอิสระ สำหรับกลุ่มอิสระนี้ ยังแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท คือ ส.ส. ที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ ส.ส. ที่สนับสนุนรัฐบาล และ ส.ส. อิสระที่ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยสภาพการณ์ทางการเมืองเช่นนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านจึงรู้ดีว่า ถึงแม้การอภิปรายทั่วไปฯ จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น โอกาสของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่จะเข้าไปบริหารราชการแผ่นดินบ้างมีน้อยมาก

ลักษณะทางภาษาที่ยืนยันว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 ยังเป็นช่วงเริ่มต้นของการควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารในรูปแบบนี้ ก็คือ โครงสร้างของคำอภิปรายกับการใช้เหตุผล กล่าวคือ โครงสร้างของคำอภิปรายมีเพียง 2 ส่วน คือ การแจ้งหัวเรื่องกับเนื้อเรื่อง สำหรับการใช้เหตุผลนั้น จะเห็นได้ว่าข้อซักถามส่วนใหญ่ไม่มีเหตุผลสนับสนุน ในกรณีที่ข้อซักถามมีเหตุผลสนับสนุน เหตุผลสนับสนุนส่วนใหญ่ก็ไม่มีความเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อซักถาม จึงเป็นการใช้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผล

ลักษณะทางระเบียบข้อบังคับที่ยืนยันว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 ยังเป็นช่วงเริ่มต้นของการควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารในรูปแบบนี้ ก็คือ ข้อบังคับการประชุมฯ พ.ศ. 2477 ไม่มีข้อบังคับที่กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการอภิปรายทั่วไปฯ โดยตรง สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2475) มาตราที่เกี่ยวกับการอภิปรายทั่วไปฯ คือ มาตรา 41 เนื้อความก็ยังขาดความชัดเจนว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ดี ประสบการณ์จากการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ทำให้ได้มีการพัฒนาระเบียบข้อบังคับและรูปแบบของการอภิปรายทั่วไปฯ ให้เหมาะสมกับวาทกรรมการอภิปรายทั่วไปฯ ของรัฐสภาไทยมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผลการศึกษาพบว่า ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ จำนวน 8 ข้อนั้น เหตุผลสนับสนุนของญัตติฯ หรือข้อซักถามดังกล่าว เป็นการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลเพียงข้อเดียว การที่ ส.ส. ฝ่ายค้านมีหน้าที่ตั้งข้อซักถามแต่ไม่สามารถนำเหตุผลที่สมเหตุสมผลมาเป็นหลักฐานยืนยัน เมื่อเปรียบเทียบกับคำอภิปราย

ของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีหลักฐานยืนยันหรือเหตุผลสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผลทุกข้อ คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

สำหรับประเด็น "ความจริง" กับคำอภิปราย ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านบางส่วน เช่น นายสุวิชช์ พันธเศรษฐ ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่ และนายเลียง ไชยกาล ส.ส. จังหวัดอุบลราชธานีเป็นต้น อภิปรายด้วย "ความไม่จริง" แต่คณะรัฐมนตรีทุกคนอภิปรายด้วย "ความจริง" คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

ส่วนการละเมิดระเบียบข้อบังคับ ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านจำนวน 2 คน ละเมิดระเบียบข้อบังคับของการอภิปราย แต่ไม่มีคณะรัฐมนตรีคนใดละเมิดระเบียบข้อบังคับดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

โดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบการทำหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ด้วยเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ของ ส.ส. ทั้ง 3 ข้อดังกล่าว เป็นที่ชัดเจนและแน่นอนว่า คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน และเมื่อคำนึงถึงวาทกรรมย่อยของการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 4 ประการ ดังนี้

1) การสลับกันพูด

2) การเชื่อฟังประธานสภาฯ

3) การขอโทษถ้าคำอภิปรายผิดพลาด

4) การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงาน

ผลการศึกษาพบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีต่างก็เข้าใจดีว่า ทุกคนมีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ข้อซักถาม-คำตอบชี้แจงก็มุ่งที่จะแก้ปัญหาให้กับประชาชน ส.ส. ผู้อภิปรายจึงสลับกันพูดอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ส.ส. ผู้อภิปรายทุกคนเชื่อฟังประธานสภาฯ เป็นอย่างดี เมื่อเห็นว่าคำอภิปรายของตนอาจจะพลาดพลั้งหรือรุนแรงไปบ้าง ก็มีการขอโทษกันก่อน ประการสุดท้าย คณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ยอมรับว่า การบริหารงานของตนยังมีความผิดพลาดบ้าง เมื่อเปรียบเทียบวาทกรรมย่อยการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้งหมดข้างต้นกับวาทกรรมย่อยของการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้งในปี พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ผู้อภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่ในขณะนั้น การพยายามที่จะจัดการกับ "ความจริง" ให้บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางการเมืองยังมีน้อยมาก ดังนั้น ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะ รัฐมนตรี ผู้อภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 และ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านมี 2 รูปแบบ คือ การซักถามและข้อกล่าวหา วัตถุประสงค์ของการอภิปรายจะสัมพันธ์กับรูปแบบของคำอภิปราย กล่าวคือ ถ้าคำอภิปรายเป็นการซักถาม ส.ส. ฝ่ายค้าน ไม่ต้องการ ให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน แต่ถ้าคำอภิปรายเป็นข้อกล่าวหา ส.ส. ฝ่ายค้าน ต้องการ ให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน

การที่รูปแบบของคำอภิปรายมี 2 รูปแบบนั้น แสดงให้เห็นว่า การอภิปรายครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 นี้ ได้รับการพัฒนามาถึงได้ถึงครึ่งทางแล้ว โดยถ้ายึดถือว่า คำอภิปรายที่เป็นการซักถามเป็นตัวชี้วัดว่า ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการควบคุมและตรวจสอบรูปแบบนี้ และยึดถือว่าคำอภิปรายที่เป็นการกล่าวหาเป็นตัวชี้วัดว่า เป็นระยะสมบูรณ์ของการควบคุมและตรวจสอบรูปแบบนี้

สิ่งที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. อย่างเห็นได้ชัด คือ ระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีความเป็นปึกแผ่นและมีระบบระเบียบที่ดีพอสมควร แต่เนื่องจากการเมืองในระยะนั้น อิทธิพลของทหารยังมีอยู่สูงมาก ระบบพรรคการเมืองที่ควรจะได้การพัฒนาขึ้นไปอีก จึงถูกยับยั้งไว้โดยไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างถูกกฎหมาย นอกจากนั้นแล้ว สภานิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2521) ยังกำหนดให้การอภิปรายทั่วไปฯ ต้องกระทำกันในรัฐสภา และยังอนุญาตให้มีผู้อภิปรายฝ่ายเป็นกลางได้ ซึ่งผู้ร่างระเบียบข้อบังคับการประชุมฯ มุ่งหวังที่จะให้วุฒิสมาชิกเข้ามาร่วมอภิปรายให้ความเห็นได้ แต่ก็ไม่มีวุฒิสมาชิกคนใดใช้สิทธิอันนั้น

สำหรับโครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายมี 4 ส่วน คือ คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางโครงสร้างที่สมบูรณ์แล้ว แต่ในรายละเอียดของแต่ละโครงสร้างนั้น ส่วนของการลงท้ายมีการพัฒนาขึ้นแต่ยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ถ้าเป็นการอภิปรายทั่วไปฯ ยุคปัจจุบันแล้ว ส่วนสรุปของการลงท้ายจะสรุปประเด็นหลักๆ ของข้อกล่าวหา/ข้อโต้ตอบการกล่าวหาทั้งหมด แต่ส่วนสรุปของการลงท้ายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ผู้อภิปรายจะสื่อสารไปยังผู้รับสารว่า ตนเองใกล้จะจบคำอภิปรายแล้ว โดยไม่สรุปประเด็นหลักของคำอภิปรายทั้งหมด

สำหรับโครงสร้างของการใช้เหตุผลก็ได้พัฒนามากขึ้นเช่นกัน แต่ยังมีลักษณะของการใช้เหตุผลชั้นเดียว กล่าวคือ มีข้อสรุปและหลักฐานสนับสนุนชั้นเดียว หรือมีแต่ข้อสรุปแต่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนอีกชั้นหนึ่ง เป็นต้น

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ในประเด็นที่ว่า คำอภิปรายเป็น “ความจริง”

หรือไม่? กับ คำอภิปรายละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ หรือไม่? ผู้วิจัยเห็นว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าว สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านมีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากกว่าคณะรัฐมนตรี แต่เมื่อพิจารณาวาทกรรมย่อยอีก 4 ประการของการอภิปรายทั่วไปฯ ดังนี้

1) การเชื่อฟังประธานสภาฯ

2) การขอโทษถ้าคำอภิปรายผิดพลาด

3) การยอมรับในความผิดพลาดของการบริหารงาน

4) การโจมตีกลับหรือการศอกกลับ (ad hominem)

เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 แล้ว ถึงแม้ว่าวาทกรรมย่อยจะมี 4 ลักษณะเท่ากัน แต่ประเภทของวาทกรรมย่อยนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะของการสลับกันอภิปรายแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยจะหายไป สิ่งที่เพิ่มมาคือ คณะรัฐมนตรีเริ่มมีการโจมตีกลับ ส.ส. ฝ่ายค้าน ส่วนวาทกรรมย่อยอีก 2 ประการนั้นยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 แล้ว ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้อภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 นี้ คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านพัฒนาขึ้นเป็นการกล่าวหาอย่างสมบูรณ์ คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีก็พัฒนาขึ้นเป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน วัตถุประสงค์ของ ส.ส. ฝ่ายค้านมีความต้องการให้คณะรัฐบาลออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน และมีความต้องการให้ฝ่ายของตนมีโอกาสเข้าไปบริหารราชการแผ่นดินแทนบ้าง

ระบบพรรคการเมืองก็ได้รับการพัฒนาขึ้นจนสมบูรณ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ พรรคการเมืองจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนชัดเจน กล่าวคือ จะมีพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล และพรรคการเมืองส่วนที่เหลือจะเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้าน นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังมีหัวหน้าฝ่ายค้านอย่างเป็นทางการอีกด้วย กล่าวคือ หัวหน้าพรรคร่วมฝ่ายค้านที่มี ส.ส. เป็นจำนวนมากที่สุด จะได้รับการเสนอชื่อและมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำฝ่ายค้าน

สำหรับโครงสร้างทางภาษาของคำอภิปรายก็ได้รับการพัฒนาครบมี 4 ส่วน คือ คือ การขึ้นต้น การแจ้งหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และการลงท้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางโครงสร้างทางภาษาที่สมบูรณ์แล้ว และในแต่ละรายละเอียดก็พัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

สำหรับโครงสร้างของการใช้เหตุผลก็พัฒนาขึ้นโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ โครงสร้างของการใช้เหตุผลพัฒนาขึ้นมาจนสามารถตอบสนองความต้องการของ ส.ส. ผู้อภิปรายได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เมื่อข้อกล่าวหามีความสลับซับซ้อน ผู้กล่าวหาก็จะใช้โครงสร้างของการใช้เหตุผลที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม อนึ่งโครงสร้างของการใช้เหตุผลกับการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์หลักสำคัญของ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ คือ ต้องการทำลายความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาล ดังนั้น ในการใช้เหตุผล ส.ส. ฝ่ายค้านมิได้คำนึงถึงว่า หลักฐานสนับสนุนจะสมเหตุสมผลหรือไม่? เพราะคำนึงแต่เพียงว่า จะทำให้เกิดความบอบช้ำกับคณะรัฐบาลเพียงใดเท่านั้น ดังนั้น ถึงแม้ว่าโครงสร้างของการใช้เหตุผลจะพัฒนาไปสมบูรณ์แล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่า การใช้เหตุผลจะสมเหตุสมผลตามโครงสร้างของการใช้เหตุผลไปด้วย

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายหรือข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ของ ส.ส. ฝ่ายค้านกระทำเพียงแต่ต้องการทำลายความชอบธรรมของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ฝ่ายตนมีโอกาสเข้าไปบริหารราชการแผ่นดินบ้างเท่านั้น การกระทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนมีเป็นจำนวนน้อย และเป็นผลพลอยได้จากการอภิปรายเพื่อทำลายความชอบธรรมของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ส่วนข้อโต้ตอบข้อกล่าวหาของฝ่ายรัฐบาลก็มิได้คำนึงการทำหน้าที่ของตนในฐานะตัวแทนประชาชนแต่อย่างใด ข้อโต้ตอบการกล่าวหาของคณะรัฐมนตรีกระทำไปเพื่อที่ต้องการปกป้องคะแนนนิยมทางการเมือง และปกป้องชื่อเสียงของคณะรัฐมนตรีและบุคคลใกล้ชิดเท่านั้น ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ 2 ครั้งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ครั้งนี้ ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ทั้ง 2 ฝ่าย โดยที่ ส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าวมากกว่าคณะรัฐมนตรี

ประเด็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผล ผู้วิจัยพบว่า ความสมเหตุสมผลของข้อโต้ตอบการกล่าวหามีปริมาณมากกว่าความสมเหตุสมผลของข้อกล่าวหา หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีเสนอความจริงทางตรรกวิทยาได้มากกว่าคำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ฝ่ายค้านปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

เมื่อเปรียบเทียบ “ความจริง” ของคำอภิปรายระหว่าง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรี ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้าน มีคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” เป็นจำนวนมาก มีทั้งที่เป็น “ความไม่จริง” โดยไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ รองรับ และเป็น “ความไม่จริง” ที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นจริง แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านนำมาตีความกล่าวหาด้วย “ความไม่จริง”

ส่วนคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” ของคณะรัฐมนตรีก็มีจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกัน แต่มีปริมาณน้อยกว่าของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ฝ่ายค้านปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ ผลการศึกษาพบว่า คำอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ “ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ” มีปริมาณมากกว่าคำอภิปรายของคณะรัฐมนตรี นอกจากนั้นแล้ว การ “ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ” ของ ส.ส. ฝ่ายค้านยังสร้างความเสียหายให้กับชื่อเสียงและเกียรติยศของประชาชนภายนอกสภาฯ อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) มากกว่าคณะรัฐมนตรี

เมื่อเปรียบเทียบวาทกรรมย่อยลักษณะอื่นๆ อีก 4 ประการกับการอภิปรายทั่วไปฯ อีก 2 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่า ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ครั้งนี้ ไม่มีความเคารพเชื่อฟังประธานสภาฯ แต่ประการใด ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ต่างคิดว่าฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูของฝ่ายตน จึงไม่มีคำขอโทษหรือแสดงมารยาทพื้นฐานที่ดีให้เห็น คำอภิปรายของคณะรัฐมนตรีไม่มีการยอมรับว่ามีความผิดพลาดในการบริหารงาน และประการสุดท้าย ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีต่างก็ขุดคุ้ยความผิดพลาดของฝ่ายตรงข้ามมาโจมตีกลับเมื่อมีโอกาส โดยสรุป ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีผู้ทำหน้าที่ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ที่สุด

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวิเคราะห์จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

1) ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ผลการศึกษาพบว่า ข่าวหนังสือพิมพ์ของการอภิปรายทั่วไปฯ มี 5 ลักษณะ ดังนี้คือ

1) ภาพข่าว

2) ข่าวไฮไลท์

3) พาดหัวข่าว

4) เกริ่นนำข่าว

5) เนื้อข่าว

ผลการศึกษาพบว่า การรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไปฯ ทั้ง 2 ครั้ง กล่าวคือ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 และ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน รายงานข่าวที่เป็น ภาพข่าว ข่าวไฮไลท์ และตัวข่าว มีความตรงกัน

กับเหตุการณ์ข่าวของการอภิปรายทั่วไปฯ ส่วนพาดหัวข่าวและเกริ่นนำข่าว หนังสือพิมพ์ขยายความจน “เกินจริง” เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เช่น ใช้คำว่า “ซัดหนัก”, “ขยี้แหลก”, “ซนแหลก”, “ตีขนดหางรัฐบาล” และ “ยำใหญ่รัฐบาล” เป็นต้นเพื่อพาดหัวข่าวการอภิปราย แต่การขยายความดังกล่าว ความหมายยังไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง หรือยังคงมีความตรงกันกับคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ

บทที่ 14

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี และสื่อสารมวลชนในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ วิธีการศึกษาได้สร้างเกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้ 2 ประเภทคือ เกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมือง และเกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ และวิเคราะห์ได้ว่า ในการอภิปรายแต่ละครั้ง ส.ส. ฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี และนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนหรือไม่ อย่างไร?

เกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของนักการเมืองนั้น ผู้วิจัยพัฒนามาจากหลักการของการใช้เหตุผล ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐบาลตามหลักปฏิบัติของรัฐสภาประเทศอังกฤษ และหลักการของเหตุการณ์ทางการเมืองที่ว่า ‘‘ความจริง’’ ทางการเมืองมีหลายชุด กล่าวคือ เมื่อ ส.ส. ฝ่ายค้านต้องการให้คณะรัฐมนตรีออกไปจากตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน ข้อกล่าวหาก็ควรจะเป็นความผิดพลาดของคณะรัฐมนตรี มิใช่เป็นความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานประจำของข้าราชการ กล่าวคือ ข้อกล่าวหาต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล การกล่าวหานั้นต้องมีหลักฐานสนับสนุน ซึ่งการที่หลักฐานสนับสนุนมีความสมเหตุสมผลหรือไม่? ก็จะเป็นตัวบ่งชี้การมีหรือขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) นอกจากนั้นแล้ว หลักปฏิบัติสากลของรัฐสภานั้น คำอภิปรายในสภาฯ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนที่จะต้องเป็นความจริงและต้องไม่ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมฯ ดังนั้น การอภิปรายด้วย ‘‘ความจริง’’ หรือ ‘‘ความไม่จริง’’ ทางการเมืองและการละเมิดและไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมจึงตัวบ่งชี้การมีหรือขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) รวมเป็นเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของนักการเมือง จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

<u>ข้อที่หนึ่ง</u> ‘‘ข้อกล่าวหา/ข้อซักถามต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล" แต่ถ้าเป็น "ข้อโต้ตอบการกล่าวหา/คำตอบชี้แจงต้องมีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหา/ข้อซักถามของ ส.ส. ฝ่ายค้าน’’

<u>ข้อที่สอง</u> ‘‘คำอภิปรายต้องเป็น 'ความจริง' ’’

<u>ข้อที่สาม</u> ‘‘คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ’’

เมื่อพิจารณาคำอภิปรายกับการใช้เหตุผลของ ส.ส. ฝ่ายค้านพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 มีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากที่สุด รองลงมาคือ ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ส่วน ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีการใช้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลมากที่สุด สำหรับการใช้เหตุผลของคณะรัฐมนตรีพบว่า คณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 มีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากที่สุด รองลงมาคือ คณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ส่วนคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีการใช้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลมากที่สุด

เมื่อพิจารณาคำอภิปรายกับ “ความจริง” ทางการเมืองของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ไม่มี ส.ส. ฝ่ายค้านคนในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 อภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ในขณะที่ ส.ส. ฝ่ายค้านบางคนในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 อภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ส่วน ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” มากที่สุด สำหรับคำอภิปรายกับ “ความจริง” ของคณะรัฐมนตรีพบว่า ไม่มีรัฐมนตรีคนใดในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 และครั้งที่ 24 อภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ส่วนคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีคำอภิปรายที่เป็น “ความไม่จริง” มากที่สุด

เมื่อพิจารณาคำอภิปรายกับการละเมิดระเบียบข้อบังคับของ ส.ส. ฝ่ายค้าน ไม่มี ส.ส. ฝ่ายค้านคนใดในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 และ 22 ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุม ส่วน ส.ส. ฝ่ายค้านในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีคำอภิปรายที่ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมมากที่สุด สำหรับคำอภิปรายกับการละเมิดระเบียบข้อบังคับของคณะรัฐมนตรี ไม่มีรัฐมนตรีคนใดในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 และ 22 ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุม ส่วนคณะรัฐมนตรีในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 มีคำอภิปรายที่ละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมมากที่สุด

สำหรับผลการเปรียบเทียบตามเกณฑ์การวัดการวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของนักการเมืองระหว่าง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรี ผู้วิจัยได้อธิบายไว้อย่างละเอียดแล้วในบทที่ผ่านมา ซึ่งนอกจากผลของการศึกษาที่ได้อธิบายไว้แล้ว ผู้วิจัยสังเกตพบว่าระดับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองนั้น จะลดลงตามลำดับครั้งของการอภิปรายทั่วไปฯ กล่าวคือ การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 นักการเมืองผู้อภิปรายในสภาฯ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงที่สุด และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ลดลงมาในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 แต่ยังถือว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ นักการเมืองผู้อภิปรายในสภาฯ ยังมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน สำหรับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทั้งสองฝ่าย

ผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า โอกาสในการที่จะมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นตัวแปรสำคัญของการ มี หรือ ขาด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมือง ซึ่งอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวเป็นที่ต้องการของนักการเมืองมากขึ้นตามระยะเวลา

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 ระบบพรรคการเมืองยังไม่เข้มแข็ง ส.ส. ทั้งฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรียังไม่รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างชัดเจน ส.ส. ฝ่ายค้านรู้ดีว่า ผลของการอภิปรายทั่วไปฯ ถึงแม้จะทำให้รัฐบาลลาออก แต่สภานิติบัญญัติก็คงสนับสนุนให้คณะรัฐมนตรีกลุ่มเดิมเข้ามาเป็นรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง โอกาสในการเข้าไปทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินบ้างโดยผลของการอภิปรายทั่วไปฯ จึงมีน้อยมาก คำอภิปรายจึงมีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การทำลายความชอบธรรมซึ่งกันและกันจึงมีเป็นจำนวนน้อยมาก จึงส่งผลให้คำอภิปรายผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของนักการเมืองมากที่สุดหรือมีคำอภิปรายที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบฯ ดังกล่าวน้อยที่สุด

สภาพทางการเมืองที่ผลของการอภิปรายทั่วไปฯ ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศได้ดังกล่าว จึงทำให้สุทัศน์ ชมดี (2515) เห็นว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ในระยะนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับแนววิเคราะห์ดังกล่าว เพราะ การอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ถึงแม้หลักการจะเกิดจาก การที่ ส.ส. ฝ่ายค้านพบว่า คณะรัฐมนตรีบริหารงานบกพร่องจนเกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของของสาธารณชนแล้ว หรือถ้าปล่อยให้บริหารราชการกันไปเช่นนั้น ความเสียหายต่อผลประโยชน์ของชาติต้องเกิดขึ้นเป็นแน่ ส.ส. ฝ่ายค้านจึงยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ แต่ในยุคแรกเริ่มของการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ยังเป็นการฝึกฝนทดลองอำนาจที่ได้รับมาใหม่ ดังนั้น การใช้การเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการอภิปรายทั่วไปฯ จึงเป็นแนววิเคราะห์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมนัก

การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 นั้น ระบบพรรคการเมืองเริ่มเข้มแข็งขึ้น เริ่มมีการจับกลุ่มกันบ้าง แต่เนื่องจากการที่ระบบการเมืองยังคงอยู่ภายใต้กลุ่มอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พรรคการเมืองต่างๆ จึงยังไม่รวมตัวกันเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านหรือพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลดังเช่นในปัจจุบัน ส.ส. ฝ่ายค้านเข้าใจดีว่าการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลทั้งหมดเป็นไปไม่ได้ แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนได้ ส.ส. ฝ่ายค้านจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งตั้งข้อกล่าวหารัฐบาล ซึ่งหวังว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลได้บ้าง เช่น ส.ส. ของพรรคกิจสังคม และ ส.ส. ส่วนหนึ่งจากพรรคประชากรไทย และพรรคชาติไทย อีกส่วนหนึ่งคือ ส.ส. จากพรรคประชาธิปัตย์และ ส.ส. ส่วนที่เหลือจาก ส.ส. กลุ่มแรกของพรรคประชากรไทย และพรรคชาติไทยจึงตั้งข้อซักถามเพื่อต้องการคำตอบชี้แจงจากรัฐบาลเท่านั้น

ส.ส. ส่วนแรกเริ่มมีคำอภิปรายที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล่าวคือ มีคำอภิปรายที่ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบฯ มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ในครั้งที่ 16 ในปี พ.ศ. 2490 ในกรณีนี้รวมถึงคำอภิปรายของรัฐมนตรีบางคนด้วย แต่คำอภิปรายที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มีมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบฯ จึงทำให้ในภาพรวมการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งนี้ ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

นับตั้งแต่รัฐบาลของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ลาออกเมื่อถูกยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ การอภิปรายทั่วไปฯ สามารถทำให้มีการเปลี่ยนรัฐมนตรีบ้าง หรือรัฐบาลยุบสภาฯ บ้าง โอกาสสำหรับ ส.ส. ฝ่ายค้านที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินมีมากขึ้น กล่าวคือ อาจจะมีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรีหลังการอภิปรายทั่วไปฯ หรือหวังว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อไป พวกตนก็จะมีโอกาสเป็นรัฐบาลบ้าง คำอภิปรายของส.ส. ฝ่ายค้านจึงต้องการทำลายความชอบธรรมของรัฐบาลโดยไม่คำนึงว่า จะมีการใช้เหตุผลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่? คำอภิปรายจะเป็นความจริงหรือไม่? หรือจะละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมหรือไม่? คณะรัฐมนตรีก็ต้องการรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ จึงกระทำทุกอย่างเพื่อปกป้องความชอบธรรมของกลุ่มคณะตน โดยไม่คำนึงการใช้เหตุผล ความจริง และระเบียบข้อบังคับการประชุม นอกจากจะส่งผลให้คำอภิปรายของส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีจึงไม่ผ่านเกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองมากที่สุดแล้ว ยังเห็นได้ว่าผลประโยชน์ที่สาธารณชนจะได้รับจากการอภิปรายทั่วไปฯ เป็นเพียงผลพลอยได้จากปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไปฯ เท่านั้น ดังนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีจึงปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่าย

ความรุนแรงของการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองก็เป็นไปตามระยะเวลาคือ คำอภิปรายจะขาดความรับผิดชอบมากขึ้นตามระดับครั้งของการอภิปรายทั่วไปฯ จะสังเกตได้จากการศึกษาของ วันชัย วิบูลย์กาญจน์ (2538) สวัสดิ์ ศรลัมพ์และจินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2542) และสมบัติ จันทรวงศ์ (2547) รวมถึงการศึกษาครั้งนี้ด้วย

วันชัย วิบูลย์กาญจน์ (2538) ซึ่งศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 32, 33 และ 34 ที่ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวันเป็นนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2533 หลังยุค 8 ปี ที่ พล.อ. เปรมติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีเปรียบเทียบกับการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 35 และ 36 ที่นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2538 หลังยุคพฤษภาทมิฬ ผลการศึกษาพบว่า มีการเปิดเผยการฉ้อราษฎร์บังหลวงในการอภิปรายทั่วไปฯ สมัยรัฐบาลของ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัน และทำให้วันชัย วิบูลกาญจน์ (2538) สรุปผลการศึกษาว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ในสมัยรัฐบาล

พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวันมีประสิทธิภาพดีกว่าการอภิปรายทั่วไปฯ ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เนื่องจากการเปิดเผยการฉ้อราษฎร์บังหลวงดังกล่าวทำให้เกิดการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติในปี พ.ศ. 2534 นอกจากนั้นแล้ว วันชัย วิบูลกาญจน์ (2538) ยังกล่าวอีกว่า ประสิทธิภาพของการเปิดอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ขึ้นอยู่กับข้อกล่าวหาที่ฝ่ายค้านยกขึ้นมาโจมตีรัฐบาลว่า สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนหรือไม่? และการเปิดอภิปรายทั่วไปฯ จะเป็นมาตรการที่ใช้ได้ผลดีต้องมีเนื้อหาสาระที่ประชาชนสนใจและไม่ควรเปิดอภิปรายบ่อยครั้งเกินไป

ผลการศึกษาของวันชัย วิบูลย์กาญจน์ (2538) ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับใน 3 ประการ ดังนี้คือ

ประการที่ 1 ประเด็นการเปิดเผยการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับผลการศึกษาดังกล่าว ดังนี้คือ การเปิดเผยการฉ้อราษฎร์บังหลวงในการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ไม่ได้แสดงว่า ส.ส. ฝ่ายค้านมีประสิทธิภาพในการทำงานแต่อย่างใด แต่เป็นการกระทำเพื่อโจมตีชื่อเสียงและทำลายความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น เพราะการฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น เป็นความรับผิดชอบทางคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง ถ้า ส.ส. ฝ่ายค้านรู้ดีว่า มีการกระทำผิดเช่นนั้นจริง ก็ควรฟ้องร้องกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นต้น และควรฟ้องร้องกล่าวโทษเมื่อทราบในทันทีว่า มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้น ไม่ใช่มารอมาชี้แจงให้สาธารณชนทราบเมื่อมีการอภิปรายทั่วไปฯ การกระทำเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึง “ความไม่รับผิดชอบ” ต่อหน้าที่ของ ส.ส. ฝ่ายค้านมากกว่าที่จะเป็นการแสดงความรับผิดชอบเสียอีก

ประการที่ 2 ประเด็นที่ว่าประสิทธิภาพของการเปิดอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ขึ้นอยู่กับข้อกล่าวหาที่ฝ่ายค้านยกขึ้นมาโจมตีรัฐบาลว่า สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนหรือไม่?

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับผลการศึกษาดังกล่าวเพราะว่า ประสิทธิภาพของการอภิปรายทั่วไปฯ นั้น ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชน ประสิทธิภาพของการอภิปรายทั่วไปฯ ขึ้นอยู่กับ “ความจริง” ที่นำมาอภิปรายกันในสภาฯ กล่าวคือ ถ้ารัฐบาลบริหารงานผิดพลาดจนส่งผลเสียต่อประเทศชาติแล้ว หรือถ้าปล่อยให้บริหารงานกันต่อไป ก็จะมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ส.ส. ฝ่ายค้านก็นำเหตุการณ์หรือความคิดเห็นของตนมาตั้งเป็นข้อกล่าวหา พร้อมกับมีหลักฐานสนับสนุนที่ความสมเหตุสมผล นั่นจึงจะเป็นประสิทธิภาพของการอภิปรายทั่วไปฯ ที่แท้จริง

ประการที่ 3 ประเด็นที่ว่า การเปิดอภิปรายทั่วไปฯ จะเป็นมาตรการที่ใช้ได้ ผลดีต้องมีเนื้อหาสาระที่ประชาชนสนใจและไม่ควรเปิดอภิปรายบ่อยครั้งเกินไป

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับผลการศึกษาดังกล่าว เพราะประสิทธิภาพของการอภิปรายทั่วไปฯ ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีว่า มีความสำนึกว่าตนเองกำลังปฏิบัติงานให้กับสาธารณชนหรือไม่? และสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่เป็น "ความจริง" มาอภิปรายกันหรือไม่? ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ว่าประชาชนสนใจหรือไม่? เพราะประชาชนหรือสาธารณชนอาจจะสนใจเรื่องที่ไม่สำคัญนัก หรือเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดผลเสียร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติเท่าไรนักก็อาจเป็นได้

นอกจากนั้นแล้ว การเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ทุกสมัยประชุมนั้น ซึ่งวันชัย วิบูลย์กาญจน์ (2538) เห็นว่าบ่อยเกินไปนั้น ผู้วิจัยก็ไม่เห็นด้วย เพราะถ้าปัญหาสำคัญๆ ของประเทศชาติยังไม่ได้รับการแก้ไข การเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ปีละ 2 ครั้งก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ "บ่อย" เกินไป เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ ข้อมูลข่าวสารที่สาธารณชนได้รับในแต่ละวันนั้น มักจะถูกจัดการกับ "ความจริง" จากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย การรับข้อมูลข่าวสารในลักษณะนี้ "ความจริง" ที่สาธารณชนได้รับ จึงอาจจะแตกต่างจากความจริงทั่วไป/ความจริงแบบสามัญสำนึกโดยสิ้นเชิงก็เป็นไปได้ การอภิปรายทั่วไปฯ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทุกฝ่ายต้องมาจัดการกับ "ความจริง" พร้อมๆ กัน และสาธารณชนก็มีโอกาสที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเอง โดยผ่านการถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์และวิทยุ ดังนั้น การอภิปรายทั่วไปฯ นอกจากจะเป็นการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารที่ดีแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารที่ใกล้เคียงกับ "ความจริง" ทางการเมืองที่แท้จริงมากที่สุดให้กับสาธารณชนอีกด้วย

การศึกษาของวันชัย วิบูลย์กาญจน์ (2538) ข้างต้นเห็นได้ว่า การอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ เริ่มมีการขาดความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นมากกว่าการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 24 ในปี พ.ศ. 2522 การขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองผู้อภิปรายมีมากขึ้นอย่างชัดเจน ในงานการศึกษาของสวัสดิ์ ศรลัมพ์และจินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2542) ที่ศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ นายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปะอาชา ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 40 พ.ศ. 2539 ผลการศึกษาครั้งนั้น พบว่าพรรคฝ่ายค้านใช้คำหยาบ ส่อเสียด ด่าทอ เย้ยหยัน โอ้อวด แสดงภูมิรู้ ยกตนข่มท่าน พูดยืดเยื้อ ซ้ำซาก และการชี้แจงของฝ่ายรัฐบาลยังคงอาศัยอำนาจรัฐและกลไกรัฐปกปิดข้อมูล ขุดคุ้ยข้อมูลของฝ่ายค้านมาตอบโต้ จะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวก็คือ การละเมิดข้อบังคับการประชุมสภาฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของงานการศึกษาของสาวิตรี คทวณิช (2545) และการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีต่างก็มีการละเมิดระเบียบข้อบังคับการประชุมฯ เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังขาดความเคารพต่อผู้ทำหน้าที่ประธานสภาฯ อีกด้วย

ผลการศึกษาของสวัสดิ์ ศรลัมพ์และจินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2542) ยังพบอีกว่า มีการโจมตีกลับไปเรื่องส่วนตัว ญาติ พี่น้อง ประวัติความเป็นมา ข้อกล่าวหากันมุ่งไปที่การล้มล้างกันทางการเมืองเพื่อพวกตนจะได้เข้าไปครอบครองอำนาจทางการเมือง ยิ่งกว่าที่จะมุ่งแก้ปัญหาพื้นฐานสำคัญของประเทศและประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการศึกษาของผู้วิจัยก็พบว่ามีการกระทำเช่นนั้นในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 เช่นเดียวกัน

งานการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบที่ชัดเจนยิ่งขึ้นมากขึ้นไปอีก ก็คือ งานวิจัยของสมบัติ จันทรวงศ์ (2547) ซึ่งตั้งใจศึกษาถึงว่าคณะรัฐมนตรี “ปัดความรับผิดชอบ” อย่างไรเมื่อเกิดกรณีอื้อฉาว (scandal) ขึ้น รวมถึงการโต้ตอบข้อกล่าวหาในกรณีการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย การปัดความรับผิดชอบของคณะรัฐมนตรีก็คือ การปฏิบัติงานอย่างขาดความรับผิดชอบในงานวิจัยครั้งนี้นั่นเอง

อนึ่ง การที่ผลการวิจัยกำหนดออกมาว่า ในการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งหนึ่งครั้งใด ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มีความรับผิดชอบหรือขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้น มิได้หมายความว่า บุคลากรในฝ่ายนั้นทั้งหมดทุกคนมีความรับผิดชอบหรือขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไปด้วย เพราะการสรุปผลการศึกษาเป็นการสรุปรวมทั่วไป (generalizing) จึงทำให้ต้องละเว้นข้อมูลรายละเอียดของแต่ละส่วนไปบ้าง

ยกตัวอย่างเช่น ผลการศึกษาพบว่า การอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่อย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนทั้งคู่ ในกรณีของ ส.ส. ฝ่ายค้านนั้น ไม่ได้หมายความว่า ส.ส. ฝ่ายค้านทุกคนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไปทั้งหมด เนื่องจาก ส.ส. ฝ่ายค้านผู้อภิปรายในสภาฯ นั้น เป็น ส.ส. ฝ่ายค้านส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ ส.ส. ฝ่ายค้านทุกคนมีสิทธิอภิปรายทุกคน เฉพาะ ส.ส. ฝ่ายค้านที่ได้มีโอกาสอภิปรายนั้น ก็มิได้หมายความว่า ส.ส. คนหนึ่งคนใดอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบไปทุกเรื่องทุกประเด็น ข้อกล่าวหาบางเรื่องบางประเด็นก็เป็นข้อกล่าวหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ แต่มีเป็นจำนวนน้อยกว่าข้อกล่าวหาที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่เท่านั้น ซึ่งในกรณีก็เกิดกับฝ่ายคณะรัฐมนตรีเช่นเดียวกัน

สำหรับเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยนำมาจากหน้าที่และกรณีตัวอย่างที่สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารด้วยข้อมูลที่เป็นเท็จ ในประเด็นเกี่ยวกับบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งสภาการหนังสือพิมพ์มีมติออกมาว่า หนังสือพิมพ์เหล่านั้น ประพฤติผิดข้อบังคับ ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 ข้อ 4 ความว่า “หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและครบถ้วน” และข้อ 7 ความว่า “หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวจนคลาดเคลื่อนหรือเกิน

จากความเป็นจริง” ผู้วิจัยจึงนำกรณีดังกล่าวมาตั้งเป็นเกณฑ์วัดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ จำนวน 2 ข้อดังนี้ คือ

ข้อที่หนึ่ง ข่าวของหนังสือพิมพ์ต้องมีความตรงกันกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อที่สอง ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

สำหรับเกณฑ์วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ที่พัฒนาขึ้นมาในครั้งนี้ ที่เน้นไปที่ความตรงกันของข่าวกับคำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร และยืดหยุ่นให้มีการแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวได้บ้าง แต่การแต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าวนั้น ต้องไม่ทำให้ข่าวคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของหนังสือพิมพ์ และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าหนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่หรือไม่? ดังได้อธิบายไปแล้วในบทที่ผ่านมา

โดยสรุป การวิจัยครั้งนี้สามารถศึกษาและวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของ ส.ส. ฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี และหนังสือพิมพ์ได้ดังที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ผู้วิจัยได้อธิบายหลักการและวิธีการในการตั้งเกณฑ์วัดความผิดชอบต่อหน้าที่ไว้อย่างละเอียด ได้อธิบายการวิเคราะห์คำอภิปรายโดยเกณฑ์ดังกล่าวไว้อย่างละเอียด และนำเสนอตัวอย่างผลของการวิจัยไว้ค่อนข้างละเอียด ก็เพื่อหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้อาจจะส่งผลประโยชน์ต่อวงวิชาการและสังคมการเมืองไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจจะนำเกณฑ์ฯ และวิธีการวิเคราะห์ดังกล่าวไปปรับใช้ในการอภิปรายทั่วไปฯ นักหนังสือพิมพ์นำเกณฑ์และวิธีการวิเคราะห์ไปปรับใช้กับการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองในการอภิปรายทั่วไปฯ และนักวิชาการนำเกณฑ์การวัดความรับผิดชอบไปปรับใช้กับการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์เป็นต้น

บทที่ 15

ข้อเสนอแนะ

เมื่อผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์การอภิปรายทั่วไปฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ จำนวน 8 ประการ ดังนี้คือ

ประการที่ 1

ถ้าแบ่งงานวิจัยออกตามลักษณะของเนื้อหาเป็น 2 ประเภทดังนี้คือ งานวิจัยประเภทการบรรยาย (descriptive) กับงานวิจัยประเภทอธิบาย (explanation) งานวิจัยนี้จัดเป็นงานวิจัยประเภทการบรรยาย เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาพัฒนาการของการอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย จึงเลือกศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ ถึง 3 ครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาให้ศึกษาค้นคว้าพอสมควรกับเวลาของการเรียนระดับปริญญาเอกแล้ว เมื่อเป็นงานวิจัยประเภทบรรยาย การศึกษาครั้งนี้จึงจะบรรยาย (descriptive) ว่า ส.ส. ฝ่ายค้านกับคณะรัฐมนตรีอภิปรายเป็นอย่างไร? แต่ไม่ได้ศึกษาว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น กล่าวคือ การศึกษาครั้งนี้ บรรยายเหตุการณ์การอภิปรายทั่วไปฯ แต่ไม่อธิบายเหตุผลว่า ทำไมแต่ละคน แต่ละฝ่ายจึงปฏิบัติเช่นนั้น ดังนั้น งานวิจัยต่อไปจึงควรที่จะศึกษาและอธิบายว่าทำไม แต่ละคนแต่ละฝ่ายจึงปฏิบัติงานเช่นนั้น ซึ่งก็ควรศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งใดครั้งหนึ่ง หรือจะเป็นการศึกษาคำอภิปรายของนักการเมืองคนใดคนหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งการใช้สาขาวิชาภาษาศาสตร์ หรืออาจจะแนวการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse) มิเชล ฟูโก้ก็ได้

ประการที่ 2

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะ "คำอภิปราย" ของ ส.ส. ในสภาฯ เท่านั้น ไม่ได้สนใจศึกษา "การจัดการการอภิปรายทั่วไปฯ" เช่น เหตุผลว่า ทำไมพรรคร่วมฝ่ายจึงยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายรัฐมนตรีคนนี้ แต่ทำไมไม่ยื่นญัตติฯ รัฐมนตรีอีกคนหนึ่ง เช่น การอภิปรายทั่วไปฯ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลครั้งที่ 47 ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งรัฐบาลมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชิณวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี หัวหน้าฝ่ายค้านคือ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ รัฐมนตรีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งปฏิบัติงานกรณี "ไข้หวัดนก" บกพร่อง ซึ่งส่งผลทำให้ประชาชนเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง และส่งผลให้ต้องทำลายไก่เป็นจำนวนมาก ซึ่งก็ส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติและของประชาชนไปเป็นจำนวนมาก กลับไม่ถูกยื่นญัตติฯ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ด้วย เป็นต้น ดังนั้น งานวิจัยต่อไปจึงควรศึกษาถึงเหตุผลของการเลือกอภิปรายรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งด้วย

ประการที่ 3

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการอภิปรายทั่วไปฯ แบบเก่า ซึ่งหมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติตามการอภิปรายทั่วไปฯ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) การอภิปรายทั่วไปฯ แบบใหม่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการของการอภิปรายทั่วไปฯ ไปบ้าง เช่น ถ้าต้องการขอยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ นายกรัฐมนตรีต้องมีเสียงสนับสนุนจำนวนสองในสาม ซึ่งก็เป็นจำนวน ส.ส. 200 คน แต่พรรคร่วมฝ่ายค้านไม่ ส.ส. รวมกันไม่ถึง 200 คน พ.ต.ท. ทักษิณ ชิณวัตร ผู้เป็นนายกรัฐมนตรี จึงไม่ถูกยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ตลอดสมัยของการเป็นรัฐบาล เป็นต้น จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนนี้ มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของการเมืองไทยหรือไม่ อย่างไร? เฉพาะกรณีการอภิปรายทั่วไปฯ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร?

ประการที่ 4

งานวิจัยครั้งนี้ไม่วิเคราะห์บริบททางการเมืองอื่นๆ เช่น การประท้วง ว่าทำไมจึงมีการประท้วง การประท้วงนั้นๆ ส.ส. ผู้ประท้วงมีความประสงค์อะไร? หรือ การที่ ส.ส. จำนวนหนึ่งไม่อยู่ในที่ประชุม แต่ออกไปตีกอลฟ์ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งในงานศึกษาครั้งต่อไป ควรที่จะศึกษาทั้งหมด เพื่อให้เห็นภาพในองค์รวมจริงๆ

ประการที่ 5

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเพียงแต่ว่า ข่าวของหนังสือพิมพ์มีความตรงกันกับคำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ หรือไม่เท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ข่าวของหนังสือพิมพ์มีความตรงกันกับคำอภิปราย เพราะข่าวของหนังสือพิมพ์ถูกบังคับให้มีความตรงกัน เนื่องจากการอภิปรายในยุคหลังมีการถ่ายทอดทั้งวิทยุและโทรทัศน์ ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อมวลชนที่เสนอข่าวคำอภิปรายช้าสุด ซึ่งก็ทำหน้าให้หนังสือพิมพ์ต้องมีความระมัดระวัง และสภาพของข่าวไม่สามารถทำให้ข่าวคลาดเคลื่อนมากนัก การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรที่จะศึกษาว่า บทความของหนังสือพิมพ์มีความตรงกันกับคำอภิปรายในการอภิปรายทั่วไปฯ หรือไม่อย่างไร ในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะต้องแยกแยะระหว่างข่าวกับ "ความคิดเห็น" ของผู้เขียนบทความ ออกจากกันเสียก่อนที่จะเริ่มทำการศึกษาและวิเคราะห์

ประการที่ 6

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาโครงสร้างของอภิปรายทั่วไปฯ ส่วนที่เป็นการแจ้งหัวเรื่องอย่างคร่าวๆ เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาลงลึกไปในรายละเอียดว่า ส.ส. ผู้อภิปรายในสภาฯ ใช้ส่วนที่เป็นการแจ้งหัวเรื่องทำหน้าที่อื่นๆ อะไรบ้าง เช่น โจมตีชื่อเสียง เสียดสี หาเสียงให้กับตัวผู้อภิปรายและ

พวกพ้อง ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งอาจจะศึกษาการแจ้งหัวเรื่องของการอภิปรายทั่วไปฯ ครั้งใดครั้งหนึ่ง หรือจะศึกษาเฉพาะการแจ้งหัวเรื่องของ ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือจะศึกษาเฉพาะการแจ้งหัวเรื่องของ ส.ส. คนใดคนหนึ่ง เป็นต้น

ประการที่ 7

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาการใช้เหตุผลซึ่งศึกษาในภาพรวมของ ส.ส. ฝ่ายค้านหรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งการศึกษาก็จะละเลยรายละเอียดของการใช้เหตุผลของ ส.ส. บางคนลงไปบ้าง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป ควรจะเลือกศึกษาการใช้เหตุผลของ ส.ส. บางคน เช่น การใช้เหตุผลของนายสมัคร สุนทรเวช หรือการใช้เหตุผลของนายชวน หลีกภัย เป็นต้น ซึ่งควรจะศึกษาถึงงานเขียนหรืองานพูดอื่นๆ ด้วยไม่ใช่คำอภิปรายในสภาฯ แต่เพียงอย่างเดียวเพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลในโอกาสต่างๆ

ประการที่ 8

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะคำอภิปรายของ ส.ส. ผู้อภิปรายแต่ละคนเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาภาษาท่าทางที่ประกอบการอภิปรายด้วยฯ ดังนั้น งานการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรจะที่ศึกษาทั้งภาษาท่าทาง ทำนองเสียง ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เข้าใจคำอภิปรายได้ดีขึ้นอีกด้วย

ผนวก ก

การเปิดอภิปรายทั่วไปฯ ของประเทศไทย

จากการเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งแรก เรื่อง การเพาะพันธุ์ปลาในบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งนายสวัสดิ์ ยูวะเวส ส.ส. จังหวัดนครสวรรค์เป็นผู้เสนอขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ จนกระทั่งครั้งสุดท้ายที่พรรคร่วมฝ่ายค้าน ซึ่งนำโดย พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ รัฐมนตรีทั้งคณะ ซึ่งมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี และมีการอภิปรายในวันที่ 15-19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 รัฐสภาไทยมีการเปิดอภิปรายทั่วไปฯเป็นจำนวน 45 ครั้ง[1] ดังนี้คือ

ครั้งที่ 1 เรื่องการเพาะพันธุ์ปลาในบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ นายสวัสดิ์ ยูวะเวส และคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาจนสิ้นสุดการอภิปรายแล้ว ก็ลงมติให้ผ่านระเบียบวาระการเปิดอภิปรายนั้นไป

ครั้งที่ 2 เรื่องที่รัฐบาลแถลงการณ์เกี่ยวกับพระราชบันทึกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นายไต๋ ปาณิกบุตรและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อรัฐบาลได้ชี้แจงประเด็นต่างๆ จนเป็นที่พอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ผ่านระเบียบวาระการเปิดอภิปรายทั่วไปในเรื่องนี้ไป

ครั้งที่ 3 เรื่องการส่งข้าราชการและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปดูงานต่างประเทศ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์และคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีในการพิจารณาญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปดังกล่าว เมื่อรัฐบาลได้อภิปรายตอบข้อซักถามจนเป็นที่พอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ผ่านระเบียบวาระการเปิดอภิปรายทั่วไปในเรื่องนี้ไป

ครั้งที่ 4. เรื่องเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามโจรผู้ร้าย นโยบายภาษีรัชชูปการ นโยบายอากรค่านา ภาษีเงินได้ และภาษีการค้า นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์และคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากการเปิดอภิปรายครั้งนี้ นายทองอินทร์

---

[1]ครั้งที่ 1-44 รวบรวมจาก สุภาวดี ขีดขิน, ดวงจิตร ก่อเจริญวัฒน์ และณฐพร วรปัญญาตระกูล (ม.ป.ป., น.1-23) ณฐพร วรปัญญาตระกูลและเชษฐา ทองยิ่ง (2542ก, น. 1-97) ณฐพร วรปัญญาตระกูลและเชษฐา ทองยิ่ง (2542ข, น. 101-131) ณฐพร วรปัญญาตระกูล และเชษฐา ทองยิ่ง (2543, น. 85-111) สวัสดิ์ ศรลัมพ์และจินตนา พลอยภิญโญ (2542, น. 6-27)

ภูริพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีขอเปิดอภิปรายคราวเดียวหลายญัตติ และข้อบังคับการประชุมยังกำหนดไว้ไม่ชัดเจน ที่ประชุมจึงมีมติว่า ไม่ควรเปิดอภิปราย

ครั้งที่ 5. เรื่องเกี่ยวกับการจัดการฝึ่นในประเทศไทย หลวงศรีประกาศและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติแล้ว มีมติว่าไม่ควรให้เปิดอภิปราย

ครั้งที่ 6 เรื่องภาษีอากร นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ขอเปิดอภิปรายขอถอนญัตติเนื่องจากเสนอมาเป็นเวลานานก่อนจะได้อภิปราย เมื่อถึงเวลาอภิปรายสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลง จึงไม่จำเป็นต้องมีการอภิปราย เมื่อผู้เสนอญัตติขอถอน ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ถอนได้ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 7 เรื่องเกี่ยวกับการรถไฟของแผ่นดิน นายเลียง ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีผู้ขอเปิดอภิปราย ขอถอนญัตติ เนื่องจากได้เสนอญัตติใหม่อีกญัตติหนึ่ง เมื่อผู้เสนอญัตติขอถอน ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ถอนได้ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 8 เรื่องเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์และคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากมีการอภิปรายแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ผ่านระเบียบวาระไปโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

ครั้งที่ 9 เรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงภาษีอากร นายเลียง ไชยกาลและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี ญัตตินี้ ผู้เสนอต้องการทราบนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น ดังนั้นเมื่อรัฐบาลได้ตอบข้อสงสัยจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เสนอจึงขอให้ผ่านระเบียบวาระไป ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติให้ผ่านระเบียบวาระไปตามที่เสนอ

ครั้งที่ 10 เรื่องการจัดการทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ นายไต๋ ปาณิกบุตรและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งหลังจากเปิดอภิปรายทั่วไปได้ 1 วัน คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และคณะรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชุดเดิมเข้าดำรงตำแหน่งอีกสมัยหนึ่ง และแต่งตั้งพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่งเช่นเดียวกัน เมื่อรัฐบาลชุดใหม่แถลงนโยบายสภาผู้แทนราษฎรก็มีมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 11 เรื่องนโยบายการควบคุมหนังสือพิมพ์ นายผล แสนสระดีและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ผู้เสนอญัตติได้ขอถอนญัตติต่อที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติให้ถอนญัตติได้ตามที่เสนอ

ครั้งที่ 12 เรื่องการเก็บเงินค่าเล่าเรียน ขุนชำนิอนุสาส์นและคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ผู้เสนอญัตติขอถอนญัตติ แต่รัฐบาลยืนยันให้มีการลงมติในวันรุ่งขึ้น ผลการลงมติคือ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรี

ครั้งที่ 13 เรื่องการช่วยเหลือชาวนาผู้ถูกอุทกภัย นายสงวน พยุงพงศ์และคณะเป็นผู้เสนอ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี ในการพิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายดังกล่าว เมื่อรัฐบาลได้ชี้แจงข้อเท็จจริงในการช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัยแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เสนอญัตติขอถอนและที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ถอนได้

ครั้งที่ 14 เรื่องนโยบายของรัฐบาลในการขึ้นค่าเช่าอาคาร นายอรุณ ทองปัชโชติและคณะเป็นผู้เสนอ พันตรีควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากการอภิปรายแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเห็นเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายหนึ่งเสนอให้ผ่านระเบียบวาระไป อีกฝ่ายหนึ่งคือเจ้าของญัตติเสนอขอถอนญัตติ แต่รัฐบาลเสนอให้มีการลงมติเพราะเป็นมารยาททางการเมืองและจรรยาของคณะรัฐมนตรี ผลการลงมติคือ สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรี

ครั้งที่ 15 เรื่องการจัดการทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ ร้อยโทประจวบ มหาขันธ์และคณะเป็นผู้เสนอ นายทวี บุญยเกตุเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อญัตติเข้าสู่ระเบียบวาระการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอญัตติขอถอนญัตติดังกล่าวต่อที่ประชุม ที่ประชุมลงมติให้ถอนได้ตามที่เสนอ

ครั้งที่ 16 เรื่องขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล นายควง อภัยวงศ์และคณะเป็นผู้เสนอ พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี เหตุผลในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งนี้มี 8 ประการคือ

1) รัฐบาลไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตามนโยบายที่แถลงไว้

2) ไม่สามารถรักษานโยบายการเงินของชาติไว้ในทางที่มั่นคงทำให้ฐานะทางการคลังล้มเหลว ทุกทาง

3) รัฐบาลดำเนินการทางเศรษฐกิจผิดพลาด ไม่เหมาะสมแก่ภาวการณ์ปัจจุบันเป็นเหตุให้ประชาชน เดือดร้อนในการครองชีพ

4) ในด้านการต่างประเทศ รัฐบาลไม่อาจสร้างความเชื่อถือกับนานาประเทศตามนโยบายที่แถลงไว้

5) รัฐบาลใช้อำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงในราชการประจำ ทำให้เกิดผลเสียหายแก่ราชการแผ่นดิน

6) รัฐบาลไม่สามารถรักษาฐานะของข้าราชการให้อยู่ในระดับที่สมควร เป็นเหตุให้ข้าราชการขาดกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ

7) ในด้านการศึกษาของชาติ รัฐบาลไม่ปรับปรุงและดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้

8) รัฐบาลไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงที่จะแถลงต่อประชาชนให้ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคตเพราะเหตุใด

การเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งนี้ใช้เวลา 8 วัน 6 คืน คือระหว่างวันที่ 19-26 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 ผลการลงมติคือ สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ความไว้วางใจรัฐบาล

ครั้งที่ 17 เรื่องกรณีแผนการปฏิวัติปลายเดือนมกราคม 2493 การเปิดอภิปรายครั้งนี้เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ นายเพทาย โชตินุชิตกับคณะเป็นผู้เสนอ จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการส่งผู้กระทำความผิดไปต่างประเทศ อันเนื่องจากเหตุผลในการวางแผนปฏิวัติต่อสภาผู้แทนราษฎรในข้อปลีกย่อยและรายละเอียดแล้ว ที่ประชุมจึงมีมติให้ผ่านระเบียบวาระไป

ครั้งที่ 18 เรื่องขอรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาในเรื่องนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งทหารไปช่วยสหประชาชาติรบในสงครามเกาหลี ซึ่งเสนอโดยรัฐบาล เมื่อมีการอภิปรายกันพอสมควรแล้ว จึงมีมติผ่านระเบียบวาระไป การเปิดอภิปรายครั้งนี้เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 19 เรื่องการกบฏจลาจล วันที่ 29 มิถุนายน 2494 เป็นการการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติเสนอโดยหลวงศรีธรรมราชกับคณะเป็นผู้เสนอ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และอภิปรายในวุฒิสภา จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีมีการอภิปรายเป็นเวลา 4 วัน แล้วที่ประชุมวุฒิสภามีมติผ่านระเบียบวาระไป

ครั้งที่ 20 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้รัฐบาลแถลงข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ คือ ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การบริหารการคลัง การบริหารกิจการด้านต่างประเทศ การจัดการศึกษา มาตรฐานการครองชีพของประชาชน การดำเนินการในด้านเศรษฐกิจ การป้องกันและ ปราบปรามคอร์รับชั่น การรักษาสัจจะวาจา รัฐบาลไม่รับผิดชอบต่อประชาชน นายควง อภัยวงศ์กับคณะเป็นผู้เสนอ จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นการการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การอภิปรายครั้งนี้ใช้เวลา 2 วัน 2 คืน

ครั้งที่ 21 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายสมัคร สุนทรเวชกับคณะเป็นผู้เสนอ นายสัญญา ธรรมศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี การเปิดอภิปรายครั้งนี้ กระทำในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพราะบทเฉพาะกาลของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา เมื่ออภิปรายกันพอสมควรแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ความไว้วางใจต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ครั้งที่ 22 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง กรณีการชุมนุมของไทยการ์ด กรรมการสหพันธ์ชาวไร่ชาวนาถูกฆ่าและโจรผู้ร้ายชุมชุม ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชกับคณะ เป็นผู้เสนอ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี การเปิดอภิปรายครั้งนี้เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

ครั้งที่ 23 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นโดยมีญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป 2 ญัตติคือ ญัตติแรกเป็นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้รัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหารถเมล์เล็ก ปัญหาราคาข้าวเปลือกและ ราคาข้าวโพดตกต่ำ ปัญหาโจรผู้ร้ายและปัญหาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งนายสวัสดิ์ คำประกอบและคณะเป็นผู้เสนอ ญัตติที่สองเป็นญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกร การรักษาความสงบเรียบร้อย และการปราบปราม การฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์กับคณะเป็นผู้เสนอ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี การเปิดอภิปรายครั้งนี้เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

ครั้งที่ 24 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 4 กระทรวง ดังนี้คือ รัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารด้านการขนส่งและโทรคมนาคม รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจและการพาณิชย์ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ปัญหาอาชญากรรม การไม่กระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานในท้องถิ่นและปัญหาแรงงาน และรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมเกี่ยวกับปัญหาด้านพลังงาน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรี

การประชุมใช้เวลา 4 วัน การลงมติครั้งนี้ใช้วิธีลงคะแนนลับ โดยใช้วิธีเขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผลของการลงมติคือ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติให้ความไว้วางใจในรัฐมนตรีที่ถูกเปิดอภิปรายทุกคน

การที่ต้องเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นเพราะบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 กำหนดว่า ภายใน 4 ปี นับจากวันที่แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเปิดอภิปรายทั่วไปให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ครั้งที่ 25 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 3 กระทรวงๆ ละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน ดังนี้คือ กระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับปัญหาด้าน

เศรษฐกิจ และการพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และระบบราชการ และกระทรวงอุตสาหกรรม เกี่ยวกับปัญหาโรงงานอุตสาหกรรม การดำเนินงานของการปิโตรเลียม การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม และการทุจริตและรีดไถผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม นายสมัคร สุนทรเวชกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสุลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี

ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้อภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเพียง 3 คนเท่านั้น คือ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ส่วนอีก 6 คน มีการปรับคณะรัฐมนตรีก่อนการเปิดอภิปรายและได้พ้นจากตำแหน่งจากการปรับคณะรัฐมนตรีนั้น ผลของการอภิปรายคือ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติให้ความไว้วางใจรัฐมนตรี ทั้ง 3 คนดังกล่าว

ครั้งที่ 26 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลจำนวน 8 กระทรวง รวมทั้งหมด 24 คน จากกระทรวงดังต่อไปนี้คือ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการต่างประเทศ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์กับคณะเป็นผู้เสนอ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ผลของการอภิปรายคือ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติให้ความไว้วางใจรัฐมนตรีทั้ง 24 คนดังกล่าว

ครั้งที่ 27 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลของกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับปัญหาด้านการคมนาคมในเรื่องการขึ้นค่าโดยสารรถไฟ พล.ต. ประมาณ อดิเรกสารกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีในการพิจารณานั้นเมื่อได้มีการอภิปรายกันพอสมควร แล้วที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติให้ผ่านระเบียบวาระ การเปิดอภิปรายนั้นไป

การที่ต้องเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น เนื่องจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ที่กำหนดให้การเปิดอภิปรายทั่วไปให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาครบเวลา 4 ปีตามกำหนด

ครั้งที่ 28 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม การดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพในการรับใช้ประชาชน การกวาดล้างแหล่งผลิต และจำหน่ายยาเสพติด ให้โทษ และการบริหารบ้านเมืองให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน พล.ต. ประมาณ อดิเรกสารกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี

เมื่อถึงวาระการเปิดอภิปรายทั่วไป พลตรีประมาณ อดิเรกสาร ผู้นำเสนอได้กล่าวต่อที่ประชุมว่า “ผมและผู้เสนอทุกคนไม่ขอชี้แจง” แต่ไม่ได้มีการขอถอนญัตติ ต่อมาได้มีการพิจารณาว่า ญัตติดังกล่าวยังคงอยู่หรือตกไป ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีมติว่า ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปดังกล่าวยังคงอยู่ ในคราวประชุมครั้งต่อมาจึงมีการลงมติโดยการออกเสียงคะแนนเปิดเผย ผลการลงมติคือ ที่ประชุมให้ความไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ครั้งที่ 29 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 4 กระทรวง ดังนี้คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการเงินและการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านคมนาคมและการบริหารราชการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการบริหารงาน ด้านอุตสาหกรรมของประเทศ การบริหารราชการ การดำเนินการเกี่ยวกับโรงงาน และการควบคุม การลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการพาณิชย์ การรักษาระดับราคาสินค้า และการลดดุลการค้า และทุจริตในหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การดูแล พล.ต. ประมาณ อดิเรกสารกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้ว มีการลงมติโดยเปิดเผย ผลการลงมติ คือ ที่ประชุมให้ความไว้วางใจรัฐมนตรีทุกคน

ครั้งที่ 30 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับปัญหาทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงของประเทศจากการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์กับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 31 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ในทางไม่สุจริตในการเลือกตั้งและทำให้รัฐสูญเสียเงินงบประมาณแผ่นดินอย่างมหาศาลเพื่อผลประโยชน์ของบริษัทของตนเองเกี่ยวกับการอนุมัติการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์กับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 32 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับเรื่องได้ยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ กรมโยธาธิการนำทรัพย์สินของทางราชการไปดำเนินการเจาะบ่อบาดาลที่บริเวณหน้าบ้านของตนเป็นการแสวงประโยชน์เพื่อตน หรือผู้อื่นโดยทุจริต ด้วยการใช้งบประมาณและทรัพย์สินของทางราชการ นายณรงค์ วงศ์วรรณกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. ชาติชาย ชุณหวัณเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 33 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 4 กระทรวง 4 คนคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน เกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลได้บริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ขาดวิจารณญาณ ส่งผลให้เกิดความเสียหาย ต่องานและกระทบกระเทือนต่อประโยชน์สุขของประชาชน ใช้อำนาจหน้าที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์ อันมิใช่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง นายณรงค์ วงศ์วรรณกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. ชาติชาย ชุณหวัณเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้ว ที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 34 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะเกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคลัง ปัญหาด้านการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปัญหาความไม่มั่นคงทั้งภายในราชอาณาจักรและบริเวณพรมแดนของประเทศ ตลอดจนปัญหาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม นายณรงค์ วงศ์วรรณกับคณะเป็นผู้เสนอ พล.อ. ชาติชาย ชุณหวัณเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 35 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล 1 ญัตติ และการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะอีก 1 ญัตติ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 5 กระทรวง 5 คนคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลได้ บริหารราชการแผ่นดิน โดยไร้ประสิทธิภาพ ขาดความรู้ ความสามารถ ขาดวิจารณญาณ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง ความไม่สงบสุข ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อราคาผลิตผลทางการเกษตรที่ตกต่ำอย่างไม่เคยมีมาก่อน อีกทั้งเป็นเหตุให้เกิดความไม่มั่นคงขึ้นภายใน และนอกราชอาณาจักรเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ และกระทบกระเทือนต่อประโยชน์สุขของประชาชน มีเลศนัยในการใช้อำนาจหน้าที่ ดำเนินการเพื่อประโยชน์อันมิใช่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง จึงไม่สมควรจะให้ดำรงตำแหน่งในการบริหารราชการ ญัตตินี้ พล.ต.อ. ประมาณ อดิเรกสารกับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะเกี่ยวกับเรื่องความล้มเหลวในการบริหาร ราชการแผ่นดิน อันเนื่องมาจากความขาดเอกภาพในการบริหารของรัฐมนตรีร่วมคณะ ซึ่งมาจากต่างพรรคการเมืองและทั้งไม่มีประสิทธิภาพในการบริหาร ไม่ยึดถือนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา รัฐมนตรีบางคนมีพฤติการณ์ ที่ส่อไปในทางไม่มุ่งประโยชน์ส่วนรวม หากแต่

ใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อประโยชน์ตนและพวกพ้อง และรัฐมนตรีบางคนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่สมควรจะดำรงตำแหน่งต่อไป ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคลัง ปัญหาด้านการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในราชอาณาจักร รวมทั้งบริเวณพรมแดนของประเทศ ปัญหาทางสังคมและสิทธิมนุษยชน ญัตตินี้ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณกับคณะเป็นผู้เสนอ

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติทั้ง 2 เรื่องรวมกัน เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 36 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 2 กระทรวง 2 คน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประโยชน์ ขาดความรู้ ความสามารถและขาดความชอบธรรม ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เศรษฐกิจ ความสงบสุข ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนส่งผลกระทบกระเทือนต่อราคา ผลิตผลทางการเกษตรที่ตกต่ำอย่างไม่เคยมีมาก่อน เป็นผลก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน และกระทบกระเทือนต่อประโยชน์สุขของประชาชน พล.ต.อ. ประมาณ อดิเรกสารกับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 37 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 4 คนคือ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลได้บริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ขาดความรู้ ความสามารถ ขาดวิจารณญาณและขาดความชอบธรรม ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้เงื่อนไขของระบอบประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง นายบรรหาร ศิลปอาชากับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 38 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ เกี่ยวกับเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความสามารถ ขาดวิจารณญาณและขาดความชอบธรรม ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน นายบรรหาร ศิลปอาชากับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี ประเด็นสำคัญในการอภิปรายครั้งนี้ คือ กรณีการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ผลของการอภิปรายเป็นเหตุให้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรก่อนมีการลงมติ

ครั้งที่ 39 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 10 คนคือ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา ขาดความรู้ความสามารถ ขาดวิจารณญาณ จริยธรรม และความซอบธรรมทั้งยังมีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีความประพฤติ ฉ้อฉล ยึดผลประโยชน์ ของตนและพวกพ้องมากกว่าของประชาชน ไม่สมควรที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่อไป พฤติกรรมดังกล่าวได้สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติ และกระทบกระเทือนความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร หากปล่อย ให้การบริหารราชการ และรัฐมนตรีมีพฤติกรรมเช่นนี้ต่อไป นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติแล้ว ยังส่งผลกระทบความศรัทธาที่ประชาชน พึงมีต่อระบอบประชาธิปไตย นายชวน หลีกภัย กับคณะเป็นผู้เสนอ นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 40 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยขาดความรู้ความสามารถ ไร้ประสิทธิภาพ ไร้ประสิทธิผล ขาดวิสัยทัศน์ ขาดวิจารณญาณ ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ขาดภาวะแห่งความเป็นผู้นำ มีพฤติกรรม ฉ้อฉล เห็นแก่ตัว ปัดความรับผิดชอบ ไร้ศักดิ์ศรี สมคบกับรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลและพรรคพวก ใช้ตำแหน่งหน้าที่ อิทธิพล แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ปล่อยปละละเลยให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง คำนึงถึงความอยู่รอดส่วนตนมากกว่าความอยู่รอดของประเทศชาติ นายชวน หลีกภัยกับคณะเป็นผู้เสนอ เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 41 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง อันมีผลกระทบมาจากปัจจัย ต่างๆ หลายประการ จนมีผลกระทบต่อระบบการเงิน การคลังของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยมาตรการต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมและได้เข้าร่วม กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

ครั้งที่ 42 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจของประเทศถึงขั้นล้มละลาย เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนทุกระดับชั้น อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ในประวัติศาสตร์ของประเทศ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของประเทศชาติโดยรวม จนเกิดภาวะวิกฤตศรัทธาต่อผู้นำของรัฐบาล รัฐบาลและระบบการเมือง นายชวน หลีกภัยกับคณะเป็นผู้เสนอ เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 43 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ เกี่ยวกับพฤติกรรมและพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริตคิดมิชอบ การไร้ประสิทธิภาพ ปล่อยปละละเลยให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและหรือพวกพ้อง การละเลยไม่เอาใจใส่ที่จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ไม่สามารถดูแลพี่น้องประชาชนให้มีความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มิหนำซ้ำยังใช้ความรุนแรงและกระทำการอันโหดร้ายทารุณต่อประชาชน ข่มขู่คุกคามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน บิดเบือนและขาดไร้ซึ่งการยึดมั่นในหลักการ คุณธรรม จริยธรรมที่ตนกล่าวอ้างมุ่งแต่สร้างภาพและขาดความรับผิดชอบ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้ว ที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 44 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 3 คนคือ รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไร้ประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามนโยบาย ของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา ขาดความรู้ ความสามารถ ขาดวิจารณญาณ ไม่มีจริยธรรมและความชอบธรรม ข่มเหงรังแกข้าราชการประจำ ทั้งยังมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีความประพฤติฉ้อฉล ส่อไปในทางไม่สุจริต ยึดผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องมากกว่าประชาชน ไม่สมควรที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่อไป พฤติกรรมดังกล่าวได้สร้าง ความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างรุนแรง และกระทบกระเทือนความเป็นอยู่ของประชาชน พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้ว ที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ครั้งที่ 45 เรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ เกี่ยวกับความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาธุรกิจ คอร์รัปชั่น เช่น การทุจริตในธนาคารกรุงไทยฯ ปัญหาบ้านสามหลัง และพฤติกรรมการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ไร้จริยธรรมและคุณธรรมทางการเมืองของรัฐบาล พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธกับคณะเป็นผู้เสนอ นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติให้ความไว้วางใจ

ผนวก ข

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะรัฐมนตรี คณะที่ 17 พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์
เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2489-30 พฤษภาคม พ.ศ. 2490
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2489

ท่านประธานรัฐสภา

บัดนี้ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งและแต่ตั้งคณะรัฐมนตรีตามประกาศลงวันที่ 24 สิงหาคม 2489 แล้ว รัฐบาลจึงขอแถลงนโยบายต่อรัฐสภาดังต่อไปนี้

1. การต่างประเทศ รัฐบาลนี้ถือว่านโยบายการต่างประเทศในขณะนี้เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง เพราะเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศนั้น หลักสำคัญมีอยู่ว่า จะต้องปฏิบัติตนโดยสร้างความเชื่อถือและความเห็นอกเห็นใจให้เกิดขึ้นในหมู่ประเทศซึ่งประกอบเป็นสหประชาชาติ และนานาประเทศอื่น เพราะพฤฒิการณ์ที่ผ่านมาเมื่อเร็วๆ นี้ ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การปฏิบัติเช่นนั้นได้นำมาซึ่งผลดียิ่งแก่ประเทศชาติ ฉะนั้น รัฐบาลนี้ จึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมสัมพันธไมตรี ตลอดทั้งความเข้าใจอันดีซึ่งมีอยู่อย่างดีกับสหประชาชาติและนานาประเทศอยู่แล้วให้ดียิ่งๆขึ้นไป และร่วมมืออย่างเต็มที่กับสหประชาชาติ ตามอุดมคติซึ่งองค์การนั้นได้วางไว้ ตลอดทั้งปฏิบัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งมีอยู่อย่างเคร่งครัดและโดยสุจริตในการนี้รัฐบาลจึงหวังที่จะได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากรัฐสภาและประชาชนด้วย

2. การทหาร รัฐบาลนี้ถือว่ากำลังทหารที่มีอยู่นั้นเป็นของประเทศชาติ โดยเฉพาะจะได้ปรับปรุงการจัดการปกครองทางทหารให้สอดคล้องกับการปกครองแบบประชาธิปไตยตามที่เหมาะสมกับประเทศของเรา

จะได้จัดการปรับปรุงวิทยฐานะของผู้บังคับบัญชาทหาร ให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น บำรุงความสุขของทหาร และให้ทหารได้อยู่ในระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด

3. การคลัง รัฐบาลนี้มีนโยบายสืบเนื่องและสอดคล้องกับรัฐบาลก่อนในอันที่จะปรับปรุงการคลังของประเทศ โดยจะจัดทำงบประมาณของแผ่นดินให้เป็นดุลยภาพ เพื่อเสถียรภาพแห่งเงินตรา ทั้งจะได้จัดวิธีหาเงินมาบูรณะบ้านเมือง และหาทางช่วยเหลือฐานะข้าราชการให้ดียิ่งขึ้น

4. การเกษตร รัฐบาลนี้จะได้สนใจและเอาใจใส่ในเรื่องการเกษตรกรรมเป็นพิเศษ จะจัดขยายพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดีให้แพร่หลาย จะพยายามเพิ่มพูนการผลิตข้าวให้ได้มากที่สุด

เท่าที่สามารถจะทำได้ และส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ที่เห็นว่าเป็นสินค้าของประเทศให้มีปริมาณมากขึ้น จะจัดการทดลองค้นคว้ากิจการงาน ในด้านเกษตรกรรมให้มีสมรรถภาพกว้างขวางยิ่งขึ้น จะจัดให้มีสถานศึกษาทางปฏิบัติในวิชาการเกษตร นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีอยู่ในเวลานี้ เพื่ออบรมและเพาะให้เกิดกสิกรชั้นกลาง จะเร่งรีบทำการป้องกันและปราบปรามโรคระบาดสัตว์ให้สงบไปโดยเร็ว โดยระดมเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์และเร่งรัดการผลิตและจัดหาวัคซีนและเซรุ่มให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น จะบำรุงพันธุ์สัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ โค สุกร เป็ด และไก่ ให้มีปริมาณมากและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น จะจัดหาวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการประมงให้เป็นปึกแผ่น จะบำรุงและรักษาพันธุ์ปลาน้ำจืด จะปรับปรุงและส่งเสริมกิจการป่าไม้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จะส่งเสริมการทำยางพาราให้มีคุณภาพดีและมีปริมาณมากยิ่งขึ้นและจะหาพันธุ์ยางที่ดีมาเผยแพร่แก่เจ้าของสวนยาง จะจัดการก่อสร้างชลประธานตามโครงการต่างๆ ที่ดำเนินอยู่นี้ให้เสร็จสิ้นไป รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการชลประทานราษฎร์หรือการชลประทานท้องที่ด้วย จะเริ่มดำเนินการก่อสร้างโครงการเขื่อนแม่น้ำเจ้าพระยาตามที่รัฐบาลชุดเก่าได้ดำริไว้ จะจัดขยายสหกรณ์ประเภทหาทุนให้กู้ยืม และสหกรณ์รูปอื่นๆ เท่าที่สามารถจะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์การค้าและสหกรณ์นิคม จะจัดให้มีสหกรณ์ขนส่ง โดยเฉพาะในเบื้องต้น คือ การขนข้าว จะเปิดธนาคารเพื่อสหกรณ์ขึ้น จะลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ให้มีอัตราต่ำกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้

5. การสาธารณสุข รัฐบาลนี้มีความมุ่งหมายจะดำเนินการในด้านสาธารณสุขให้เป็นผลถึงประชาชนกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในทางป้องกันรักษาโรคภัยและการอบรมให้มีความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย โดยที่จะจัดให้มีหรือเพิ่มเติม ให้มากขึ้นในประการเหล่านี้

(ก) โรงพยาบาลตามจังหวัด และสุขศาลาตามตำบลอันเป็นชุมนุมชน

(ข) จัดทำและจัดหายาอันจำเป็นออกจำหน่ายตามท้องที่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

(ค) ปรับปรุงเพิ่มเติมจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะปฏิบัติในท้องที่

(ง) ปรับปรุงวิธีการและสมรรถภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. การอุตสาหกรรม รัฐบาลจะส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อให้ประชาชนนิยมการอุตสาหกรรม ทั้งในทางอุตสาหกรรมภายในครอบครัว และอุตสาหกรรมโรงงาน อันจะเป็นทางให้สามารถมีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใช้ได้เพียงพอ และจะส่งเสริมอุตสาหกรรมในรูปสหกรณ์ และดำเนินการอุตสาหกรรมหนัก ทั้งจะได้ปรับปรุงกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น ในทางวิทยาศาสตร์จะได้ดำเนินการสืบสวน ค้นคว้า เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรม กสิกรรม

และพานิชยกรรมของประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า เพื่อประโยชน์ราชการและเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชน ในทางด้านการโลหะกิจจะได้ดำเนินงานในวิชาการแร่ การสำรวจธรณีวิทยาเพื่อสืบสวนค้นคว้าหาแหล่งแร่และวัตถุเชื้อเพลิง และจะช่วยเหลือผู้ประกอบการในทางโลหะกิจ โดยจัดหาเครื่องมือให้ เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นการส่งเสริมให้มีการผลิตแร่เฉพาะอย่างยิ่งดีบุกให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้น

7. การคมนาคม รัฐบาลจะได้เร่งรัดบูรณะการคมนาคมที่ชำรุดทรุดโทรมเนื่องจากภัยแห่งสงครามให้เข้าสู่สภาพเดิมและจะได้ปรับปรุงการบริหารกิจการอันเกี่ยวกับการสื่อสารและการขนส่ง เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนการก่อสร้างในด้านคมนาคมต่อไปนั้น จะได้พิจารณาดำเนินการตามความสำคัญ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศภายหลังสงคราม

8. การพาณิชย์ ในด้านการพาณิชย์รัฐบาลจะได้ปรับปรุงบริหารราชการในกระทรวงพาณิชย์เพื่อให้การพาณิชย์ระยะหลังสงครามนี้ได้ดำเนินไปด้วยดี ทั้งจะได้ปรับปรุงส่งเสริมกิจการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ในทางด้านการค้าภายใน รัฐบาลนี้จะได้สนับสนุนพ่อค้าที่ดำเนินการค้าอยู่แล้วให้มีสมรรถภาพดียิ่งขึ้นและจะให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับการแก้ไขข้อขัดข้องและอุปสรรคต่างๆ เท่าที่สามารถจะทำได้

ส่วนในด้านการค้าต่างประเทศ รัฐบาลจะได้ส่งเสริมเผยแพร่ สินค้าของประเทศไทยทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เป็นที่นิยมในต่างประเทศและจะได้ดำเนินการจัดหาสินค้าที่จำเป็นและขาดแคลนเข้ามาบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนโดยรีบด่วน เพื่อให้เครื่องอุปโภคและบริโภคภายในมีราคาถูกลงและเพียงพอต่อความต้องการของราษฎร

ในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับต่างประเทศ เช่น ในเรื่องการจัดส่งข้าวไปบรรเทาความอดอยากของชาวโลกในขณะนี้นั้น รัฐบาลจะได้รีบดำเนินการตามข้อตกลงให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

9. การมหาดไทย ความสงบเรียบร้อยภายในเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่จะดำเนินต่อเนื่องกันตลอดไป เพื่อให้ราษฎรได้อยู่ในสภาพที่จะประกอบการทำมาหากินได้โดยปกติสุขและเป็นหลักฐาน ทั้งจะได้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ทำการอบรมชี้แจงแก้ไขความบกพร่องในทางจิตใจ และศีลธรรมจรรยา ตลอดจนความรู้สึกถึงสิทธิและหน้าที่ของของพลเมืองในระบบรัฐธรรมนูญด้วย

เมื่อสำเร็จผลดังกล่าว รัฐบาลจะได้ดำเนินการดังนี้

(ก) การปกครองท้องที่ จะได้ปรับปรุงราชการในส่วนภูมิภาคให้มีสภาพที่จะแบ่งเบา

ภาระความรับผิดชอบจากราชการบริหารส่วนกลาง เพื่อให้มีการปราบปรามโจรผู้ร้ายและการระงับทุกข์บำรุงสุขของราษฎรได้ประสานกันโดยใกล้ชิด และมีความรับผิดชอบร่วมกันยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจะได้ส่งเสริมให้หมู่บ้านและตำบลต่างๆ ได้รับการทำนุบำรุงยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และจะได้แก้ไขกฎหมายปกครองท้องที่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

ส่วนการปกครองท้องถิ่นซึ่งปรากฏว่าการดำเนินกิจการของเทศบาลยังไม่เป็นที่เรียบร้อยในบางแห่ง และฐานะของเทศบาลโดยทั่วไปไม่อยู่ในสภาพที่จะดำเนินธุรกิจได้เต็มตามอำนาจหน้าที่ ก็จะได้ปรับปรุงแก้ไข ทั้งจะส่งเสริมสมรรถภาพของพนักงานเทศบาล โดยจะได้กำหนดระเบียบราชการบำเหน็จบำนาญให้เหมาะสม

(ข) การตำรวจ จะได้จัดการปรับปรุงราชการฝ่ายตำรวจให้สัมพันธ์กับการจัดตั้งระเบียบราชการบริหารในส่วนภูมิภาค เพื่อให้ราชการตำรวจมีสมรรถภาพยิ่งขึ้น ทั้งจะได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยใกล้ชิด

(ค) การราชทัณฑ์ จะได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักการราชทัณฑ์และให้การศึกษาอบรมในวิชาชีพและศีลธรรมแก่ผู้ต้องโทษ โดยหวังที่จะให้กลับเป็นพลเมืองดีต่อไป

(ง) การสาธารณูปโภค จะได้ส่งเสริมและเร่งรัดในการจัดประปาและไฟฟ้าให้มีขึ้นในท้องถิ่นชุมนุมชนได้เป็นไปโดยประหยัด เหมาะสมตามสภาพท้องที่

(จ) การที่ดิน จะได้เร่งรัดและส่งเสริมบรรดากิจการซึ่งได้ดำเนินอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น การจัดที่ดินครองชีพ การให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการจับจองที่ดินเพื่อประกอบการกสิกรรม ตลอดจนการจัดให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้วได้รับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ครอบครองโดยรวดเร็วเป็นต้น

(ฉ) การประชาสงเคราะห์ บรรดาการสงเคราะห์ต่างๆ ซึ่งได้ดำเนินอยู่แล้วจะได้ดำเนินการต่อไป และถ้ามีกำลังเพียงพอก็จะได้ขยายการสงเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวกับกสิกรและกรรมกรเพิ่มขึ้นอีก

10. การศาล

(ก) จะรักษาและส่งเสริมฐานะของผู้พิพากษาตามควรแก่อิสระที่มีในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

(ข) จะสอดส่องให้กระบวนพิจารณาในศาลดำเนินไปโดยรวดเร็วเพื่อประโยชน์ของประชาชนและเฉพาะอย่างยิ่งจะได้พิจารณาเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้เป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น

(ค) จะได้พิจารณาตั้งศาลในภูมิภาคเพิ่มขึ้น เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนผู้เกี่ยวข้องในทางอรรถคดีและมิให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ

(ง) จะปรับปรุงประมวลกฎหมายต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายอาญาให้เหมาะสมกับกาลสมัย ทั้งนี้เพื่อผดุงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

11. การศึกษาและการศาสนา รัฐบาลนี้จะดำเนินงานการวางแผนการศึกษาของชาติต่อจากงานที่รัฐบาลชุดก่อนดำเนินค้างอยู่ และจะปรับปรุงหลักสูตรกับตำราเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศและความเป็นอยู่ของท้องที่ โดยให้ผู้ที่รับการศึกษามีความรู้อันจำเป็นแก่การประกอบอาชีพและรู้จักค้นหาเหตุผล ทั้งมีศีลธรรม ซึ่งต้องอาศัยศาสนาเข้าช่วยด้วย

เกี่ยวกับฐานะของครูซึ่งได้บำรุงกันมาแต่ชุดก่อน รัฐบาลชุดนี้จะดำเนินงานต่อเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับปรุงครูประชาบาลให้เป็นข้าราชการตามคุณสมบัติและฟื้นความรู้และการให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูประชาบาลให้มากขึ้นเป็นพิเศษ

ส่วนการศาสนานั้น รัฐบาลนี้จะส่งเสริมและทะนุบำรุงให้เป็นที่เชื่อมั่นและยึดเหนี่ยวของประชาชน และถือว่าการศึกษากับการศาสนาเป็นสิ่งอุปการะแก่กัน

ทั้งนี้ หวังว่ารัฐบาลจะพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 69 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยดีต่อไป

ผนวก ค

ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2490

(สำเนา)

ด่วนมากสภาผู้แทน

15 พฤษภาคม 2490

เรื่อง ขอเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 34

จากสมาชิกสภาผู้แทน ถึงประธานสภาผู้แทน

ข้าพเจ้าขอเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะในนโยบายดังต่อไปนี้

1. ไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตามนโยบายที่แถลงไว้

2. ไม่สามารถรักษานโยบายการเงินของชาติไว้ในทางที่มั่นคง ทำให้ฐานะการคลังล้มเหลวลงทุกทาง

3. ในทางเศรษฐกิจได้ดำเนินการเศรษฐกิจผิดพลาดไม่เหมาะสมแก่ภาวการณ์ปัจจุบันเป็นเหตุให้ประชาชนเดือดร้อนในการครองชีพ

4. การต่างประเทศไม่อาจสร้างความเชื่อถือกับนานาประเทศตามนโยบายที่แถลงไว้

5. ใช้อำนาจทางการเมืองแซกแซงในราชการประจำ ทำให้เกิดผลเสียหายแก่ราชการแผ่นดิน

6. ไม่สามารถรักษาฐานะของข้าราชการให้อยู่ในระดับที่สมควร ทำให้ข้าราชการขาดกำลังน้ำใจที่จะปฏิบัติราชการ

7. ในทางการศึกษาของชาติ รัฐบาลนี้ก็ไม่ได้ปรับปรุงและดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้

8. ไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงแถลงต่อประชาชนให้ทราบว่า ในหลวงรัชกาลที่ 8 สวรรคตเพราะเหตุใด

รายละเอียดจะได้แถลงเพิ่มเติมในสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ควง อภัยวงศ์

(นายควง อภัยวงศ์) ผู้เสนอ

ผนวก ฆ

คำอภิปรายของนายควง อภัยวงศ์

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเปิดอภิปรายทั่วไปนั้น ขอประทานแจ้งให้เป็นที่ทราบเสียก่อนว่า ข้าพเจ้าถือว่าเป็นนโยบายของข้าพเจ้า ซึ่งเราเรียกกันโดยทั่วไป หรือรู้กันว่า เป็นหัวหน้าฝ่ายค้าน ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายค้านที่จะต้องทำหน้าที่ของตน แต่ปัญหาที่ว่าจะแพ้หรือชนะนั้น ข้าพเจ้าไม่ได้คำนึงถึง แต่ข้าพเจ้าคำนึงถึงอยู่อย่างเดียวก็คือว่า ทำไมข้าพเจ้าจึงได้เปิดอภิปรายทั่วไปในขณะนี้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้กลับมาจากราชการต่างประเทศแล้ว ก็เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า ทั้งในวงการหนังสือพิมพ์ก็ดี หรือในบรรดาราษฎรทั่วๆ ไปก็ดี ได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงการกระทำของรัฐบาลนี้เป็นอันมาก ในฐานะข้าพเจ้าได้เป็นผู้แทนราษฎร และจะต้องบำเพ็ญหน้าที่ของตัว จึงจำเป็นที่จะต้องเปิดอภิปรายทั่วไป ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ 2 ประการ

ประการที่หนึ่ง ถ้ารัฐบาลได้บำเพ็ญกิจการของตัวได้ถูกต้องแล้ว แต่ว่าประชาชนยังไม่เข้าใจ ทั้งๆ ที่รัฐบาลได้พยายามให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ ทุกๆ อาทิตย์ๆ ละครั้งแล้วก็ตาม เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ก็จะได้ชี้แจงให้เราเป็นที่เข้าใจกันเสียที

ประการที่สอง ถ้ารัฐบาลได้สำนึกตัวว่า ได้กระทำผิดหรือได้กระทำอะไรลงไปแล้วในนโยบายต่างๆ ที่ จะกล่าวต่อไปนี้ ไม่เป็นการถูกต้อง ถึงจะถูกหลักของเธี่ยวรี (Theory) แต่วิธีการที่ได้ปฏิบัติมานั้นเป็นการบกพร่อง ถ้ารู้สึกอย่างนั้นแล้ว รัฐบาลก็จะได้วินิจฉัยตัวของตัวเองตามวิถีทางที่ถูกต้องว่า ตัวของตัวเองจะทำอย่างไร

เมื่อเป็นดั่งนี้แล้ว ข้าพเจ้าจึงได้ตกลงกันในระหว่างพรรคของข้าพเจ้า ให้มีการเปิดอภิปรายในครั้งนี้ และการที่จะอภิปรายในครั้งนี้ ก็จะได้ชี้แจงเป็นข้อๆ ไป ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอเรียนชี้แจงต่อสภานี้ว่า

ในปัญหาเรื่องการปราบปรามโจรผู้ร้ายของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเรารู้สึกดีอยู่ว่าเวลานี้ ประชาชนไม่ได้เป็นอันทำมาหากิน โดยเหตุว่าภัยทางโจรผู้ร้ายนั้น ได้คุกคามอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่รัฐบาล ได้เผาบ้านกอไผ่แล้วทั้งหมู่บ้าน ก็ไม่เป็นอันที่จะเรียบร้อยลงไปได้ ทั้งนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลนี้ไม่ได้เดินนโยบายของตนตามที่ได้แถลงไว้ในสภานี้ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ใน

ที่มา: บันทึกคำอภิปรายฯ, 2490, น. 1-12.

หมายเหตุ: นายควง อภัยวงศ์อภิปรายเป็นคนแรก เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2490

ส่วนที่เกี่ยวกับการปราบปรามโจรผู้ร้าย ปัญหาข้อที่หนึ่งที่จะชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่า รัฐบาลนี้ไม่มีนโยบายที่แน่นอนในการปราบปรามโจรผู้ร้าย อันนี้ทำไมข้าพเจ้าจึงว่าอย่างนั้น ตามความเข้าใจของข้าพเจ้า จะผิดหรือถูกอย่างไรก็ตามแต่ ข้าพเจ้าขอให้วินิจฉัยดู และจะขอชักตัวอย่างที่มีเรื่องเมื่อเร็วๆ นี้ คือปัญหาเรื่องเสือฝ้าย เรื่องเสือฝ้ายนี้ข้าพเจ้าไม่อยากจะพูดถึงเลย แต่ว่ามันเป็นตัวอย่างที่แน่นอนที่สุด ที่จะชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ทำอะไรไม่แน่วแน่ และแน่นอนเลย เพราะอะไร ก็เพราะเหตุว่า ท่านสมาชิกสภาทุกท่านก็ได้อ่านหนังสือพิมพ์แล้ว และทราบเรื่องดีอยู่แล้ว ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงจะไม่ขอกล่าวถึงเรื่องเสือฝ้ายต่อไป ซึ่งมันเป็นข้อเท็จจริงที่ได้แสดงให้เห็นชัดอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าจะว่ากันอย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า ข้าหลวงสุพรรณบุรีก็ได้มาให้สัมภาษณ์เป็นเชิงว่า เราเลี้ยงผู้ร้ายไว้ปราบผู้ร้ายเอง และข้าหลวงสุพรรณบุรีก็ได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ทั่วไป ซึ่งท่านสมาชิกคงได้อ่านและได้รู้กันมาบ้างแล้ว ส่วนทางตำรวจนั้น จะปราบกันเด็ดขาดทีเดียวอย่างแบบเดียวกันโจรบ้านก่อไผ่ ที่จะเผาหมู่บ้านทั้งหมู่บ้าน หรือจะยกทัพฆ่าฟันกันอย่างไรนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าทำได้เพราะว่ารัฐบาลเป็นผู้กำนโยบาย ในการนี้จะต้องเป็นไปโดยเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติคล้องจองกัน แต่นี่มิได้มีการปฏิบัติหน้าที่คล้องจองกันทั้งสองฝ่ายเลย และก็มีเรื่องเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายนี้ได้เกิดโต้เถียงกัน ทำให้ผู้ใหญ่ในวงการของรัฐบาลเกิดเรื่องเสื่อมเสียขึ้น เช่น มีปัญหาว่ามีผู้ใหญ่ในวงราชการของรัฐบาลได้รับบำเหน็จหรืออะไรจากเสือฝ้ายเหล่านี้ ข้าพเจ้าฟังแล้วรู้สึกรำคาญเต็มที เพราะว่าถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลนี้ ข้าพเจ้าจะไม่สนับสนุนก็คงต้องเป็นรัฐบาลอยู่นั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วไม่แต่เท่านั้น ยังมีการแตกกันระหว่างข้าหลวงอ่างทองกับข้าหลวงสุพรรณบุรีก็ยังมี เมื่อเกิดเรื่องเช่นนี้แล้วก็จะอลเวงกันใหญ่ ใครจะผิดถูกอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเป็นเพียงสมาชิกสภาผู้แทน ไม่มีหน้าที่อะไรที่จะไปเที่ยวสอดส่องหาข้อเท็จจริงอย่างไร ฉะนั้น ในการที่ข้าพเจ้าเปิดอภิปรายอย่างนี้ ท่านจะเห็นว่าข้าพเจ้าพูดถูกหรือผิดอะไรก็ไม่ทราบ แต่ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ได้ส่อให้เราเห็นว่าผิดในนโยบายการปราบปรามโจรผู้ร้ายของกระทรวงมหาดไทยได้เป็นไปในรูปนี้

ส่วนประการที่สองนั้น ทำไมโจรผู้ร้ายจึงได้เกิดมีชุกชุมขึ้น อันนี้เราจะได้ฟังเสียงทั่วๆ แล้วว่า เหล่าผู้ร้ายมีปืนที่ทันสมัย บางทีอาจจะมีดีกว่าของตำรวจเสียด้วย เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว รัฐบาลนี้ก็มีเวลาพอที่จะหาวิธีใดวิธีหนึ่งที่จะเก็บปืนเหล่านี้กลับเข้ามาเสีย นี่ข้าพเจ้าไม่ได้พูดถึงเรื่องจี้หรืออะไรต่ออะไรอีกร้อยแปดพันประการ ซึ่งผู้แทนของเราจะเอาเงินมาคืนคลังก็ยังถูกจี้ในเรือจ้าง แล้วก็พูดไม่ออก เรื่องจี้หรือไม่จี้จะมีหรือไม่ก็ตาม แต่ว่าตัวเงินนั้นก็ได้หายไปแล้ว จะไปโทษเอากับใคร เพราะฉะนั้น เราจะเห็นได้ว่ารัฐบาลนี้มีเวลาพอ ในระหว่างที่รัฐบาลได้รับหน้าที่มาจนถึงเวลานี้ แต่ก็ไม่มีวี่แววอันหนึ่งอันใดที่รัฐบาลจะจัดในเรื่องอาวุธปืนเหล่านี้ ถ้าหากว่า เราจัดการในเรื่องอาวุธปืนเหล่านี้ ให้มาอยู่ในกำมือของรัฐบาลแล้ว ถึงจะมีการปล้นสดมภ์อะไรก็ยังนับว่า ห่างต่อวิธีการของเรามาก นี่ข้าพเจ้าพูดอย่างกว้างๆ

ส่วนปัญหาที่ถัดมา ก็คือเรื่องการเงิน ปัญหาเรื่องการเงินนี้ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ารัฐบาลนี้ได้ใช้หลักการอย่างไร แต่ว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นที่สุด คือว่า ตั้งต้นด้วยการแลกเปลี่ยนธนบัตร เอาธนบัตรใบละ 20 บาท กับ 50 บาทมาแลกเปลี่ยนเอาของใหม่ไป ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการที่ให้นำเอามาคืน โดยให้ประชาชนนำมาคืนต่อรัฐบาล แต่ทำไมวิธีการอื่นที่แยบคายกว่านี้ไม่มีหรือ เพราะว่าเราไม่ได้เก็บภาษีบนนั้น เพียงแต่แลกคืนธนบัตรเท่านั้น เราก็สั่งตามแบงก์ตามที่ทำงานต่างๆ ของรัฐบาล ให้พวกนั้นช่วยเก็บธนบัตรเข้ามาอย่างนั้นก็จะดีกว่า แต่ถึงอย่างไรก็ดี ความเดือดร้อนของประชาชนก็มีอยู่มากมายแล้ว แต่นี่รัฐบาลกลับไปประกาศว่า โทมัสเอากลับคืนมา ท่านประกาศอย่างนี้ในวงราชการหรือในหมู่คนที่อยู่ในกรุงเทพฯ ก็รู้ดีว่าโทมัสเป็นอย่างไร แต่ถ้าท่านเดินออกไปให้ห่างๆ ไปตามตำบลและอำเภอซิ พวกนั้นจะรู้อย่างไรว่าโทมัสเป็นอย่างไร พูดง่ายๆ ก็คือในทางราชฎรก็เดือดร้อนอยู่นั่นเอง และยิ่งไปกว่านี้ ยังนำความเดือดร้อนมากล่าววิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเป็นการใหญ่ ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นนักการคลัง แต่รู้สึกว่า เราจะทำอย่างนี้ไม่ได้หรือ คือเราปล่อยธนบัตรของรัฐบาลออกไป แล้วสั่งพวกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือสั่งตามธนาคารที่รับเงินต่างๆ ให้คอยเก็บเงินเหล่านี้ไว้ อย่าให้มันออกมาได้อีก ถ้าทำอย่างนี้แล้วก็ไม่น่าที่จะเป็นการเดือดร้อนแก่ประชาชน แต่ว่าการที่ท่านทำอยู่ในเวลานี้นั้น ตามีตามาแกก็เดือดร้อน ไม่รู้ว่าอันไหนโทมัสหรือไม่โทมัส นี่เรื่องมันเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องนิดหน่อย และเมื่อวานนี้ที่ประตูน้ำ มีตาแก่คนหนึ่งมีใบละ 10 บาทอยู่ใบเดียว นำมาซื้อของเจ๊กๆ บอกไม่เอา จะโทมัสหรือไม่โทมัสไม่รู้ เพราะว่าเจ๊กขี้เกียจจะตรวจดูประกาศที่รัฐบาลได้ประกาศออกมายืดยาว ในที่สุดตาแก่คนนั้นก็โกรธ ยืนด่าอยู่ที่นั่น คนผ่านไปมาได้ยินเข้าก็มายืนฟังกันแยะทีเดียว เพราะฉะนั้น ความเดือดร้อนเหล่านี้ ควรจะมีไหม มันก็ไม่ควรจะมี

ปัญหาต่อมาคือปัญหาการคลัง เรื่องขายทอง เราได้สั่งขายทองไปแล้ว ทีหลังเราจะต้องไปซื้อทองเอง รัฐบาลจำต้องเข้าองค์การแบงก์โลก แต่ทว่ารัฐบาลควรจะรู้ว่าองค์การแบงก์โลกได้ตั้งมานานแล้ว ตั้งมาก่อนแล้วควรจะรู้ เราส่งท่านวิวัฒน์ไปนอกทำไมจะไม่รู้ เมื่อขายออกไปแล้ว คนซื้อกลับคืนก็กลับเข้าตัว แต่รัฐบาลก็บอกว่าฉันขายทองเอาเงิน นี่เป็นวิธีหนึ่ง ข้าพเจ้าไม่ตำหนิที่เอาเงินนั้นมาซื้อมาขายแจกจ่ายแก่พ่อค้าอะไรต่ออะไร เพื่อเอาของเข้ามาเพื่อให้ของถูกลงอาจจะได้ แต่ทองคำนั้นรัฐบาลได้มีหวังว่าในระยะเวลา 1 ปี เราจะหาเงินจำนวน 9 ล้านเหรียญกลับคืนให้ได้เพื่อซื้อทองใหม่ๆ พร้อมทั้งกำไรเสร็จ แต่เรื่องนี้เป็นปัญหาของรัฐบาลเอง อย่างโบราณเขาบอกว่าฟ้าร้องอย่าพึ่งตัดกระบอก แล้วนี่ยังไม่ทันอะไรตัดกระบอกเสียแล้ว ตัดกระบอกจะรองน้ำฝนแล้ว ถ้าฝนไม่ตกจะทำอย่างไร จนป่านนี้ยังไม่เห็นว่าฝนจะตก ทำไมข้าพเจ้าบอกว่าอย่างนั้น ปัญหาเรื่องไม้สักก็ดี ยางก็ดี แร่ดีบุกก็ดี เราเอ็กซปอร์ตได้ไม่เต็มที่ แล้วเงิน 9 ล้านเหรียญมันจะไปอยู่ที่ไหน ประเดี๋ยวก็หมด เมื่อหมดแล้ว รัฐบาลจะทำอย่างไร นี่ข้าพเจ้าพูดอย่างนี้

การที่จะแก้ว่าเราจะเข้าองค์การโลกอยู่แล้ว เราไม่ต้องไปขายทอง แต่เราบอกว่าต่อไปเราจะซื้อกลับคืนมา จะเข้าองค์การสหประชาชาติก่อน เพราะฉะนั้น การที่จะขายทองซึ่งเป็นเครื่องหนุนธนบัตรของรัฐบาล ซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว ทำไมอังกฤษเขาจึงเอาตั้ง 60 บาทต่อ 1 ปอนด์ เพราะว่า เงินหนุนธนบัตร์ไม่พอ แล้วราคาเงินไทยก็ย่อมตกอยู่เป็นธรรมดาเอง นี่เป็นอย่างนี้ เมื่อเรื่องเป็นอย่างนี้แล้ว เราก็ต้องขายทอง ในเรื่องที่บอกว่าจะเอาเงินเผาเสีย เมื่อตอนนั้นข้าพเจ้าอยู่ต่างประเทศได้รับคำบอกเล่าเช่นนี้ แล้วอย่างที่รัฐบาลแถลง ข้าพเจ้าอยากถามรัฐบาลว่า ท่านเก็บธนบัตรแล้วเผาหรือยัง ถ้าไม่เผาเอาไปที่ไหนนี้ข้อที่ 2

ข้อที่ 3 องค์การสรรพาหารใช้เงินที่จัดตั้งสรรพาหารโดยไม่ได้รับคำยินยอมของสภานี้ เป็นการถูกต้องตามพระราชบัญญัติงบประมาณหรือไม่ แต่สรรพาหารจะเป็นอย่างไร จะได้พูดทีหลัง นี่เราพูดหลักการก่อน ข้าพเจ้าอาจจะไม่ทราบกฎหมาย แต่ถ้าว่ากันตามหลักธรรมดาแล้วใช้ไม่ได้ เพราะใช้เงินงบประมาณในการที่ทำงานใหญ่ๆ โตๆ อย่างนี้ ซึ่งจำเป็นจะต้องให้ทางคลังทราบ แต่คณะรัฐบาลมิได้ใช้ดุลยพินิจว่า โครงการของรัฐบาลที่จะใช้เงินนั้น มันควรจะเอาผลให้ได้ และได้ชี้แจงว่า รัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้ไปก่อน เมื่อเปิดสภาก็จะต้องถือข้อใหญ่ใจความว่า รัฐบาลต้องเสนอพระราชบัญญัติทันที ต้องขอรับอนุมัติจากสภา แต่นี่ไม่อย่างนั้น สภานี้ จะทราบได้อย่างไรในเรื่องการเงิน ก็เมื่อรัฐบาลสั่งไปแล้วอย่างนี้ จะทำอย่างไร เราอนุญาตให้แต่ในเวลาฉุกเฉิน เสร็จแล้วก็ต้องมาแจ้งพวกเหล่านี้ ซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนโดยแท้

ข้อที่ 4 รัฐบาลมีมือมีตีนเป็นก่ายเป็นกอง มีข้าราชการทั่วทุกหนทุกแห่ง ทำไมกลับมาใช้ผู้แทนเอาเงินไปแลกให้มันเกิดเรื่องกันใหญ่ แล้วเสียเกียรติของสภานี้ด้วย เราจะไปโทษผู้แทนว่าเขาเอาเงินไป จริงอยู่ข้าพเจ้าไม่อยากจะโทษเขา จะโทษฉะเพาะรัฐบาลเท่านั้น ว่าทำไมไปใช้ผู้แทน จริงอยู่ท่านอาจจะบอกว่าข้าพเจ้ารู้ว่ารายได้ของผู้แทนนั้น ทั้งๆ ที่รายได้มี ก็เกิดเรื่องตัวอย่างผู้แทนหอบเงินมานี้ ข้าพเจ้าถือว่าเป็นเรื่องจริง เพราะเราไม่รู้เรื่องเท่าไหร่ก็ต้องเชื่อ คือบอกว่าหอบเงินมาสี่หมื่น ผู้แทนนั้นจะต้องทำอย่างไร รัฐบาลไม่ควรจะไปใช้ผู้แทน การที่ผู้แทนได้ทำงานอย่างนี้ไม่สะดวก อย่างน้อยเราจะต้องคุม สมมติว่าเราคุมแล้ว เราอาจจะไปบอกกับเขาได้ว่าเป็นอย่างไร นี่รัฐบาลควรจะหวั่นหวาดอย่างนั้น ยังมีปัญหาเรื่องอื่นๆ อีก เพราะฉะนั้นฉะเพาะปัญหาการเงินขอพูดกันโดยโดยคร่าวๆ ก่อน

ต่อมาเรื่องปัญหาการเศรษฐกิจของแพง แต่ข้าพเจ้าควรพูดถึงสรรพาหารที่กำลังอึกทึกครึกโครม คือ ดอคเตอรทองเปลว ซึ่งอันที่จริงข้าพเจ้าไม่ทราบว่า การแก้ของแพงด้วยวิธีนี้จะดีจริงหรือไม่ นี่ได้ไม่ผิดอะไรเลยกับโรงงานเนื้อสัตว์ร้านย่อยของเจ้าคุณมไหศวรรย์หรือหลวงพิบูล คือ หลวงพิบูลกับเจ้าคุณมไหศวรรย์ก็เป็นสรรพาหาร เรื่องเป็นอย่างนี้ เธียวรี่จะเป็นอย่างไรข้าพเจ้าไม่รับรอง อย่างนี้ปัญหาที่ใช้ครั้งกระโน้นก็มาอย่างเดียวกัน และราคาขึ้นทุกที เรื่องมัน

เป็นอย่างนี้ จะว่าอย่างไรกัน ข้อหนักๆ ที่จะเอามากล่าว ข้าพเจ้าไม่อยากจะเชื่อถือว่า มันเป็นอย่างไร รัฐบาลนี้มีพฤฒสภา มีใครบ้างที่ไปเอาเงินมาจากสรรพาหารไปซื้อของราษฎรมาให้สรรพาหาร แล้วเงินราษฎรก็ได้หมดลงไป ทำไมจึงไปซื้อของมาให้สรรพาหาร ข้าพเจ้าไม่อยากชี้ตัว มันเต็มอกเต็มหูทุกวัน ข้าพเจ้าเรียนให้สภานี้ทราบ เพื่อเปิดการอภิปรายอย่างที่ได้บอกแล้ว ไม่ใช่เป็นการประหัตประหาร แต่เพื่อรัฐบาลจะได้มีโอกาศตอบข้อถามต่างๆ ให้มันเด็ดขาด ไม่อย่างนั้นฝ่ายค้านก็เสีย ฝ่ายไม่ค้านก็เสีย มันเสียด้วยกันทั้งนั้น บางทีเขาบอกว่าไม่ไหว อย่างไข่เป็นต้น ไข่กองเดียวขายกันอยู่นานจนกระทั่งเน่าบางคนบอกว่าอย่างนี้ บางคนบอกว่า เขาต้องเลิกขายไข่ บางทีได้ 10 ใบ ไม่พอขาย

ข้าพเจ้าเห็นว่า นี่แหละจะเป็นทางเธียรี่ หรือจะเป็นอย่างไรก็ตาม เราจะดูคนหรือหลักการ หรือดูอะไรก็ตาม หรือจะ 2 อย่างก็ตามใจ แต่ผลก็มาเป็นอย่างนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ควรจะควบคุม ไม่ควรจะเป็นไปในรูปนั้น เพราะเหตุไร เพราะเหตุว่า เราเองไม่รู้ว่าเดี๋ยวนี้ ใครมีของอยู่ในมือเท่าไร นี่ความเห็นข้าพเจ้าจะผิดถูกอย่างไร สภาวินิจฉัยเอาเอง ชักตัวอย่าง ถ้าข้าพเจ้าขายหมูก็ต้องปรนปรือแต่ต้น ที่รัฐบาลซื้อหมูนี้เป็นอย่างไร คนที่ซื้อมาแล้วก็ต้องได้ส่วนลดของตัว นายหน้าของตัว เสร็จแล้วเขาขึ้นรถไฟแล้ว ระหว่างรถไฟมาดูแลอย่างไรไม่รู้ มาถึงกรุงเทพฯ ก็ฆ่าหมู น้ำหนักลดก็เร็ว ขึ้นเร็วอย่างนี้ เพียงเท่านี้ อย่าพูดถึงการกินนอกกินในเลย เพียงเท่านี้ก็แพงอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าเราคุมเสียมันจะดีกว่านี้ ปัญหาเรื่องควบคุมของ ข้าพเจ้า ได้อ้างมานมนานแล้ว บอกว่าการควบคุมของทำไม่ได้ เพราะพอควบคุมอะไรปั๊บแพงทันที ทำไมเป็นอย่างนั้น ใครก็ไม่รู้ว่า นาย ก. นาย ข. ร้าน ค. ร้าน ง. มีของอยู่ในมือเท่าไร ทีนี้ถามแกเข้า ใครส่งตัวเลขมา ได้ความอย่างไร ตัวเลขมี 10 บอกว่ามี 2 มี 20 บอกว่ามี 5 เราก็รวบ 5, 10 มา พอเราขายหมด เขาก็ดัมพ์เราลงมา เสร็จแล้วขึ้นราคาอีก แล้วใครขาดทุนเท่าไร ก็มีแต่พวกเราได้รับความเดือดร้อนตัวเอง แล้วใครขายบุหรี่ รัฐบาลขายบุหรี่ มีเจ้าหน้าที่กินเงินเดือนแพงๆ แล้วให้บริษัทสามัคคียาสูบประมูล 3 ล้าน 2 แสน แล้วทีนี้พวกขายบุหรียี่ปั๊วก็แห่มาหาผมที่บ้าน ผมบอกว่าจะเอาผมไปทำอย่างไร ให้ผมไปพูดกับรัฐมนตรีวิจิตร ให้ช่วยพูด ผมก็ว่ารัฐบาลมีนโยบายอะไรให้ไปถามเอาเอง ไม่ใช่ธุระของผม ผมทำไม่ได้ พวกนั้นมาเล่าให้ฟังว่า ยี่ปั๊วบุหรี่ในกรุงเทพฯ มี 480 ร้าน แล้ว ผู้ที่ประมูลไปได้ ก็ไปเรียกร้านละหมื่น เมื่อเราคำนวณอย่างนี้แล้ว การงานบริษัทนั้นกำไรทันที ล้าน 3 แสนบาทหรืออะไร ผมจำตัวเลขเงินไม่ได้ ที่นี้ยี่ปั๊วแกก็ไปเอากับซาปั๊ว คนที่ใกลที่สุดก็คือซีปั๊ว คือข้าพเจ้าเองนี่แหละ ที่สูบบุหรี่ก็ต้องอด อดอย่างไร เพราะค่าบุหรี่ขึ้นราคาก็ต้องไล่เบี้ยเป็นทอดๆ นี่ข้าพเจ้าว่า ทำไมรัฐบาลถึงกำไร 1 ล้าน 2 แสนทันที ทำไมจะให้โรงบุหรี่เป็นคนจ่ายเสียเอง ทำไมจะไม่ได้ รัฐบาลต้องคำนึงถึงคนสูบบุหรี่แพง ไม่ใช่ว่าข้าพเจ้าเป็นคนสูบบุหรี่เท่านั้น ไปกันหมด ที่ว่านี้โดยผู้ประมูล

อีกประการหนึ่งปัญหาเศรษฐกิจ ของไม่ถูกลงเลย ทำไมไม่ถูก จะเป็นอะไรก็ตาม เมื่อเสื้อผ้าข้าวของเหล่านี้ ไม่ลดราคาลงไป พริก หอม กระเทียม จะถูกได้อย่างไร ก็ไม่มีถูก แล้วราคาของเงินของเรา ข้าพเจ้าพูดแล้ว ก็ตกต่ำไป ดูตลาดมืด ตลาดมืดซื้อเหรียญละ 25-26 บาท แล้วของก็ต้องแพงอยู่อย่างนั้น เมื่อจัดตั้งองค์การสรรพาหาร ก็เกิดอลเวงกันใหญ่ ยุ่งกันใหญ่ที่เราเดือดร้อนอยู่ขณะนี้

ต่อมาก็เป็นเรื่องข้าวๆ ร้องกันมาก เวลานี้ก็ยังร้อง ก็ท่านนายกให้สัมภาษณ์ว่า ข้าวมีอยู่แต่ไม่ขาย ราษฎรไม่สามารถจะทำอย่างไร ก็มาร้องกับข้าพเจ้า ว่าจะทำอย่างไร เดี๋ยวนี้เรื่องข้าวไม่มี ข้าวแพง ข้าพเจ้าบอกว่าไม่รู้จะทำอย่างไร ข้าพเจ้าบอกว่าการที่ทำให้ข้าวแพงเพราะเหตุสองประการ ประการแรกคือเราไปกักข้าวเป็นจังหวัดๆ ทำให้ข้าวไม่สม่ำเสมอ ทีนี้ ข้าวนี่เองเป็นเหตุให้ข้าราชการหรือพ่อค้าก็ตามที จะหากำไรหาวิธีที่ว่า รับซื้อจากประชาชนเมื่อควบคุมมาในท้องที่บังคับเลยก็เดือดร้อนกันใหญ่ เมื่อกักเช่นนี้แล้วข้าวไม่เข้ากรุงเทพฯ ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าเราปล่อยให้ข้าวเคลื่อนไหวได้ในจังหวัดแล้ว เรากักเพียงว่าจะไปขายนอกประเทศไม่ได้เท่านั้น นี่ปัญหาเรื่องควบคุม คนนั้นเอาไปเท่านั้นคนนี้เอาไปเท่านี้จะจริงหรือเท็จอย่างไรไม่รู้ แต่ว่าเป็นอย่างนี้ ประกอบกับข้าวปันส่วนไม่มีมาถึง เลยไปกันใหญ่ ทีนี้ต่อมาก็มีปัญหานอกเหนือบ้าง เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ข้าวไม่ออกมาก็แพง แต่ก็จำเป็นต้องซื้อ ซึ่งเป็นสิ่งที่รู้สึกว่า น่าละอายจริงๆ คือประเทศไทยเป็นประเทศที่มีข้าว แล้วเราตั้งแต่ไหนแต่ไรมาไม่เคยมีอย่างนี้ ตอนนี้เกิดมามีอย่างนี้ขึ้นจะเป็นด้วยเหตุอะไรไม่ทราบ จะทราบได้ตอนรัฐบาลแถลง

ในปัญหาเรื่องข้าราชการ ข้าราชการก็มีปัญหาว่า ในส่วนราชการต่างๆ นั้น การถอดถอนการย้ายการอะไร ดูๆ เหมือนกับเป็นไปตามอารมณ์ ฉันไม่พอใจใครก็ย้ายกันหรืออะไร ข้าพเจ้าก็ทราบไม่ได้ ที่จะรู้ได้ ชักตัวอย่าง นายพันตำรวจเอกบรรจงย้ายไปเชียงใหม่ นั่งไม่ทันอุ่นก้น 2 วัน 3 วันย้ายอีกแล้ว แล้วเสียงข้างนอกอ้างว่า รัฐบาลเองเข้าคลุกคลีมีอำนาจ มีพระคุณในส่วนราชการ คือ หาว่าการเมืองไปยุ่งกับราชการประจำ ทำไมเป็นอย่างนั้น เพราะเหตุว่า การที่จะย้าย ไม่ได้พิจารณาให้รอบคอบ คนเขาว่าอย่างนั้นจะมีหรือ ไม่มี พอนั่งปั้บเอาไปแล้ว

อีกอันหนึ่งรัฐบาลไม่แถลง อย่างเรื่องข้าหลวงประจวบจับข้าวนายสำเภา แล้วฉะเพาะมีเรื่องอย่างไรไม่รู้ เสือนั่นถูกย้ายไปแล้ว อย่างนี้หรือเรียกว่า รัดกุม แล้วรัฐบาลไม่แถลงให้ฟังว่าเป็นอย่างไร แล้วไปโยกย้ายเขา หาว่าอะไรต่ออะไร ไม่เป็นมงคล ข้าพเจ้าว่าอย่างนี้ เพราะว่าพอรัฐบาลจัดเรื่องข้าวเสร็จแล้ว ข้าหลวงประจวบก็ถูกย้ายเลยทีเดียว นี่เรื่องการย้ายข้าราชการ ที่ว่าการเมืองแซกแซง เพราะฉะนั้น ในการพูดถึงฐานะข้าราชการ จะเห็นว่าข้าราชการเวลานี้ลาออกใครไปได้ก็ไป ใครไม่มีหลักก็ทู่ซี้อยู่ก่อน เพราะเหตุอะไร ค่าครองชีพแพงขึ้น แล้วเงินเดือนขึ้นไม่ทันกัน ทีนี้เขาก็อยู่ไม่ได้ ก็เป็นปัญหา ข้าราชการไม่รู้ว่า จะทำอย่างไร เอาละแกเอา ฉันก็เอาบ้าง

เพื่อฐานะให้พออยู่พอกิน นี่เป็นเหตุ ที่ทำให้เกียรติข้าราชการเสียไป แล้วเราจะโทษข้าราชการได้ไหมว่า ท่านเหล่านั้น ไม่มีความเที่ยงธรรม ความเที่ยงธรรมต้องเอาน้ำมันเอาอะไรหยอดให้ เขาเหล่านั้นที่มีเจตนาก็มี ที่ไม่เจตนาก็มี โดยจำเป็นก็มีอยู่แยะ เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว รัฐบาลไม่เห็นแก้ไขอย่างไร

ปัญหาต่อมา ก็ในปัญหาเรื่องทหารกองหนุน คร่ำครวญกันเป็นการใหญ่ว่า เวลาใช้ก็ใช้เขาไปรบทัพจับศึก กลับมาก็ปลด แล้วก็จนป่านนี้ก็ไม่มีปัญญาจะช่วย เมื่อเช้านี้ มีนายทหารกองหนุนไปหาผมคนหนึ่ง บอกว่าป่านนี้เสื้อกางเกงที่จ่ายให้แกก็ยังไม่ได้ อะไรอย่างนี้ ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรเพราะเราฟังข้างเดียว ข้าพเจ้าไม่อยากเป็นคนไม่ยุตติธรรม ก็ขอเรียนในการเปิดอภิปรายนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอเรียนให้รัฐบาลนี้ ได้ชี้แจงให้เขาเข้าใจเสียเถอะ เพราะว่าเขาไม่ได้รับอะไรเลย นี่ก็เป็นการอลเวงที่จะนำมาซึ่งความยุ่งเหยิงต่างๆ ก็ทำไมเราจะช่วยข้าราชการทหารกองหนุนไม่ได้ โดยเหตุว่าเราเพียงให้บุหรี่แก่เขาไป แทนที่จะให้ประมูลก็ให้โอกาศแก่เขา แทนที่จะขายให้ใครต่อใคร ให้เขาไปวันละห่อสองห่อ นายทหารกองหนุนเหล่านั้นได้ไปทุกวันก็พอไปได้ ส่วนทางกระทรวงกลาโหมจะออร์แกไนซ์อย่างไร ก็ตามใจ เป็นวิธีการของกระทรวงกลาโหมเอง แต่หลักเป็นอย่างนี้ ทำไมเราจะทำไม่ได้ หรืออย่างเช่นสุรา อย่างนี้ก็ของรัฐบาลทั้งนั้น ก็อาจจะขายให้ได้ ข้าพเจ้าเป็นคนข้างนอก ดูโดยรอบนอก นึกรำพึงอยู่ข้างนอกอาจจะผิดได้ ต่อมาเรื่องบำเหน็จบำนาญนั้น บางคนบ่นกันว่า ออกมาแล้วจนป่านนี้ก็ยังไม่ได้อีก เรื่องมันเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ นี่จะเป็นจริงหรือเท็จ จะปรักปรำรัฐบาลเกินไปก็ไม่ทราบ

ข้อต่อมาก็เป็นเรื่องของการศึกษาของชาติ ในเรื่องการศึกษาของชาตินี้ ในเวลานี้มีคนมาร่ำร้องว่าไม่มีโรงเรียนจะเรียนกัน นักเรียนออกมาแต่ปีที่แล้วตั้ง 5,000 คน หาโรงเรียนเรียนไม่ได้ ก็มีคนมาบอกข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอยากให้ ดร. เดือนได้พูดในสภานี้ให้ขาวกระจ่าง ข้าพเจ้าไม่นึกว่า ดร. เดือนจะพูดอย่างนี้ คือไปประชุมคุรุสภา บอกว่ามัวยุ่งอยู่กับการเมือง การศึกษายังไม่ได้ทำเลย จะจริงเท็จอะไรก็ไม่รู้ ข้าพเจ้าก็รำคาญเหลือเกินที่พูดๆ กันนี้ เพราะฉะนั้น ขอให้ ดร. เดือนได้อภิปรายให้ขาวเสียทีด้วยให้หมดเรื่องกัน เพราะฉะนั้นในด้านการศึกษา ยังมีอะไรที่เราควรจะทำ จนบัดนี้ก็ยังไม่ได้แจ้งให้ราษฎรเขาทราบว่า ได้เตรียมการไปแล้วอย่างไร ทำไปแล้วอย่างไร อะไรอย่างไร เขาบ่นกัน บางคนก็บอกว่า ลูกเต้าไม่มีโรงเรียนเรียน ร้อยแปดพันเก้า เราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ต่อมาก็มีกรณีสำคัญอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่อยู่ในนโยบายรัฐบาล แต่รัฐบาลนี้เมื่อรับเป็นรัฐบาลก็ต้องรับช่วงกันมา ก็คือในกรณีสวรรคต ซึ่งเป็นข้อใหญ่ใจความประชาชนต่างพากันอึดอัดเต็มที่ทีเดียว เพราะเหตุว่า แม้เราจะได้มีการตั้งศาลกลางเมืองชักฟอกกันมาแล้ว จนคณะกรรมการก็ได้ชี้ขาดว่ามี 2 ประเด็น คือ ถ้าไม่ปลงพระชนม์เอง ก็ถูกลอบปลงพระชนม์ แต่เมื่อให้

สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ทีไร อธิบดีกรมตำรวจก็บอกว่า อ่านไม่จบ อ่านไม่จบ เรื่องเป็นอย่างนี้ จะทำอะไรก็ไม่เห็นได้ทำ จะซักถามใครต่ออีกเพื่อประกอบอะไรต่ออะไรก็ไม่เห็นมี จริงอยู่ การจับคนผิด ถ้าสมมตว่ามีคนผิดก็ไม่ต้องมาบอกว่าทำอย่างไรก็ได้ แต่ว่าในเหตุผล 2 ประเด็นนี้ ควรจะเป็นอย่างนี้ เพราะเหตุอะไร เพราะว่าประชาชนทุกคนข้องใจในเรื่องนี้อย่างใหญ่โต แล้วเรื่องมันก็อลเวงมาตั้งแต่ต้นจนถึงขณะนี้ ตัวข้าพเจ้าเองก็ได้ไปฟังดูว่าจะเป็นอย่างไรแน่ ในการซักถามก็ดี ในการอะไรก็ดีมักชวนให้สงสัย อย่างประชาชนเขาพูดกับข้าพเจ้าบอกว่า คล้ายๆ กับจะซักนำบ้างอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นจริงอย่างนั้นหรือไม่ก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลควรจะชี้แจงลงไปทีเดียวว่าจะจัดการตามนัยอย่างไร รัฐบาลควรจะชี้แจงเพิ่มเติมให้มันขาวออกมา ถ้าขืนอุบเอาไว้อย่างนี้ไม่ได้เรื่องแน่ๆ เพราะว่า ประชาชนต่างๆ ก็พากันอึดอัดใจในเรื่องนี้ แม้จะได้อ่านหนังสือพิมพ์แทบไม่เว้นแต่ละคราว เรื่องมันเป็นอย่างนี้ เมื่อสรุปแล้ว ถ้าเป็นอย่างข้าพเจ้าว่า หรือว่า ที่ข้าพเจ้าว่านี้ มีส่วนจริงบ้างหรือไม่จริงก็ตาม แต่ทำให้ประชาชนเข้าใจผิดเช่นนี้ ข้าพเจ้า ขอเรียนถามท่านนายกรัฐมนตรีว่า เมื่อคนเข้าใจผิดในรัฐบาลอย่างนี้ จะถูกหรือผิดอย่างไรก็ตามที เมื่อเขาเข้าใจอย่างนี้ จะให้ต่างประเทศ เขาเชื่อถือเราอย่างไร เหมือนกับคนเราที่ไปทำอะไรไม่น่าจะเชื่อ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะทำโดยความสามารถก็ตาม แต่ว่าเมื่อคลุมเครืออย่างนี้แล้ว เขาจะนับถืออะไร นี่ข้าพเจ้าพูดย่อๆ ไม่ต้องการพูดมากละเมื่อเริ่มกันเช่นนี้ เพราะฉะนั้น ในการที่ข้าพเจ้า แถลงมานี้ ก็ครบทั้ง 8 ข้อแล้ว จึงขอให้รัฐบาลได้มีโอกาศพูดบ้าง

ผนวก ง

คำอภิปรายของ พล ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. นายกรัฐมนตรี

ข้าพเจ้าได้ฟังญัตติเปิดอภิปรายของท่านควง ฯ ในสาระสำคัญมีย่อๆ รวมทั้ง 8 ประการแล้ว ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้ดำเนินการชี้แจงในข้อข้องใจของท่านผู้เสนอญัตตินี้ ข้าพเจ้าก็ใคร่ที่จะชี้แจงข้อความทั่วไปสักเล็กน้อยคือ:

ในประการที่หนึ่ง รัฐบาลมีความยินดีและขอขอบคุณท่านสมาชิกฝ่ายค้านที่ได้เสนอให้มีการอภิปรายขึ้น ที่ว่ารัฐบาลมีความยินดีนั้นมิได้หมายความว่า รัฐบาลยินดีที่เราจะต้องมาทะเลาะวิวาททุ่มเถียงอะไรกันในสภา ซึ่งอาจจะทำให้เห็นว่าเป็นการเปลืองเวลาอันมีค่าของชาติ และจะเป็นโอกาศให้เราได้มาโต้คารม ใช้ถ้อยคำเสียดสี หรือว่ากล่าวกันในเรื่องส่วนตัวนั้น หาใช่เป็นความยินดีของรัฐบาลไม่ และนอกจากนั้นความยินดีที่ว่านี้ ก็ไม่รวมถึงความยินดีที่ว่า การแพ้และการชนะ ในการเปิดอภิปรายนี้จะเป็นเหตุให้รัฐบาลได้ลาออกหรือคงอยู่ต่อไป รัฐบาลนี้ถือว่าการเปิดอภิปรายในวันนี้ไม่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจหรือความปรารถนาของรัฐบาล กล่าวคือ ถ้าแพ้ญัตติในการเปิดอภิปรายแล้วก็ย่อมไม่มีปัญหารัฐบาลก็ต้องออกไป แต่ทว่ารัฐบาลชนะญัตติในการเปิดอภิปรายแล้ว ตามหลักรัฐบาลก็ควรจะได้บริหารงานต่อไป แต่รัฐบาลนี้จะไม่ถือเช่นนั้น และการออกของรัฐบาลอาจจะลาออกทั้งๆ ที่ชนะญัตติเปิดอภิปรายแล้วก็ได้ แต่ทว่ารัฐบาลมีความยินดีก็คือว่า การเปิดอภิปรายในทำนองเป็นกิจจะลักษณะอย่างใหญ่โตเช่นนี้ ยังไม่เคยมีในประวัติของสภาแห่งชาติ เช่นนั้นก็เป็นความยินดีอีกประการหนึ่งว่า การที่เรามีการต่อสู้กันเช่นนี้เป็นการต่อสู้ตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นพ้องด้วยกับท่านหัวหน้าฝ่ายค้านว่าการต่อสู้กันเช่นนี้ไม่มีอันตรายอะไรเลย เพราะว่าต่างฝ่ายต่างก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตน ท่านฝ่ายค้านก็ย่อมมีโอกาสในการที่จะชี้แจงแสดงข้อข้องใจต่างๆ รวมทั้ง การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลได้ และเช่นเดียวกันรัฐบาลก็ย่อมมีโอกาสชี้แจงแสดงเหตุผล ตลอดจนกระทั่งข้อเท็จจริงต่างๆ เพราะฉะนั้นในการต่อสู้กันในลักษณะนี้ เป็นการต่อสู้กันตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ เพราะผลการต่อสู้ไม่มีอะไรเป็นที่เสียหายแก่ชาติบ้านเมือง รัฐบาลจึงมีความพอใจเป็นอีกประการหนึ่ง

ที่มา: บันทึกคำอภิปรายฯ, 2490, น. 12-16.

หมายเหตุ: พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ อภิปรายเป็นคนที่สอง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2490

ในประการต่อไป ก็คือว่า ดั่งที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วเล็กน้อยว่า รัฐบาลจะมีโอกาสในการที่จะได้ชี้แจงแสดงเหตุผลข้อเท็จจริง ตลอดถึงอุปสรรคต่างๆ ในการบริหารงานของรัฐบาลจริงอยู่ รัฐบาลย่อมมีโอกาสที่จะชี้แจงเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ได้ ในที่ต่างๆ เป็นต้นว่าในทางวิทยุกระจายเสียงก็ดี หรือในการให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ก็ดี แต่นั่นเป็นการชี้แจงฝ่ายเดียว และในที่สุดก็ไม่สู้จะได้รับผล โดยเหตุว่าองค์การนั้นๆ ไม่เอื้อเฟื้อที่จะลงให้ตามข้อที่ชี้แจง ซึ่งได้ปรากฏอยู่เนืองๆ เช่นนั้น เพราะฉะนั้นโอกาสในการเปิดอภิปรายเช่นนี้ ก็เป็นโอกาสอันดี ที่รัฐบาลจะชี้แจงให้ประชาชนทราบ และการชี้แจงในสภาของชาติเช่นนี้ รัฐบาลก็ย่อมไม่สามารถจะชี้แจงในข้อซึ่งไม่เป็นความจริง และไม่สามารถจะชี้แจงเรื่องอย่างส่งเดชหรือพล่อยๆ ไป เพราะจะมีโอกาสซักไซ้ไล่เลียงกันโดยแจ่มแจ้ง จึงถือว่าการชี้แจงในที่นี้ เป็นการชี้แจงที่ประชาชนควรจะรับฟังได้

ในประการที่สาม ก็เกี่ยวเนื่องในการบริหารของรัฐบาล นี่จะด้วยประการใดก็ตาม แต่เราก็ได้เปิดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยกว้างขวาง เพราะฉะนั้น ย่อมจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้ทนต่อการตำหนิติเตียนจากที่ต่างๆ จะเป็นในหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ก็ดี การชุมนุมกันในที่ต่างๆ ก็ดี หรือตามแหล่งชุมนุมชนต่างๆ ก็ดี รัฐบาลก็เป็นฝ่ายถูกกระทำโดยเต็มที่ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว การเปิดอภิปรายกันเช่นนี้ก็สามารถที่จะได้กล่าวแก้ข้อหา หรือการกล่าวร้ายต่างๆ ซึ่งได้เกิดขึ้นให้เป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่ประชาชน ในการที่รัฐบาลได้จัดให้มีการถ่ายทอดเสียงการอภิปรายนี้นั้น มิได้มีเจตนาเป็นอย่างอื่นอะไรเลย เจตนาของรัฐบาลก็มีว่า การกระทำเช่นนี้ก็เป็นการก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง และนอกจากนั้นก็เป็นการทำให้ราษฎรได้ทราบถึงข้อเท็จจริงโดยแจ่มแจ้ง ดีกว่าจะไปฟังจากที่อื่นๆ ซึ่งเรื่องจะจริงหรือไม่จริงประการใดก็หารู้ไม่ นี่เองรัฐบาลจึงได้มีความพอใจและด้วยความจริงใจ ขอขอบคุณท่านควงฯ ในการที่ให้โอกาสแก่รัฐบาลนี้ก่อนที่จะอยู่หรือไปก็จะได้มีโอกาศชี้แจงแสดงวามคิดเห็น ในด้านรัฐบาลนั้นเราไม่มีโอกาศจะเปิดอภิปรายขึ้นได้ ตามขอเท็จจริงที่เป็นอยู่นั้น ก็ย่อมทราบกันแล้วว่า รัฐบาลมีเสียงข้างมากอยู่ในสภานี้ ในการที่รัฐบาลจะขอให้มีการเปิดอภิปราย ก็จะเข้าใจไปในทำนองตลกคะนอง หรือใช้เล่ห์กลอุบายทางการเมือง ความจริงรัฐบาลอยากให้มีการเปิดอภิปรายกันอย่างจริงใจ และการเปิดอภิปรายนี้ก็มาจากฝ่ายค้าน จึงเป็นความพอใจยิ่งขึ้น การลาออกไปนั้นก็เป็นธรรมดา และรัฐบาลไม่ถือว่าการชนะคราวนี้จะไม่เป็นเหตุให้รัฐบาลออกก็หาไม่ การที่เข้าใจเช่นนี้ก็เป็นด้วยความมุ่งหมายดังที่กล่าว และข้าพเจ้าเชื่อว่าสมาชิกทางฝ่ายค้าน ก็คงจะไม่มองเห็นไปว่า รัฐบาลได้เอารัดเอาเปรียบ หรือใช้เล่ห์กะเท่ห์ประการใดในเรื่องนี้ เพราะคำอภิปรายทั้งสองฝ่ายก็ย่อมปรากฏแก่ประชาชนโดยทั่วไป

ข้าพเจ้ามีข้อความทั่วไปที่จะชี้แจงอีกเล็กน้อย และข้อความทั่วไปนี้ ก็ใช้ได้สำหรับเป็นคำชี้แจงของทุกกระทรวงทะบวงกรม กล่าวคือว่า นโยบายที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาและ

รัฐสภาได้ให้ความไว้วางใจนั้น เป็นนโยบายที่ได้จัดทำขึ้นโดยคิดว่า รัฐบาลจะอยู่ในกำหนดเวลาเท่าไร กล่าวโดยย่อๆ เมื่อมีการตั้งรัฐบาลแล้ว โดยปรกตินโยบายที่จะแถลงก็ใช้สำหรับ 4 ปี เว้นแต่ว่าจะมีการผลัดรัฐบาลเปลี่ยนรัฐบาลเสียกลางคัน นโยบายซึ่งแถลงไว้นี้ ก็จะใช้ไปจนกว่าหมดอายุของสมาชิกสภาผู้แทนชุดนี้ เมื่อเช่นนี้ ในประการต้น จึงใคร่เรียนให้ทราบว่า โดยฉะเพาะรัฐบาลนี้ ได้เข้าบริหารงานมาเป็นเวลา 8 เดือนเศษ ยังไม่ถึง 9 เดือน ฉะนั้น อาจจะมีนโยบายบางส่วนบางประการ ซึ่งยังไม่ได้กระทำไปก็มี และทั้งนี้ไม่ใช่รัฐบาลได้กระทำผิด และนโยบายนี้เป็นนโยบาย 4 ปี คือ ชั่วระยะอายุของสภา ไม่ใช่ชั่วประเดี๋ยวประด๋าว

ในประการที่ 2 ก็คือว่าท่านสมาชิก หรือประชาชนผู้ฟัง ก็คงให้ความเป็นธรรมแก่รัฐบาลว่า ในกิจการที่รัฐบาลได้บริหาร ควรจะใช้วิธีเปรียบเทียบ คือเปรียบเทียบว่ากิจการก่อนที่รัฐบาลนี้เข้ามานั้น สถานการณ์บ้านเมืองเป็นประการใด และบัดนี้สถานการณ์ได้เลวลงหรือเกิดการเสียหายแก่ชาติบ้านเมืองใหญ่โตเพียงไร นั่นเป็นข้อที่จะตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยเต็มที่ และถ้าแม้ว่า ปรากฏว่าเหตุการณ์ที่รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขได้มีโอกาสดีขึ้น แต่ทว่าเล็กน้อยดีขึ้นไม่มากเช่นนี้ก็ควรให้ความเป็นธรรมแก่รัฐบาล ว่าเหตุใดจึงดีไม่มาก ทำไมจึงไม่ดีขึ้นกว่านี้ นั่นควรจะดูในเรื่องอุปสรรคและข้อยากลำบากทั้งหลาย รัฐบาลไม่มีข้อรังเกียจอะไรเลย ในการที่ท่านควงฯ กล่าวถึงตัวอย่างต่างๆ และตัวอย่างต่างๆ ที่ท่านควงกล่าวมานี้ จะจริงหรือไม่จริง ท่านก็ไม่ทราบแต่ท่านได้ยินมา แล้วก็มาวิพากษ์วิจารณ์ให้รัฐบาลทราบ รัฐบาลก็พอใจ โดยที่รัฐบาลไม่ถือว่าเป็นเรื่องเหลวไหล แต่เรื่องซึ่งข้องใจประชาชนนั้นจะจริงหรือไม่จริงประการใด รัฐบาลควรจะชี้แจง อันนี้เป็นโอกาศให้รัฐบาลได้ชี้แจงโดยแจ่มแจ้ง ข้อความทั่วไป ที่ข้าพเจ้าจะกล่าวก็มีเพียงเท่านี้

เมื่อก่อนที่จะได้มีการประชุม ได้มีการพูดจากันเล็กน้อยระหว่างท่านควงฯ กับข้าพเจ้าว่า ในการอภิปรายวันนี้เพื่อจะให้บรรดาสมาชิกและประชาชนได้ทราบถึงเหตุผลโดยแจ่มแจ้งแท้จริงแล้ว การอภิปรายก็น่าจะเป็นไปในรูปที่ว่า อภิปรายเป็นข้อๆ ไปตามญัตติ ที่สมาชิกฝ่ายค้านได้เสนอขึ้น ท่านควงฯ ก็ตกลงเห็นด้วยว่าในการอภิปรายเบื้องแรก ท่านอภิปรายเป็นข้อๆ ส่วนการอภิปรายต่อไปในด้านรัฐบาลนั้น ก็จะอภิปรายที่ละข้อ ในการกระทำเช่นนั้น ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วยและเห็นว่า เป็นการสมควรแล้ว เพราะว่าไม่เช่นนั้นแล้ว การพูดเกี่ยวถึงหลายกระทรวง ฝ่ายรัฐบาลต้องลุกขึ้นมาว่าหลายกระทรวง ฝ่ายข้าพเจ้ามีโอกาศพูดอีกทีหนึ่งหลายๆ คน ประเด็น อะไรก็สับสนยุ่งกัน ก็เป็นการลำบากแก่ผู้ฟังทั้งหลาย ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อท่านหัวหน้าฝ่ายค้านได้มาอภิปรายทั่วไปแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่อภิปราย แต่ทว่าเราจะเข้าสู่ญัตติตามลำดับ เป็นต้นว่า ข้อ 1 ตั้งต้นด้วยความสงบเรียบร้อย ข้าพเจ้าจะได้ให้เจ้ากระทรวงผู้รับผิดชอบคือ ท่านรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยชี้แจงข้อข้องใจของท่านสมาชิก และต่อจากนั้นไป ท่านสมาชิกฝ่ายค้านมีอะไร

ที่จะถามเพิ่มเติมในประเด็นก็ย่อมซักถามโต้ตอบกันได้เช่นนี้ จนกว่าการซักถาม จะถึงซึ่งความพอใจ แล้วเราก็ผ่านไปข้อที่ 2 ในเรื่องฐานะการเงินและเศรษฐกิจ และต่อไปจนถึงกรณีสวรรคตเป็นสุดท้าย ซึ่งควรจะอยู่รวมกับข้อ 1 ซึ่งถือว่า เป็นเรื่องของกระทรวงวงมหาดไทย นั่นก็แล้วแต่จะเห็นสมควร ถ้าท่านสมาชิกฝ่ายค้านไม่มีอะไรจะอภิปรายแล้ว ข้าพเจ้าจะให้รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงวงมหาดไทยชี้แจงในประเด็นข้อ 1

ผนวก จ

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะรัฐมนตรี คณะที่ 17 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชนะนันทน์เป็น
นายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 แถลงนโยบาย
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2522

ท่านประทานรัฐสภาและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2522 และแต่งตั้งรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2522 แล้วนั้น

ข้าพเจ้าและคณะรัฐมนตรี ได้พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารราชหารแผ่นดินขึ้น โดยวิเคราะห์ถึงปัญหา ที่กำลังเผชิญหน้าประเทศชาติอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงความมุ่งมาดปรารถนา หรือความต้องการของประชาชน ตลอดจนขีดความสามารถและข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอยู่ สำหรับนโยบายที่จะแถลงต่อรัฐสภาในครั้งนี้ เป็นนโยบายที่จะให้เพื่อแก้ปัญหา ทั้งเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาว ซึ่งได้แก่ ความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศ เสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และปากท้องของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และยังมีสภาพที่ยากจน ตลอดจนการเสริมสร้างความสามัคคีของชนในชาติ รัฐบาลนี้ มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้บังเกิดผลดีที่สุดเพื่อความสมบรูณ์พูนสุข ความมั่นคงและความวัฒนาถาวรให้กับประเทศชาติและประชาชน รวมทั้งจะได้ดำเนินการตามโครงการและทางปฏิบัติที่สำคัญๆ ที่รัฐบาลชุดที่แล้วได้วางรากฐานและได้ดำเนินการมาบ้างแล้ว ให้บังเกิดผลสำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ขอแถลงนโยบายของรัฐสภาได้ทราบดังต่อไปนี้

1. นโยบายทางการเมืองภายใน

1.1 รัฐบาลมีเจตนาอันแน่วแน่ ที่จะยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข จะรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และ

ที่มา: นนทพันธ์ ภักดีผดุงแดน, 2543, น. 88-93.

บูรณภาพแห่งดินแดน

1.2 จะเคารพและให้มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กับทั้งยึดมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อให้บ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อย ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และดำรงชีวิตอย่างปกติสุข ถ้าเกิดการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และความสงบสุขของประชาชน รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาตามครรลองของกฎหมายด้วยเหตุผล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

1.3 จะดำเนินการให้ราษฎร โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล ล่อแหลม หรือถูกคุกคาม ให้มีความสามารถป้องกันตนเอง โดยจะจัดตั้งและฝึกอบรมราษฎรตามโครงการที่ต่างๆ เช่น ไทยอาสาป้องกันชาติ และการจัดหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองให้บรรลุเป้าหมายทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพโดยเร็ว

1.4 จะปรับปรุงระบบบริหารราชการให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถปฏิบัติราชการและให้บริการแก่ประชาชนโดยเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้อย่างจริงจัง และจะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ยังมีข้าราชการ บางส่วนไม่เอาใจใส่ให้บริการแก่ประชาชน และไม่ให้ความเป็นธรรม รวมทั้งขจัดการที่ข้าราชการ บางคนยังทำการกดขี่เบียดเบียนราษฎร ให้หมดสิ้นไปด้วย

1.5 จะขจัดและป้องกันมิให้มีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทุกระดับ และสร้างภาพพจน์ของข้าราชการให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา และไว้วางใจของประชาชนอย่างแท้จริง

1.6 จะกระจายอำนาจบริหารไปสู่หน่วยงานในท้องถิ่นให้มากขึ้น และให้ประชาชนในชนบทเข้าร่วมในการปกครองท้องถิ่นให้มากที่สุด

1.7 จะสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาบ้านเมือง และจะให้การศึกษาอบรมประชาธิปไตยแก่ราชการและประชาชน และให้ประชาชนมีบทบาทการปฏิบัติในแนวทางประชาธิปไตยให้มากขึ้น เพื่อให้บังเกิดความศรัทธาและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. นโยบายการต่างประเทศ

2.1 จะดำเนินนโยบายการต่างประเทศอย่างอิสระ เพื่อธำรงรักษาเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน โดยยึดถือประโยชน์ ความมั่นคงปลอดภัย ความอยู่รอด และเกียรติภูมิของชาติเป็นสำคัญ

2.2 จะรักษาสิทธิและปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาและความตกลงที่ได้ทำไว้กับต่างประเทศ ตามหลักแห่งความเสมอภาค ในการปฏิบัติต่อกันจะเคารพและยึดมั่นในหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในอันที่จะส่งเสริมสันติภาพ ความยุติธรรม และความมั่นคงระหว่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของนานาชาติให้เจริญรุ่งเรือง

2.3 จะส่งเสริมการดำรงอยู่ร่วมกันโดยสันติระหว่างประเทศทั้งหลายและสนับสนุนอย่างจริงใจต่อการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยสันติวิธี

2.4 จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันดี และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้ากับทุกประเทศ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในลัทธิการปกครอง หรือระบบเศรษฐกิจและสังคม และจะยึดมั่นในหลักการเคารพเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน ความเสมอภาค การไม่รุกรานและการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น

2.5 จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันแน่นแฟ้น และสนับสนุนความร่วมมืออย่างเต็มที่แก่บรรดาประเทศสมาชิกของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคส่วนนี้ของโลก เพื่อความเจริญก้าวหน้าและประโยชน์สุขร่วมกันของบรรดาสมาชิกของอาณาบริเวณนี้ และจะสนับสนุนมาตรการต่างๆ ที่จะเกื้อกูลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บรรลุถึงซึ่งการเป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

2.6 จะส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และความเข้าใจอันดี กับประเทศเพื่อนบ้านที่มิได้เป็นสมาชิกของสมาคมแห่งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยยึดถือหลักการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคง และสันติสุขร่วมกันระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านเหล่านี้

2.7 จะส่งเสริมและให้หลักประกันทางการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนภายในประเทศ รวมทั้งร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

<u>3. นโยบายการป้องกันประเทศ</u>

3.1 จะเสริมสร้างกำลังที่ใช้ในการป้องกันประเทศให้เข้มแข็ง และอยู่ในสภาพพร้อมที่จะป้องกันราชอาณาจักรทั้งกำลังทหาร ทั้งกำลังตำรวจ อาสารักษาดินแดน และราษฎรอาสาในรูปแบบต่างๆและดำเนิน การให้ประเทศมีพรักพร้อมทางทรัพยากร ที่จะสนับสนุนการระดมสรรพกำลังของชาติเพื่อการป้องกันประเทศ

3.2 จะขยายกำลังป้องกันตามแผนที่ได้วางไว้ และปรับปรุงให้มีกำลังเต็มตามอัตรา และให้มีปริมาณเพียงพอที่จะป้องกันอธิปไตย และปราบปรามการก่อการร้าย

3.3 จะส่งเสริมการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ขึ้นใช้ในประเทศ รวมทั้งการพัฒนาวิชาการ ระบบ และมาตรฐานอาวุธ โดยยึดหลักพื้นฐานการพึ่งตนเอง

3.4 เร่งรัดการฝึกและปรับปรุงการจัดกำลัง ให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ

3.5 จะบำรุงขวัญ กำลังใจ และรักษาระเบียบของทหารให้ดีอยู่เสมอและปรับปรุงสวัสดิการให้อยู่ในสภาพดี ทั้งจะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกำลังป้องกันประเทศกับประชาชนและข้าราชการฝ่ายต่างๆ เพื่อผนึกความสามัคคี และจะดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจว่า กำลังป้องกันประเทศเป็นหลักมั่นในการรักษาความมั่นคงของชาติ

3.6 จะส่งเสริมให้ทหารทวีบทบาทในการพัฒนาและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ กับได้ขยายและเพิ่มเติมการฝึกทหารให้มีความรู้ทางวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและได้รับการปลดจากประจำการ

3.7 จะให้ทหารร่วมมือกับส่วนราชการอื่นๆ ดำเนินการฝึกอบรม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ

3.8 จะให้หลักประกัน และสงเคราะห์ทหารผ่านศึกให้ดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความเหมาะสม

4. นโยบายทางเศรษฐกิจ

4.1 การแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร และปัญหาความแตกต่างของรายได้ระหว่างประชากรในเมืองและชนบทเป็นนโยบายที่มีลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่รัฐบาลจะเร่งดำเนินการอย่างเต็มกำลังความสามารถ รัฐบาลจะเร่งสร้างชีวิตและอนาคตของเกษตรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ ให้มีความมั่นคง มีความหวัง และยกระดับรายได้ให้อยู่ดีกินดีขึ้น รวมทั้งการกระจายรายได้ให้ทัดเทียมกับประชากรในกลุ่มอาชีพอื่น โดยรัฐบาลจะดำเนินนโยบายพัฒนาการเกษตรที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1.1 การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน จะเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำทุกขนาดในพื้นที่เพาะปลูกที่แห้งแล้งทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจะเน้นหนักโครงการชลประทานขนาดเล็กที่จะถึงมือประชาชนโดยตรง รวมทั้งการป้องกันน้ำท่วม

4.1.2 การส่งเสริมและพัฒนาการผลิต จะดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ

และของตลาดโลก โดยกำหนด เขตเกษตรเศรษฐกิจและปริมาณการผลิตขึ้นทั่วราชอาณาจักร รวมทั้งจะจัดหาและพัฒนาปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้แก่ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ ยาปราบโรคศัตรูและสัตว์ ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงที่จำเป็น

4.1.3 การรักษาระดับราคาผลิตผลของเกษตรให้เป็นธรรม จะดำเนินการทุกวิถีทางที่จะรักษาระดับราคาผลิตผลของเกษตรให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรม ได้แก่ การพยุงราคา หรือการประกันราคาตามความเหมาะสม รวมทั้งการประกันผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร และเร่งรัดปรับปรุงกลไกการตลาดของเกษตรกรโดยขจัดการผูกขาด และการเอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง

4.1.4 การส่งเสริมสถาบันการเกษตร จะส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้เป็นสถาบันที่เข้มแข็ง และสามารถแปรสภาพให้เป็นสถาบันเกษตรในระบบสหกรณ์ ที่มีกำลังในด้านการ ตลาดและการสินเชื่อมากยิ่งขึ้น และร่วมมือกับรัฐบาลในการเพิ่มผลผลิตการเกษตร

4.1.5 การขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตร จะร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ และสนับสนุนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในการขยายสินเชื่อแก่เกษตรให้มากและกว้างขวางยิ่งขึ้น

4.1.6 การปฏิรูปที่ดิน จะเร่งรัดการปฏิรูปที่ดิน โดยที่เป้าหมายเพื่อปรับปรุงระบบการถือครองที่ดินเพื่อพัฒนาการเกษตร โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินด้วยตนเอง

4.1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ และแหล่งน้ำต่างๆ เพื่อให้สามารถรักษาไว้ได้เป็นการถาวร และให้มีการนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.8 การขนส่งผลผลิตการเกษตร จะเร่งรัดระบบการขนส่งผลผลิตการเกษตรจากไร่นาที่ห่างไกล เพื่อให้เกษตรกรสามารถขนส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้โดยสะดวก และเป็นการชักจูงใจให้มีการเพิ่มผลผลิตมากขึ้น

4.2 จะเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท เพื่อฟื้นฟูและยกฐานะทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านชนบทเป็นขั้นตอนไปจนทั่วประเทศ และจะเน้นหนักหมู่บ้านชนบทในเขตท้องถิ่นทุรกันดารที่อยู่ห่างไกล โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนในชนบทมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น และเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางสังคมและประสบการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชนบทตลอดจน จะได้ระดมความร่วมมือของประชาชน และปลูกฝังความสามัคคีในหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มวางแผนพัฒนาหมู่บ้านของตนเองตามความต้องการโดยให้สภาตำบลเป็นผู้พิจารณาเสนอความต้องการออกมาและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตนเอง โดยรัฐบาลเป็น

ผู้สนับสนุน ในการนี้จะได้ปรับปรุงองค์การและสายงานในการพัฒนาชนบท โดยกำหนด ให้มีแผนพัฒนาชนบทแห่งชาติ เป็นแผนงานเพียงแผนเดียว และสัมพันธ์กับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.3 โดยที่ปัญหาค่าครองชีพและปัญหาปากท้องของประชาชนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วน รัฐบาลจะดำเนินการรักษาระดับสินค้าที่จำเป็นในการอุปโภคบริโภคให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยคำนึงของความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

4.4 เพื่อให้สถานการณ์ขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงของโลก มีผลกระทบกระเทือนต่อประเทศน้อยที่สุด รัฐบาลจะดำเนินทุกวิถีทางที่จะบรรเทาการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ ในขณะเดียวกันจะเพิ่มกำลังผลิตของโรงกลั่นน้ำมันที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นทั้งของเอกชนและของรัฐบาลจะขยายการตั้งโรงกลั่นน้ำมันเพิ่มขึ้นอีกตามความจำเป็น ทั้งจะเร่งสำรวจแหล่งน้ำมันและนำแก๊สธรรมชาติมาใช้ โดยมีเป้าหมาย จะนำแก๊สมาใช้ให้ได้ในปี 2524 นี้และจะพัฒนาการนำวัสดุและวิธีอื่นมาใช้เสริม หรือทดแทนพลังงานจากน้ำมัน ขณะเดียวกันก็จะเร่งรัดให้มีการใช้น้ำมันอย่างประหยัด

4.5 จะขจัดปัญหาการว่างงานให้ลดลง และจัดการให้มีการใช้แรงงานให้เหมาะสมโดย

4.5.1 สร้างงานให้เกษตรทำนอกฤดูเพาะปลูกให้มากยิ่งขึ้น

4.5.2 ส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบทที่ไม่อยู่ในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

4.5.3 ปรับปรุงคุณภาพแรงงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น และให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

4.6 จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ และใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยแก้ไขเศรษฐกิจ และสังคมของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างงานอาชีพให้แก่ประชาชน ทั้งในเมืองและในชนบทให้มากยิ่งขึ้น

ในการนี้ จะเร่งรัดส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยจะมอบหมายให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการเป็นกรณีพิเศษและเร่งด่วนเพื่อเพิ่มจำนวนนักเที่ยวจากต่างประเทศให้สูงขึ้นโดยเร็ว และให้กระจายนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศออกไปสู่ต่างจังหวัดให้มากยิ่งขึ้น

4.7 จะส่งเสริมความสัมพันธ์ อันดีระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความรับผิดชอบร่วมกัน ในการประกอบกิจการ และช่วยเหลือส่งเสริมให้ฝ่ายลูกจ้างได้รับค่าตอบแทนและการปฏิบัติจากฝ่ายนายจ้างอย่างเป็นธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้โดยสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการให้ความเป็นธรรมแก่นายจ้างด้วย นอกจากนั้น

จะสนับสนุนการรวมตัวและส่งเสริมการให้การศึกษา เกี่ยวกับกฎหมายของผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองอย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้องเหมาะสม กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานใดที่ไม่เป็นธรรม ก็จะได้แก้ไขให้สอดคล้องกับสภาวการณ์

4.8 ในด้านการพาณิชย์ต่างประเทศ จะขยายตลาดสินค้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในการนี้ จะให้มีการประสานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับเอกชน จะให้การค้าดำเนินไปโดยมีการแข่งขัน อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้ผลิตภายในประเทศ ตลอดจนดุลการค้า ของประเทศเป็นสำคัญ จะแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ในการส่งสินค้าออก จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จะเพิ่มขีดความสามารถในการขนส่งระหว่างประเทศ และจะให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ส่งสินค้าออกในด้านภาษีอากร ตลอดจน ขจัดอุปสรรคปัญหา และข้อเสียเปรียบในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

4.9 จะดำเนินการปรับปรุงรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนรัฐวิสาหกิจบางประเภท ที่หมดความจำเป็น จะดำเนินการปรับปรุง ยุบเลิก หรือจำหน่ายตามควรแก่กรณีต่อไป

4.10 จะส่งเสริมการลงทุนของเอกชน ในกิจการที่เป็นผลประโยชน์ต่อความมั่นคงการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยการใช้เงินทุนและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งเพิ่มการกระจายการลงทุนไปยังส่วนภูมิภาคในพื้นที่ที่รัฐบาลจะจัดบริการพื้นฐานที่จำเป็น และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการลงทุนให้อย่างเพียงพอ จะเร่งรัดขยายขอบเขตการลงทุนในกิจการที่ใช้ผลิตผลทางเกษตร เป็นวัตถุดิบ โดยจะให้มีแผนสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องและสมดุลกัน จะให้ความสำคัญแก่กิจการลงทุนที่ใช้แรงงานจำนวนมาก และกิจการลงทุนขนาดกลาง เพื่อช่วยเร่งสร้างงานและเพิ่มพูนรายได้ของประชาชนในชนบท กิจการลงทุนที่จะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษอีกประการหนึ่ง คือ กิจการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งจะดำเนินการให้เหมาะสมกับภาวะตลาดต่างประเทศ และสอดคล้องกับแผน การขยายตลาด จะให้ความมั่นใจแก่ผู้ลงทุน โดยการขจัดอุปสรรคปัญหาต่างๆ และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และพิธีการ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการประกอบกิจการลงทุน และให้ได้รับผลปฏิบัติที่เป็นธรรม

4.11 จะส่งเสริมให้เอกชนประกอบกิจการอุตสาหกรรมโดยเสรี โดยรัฐจะไม่จัดตั้งรัฐวิสาหกิจอุตสาหกรรมขึ้นเป็นการแข่งขัน และจะวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งการวางแผนรวมและแผนเฉพาะประเภท รวมทั้งแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคโดยกำหนดเป็นหลักการ แนวทาง และเป้าหมายที่แน่นอนขึ้น ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมขึ้นพื้นฐาน อุตสาหกรรมที่แปรสภาพวัตถุดิบให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว และจะให้ความช่วยเหลือ

และดูแลอุตสาหกรรมขนาดย่อม และอุตสาหกรรมในครอบครัว จะพิจารณาการร่วมลงทุนของรัฐตามความเหมาะสมและจำเป็น จะให้ความช่วยเหลือในด้านเงินกู้ การสำรวจและจัดหาทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดหาตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ จะจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น จะเร่งรัดกำหนดมาตรฐาน สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มความเชื่อถือในคุณภาพสินค้าไทยทั้งในตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับประเทศ สมาชิกสมาชิกสมาคมอาเซียนในโครงการความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมโดยใกล้ชิด

4.12 จะเร่งรัดพัฒนาการคมนาคม การขนส่ง และการสื่อสารโทรคมนาคมให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจสาขาอื่นๆ ให้มีความเพียงพอ ความสะดวก ความรวดเร็ว ปลอดภัย และเป็นการประหยัด ในระบบการคมนาคมขนส่งทางบกจะสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ระหว่างการขนส่งทางถนนและการขนส่งทางรถไฟ ในขณะเดียวกันจะพัฒนาการขนส่งทางน้ำให้มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับการขนส่งทางบก ส่วนการขนส่งทางอากาศนั้น จะขยายขอบเขตการดำเนิน การให้สัมพันธ์กับการขยายตัวของความต้องการแห่งการขนส่ง ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ จะให้สนองการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในด้านการสื่อสารโทรคมนาคมจะเพิ่มประสิทธิภาพความสะดวกรวดเร็ว ความแน่นอนและสม่ำเสมอของการสื่อสารโทรคมนาคมทุกรูปแบบ โดยมุ่งจะปรับปรุงเร่งรัดกิจการโทรศัพท์ให้มีการขยายจำนวน และนำระบบที่ทันสมัยมาใช้ รวมทั้งจะดำเนินการใช้ประโยชน์ของระบบสื่อสารโดยดาวเทียมให้มากยิ่งขึ้น

4.13 จะจัดให้มีการใช้ทรัพยากรของชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศชาติ จะจัดให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้อง ประหยัด และคุ้มค่า นอกจากนั้นจะอนุรักษ์ทรัพยากรที่หายากและกำลังอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม เช่น ป่าไม้ และเร่งสำรวจหาทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ และใช้ทรัพยากรอย่างอื่นทดแทนทรัพยากรที่หายากและกำลังจะหมดไป รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ การใช้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรให้เหมาะสมกับกาลสมัย

4.14 จะดำเนินการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังต่อไปนี้

4.14.1 จะระดมสรรพกำลังคนทางวิทยาศาสตร์เพื่อปฏิบัติงานวิจัยและประยุกต์วิทยาศาสตร์ ในการพัฒนาสร้างเสริมความมั่นคงให้แก่ประเทศ

4.14.2 จะเร่งรัดพัฒนาวิทยาการและจะใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะดำเนินการสำรวจ วางแผน ส่งเสริมให้การผลิตทั้งของรัฐและเอกชนเป็นไปอย่างถูกต้องและประหยัด

4.14.3 จะสรรหาเทคโนโลยีจากในประเทศและจากต่างประเทศเพื่อปรับปรุงให้เป็นเทคโนโลยี ที่เหมาะสม และจะส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชนบท เพื่อพัฒนาการดำรงชีพ ทั้งในด้านการพลังงาน การเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน

4.14.4 จะจัดให้มีการร่วมมือประสานงานในระดับชาติ เพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการพลังงานของประเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และภาวการณ์เกี่ยวกับการพลังงานที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างรวดเร็ว

4.14.5 จะเร่งรัดการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อจะแก้ไขปัญหาพลังงาน ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยจะรักษาไว้ซึ่งความสมดุลแห่งชาติ

4.14.6 จะเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาของชนในชาติ

4.14.7 จะปรับปรุงเทคโนโลยีในประเทศ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดให้มีโครงสร้าง พื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

4.15 จะดำเนินการต่อไปตามโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่จะส่งเสริมสมรรถภาพการผลิตให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น อันจะเอื้ออำนวยต่อการลงทุน และการขยายตัวในทุกภาคเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงการ ต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.15.1 โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่สัตหีบ เพื่อขนส่งสินค้าทั้งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ช่วยระบายความคับคั่งของท่าเรือกรุงเทพฯ มีเป้าหมายว่าจะใช้งานได้ในปี 2523 และจะขยายให้เต็มโครงการ ภายในปี 2525

4.15.2 โครงการสร้างทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา- สัตหีบ เพื่อเป็นเส้นทางขนส่งทางท่าเรือสัตหีบเชื่อมโยงกับรถไฟสายอื่นได้ โดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพฯ

4.15.3 โครงการพัฒนาท่าอากาศยานกรุงเทพฯ เพื่อให้ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ มีขีดความสามารถบริการเกี่ยวกับธุรกิจการบิน และผู้โดยสารสูงขึ้น และเพื่อรักษาความเป็นศูนย์กลางสายการบินระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4.15.4 โครงการแก๊สธรรมชาติ มีเป้าหมายที่จะนำแก๊สธรรมชาติที่พบในอ่าวไทยขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้ในปี 2524 ประมาณวันละ 250 ล้านลูกบาศก์ฟุต และจะเพิ่มเป็นวันละ 500 ล้านลูกบาศก์ฟุตในระยะต่อมา

4.15.5 โครงการขยายเหมืองลิกไนท์จะพัฒนาเหมืองลิกไนท์ที่แม่เมาะให้ได้ 3.8 ล้าน ตันต่อปีเพื่อนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าทดแทนการใช้น้ำมัน

4.15.6 โครงการโปแตช เกลือหิน และโซดาแอช โครงการนี้จะทำให้มีเหมืองผลิตเกลือใต้ดินขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเกษตร

และอุตสาหกรรมบางประเภท อีกด้วย และจะทำให้ประชาชนในส่วนภูมิภาคมีงานทำเพิ่มขึ้น นอกจากนั้น จะเร่งรัดและพัฒนาแหล่งแร่โปแตช ที่มีคุณค่าเพื่อนำมาใช้ในอุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมีต่อไป

4.15.7 โครงการถลุงแร่สังกะสี เป็นโครงการที่จะทำให้มีโรงถลุงแร่สังกะสีขนาดใหญ่ ซึ่งจะเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมที่ใช้สังกะสีเป็นวัตถุดิบทั่วไป โดยจะไม่ต้องสั่งสังกะสีเข้ามาจากต่างประเทศ

4.15.8 โครงการอุตสาหกรรมเหล็กพรุน เป็นโครงการขั้นต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กสมบูรณ์แบบของประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

4.15.9 โครงการอุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี จะดำเนินการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งประเภทหนึ่ง เพื่อให้เกษตรมีปุ๋ยไว้ใช้ในปริมาณที่เพียงพอ ในราคาที่เหมาะสมและมีสำรองไว้ในยามฉุกเฉิน

4.15.10 โครงการทางหลวงรอบกรุงเทพมหานคร โครงการนี้จะเป็นการก่อสร้างทางสายรอบเมืองหลวงวงนอก เพื่อมิให้รถวิ่งผ่านเข้ากลางเมือง โดยในครั้งแรกจะสำรวจออกแบบและสร้างทางในด้านตะวันตกของกรุงเทพฯก่อน ซึ่งจะเริ่มการก่อสร้าง ตอนบางบัวทอง-ตลิ่งชัน ในปี 2523

4.15.11 โครงการก่อสร้างทางระบบทางด่วน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการขนส่งมวลชนและหลีกเลี่ยงความสูญเสียทางเศรษฐกิจ จะก่อสร้างทางด่วน 3 สายพร้อมกัน โดยสายดินแดง-ท่าเรือ และบางนา-ท่าเรือ จะเปิดใช้ในปี 2524 สำหรับการดำเนินการตามระบบขนส่งมวลชล (รถไฟฟ้า) ก็จะดำเนินควบคู่กันไปด้วย

4.15.12 โครงการพัฒนาเกษตรภาคเหนือ จะพัฒนาการเกษตรและสังคมบนที่สูงในภาคเหนือ โดยทำการพัฒนาด้านการชลประทาน การปลูกป่า และการพัฒนาเกษตรสังคมบนที่สูงให้มีการพัฒนาชนบท เบ็ดเสร็จ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่การพัฒนาชนบท ตามนโยบาย ของรัฐบาลโครงการนี้จะครอบคลุม เกษตรอย่างน้อย 15,000 ครอบครัว

4.15.13 โครงการทำแอลกอฮอล์จากพืชผลทางเกษตร เป็นโครงการที่ผลิตแอลกอฮอล์ สำหรับผสมกับน้ำมันเบนซิน เพื่อใช้กับรถยนต์และยานพาหนะ เป็นการช่วยลดการนำเข้า-น้ำมันเชื้อเพลิงจากต่าง ประเทศและสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเคมีภัณฑ์ต่างๆ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรปลูกพืชหลายประเภทสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานได้เป็นอย่างมาก

4.15.14 โครงการผลิตเยื่อกระดาษ เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมโรงงานกระดาษ อันจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และช่วยให้มิต้องสั่งเยื่อกระดาษเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อป้อนโรงงานกระดาษต่อไป

4.16 ในด้านภาษีอากร จะปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรให้มีการจัดเก็บภาษีทางตรงเพิ่มขึ้น โดยมิให้ผู้มีร้ายได้น้อยเดือดร้อน ดำเนินการปรับปรุงอัตราภาษีอากรให้เป็นการส่งเสริมการส่งสินค้าออก ลดขั้นตอนในการบริหารจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นอุปสรรค ในการส่งสินค้าออก เร่งรัดการชดเชยภาษีสินค้าส่งออกให้มีประสิทธิภาพและกว้างขวางยิ่งขึ้น ขจัดภาษีซ้ำซ้อนในกิจกรรมอุตสาหกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมการผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ตลอดจน จะพิจารณาเพิ่มการยกเว้นภาษีอากรสำหรับผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมที่ส่งออกเพื่อการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

ส่งเสริมการออมทรัพย์และลดการสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยมาตรการทางการเงิน และการคลัง และให้มีการระดมฝากจากประชาชนเข้าสู่ระบบสถาบันการเงินมากขึ้น จะควบคุมการดำเนินงานของสถาบันการเงินทุกรูปแบบให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ มั่นคง และเป็นที่เชื่อถือ

5. นโยบายทางสังคม

5.1 จะจัดบริการสังคมให้ดีขึ้นทั่วประเทศ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 กระจายบริการสังคมให้ทั่วถึงทั้งในเมืองและในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล โดยมุ่งพัฒนาบริการสาธารณูปโภคอันจำเป็นแก่ชุมชน อาทิ ปรับปรุงและเร่งให้มีทางสัญจร การไฟฟ้า การประปา หรือน้ำกินน้ำใช้ให้ทั่วถึงทุกตำบล

5.1.2 ยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน โดยให้ได้มีที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีพอสมควร ป้องกันและแก้ไขปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและสิ่งแวดล้อมเป็น พิษ ซึ่งมีผลกระทบต่อจิตใจ สุขภาพ และความเป็นอยู่อันดีของประชาชน โดยเพิ่มจำนวนสวนสาธารณะ ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เข้มงวดกวดขันการรักษาความสะอาดถนนหนทาง ระบบระบายน้ำเสีย ที่อยู่อาศัยแก้ไขการจราจร และปรับปรุงการขนส่งมวลชน

5.1.3 เร่งรัดและสอดส่องให้สวัสดิการในด้านสุขภาพ และความปลอดภัยของลูกจ้าง สนับสนุน และขยายขอบเขตการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทนให้ทั่วถึง สร้างความเข้าใจระหว่างนายจ้างและลูกจ้างให้มีความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

5.2 ด้านการสาธารณสุข จะเร่งรัดการให้บริการทางสาธารสุขแก่ประชาชนในรูปแบบผสมผสาน ทั้งในด้านการป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามลำดับ โดยมุ่งเน้นหนักแก่ประชาชนในชนบทและกลุ่มประชาชนที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป อย่างทั่วถึง ดังนี้

5.2.1 จะปรับปรุงโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำอำเภอ และสถานีอนามัยทั่วประเทศ พร้อมทั้งจะยกระดับสำนักงานผดุงครรภ์ให้เป็นสถานีอนามัยทุกแห่ง ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพของการดำเนินการสาธารณสุขมูลฐาน และความสะดวกของผู้ป่วย

จะจัดตั้งโรงพยาบาลศูนย์ประจำภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้มีนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทุกสาขา และมีจำนวนเตียงผู้ป่วยอย่างน้อย 1,000 เตียง เพื่อการรักษา พยาบาล และป้องกันโรคให้แก่ประชาชนที่ห่างไกลและกันดาร

5.2.3 สถานพยาบาลของรัฐจะให้การรักษาพยาบาลแก่ประชาชนผู้ยากไร้ทั้งในเมืองและชนบท โดยไม่คิดมูลค่า

5.2.4 จะเร่งรัดการผลิตและเสริมสร้างสมรรถภาพ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกประเภท ทุกสาขา รวมทั้งการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน ให้มีความรู้เกี่ยวกับการรักษา พยาบาลขั้นต้น เพื่อสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน

5.2.5 จะระดมสรรพกำลังด้านสาธารณสุข ทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง โดยแนะนำส่วนเสริมและสนับสนุนกิจการสาธารณสุขภาคเอกชน รวมทั้งโรงพยาบาลเอกชนด้วยวิธีการต่างๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มามีส่วนร่วม หรือริเริ่มงานสาธารณสุขของชุมชนเองให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

5.2.6 จะส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนครอบครัวให้แพร่หลายและมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น เพื่อลดอัตราการเพิ่มของพลเมืองให้ต่ำกว่าร้อยละ 2.1 แลเพื่อสุขภาพอนามัยของแม่และเด็ก

5.2.7 จะจัดให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ และค้นหาวิธีที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมงานด้านอาหารและโภชนาการ งานสุขาภิบาลทั่วไป งานจัดหาน้ำสะอาดสำหรับบริโภค และงานให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่ประชาชน

5.2.8 จะส่งเสริมการสุขศึกษาในโรงเรียน และการสุขศึกษาของประชาชนทั่วไป โดยจะเน้นการใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์อย่างกว้างขวาง จริงจัง และสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและตื่นตัวในการป้องกันรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน

5.3 ในด้านการศึกษา รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศ โดยใช้การศึกษาเป็นพื้นฐานและจะเน้นการพัฒนาการศึกษาในชนบทเพื่อการอาชีพเป็นสำคัญ รัฐจะยึดหลักการ

กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น พร้อมกับจะหามาตรการเพื่อให้มีเอกภาพทั้งในด้านนโยบายและการบริหารการศึกษา จะระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และกระจายทรัพยากรทางการศึกษาไปยังท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบทเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคและให้คุณภาพของการศึกษาทัดเทียมกันโดยทั่วไป รวมทั้งจะสนับสนุนให้นำวิธีการและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมมาใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และจะเน้นในแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

5.3.1 จะเร่งรัดและสนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนเห็นประโยชน์และความจำเป็นของการศึกษาก่อนวัยประถมศึกษา เพื่อจะได้ช่วยกันจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการโดยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

จะกวดขันการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่างๆ ในการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพโดยทั่วถึง

5.3.2 จะเร่งขยายการศึกษาภาคบังคับให้กว้างขวางทั่วถึง และมุ่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ในระดับประถมศึกษาเป็นพิเศษ โดยสนับสนุนการวางแผนการศึกษาระดับจังหวัดให้กว้างขวางเพื่อให้สามารถ ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

5.3.3 จะปรับปรุงการมัธยมศึกษาให้มีการอาชีพมากขึ้น และจบในตัวเอง ให้มีโปรแกรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับอาชีพอิสระและตลาดแรงงาน

5.3.4 จะจัดหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งการผลิตครูอาชีวศึกษา ให้ประสานกันระหว่างหน่วยการผลิตและหน่วยใช้โดยมุ่งให้เป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับอาชีพอิสระ และตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

5.3.5 จะประสานและปรับปรุงการผลิตครู โดยมุ่งเน้นในด้านคุณภาพและเสริมศรัทธา อุดมการณ์ และทัศนคติต่ออาชีพครูเป็นสำคัญ และจะส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกระจายครูออกไปปฏิบัติหน้าที่ในชนบทและท้องถิ่นกันดาร

5.3.6 จะปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนทุกระดับทุกประเภท และส่งเสริมให้เอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

5.3.7 จะปรับปรุงและส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบและลักษณะต่างๆ กัน อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในชนบท โดยจะเน้นการฝึกอบรมเรื่องอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และการส่งเสริมให้ประชาชนหาความรู้เพิ่มเติม

5.3.8 จะเร่งรัดและส่งเสริมให้เยาวชนมีพลานามัยที่สมบูรณ์มีจริยธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชาติ

5.4 ในด้านอุดมศึกษา จะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก อันได้แก่ การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริม ให้มีการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย และจะสนับสนุนกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย ที่ทางมหาวิทยาลัยเห็นว่าเป็นประโยชน์และเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ และที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนด้วยการส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบ “มหาลัยเปิด” จะดูแลและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการอุดมศึกษา ให้กว้างขวางและมีคุณภาพเท่าเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

5.5 จะเร่งรัดและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และส่งเสริมความเข้าใจและความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนการทำนุบำรุงศาสนาทุกศาสนาให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในชาติ

5.6 จะธำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย เคารพความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาและตุลาการ จะปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทุกระดับให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น จะจัดตั้งศาลเพิ่มขึ้นในท้องที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

6. จะส่งเสริมการกีฬาให้ประชาชนทุกเพศทุกวัย เฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสเล่นกีฬาอย่างกว้างขวางและจริงจัง เพื่อเป็นการพัฒนาคนให้มีพลานามัยสมบูรณ์ มีน้ำใจนักกีฬา ปลูกฝังความสามัคคี และเพิ่มพูนมาตรฐานการกีฬาของชาติ

7. ในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะป้องกันและปราบปรามการผลิต การค้าและการเสพยาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างจริงจัง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม จะปราบปราม โดยใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จัดให้มีการปลูกพืชทดแทนและการพัฒนาชาวไทยภูเขา ส่งเสริมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งการสงเคราะห์ผู้ติดยาเพื่อมิให้เป็นภาระแก่สังคมต่อไป จะร่วมมือกับนานาประเทศในการควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการแพร่ ระบาดของยาเสพติดทุกวิถีทาง

8. ในด้านปัญหาผู้อพยพลี้ภัย จะดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาผู้อพยพลี้ภัยตามหลักมนุษยธรรม ควบคู่กับหลักอธิปไตย ความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติโดยเฉพาะผู้ลี้ภัยจากอินโดจีน รัฐบาลจะเร่งดำเนินการทางการเมืองและการทูต ให้องค์การและประชาคมระหว่างประเทศเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ เพื่อให้ภาระหนักและความกระทบกระเทือนที่ประเทศไทยได้รับอยู่ในขณะนี้หมดไป หรือบรรเทาเบาบางลงให้มากที่สุด

9. จะเร่งดำเนินการสร้างพุทธมณฑลให้เสร็จสิ้นตามโครงการ ทันการฉลองครบรอบ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยใช้งบประมาณของรัฐร่วมกับการบริจาคของประชาชน

ท่านประธานสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทั้งหลายรัฐบาลของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวชุดนี้ ขอให้คำมั่นว่า จะดำเนินการทุกวิธีทางที่จะปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ที่ได้คำมั่นว่า จะดำเนินการทุกวิธีทางที่จะปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ที่ได้แถลงไว้ และเชื่อว่านโยบายดังกล่าว จะสามารถแก้ไขปัญหา ที่ประชาชนชาวไทยเป็นห่วงอยู่ในขณะนี้ นับตั้งแต่ปัญหาผู้อพยพลี้ภัยจากอินโดจีน ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ปัญหาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปัญหาการบริการของรัฐบาลและการกระจายรายได้แก่ประชาชน เฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของเกษตรกร ปัญหาแรงงานตลอดจนปัญหาความสงบเรียบร้อยภายใน และเรื่องความมั่นคงปลอดภัยภัยบริเวณชายแดนและอื่นๆ

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ รัฐบาลได้มีนโยบายและมาตรการปฏิบัติต่างๆ ไว้แล้ว ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ในอันที่จะดำเนินการแก้ไขให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีให้จงได้ การวางรากฐานระยะยาวเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลนี้ได้คำนึงและได้กำหนดนโยบายไว้แล้วเช่นเดียวกัน เฉพาะ อย่างยิ่งการวางรากฐานระยะยาวทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะส่งผลให้เกื้อกูลแก่การขยายตัวทุกสาขา รวมทั้ง ความเจริญเติบโตและความแข็งแรงในชนบทที่ประชาชนเหล่านี้จะดำรงชีวิตอยู่อย่างผาสุก สมบรูณ์ควบคู่กับการได้เข้ามาช่วยพัฒนาสร้างสรรค์ การปกครองในระบอกประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าคงยิ่ง ขึ้นไป

รัฐบาลนี้ จะใช้ความพยายามและบากบั่นทุกวิถีทางด้วยความมานะอดทน ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อความผาสุก ความมั่นคง ปลอดภัย และความอยู่ดีกินดีของประชาชน อันเป็นความปรารถนาของเราทุกคน รัฐบาลยินดีและพร้อมเสมอที่จะรับฟังความคิดและข้อเสนอแนะนำในด้านการสร้างสรรค์จากทุกท่าน ดังนี้ ข้าพเจ้าหวังในความร่วมมือด้วยดีจากท่านสมาชิกผู้เกียรติ เพื่อรัฐบาลจะได้บริหารประเทศให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายที่ได้แถลงไว้ทุกประการ

ขอบคุณ

ผนวก ฉ

ญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล พ.ศ. 2522

(สำเนา)
เลขรับ 21/2542 วันที่ 24 พ.ย. 2542
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

27 กันยายน 2522

เรื่อง เสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 137 และมาตรา 203

กราบเรียน ประธานรัฐสภา

พวกข้าพเจ้าผู้มีรายชื่อท้ายญัตติฉบับนี้ ขอเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 137 และมาตรา 203 ดังต่อไปนี้

ก. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมทั้งสองท่าน

รัฐมนตรีกระทรวงนี้ ขาดความรับผิดชอบในการบริหารราชการกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย ไม่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาด้านการขนส่งทุกประเภท การดำเนินการบริหารด้านการขนส่งและโทรคมนาคมไม่ประหยัดและไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข แต่เพิ่มราคาค่าบริหารเกินกว่าความจำเป็น การจัดบริการไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน การใช้ประโยชน์ของระบบสื่อสารไม่ได้รับการสนับสนุนและไม่สะดวกรวดเร็ว การกระทำดังกล่าวผิดไปจากนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อสภา

ข. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

รัฐมนตรีกระทรวงนี้ไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการพาณิชย์ได้ ทำให้ภาวะการครองชีพสูงขึ้น ไม่สามารถรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นในการบริโภคและอุปโภคให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่สามารถประกันราคาพืชผลให้แก่เกษตรได้ ไม่สามารถลดดุลการค้า

ที่เสียเปรียบกับต่างประเทศบางประเทศได้ การดำเนินการดังกล่าวสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ตรงกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อสภา

ค. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ทั้งสามท่าน

รัฐมนตรีกระทรวงนี้ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียนร้อยและความสงบสุขของประชาชนได้ ไม่สามารถปราบปรามและป้องกันอาชญากรรมต่างๆ ได้ ไม่ได้ดำเนินการกระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานในท้องถิ่น ประชาชนได้รับความเดือนร้อนในด้านการครองชีพและ การทำมา หากิน เช่น การเลี้ยงสุกร ที่ดินทำกิน และไม่สามารถแก้ไขปัญหาคนว่างงานตลอดจน ปัญหาแรงงานได้ ไม่ได้พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในชนบท การศึกษาประชาบาลล้มเหลว การบริหาร ราชการของรัฐมนตรี กระทรวงนี้ ไม่ได้ตรงตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อสภา

ง. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

การบริหารราชการของรัฐมนตรีกระทรวงนี้ สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านพลังงาน เช่น น้ำมันและแก๊สขาดแคลนและมีราคาสูง การดำเนิน การด้านองค์การแก๊สธรรมชาติล้มเหลว การดำเนินงานบริหารด้านการประมูลต่างๆ เป็นที่เคลือบแคลง ไปในทางมิชอบและไม่สนับสนุนอุตสาหกรรมในประเทศ การดำเนินการบริหารดังกล่าวนี้ผิดไปจากนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อสภา

ด้านเหตุผลดังกราบเรียนมานี้ พวกข้าพเจ้าจึงขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลดังกล่าวมาแล้ว รายละเอียดจะได้แถลงเพิ่มเติมในสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

(คึกฤทธิ์ ปราโมช)

ผนวก ช

คำอภิปรายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม
วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2522

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผมขอประทานเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 137 และมาตรา 203 ดังต่อไปนี้ ...[1]

ท่านประธานครับ นั่นเป็นญัตติ ที่พวกกระผมได้กราบเรียนเสนอต่อท่านประธานไว้แล้ว กระผมนำมากล่าวในที่นี้ ก็เพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผน ตามระเบียบแบบแผนของสภาอันทรงเกียรตินี้ ต่อไปกระผมก็ขอประทานอนุญาต และขอประทานเวลาจากท่านประธานที่จะได้อภิปรายเพิ่มเติมในรายละเอียดเป็นรายกระทรวงต่อไป เริ่มต้นด้วยกระทรวงคมนาคม ตามที่ปรากฏในญัตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม คือ ฯพณฯ สมพร บุณยคุปต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคนนี้ ขาดความรับผิดชอบในการบริหารราชการของกระทรวงคมนาคมให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย ขณะนี้การขนส่งและคมนาคมของประเทศมิได้รับการปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ เช่น การติดขัดของยวดยานพาหนะ ซึ่งเห็นอยู่ทุกวันนี้ ท่านประธานเองก็คงจะต้องทราบ ท่านสมาชิกทุกคนก็จะต้องทราบ ไม่มีการแก้ไขดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้น ประชาชนเดือดร้อนทั้งหมด ทุกวันนี้การจะไปติดต่อในเรื่องธุรกิจหรือแม้จะไปในธุรกิจส่วนตัวไม่สามารถจะนัดได้อีกต่อไปแล้ว ขึ้นอยู่กับการจราจรตามถนนหนทาง บางเวลาบางวันนัดกันไว้ 11.00 นาฬิกา ถ้ามีเหตุเภทภัยฝนตก น้ำท่วม หรือเผอิญมีงานอื่นเข้ามาซึ่งจะมีคนไปมากการนัดนั้นล้มเหลว กว่าจะไปถึงได้ประมาณ 15.00 นาฬิกา นี้เป็นความจริงซึ่งท่านสมาชิกทุกท่านก็คงประจักษ์ใจอยู่แล้ว ความเดือดร้อนนั้นเกิดอย่างยิ่ง คนที่ทำงานตลอดวันได้รับความเหน็ดเหนื่อยทั้งทางกายทางใจ พอเสร็จงานจะขึ้นรถกลับบ้าน ติดอยู่ในรถ

ที่มา: รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ก, น. 205-234

หมายเหตุ: การย่อหน้าในคำอภิปรายนี้ ผู้วิจัยพิมพ์ตามการย่อหน้าของรายงานการประชุมรัฐสภา (2522 ก) โดยปกติแล้ว คำอภิปรายจะเป็นคำพูดที่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีการย่อหน้าแต่อย่างใด

[1]ส่วนที่ละไว้เป็นส่วนที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อ่านญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปฯ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ง

เพิ่มความเหน็ดเหนื่อย เพิ่มความรุนแรงของชีวิตขึ้น จนแทบว่าจะไม่มีใครสามารถทนได้ นี่เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และท่านไม่ได้แก้ไข ไม่ได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้ดีขึ้นทั้งสิ้น มีเสียงแต่เพียงว่า ประเดี๋ยวก็จะเอาญี่ปุ่น ประเดี๋ยวก็จะเอาเยอรมันเข้ามาจัดการจราจร แล้วก็ล้มเหลวทุกครั้ง ในที่สุดรถก็ติดกันอยู่อย่างทุกวันนี้ ไม่มีการผ่อนคลายแต่อย่างใดและนับวันก็จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ จนในที่สุด ถนนหนทางของเรานี่แทบว่าจะใช้การไม่ได้ ไม่มีทางที่จะติดต่อไปมาหาสู่กันได้อีกต่อไป การเดินทางของประชาชนทุกวันนี้ไม่ได้รับความสะดวดและความปลอดภัยจากยานพาหนะ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ได้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งที่สุด ดังที่ปรากฏเป็นข่าวประจำวันอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์เกือบจะไม่เว้นแต่ละวัน ประเดี๋ยวก็รถ บขส. ชนกับรถทัวร์ รถทัวร์ชนกับรถสิบล้อ ผู้คนล้มตายกันเป็นจำนวนมากๆ ทุกครั้ง จนเป็นศัพท์ติดปากว่า "ตายหมู่" การเดินทางไปต่างจังหวัดนั้น ผู้เดินทางจะต้องเสี่ยงชีวิตทุกครั้งไป ไม่แน่ว่าจะถึงที่หมายปลายทางหรือเมื่อถึงแล้วก็ไม่แน่ว่าจะกลับถึงบ้าน อาจจะล้มตายเสียกลางทางเมื่อไรก็ได้ จนในที่สุดก็มาเกิดอุบัติเหตุรถไฟชนกันเมื่อเร็วๆ นี้ มีผู้เสียชีวิตถึง 50 กว่าคน ไม่เคยปรากฏว่า มีรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลอื่นในอดีตเคยทำผิดพลาดไร้ประสิทธิภาพอย่างนี้มาแต่ก่อน เมื่อนักข่าวหนังสือพิมพ์ไปสัมภาษณ์ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ท่านก็ตอบง่ายที่สุด ตอบว่าตัวท่านไม่ได้เป็นผู้ขับรถไฟ ซึ่งก็เป็นความจริง กระผมไม่เถียง รัฐมนตรีจะไปขับรถไฟอย่างไรได้ แต่ท่านรัฐมนตรีมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานของคนขับรถไฟทุกคน เมื่อรถชนกัน คนตายถึงขนาดนี้ท่านจะปฏิเสธเพียงว่าผมไม่ได้เป็นคนขับรถไฟ แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่ขาดความรับผิดชอบในเหตุการณ์เหล่านี้โดยสิ้นเชิง ท่านไม่สนใจ ท่านไม่รับผิดชอบ นอกจากนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้ไม่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาด้านการขนส่งทุกประเภท และจัดบริการไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน เช่น บริษัทเดินอากาศไทยครับ ท่านประธานที่เคารพ ท่านประธานคงจะสนใจ เพราะท่านประธานก็เป็นนักบินอยู่ มีเที่ยวบินและที่นั่งโดยสารน้อยกว่าจำนวนผู้โดยสารที่ประสงค์จะเดินทางทุกเที่ยว ไม่เคยพอกับความประสงค์เลย ทั้งนี้เป็นเหตุให้พนักงานตามสถานีต่างๆ มีโอกาสรีดไถ ข่มขู่ ผู้โดยสารที่ต้องการจะเดินทางที่มีธุระด่วน จำเป็นจะต้องเดินทางให้ได้ โดยปกติเมื่อผู้โดยสารไปซื้อตั๋วซึ่งใครก็โดนมาแล้ว กระผมเองก็โดนมา ไปซื้อตั๋วจะได้รับคำตอบจากพนักงานว่าเต็มแล้ว แต่เต็มแล้วนั่นแหละครับ ท่านประธานครับ ถ้ามีเงินจ่ายไปเบี้ยบ้ายรายทางมากกว่าราคาตั๋วเป็นพิเศษแล้ว ที่นั่งกลับมีขึ้นมาได้ ขอให้จ่ายเสียอย่างเถอะ ที่นั่งจะมีขึ้นมาทันที หรือบางครั้งผู้โดยสารไปซื้อตั๋วที่บริษัทเดินอากาศไทยไม่ได้ บอกว่าเต็มแล้ว แต่ไปซื้อจากบริษัททัวร์ซึ่งเขาซื้อช่วงไป เขามีให้ นี่แสดงว่า เอาไปขายกันจนหมด ไม่คำนึงว่า หน้าที่ของตนเป็นอย่างไร ต้องไปซื้อบริษัททัวร์เอกชน ในขณะนี้ บริษัทขนส่งฯ ภายใต้

ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาการบริการของการรับส่งผู้โดยสารต่างจังหวัดได้ เมื่อแก้ไม่ได้ ท่านก็เลยสนับสนุนให้มีการผูกขาด คือ จัดการบังคับรถทัวร์ของเอกชนให้เข้ามาอยู่กับบริษัทขนส่งฯ นั่นก็คือ ตัดการแข่งขันของเอกชนที่ให้บริการดีกว่าแก่ประชาชนออกไปหมด แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยัดเยียดบริการอย่างเลวอย่างสุกเอาเผากินของบริษัทขนส่งฯ มาให้แก่ประชาชนแทนสิ่งที่ดีกว่า และสิ่งที่ท่านปรับปรุงให้สูงขึ้นเกี่ยวกับการขนส่งนี้ ก็มีแต่สถิติอุบัติเหตุของรถ บขส. อันเกิดจากความไร้ประสิทธิภาพ ความห่าม จะพูดอย่างนั้นก็ได้ ขอประทานโทษของคนขับรถที่ขับรถอย่างรวดเร็วแข่งกับมรณะ เร่งอย่างพายุ ไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสาร ทำให้ประชาชนผู้โดยสาร ต้องเสียชีวิตทุพพลภาพ ได้รับบาดเจ็บตลอดจนสูญเสียทรัพย์สินมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกวัน ประชาชนต้องตกอยู่ในสภาพจำยอม และต้องใช้บริการ บขส. ทั้งที่ไม่มีความมั่นใจและเชื่อถือในบริการ ทั้งทางรถไฟและรถ บขส. กระผมเองแต่ก่อนนั้นไม่ไว้ใจ บขส. กระผมกราบเรียนท่านประธานตรงๆ ถ้าจะไปไหนกระผมสมัครไปรถไฟมากกว่ารถทัวร์กระผมก็ไม่ไว้ใจ เพราะว่า รถสิบล้อมันอาจจะชนเอากลางดึกกลางดื่น รถไฟกระผมรู้สึกปลอดภัยที่สุด แต่ว่าตั้งแต่รัฐบาลที่เข้ามารับตำแหน่งเกิดเหตุมองเห็นแล้ว รถไฟก็ไม่ปลอดภัยเสียแล้ว ชนกันตายไม่รู้ตัวและไม่มีใครรับผิด ขึ้นเครื่องบินก็ไม่มีที่นั่ง ต้องไปเสียเงินเสียทองพิเศษเพิ่ม ต้องวิ่งไปตามบริษัทรถทัวร์เหน็ดเหนื่อยล่าช้าเหลือเกิน กระผมได้แต่เดินทางด้วยรถเก๋ง รัฐบาลก็หาว่าไม่ประหยัดน้ำมัน แล้วจะให้ทำอย่างไร จะไปเรือแจว เรือพาย ก็ไม่ถึง อย่างในกรุงเทพฯ จะเอาช้างเข้ามาขี่ก็ผิดกฎเทศบาล กระผมทำอะไรไม่ได้ รัฐบาลไม่เคยเอื้อเฟื้อแก้ไขในสิ่งเหล่านี้เลย ทำให้เกิดความยากลำบากแก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่งครับ ท่านประธานครับ ทีนี้ก็มาถึงด้านการขนส่งพัสดุ องค์การ รสพ. ก็ดำเนินการอย่างไร้ประสิทธิภาพอีกเช่นเดียวกัน มีความล่าช้า เมื่อเปรียบเทียบกับเอกชนประสบความขาดทุน ตัวอย่างที่กระผมเห็นได้ชัด ซึ่งกระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานให้ทราบ ก็คือว่า ในการประมูลราคาพอกท่อแก๊สธรรมชาตินั้น ผู้ประมูลได้มีเงื่อนไขว่า ถ้าให้องค์กร รสพ. ทำการขนแล้วราคาเขาจะสูงขึ้น นี่แปลว่าอะไร แปลว่าองค์กร รสพ. ของเรามันใช้ไม่ได้ ใช่หรือไม่ อย่าเรียกว่าของเราเลยครับ ของรัฐบาลนั่นแหละ ผู้ที่เขาประมูลราคาพอกท่อแก๊ส เขาใส่เงื่อนไขไว้แล้ว ถ้าให้คนอื่นขนราคาเท่านี้ แต่ถ้าให้ รสพ. ขนเขาต้องขึ้นราคาต้นทุน เพราะของเราไม่ได้ความ รัฐบาลก็รู้เห็นในเรื่องนี้ กระผมก็อยากจะกราบเรียนถามรัฐบาล หรืออย่างน้อยก็เรียนถามท่านประธานตามข้อบังคับ ผ่านไปยังรัฐบาล มาดูอย่างนี้แล้ว รู้สึกอับอายขายหน้าบ้างหรือไม่ กระผมเองรู้สึกอับอายขายหน้าไม่ใช่แทนรัฐบาลหรอก ในฐานะที่เป็นผู้แทนราษฎร ในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการควบคุมการบริหารของรัฐบาล กระผมรู้สึกอับอายขายหน้าที่มีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้น การขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ ก็เช่นเดียวกัน เป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ ขณะนี้ มีผู้ต้องการใช้บริการ แต่ไม่สามารถขึ้นรถโดยสาร

ได้ รอกันจนเหน็ดเหนื่อย ขึ้นไปก็เบียดเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ แทบจะถูกเหยียบตายบนรถ แต่ก็จำเป็นต้องเดินทาง ท่านประธานทราบไหมครับ คนเขาสร้างทาวน์เฮ้าส์ (Town house) กันมาก คนลงทุนซื้อทาวน์เฮ้าส์อยู่เป็นจำนวนล้านๆ บาทต่อหลังทำไม เพราะเขาไม่สามารถจะเดินทางไปไหนมาไหนตามสะดวกเลย เขาต้องเอาตัวไปอยู่ใกล้ที่ที่เขาจะทำงาน ใกล้โรงเรียนลูก ไม่สามารถจะทนดูได้ในการขนส่งมวลชน เป็นไปไม่ได้ ไม่มีทาง แล้วเราก็ว่ากันไปตามเรื่องตามราว ไม่มีการคิดแก้ไข ขณะเดียวกันองค์การนี้ คือ องค์การขนส่งมวลชนฯ ก็ร้องว่าขาดทุน และขอให้กระทรวงคมนาคมชำระหนี้สินเป็นจำนวนถึง 1,700 ล้านบาท ในขณะที่เอกชนที่เขาเข้ามาแย่งเป็นรถเมล์รถเล็ก เขาทำงานของเขาได้ดีมีกำไร สามารถเอาเงินไปเสียเบี้ยบ้ายรายทางให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรักษาสภาพของเขาไว้ได้ นี่แปลว่าอะไร ทำไมรัฐบาลเข้าทำถึงขาดทุน ถึงร้องอย่างเดียวว่าขาดทุนฯ เงินหมดแล้ว 2 แถวเขาวิ่งเต็มบ้านเต็มเมือง ทำไมเขาหน้าบาน มีอย่างเดียวที่เขาจะต้องใช้จ่ายพิเศษ คือ เอาเงินให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการ เพื่อจะได้ดำเนินการของเขาต่อไปได้ แต่เขาก็มีเงินจ่าย ทำไมองค์การของรัฐแท้ๆ ถึงได้อยู่ในสภาพเช่นนี้ กระผมไม่เข้าใจ และเมื่อไม่เข้าใจ ก็เกิดความไม่ไว้วางใจในท่านรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบทางด้านดำเนินการบริหาร ด้านการขนส่งและคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้ไม่ประหยัด คือ การขนส่งนั้นไม่ประหยัด และก็ไม่ได้รับการแก้ไขโดยรัฐมนตรีแต่อย่างใด มีแต่เพิ่มราคาค่าบริการ เกินความจำเป็นและการใช้ประโยชน์ระบบสื่อสารก็ไม่ได้รับการสนับสนุน ไม่ได้รับการแก้ไขให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น กระทรวงนี้ได้ถือโอกาสในขณะที่ประชาชนกำลังเดือดร้อนด้วยเรื่องค่าครองชีพสูง ขึ้นราคา คือ เพิ่มค่าโดยสารจากกิโลเมตรละ 15 สตางค์ เป็นกิโลเมตรละ 19 สตางค์ เพิ่มขึ้นไปถึง 20 เปอร์เซนต์ ท่านประธานครับ ผู้โดยสารรถ บขส. เหล่านี้ บางทีท่านรัฐมนตรีว่าการฯ จะไม่ทราบหรือไม่เห็นว่า ส่วนมากเป็นคนยากจนที่ไม่มีรถส่วนตัว ไม่มีรถเก๋งนั่งเหมือนกับท่าน หรือไม่สามารถจะใช้บริการอื่นที่ดีกว่านี้ได้ จำเป็นจำใจต้องขึ้นรถประจำทางเหล่านี้ รถโดยสารเหล่านี้ จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เต็มไปด้วยอันตราย เต็มไปด้วยความเหน็ดเหนื่อย เต็มไปด้วยความเสี่ยงชีวิต ไปพร้อมกับความดุดันของผู้ขับขี่ และพนักงานอื่นของบริษัทขนส่งฯ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ปกติประจำวัน ส่วนรถโดยสารในเขตเทศบาลต่างจังหวัด กระทรวงพาณิชย์นี่ ยังให้เพิ่มราคาค่าโดยสารจากเดิม คือ 75 สตางค์ เป็น 1.50 บาท เพิ่มขึ้น 100 เปอร์เซนต์ ท่านประธานที่เคารพ จะเห็นได้ว่า กระทรวงนี้ได้สร้างความไม่เป็นธรรมในสังคมให้เกิดขึ้นอย่างชัดแจ้ง ผลักภาระไปให้ประชาชนชาวไทยที่อยู่ในต่างจังหวัด ในขณะที่ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ไม่ต้องรับภาระหนักเท่ากัน ท่านอยากจะแบ่งประชาชนออกเป็นชั้น ประชาชนไทยชั้น 1 ชั้น 2 ชั้น 3 เหมือนกับนั่งรถไฟหรืออย่างไร กระผมไม่ทราบ รัฐบาลนี้ได้ยอมให้องค์การโทรศัพท์ฯ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคมขึ้นค่าใช้บริหารครั้งละ 1.50 บาท เป็น 2 บาท แต่ค่าเช่า

จาก 30 บาท และค่าเช่าเพิ่มจาก 30 บาท เป็น 50 บาท ทั้งๆ ที่ขณะนี้เป็นที่ทราบกันดี สำหรับผู้ใช้โทรศัพท์ทั่วไปว่า บริการขององค์การโทรศัพท์ฯ ก็ยังอยู่ในสภาพที่สับสนเหมือนเดิม บางครั้งกลับยิ่งกว่าเดิม คือจะถูกหมายเลขที่ต้องการหรือไม่ หรืออาจจะมีเสียงรบกวน จนไม่สามารถจะพูดจากันรู้เรื่อง ท่านประธาน เคยลองยกหูโทรศัพท์ที่สำนักงานของท่าน หรือที่บ้านของท่านบ้างไหมครับ แต่โทรศัพท์ท่านประธานอาจจะดีกว่าโทรศัพท์ของกระผม กระผมก็ไม่ทราบ แต่ยกขึ้นมาแทนที่จะพูดจากับใครรู้เรื่อง เป็นเสียงดุริยะดนตรีจีน คือ ฟังเพลงงิ้ว พูดอะไรก็มีเพลงงิ้วบรรเลงอยู่ตลอดเวลา และจะให้ทำอย่างไร ต่อโทรศัพท์กว่าจะเข้าถึงจุดที่เราต้องการจะพูดได้ต้องใช้เวลามาก ต้องต่อกันหลายครั้งหลายหน เพราะต่อนี่ไปโผล่ที่โน้น ต่อโน้น ไปโผล่ที่นี่ การรับโทรศัพท์ก็เช่นเดียวกัน กระผมมีโทรศัพท์ที่บ้าน เดี๋ยวนี้กระผมกลัว กระผมไม่กล้าเข้าไปใกล้เพราะมันอาละวาดกับกระผมอยู่เรื่อย นอนอยู่ดีๆ ตี 2 โทรศัพท์ดัง ต้องตะกุยตะกายลุกขึ้นมาวิ่งไปรับโทรศัพท์ นึกว่ามีเหตุสำคัญอะไร มีเสียงออกมาจากโทรศัพท์ว่า "ตี๊ก่อ" และพูดเท่านั้นก็วางหูเลย และท่านประธานจะให้กระผมทำอย่างไร เสียเวลาหลับนอนวุ่นวายหัวใจเป็นที่สุด ตระหนกตกใจว่าเกิดเหตุร้ายอะไร ถามคำเดียว ติ๊ก่อ วางหูเลย บางครั้งต่อมา ถามเสียงหวาน ถามว่านั่นที่ไหนคะ ผมก็บอกว่า บ้านหม่อนราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชครับ ร้องต๊ายวางหู จะพูดคุยอีกสักหน่อยก็ไม่ได้ เป็นอย่างนี้โทรศัพท์เมืองไทยนี่ ท่านประธานก็ทราบดีครับ กระผมก็ไม่อยากจะกล่าวมากจะเสียเวลาในการจัดการดังกล่าว กระทรวงนี้ไม่เคยพิจารณาในด้านการประหยัด เพื่อลดค่าใช้จ่ายแต่อย่างไรเลย แต่กลับเพิ่มและก่อให้เกิดความสับสนที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่น การพิมพ์ตั๋วรถเมล์ปลอมเป็นต้น การใช้โทรศัพท์ทางไกล กระผมมีกิจธุระต้องพูดกันมาก แต่โทรศัพท์ข้ามประเทศก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะเสียค่าบริการที่แพงแล้ว ยังมีความล่าช้าเป็นอันมาก กระทรวงนี้ไม่เคยปรับปรุงให้เกิดความรวดเร็วขึ้นเลย แม้ว่า ขณะนี้ระบบสื่อสารจะพัฒนาไปแล้วอย่างมาก แต่ถ้าเผื่อท่านประธานจะกรุณายกหูโทรศัพท์ เรียกจากกรุงเทพฯ ไปปัตตานี ท่านประธานจะต้องใช้เวลาในการติดต่อถึง 2 ชั่วโมงเป็นอย่างนี้ นอกจากนี้แล้ว การขอหมายเลขโทรศัพท์ ขณะนี้ต้องเสียเงินเครื่องหนึ่งตั้งแต่ 10,000 ไปถึง 30,000 สุดแล้วแต่ใครเป็นคนขอไม่อย่างนั้น ไม่มีทางได้ จ่ายซัดเข้าไปนอกกฎหมาย นอกอะไร เบี้ยบ้ายรายทางแล้วจะได้เครื่องโทรศัพท์ คนมั่งมี มีโทรศัพท์หมด คนที่ฐานะปานกลาง คนยาก คนจน ที่มีธุระจะต้องใช้โทรศัพท์ไม่มีทางหาได้ สำนักงานทนายความตั้งใหม่ ก็พูดว่า โทรศัพท์ไปเอาจากไหนมา เงินทองที่ไหนมีนายห้าง นายหอ ที่เขามีเงินแสนเงินล้านโทรศัพท์เต็มบ้าน เข้าห้องไหนก็มี โทรศัพท์ที่นั่น เอาเงินฟาดไปเครื่องละสามหมื่น สามหมื่นสิบเครื่องสามแสน เขามีจ่าย อย่างพวกเกล้ากระผมไม่มี ก็ต้องว่ากันไป ขาดการติดต่อ ขาดอะไรเกิดความลำบาก ที่กล่าวทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ท่านรัฐมนตรีสมพร บุณยคุปต์ ซึ่งกระผมมีความเคารพนับถือท่านเป็นส่วนตัว ไม่ได้ปฏิบัติงานใน

หน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดระยะเวลา 4 เดือนที่ผ่านมา นอกจากนี้แล้ว ยังมีการกระทำในการส่อเจตนา กระผมไม่อยากจะใช้คำว่า ไม่สุจริต แต่ส่อเจตนาที่ไม่งดงามเที่ยงตรงนัก เอาแค่นี้ เช่นการแต่งตั้งตัวรัฐมนตรีเองเป็นประธานกรรมการขององค์การ โทรศัพท์ฯ เท่านั้นก็ไม่ว่า แต่ท่านยังได้แต่งตั้งพ่อค้า ซึ่งเป็นนายหน้าบริษัทญี่ปุ่นเครือมิตซุย ที่เป็นตัวแทนจำหน่ายอุปกรณ์โทรศัพท์รายใหญ่ให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯ ในเมืองไทย ให้เป็นกรรมการในองค์การโทรศัพท์ฯ ด้วย เราจะซื้อโทรศัพท์จากเขา เอาคนขายมานั่งเป็นกรรมการโทรศัพท์ มันก็สบายซิครับ ท่านประธาน ไม่ต้องซื้อใคร ซื้อแต่มิตซุยกันอยู่ท่าเดียว หรือบริษัทอื่นที่มิตซุยเป็นตัวแทนในประเทศ เอาพ่อค้าเข้ามาเป็นกรรมการองค์การโทรศัพท์ฯ แล้วพ่อค้าคนนี้ กระผมได้ข่าวมา ร่ำรวยมาก แจกซองขาวในสภานี้ละ เป็นเช็คเลย คนละ 40,000 บาท 50,000 บาท รัฐมนตรีบางท่านในคณะรัฐบาลนี้ ที่เป็นผู้แทนราษฎรก็ยังได้รับ ท่านไม่เอาหรอก แต่ท่านก็ได้รับ เรื่องเป็นอย่างนี้ ไปถึงขนาดนี้ นี่เป็นเรื่องที่กระผมจะขอพูดไว้แค่นี้เกี่ยวกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ยังมีท่านสมาชิกเพื่อนกระผมอีกมากมายที่จะขึ้นมากราบเรียนท่านประธาน ชี้แจงในรายละเอียด ให้แลเห็นถึงความไม่น่าไว้วางใจของรัฐมนตรีท่านนี้ กระผมขอผ่านต่อไปถึงรัฐมนตรีอีกท่านหนึ่งในกระทรวงคมนาคม คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พลอากาศเอกประสงค์ คุณะดิลก รัฐมนตรีท่านนี้ เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งทางบก และทางอากาศ ท่านก็เป็นคนน่ารักครับ ท่านประธาน กระผมไม่ว่าอะไรหรอก แต่ว่าเมื่อวันที่ 4 กันยายน พุทธศักราช 2522 พนักงานของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย ได้หยุดงานประท้วงฝ่ายบริหารของบริษัทโดยมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย รัฐมนตรีผู้นี้ มิได้มีบทบาทเข้าไปเกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาแต่อย่างใดทั้งสิ้น การหยุดงานครั้งนี้ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียทั้งชื่อเสียง และผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างมหาศาล ซึ่งรัฐมนตรีท่านนี้ในฐานะที่ท่านรับผิดชอบก็ควรจะต้องรับผิดชอบ แต่ท่านไม่ทำกลับปล่อยให้นายทหารอากาศใหญ่ท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของกระผมอย่างยิ่ง คือ ท่านรองนายกรัฐมนตรี พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เข้าไปมีบทบาทในการแก้ไข และก็แก้ไขแบบท่าน คือ แก้ไขอย่างผิดๆ ไม่คำนึงถึงตัวบทกฎหมายแต่อย่างใดทั้งสิ้น เข้าไปท่านก็เฮฮาตบหลังตบไหล่ เออ ไอ้น้องน่ะอย่างนั้น อย่างนี้ ไปกินเหล้ากันเถอะว่ะ เรื่องก็ลงเอยกันได้ แต่เราจะปกครองแผ่นดินอย่างนั้นกันหรือครับ ท่านประธานครับ ในทุกเรื่องทุกกรณีควรจะมีขอบเขต ควรจะมีการคำนึงถึงตัวบทกฎหมาย แต่ท่านรัฐมนตรีประสงค์ท่านไม่รับผิดชอบอะไร ท่านปล่อยให้ลูกพี่เข้าไปทำ แล้วอย่างนั้นจะมีรัฐมนตรีช่วยว่าการไว้ทำไม มีรองนายกรัฐมนตรีทวีไว้คนเดียวก็พอถม กระผมไว้ใจท่าน กระผมไม่ว่าไม่แตะ เลี้ยงท่านไว้อย่างที่ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า ทรับเบิลชูตเตอร์ (Trouble shooter) ใครมีทุกข์มีร้อน ปวดท้อง ข้องใจที่ไหน ใครหยุดงาน ผัวเมีย ตีกันที่ไหน ก็ส่งท่านรองนายกรัฐมนตรีทวีไปจัดการให้มันเรียบร้อย จะไปมีทำไมครับท่านประธานครับ รัฐมนตรีช่วยว่าการ ไม่มีประโยชน์เสียเงินดาวเงินเดือนเปล่าๆ

ทีนี้ในด้านทางบก กรณีรถไฟชนกันที่สถานีตลิ่งชัน เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2522 นี่ รัฐมนตรีช่วยว่าการ ท่านนี้ไม่ยอมรับผิดชอบเลย ในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นสูง จนเป็นผลให้ ประธานกรรมการรถไฟในขณะนั้นต้องชิงลาออกไป เป็นโอกาสให้รัฐมนตรีท่านนี้ล่ะ ได้แต่งตั้ง ตัวเองเข้าเป็นประธานกรรมการรถไฟแทน ดีไหมล่ะครับ นอกจากนั้น ก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างใด ที่ถูกต้อง ผู้เสียหายต้องอาศัยสื่อมวลชนเรียกร้องขอความเป็นธรรม พนักงานขับรถไฟของการ รถไฟฯ ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ครั้งนั้นก็อ้างว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรม จนเป็นเหตุให้มีการหยุด งานเกิดขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนอย่างยิ่ง เท่าที่รถไฟแถลงออกมาอย่างคลุมเครือ ว่า เสียหายไป 3 ล้านบาท นั่นเป็นเรื่องคิดเป็นอัฐเป็นเงินกัน แต่ความเสียหายทางใจของ ประชาชนที่เขาไม่สามารถจะขึ้นรถไฟไปธุระ หรือกลับบ้านกลับช่องเขาตามเวลาที่เขานึกไว้ ต้อง ไปนอนค้างอ้างแรมอยู่ที่สถานีหัวลำโพงนั้น มากมายเกินกว่าที่จะประมาณได้ ความเสียหาย หลายสิบหลายร้อยเท่า เรื่องนี้ก็อีก รัฐมนตรีช่วยว่าการท่านก็ไม่ได้ทำอะไร ต้องมาอาศัย ท่านนายก รัฐมนตรีออกคำสั่งเคร่งครัดแบบทหารว่า ถ้ามึงไม่กลับเข้าทำงานกูเอาเข้าตะรางหมด ไม่รู้ด้วยนะ เรื่องก็คลี่คลายไปได้ แต่เรื่องกฎหมายไม่มีใครพูดอีกเลยครับ จะทำอย่างไรกันตามกฎหมาย ก็ขู่ กันไปขู่กันมาอย่างนี้ กระผมชมท่านนายกรัฐมนตรี ท่านสามารถจัดการคลี่คลายปัญหาได้รวดเร็ว ทันใจ แต่ว่าอย่างนี้ ก็เหมือนกับกลศึกกลอุบาย ซึ่งใช้ได้ครั้งเดียวในชีวิต จะใช้ต่อไปเรื่อยๆ จะ ได้หรือ ทำไม่ได้ ท่านประธานเคยอ่านสามก๊กไหมครับ ขงเบ้งนี่แกอุบายมาก แต่อุบายของขงเบ้ง แต่ละครั้งนั้นใช้ครั้งเดียวเท่านั้น ขงเบ้งนั่งบนกำแพงตีขิมล่อข้าศึก แกตีเพลงเดียวแล้วแกก็ลง แกไม่เคยไปตีซ้ำตีซาก ไม่ใช่ว่าเกิดศึกเกิดสงครามมา ขึ้นกำแพงตีขิมทุกนัดไปก็เปล่า เพราะฉะนั้น กระผมจึงวิตกว่า ทำอย่างนี้น่ะดีหรอก แต่ว่าทำต่อไปอีก เกิดเรื่อง เกิดราวอะไรไป ถ้าไม่มีหลักเกณฑ์ แน่นอนอย่างอื่น แล้วจะทำอย่างไรกัน นี่ก็เป็นเรื่องของท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการประสงค์ คุณะดิลก

ทีนี้ก็มาถึงท่านสุดท้ายคือ รัฐมนตรีช่วยว่าการ พลเรือเอกอมร ศิริกายะ เมื่อจะเปิด อภิปรายไม่ไว้วางใจ กระทรวงคมนาคมไปแล้ว ท่านก็จะติดร่างแหเข้ามาด้วยเป็นธรรมดา กระผม ความจริงไม่มีอริบาดหมางอะไรกับท่าน รัก นับถือท่านทั้ง 3 คนนี่แหละ แต่ว่า เมื่อถึงพลเรือเอก อมร ก็ถ้าดูแล้ว ท่านก็รับผิดชอบหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งคือ บริษัทไทยเดินเรือทะเลครับ ชื่อเพราะ แต่ปัจจุบันบริษัทนี้ เป็นอย่างไรครับ ท่านประธาน ทำงานทำการอะไรได้เรื่องหรือไม่ ขาดทุนย่อยยับอยู่ตลอดเวลา ด้วยความผิดพลาดของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีรัฐมนตรีท่านนี้เป็น ผู้รับผิดชอบในขณะเดียวกัน บริษัทเดินเรือเอกชน เขาสามารถประกอบกิจการเจริญรุ่งเรืองมากมาย ท่านรัฐมนตรีก็ไม่ได้คิดจะแก้ปัญหานี้ อย่างที่ผู้ประกอบการเอกชนเขาทำกัน ถือระเบียบราชการ นั่งเด๋อกันอยู่อย่างนั้น บริษัทก็ล่มจมลงไป จะทำอะไรก็ไม่สำเร็จ องค์การเชื้อเพลิง เขามาขอให้ ส่งเรือไปขนน้ำมันจากประเทศจีน ส่งเรือ 3,000 ตัน ไปขนน้ำมัน 300,000 ตัน ไป 10 วัน มา 10 วัน

จอดอีก 5 วัน กระผมคิดเลยแล้ว 30 ปีถึงจะขนหมด นี่เรือของท่านรัฐมนตรีอมร ศิริกายะ ท่านรัฐมนตรี ท่านให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ ท่านก็บอกคราวนี้เหมือนมานั่งสอบไล่ ท่านก็ไม่รู้ว่าฝ่ายค้านจะออกข้อสอบอย่างไร กระผมอยากจะออกข้อสอบอย่างง่ายๆ เป็นบัญญัติไตรยางศ์ให้ท่านรัฐมนตรีไปคิดง่ายเหมือนกัน ตามที่ท่านเรียนมาในวิชาทหารเรือของท่าน คือ ถ้าเรือ1 ลำแล่นจากกรุงเทพฯ ไปสิงคโปร์ใช้เวลา 6 วัน ขอถามท่านรัฐมนตรีอมรว่า เรือ 6 ลำแล่นไปถึงสิงคโปร์กินเวลากี่วัน เอากันง่ายๆ อย่างนี้แหละครับ เพราะฉะนั้น กระผมก็เห็นด้วยความเคารพในท่านรัฐมนตรีอมร กระผมมีความเห็นด้วยความสุจริตใจว่า การที่ท่านจะอยู่ในคณะรัฐมนตรีชุดนี้หรือไม่ ก็จะไม่เกิดประโยชน์อย่างไรต่อส่วนรวม และประเทศชาติ และก็ไม่เกิดผลเสียหายอย่างไรด้วย ถ้าหากว่า ท่านรัฐมนตรีท่านนี้ ท่านได้ใช้เวลากิจธุระไปเพื่อทำกิจการอย่างอื่น เป็นต้นว่าไปเปิดไร่จอว์สเล็ก ปลูกทุเรียนกันเสียที่ระยอง ก็อาจจะเป็นทางทำมาหากิน เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและแก่ตัวท่านเองได้มากกว่า กระผมจึงเห็นว่า ไม่ควรจะไว้วางใจให้ท่านอยู่ในตำแหน่งนี้ต่อไป จึงขอประทานเสนอเป็นญัตติมา

ทีนี้มาถึงกระทรวงใหญ่ยิ่ง คือ กระทรวงพาณิชย์ของท่านรัฐมนตรีอบ วสุรัตน์ ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นพ่อค้าใหญ่ โลกรู้จักสั่นสะเทือน ท่านนายกฯ เอาคุณอบ หรือเอาพี่อบของกระผมเข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบในเรื่องการค้าขาย เศรษฐกิจของประเทศทั้งหมด คุณอบท่านก็เข้ามาเป็น เมื่อเข้ามาเป็น ท่านรุ่งเรืองมาในฐานะที่เป็นพ่อค้าวาณิช เอามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ท่านก็ยังใช้สัญชาติญาณของพ่อค้าในการบริหารราชการในกระทรวงนี้ สัญชาตญาณนั้น คืออะไร เกิดเหตุเภทภัย ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วมแผ่นดินไหว ปลวกกินบ้าน ขึ้นราคาสิ้นค้าไว้ก่อน พ่อค้าเขาทำอย่างนั้น หรือไม่จริงครับ ไปดูซิ อ่านหนังสือพิมพ์มีเหตุการณ์ขึ้นราคาสินค้าแล้ว ไม่ต้องทำอะไร ท่านรัฐมนตรีอบ ท่านก็ดำเนินการอย่างนี้ด้วยความสุจริตใจของท่านว่า เป็นทางแก้ทางเดียว อะไรเกิดขึ้นไม่รู้ละ กูขึ้นราคาสินค้าไว้เป็นทุน เมื่อทำอย่างนี้ค่าครองชีพต่างๆ ในเมืองไทยก็สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว รายงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แจ้งว่าในปี 2522 นี้ ดรรชนีราคาผู้บริโภคในประเทศที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า คอมซูเมอร์อินเด็กซ์ (Consumer indes) จะสูงขึ้นถึง 20 เปอร์เซนต์ เป็นอย่างต่ำซึ่งนับว่าสูงมาก ไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัญหานี้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความปั่นป่วนในวงการธุรกิจ ราคาหุ้น และการลงทุนตกต่ำ คนเอาเงินฝากธนาคารน้อยลง ธนาคารขาดเงินที่จะเอามาหมุนเวียน พัฒนาในทางเศรษฐกิจด้วยการให้กู้ยืมเงินแก่อุตสาหกรรมหรือกิจการอื่นๆ ตกต่ำไปหมด นี่มีเหตุมาจากเรื่องราคาสินค้า เรื่องความไม่แน่นอน เรื่องความไม่น่าเชื่อของระบบเศรษฐกิจในเมืองไทยทุกวันนี้ ดูราคาสินค้าแล้วจะต้องนึกว่า เงินบาทกำลังเสื่อมค่า เสื่อมราคา แล้วใครจะเก็บทรัพย์สินมาเป็นเงินบาท

หลักทรัพย์หุ้นต่างๆ ใบหุ้นนั้น มันมีราคาเป็นเงินบาททั้งนั้น ขายเป็นเงินบาทเท่านั้น เมื่อเงินบาทหมดราคาขายไปก็ไม่ได้ประโยชน์ เงินฝากในธนาคารก็เป็นเงินบาท ก็ด้วยเหตุนี้ละครับ คนจึงคลั่งทองตื่นทอง เอาเงินบาทแทนที่จะเก็บไว้เป็นเงินเอาไปซื้อทอง ราคาทองก็ขึ้นสูงลิบลับ ราคาหุ้นก็ตกลงมาเรื่อยๆ เพราะไม่อยากจะเก็บเป็นหุ้นอีกต่อไปแล้ว ไม่เห็นประโยชน์ ธนาคารแห่งประเทศไทยรวบรวมพลังจากธนาคารพาณิชย์ เอาเงินทองทุ่มเข้าไปในตลาดหุ้น ไปคอยรับซื้อเพื่อจะป้องกันไม่ให้หุ้นตก ทุ่มเข้าไปถึง 3,000 ล้านบาทแล้วครับท่านประธาน ภายในเวลาไม่กี่เดือน ธนาคารพาณิชย์เขาก็ให้ เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นไปขอเขาๆ ก็ไม่ให้ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็พากันมาธนาคารพาณิชย์ มากินเลี้ยง ข้าวกลางวันกับท่านนายกฯ ท่านนายกฯ ท่านเป็นคนมีเสน่ห์ ขออะไรใครขัดท่านได้ ก็ให้กันเข้าไป ให้ไปให้มา 3,000 ล้านบาท แล้วหุ้นขึ้นเมื่อไหร่ครับ ก็คนมันอยากจะขายหุ้น เอาเงินทุ่มเข้าไปรับซื้อก็ยิ่งขายกันใหญ่ แต่ก่อนมันไม่มีใครซื้อก็นั่งเฉยๆ แล้วก็จะให้ขึ้นราคาดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เพื่อจะล่อให้คนเอาเงินมาฝากธนาคาร กระผมก็ว่าไม่สำเร็จ มันจะทำให้ต้นทุนของเงินที่ธนาคารเขาสูงขึ้น เพราะขึ้นดอกเบี้ยเงินฝากตามคำแนะนำ ของธนาคารแห่งประเทศไทย เขาจะต้องไปขึ้นดอกเบี้ยเงินกู้ ธนาคารเขาอยู่ที่มาร์จิน (Margin) เท่านั้น จ่ายคนฝากเท่าไร เอาจากเงินกู้มาเท่าไร ก็มากกว่ากัน 2 เปอร์เซนต์ 3 เปอร์เซนต์ เขาก็มีกินมีใช้ เขาก็ทำงานของเขาไปได้ เมื่อไปคิดดอกเบี้ยเงินฝากอย่างนี้ แปลว่าธนาคารเขาจะขึ้นดอกเบี้ยเงินกู้ การที่จะให้กู้ยืมเพื่อลงทุนมันก็ยิ่งลดลงไปอีก ใครจะมากู้ได้เมื่อดอกเบี้ยแพง คนก็เลิกคิดที่จะลงทุนกัน บ้านเมืองก็จะต้องเสื่อมโทรม แต่อย่างไรก็ตาม คนเราถ้าจะซื้อทองซะอย่างหนึ่งแล้ว ท่านประธานครับ เอาช้างไปฉุดก็ไม่หยุด เขาก็จะซื้อของเขาต่อไป นี่ก็เป็นผลมาจากเรื่องราคาสินค้า เรื่องความไม่แน่นอนในระบบเศรษฐกิจ ท่านรัฐมนตรีอบ ท่านไม่สามารถจะรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นในการบริโภคและอุปโภค ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไว้ได้ ตั้งแต่เดือนแรกที่เข้ามาบริหารราชการในกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีท่านนี้ได้ปฏิบัติงานอย่างจริงจังอยู่เรื่องเดียว คือ การขึ้นราคาสินค้า ขึ้นตะพึดตะพือไป เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2522 ขึ้นราคาสินค้า 36 ชนิด ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม ห่างกันไม่ถึงเดือนขึ้นอีก และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ก็ขึ้นไปอีก จากดรรชนีราคาผู้บริโภคราคาเนื้อสัตว์ ได้แก่ เป็ด ไก่ ปลา สัตว์น้ำ ขึ้นจาก 123.5 เป็น 135.5 ขึ้นไป 10 เปอร์เซ็นต์ครับท่านประธาน เครื่องนุ่งห่มขึ้นจาก 119 ไปเป็น 133.4 ขึ้นไป 12 เปอร์เซ็นต์ บริการขนส่งขึ้นจาก 132.1 เป็น 151.2 ขึ้นไป 14 เปอร์เซ็นต์ ภายในระยะเวลา 4 เดือน ที่รัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศ และในระยะเวลาเดียวกันนี้ ค่าแรงก็ยังไม่ได้รับการปรับปรุง เงินเพิ่มข้าราชการบอกว่า จะเพิ่มก็ยังไม่จ่าย การพูดว่าจะเพิ่มแล้วไม่จ่ายนี้ ของก็ขึ้นไปเรื่อยไปรอบรับอยู่ ยิ่งเสียหายไปใหญ่ ไม่จ่ายก็ไม่ว่าอะไร ขณะนี้กระผมได้ทราบมาจากทหาร ตำรวจที่เขาอยู่บ้านหลวงไปบังคับให้เขาออกค่าน้ำค่าไฟเอง เงินเดือนก็ยัง

ไม่ได้เพิ่ม และความเดือดร้อนเกิดขึ้นที่ไหนบ้าง ท่านประธานก็ย่อมจะทราบ เกิดขึ้นทั่วไป โดยเฉพาะผู้รับจ้างหรือเป็นข้าราชการมีรายได้ประจำ จึงได้เกิดภาวะเศรษฐกิจในขณะนี้ ที่นักเศรษฐศาสตร์เขาเรียกว่า เงินฝืดขณะเดียวกันก็เฟ้อด้วย คือ หาเงินใช้ยาก แต่ของนั้นแพง ซึ่งภาวะนี้จะรุนแรงขึ้นเมื่อรัฐบาลได้ปรับอัตราค่าแรงใหม่ และปรับเงินเดือนข้าราชการเพิ่ม แต่ท่านรัฐมนตรีท่านนี้ไม่สามารถควบคุมราคาสินค้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ ในที่สุดก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความสิ้นหวังให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ของขึ้นไปเท่าไหร่ ในรายละเอียดกระผมมีตัวเลข แต่เพื่อสงวนเวลาของท่านประธาน และของสภากระผมจะไม่พูดในที่นี้ จะไม่นำมาอ่านให้เป็นการยืดยาวความ เพราะท่านทั้งหลายที่เป็นสมาชิกก็รู้อยู่แล้วว่า ของมันแพงขึ้นทุกวัน และแพงอย่างไรบ้าง

ในข้อต่อไปที่กระผมไม่ไว้วางใจนัก ก็คือว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้ประกาศว่าปีนี้เป็นปีเกษตรกร แต่ท่านรัฐมนตรีอบก็ไม่ได้สนองเจตนารมณ์ของรัฐบาล โดยไม่ยอมรับรู้ว่า ราคาพืชผลของเกษตรกรเป็นราคาที่แน่นอนเท่าไร ไม่เอาไหนทั้งนั้น จนถึงขณะนี้ก็ยังไม่มีการพยุงราคาพืชผลที่เกษตรกรผลิตขึ้นมา ทั้งๆ ที่ท่านนายกฯ ได้รับปากเกล้ากระผมไว้ในสภาว่า จะทำ ก็ยังไม่ได้ทำจริงจัง การประกาศพยุงราคาพืชผล โดยเฉพาะราคาข้าวก็มีลักษณะไม่แน่นอน ในเดือนมิถุนายนประกาศพยุงราคาเกวียนละ 2,800 บาท เกษตรกรบอกตาย พังแน่ ต่อมาปรับเป็น 3,100 บาท ในเดือนสิงหาคม โดยกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้มีการเตรียมการอย่างจริงจังแต่อย่างใดทั้งสิ้น เงินบอกว่า มีงบประมาณ 1,000 ล้านบาท ถ้าราคา 3,100 บาท นี่ซื้อได้ 300,000 เกวียน เมืองไทยปีนี้ผลิตข้าวเปลือกได้ 15.6 ล้านเกวียน แล้วจะไปมีผลประโยชน์อะไร ไปซื้อน้ำหยดเดียวในพระมหาสมุทร เกิดอะไรขึ้น ชาวไร่ชาวนาก็คงจะต้องเดือนร้อนต่อไป นอกจากท่านรัฐมนตรีผู้นี้ จะได้ปฏิบัติงานอย่างไร้ประสิทธิภาพแล้ว ยังได้ปฏิบัติงานบางอย่างที่กระผมเห็นว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ และมีลักษณะที่ไม่สุจริตบางอย่างไม่งดงาม เอาเสียอย่างนั้นเถอะ คือ การประกาศขึ้นราคาน้ำมันก่อนเวลา เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2522 โอเปค (OPEC) ได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมันดิบ พอถึงวันที่ 13 กรกฎาคม 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ถ้ารัฐมนตรีทราบ หรือมีข้อมูลว่า การขนส่งน้ำมันดินจากประเทศผู้ผลิตจนถึงประเทศไทย และขั้นตอนในการดำเนินการตามกรรมวิธีในการผลิตและการขนส่งภายในประเทศ แต่ถ้าหากว่า ท่านมีความสุจริตใจจริงแล้วคงไม่ประกาศขึ้นราคาน้ำมันขายปลีกทันที หลังจากที่กลุ่มโอเปคประกาศขึ้นราคาน้ำมันดิบในเพียงเวลา 13 วันเท่านั้น เพราะทุกคนย่อมจะทราบดีว่าน้ำมันจากลุ่มประเทศโอเปคถึงโรงกลั่น ผ่านโรงกลั่น ผ่านการเก็บ ขนส่งไปถึงคลังน้ำมันจะใช้เวลาอย่างน้อย 60 วัน ประชาชนต้องซื้อน้ำมันแพงกว่าที่ควร ก่อนเวลาถึง 50 วันเป็นการเอาความเดือดร้อนบวกเข้าไป โดยที่ไม่มีสาระอย่างใด แต่ว่าในขณะเดียวกันเกิดผลประโยชน์มหาศาล

กับผู้ค้าน้ำมัน และผมก็อยากจะทราบว่า ผลประโยชน์มหาศาลนี่ไปตกกับผู้ใดบ้าง ถึงได้ประกาศรวบรัดเร่งประกาศขึ้นราคาน้ำมันกันจนถึงขนาดนี้ นอกจากน้ำมันเชื้อเพลิงมาถึงน้ำมันละหุ่ง น้ำมันละหุ่งมันเรื่องเล็กครับท่านประธานครับ แต่ว่าการปฏิบัติของรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนี้ไม่ว่า จะเล็กใหญ่เป็นเรื่องที่สำคัญต่อประเทศชาติ มันแสดงให้เห็นอะไรอยู่เบื้องหลังว่า มีนิสัยใจคออย่างไร มีที่ว่าฝรั่งเขาเรียกว่ากระผมก็แปลไม่ถูกขอประทานโทษ ท่านประธานที่ฝรั่งเขาเรียกว่าอินเทกกริตี้ (Integrity) คือ ความไม่ข้องแวะกับสิ่งที่มีมลทินหรือประโยชน์ตนใดๆ มันเป็นเรื่องที่จะต้องพูดกัน ทีนี้มาถึงเรื่องน้ำมันละหุ่ง ในสมัยที่ท่านรัฐมนตรีว่าการผู้นี้ ยังไม่ได้เป็นรัฐมนตรี ท่านเป็นประธานกรรมการของบริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด ได้ตั้งโรงงานสกัดน้ำมันละหุ่ง เพื่อส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ เมื่อปี 2520 บริษัทนี้ได้พยายามดำเนินเรื่องที่กระทรวงพาณิชย์ขอให้มีการควบคุมปริมาณการส่งออกของเม็ดละหุ่ง โดยจัดทำเป็นโควต้า โดยที่โรงงานนี้ขอรับรองในการประกันราคาซื้อและซื้อโดยไม่จำกัด แต่กระทรวงพาณิชย์ไม่อนุมัติตลอดมา เพราะแลเห็นว่า มันเป็นสิ่งที่จะไม่เกิดประโยชน์แก่บ้านเมืองหรือผู้ปลูกละหุ่ง จนกระทั่ง เมื่อท่านรัฐมนตรีว่าการอบมานั่งกระทรวงนี้ ท่านก็ได้อนุมัติให้มีการควบคุมปริมาณการส่งออกของเม็ดละหุ่งเมื่อเดือนสิงหาคม 2522 เป็นพ่อค้าทำไม่ได้ไม่มีใครเขายอม พอมานั่งเป็นรัฐมนตรีสั่งเลย แล้วประโยชน์ตกแก่ใคร ก็ตกอยู่กับบริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง ถ้าไม่เกิดประโยชน์จะมานั่งขออนุญาตทำไมซ้ำซากมาตั้งกี่หน ก็นี่บริหารราชการอย่างนี้ กระผมไม่อยากจะพูดว่า ในเรื่องของทุจริตสุจริต แต่มันไม่งดไม่งาม มันทำให้เกิดวิตก มันทำให้กระผมไม่สามารถจะวางใจได้ อาจจะไม่มีอะไรหรือเป็นเรื่องเล็ก แต่ว่ามีร่องรอยอย่างนี้ มันนอนไม่หลับ ท่านประธานที่เคารพ เพราะฉะนั้นสำหรับท่านรัฐมนตรีผู้นี้สรุปได้ว่า นอกจากไม่มีความสามารถแล้ว ยังใช้อำนาจหน้าที่เอื้อเฟื้อประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีความจริงใจต่อการบริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาล จึงไม่สมควรที่สภานี้ จะให้ความไว้วางใจให้บริหารงานต่อไป

รัฐมนตรีช่วยว่าการคือ คุณปรก อัมระนันทน์ รัฐมนตรีผู้นี้เป็นนักวิชาการ ซึ่งกระผมเคารพอย่างยิ่ง และได้เข้ามาปฏิบัติราชการในกระทรวงนี้ ตั้งแต่รัฐบาลเกรียงศักดิ์ 1 และได้ประกาศแก้ปัญหาดุลย์การค้า มาตั้งแต่เริ่มได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีถึงขณะนี้เป็นเวลาถึง 1 ปี 10 เดือน การขาดดุลย์การค้าและการชำระเงินของประเทศไทย ก็ยังขาดและขาดมากขึ้นเรื่อยมา ปัญหาการขาดดุลย์การค้าและดุลย์การชำระเงินเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มจะรุนแรงเป็นประวัติการณ์ ในขณะที่รัฐบาลปัจจุบันนี้ ยังดำรงตำแหน่งอยู่และต้องเผชิญอยู่ กระผมคิดเลขดูรายได้ดูตัวเลขของการส่งออกและการนำเข้ามาจากสถิติของทางราชการเองสำหรับปี 2522 คาดได้ว่า ดุลย์การค้าของไทยในปี 2522 นี่จะขาดดุลย์ประมาณ 43,150 ล้านบาท เปรียบเทียบกับการขาดดุลย์ในปี 2521 ซึ่งมีจำนวนเพียง 28,495 ล้านบาท จะเห็นได้ว่า การดุลย์เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 51.5 หมายความ

ว่า ขาดดุลย์การชำระเงินในปีนี้จะมียอดสูงถึง 16,670 ล้านบาท เทียบกับการขาดดุลย์การชำระเงิน 13,298 ล้านบาท ในปี 2521 ซึ่งเห็นได้ว่าจะเพิ่มขึ้นถึง 25.3 เปอร์เซ็นต์ ทั้งหมดนี้ แสดงบอกเหตุความหายะที่รอเราอยู่ในอนาคต ค้าขายขาดทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แล้วจะตั้งอยู่ได้อย่างไรครับ ไม่ต้องพูดกันถึงเรื่องห้างร้าน บ้านเมืองก็ตั้งอยู่ไม่ได้ในที่สุด เงินตราก็จะเสื่อมค่า ความลำบากยากจนก็จะเกิดขึ้นทุกทิศานุทิศ แล้วใครเป็นผู้รับผิด ก็ดูกันแค่นี้ กระผมก็เห็นว่า เป็นเหตุที่น่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข เห็นจะไว้วางใจท่านรัฐมนตรีท่านผู้นี้ไม่ได้ ทีนี้มาถึงกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงที่ยิ่งใหญ่มหาศาลมีอำนาจวาสนามาก ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคือ พลเอกเล็ก แนวมาลี กระผมมีความเห็นว่า ท่านรัฐมนตรีว่าการผู้นี้ไม่สามารถแก้ปัญหาความเรียบร้อยและความสงบสุขของประชาชนหรือทำการปราบปรามและป้องกันอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยนั้นได้ตลอดระยะเวลา 4 เดือน ที่รัฐมนตรีผู้นี้ได้เข้ามารับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ สถิติอาชญากรรมไม่ได้ลดลง แต่กลับเพิ่มขึ้นมาก มีลักษณะที่รุนแรงเหี้ยมโหดน่าสยดสยองอุกอาจ ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมก็ไม่ใช่คนร้ายธรรมดาสามัญแล้ว พระราชาคณะฆ่ากันเอง สมภารฆ่าลูกวัด หัวหน้าปล้นเป็นนายตำรวจ ทุกวันนี้จับผู้ร้ายเข้ามาทีละพวง ไม่ใช่พลเรือนแหละครับ ส่วนใหญ่เป็นตำรวจ กระผมเคยสรรเสริญท่านอธิบดีตำรวจ ว่าท่านเป็นผู้มีบุญวาสนายิ่งกว่าผู้ใด เปรียบดังว่า คนที่มีส่วนผลไม้ใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์อยากจะกินผลไม้อะไรก็ได้ จากที่ต้นทั้งนั้น ท่านอธิบดีตำรวจทุกวันนี้จับผู้ร้ายที่ต้น ไม่ใช่ใครที่ไหน จับมาเป็นตำรวจหมด อย่างนี้แสดงว่า การปกครองความรับผิดชอบมันหมดสิ้นไป ไม่มีอะไรเหลือแล้ว เฉพาะในเดือนมิถุนายน 2522 เพียงเดือนเดียวครับ ท่านประธานครับ คดีอุกฉกรรจ์และข่มขืนกระทำชำเราเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครกว่าร้อยราย เป็นสถิติที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองหลวงของประเทศอื่นๆ เขาความสงบสุขของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทก็อยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงเป็นใยเท่ากัน คดีฆาตกรรมจับตัวไปเรียกค่าไถ่ซุกซุมที่สุด กรรมวิธีก็อุกอาจและโหดเหี้ยมยิ่งขึ้นกว่าเดิม เมื่อ 2-3 เดือนมานี้มีเรื่องเกิดขึ้น ได้มีการฆ่ากันตาย คือ มีคนยิงกันตายหน้าบ้านเมียน้อยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ ท่านนายกรัฐมนตรี หนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวติดต่อเรื่องนี้หลายวัน ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยการนำของพลตำรวจตรีประกอบ วีระพันธุ์ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลได้ไปจับกุมผู้ต้องสงสัยได้ที่บ้านคุณศรีนวล คือ ภรรยาน้อยของท่านเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้ไปค้นบ้านเมียน้อยของท่านเลขานุการคนเดียวคนนี้อีกคนหนึ่ง คือ เมียน้อยนะครับ ท่านประธานครับ ถ้าเริ่มมีเข้าคน ก็กลายเป็นเมียมาก มีคนเดียวซักจะไม่พอ ก็มีบ้านหลังโน้นหลังนี้บ้าง ตำรวจเขาก็ค้นไปหมด เขาค้นบ้านเมียน้อยอีกคนหนึ่ง พบอาวุธที่ใช้ในราชการสงคราม เป็นอาวุธร้ายแรงน่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยึดไปทำการสอบสวน มีข่าวในหน้า

หนังสือพิมพ์ว่า มีโทรศัพท์มาขู่นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ให้ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัย ในขณะนั้น ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คือ ท่านพลเอกเล็ก แนวมาลี ในขณะที่เกิดเหตุได้ไปราชการต่างจังหวัด พร้อมกับท่านนายกรัฐมนตรีและท่านเลขานุการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ไปด้วย พอท่านรัฐมนตรีกลับมาถึงกรุงเทพฯ ท่านก็ต่อว่าต่อขานตายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ว่าไม่ไว้หน้ากันเลย ไปค้นบ้านเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี ทำไมถึงทำถึงเพียงนั้น แต่อ้างเหตุว่า อาวุธใช้ในราชการสงครามที่มีอยู่บ้านเลขานุการนั้น เป็นของราชการ นำไปคุ้มกันเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขนาดเลขานุการรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอาวุธสงครามไว้ในบ้านทางราชการให้ไปเพื่อคุ้มกัน เคยมีไหมครับท่านประธานอย่างนี้ และหลังจากนั้นอีก ก็ได้มีโทรศัพท์ถึงนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่เหมือนกัน คนพูดนั้น มีเสียงว่า เป็นผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ฟังคล้ายๆ เสียงท่านนายกรัฐมนตรีต่อว่าต่อขานเรื่องจับกุมคดีนี้จนในที่สุดคดีนี้ เลยเงียบหายไป กระผมอยากจะขอเรียนถามท่านประธานในฐานะที่ท่านประธานเป็นที่พึ่งของกระผมว่า

ประการแรก คดีนี้ดำเนินการไปถึงแค่ไหนกันแล้ว ใครทราบหรือไม่ ผู้ถูกจับกุมตลอดจนของกลางยังอยู่ในมือตำรวจหรือไม่

ประการที่ 2 อยากจะขอเรียนถามท่านประธานอีกเช่นเดียวกันว่า บุคคลระดับเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอภิสิทธิ์หรือมีความสำคัญต่อบ้านเมืองขนาดไหน ถึงกับจะต้องมีการคุ้มกันด้วยการสะสมอาวุธร้ายแรงใช้ในราชการสงครามเอาไว้ในบ้าน พร้อมทั้งมีมือปืนไว้ในบ้านเมียน้อยอีกด้วย แต่มีทุกบ้านหรือไม่ กระผมไม่ทราบ

ประการที่ 3 นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ผู้ดำเนินคดีนี้ ได้ประสบเคราะห์กรรมหรือมีความเจริญก้าวหน้าในราชการเพียงใด

ประการที่ 4 ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการคือ พลตำรวจเอกชุมพล โลหะชาละ ซึ่งรับผิดชอบกรมตำรวจซึ่งได้ชื่อว่า เป็นคนตงฉินไม่กลัวอิทธิพลของใครทั้งสิ้น และตัวท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการคือ พลตำรวจเอกชุมพล โลหะชาละ ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า คดีนี้ไม่มีอำนาจใดๆ จะมาระงับเรื่องได้ อยากจะถามว่า บัดนี้ท่านรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยและท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการคือ พลตำรวจเอกชุมพล โลหะชาละ ยังยึดมั่นในความเที่ยงตรงพร้อมที่จะดำเนินคดีให้ถึงที่สุด อย่างที่ท่านได้ให้สัมภาษณ์ไว้แก่หนังสือพิมพ์หรือไม่ นี่เป็นเรื่องที่กระผมหนักใจอยู่มาก ได้มีการฆ่ากันตายเกิดขึ้นแล้วเรื่องก็เงียบหายไปอย่างนี้ ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2522 โจรก่อการร้ายในภาคใต้ได้จับพัฒนาการประจำจังหวัดนราธิวาสไปเป็นจำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยได้ติดตามจนกระทั่งในที่สุด โจรที่จับพัฒนากรทั้ง 2 คนไป เกิดความเบื่อหน่ายปล่อย

ตัวประกันมาทั้ง 2 คนกลับคืนมา เมื่อโจรเบื่อหน่ายเอง ตามไม่ทัน มันขี้เกียจเล่น เอาเถิดและเมื่อสัปดาห์ที่แล้วกลุ่มโจรก็ได้จับกลุ่มครูจากจังหวัดยะลา เพื่อต่อรองให้ปล่อยตัวโจรพวกเดียวกันอีก ทำให้นักเรียนจำนวน นับหมื่นต้องประสบปัญหาจากการขาดครูสอน ยังวุ่นวายอยู่จนถึงทุกวันนี้ กระผมขึ้นรถมาเห็นหัวหนังสือพิมพ์บอกว่า ตุลาการภาคใต้ก็โวยวายกันขึ้นแล้ว ในเรื่องนี้แต่ก็ยังไม่เห็นมีใครทำอะไร ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ของกระทรวงหรือท่านรัฐมนตรีสนใจอะไรในเรื่องเหล่านี้ เกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน นอกจากปัญหาโจรผู้ร้ายตามปกติแล้ว กลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะต้องดำเนินการปราบปรามอยู่ในความรับผิดชอบ ผู้ก่อการร้ายก็ยังเข้าโจมตีที่ตั้งของฝ่ายปราบปรามของทางราชการอยู่เสมอ เผาโรงพักอะไรบ้างยังไม่ปรากฏว่า พื้นที่ใดที่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงนี้ สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดความร่มเย็นแก่ประชาชนได้รัฐมนตรีท่านนี้ ไม่เคยมีการกระทำใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ท่านได้พยายามให้หน่วยงานในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปฏิบัติ นี่เป็นก้าวแรกที่จะทำให้ประชาชนมีโอกาสปกครองตนเอง บริหารงานในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ตามที่รัฐบาลได้แถลงเป็นนโยบาย ไว้ว่า จะกระจายอำนาจการบริหารไปสู่หน่วยงานในท้องถิ่นให้มากขึ้น และให้ประชาชนในชนบทเข้าร่วมในการปกครองท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ถึงบัดนี้ ก็ยังไม่มีความเคลื่อนไหวแต่อย่างใดทั้งสิ้น เรื่องนี้อยู่ในสภากระผมรู้ ถ้ารัฐบาลมีความจริงใจแล้ว จะต้องรู้แล้วว่า มี ร่างกฎหมายมีอะไรเข้ามาเพื่อดำเนินการ จริงอยู่ต้องกินเวลากระผมไม่เถียง แต่ต้องเริ่มที่ไหนแห่งหนึ่ง 4 เดือนแล้วยังนั่งเฉย ไม่มีความคิดไม่เกิดอะไรขึ้นทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับพรรคฝ่ายค้าน คือ พรรคกิจสังคม เราได้ประชุมปรึกษาร่างเป็นร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาแล้ว ยังอยู่แต่ว่า จะเสนอต่อท่านประธานสภา ผู้แทนราษฎรต่อไป นี่แสดงให้เห็นถึงความไม่จริงใจ ละเลยการงาน เพิกเฉยตลอดไม่สนใจต่อนโยบายรัฐบาลของท่านสำหรับประชาชนในขณะนี้ ได้รับความเดือดร้อนในด้านการทำมาหากินและการครองชีพ ซึ่งอยู่ในหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ก็เช่นเดียวกันทั้งภายในเมืองในชนบท ในปัจจุบันนี้พ่อค้าแม่ค้าในเมือง ซึ่งทำมาหากินด้วยความสุจริตก็ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องที่ทำมาหากิน ไม่ได้รับการเหลียวแลจากกระทรวงมหาดไทยแต่อย่างใดเลย เกษตรกรผู้เลี้ยงปศุสัตว์ในชนบทได้รับความไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะผู้เลี้ยงหมูในการกำหนดราคา นอกจากนั้น กระทรวงนี้ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่ทำกินนี้ได้ คนชนบทก็จำเป็นต้องอพยพมาอยู่ในเมืองใหญ่เป็นจำนวนสูง ขึ้นทุกปี ทำให้เกิดปัญหาเป็นลูกโซ่ในทางด้านสังคม ในด้านปกครองและในด้านเศรษฐกิจต่อไปอีก ไม่มีที่จบที่สิ้น ซึ่งรัฐมนตรีท่านนี้ก็ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างใดพอที่จะสามารถคลี่คลายหรือหยุดยั้งปัญหาเหล่านี้ ได้ ข่าวสดๆ ร้อนๆ เมื่อวานนี้ คือ วันที่ 9 ในหน้าหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่า มีแม่คนหนึ่งเชือดคอลูกของตัวเองตายทีละคนไป 6 คน แล้วฆ่าตัวตาย

ตาม เพราะ ไม่มีอะไรจะเลี้ยงลูก เพราะความลำบากยากจนขัดสนเมืองไทย ถึงขนาดนี้แล้ว ไม่เคยมีมาแต่ก่อน แม่ฆ่าลูกจะว่าโมโหโทโสฆ่าคนเดียวก็ไม่ใช่ ตามฆ่าลูกเล็กๆ ซึ่งวิ่งหนีทีละคนๆ จนครบ 6 คน เหลือเด็กคนโตอยู่คนหนึ่งวิ่งหนีทันก็รอดไปได้ แล้วแม่ก็ฆ่าตัวตายตาม นี่เป็นผลของการบริหารราชการที่ไม่สนใจ ที่ละเลยที่ไม่เอาไหน ไม่คำนึงถึงความสุขของประชาชน ไม่คำนึงถึงความเป็นอยู่ ไม่คำนึงถึง เรื่องการทำมาหากินของประชาชนใช่หรือไม่ ปัญหาเรื่องแรงงานก็เช่นเดียวกัน รัฐมนตรีท่านนี้ไม่เคยแสดงความเดือดร้อนหรือสนใจในปัญหาคนว่างงาน ซึ่งนับวันแต่จะเพิ่มขึ้นทุกทีๆ ท่านประธานคงจะทราบว่า ขณะนี้มีคนว่างงานอยู่กว่าล้านคน และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไปปีละกี่แสนคน ก็ไม่ทราบ ยิ่งราคาพืชผลยิ่งตกต่ำ ชาวไร่ชาวนาก็จะทิ้งงานมาก เข้ามาหางานทำในเมือง ความว่างงานก็จะมากขึ้น การแก้ปัญหาไม่ได้ทำอะไรจริงจังมีแต่การแก้ปัญหาด้วยการส่งคนงานเหล่านี้ไปทำงานในต่างประเทศ แต่เมื่อส่งไปแล้วก็ยังละเลยไม่เอาใจใส่ควบคุม นายหน้าจัดหางาน ปล่อย ให้คนงานถูกหลอก ถูกลวง ถูกต้ม ถูกตุ๋น ลำบากเดือดร้อนกันไปทั่ว ถูกเอารัดเอาเปรียบจนเกิดเป็นเรื่องราวร้องทุกข์กันอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์แทบจะทุกวัน บางรายฆ่ากันตายไปแล้วก็มี รัฐมนตรีท่านนี้ก็ไม่เคยดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ท่านจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า สิ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับอนาคตของชาติจริงๆ คือ การศึกษาประชาบาล ครูประชาบาลทั่วราชอาณาจักรกำลังอยู่ในสภาพที่สับสนไม่รู้ว่าชะตาอนาคตของตนว่า ต่อไปจะตกอยู่ในสังกัดของใครกันแน่ กระทรวงมหาดไทยก็ไม่ได้ทำการชี้แจงให้เป็นที่แน่นอน กลับทำท่าเหมือนกับว่า ยังหวงการศึกษาประชาบาล ไม่อยากจะปล่อยให้หลุดไปที่ไหน แต่ปล่อยให้ครูประชาบาลบางส่วน เคลื่อนไหวไปตามลำพัง เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ของตัวเองและหมู่คณะ ไม่สนใจที่จะให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนเท่าที่ควร ทำให้การศึกษาประชาบาลล้มเหลว เด็กชั้นประถามปีที่ 4 อ่านหนังสือไม่ออก แค่หัวหนังสือพิมพ์ก็อ่านไม่ออก ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้พบปะมาด้วยตนเอง แล้ว และจนกระทั่งบัดนี้ ท่านรัฐมนตรีท่านนี้ก็ยังไม่เคยแสดงความสนใจที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังแม้แต่อย่างใดเลย ท่านนั่งเฉยๆ ของท่านอยู่ ปัญหาเยาวชนเช่นเดียวกันครับ ปัญหา เกี่ยวกับเยาวชนของชาติ และยาเสพติดชนิดต่างๆ ก็เพิ่มมากขึ้นอย่างผิดสังเกต เยาวชนดื่มเหล้า เที่ยวไนท์คลับ มั่วผู้หญิง อาบอบนวดเปิดเผยเจ้าหน้าที่ตำรวจของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งควบคุมสถานบริการเหล่านี้ ไม่ได้กระทำหน้าที่ใดๆ ไม่ได้ขัดขวาง ไม่ได้ห้ามปราม ไม่ได้อบรมตักเตือน ขอแต่เพียงว่ามีเงินจ่ายจากเจ้าของสถานบริการเช่นนี้เป็นพอ การค้ายาเสพติดก็แพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชน เด็กวัยรุ่นเวลานี้ติดยาเสพติดเท่าไร เรียน ม.ศ. ก็ติดแล้ว เด็กเล็กก็ติดยาเสพติดแล้ว คำขวัญของชาติในปีเยาวชนนี่ ที่ว่าเด็กไทยคือ หัวใจของชาติ ถ้าปล่อยไปอย่างนี้จะต้องแก้ล่ะครับ ท่านประธานครับ เด็กไทยคือ ยาเสพติดของชาติ

ทิ้งไว้อย่างนี้จะเป็นอย่างนั้นแล้ว ผมมองได้อย่างเดียวว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือไม่ ก็ต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันด้วย ทั้งนี้ก็เพราะผู้บังคับบัญชาชั้นสูงไม่ได้เอาใจใส่กำชับ ท่านรัฐมนตรีท่านอาจจะเถียงได้ว่า ผมไม่ใช่ตำรวจก็ถูก แต่ตำรวจขึ้นอยู่กับท่าน ตำรวจไม่ดีท่านต้องรับผิดชอบ ท่านจะอ้างอย่างกับรัฐมนตรีคมนาคมว่า ไม่ใช่คนขับรถไฟไม่ได้ ไม่มีทางที่จะพูดเช่นนั้นได้เลย นอกจากความล้มเหลวในการบริหารงานในกระทรวงที่รัฐมนตรีท่านนี้รับผิดชอบอยู่แล้ว ยังมีปัญหาคอรัปชั่นภายในกระทรวงเป็นที่ฉาวโฉ่ เรื่องโรงพิมพ์ เอ้าผมจะไม่พูดในเรื่องรายละเอียดล่ะ ท่านก็ไม่ได้เข้าจัดการสะสางอะไรหนักหนา เงื่อนงำในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการควบคุมจราจรใน กทม. ก็ยังเป็นปัญหาขัดข้องอะไรกันอยู่ มีเรื่องอะไรลึกๆ ลับๆ มีเรื่องการค้าหยกข้ามประเทศ กระผมอยากจะเอามาขอยกเป็นตัวอย่างให้ท่านประธานได้เห็น ปรากฏว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ตำรวจภูธรอำเภอตาก จังหวัดตากได้จับกุมหินหยก 2,833 กิโลกรัม ซึ่งมีผู้นำเข้าประเทศ เมื่อจับมาแล้วก็กำลังดำเนินการสอบสวนอะไรกันอยู่ ถึงวันที่ 16 กรกฎาคม ผู้ว่าราชการจังหวัดตากได้รับ เทเล็กซ์ (Telex) จากคุณวิญญู อังคณารักษ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย มีเนื้อความว่า ที่ มท. 0206/13989 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้ทราบว่า เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2522 ตร.สภ.อ. ตาก จับกุมหินหยกจำนวน 2,833 กิโลกรัม ซึ่งได้รับการยกเว้นภาษีแล้ว ตามใบอนุญาตกำหนดไว้ จำนวน 3,000 กิโลกรัม หรือ 100 ก้อนเศษ แต่ข้อเท็จจริงจำนวนก้อนเกินแต่น้ำหนักไม่เกิน เมื่อใบอนุญาตบ่งน้ำหนักหรือจำนวนก้อนก็น่าจะถืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ใช้ได้ เรื่องนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งให้ท่านปล่อยหินหยกรายนี้ให้ห้างหุ้นส่วนเชียงใหม่เจริญราษฎร์รับคืนไป และเมื่อท่านได้ดำเนินการไปแล้วประการใด ขอให้รายงานกระทรวงทราบด้วย นายวิญญู อังคณารักษ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กระผมจะกราบเรียนท่านประธานว่า ใบอนุญาตออกมาใบเดียวแล้วมาใช้ซ้ำกันได้ เอาหยกเข้ากับในอนุญาตเก่านั่นแหละครับ ถึงได้เกิดการไม่ตรงขึ้นมา แล้วบริษัทเชียงใหม่เจริญราษฎร์ที่เขาค้าหยกถูกจับหลายครั้งแล้ว แล้วก็ปล่อยอย่างนี้ แต่คนอื่นเอาเข้ามาจับเลย ไม่มีใครไปสนใจค้าหยกข้ามแดนนี่เป็นเรื่องเล็กครับ ท่านประธานครับ หยกเพียง 2,000 กิโลกรัม หนักหนาอะไร 2,800 กิโลกรัม ทำไมจะต้องถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เรื่องของบ้านเมืองเรื่องของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเขาจัดการกันเอง ถ้าเขาหาว่าหนีภาษีเขาก็จับ เจ้าตัวผู้ค้าหยกก็มีสิทธิสู้ความแสดงความบริสุทธิ์ด้วยเหตุผลต่างๆ ถ้ามันถูกกฎหมายแล้วจะไปกลัวอะไร สู้ความแล้วให้ปล่อยก็ได้ ถ้าผิดจริงก็ต้องเข้าคุกเข้าตะราง ถูกจับริบของกลาง แต่เรื่องอะไรจะต้องวิ่งไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งเอาดื้อๆ ปล่อยไปซิ ไม่เอาเรื่อง โดยที่ทางบ้านเมืองเขากำลังสอบสวนเขากำลังพิจารณากันอยู่เกี่ยวข้องอะไร นี่อีกอย่างหนึ่งที่กระผมเรียกว่า ไม่งดงามเลย ไม่งดงามจริงๆ กระผมเสียใจอย่างยิ่งที่จะต้องนำเรื่องนี้ขึ้นมาพูด ไม่ไหวครับ นอกจากนั้น ก็มีความทุจริต

ในที่เรียกว่า รพช. มีการปลอมลายมือท่านนายกรัฐมนตรี เรื่องเรือนจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์ ปล่อยราชาเฮโรอิน ศิริ ศิริกุล หนีออกจากที่คุมขังไปได้ รายละเอียดกระผมขอยกไว้ให้ท่านสมาชิกเป็นผู้ชี้แจงต่อท่านประธานต่อไป ยังมีอีกนิดเดียวที่กระผมอยากจะพูดอะไรสักหน่อย ถ้าจะหาว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ท่านประธานมาเห็นไม่สมควร ท่านก็กรุณาห้ามกระผมได้ทันที กระผมไม่อยากจะพูดถึง แต่กระผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า เรื่องส่วนตัวของรัฐมนตรีทุกท่านนั้นในบางกรณีอาจจะเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ต้องระมัดระวังไม่ใช่ว่าจะทำอะไร ถ้าถือเป็นเรื่องส่วนตัวแล้วทำได้ตามอำเภอใจทุกเรื่อง บางเรื่องทำได้ แต่บางเรื่องทำไม่ได้ต้องเว้น กระผมได้ทราบมาว่า ท่านรัฐมนตรีเล็ก แนวมาลี เสร็จงานการแล้วท่านชอบไปที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ ท่านมีห้องพิเศษส่วนตัวของท่านเอง เมื่อไปแล้วก็มีการเรียกสุราเมรัยขึ้นไปก็เป็นการพักผ่อน กระผมเห็นด้วย ไม่อยากจะขัดความสุข แต่นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็ปรากฏว่า มีสตรีที่ยังเยาว์อายุน้อยๆ สาวสวยๆ เข้าไปนั่งในห้องไปมั่วสุมมีสันถวะกับท่านรัฐมนตรี "สนฺถวฺ" นี้เป็นภาษาบาลี ท่านมหาเปรียญอยู่ในสภานี้มีอยู่หลายท่าน คงจะรู้ว่าแปลว่าอะไร สันถวะ นอกจากนั้นปรากฏว่า มีภรรยาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ขนาดรองปลัดกระทรวงเข้าไปปรึกษาราชการกับท่านสองต่อสองในห้องเป็นเวลาครั้งละหลายๆ ชั่วโมง ก็ซะให้อย่างนี้ กระผมไม่ว่า ความสุขส่วนตัวของใครมีสิทธิ กระผมยอมรับ กระผมเคารพ แต่ว่าความมั่นคงของประเทศต้องดูที่พฤติกรรมรัฐมนตรี ในประเทศอื่นมีหลายรายมาแล้ว อย่างในอังกฤษเมื่อไม่นานมานี้ 2-3 ปีมานี้ พฤติการณ์อย่าง คบสตรีแบบนี้ เขาถือว่า เป็นซิเคียวริตี้ริสก์ (Security risk) สภาเขาไล่ออกจากตำแหน่งไปเลย กระผมเข้าใจว่าชื่อนายโปรฟูโม เขาไล่ออกเลยครับ เขาบอกว่า เอาความมั่นคงของชาติไปเสี่ยง การที่จะเลี้ยงดูกินเหล้า เมายามีผู้หญิงยิงเรือเข้ามา ดีก็ดีไป พูดอะไรเผลอปากออกไป คนที่ได้ยินเรารู้ว่าเป็นใครมันอาจจะไปขายต่อไปอะไร ไปบอกใครก็ได้ รัฐมนตรีทุกท่านเป็นผู้เก็บกำความลับของชาติเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ น่าจะระมัดระวังตัวในเรื่องนี้ กระผมเป็นคนโบราณ กระผมอยาก จะกราบเรียนให้ท่านประธานทราบว่า ในคัมภีร์พระเวทย์ของอินเดียโบราณ ท่านได้กล่าวถึงการเจรจาความลับ เขาห้ามไว้ว่า ความลับที่จะพูดกันนั้น ถ้าในห้องที่พูดปรากฏว่ามีสตรีหรือนกขุนทอง อยู่ด้วยแล้ว อย่าได้พูดเป็นอันขาด เพราะสตรีอาจจะเก็บไปบอกข้างนอกด้วยความพลั่งเผลอโดยไม่เจตนา อ้ายนกขุนทองมันจำได้ ใครมานั่งเผยความลับให้ฟังเรื่อย เขาห้ามไว้เด็ดขาด เรื่องนี้จะต้องควรระมัดระวังพฤติกรรมอย่างนี้ กระผมเห็นว่า ถึงแม้ว่า จะเป็นเรื่องส่วนตัว แต่กระผมก็ต้องของประทานขออภัยด้วยความเคารพว่าต้องพูดทักโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลก็ไม่ให้โฆษณาทางวิทยุการอภิปรายครั้งนี้ เราพูดกันในกระบวนผู้มีเอกสิทธิ์ พูดอะไรก็พูดได้ทั้งนั้น กระผมก็ไม่จำเป็นต้องระวังปากคอใครจะมาฟ้อง กระผมก็ไม่ได้ ฟ้องกรมประชาสัมพันธ์ก็ไม่ได้ นี่ก็เป็นบุญคุณของท่านนายกรัฐมนตรี ที่กระผมอาจหาญพูดเรื่องอะไรลึกซึ้งได้ถึงเพียงนี้ ถ้าท่านไม่สกัดไว้ ผมก็คง

จะต้องระวังปากมากกว่านี้ แต่เมื่อท่านไม่อนุญาตให้กระจายเสียง กระผมก็มีสิทธิ์พูดกันเต็มที่เลย ไม่มีปัญหาใดๆ ทั้งสิ้น จากนั้นมาถึงพลตำรวจเอกชุมพล โลหะชาละ คุณชุมพลกับกระผมก็เป็นคนรักกันดี เมื่อรักกันแล้วก็สนใจในชีวิตของคุณชุมพล รัฐมนตรี คนนี้ไม่มีอะไรหรอกครับ ได้ช่องได้โอกาสก็ออกจากตำรวจมาเป็นรัฐมนตรี เขาไล่ออกจากรัฐมนตรีก็ไปเป็นตำรวจใหม่ ได้ช่องได้โอกาสก็มาเป็นรัฐมนตรี ประพฤติตนเหมือนหมาไล่เนื้อ ได้ช่องเมื่อไรกวางวิ่งข้าก็ขบกัดเอาเมื่อนั้น มาเป็นรัฐมนตรีด้วยเหตุนี้ กระผมเชื่อท่านรัฐมนตรีท่านนี้ ท่านเป็นตำรวจท่านก็คงจะได้รับมอบหมายในการปราบปรามโจรผู้ร้าย เพราะว่า เมื่อได้เกิดคดีสำคัญๆ ขึ้น ท่านก็จะเดินทางไปบัญชาการอยู่ในระยะหนึ่ง หลังจากนั้น 2-3 วันก็เดินทางกลับมา แล้วก็ไม่ปรากฏว่าการปราบปรามโจรผู้ร้ายได้ผลเป็นประการใด โจรผู้ร้ายก็ยังชุกชุมอยู่เช่นเดิม และนับวันก็จะมีมากขึ้นอีก พยายามมองดูในทางบวก ว่าท่านทำอะไรให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติก็ไม่ปรากฏ กระผมก็เห็นว่า ไม่ควรจะไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนี้ต่อไป รัฐมนตรีช่วยว่าการดำริ น้อยมณี ท่านผู้นี้สูงอายุ กระผมไม่พูดมากละ เดี๋ยวช็อคตายไปบาปกรรมเปล่าๆ แต่กระผมอยาก จะเรียนท่านประธานว่า รัฐมนตรีนี้ได้กระทำความเสียหายร้ายแรงให้เกิดขึ้น โดยสนับสนุนการล้มระบบสหกรณ์เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2522 ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร ซึ่งเป็นการไม่สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลตามที่ได้ให้กันไว้กับสภานี้ จึงไม่ควรให้ไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อไป เรื่องนี้สมาชิกจะลุกขึ้นชี้แจงต่อท่านประธานให้เห็นในรายละเอียดและผลเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างไร บ้าง คนสุดท้ายของกระทรวงมหาดไทยก็คือ คุณประเทือง กีรติบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระผมนับถือไว้วางใจท่านผู้นี้เป็นส่วนตัวเป็นอย่างยิ่ง มีเงินมีทองจะไปฝากท่านเก็บเท่าไรก็ได้ไม่ได้เคยสงสัย ถ้าท่านมานอนค้างที่บ้าน อยากนอกกับลูกสาวกระผม กระผมก็ให้นอน กระผมไว้ใจท่าน แต่ที่ต้องบอกว่าไม่ไว้ใจไม่ไว้ใจในตำแหน่งเสียแล้ว ท่านผู้นี้เป็นอธิบดีกรมอัยการอยู่ด้วย แล้วก็เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการเมื่ออธิบดีกรมอัยการมาเป็นนักการเมืองรัฐมนตรีช่วยว่าการกระบวนการยุติธรรมเสียหมด กระผมสังเกตดูมีคดีอะไรเกิดขึ้น ถ้าท่านผู้นี้ให้สัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ถ้อยคำน่ากลัวครับ ถ้าเป็นอธิบดีกรมอัยการก็คงจะไม่พูดเช่นนั้น เมื่อพูดเป็นนักการเมืองก็ต้องเข้าข้างโน้น เข้าข้างนี้ มันเสียความยุติธรรมลงไป เรื่องนี้กระผมไม่สบายใจ เพราะฉะนั้น นอกจากนั้น ในหน้าที่ในตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ขณะเดียวกัน มาเป็นรัฐมนตรีเป็นนักการเมือง ท่านก็ต้องเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งเขาห้ามไว้ว่าไม่ให้นักการเมืองเป็น ท่านก็เป็น และในตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ ตำแหน่งของท่านมันสับสนอลหม่าน ออกมาเสียดีกว่า มาเป็นแค่อธิบดีกรมอัยการให้กระผมได้ไว้วางใจ โดยบริสุทธิ์ใจต่อไปจะดีกว่า แทนที่จะมานั่งอยู่อย่างนี้ สรุปแล้ว การปกครองการรับผิดชอบของรัฐมนตรีทั้ง 3 ท่าน มีพฤติการณ์หลายอย่างไม่น่าไว้วางใจ ที่กระผมเป็นห่วงก็คือว่า ข้าราชการ กระทรวงมหาดไทยที่อยู่

ใต้การปกครองบังคับบัญชาของ 3 ท่านนี้ เวลานี้ กราบเรียนท่านประธาน ตรงๆ ตั้งแต่ปลัดกระทรวงลงมาจนถึงอธิบดี รองปลัด ผู้ตรวจการทั้งกระทรวงครับ เป็นคนไม่มี วอเตอร์เมดดีซีน ไม่มีน้ำยามีอย่างหรือทั้งกระทรวงมหาดไทยติดวุฒิสภาอยู่คนเดียว นายอำเภอ บางเขน คนใหญ่ๆ โตๆ หัวหน้ามาเฟียทั้งหลายไม่ได้กินแถบเข้ามาเลย ไม่ได้แตะ ไม่ได้แอ้มเข้ามาเลย ไม่มีเกียรติยศ ไม่มีความหมาย ไม่มีความสำคัญอย่างไรทั้งสิ้น นอกจากนั้น ท่านรัฐมนตรี 3 ท่านนี้ไม่ได้คอยระงับหรือคอยคุ้มกันศักดิ์ศรีของข้าราชการ กระผมอยากจะขอชี้ให้ท่านประธาน เห็น ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ถูกตำรวจจับด้วยข้อต้องหาว่าสมคบกันฆ่าคนตาย ก็เอาละ ก็ต้องมีเหตุมีหลักมีฐานก็ต้องจับ ไม่เว้นใครทั้งนั้น เมื่อจับแล้ว ก็จะอยู่ในฐานะผู้ต้องหา ตำรวจนำตัวไปที่ศาลไปผลัดฟ้องศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวในระยะนั้น ตำรวจทำอย่างไร ตำรวจของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เอาตัวผู้ว่าฯ เดินจากศาลตากหน้ามาตามถนน อ้างว่าเพียง 200 เมตร 200 เมตรก็ตากหน้า ราษฎรดูทั้งสองข้างทาง เอาตัวไปใส่คุก เปิดประตูคุกจับตัวยัดเข้าไปต่อหน้าราษฎร แล้วอย่างนี้ความเป็นผู้ว่าราชการมีความหมายอะไร ความเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทยมีความหมายอะไร เลี้ยงคนกันอย่างนี้หรือครับ รถรามีจะเอาขึ้นมาให้สักครู่สักยามก็ไม่ได้ ทำไมจะต้องเอาเดินตากหน้าใส่กุญแจมือลากจูงกันมา หรือถึงไม่ใส่ก็เถอะ เอาเดินตากหน้าตำรวจกำกับ 2 ข้าง คนที่เขาเคยเป็นผู้ว่าฯ ในจังหวัดนั้น แล้วถูกประจานในจังหวัดของเขาเอง ท่านประธานเห็นว่า สมควรหรือไม่ เกียรติศักดิ์หายไปไหนของข้าราชการ อย่างนี้ครับ จะไว้ใจได้อย่างไร นอกจากนั้นท่านก็ไม่ห้ามไม่ปราม ควรจะห้ามก็ไม่ห้าม กลับส่งเสริมสนับสนุน ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยจัดงานเลี้ยง ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วราชอาณาจักรที่โรงแรมแห่งหนึ่ง มีการประกวดหัวล้าน ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครได้รับรางวัลที่ 1 ในฐานะว่าหัวล้านดีที่สุด กลับจังหวัดไม่ได้ หนังสือพิมพ์ลงข่าวราษฎรสกลนคร เด็กทั้งจังหวัดมารุมดูทางเข้าเมืองจะได้เห็นว่า หัวล้านเบอร์ 1 หน้าตาเป็นอย่างไร ต้องหลบๆ หลีกๆ เข้าทางโน้นทางนี้ กว่าจะถึงจวนได้เกือบตาย นี่เป็นเรื่องจริง ท่านประธาน กระผมรู้จักกับท่านผู้ว่าฯ นั้นดี ท่านก็อนาถใจว่าอยู่ดีๆ มากกลายเป็นหัวล้านนัมเบอร์วันไปแล้ว เรื่องศีรษะนี้คนเขาถือกัน ใครจะล้านจะดกไม่น่าจะเอามาทำให้เกิดความเด่น นี่ก็สำหรับกระทรวงมหาดไทยกระผมขอพูดแต่เพียงเท่านี้

ถึงกระทรวงสุดท้ายคือ กระทรวงอุตสาหกรรม ท่านรัฐมนตรีว่าการคือ คุณประสิทธิ์ ณรงค์เดช จะว่าไม่ไว้ใจก็ไม่ไว้ใจ แต่ในใจจริงของกระผม กระผมอยากจะโอบอุ้มท่านรัฐมนตรีท่านผู้นี้ให้ขึ้นมาพ้นจากความน่าสงสัย ความไม่เข้าที่เข้าท่าต่างๆ ของรัฐบาลนี้ พูดดันตรงๆ ว่าจะเปิดอภิปรายเพื่อจะให้ออก ไม่อยากให้เป็นรัฐบาลอีกต่อไปแล้ว อายุก็ยังหนุ่ม รูปร่างก็ดี จะไปพังกับเขาทำไม ออกมาอยู่ข้างนอกนี่เถอะ มาสร้างเนื้อสร้างตัวกันใหม่จะดีกว่า นี่พูดกันในหลักการครับ ท่านเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับปัญหาพลังงาน ที่เน้นหนักก็คือ น้ำมัน แต่

ด้วยความละเลยเพิกเฉย ไม่นำพาต่อหน้าที่ เป็นเหตุให้รัฐบาลต้องประกาศขึ้นราคาน้ำมันอย่างรวดเร็วผิดขึ้นตอน อีกทั้งอัตราการขึ้นราคาครั้งนั้นก็ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในที่มาของตัวเลขต่างๆ และครั้นได้รับมอบหมายให้มาชี้แจงต่อประชาชนโดยผ่านสื่อมวลชน ก็ไม่สามารถสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นได้ ก็แปลว่า ท่านไม่รู้เรื่องใครเขาขึ้นราคาน้ำมันกันที่ไหน ท่านก็ไม่รู้เขาไปขึ้นกันลับหลังท่าน แล้วโยนมาให้ท่านชี้แจง แล้วใครจะไปชี้แจงได้ น้ำมันที่ขึ้นราคาไปประกาศ ประกาศแล้วก็ขาดแคลนหาไม่ได้ ทุกวันนี้ก็ยังขาดแคลน การขนส่งการเกษตร การประมงติดขัดไปหมดทั่วประเทศแล้ว ใครเป็นผู้รับผิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมใช่หรือไม่ เฉพาะน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและก๊าซ ดังที่เพื่อนร่วมพรรคของกระผมจะได้กราบเรียนต่อท่านประธานต่อไป รัฐมนตรีท่านที่ว่านี้ โดยตำแหน่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานขององค์การก๊าซธรรมชาติ ซึ่งมีเรื่องอื้อฉาวในการประมูลพอกท่อ จนเป็นเหตุให้องค์การก๊าซธรรมชาติแห่งนี้ถูกยุบไป โดยที่ท่านรัฐมนตรีก็ไม่ทราบเรื่องอยู่ๆ มามายุบกันเล่นเฉยๆ อีกทั้งเป็นเหตุให้ต้องจัดให้มีการประมูลขึ้นใหม่ เป็นครั้งที่ 2 ซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าออกไปอีก ก๊าซธรรมชาติเป็นของที่จำเป็นรีบด่วน ทำโลเลโอ้เอ้อย่างไม่รู้จักมีใช้สักที แล้วน้ำมันก็ขาดแคลน กว่าถั่วจะสุกงาก็ไหม้ เมื่อเป็นอย่างนี้ก็เป็นเหตุให้ต้องจัดมีการประมูลขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ 2 ซึ่ง ทำให้การดำเนินงานล่าช้าและในการประมูลครั้งที่ 2 ท่านนายกรัฐมนตรีไปราชการต่างประเทศ ต้องโทรเลขให้รองนายกรัฐมนตรีพลอากาศเอกทวี ของผมนี่แหละทรับเบิล ชูตเตอร์ใหญ่ ไปเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยในการประมูลครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าอะไร แสดงให้เห็นว่า ท่านรัฐมนตรีประสิทธิ์ ณรงค์เดชนั้น แม้แต่หัวหน้ารัฐบาลของท่าน ท่านก็ไม่ไว้ใจ จะประมูลท่อแก๊ส ท่านปล่อยให้รับผิดชอบเมื่อไร ท่านส่งรองนายกของท่านเข้าไปดูแทน เพราะ ท่านไม่ไว้ใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวง จะไม่ไว้ใจด้วยเหตุใดกระผมไม่ทราบ เรื่องนี้รายละเอียดจะมีคนชี้แจง ในการประมูลเช่นกิจการของโรงงานสุราแม่โขง เมื่อเร็วๆ นี้ รัฐมนตรีท่านนี้ก็ไม่ได้รับความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรีอีกเช่นเดียวกัน โดยที่ท่านนายกรัฐมนตรีต้องเดินทางมาดูการเปิดซองประมูลด้วยตนเอง เปิดซองประมูลมีอย่างที่ไหนนายกต้องมานั่งเป็นประธาน ไม่เคยมีใครเขาทำกัน แม้กระทั่งรายละเอียดของบริษัทผู้ยื่นซองเข้าประกวดราคา 3 บริษัท ที่ท่านรัฐมนตรีผู้นี้เลือกนำเข้าไปพิจารณาในคณะรัฐมนตรี ก็ไม่ได้รับการต้อนรับ ไม่ปล่อยให้มีการพิจารณาเลย ตามความเห็นของท่านรัฐมนตรีคนนี้ ไม่มี ไม่มีใครเขาฟัง นอกจากนั้น เมื่อวันที่ 7 ตุลาคมนี้เอง ท่านนายกรัฐมนตรีท่านได้กรุณาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กระผมเห็นลงๆ อยู่ 2 ฉบับ ท่านบอกว่า เรื่องการเปิดประมูลรายใหญ่ๆ นี้ ถ้าท่านไม่เข้าไปนั่งดูเอง ปล่อยให้คนอื่นทำ ป่านนี้โกงกันรวยไปแล้ว ท่านพูดอย่างนี้ครับ ไปเอาหนังสือพิมพ์มาดูด้วยได้เลย คนอื่นนะใครครับ รัฐมนตรีประสิทธิ์ ก็ท่านไม่ไว้ใจกลัวคุณประสิทธิ์จะโกง กลัวคุณประสิทธิ์จะรวย ท่านถึงต้องเข้าไปคุมเอง ท่านบอก

หนังสือพิมพ์อย่างนี้ จะให้กระผมเข้าใจว่าอย่างไรกัน คุณประสิทธิ์ไม่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลของท่านเอง รัฐมนตรีไหนเขาก็ไม่ไว้ใจ ท่านนายกท่านก็ไม่ไว้ใจ เพราะฉะนั้น จะอยู่ไปอย่างไรได้ จะให้พวกผมไว้วางใจอย่างไรกัน ไม่มีทางที่จะไว้ใจกันได้อีกต่อไป ทีนี้ก็มาถึง คนสุดท้ายรัฐมนตรีช่วยว่าการ นาวาเอกวิมล วิริยะวิทย์ ติดร่างแหเข้ามาอีกเหมือนกัน กระผมไม่มีอะไรจะพูดมาก ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการคนนี้ ท่านเป็นข้าราชการประจำ เป็นปลัดกระทรวง แล้วก็มาตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ นายกรัฐมนตรีไม่ไว้ใจรัฐมนตรีว่าการ รัฐมนตรีว่าการไม่ไว้ใจรัฐมนตรีช่วยว่าการ สั่งถอนความรับผิดชอบที่มอบหมายให้ทั้งหมด ไม่ให้ทำอะไร ให้นั่งเฉยๆ ก็ทำแต่งานปลัดกระทรวง ทุกวันนี้กระทรวงอุตสาหกรรมก็มีรัฐมนตรีว่าการคนหนึ่ง แล้วก็ปลัดกระทรวง 2 คน คือ คุณวิมล ทำงานเป็นปลัดกระทรวงเรื่อยๆ ไป เป็นทั้งรัฐมนตรีก็ไม่ใช่เป็นปลัดกระทรวงไป กระผมไม่เห็นประโยชน์ ถ้าจะไม่มีเสียเลยก็ยังได้ ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมพูดมาทั้งหมดนี้ กราบเรียนโดยสังเขปเท่านั้น โดยสังเขปจริงๆ ไม่ได้ออกนอกเรื่องนอกราวอะไรเลย เพื่อนสมาชิกยังจะมีรายละเอียดแต่ละอย่าง แต่ละข้อ กราบเรียนท่านประธานและต่อสภาอันทรงเกียรตินี้อีกมา กระผมจึงขอยุติเพียงเท่านี้ เพื่อเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกได้อภิปรายต่อไป ขอขอบคุณท่านประธานครับ

ผนวก ซ

คำอภิปรายของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรี
วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2522

ท่านประธานรัฐสภาและท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติที่เคารพทั้งหลาย กระผมในนามของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอแสดงความชื่นชมที่กระบวนการทางประชาธิปไตยของเราได้คืบหน้าผ่านไปด้วยดีอีกครั้งหนึ่ง ดังจะเห็นว่าทางรัฐบาลได้เปิดใจอย่างกว้างขวางที่จะให้มีการอภิปรายกันโดยเสรี กระผมใคร่ขอชมเชยและยินดีที่ท่านสมาชิกรัฐสภาได้อภิปรายใน 4 วันที่ผ่านมาเต็มๆ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้อภิปรายให้ข้อคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง มีเหตุมีผลสุภาพไม่ใช้วาจาสามหาวบริภาษผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล คำพูดทั้งหลายได้ตั้งอยู่บนรากฐานของข้อเท็จจริง กระผมไม่ได้ถือว่าการดำเนินการที่ท่านพูดขึ้นมา เรื่องการประมูลหรือการอะไรต่างๆ ก็ดี ไม่ถือว่า ท่านจะเสียผลประโยชน์ในส่วนตัวและกิจการที่ท่านรวมอยู่อย่างไรเป็นที่ตั้ง ท่านได้แสดงสปิริต (Spirit) ของนักการเมือง ที่ซื่อตรงต่อบ้านต่อเมืองอย่างเต็มที่ กระผมก็ได้ฟังมาแล้ว ติดต่อกันมา 4 วัน ไม่เบื่อแม้แต่วินาทีเดียว กระผมก็พยายามติดตามการประชุมนี้โดยไม่ขาด ฉะนั้น สิ่งใดที่ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ได้ให้ความคิดเห็นที่ถูก ที่ควรต่อรัฐบาลนั้น กระผมจะได้รับไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป และคิดว่า จะเป็นประโยชน์ในการบริหารราชการของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และใคร่ถือโอกาสนี้ ขอบคุณท่านประธานสภา ท่านรองประธานสภา และท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติทั้งหลายไว้ ณ ที่นี้ด้วย สำหรับรัฐบาลนั้น กระผมก็เชื่อว่า ทุกคนในรัฐบาลได้ตั้งใจดีทุกคน และหวังจะให้ทุกคน มีความเห็นในการตัดสินตกลงใจให้เหมือนกัน ไม่ได้ทุกคนคนหนึ่งก็อาจจะมีความคิดเห็นอย่างหนึ่ง แต่ว่าถ้าความคิดเห็นนั้นไม่เข้ากับตัวเองนั้น เป็นความเห็นที่ถูกต้อง ในการตัดสินตกลงใจให้เหมือนกันนั้น กระทำไม่ได้ มีปัญหาที่ทับถมกันมานานแล้ว ก็ไม่แก้กัน ไม่กล้าตัดสินตกลงใจกัน แล้วก็ปล่อยกันมา จนปัญหานั้น ทับถมจะท่วมจมูกกันอยู่ กระผมก็ทราบดีว่า การที่เข้ามาเป็นรัฐบาลในครั้งนี้ จะเป็นสิ่งที่ไม่น่าพิสมัยแต่ประการใด

ที่มา: รายงานการประชุมรัฐสภา, 2522 ข, น. 310-313

หมายเหตุ: การย่อหน้าในคำอภิปรายนี้ ผู้วิจัยพิมพ์ตามการย่อหน้าของรายงานการประชุมรัฐสภา (2522 ข) โดยปกติแล้ว คำอภิปรายจะเป็นคำพูดที่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีการย่อหน้าแต่อย่างใด

กระผมทราบดี แต่กระผมก็ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ การที่ไม่กล้าตัดสินใจก็มีหลายอย่าง เพราะ กลัวตัวเองจะพังก็มีเป็นอันมาก กระผม ใคร่ขอรับรองต่อหน้า ที่ประชุมว่า การปฏิบัติงานใดๆ ท่านอย่างพึงหมายว่า จะหวังผลในทางปฏิบัติหน้าที่ถึง 100 เปอร์เซนต์ได้ ไม่ว่าใครจะแสดง หรือกิจการของการค้ากันอะไรก็ตาม ท่านอย่าหวังผล 100 เปอร์เซนต์ ไม่มีทาง หรือจะหวังผลในทางลบ โดยปล่อยปละละเลยไม่ให้เป็นทางลบ อย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติว่า ถึง 2,000 เปอร์เซนต์นั้น ไม่มีมนุษย์ที่ไหนที่เห็นแก่ประเทศชาติจะทำเช่นนั้นได้ ตามที่สมาชิกบางท่านได้กล่าวว่า กระผมในฐานะหัวหน้ารัฐบาลกล้ายืนยันว่า ในการที่ปฏิบัติงานของรัฐบาลนั้น กระผมไม่ได้ยืนสวนทางกับราษฎร แม้แต่วันเสาร์วันอาทิตย์นี้ ซึ่งกระผมก็ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ซึ่งจะอยู่กับลูกกับเมีย ตลอดจนคณะรัฐมนตรีของกระผมก็ไปทุกคน อันนี้ไม่เดินสวนทางกับประชาชนแน่ ในทางตรงกันข้ามได้เห็นจิตเห็นใจประชาชนเป็นส่วนมาก และกระผมเชื่อว่า คณะรัฐมนตรีของกระผมนั้น เดินทางไปในภูมิประเทศไม่น้อยกว่าพวกท่านทั้งหลาย ขอให้ท่านทั้งหลายได้ยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า ในการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การทหารก็ดี ทางเศรษฐกิจก็ดี ทางการเมืองก็ดี และการสังคมก็ดี และกระผมก็ขอให้ท่านทั้งหลายให้ความเป็นธรรมแก่ เฉพาะรัฐมนตรี 11 คน ที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจในวันนี้บ้าง ตามความคิดเห็นของกระผมนั้น รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลของกระผมนั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดได้ ปฏิบัติหน้าที่เสียหายร้ายแรงต่อประเทศชาติแต่ประการใด ในทางตรงกันข้ามกลับได้พยายามใช้วิถีทาง แล้วก็ใช้สติปัญญา ใช้ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ในการที่มีผู้กล่าวหากระผมว่า ได้เข้าไปแทรกแซงในกิจการของกระทรวงต่างๆ ก็ดี หรืออะไรต่างๆ ก็ดีนั้น กระผมใคร่ขอเรียนว่า การกระทำของกระผมไม่ใช่เป็นการแทรกแซง กระผมได้บอกแล้วว่า ในฐานะผู้บริหารนั้น กระผมจะพยายามทำดีที่สุด ในการที่จะไม่ให้เกิดข้อครหานินทาได้ ในเรื่องใหญ่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่จะนำความเสื่อมเสียหรือที่ฝ่ายต่างๆ เขาจะเอามาโจมตีได้นั้น กระผมก็ขอเข้าไปช่วยให้กำลังใจ และกระผมก็ได้บอกกับรัฐมนตรีทุกท่าน ในที่ประชุมแล้วว่า กระผมจะไปให้กำลังใจ ถ้าท่านทำสิ่งที่ถูกที่ควรแล้ว ท่านอย่าไปกลัว ต้องตัดสินใจลงไป ไม่อย่างนั้นบ้านเมืองก็ไปไม่รอด อันนี้กระผมก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้รับรู้ไว้ด้วย ในการที่กระผมเข้าไปดูการประมูลสุรานี้ กระผมก็รู้เหตุการณ์ต่างๆ มาอย่างดีว่า มีการแตกแยกกันอย่างที่ทางพรรคต่างๆ ได้เสนอมา มีการที่จะให้คนนั้นวิ่งเต้น คนนี้วิ่งเต้นเข้ามา อันนี้ทราบอยู่กับหูตลอด เวลา เพราะฉะนั้น กระผมจึงได้ตัดสินใจเข้าไปดูให้เกิดความเป็นธรรมเกิดขึ้นเท่านั้น ในวันนั้น กระผมเข้าไปเพียง 2 นาที ตรวจดูทุกสิ่งทุกอย่าง มีการเซ็นชื่อเรียบร้อยหรือไม่ แล้วกระผมก็ออกมาเท่านั้น เป็นการให้กำลังใจ และเป็นการป้องกันที่จะไม่ให้มีจุดอ่อนที่คณะรัฐมนตรีจะถูกโจมตีได้ แม้แต่กระผมไปต่างประเทศแล้ว กระผมก็ยังบอกมา กระผมลืมไปที่จะบอกรัฐมนตรีของกระผม กระผมก็ไม่รู้จะโทรถึงใคร ก็โทร

ถึงบ้านรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งกระผมจำเบอร์ได้ เพื่อที่จะได้สั่งการกันต่อไป หรือว่าติดต่อกันต่อไปว่า ให้ระวังเรื่องสำคัญๆ ที่จะมีการประมูล มีระหว่างที่กระผมไม่อยู่นั้น ก็ให้ท่านไปช่วยเป็นกำลังใจเขาหน่อย ท่านก็ไป ไม่ใช่เป็นเรื่องที่กระผมจะไม่ไว้วางใจการกระทำของใครต่อใครในคณะรัฐบาลของกระผมอย่างใดทั้งสิ้น ในการที่ท่านหัวหน้าพรรค คุณสมัคร สุนทรเวช ได้กล่าวว่ากระผมไปหาเงิน 14 ล้านบาท จากการประชุมกี่กระจุก[1] อันนี้กระผมข้อท้าคุณสมัคร คุณไปเอาหลักฐานมา กระผมท้าคุณกลางสภานี้แหละ คุณไปหลักฐานหรือไปเอาคนอ้างมา แล้วมาพูดกัน ไม่ใช่พูดกันอย่างเลื่อนๆ ลอยๆ ไม่ใช่แบบลูกผู้ชาย อย่างนี้เป็นการป้ายสีคนที่จะตั้งใจทำงานให้แก่บ้านแก่เมือง ให้เสียกำลังใจไป ท่านหวังอะไร ท่านมีเหตุผลหรือไม่ ถ้าท่านมีเหตุผลก็เชิญเอาออกมาแฉต่อสภานี้ อันนี้พูดแบบ กระผมไม่อยากใช้คำหยาบ แล้วก็ในตอนประมูล ที่ท่านพูด ในตอนที่บอกว่า กระผมมีหลักฐานอยู่ในมือนะ ว่าจะซื้อเครื่องยนต์ เครื่องสูบน้ำ ซื้อเครื่องอะไรต่างๆ พวกนี้ พอเอาเข้าจริงๆ คนที่จะเข้าประมูลนั้น เซ็นชื่อปลอม ไปถูกจับเรื่องก็หายไป คุณสมัครก็ไม่ได้พูดอะไรอีกต่อไป จับทั้งคนปลอมลายมือ จับทั้งผู้มาประมูลด้วย กรณีนี้ เรื่องยังอยู่ในศาลแล้ว การปลอมลายมือเพื่อทำลายกระผมนั้นมีมากมาย อ้างชื่อกระผมนั้นมีมากมาย อย่างเรื่องน้องชายนี้ กระผมเรียนให้ทราบว่า ไม่เคยเข้าบ้านกระผมมา 3-54 ปีแล้ว และไม่ได้ติดต่อกัน กระผมก็ไม่เข้าใจจิตสำนึกของ ที่ใครทำชั่วมานี้จะดลบันดาลให้ตัวเองคิดว่า คนนั้นจะเป็นอย่างนั้น คนนั้นเป็นอย่างนี้ โดยไม่มีหลักฐาน อันนี้จิตใต้สำนึกนี้มีอยู่ แล้วก็เรื่องต่างๆ นั้น ก็จะปรากฏออกมาให้เห็นจริงสักวันหนึ่ง กระผมก็พูดมาก เกรงจะเสียเวลา กระผมก็ขอใคร่ขอขอบพระคุณท่านประธาน รองประธาน ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ในการที่ให้ความเป็นธรรมในการอภิปรายในโอกาสนี้ เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ

[1]ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเกิดจากการพิมพ์ผิดพลาด เพราะ กี่กระตุกเป็นเครื่องทอผ้าชนิดหนึ่ง ที่มีสายกระตุกเพื่อให้กระสวยพุ่งไปได้เอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 130) ไม่มี "กี่กระจุก"

ผนวก ฌ

คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรี คณะที่ 53 นายชวน หลีกภัย
เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540
แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 20 พฤษจิกายน พ.ศ. 2540

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้กระผมเป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2540 และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2540 นั้น

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินเรียบร้อยแล้ว โดยยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และคำนึงถึงบทบัญญัติในหมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งมีเป้าหมายหลักที่จะเร่งรัดแนวทางการปฏิรูปทางการเมือง ปฏิรูประบบราชการ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งมุ่งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิมนุษยชน และดำเนินการให้มีการบังคับใช้กฎหมายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาในระยะยาวโดยเร็วที่สุด

ในสภาวะปัจจุบัน คณะรัฐบาลมนตรีตระหนักดีว่าปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องเร่งรัดแก้ไข คือ ปัญหาเศรษฐกิจที่กำลังกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหามาตรฐานการครองชีพ หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือผ่อนหนักให้เป็นเบาอย่างทันท่วงทีก็จะทำลายความมั่นคงของประเทศได้ รัฐบาลจึงมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยเร่งด่วนเป็นลำดับแรก ด้วยการระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชาติ เพื่อให้เกิดพลังในการแก้ไขอย่างสมบูรณ์เพราะลำพังรัฐบาลฝ่ายเดียวย่อมไม่สามารถผลักดันให้บรรลุผลสำเร็จโดยเร็วได้ จำต้องอาศัยความตระหนักร่วมกันในปัญหาและความเข้าใจในแนวทางการแก้ปัญหา แล้วร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและประชาชน โดยถือประโยชน์และอนาคตของชาติเป็นเป้าหมายหลัก ถ้าทำได้ดังนี้เชื่อว่าจะสามารถนำประเทศให้กลับคืนสู่ภาวะปกติได้ทันการณ์ โดยรัฐบาลพร้อมที่จะเป็นแกนกลางในการเคลื่อนกลไกทุกส่วนทั้งที่อยู่ในภาครัฐและภาคเอกชนให้เดินหน้าแก้ปัญหาทุกปัญหาในจังหวะเดียวกันอย่างสอดคล้องต้องกัน

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจของประเทศใช่ว่าจะเสียหายไปทั้งหมด บางส่วนยังอยู่ในวิสัยที่จะเดินหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกทาง

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจทุกแขนงของประเทศให้กลับฟื้นคืนภาวะปกติ และพร้อมที่จะเป็นพลังผลักดันการพัฒนาต่อไปในอนาคตเต็มศักยภาพ รัฐบาลทราบดีว่า การดำเนินการในครั้งนี้ มีความยากลำบาก และตกอยู่ใต้เงื่อนเวลาที่จะต้องทำอย่างเร่งรีบและเงื่อนไขงบประมาณแผ่นดินอันจำกัด แต่รัฐบาลเชื่อมั้นว่าด้วยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติประกอบกับหลักการสำคัญในการบริหารงาน ของรัฐบาล อันได้แก่ การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ซื่อตรง และโปร่งใส น่าจะเป็นปัจจัยให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่ประเทศชาติและประชาชนกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ได้

เพื่อความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหาร ราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งครอบคลุมการดำเนินการสองระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับความรุนแรงของปัญหา ที่กำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งเพื่อให้เห็นเป้าหมายที่มุ่งเร่งให้บังเกิดขึ้นแต่ละขั้นตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ

รัฐบาลนี้มุ่งเทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เอกราช และบูรณภาพแห่งอาณาเขต โดยจะดำเนินการดังนี้

1. นโยบายการเมือง การปกครอง และการบริหารราชการ

1.1 การปฏิรูปทางการเมือง

1.1.1 เร่งรัดการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายอื่นๆ กฎข้อบังคับและการดำเนิน การอื่นใดเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือเพื่อให้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มีความสมบูรณ์และบังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยจะจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดเค้าโครงการดำเนินการ ระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติให้แล้วเสร็จ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนทั้งจะเร่งดำเนินการออกกฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ในส่วนของคณะรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายตามข้อนี้เป็นกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

1.1.2 สนับสนุนกิจการขององค์กรทั้งหลายที่จัดตั้งขึ้นใหม่หรืออยู่ระหว่างเตรียมการจะตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในด้านอัตรากำลัง งบประมาณ และการอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจในฐานะองค์กรควบคุมหรือตรวจสอบทางการเมือง การปกครองและการบริหารราชการ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการบริหารทรัพยากรสื่อสารของชาติ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกียวข้องได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ

1.1.3 คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักวิชาการ และสื่อสารมวลชนทั้งของรัฐและเอกชนในการให้การศึกษาอบรม ค้นคว้าวิจัยหรือปฏิบัติหน้าที่ของตน รวมทั้งส่งเสริมให้มีบทบาทในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ในรูปแบบ วิธีการและเนื้อหาสาระของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข เพื่อให้กระบวนการปฏิบรูปทางการเมืองดำเนินไปในแนวทางที่เป็นรูปธรรมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.1.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งจะกำหนดมาตรการในการตรวจสอบตลอดจนซักซ้อมความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพดังกล่าง โดยให้สถาบันการศึกษาและสื่อสารมวลชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทด้วย

1.1.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมืองในเรื่องสำคัญ การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน การทำประชาพิจารณ์ หรือประชามติแล้วแต่กรณี โดยให้สถาบันทางวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรอาชีพภาคเอกชนและองค์กรเอกชนสาธารณ ประโยชน์ เข้ามามีบทบาทในการร่วมดำเนินการ

1.1.6 จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติด้วยกระบวนการคัดเลือกที่ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองเพื่อร่วมกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จัดทำแผนพัฒนาการเมืองและมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วประกาศใช้ต่อไป

1.2 การปฏิรูประบบบริหารราชการ

1.2.1 ปรับปรุงและเร่งรัดการจัดโครงสร้างและระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเสมอภาค

1.2.2 ปรับปรุงระบบงานภาคราชการ และรัฐวิสาหกิจให้เป็นระบบเปิดโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ปราศจากการเลือกปฏิบัติและเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรม โดยการจัดทำแผนพัฒนาระบบราชการและมาตรฐานคุณภาพงานราชการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

1.2.3 ปรับปรุงคุณภาพราชการในการทำงานโดยเน้นผลงานการมีคุณภาพ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสำนึกในการมให้บริการประชาชน และมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ทำงานคุ้มค่ากับผลตอบแทน โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและการส่งเสริมขวัญกำลังใจข้าราชการ

1.2.4 ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในวงราชการและวงการเมืองด้วยการเร่งออกกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในระหว่างนี้จะพัฒนาระบบบริหารราชการของหน่วยงานทั้งหลายที่มีอยู่แล้งให้บุคลากรมีความพร้อมและทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายตามข้อนี้เป็นกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

1.2.5 เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดแผนและขั้นตอนดำเนินการเป็นการด่วน ระบุอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างราชการส่วนกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันอย่างชัดเจน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและบทบาทเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนการแบ่งสรรภาษี อากรให้แก่ท้องถิ่น นอกจากนั้น จะดำเนินการปรับปรุงรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีเพียง 4 รูปแบบ คือ

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) เทศบาล

(3) องค์การบริหารส่วนตำบล และ

(4) การปกครองรูปแบบพิเศษ

ทั้งนี้ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ส่วนผู้บริหารท้องถิ่น หรือ คณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ก็ได้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบและระยะเวลาที่เหมาะสม

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

1.2.6 ลดบทบาทการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐพร้อมกับสนับสนุนให้ภาคเอกชนรับไปดำเนิน การร่วมกับรัฐแทนรัฐอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยบริการแก่ประชาชนและลดภาระการลงทุนของภาครัฐเป็นสำคัญ รวมทั้งจะไม่ดำเนินการใดๆ ที่มีผลให้เกิดการผูกขาด ทั้งนี้จะอาศัยมาตรการทางกฎหมายเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ารับช่วงงานบริการประชาชนได้คล่องตัวมากขึ้น ส่วนการคุ้มครองผู้ใช้บริการให้ได้รับบริการที่เพียงพอ มีคุณภาพ ในราคาที่เป็นธรรม ก็จะดำเนินการไปพร้อมกัน โดยจัดทำแผนแม่บทขึ้นเป็นกรอบกำกับการดำเนินการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาและนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ

1.2.7 เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายใหม่หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่แล้วเพื่อเพิ่มมาตรการในการคุ้มครองเด็ก เยาวชนและสตรี การสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค การขจัดความไม่เป็นธรรมในสังคมและในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน การปฏิรูปหรือการใช้ประโยชน์ที่ดิน การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยดำเนินการในลักษณะของการปฏิรูปกฎหมายอย่างเป็นระบบ

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

2. นโยบายความมั่นคง

รัฐบาลมุ่งสานต่อนโยบายความมั่นคงที่ดำเนินการมาก่อนแล้ว โดยกำหนดนโยบายเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนบางประการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาค และในโลกตลอดจนสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของกองทัพในการปฏิบัติภารกิจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญในสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งในการร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์และความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ โดยใช้ศักยภาพของกองทัพที่มีอยู่แล้ว

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทัพปรับปรุง และพัฒนาโครงสร้างกองทัพให้กะทัดรัดแต่ทันสมัย มีการพัฒนาหลักนิยม การเตรียมกำลังกองทัพ การจัดระบบกำลังสำรอง การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบำรุงรักษายุทโธปกรณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้กำลังพลมีความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทัพพัฒนาระบบสวัสดิการและศักยภาพอื่นๆ แก่กำลังพลทหารผ่านศึกและครอบครัวในด้านอนามัย การกีฬา การฝึกอาชีพ เพื่อให้มีสถานะเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และสามารถกระทำภารกิจอื่นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามศักยภาพที่มีอยู่ได้

2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทัพพัฒนากำลังพลทุกระดับเพื่อนำความรู้และทักษะโดยเฉพาะด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแพทย์ การพยาบาล และความมีระเบียบวินัย มาใช้ในการพัฒนากองทัพและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ การผลิตบุคลากรสาขาขาดแคลน การให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน การรักษาระเบียบวินัยในสังคม การบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ปัญหาสภาวะแวดล้อม และการร่วมมือกับเอกชนในเรื่องอื่นๆ

3. นโยบายการต่างประเทศ

รัฐบาลยึดมั่นในพันธกรณีที่มีตามกฎบัตรสหประชาชาติ สนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี และจะเน้นการปรับบทบาทของไทยให้เห็นเด่นชัดในความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบต่อประชาคมโลก ดังนี้

3.1 ส่งเสริมมิตรภาพ สมานฉันท์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยใช้ศักยภาพและประสบการณ์ทางการทูตของไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

3.2 เพิ่มพูนและพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสนับสนุนการให้เขตการค้าเสรีอาเซียนประสบผลสำเร็จโดยครอบคลุมถึงผลผลิตด้านการเกษตรและการบริการ ตลอดจน ผลักดันให้มีข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม การลงทุน และการจัดการทรัพยากรมนุษย์

3.3 ส่งเสริมความสำพันธ์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญภายใต้ระบบการค้าเสรี โดยให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ตลอดจนร่วมมีบทบาทในการลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากปัญหาทางการค้า การลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยคำนึงถึงความพร้อมภายในประเทศเป็นหลัก

3.4 ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิชาการ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้จะมุ่งเน้นกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค

3.5 เสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล

3.6 อำนวยความสะดวก คุ้มครอง ตลอดจนส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทย แรงงานไทย และธุรกิจภาคเอกชนของไทยในต่างประเทศ

3.7 ร่วมมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ ในด้านการคุ้มครองและส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษชน

ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

โดยที่เศรษฐกิจไทยตกอยู่ในสภาพวิกฤติที่มีปัญหารุมล้อมจากทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การคลัง การค้า การลงทุนและด้านค่าครองชีพ การลอยตัวของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งมีผลให้ค่าเงินบาท อ่อนตัวลงมาก มีส่วนผลักดันราคาสินค้าให้สูงขึ้น นอกจากนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ยังไม่มีผลในการสร้างความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทยที่กำลังอยู่ในภาวะชะลอตัวอย่างรุนแรง ก่อปัญหาการว่างงานและปัญหาทางสังคม ซ้ำเติมสภาวะวิกฤติให้มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลตระหนักในความรุนแรงของวิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้ จึงกำหนดแผนดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนทุกวิถีทางเพื่อบรรเทาปัญหา และประคับประคอง เศรษฐกิจให้พ้นวิกฤติการณ์นี้ไปได้ โดยกำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ซึ่งจะดำเนินมาตรการภายในเวลาที่สั้นที่สุด และ ระยะปานกลาง ซึ่งจะดำเนินการภายในเวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี เพื่อให้เกิดผลต่อเนื่องสามารถนำพาเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ภรวะปกติภายในเวลาที่ไม่นานจนเกินควร ดังนี้

1. นโยบายเร่วด่วน : การเสริมสร้างเสถียรภาพและความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ

1.1 การเร่งรัดเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.1.1 การแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินและการเสริมสร้างสภาพคล่องทางธุรกิจ

(1) รัฐบาลถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ถูกปิดกิจการชั่วคราว 58 แห่งทันที โดยเร่งรัดให้องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

- กลุ่มสถาบันการเงินที่สามารถเพิ่มทุนและดำเนินกิจการต่อไปได้ให้พ้นจากการถูกควบคุมและอนุญาตให้เปิดกิจการได้ทันที

- กลุ่มที่จำเป็นต้องควบหรือรวมกิจการ ให้จัดการให้เกิดการควบกิจการทันที

- กลุ่มที่มีปัญหาและต้องปิดกิจการ ให้จัดการแบ่งแยกสินทรัพย์ที่มีคุณภาพดีและเปิดโอกาสให้สถาบันการเงินภายในและ/หรือต่างประเทศได้รับไปบริหารส่วนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจะได้รับการบริหารโดยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บบส.)

(2) สถาบันการเงินและธนาคารที่ยังดำเนินกิจการอยู่รัฐบาลจะสนับสนุนให้มีการดำเนินการในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินอย่างถาวรต่อไป

(3) เร่งดำเนินการให้มีการแปลงสินทรัพย์เป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ เพื่อช่วยเสริมสภาพคล่องของระบบการเงินอีกทางหนึ่ง

(4) สนับสนุนให้การลงทุนจากต่างประเทศปลอดพ้นจากอุปสรรคด้านกฎระเบียบที่ยังมิได้รับการแก้ไข

1.1.2 การรักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับที่เพียงพอต่อการสร้างความเชื่อมั่น

(1) วางแผนปฏิบัติและวางระบบติดตามผลด้านรายรับและรายจ่ายที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ทุกด้าน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด

(2) สนับสนุนการดำเนินงานและร่วมมือกับภาคเอกชนด้านการค้าต่างตอบแทนในการนำเข้า สินค้าสำคัญ เช่น ปิโตรเลียม อาวุธยุทโธปกรณ์และอุปกรณ์ทางโทรคมนาคม เพื่อสงวนเงินตราต่างประเทศ

1.1.3 การเพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

(1) เร่งรัดเสริมสภาพคล่องกับธุรกิจและอุตสาหกรรมส่งออก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ผ่านสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และผ่านสถาบันการเงินของเอกชน

(2) ขจัดอุปสรรคการส่งออก ทั้งด้านภาษีศุลกากร และภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งลดต้นทุน โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายศุลกากรและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการส่งสินค้า

(3) ร่วมมือกับภาคเอกชนในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ระหว่างระบบการผลิตในประเทศกับทิศทางการค้าระหว่างประเทศ

(4) เร่งรัดการขยายตัวและขจัดอุปสรรคการท่องเที่ยวโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมโครงการ “ไทยเที่ยวไทย” เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศ

1.1.4 การบริหารงบประมาณแผ่นดิน

(1) การบริหารงบประมาณรายจ่าย รัฐบาลจะดำเนินการโดยยึดเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นหลัก แต่จะไม่ให้การบริหารงบประมาณรายจ่ายเกิดผลกระทบต่อการให้บริการด้านการศึกษาและสาธารณสุขพื้นฐาน

(2) สนับสนุนการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจโดยเน้นกลุ่มรัฐวิสาหกิจที่มีหุ้นอยู่แล้วในตลาดหลักทรัพย์และที่มีโอกาสจะออกหุ้นทุนขยายในตลาดหลัดทรัพย์ได้อีก ทั้งนี้เพื่อลดภาระการลงทุนภาครัฐ

1.1.5 การส่งเสริมการประหยัด

(1) รัฐบาลจะเป็นผู้นำในการประหยัด โดยติดตามควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ สูงสุดเพื่อป้องกันการรั่วไหล และขจัดความฟุ่มเฟือย

(2) รณรงค์ร่วมกับองค์กรเอกชนปละประชาชนในการประหยัดการใช้จ่าย การเพิ่มการออม และการประหยัดพลังงาน

1.1.6 การสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวม

(1) จัดให้ระบบการบริหารนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวมมีเอกภาพในการตัดสินใจ มีความชัดเจน โปร่งใส

(2) ปรับโครงสร้างองค์กรการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีระบบงานที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

1.2 การบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจ

1.2.1 การบรรเทาปัญหาการว่างงาน

(1) ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทในการใช้งบประมาณที่มีอยู่เพื่อขยายการว่างงาน โดยเฉาะการว่างงานในชนบท

(2) ประคับประคองให้ธุรกิจที่มีการว่างงานจำนวนมากสามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การลดต้นทุนการผลิต การส่งเสริมการตลาด และการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต

(3) แก้ปัญหาแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง โดยเร่งรัดบรรจุงานใหม่ฝึกอบรมเพิ่มทักษะฝีมือใหม่ และประสานความช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้างอย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทุกจังหวัด

1.2.2 การบรรเทาปัญหาค่าครองชีพ

(1) รักษาอัตราค่าครองชีพโดยเฉพาะของกลุ่มที่มีรายได้น้อยให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด โดยติดตามตรวจสอบต้นทุนของสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และลดการผูกขาดตัดตอน

(2) เพิ่มบทบาทของหน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคในการติดตามตรวจสอบการเอารัดเอาเปรียบประชาชน ทั้งในด้านคุณภาพและราคาสินค้า

(3) เร่งดำเนินการเพิ่มปริมาณสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย จะติดตามดูแลให้คุณภาพและราคาในเกณฑ์ที่เหมาะสม รวมทั้งไม่เกิดภาวะขาดตลาด

1.2.3 การบรรเทาปัญหาด้านสังคม

(1) ประกันโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนไทยที่ครอบครัวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยให้ความช่วยเหลือในรูปเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

(2) จัดบริการด้านสุขภาพอนามัย รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยเร่งขยายการประกันสุขภาพสำหรับผู้รายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงบริการ สาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในช่วงที่ว่างงานหรือกำลังหางานทำ

(3) เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรมให้สามารถอำนวยความยุติธรรมและดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การค้ายาเสพติดและการลดจำนวนแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย

2. นโยบายในระยะปานกลาง : การปรับโครงสร้างและการพัฒนาสังคม

รัฐบาลมุ่งเน้นวางรากฐานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันพร้อมๆ กับการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจต่อเนื่องจากระยะเร่งด่วน โดยเน้นการปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมทุกแขนง เพื่อรับรองการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และสานต่อนโยบาย การกระจายความเจริญและกระจายได้ไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึง แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดของงบประมาณแผ่นดิน รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและกำหนดทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน ดังนี้

2.1 การเสริมสร้างแหล่งเงินทุนเพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

2.1.1 พัฒนาตราสารทางการเงินที่สำคัญ โดยเฉพาะตราสารทางการเงินในระยะยาวและพันธบัตร เพื่อระดมทุนมาใช้ในสาขาการพัฒนาที่สำคัญ

2.1.2 เร่งเพิ่มบทบาทภาคเอกชน โดยดำเนินการให้รัฐวิสาหกิจที่มีความพร้อมหรือมีสถานะเป็นบริษัทหรือจำกัดหรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กระจายหุ้นออกขายให้กับผู้ลงทุนที่สนใจทั้งภายในและต่างประเทศ

2.1.3 ดูแลการใช้เงินกู้จากธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาเอเชียให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการผลักดันให้เกิดการปรับโครงสร้างระบบการผลิตและการค้าของภาคเอกชนที่มีประสิทธิภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

2.2 การปรับโครงสร้างการผลิต

2.2.1 การปรับโครงสร้างด้านการเกษตร

(1) ปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตพร้อมๆ กับการลดต้นทุนการผลิตโดยขยายปริมาณทุนกระจายสู่เกษตรกรผ่านสหกรณ์ให้มากกว่าเดิม ทั้งนี้จากแหล่งทุนที่มีอยู่แล้วในธนาคารของรัฐโดยเฉพาะธนาคารออมสิน เพื่อลดต้นทุนการผลิตส่วนที่เกิดจากดอกเบี้ยนอกระบบลงให้ได้มากที่สุดโดยเร็ว

(2) ขยายโอกาสการลงทุนแก่เกษตร สถาบันเกษตรและภาคเอกชนในกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการแปรรูปพืชผลเกษตร เพื่อเร่งรัดการส่งออก รวมทั้งเพิ่มบทบาทในการเจรจาและความร่วมมือระหว่างประเทศ ภายใต้ระบบพหุภาคีและทวิภาคีเพื่อสนับสนุนการส่งออกสินค้าเกษตรในตลาดโลก

(3) สนับสนุนและส่งเสริมด้านการวิจัยพัฒนาเร่งรัดการกระจายพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และประมงที่มีคุณภาพและทั่วถึงแก่เกษตร เพื่อปรับปรุงคุณภาพ เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ในภาคการเกษตร ปศุสัตว์และการประมง รวมทั้งการเร่งรัดป้องกันการระบาดของโรคพืชและสัตว์

(4) ส่งเสริมและฟื้นฟูระบบการผลิตการเกษตรที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตามแนวพระราชดำริว่าด้วยทฤษฎีใหม่ รวมทั้งเร่งรัดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เสร็จสิ้นตามแผนงานที่กำหนดไว้

(5) เพิ่มขีดความสามารถให้แก่เกษตร สถาบันเกษตรและสหกรณ์ โดยการสนับสนุนกระบวน การถ่ายทอดความรู้ วิชาการ ข้อมูลที่สำคัญอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกษตรกร สถาบันเกษตร และสหกรณ์สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการแปรรูปสินค้าเกษตรและเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชนในชนบท

(6) สนับสนุนให้เกษตรได้รับราคาสินค้าเกษตรที่มีเสถียรภาพและเป็นธรรม เพื่อเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น โดยการสนับสนุนการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด พร้อมกันนี้จะเร่งพัฒนาระบบชลประทานให้เชื่อมโยงครบตามแผนแม่บทที่มีอยู่ รวมทั้งดำเนิน การปฏิรูปที่ดินและแก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำมาหากินของเกษตรอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้การปรับโครงสร้างเพื่อผลผลิตได้ผลเร็วขึ้น

2.2.2 การปรับปรุงโครงสร้างด้านอุตสาหกรรม

(1) เร่งรัดให้ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยขยายบริการสินเชื่อและหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนให้กิจกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก

(2) ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมผลิตแบบครบวงจร โดยเร่งรัดการขยายอุตสาหกรรมต่อเนื่องในแต่ละสาขา ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยี และขยายการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากระบบประกันการลงทุนจากประเทศที่อำนวยเงินลงทุน

(3) พัฒนาการเชื่อมโยงในระบบการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมหลักแต่ละด้าน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม สิ่งทอ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

(4) เร่งรัดพัฒนาระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งการทดสอบและรับรองมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับประเทศผู้ซื้อ ตลอดจนให้การปรึกษาด้านการส่งออก โดยขยายขอบเขต งานของสถาบันอุตสาหกรรมเฉพาะด้านและสถาบันวิจัยและพัฒนา

2.2.3 การปรับโครงสร้างด้านการบริการ

(1) ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศและส่งเสริมนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้กลับมาท่องเที่ยวเมืองไทยอีก โดยกระจายอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ การจัดสรรรายได้รวมทั้งบุคคลากรด้านการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของชุมชน และองค์กรเอกชนต่างๆ ในการอนุรักษ์บำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

(2) ด้านบริการการศึกษานานาชาติ กำหนดนโยบายเป้าหมาย สนับสนุนส่งเสริมการศึกษานานาชาติ รวมทั้งการประสานงานระหว่างสถาบันศึกษาของไทยกับสถาบันในต่างประเทศและสร้างระบบอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษานานาชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันในประเทศไทย

(3) ด้านบริการส่งเสริมสุขภาพและรักษาพยาบาล ส่งเสริมการเป็นศูนย์รักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพในภูมิภาค โดยกำหนดมาตรฐานและรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล พัฒนาบุคลากรในด้านการรักษาพยาบาล การใช้การประชาสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2.3 การเพิ่มศักยภาพของพื้นที่เขตเศรษฐกิจเฉพาะการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.3.1 ดำเนินการต่อเนื่องที่จะเพิ่มศักยภาพของพื้นที่เฉพาะโดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น และดึงดูดการลงทุนและการรวมกลุ่มพัฒนาวงจรอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อประหยัดต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม นอกจากนี้จะชักชวนให้เกิดการลงทุน จากทั้งภายในและต่างประเทศภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

2.3.2 เร่งรัดการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ต่อเนื่อง เพื่อรองรับความเจริญเติบโตจากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้โครงการความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค

2.4 การปรับโครงสร้างพื้นฐาน

2.4.1 ด้านการขนส่ง

(1) การขนส่งทางบก เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกทั้งทางถนน และรถไฟให้กระจายและเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

(2) การขนส่งทางน้ำ ปรับปรุงกลไกการตัดสินใจระดับนโยบายด้านพาณิชย์นาวีให้เป็นเอกภาพ เพื่อผลักดันประเทศไทยสู่มิติใหม่ของระบบการขนส่งระหว่างประเทศ ตลอดจนสนับสนุนสายการเดินเรือแห่งชาติอย่างจริงจัง การก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง ขั้นที่ 2 ระยะที่ 1 ให้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย เพื่อ รับรองการขยายตัวทางด้านการค้าระหว่างประเทศ ลดต้นทุนการขนส่งสินค้าและลดการพึ่งพาเรือต่างชาติ รวมทั้งพัฒนาการเดินเรือชายฝั่งเพื่อเพิ่มทางเลือกการขนส่งและลดความแออัดของการขนส่งทางบก

(3) การขนส่งทางอากาศ เร่งรัดการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 ให้เป็นท่าอากาศยานสากลหลักของประเทศ เพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศ และพัฒนาท่าอากาศยานในส่วนภูมิภาคให้สามารถรองรับการขนส่งทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.2 ด้านการสื่อสาร

ปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการสื่อสารของประเทศไทยโดยเร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อยกเลิกการผูกขาดของภาครัฐและสนับสนุนให้มีการแข่งขันในการให้บริการโดยเสรี ควบคู่ไปกับการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลการสื่อสารที่เป็นกลาง โปร่งใส และมีเอกภาพ ตลอดจนดำเนินการแปรสภาพรัฐวิสาหกิจด้านการสื่อสาร โดยคำนึงถึงเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ และประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายตามข้อนี้ เป็นกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

2.4.3 ด้านพลังงาน

(1) เร่งรัดการสำรวจและพัฒนาแหล่งพลังงานจากทั้งในและต่างประเทศให้มีปริมาณเพียงพอ กับความต้องการ มีความมั่นคง คุณภาพและระดับราคาที่เหมาะสม

(2) ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด รวมทั้งเร่งการดำเนิน งานอนุรักษ์พลังงานอย่างต่อเนื่องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

(3) ส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเร่งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อนำไปสู่การจัดหา การใช้ และการจำหน่ายพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.4 ด้านสาธารณูปการ

(1) น้ำประปา กำกับดูแลการพัฒนากิจการประปาแห่งชาติให้เป็นระบบและเหมาะสม โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการให้บริการเพิ่มมากขึ้น

(2) ที่อยู่อาศัย เร่งดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมและครบวงจรทั้งในด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อม การพัฒนาความมั่นคงในอาชีพและรายได้ รวมทั้งดำเนิน มาตรการป้องกันการขยายชุมชนแออัดควบคู่กัน โดยให้มีกลไกถาวรในการประสานการปฏิบัติงานและกำกับ ดูแลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ นอกจากนั้นจะดูแลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการสำหรับประชาชนผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรม

2.5 การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.5.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต โดยเน้นพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับขีดความสามารถของแรงงานในการรับการถ่ายทอดและคำนึงถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการนำเอาเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ นอกจากนี้รัฐบาลจะสนับสนุนให้การพัฒนาเทคโนโลยีดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อลดการนำเข้ารวมทั้งลดการพึ่งพา เทคโนโลยีต่างประเทศ

2.5.2 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยให้ประสิทธิพิเศษด้านภาษีอากรและการส่งเสริมการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้การศึกษาวิจัยสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการมากยิ่งขึ้น

2.5.3 เร่งรัดให้มีการผลิตและพัฒนาบุคคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการผลิตและพัฒนาบุคคลากรเพิ่มขึ้น

2.5.4 เร่งรัดการดำเนินงานระบบมาตรวิทยา เพื่อสนับสนุนการส่งออกอันจะทำให้ภาคเอกชน มีโอกาสแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศยิ่งขึ้น

2.6 การพัฒนาคนและสังคม

2.6.1 ด้านแรงงาน

(1) ปรับปรุงกฎหมายแรงงาน ตลอดจนกฎและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิงให้ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีความปลอดภัยและมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี

(2) เตรียมการรองรับแรงงานที่ย้ายกลับถิ่นฐานเดิมและผู้ถูกออกจากงานเนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจให้มีงานทำทั้งทางการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ตลอดจนส่งเสริมการฝึกอบรม และพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้สามารถเข้าสู่ภาคแรงงานฝีมือได้

(3) เร่งรัดและขยายการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนทั้งในและนอกระบบการศึกษา ขยายบริการด้านการฝึกอบรมและการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และเร่งรัดการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน

(4) ส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์ทวิภาคีและไตรภาคี เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนและขยายโอกาสการมีงานทำให้ภาครวม

2.6.2 ด้านการศึกษา

(1) กำหนดแผนการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) จัดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการปรับปรุงการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นสื่อสร้างเสริมความรู้และปลูกฝัง จิตสำนึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุน การค้นคว้าการวิจัยในศิลปวิทยาการเร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายตามข้อนี้เป็นกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

(3) สนับสนุนให้เอกชน องค์กรวิชาชีพและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเน้นการมีความรู้คู่คุณธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาอบรมวิชาชีพและการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนการจัดดูแลสวัสดิการของเด็กนักเรียนในด้านการรักษาพยาบาล อาหารเสริม นม และอาหารกลางวัน

(4) ให้ความรู้แก่พ่อแม่และครอบครัว ในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิตและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถม ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนให้ทั่วถึง

(5) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเอกชนมีอิสระในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นบทบาทของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุน และจะนำระบบคูปองการศึกษามาใช้เพื่ออุดหนุนการศึกษาเอกชน

(6) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีพัฒนาการรอบด้าน โดยเฉพาะมีคุณภาพมีคุณธรรม และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง จัดให้มีมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และระบบการประเมินคุณภาพทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ

(7) เร่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องเพื่อให้ครูได้ทำงานอย่างมีเกียรติ โดยปฏิรูปกระบวนการผลิตครู และการพัฒนาครู เน้นการผลิตครูในสาขาขาดแคลน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการยกย่องให้รางวัลครูที่ดีและเก่งมีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยส่งเสริมสวัสดิการของครู

(8) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการอย่างอิสระด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ โดยอาจดำเนินการเฉพาะส่วนงานที่มีความพร้อมก่อนก็ได้

(9) กระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ให้มีความเชื่อมโยงกัน คือ ระบบวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเน้นการผลิตบุคลากรโดยใช้เวลาสั้นหรือการตอบสนองความต้องการของชุมชน และกำลังคนระดับกลางเป็นหลัก ระบบมหาวิทยาลัยซึ่งเน้นการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี และการบริการทางวิชาการแก่สังคมเป็นหลัก และระบบมหาวิทยาลัยซึ่งเน้นการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาและการวิจัยชั้นสูงเป็นหลัก

(10) กระจายโอกาสทางด้านอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาคโดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

2.6.3 ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมธรรม

(1) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรศาสนาต่างๆ ในการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

(2) คุ้มครองพระพุทธศาสนาด้วยการร่วมกับองค์กรปกครองคณะสงฆ์ปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อความมั่นคงของพระศาสนา สนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ และส่งเสริมการจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีสถานะเป็นที่รับรองทั่วไป และสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

(3) สนับสนุนให้ประชาชน องค์กร สถาบันต่างๆ และชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมธรรมไทยให้กว้างยิ่งขึ้น

(4) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือทางการศึกษา การวิจัย และการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมธรรมในภูมิภาค

2.6.4 ด้านการกีฬา

(1) สนับสนุนเร่งรัดโครงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อการจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 13 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ

(2) กำหนดมาตรการเร่งรัดพัฒนามาตรฐานการกีฬาของประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสร้างสนามกีฬาและจัดหาอุปกรณ์การกีฬาให้เพียงพอแก่การฝึกซ้อมและการเล่นกีฬาได้อย่างเต็มความสามารถ

(3) เสริมสร้างสวัสดิการเพื่อบำรุงขวัญและกำลังใจของนักกีฬา รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการส่งเสริมการกีฬาของประเทศให้เข้าสู่มาตรฐานสากลยิ่งขึ้น

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีนักกีฬาอาชีพประเภทต่างๆเพิ่มมากขึ้น

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชนพัฒนาสุขภาพอนามัยโดยการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาโดยให้มีสนามกีฬา อุปกรณ์กีฬาอย่างเพียงพอและทั่วถึง เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพื่อความเป็นเลิศในการแข่งขันทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

2.6.5 ด้านสุขภาพอนามัย

(1) สนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพโดยเน้นการให้สุขศึกษาและขยายงานสาธารณสุข มูลฐานเข้าสู่ระดับครอบครัว ทั้งนี้เพื่อให้มีศักยภาพในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชนอย่างเหมาะสม

(2) เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาที่มีแนวโน้มรุนแรง ได้แก่ โรคเอดส์ อุบัติเหตุ โรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด ยาเสพติด ตลอดจนโรคที่เกิดจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม และโรคที่มากับแรงงานต่างชาติ

(3) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านสุขภาพด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เหมาะสมร่วมกับภาคเอกชน รวมทั้งการพัฒนาการแพทย์แผนไทย

(4) เร่งรัดการผลิตบุคลากรสาธารณสุขสาขาขาดแคลนให้เพียงพอ มีการกระจายอย่างทั่งถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท และส่งเสริมให้อยู่ในระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) เร่งรัดพัฒนาการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และระบบสาธารณสุขให้สามารถ ตอบสนองต่อการผลิตอาหาร ยา เวชภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์สุขภาพต่างๆ เพื่อการส่งออกและทดแทนการนำเข้า รวมทั้งให้มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

(6) เฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนให้อยู่ในระดับมาตรฐาน และคุ้มครองความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการจัดหาน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภคให้แก่ประชาชนในชนบทอย่างทั่วถึง

2.6.6 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(1) รณรงค์เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักในการเคารพกฎหมาย ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียงร้อยของบ้านเมือง โดยเร่งรัดและกวดขันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม

(2) พัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่ จัดหาเครื่องมือ และพัฒนาเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนการป้องกันอุบัติภัย และสาธารณภัยให้สามารถอำนวยความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างทั่วถึง

2.6.7 ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

(1) กำหนดมาตรการเร่งรัดการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้สินค้าและบริการที่ดี มีความปลอดภัย และมีคุณภาพในราคาที่เป็นธรรม โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจน บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดที่เอาเปรียบผู้บริโภค

(2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมะสมและควบคุมให้การโฆษณาสินค้าและบริการตรงต่อความเป็นจริง

(3) ส่งเสริมให้เอกชนรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อมีบทบาทในการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค

2.6.8 ด้านอื่นๆ

(1) เร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและสารเสพติดด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา การกีฬา และดนตรี การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชนสถาบันการศึกษาและสถาบันทางศาสนา เพื่อให้มีบทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติดและสารเสพติด พร้อมทั้งจะเร่งรัดการปราบปรามผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดและสารเสพติด ทั้งผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุนและผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง นอกจากนั้นจะขยายการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาและเร่งผลักดันกฎหมายกับการฟอกเงินอันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด

อนึ่ง รัฐบาลถือว่ากฎหมายตามข้อนี้เป็นกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

(2) ดูแล ฟื้นฟู และพัฒนา ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มบุคลากรที่สมควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพโดยสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงานและนันทนาการตามควรแก่กรณี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างภาคภูมิใจและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

(3) สนับสนุนสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาสื่อสารมวลชน และองค์กรเอกชนสาธารณ ประโยชน์ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กจรจัด แรงงาน และโสเภณี

(4) ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายด้วยการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้หญิงและชายสามารถประกอบอาชีพหรือมีบทบาทในการบริหารและการตัดสินใจทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยเท่าเทียมกันภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญ

(5) ปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนในเรื่องความมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ความมีน้ำใจนักกีฬา ความมีระเบียบวินัย ความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การพึ่งตนเอง การประหยัด การยึดมั่นในเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นกำเนิดและชุมชนที่อยู่อาศัย การคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ การรู้จักคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การไม่ลุ่มหลงมัวเมา ในอบายมุข ยาเสพติด สารเสพติด บุหรี่และสิ่งมึนเมา

2.7 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.7.1 สนับสนุนมาตรการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงสมรรถภาพ ของดินและศักยภาพของพื้นที่ เช่น เขตพื้นที่เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ชุมชน และพื้นที่ป่าอนุรักษ์

2.7.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ทั้งป่าบกและป่าชายเลน โดยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้และปลูกสร้างป่าชุมชน ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างเคร่งครัด

2.7.3 เร่งรัดการอนุรักษ์ ควบคุม ดูแลแหล่งน้ำ มิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยกวดขันให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานอย่างเคร่งครัดในการควบคุมคุณภาพน้ำ และการเพิ่มขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำและแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศไทย ตลอดจนส่งเสริมการร่วมทุนของรัฐและเอกชนในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม

2.7.4 เร่งรัดการกระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

2.7.5 กำหนดมาตรการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในการควบคุมการใช้ประโยชน์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตควบคุมมลพิษในระดับพื้นที่วิกฤติ

2.7.6 ปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชนตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการ ชุมชนและองค์กรเอกชนให้ร่วมมีบทบาทด้วย

2.7.7 สนับสนุนให้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนหรือเมืองที่มีการกระจายตัวของประชากร หนาแน่นหรือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

2.8 การพัฒนากรุงเทพมหานคร

รัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟูบูรณะกรุงเทพมหานครภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ตามแนวทาง ดังนี้

2.8.1 เร่งรัดให้เกิดการประสานงานระหว่างกรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งที่กำลังก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดการประสานโครงข่ายเชื่อมโยงพื้นที่กรุงเทพมหานคร กับพื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคกลางตอนบน เพื่อเร่งการขยายเขตมหานครออกไป พร้อมทั้งกำหนดแผนงานสำหรับการพัฒนาเมืองบริวารและชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานครในระยะยาว

2.8.2 ให้มีการศึกษาความเป็นได้ในการพัฒนาเมืองบริวารและชุมชนชานเมืองที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครด้วยระบบคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย เพื่อลดความแออัดของกรุงเทพมหานครในระยะยาว

2.8.3 เร่งรัดการแก้ไขปัญหาจราจรตามแผนแม่บท

2.8.4 เร่งรัดการดำเนินการตามแผนการป้องกันน้ำท่วมแบบถาวร

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ นับแต่เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ คณะรัฐมนตรีนี้ ได้แถลงนโยบายต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามแนวทางที่รัฐธรรมนูญกำหนดขึ้นใหม่เป็นคณะแรก กระผมและคณะรัฐมนตรีตระหนักดี ว่ารัฐบาลมีภารกิจสำคัญที่จะต้องดำเนินการทุกวิธีทางด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผย สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้การดำเนินการทุกอย่างสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นไปตาม

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยรัฐบาลจะวางรากฐานและเร่งผลักดันให้มีมาตรการประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายหรืออยู่ในรูปแบบอื่นใดก็ตามให้สอดคล้องรองรับอย่างเป็นระบบครบถ้วน เพื่อความสมบูรณ์ในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญให้บังเกิดความเรียบร้อยไม่สะดุดเพราะกฎระเบียบหรือความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่และประชาชน ทั้งจะต้องเตรียมการให้มีความพร้อมทั้งฝ่ายผู้ควบคุม ผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ประการสำคัญคือ ต้องมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

นอกจากสภาวการณ์ทางการเมืองดังกล่าวแล้ว คณะรัฐมนตรีกำลังจะเข้าบริหารราชการแผ่นดินในช่วงเวลาที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจอีกด้วย จึงเป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้ถูกจับตาดูเป็นพิเศษทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพราะการดำเนินการทางเศรษฐกิจของไทยแต่นี้ไปย่อมส่งผลกระทบต่อภูมิภาคและประชาคมโลกอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กระผมขอให้ความมั่นใจว่ารัฐบาลจะใช้ความพร้อมที่มีอยู่ ความร่วมมือจากทุกวงการและบทเรียนจากอดีต ระดมทรัพยากรทุกอย่างมาใช้ให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดและใช้เวลาอย่าง มีค่าเร่งแก้ปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของชาติตามนโยบายและมาตรการที่กราบเรียนมาข้างต้นนี้ด้วยความเข้มแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต รอบคอบ รวดเร็ว และเฉียบขาด

การบริหารราชการแผ่นดินต่อไปนี้ โดยเฉพาะในช่วงเวลา 3 เดือนแรกเชื่อว่าไม่อยู่ในภาวะปกตินัก ด้วยเหตุที่มีสภาวการณ์พิเศษทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นภาครัฐและภาคเอกชนจึงต่างต้องบริหารงานของตนด้วยความอดทนและอดออม บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐบาลจะรับฟังความเห็นจากประชาชน สื่อสารมวลชน และวงการธุรกิจภาคเอกชนให้กว้างขวางที่สุด

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ การแก้ปัญหาการเมืองและปัญหาเศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินการอื่นๆ ตามนโยบายที่ได้แถลงและตามแผนปฏิบัติการที่รัฐบาลจะจัดทำต่อไป จะสัมฤทธิผลลงได้ก็ด้วยความเข้าใจและความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้แทนปวงชนชาวไทยในรัฐสภาแห่งนี้ กระผมและรัฐบาลจึงหวังอย่างเต็มเปี่ยมในความร่วมมือสนับสนุนของท่านสมาชิกรัฐสภาและเชื่อมั่นว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี

ขอขอบคุณ

ผนวก ญ

ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ

(สำเนา)
เลขรับ 21/2542 วันที่ 24 พ.ย. 2542
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

24 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่ความจริงได้ปรากฏแก่พี่น้องประชาชนทั่วประเทศว่า นับแต่รัฐบาลที่มี ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เข้าบริหารราชแผ่นดินเป็นต้นมาถึงขณะนี้ รัฐบาลดังกล่าวได้สร้างความผิดหวังให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ เพราะกระทำตนเสมือนเป็นเผด็จการโดยรัฐสภาที่ทรยศต่อพระบรมราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงสละพระราชอำนาจของพระองค์เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

เนื่องจากรัฐบาลนี้ บริหารประเทศชาติ โดยไม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ โดยเฉพาะ คือ เกษตรกรคนยากคนจน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ปล่อยให้ราคาพืชผลทางการเกษตร เกือบทุกชนิดตกต่ำอย่างไม่เคยมีมาก่อน มิหนำซ้ำยังใช้อำนาจรัฐข่มเหงรังแกทำร้ายราษฎร ที่มาร้องขอความเป็นธรรมอย่างโหดร้าย จงใจลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เจตนาใช้กำลังเข้าคุกคามสื่อมวลชนยิ่งกว่ารัฐบาลเผด็จการในอดีต ประพฤติตนเป็นซ่องโจร เกื้อกูลต่ออำนาจเถื่อนทุกชนิดให้ดำรงอยู่ และขยายตัวในบ้านเมือง ไม่ว่า จะเป็นการค้ายาเสพติด การค้า ของเถื่อนทุกชนิด และการทำผิดกฎหมายนานาประการ ยอมตนเป็นหุ่นให้แก่กลุ่มนายทุนต่างชาติ เอาเปรียบประเทศชาติและประชาชนไทย ทำให้นักธุรกิจ

ไทยทั่วประเทศต้องล้มละลายเสียหายมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ ยินยอมให้กลุ่มทุนต่างชาติบางกลุ่มกอบโกยแสวงหาผลประโยชน์จาก ประเทศชาติและนักธุรกิจไทยโดยไม่เป็นธรรม

รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ทุจริตและรู้เห็นปกป้องคุ้มครองให้มีการทุจริตการฉ้อราษฎร์บังหลวงในหน่วยงานราชการ และหน่วยงานของรัฐมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ ปกป้องผู้กระทำผิด ไม่ให้ได้รับโทษตามกฎหมายใช้อำนาจข่มเหงรังแกข้าราชการที่ไม่เห็นด้วยกับตน เล่นพวกแต่งตั้ง สนับสนุนพวกพ้อง เจตนายึดครองกลไกของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นกองทัพ ตำรวจ หรือส่วนราชการอื่น แม้แต่รัฐวิสาหกิจให้เป็นเครื่องมือของพรรคการเมือง แทนที่จะเป็นหน่วยงานของชาติที่รับใช้ประเทศชาติและประชาชน ไม่มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย ทำลายเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง และทำลายกระบวนการประชาธิปไตยของประชาชน ทำลายพรรคการเมืองอื่น โดยวิธีการอันไม่ชอบธรรม สร้างพรรคที่เป็นสมุนบริวารขึ้นมา ด้วยมุ่งหวังยึดครอง อำนาจรัฐอย่างถาวร

รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ไม่รับผิดชอบในทุกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง บริหารประเทศโดยไร้จริยธรรม เอาแต่ใส่ร้ายป้ายสี โกหกหลอกลวง ปัดความรับผิดชอบ และแก้ตัวไปวันๆ ผู้นำรัฐบาลนอกจากจะขาดภูมิปัญญาในการบริหารประเทศแล้ว กลับชักนำพวกพ้องให้ใช้สำนวนโวหารบิดเบือนหลักเหตุผล สร้างหลักการในการบริหารประเทศขึ้นมาใหม่ คือ “พูดให้สุภาพและให้ฟังดูดี ไปวันๆ ก็พอ” โดยไม่แก้ปัญหาแต่อย่างใด ทำให้ประเทศชาติเสียเวลาอย่างยิ่งในการตั้งหลักเพื่อแก้ปัญหา

รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่ล้มละลายในการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทย สูญเสียเกียรติภูมิและสถานะอันสำคัญที่เคยมีมาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะใน ภูมิภาค ผู้นำของประเทศกลายเป็นตัวตลกบนเวทีการเมืองนานาชาติ ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน ส่งเสริม สนับสนุนคุ้มครอง การก่อการร้ายสากล ก่อความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นที่ เสื่อมเสียศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของชาติเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้รัฐบาลยังไร้วิสัยทัศน์ ไร้ความสามารถ และไร้ประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ ขาดความเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดความมีเอกภาพในการบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดล้มเหลว ทำให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างร้ายแรง ประเทศชาติและประชาชนจึงประสบภาวะวิบัติอย่างทั่วถ้วน ประชาชนมีรายได้ลดลง โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ยากไร้และผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศต้องยากจนลง แม้แต่คนที่เคย มีงานทำก็ต้องว่างงานและล้มละลาย กิจการหลายอย่างต้องถูกบังคับขายให้แก่ต่างชาติในราคาถูก รัฐบาลเองก็มีรายได้ลดลงไม่เพียงพอ ต่อการใช้จ่าย ต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายประจำปี จนทำให้มีภาระหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นจำนวนมากที่สุดใน ประวัติศาสตร์

ของชาติไทย สถานการณ์ของประเทศ ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกลุ่มธุรกิจต่างชาติ ประหนึ่งตกเป็นเมืองขึ้นแบบใหม่ และล่อแหลมต่อ การก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอย่างรุนแรงในอนาคตอันใกล้

ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ ได้รับฟังเสียงของพี่น้องประชาชนทั่วประเทศแล้ว เห็นว่ารัฐบาลนี้บริหารประเทศในลักษณะที่เป็นภัยร้ายแรงของประเทศชาติและประชาชน เป็นตัวการที่ทำให้เกิดความวิบัติทั้งปวงขึ้นภายในประเทศ ทำให้ประชาชนทั้งชาติตกอยู่ในชะตากรรมที่ทุกข์เข็ญ ซึ่งหากปล่อยให้บริหารประเทศต่อไป จะก่อให้เกิดความทุกข์ยากระส่ำระสายในหมู่ประชาชนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงทางสังคมอย่างไม่สิ้นสุด นับเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้วยเหตุดังกราบเรียนข้างต้น ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้จึงพร้อมใจกันทำหน้าที่เป็นปากเสียงของพี่น้องประชาชนทั่วประเทศ ร่วมกันยื่นญัตติของเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ที่มี ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีทั้งคณะตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการบรรจุญัตตินี้ เข้าสู่การพิจารณาของสภา ผู้แทนราษฎร โดยเร่งด่วนจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้เสนอ

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

หัวหน้าพรรคความหวังใหม่

(ลงชื่อ) สุวิทย์ คุณกิตติ ผู้เสนอ

(นายสุวิทย์ คุณกิตติ)

หัวหน้าพรรคกิจสังคม

(ลงชื่อ) สมัคร สุนทรเวช ผู้เสนอ

(นายสมัคร สุนทรเวช)

หัวหน้าพรรคประชากรไทย

ผนวก ฎ

คำอภิปรายของนายเอกพร รักความสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดสกลนคร พรรคความหวังใหม่
วันพฤหัสบดีที่ 16 ธันวาคม 2542

กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผมเอกพร รักความสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร พรรคความหวังใหม่ กระผมและคณะสมาชิกพรรคร่วมฝ่ายค้านมีความเห็นร่วมกันว่า จำเป็นจะต้องเสนอญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาลนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่สร้างความทุกข์ยากให้กับประชาชนทั้งประเทศ กระผมขอกล่าวหาว่า ท่านนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้นำรัฐบาล ในฐานะที่รับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจทั้งหมด ทำให้คนไทยทั้งหลายต้องเป็นหนี้อันเกิดจากการแก้ไขปัญหาทางการเงิน โดยเฉพาะกรณีไม่แก้ไขปัญหาธนาคารกรุงไทย ปกปิดการกระทำความผิด ช่วยเหลือพวกพ้อง และในที่สุดทิ้งภาระทั้งหมดให้กับประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งกระผมจะขอกล่าวหาเป็นประเด็นๆ ไปดังต่อไปนี้

ท่านประธานที่เคารพ ประเด็นที่ 1 รัฐบาลชุดนี้ปกปิดความเสียหายของธนาคารกรุงไทย รัฐบาลได้เลือกใช้ธนาคารกรุงไทยตั้งแต่วันที่ 14 สิงหาคม 2541 ให้เป็นธนาคารแกนกลางในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ตามที่ท่าน ส.ส. วีระกร ได้กล่าวไปเมื่อสักครู่นี้ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ธนาคารกรุงไทยนั้นมีความสำคัญ เพราะรัฐบาลได้เลือกตัดสินใจกู้เงินแทนคนไทยทั้งประเทศ 5 แสนล้านบาท เอาเงิน 5 แสนล้านบาทนั้น อัดฉีดเข้าไปในกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน จากนั้นกองทุนฟื้นฟูฯ นี้เอง ตัดสินใจใช้เงินตามนโยบายของรัฐบาล 185,000 ล้านบาท ให้ธนาคารกรุงไทย ใครก็ตามที่ฝากเงินกับธนาคารกรุงไทยเป็นเจ้าของธนาคารกรุงไทยในฐานะผู้ฝาก ใครก็ตามซื้อหุ้นธนาคารกรุงไทยเป็นเจ้าของธนาคารกรุงไทยในฐานะผู้ถือหุ้น ใครก็ตามถือบัตรประชาชนคนไทย คนนั้นเป็นเจ้าของธนาคารกรุงไทย ในฐานะที่ถูกรีดภาษีจากรัฐบาลนี้ ในฐานะที่รัฐบาลนี้ เอาเงินทั้งหมดให้กับธนาคารกรุงไทย 185,000 ล้านบาท นี่คือ เรื่องที่เกิดในรัฐบาลชุดนี้ ที่มีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐบาลชุดนี้ร่วมกัน

ที่มา: รายงานการประชุมฯ, 2542 ข, น. 140-164

หมายเหตุ: การย่อหน้าในคำอภิปรายนี้ ผู้วิจัยพิมพ์ตามการย่อหน้าของรายงานการประชุมฯ (2542 ข) โดยปกติแล้ว คำอภิปรายจะเป็นคำพูดที่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีการย่อหน้าแต่อย่างใด

ตัดสินใจแทนคนไทยทั้งประเทศ การอภิปรายของท่านรัฐมนตรีที่ตอบคำถามในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี การตอบคำถามผ่านสื่อมวลชน การตอบคำถามในกระทู้สดที่ผมเป็นผู้ถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คำถามทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับธนาคารกรุงไทยนั้น ข้อหาที่ผมจำเป็นจะต้องกล่าวในวันนี้ คือว่าท่านและรัฐบาลชุดนี้ ปกปิดความเสียหายของธนาคารกรุงไทย ท่านประธานที่เคารพ รัฐบาลชุดนี้ไม่เคยบอกว่า ธนาคารกรุงไทยมีสถานะอย่างไร เมื่อเลือกใช้มาตรการ 14 สิงหาคม ก็ไม่เคยบอกสถานะที่แท้จริงของธนาคารกรุงไทย หลังจากที่ประชาชนเองติดตามการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ เวลาเราจะพูดถึงปัญหาหนี้เสียของประเทศ เราก็ไม่เคยทราบปัญหาของธนาคาร กรุงไทย เป็นการพูดถึงปัญหาหนี้เสียโดยภาพรวมของประเทศเท่านั้นเอง มีรายงานของธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นรายงานประจำปี ผมขอหยิบยกรายงานประจำปีของธนาคารกรุงไทยในวันที่ 31 ธันวาคม 2541 ท่านทั้งหลายนะครับ ที่เป็นเจ้าของธนาคารกรุงไทยอย่างที่ผมได้กล่าวไปแล้ว ธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นของท่านประสบสถานการณ์ขาดทุนเป็นเงินจำนวน 61,584 ล้านบาท เป็นข้อมูลในวันที่ 31 ธันวาคม คิดเป็นหนี้เสียในอัตราที่ร้อยละ 48 ปกติการประกอบการธนาคารยืมเงินจากชาวบ้านผู้ฝากมา 100 บาท แล้วเอาไปปล่อยสินเชื่อ 100 บาท ถ้าทำความเสียหายปล่อยไปแล้วไม่ได้คืน 100 บาท หายไป 48 บาท นั่นคือ การขาดทุนของธนาคาร การขาดทุนของประชาชน นั่นคือตัวเลขของธนาคารเอง แต่ท่านประธานที่เคารพครับ การที่ธนาคารกรุงไทยเข้าสู่มาตรการ 14 สิงหาคมนั้น รัฐบาลไปตกลงกับนานาชาติเอาไว้โดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ที่จะมีนโยบายแปรรูปธนาคารกรุงไทยภายใน 2 ปี เพื่อจะทำให้เป็นธนาคารพาณิชย์ ไม่ใช่ธนาคารรัฐวิสาหกิจ ด้วยผลการตัดสินใจตรงนี้เองละครับทำให้รัฐบาลจำเป็นจะต้องเปิดธนาคารกรุงไทยให้มีความโปร่งใส มีการตกลง โดยทางการให้มีผู้บริหารอิสระจากภายนอกเข้ามาเป็นกรรมการธนาคารกรุงไทย ท่านประธานที่เคารพครับ จุดนี้ทำให้เกิดการตรวจสอบ โดยบริษัทตรวจสอบบัญชีมาตรฐานระดับโลก ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นจริงอย่างที่ท่าน ส.ส. วีระกรได้อภิปรายไปเมื่อสักครู่นี้ว่า รายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สได้เอาข้อมูลในปี 2541 ซึ่งทางธนาคารกรุงไทยบอกว่าขาดทุนเพียง 61,584 ล้านบาท มีหนี้เสียคิดเป็นร้อยละ 48 แต่รายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ซึ่งเป็นบริษัทรับจ้างธนาคารกรุงไทยบอกว่า หนี้เสียของธนาคารกรุงไทยนั้นอยู่ในอัตราที่ร้อยละ 84 ไม่ใช่ร้อยละ 48 ตามรายงานผลการทำงานประจำปีของธนาคารกรุงไทย นี่คือประเด็นย่อๆ ง่ายๆ ที่ทำให้เกิดคำถาม ท่านประธานที่เคารพครับ ความสงสัยของคนไทยทั้งประเทศ ที่สงสัยปัญหาการขาดทุนในสถาบันการเงินที่ปิดไปแล้ว ก็เอาทรัพย์สินไปขาย ที่ยังไม่ปิดก็สงสัยว่า จะมีปัญหาอย่างไร รัฐบาลสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนด้วยการรับรองสถาบันการเงินตลอดมา ไม่เว้นแม้แต่ธนาคารกรุงไทย วันนี้ประชาชนเริ่มมีความเข้าใจว่า ข้อมูลที่ประกาศ

ออกมาซึ่งเป็นข้อมูลประจำปี 2541 นั้น ถูกรับรองโดยรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ทำให้ประชาชนคนไทยมีความชัดเจนว่า ธนาคารกรุงไทยนี้ มีปัญหาหนี้เสียจำนวนมาก การที่มีปัญหาหนี้เสียจำนวนมากนั้น ถือว่าธนาคารแห่งนี้ตกอยู่ในสภาพผิดปกติ แต่รัฐบาลชุดนี้อธิบายประชาชนว่า ธนาคารแห่งนี้ยังเป็นปกติอยู่ ท่านประธานที่เคารพครับ เรื่องนี้แทนที่รัฐบาลชุดนี้ซึ่งเป็นผู้ใช้มาตรการกับธนาคารกรุงไทยจะบอกความจริงกับประชาชน สิ่งที่รัฐบาลทำ รัฐบาลบอกกับสาธารณะว่าให้เป็นภาระของธนาคารไปชี้แจงเอง ท่านประธานที่เคารพครับ คุณสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทยได้ทุ่มเทออกมาเป็นตัวแทนธนาคารกรุงไทยตามบัญชาของรัฐบาลชุดนี้ สิ่งที่คุณสิงห์บอกกับประชาชนคนไทยบอกว่า ปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทยมีไม่เกินร้อยละ 59.03 หรือเป็นจำนวนเงินที่คิดเป็นเงินบาทแล้วประมาณ 393,484 ล้านบาท เป็นหนี้ที่ต้องตั้งเอาไว้เป็นปัญหาเพียงร้อยละ 59 ไม่ใช่ร้อยละ 84 อย่างที่มีการตรวจสอบมาโดยผู้สอบบัญชีอิสระเอกชน รายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สที่เปิดเผยและรั่วสู่สาธารณะนั้น เป็นแต่เพียงรายงานเบื้องต้น และวิธีการทำงานเป็นเพียงการสุ่มตัวอย่าง ท่านประธานที่เคารพครับ ในทันทีที่กรรมการผู้จัดการใหญ่ชี้แจงต่อสาธารณะ ผู้รับจ้างบริษัทเอกชนอิสระแห่งนี้ละครับ ยืนยันว่าได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่ควรจะต้องทำแล้ว เขาก็ไม่ได้เลือกปฏิบัติว่า เวลาทำกับประเทศไทยใช้มาตรฐานอย่างหนึ่ง เวลาทำที่สหรัฐอเมริกาหรือทำที่อินโดนีเซียใช้มาตรฐานอีกอย่างหนึ่ง เขาใช้มาตรฐานสากล คำถามเรื่องเกี่ยวกับธนาคารกรุงไทยตามที่ได้รับคำชี้แจงมานี้ ไม่มีความชัดเจนครับ ตอบคำถามสังคมไม่ได้ ในช่วงนั้นรัฐบาลเงียบไม่ชี้แจงอะไร ผลของการปฏิเสธรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ผู้รับจ้างธนาคารกรุงไทยเป็นจริงอย่างที่ท่าน ส.ส. วีระกรพูด และผลของความจริงนั้น ได้ตอกย้ำไปอีก โดยคำพูดของท่านกรรมการผู้จัดการใหญ่ ที่บอกผ่านสาธารณะไปว่า เหตุผลที่ธนาคารกรุงไทยต้องชี้แจง เพราะไม่ต้องการอยากเห็นคนโง่แล้วยังขยันพูดขยันทำ ท่านประธานที่เคารพครับในฐานะสมาชิกแห่งสภานี้ การพูดถึงเรื่องธนาคารกรุงไทยถ้าถูกวิจารณ์ว่า เป็นเรื่องของคนโง่ วันนี้ก็จะขอใช้ความรู้ความเข้าใจความคิดในฐานะเป็นคนเสียภาษีคนหนึ่งพูดให้เท่าที่จะสามารถทำได้ ส่วนจะเป็นลำดับความรู้สติปัญญาขนาดไหนนั้นสังคมจำเป็นจะต้องพิสูจน์ แต่ขอพูดในฐานะผู้เสียภาษีให้กับบ้านเมืองนี้และท่านตัดสินใจเอาภาษีไปอุ้มธนาคารกรุงไทย ท่านประธานครับ สังคมไม่เข้าใจว่าใครเอาเงินธนาคาร กรุงไทยไป สังคมต้องการทราบว่าหนี้เสียเกิดขึ้นได้อย่างไร สังคมต้องการให้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังบอกธนาคารกรุงไทยให้ดำเนินการอย่างถูกต้อง และทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและให้มีความชัดเจน ท่านประธานที่เคารพครับ เมื่อธนาคารกรุงไทยปฏิเสธรายงานของผู้รับจ้างว่า เป็นรายงานชั่วคราวไม่ได้มาตรฐาน เป็นการสุ่มตัวอย่าง ข้อมูลไม่ตรง ผมจึงขอกล่าวหารัฐบาลชุดนี้ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังว่า รัฐบาลชุดนี้ปกปิดความ

เสียหายของธนาคารกรุงไทย เราจึงไม่ไว้วางใจรัฐบาลชุดนี้ในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ 1 ท่านประธานที่เคารพครับ ประเด็นที่ 2 รัฐบาลชุดนี้เมื่อทราบปัญหาของธนาคารกรุงไทย รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย เป้าหมายในการปฏิรูปธนาคารของประเทศนั้น ธนาคารกรุงไทยถูกเลือกให้เป็นธนาคารแห่งสำคัญ ที่ดำเนินนโยบายปฏิรูปธนาคาร การเลือกคุณมีชัย วีระไวทยะให้เข้ามาเป็นประธานกรรมการธนาคารนั้น เป็นนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ รัฐบาลชุดนี้เก่งในการสรรหาตัวบุคคลสำคัญให้เข้ามาทำงาน เพราะภาพลักษณ์ของบุคคลนั้นเป็นเรื่องสำคัญกับธนาคาร คุณมีชัย วีระไวทยะ และคณะกรรมการชุดใหม่ได้ยึดหลักการบริหารธนาคาร ตั้งแต่การประกาศใช้มาตรการ 14 สิงหาคม ด้วยการยึดหลักความเป็นมืออาชีพ ความโปร่งใส ความเป็นธรรมาภิบาลด้วยการกำกับดูแลกิจการที่ดี กู๊ด คอร์โพเรท กัฟเวิร์นแนนซ์ (Good corporate governance) ท่านประธานครับ หลักการของคุณมีชัยนี้เองครับ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจ้างผู้สอบบัญชีอิสระมาตรฐานระดับโลกมาจัดการเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธนาคารกรุงไทย สิ่งที่คณะกรรมการธนาคารคาดหวังนั้น คาดหวังว่าคณะ ผู้รับจ้างซึ่งเป็นบริษัทตรวจสอบมาตรฐานสากลนั้น จะอธิบายสถานะที่แท้จริงของหนี้เสียธนาคาร กรุงไทยเป็นอย่างไร เพราะว่าธนาคารนั้นจำเป็นต้องมีภาระในเรื่องการตั้งสำรอง ถ้ามีเงินฝากมากแล้วปล่อยกู้ไปมากเอาเงินกลับคืนมาไม่ได้ ธนาคารก็ประสบภาระขาดทุน และต้องตั้งสำรองตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนั้นเมื่อธนาคารกรุงไทยคณะผู้บริหารระดับสูงต้องการพิสูจน์ความจริงในธนาคารกรุงไทย รายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส จึงเป็นรายงานที่ผู้รับจ้างทุ่มเทอย่างมาก ที่จะเอาความจริงออกจากธนาคารกรุงไทยมาให้ได้ มีการไปสอบถามพนักงานสินเชื่อ มีการสุ่มตัวอย่างลูกหนี้ระดับสูงระดับกลางและระดับย่อย มีการตรวจสอบข้อมูลสินเชื่ออย่างละเอียด ในที่สุดไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส สรุปมา 4 เรื่อง เสนอคณะกรรมการธนาคาร เรื่องที่1 ธนาคารกรุงไทยต้องตั้งหนี้สำรองสงสัยจะสูญเป็นเงิน 394, 249 ล้านบาท ประการที่ 2 ธนาคารกรุงไทยต้องเร่งปรับโครงสร้างหนี้ ประการที่ 3 ระบบข้อมูลผู้บริหาร ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ในการตัดสินใจของธนาคารต้องปรับปรุง ประการสุดท้ายซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่สุดของรายงาน ของบริษัท คือ ระบบการอนุมัติสินเชื่อมีปัญหา ท่านประธานที่เคารพครับ จากคำอภิปรายของท่าน ส.ส. วีระกรที่ได้หยิบยกตัวอย่างลูกหนี้ให้กับสาธารณชนได้ทราบในวันนี้นั้น ความจริงเป็นตัวอย่างบางตัวอย่าง ข้อมูลการปล่อยสินเชื่อของธนาคารกรุงไทยนั้น เราจะเห็นได้ชัดเจนจากรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ซึ่งได้เอาตัวอย่างลูกหนี้บางตัวอย่างมาเปรียบเทียบเกณฑ์ปฏิบัติของธนาคารกรุงไทย ตามระเบียบการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารกรุงไทยนั้น เขียนไว้น่าประทับใจกับประชาชนมาก บอกว่าการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารกรุงไทยนั้น จะต้องพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้คืนของลูกค้าเป็นสำคัญ เมื่อให้กู้ไปแล้ว ผู้กู้จะต้องสามารถชำระ

หนี้คืนให้แก่ธนาคารได้ตามกำหนดเวลา ไม่ให้เป็นภาระในการติดตามทวงถาม ไม่ให้ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่าย ฉะนั้น ในการพิจารณาการให้สินเชื่อลูกค้าแต่ละราย ต้องคำนึงถึงตัวบุคคล วัตถุประสงค์การใช้เงินในการกู้ รายละเอียดตามเอกสารชุดนี้ ซึ่งสาธารณชนก็เข้าใจว่าการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เอกชนและธนาคารพาณิชย์ของรัฐจะมีมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับ จากรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สนั้น ท่านประธานจะแลเห็นจากเอกสารที่เราขยายออกมาให้เห็นนี้ครับ ที่มีอักษรกากบาทเป็นตัวเอ็กซ์ (X) ตามหัวข้อดังต่อไปนี้นั้น เห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มตัวอย่างบริษัททั้ง 10 ที่หยิบยกมาในวันนี้นั้น ไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติ ไม่ทำตามระเบียบที่ควรจะต้องทำ ผลก็คือว่าหลายรายได้เงินใช้ บางราย 2,000 กว่าล้านบาท มีข้อบกพร่องคือเป็นการอนุมัติสินเชื่อด้วยตัวบุคคล ไม่ใช่ดูแลเรื่องธุรกิจ บางรายได้ไป 5,400 ล้านบาท เป็นเรื่องการสนิทสนมกับผู้บริหารธนาคาร บางรายได้ไป 5,000 กว่าล้านบาท ทั้งๆ ที่มีสภาพล้มละลายแล้ว แต่การตัดสินใจให้สินเชื่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับกรรมการผู้จัดการ เจ้าของบริษัท โดยเน้นเรื่องความเป็นส่วนตัว บางรายธุรกิจล้มละลาย ทำกำไรได้ยากแต่ให้สินเชื่อไปด้วยความไม่รัดกุมรอบคอบ ไม่วิเคราะห์เรื่องทางด้านการเงิน หลายรายที่หยิบยกมากเป็นตัวอย่างตรงนี้ เป็นเรื่องของหนี้สูญครับท่านประธาน หนี้สูญหมายความว่า เมื่อปล่อยกู้ไปแล้วทางธนาคารมีโอกาสได้เงินคืนน้อยมาก ที่ผมหยิบยกตัวอย่างของลูกหนี้ให้ดูตรงนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เราหยิบยกขึ้นธรรมดา เราในฐานะ ส.ส. ได้ยื่นกระทู้สด และได้ยื่นญัตติเข้าสู่คณะกรรมาธิการการคลังการธนาคาร และสถาบันการเงิน ในการยื่นญัตติในวันดังกล่าวนั้น เราเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องไปชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร ความตั้งใจของผู้ยื่นญัตตินั้นต้องการสอบถามผู้บริหารธนาคารกรุงไทย เมื่อเอกสาร 200 กว่าหน้าชุดนี้เป็นสำเนาที่เหมือนกับที่บริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ส่งมอบให้กับคณะกรรมการธนาคารกรุงไทยชุดท่านประธานมีชัยหรือไม่ เพราะเราเองจะต้องพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏตามนี้ แต่เราไม่ได้รับความร่วมมือจากทางธนาคารกรุงไทย ไม่ว่าจะเป็นการขอให้ส่งมอบสำเนาเอกสารที่เหมือนกันทุกประการที่ทางธนาคารกรุงไทยมีอยู่ หรือไม่ว่าจะเป็นการขอความร่วมมือในการเปิดเผยปัญหาบางประการของธนาคารกรุงไทย เราไม่ได้รับความร่วมมือ ท่านประธานครับ การอภิปรายวันนี้ผมอยากชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่ปรากฏในสำเนาเอกสารที่เราได้รับมาวันนี้นั้น 200 กว่าหน้า ชุดนี้ไม่ใช่กระดาษห่อกล้วยแขก กรณีการทำงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สนั้น ได้มีการสุ่มตัวอย่างลูกหนี้โดยถือตามมาตรฐานสากลว่า เป็นตัวแทนสินเชื่อของลูกหนี้ทางธนาคาร ทั้งหมด แต่ปรากฏว่าการดำเนินการดังกล่าวของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สนั้น จำเป็นจะต้องยุติลงด้วยผลการลาออกของท่านประธานมีชัย ประธานคณะกรรมการธนาคารชุดต่อมาได้ปฏิเสธที่จะมอบหมายงานตรวจสอบให้กับบริษัทแห่งนี้ เราทราบจากการประชุมคณะกรรมาธิการ ของวุฒิสภาว่า

ท่านประธานมีชัยและคณะกรรมการธนาคารได้พิจารณารายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ในวันที่ 14 มิถุนายน 2542 หลังจากการพิจารณาได้ทราบสถานะที่แท้จริงของธนาคารกรุงไทยเห็นว่าปัญหาหนี้เสียของธนาคารแห่งนี้รุนแรงมาก จำเป็นที่จะต้องให้บริษัทผู้รับจ้างดำเนินการตรวจสอบในขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น และลงลึกในรายละเอียดของสินเชื่อมากขึ้น ท่านประธานคงจะไม่ทราบว่า รายงานฉบับนี้มีข้อมูลอย่างไรที่ทำให้คณะกรรมการธนาคารชุดนี้ตัดสินใจเช่นนั้น พรรคร่วมฝ่ายค้านได้แปลสำเนารายงานที่ได้รับมาเป็นภาษาไทยครบทุกหน้าหน้าต่อหน้า เพื่อหวังว่า ถ้าหากธนาคารกรุงไทยยอมรับว่าต้นฉบับสำเนาที่เราได้รับมาชุดนี้เหมือนกับที่คณะกรรมการธนาคารได้รับ เราก็จะเอาสำเนาฉบับที่เราแปลเป็นภาษาไทยนั้นให้กับสังคมที่เขาสนใจในฐานะเป็นเจ้าของธนาคาร โดยเฉพาะคณะกรรมมาธิการการคลังการธนาคารและสถาบันการเงินของสภาได้ลงในรายละเอียดว่า อะไรที่กำลังจะเกิดกับธนาคารกรุงไทย ครั้งหนึ่งที่ผมเคยยืนพูดที่สภาแห่งนี้ เราเคยตั้งกระทู้ถามเรื่องการจำหน่ายสินทรัพย์ ของ 56 สถาบัน ในกรณีของ ปรส. เราได้ตั้งกระทู้ถามก่อนการขายสินทรัพย์ เราได้อภิปรายหรือถกเถียงกันในคณะกรรมาธิการการคลังการธนาคารและสถาบันการเงิน ก่อนการขายสินทรัพย์ของ ปรส. เราได้บอกถึงปัญหาหรือความคิดของเรา แต่หลังจากขายสินทรัพย์ของ ปรส. เสร็จเรียบร้อยแล้ว ความเสียหายเกิดขึ้นจริงอย่างที่เราบอก การพูดถึงธนาคารกรุงไทยวันนี้ วันนี้ธนาคารยังเป็นปกติในสายตาของรัฐบาล แต่จากรายงานของผู้ตรวจสอบระดับโลกนั้น เขาบอกว่าลูกหนี้แต่ละรายนั้นมีปัญหา ยกตัวอย่าง ในเอกสาร เอส 1 ลูกหนี้รายการหนึ่งเป็นลูกหนี้ที่ในสายตาของธนาคารกรุงไทยบอกว่าไม่มีปัญหา เป็นเงินกู้ไป 9,800 กว่าล้านบาท แต่รายงานของบริษัทนี้บอกว่ากรณีนี้เป็นหนี้สูญ ลูกหนี้รายหนึ่งกู้ไป 6,000 กว่าล้านบาท 8,000 กว่าล้านบาท ตามมาตรฐานธนาคารกรุงไทยบอกว่า ผ่าน ไม่มีปัญหา แต่ในมาตรฐานหรือวิธีการตรวจสอบด้วยการซักถามและการทำงานของเขา เขาบอกว่า ลูกหนี้รายการเหล่านี้เป็นหนี้สูญ รายละเอียดเอกสาร เอส 1 ผมเชื่อว่า ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การคลังน่าจะมีสำเนาเรียบร้อยแล้ว ซึ่งหลายๆ ส่วนก็ได้ถูกแปลเป็นภาษาไทยเปิดเผยต่อสาธารณชน ผ่านสื่อมวลชนไปเรียบร้อยแล้ว ท่านประธานที่เคารพครับการที่คณะกรรมการธนาคารกรุงไทยชุดคุณมีชัย ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างตัดสินใจรับทราบข้อมูลและเชื่อข้อมูลดังกล่าว จนกระทั่งมีมติให้ทางธนาคารกรุงไทยไปดำเนินการว่าจ้างต่อเพื่อที่จะเจาะลึกเข้าไปสู่ต้นเหตุของปัญหาสินเชื่อธนาคาร กรุงไทยอย่างแท้จริง บัดนี้ไม่สามารถทำได้ เหตุผลเป็นเพราะว่า รัฐบาลชุดนี้บอกให้หน้าที่ชี้แจงรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สเป็นเรื่องของธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงไทยก็รับบัญชาอย่างดีคือ 1 ชี้แจงแล้วบอกว่าใครพูดเรื่องธนาคารกรุงไทยต่อไปนี้ เป็นเรื่องของความโง่และความขยัน อาจจะเกิดความเสียหายกับทางธนาคาร และนอกจากนี้ ก็ยังปฏิเสธที่จะไม่รับรองและไม่ยอมรับการทำงานของบริษัทแห่งนี้

โดยการไม่จ้างการดำเนินการต่อ นี่คือ ผลของความเสียหายที่เราจำเป็น จำต้องติดตามต่อไป ท่านประธานครับ ถ้ามาตรฐานสากลของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สไม่เป็นจริง ทำไมละครับ กองทุนการเงินระหว่างประเทศสั่งระงับความช่วยเหลือกับประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งบริษัทแห่งนี้เช่นเดียวกันไปตรวจสอบธนาคารบาหลี จากปัญหาเงินที่โยกไปสู่พรรคการเมืองที่มีอำนาจในเวลานั้น ความช่วยเหลือ 1,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาถูกระงับเพราะรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ที่เปิดเผยขึ้นในอินโดนีเซีย ในที่สุดรัฐบาล อินโดนีเซียในเวลานั้นจำเป็นจะต้องเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณแล้ว ไอ. เอ็ม. เอฟ. ได้จ่ายเงินให้กับรัฐบาลอินโดนีเซียตามที่ได้มีความเห็นไป บทบาทของรายงานฉบับนี้มีอิทธิพลแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย แต่รายงานฉบับนี้ไม่มีอิทธิพลใดๆ เลยต่อรัฐบาลชุดนี้ ท่านประธานที่เคารพครับ กรณีที่รัฐบาลชุดนี้ คณะผู้บริหารธนาคารกรุงไทยขณะนี้ปฏิเสธรายงานของบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ด้วยการอ้างมาตรฐานของธนาคารและปฏิเสธมาตรฐานสากล ผมและคณะจำเป็นจะต้องกล่าวหาว่า รัฐบาลชุดนี้เมื่อไม่ฟังสิ่งที่ไปจ้างมา เมื่อไม่ยอมคิดในสิ่งที่มันเป็นปัญหา การที่รัฐบาลไม่เข้าไปแก้ปัญหาหนี้เสียตามที่ปรากฏขึ้นและตามที่เขารายงานมานั้น ด้วยความคิดที่ว่าธนาคารนี้ปกติ จึงขอกล่าวหาว่ารัฐบาลชุดนี้ปกปิดและไม่แก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย

ท่านประธานที่เคารพครับ ต่อไปเป็นประเด็นที่ 3 ผมขอกล่าวหารัฐบาลชุดนี้ว่า รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงการบริหารงานในธนาคารกรุงไทยเพื่อช่วยเหลือและปกป้องพวกพ้อง ก่อนอื่นจำเป็นที่จะต้องเรียนต่อท่านประธานว่า การอภิปรายครั้งนี้ ไม่ใช่การอภิปรายไม่ไว้วางใจธนาคารกรุงไทย การพูดวันนี้ไม่ใช่เป็นการอภิปรายไม่ไว้วางใจคุณศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุงไทย แต่การพูดในวันนี้เป็นการพูดเพื่อที่จะทำให้สังคมเข้าใจสถานะของธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นแกนกลางของการแก้ไขปัญหาธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน ผมรู้สึกไม่ค่อยสบายใจนักที่ รัฐบาลมักจะบอกว่า เราจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสถาบันการเงินก่อนอื่น และหวังว่าเมื่อสถาบันเหล่านี้พ้นแล้ว เขาก็จะได้มาสร้างงานให้กับประชาชน คนตกงานก็จะได้ไม่มีปัญหา สรุปแล้วว่าต้องช่วยคนรวยก่อน แล้วค่อยช่วยคนจน ท่านประธานครับ การทำงานเพื่อฟื้นฟูพัฒนาระบบสถาบันการเงิน รัฐบาลก็ไม่ได้ทำจริง เพราะในกรณีของธนาคารกรุงไทยที่มีปัญหาเกิดขึ้นนี้ รัฐบาลนอกจากปกปิดไม่แก้ปัญหาหนี้เสียแล้ว วันนี้ยังแทรกแซงเพื่อที่จะปกป้องช่วยเหลือพวกพ้องของตน ความเป็นจริงผมเข้าใจดีครับท่านประธานครับ ถ้าหากว่าน้องชายกระทำความผิดไม่ได้หมายความว่าพี่ชายต้องกระทำความผิดตามไปด้วย แต่กรณีท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกมาพูดอยู่ 2 คำ ซึ่งเป็นคำสรุปนะครับ 1. น้องผมไม่ผิด 2. ผมไม่เกี่ยว นี่เป็นการพูดแบบภาษาชาวบ้าน เพราะขณะนี้เจ้าของธนาคารกรุงไทย คือคน 61 ล้านคน เขาต้องการฟังคำง่ายๆ แบบนี้ แต่ถ้าเกิดตอบปัญหา แบบนี้ในทาง

วิชาการ ท่านรัฐมนตรีก็จะบอกว่าเรื่องของธนาคารกรุงไทยมีคณะกรรมการธนาคารดูแลโดยตรงอยู่แล้ว และกรณีนี้ ก็มีธนาคารแห่งประเทศไทยคอยตรวจสอบอยู่ ท่านกล่าวภาษาสวยหรูทางสื่อสารมวลชนทุกตอนเย็นของรายการโทรทัศน์ แต่ภาษาที่ท่านพูดย้ำกับคนไทยทั้งประเทศในเรื่องนี้ คือน้องไม่ผิดและผมไม่เกี่ยว ต่อไปนี้ผมจะขอกล่าวหาในประเด็นนี้ว่า ท่านและรัฐบาลชุดนี้แทรกแซงการบริหารธนาคารกรุงไทยเพื่อที่จะปกปิดการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธนาคารกรุงไทย ท่านประธานครับประเด็นที่ 1 ท่านพยายามที่จะให้คณะกรรมการชุดคุณมีชัย วีระไวทยะ ตั้งคุณไพโรจน์ วโรภาส จากรองกรรมการผู้จัดการให้เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ ตัวอย่างที่ ท่าน ส.ส. วีระกร ได้อภิปรายเมื่อสักครู่นี้ คนคนนี้ครับที่ใกล้ชิดท่านอดีตกรรมการผู้จัดการ ดังนั้นการเสนอให้คุณไพโรจน์ วโรภาสขึ้นเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ นั่นคือสัญญาณหนึ่งที่เราจำเป็นจะต้องมาอภิปรายในวันนี้ ประการที่ 2 ท่านเข้าไปแทรกแซงการทำงานของธนาคารกรุงไทย เพื่อ ให้ตั้งคุณสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเข้าไปเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานในธนาคารกรุงไทย ท่านประธานที่เคารพครับ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กรุณาไปประชุมพร้อมกับท่านปลัดกระทรวงการคลัง รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย คุณสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ และมีกรรมการธนาคารกรุงไทย ชุดคุณมีชัย วีระไวทยะ มีผู้บริหารธนาคารกรุงไทย เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2542 การประชุมดังกล่าวเป็นการประชุมที่มีสาระสำคัญ โดยเฉพาะการบอกให้ธนาคารกรุงไทยนั้น จะต้องดำเนินการตั้งนายสิงห์ทันที นอกจากนี้ยังบอกให้คณะกรรมการธนาคารนั้นพิจารณาแต่งตั้งนายสิงห์ให้เป็นประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงไทย จากรายชื่อคณะกรรมการของธนาคารกรุงไทยนั้น จะมีการแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นคณะกรรมการธนาคารกรุงไทย จะมีบุคคลสำคัญของกระทรวงการคลังและบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการเงินการธนาคารเข้าเป็นกรรมการธนาคารกรุงไทย มีหน้าที่ตัดสินใจในนโยบายของทางธนาคาร จากนั้นก็จะมีการเลือกกรรมการคนหนึ่งคนใดในคณะกรรมการธนาคารมาเป็นคณะกรรมการบริหารธนาคาร กรุงไทย ท่านประธานจะเห็นนะครับว่า ตำแหน่งประธานคณะกรรมการธนาคาร ตำแหน่งประธาน คณะกรรมการบริหารธนาคาร และตำแหน่งกรรมการผู้จัดการธนาคารกรุงไทยนั้น ปกติจะเป็นคนละคนกัน ในการประชุมวันที่ 11 มิถุนายนนี้ ท่านรัฐมนตรีได้กำชับ และให้นโยบายเพื่อให้ธนาคาร แห่งนี้มีกรรมการผู้จัดการใหญ่ ชื่อคุณสิงห์ และคนคนนี้ก็จะได้เป็นประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงไทยตามไปด้วย ซึ่งผิดหลักจากที่ปฏิบัติมาของทางธนาคารกรุงไทย ยกตัวอย่างในอดีตเรามีท่านปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการธนาคารกรุงไทย เรามีคุณสมใจนึกเป็น ประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงไทย และมีคุณศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ เป็นกรรมการผู้จัดการในฐานะฝ่ายจัดการ เป็นการแยกฝ่ายจัดการออกจากฝ่ายนโยบาย ฉะนั้นการที่ท่านรัฐมนตรีไปประชุมเพื่อจะให้ตั้งคุณสิงห์เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ พร้อมๆ กัน

กับเป็นประธานกรรมการบริหาร ธนาคารกรุงไทย จึงเป็นการเอาผู้ที่เป็นฝ่ายจัดการและผู้ที่กำหนดกำกับนโยบายเป็นบุคคลคนเดียวกัน ท่านประธานที่เคารพครับ เรื่องที่ผมได้กล่าวมานี้ปรากฏตามเอกสารลับเฉพาะบันทึกช่วยจำ วันที่ 11 มิถุนายน ซึ่งท่านรัฐมนตรีไปดำเนินการดังกล่าว ผมมีบางประการในเอกสารฉบับนี้นะครับที่อยากจะให้ท่านประธานทราบ นอกจากเรื่องการเข้าไปแทรกแซงโดยตรงเพื่อที่จะเอาคนที่ตัวเองไว้วางใจเข้าไปทำงานเป็นผู้กำหนดนโยบายและบริหารจัดการธนาคารกรุงไทยแล้ว ท่านยัง ให้นโยบายสำคัญไว้ในเรื่องที่ 2 เกี่ยวกับการดำเนินการของธนาคารกรุงไทย ท่านบอกว่านโยบายของทางการตามที่ได้ประกาศไว้ในวันที่ 14 สิงหาคม นั้น ที่ให้มีการปฏิรูปธนาคารกรุงไทยเป็นธนาคารพาณิชย์เอกชนนั้น บอกว่าให้ค่อยๆ ทำไปก็ได้ ไม่ต้องเร่งรีบ นโยบายนี้สะท้อนอะไรครับ มีการขายธนาคารรัตนสิน มีการขายธนาคารนครธน ผมในฐานะกรรมาธิการคนหนึ่งของกรรมาธิการการคลังและการเงินของสภาแห่งนี้ได้ซักถามผู้มาชี้แจง การดำเนินการขาย 2 ธนาคารนี้เป็นไปด้วยความปกปิด เป็นไปด้วยวิธีการลับไม่เปิดเผย ทุกอย่างทำดีแล้ว ได้คัดเลือกคนที่ดีที่สุดของประเทศนี้ คนที่ซื่อสัตย์ที่สุดของประเทศนี้ ไปดำเนินการในฐานะกรรมการพิจารณาการขายธนาคาร และระยะเวลาในการดำเนินการนั้น เร่งรีบ รวดเร็ว เร่งขาย ทำไมธนาคารเอกชนท่านเร่งขาย คนทักท้วง เท่าไรก็ไม่ฟัง แต่การแปรรูปธนาคารกรุงไทยนั้น ค่อยๆ ทำ รายงานลับฉบับนี้ละครับสะท้อนความจริง บางอย่างว่า จะต้องมีปัญหาสำคัญอยู่ในธนาคารกรุงไทย เพราะ ถ้าหากว่ามีการเร่งดำเนินการตามแผนการของทางการตามที่ประกาศในมาตรการ 14 สิงหาคม จะต้องมีคนที่มาล่วงรู้ความลับ ของธนาคารกรุงไทยเพิ่มขึ้นอีก ไม่เฉพาะแต่ลูกจ้างหรือพนักงานหรือผู้รับจ้างจากบริษัทไพรส์วอเตอร์ เฮ้าส์คูเปอร์สเท่านั้นที่ล่วงรู้ปัญหาสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย อาจจะเป็นรายอื่นที่เขาเข้ามาล่วงรู้ เรื่องต่างๆ จากวิธีการทำงานที่จำเป็นจะต้องแปรรูปขายธนาคารหรือดำเนินการให้เอกชนมาถือหุ้น ในธนาคารกรุงไทยเพิ่มมากขึ้น ท่านประธานที่เคารพครับ กรณีที่ผมได้หยิบยกทั้งการเข้าไปแทรกแซงเรื่องตัวบุคคลและการเข้าไปกำกับเปลี่ยนแปลงนโยบายของตนเองเช่นนี้ ผมเห็นว่า ท่านรัฐมนตรี ธารินทร์ ในฐานะที่เป็นผู้ประกาศนโยบายในเวลา 2 ปีที่ผ่านมานี้ ท่านเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการทำธนาคารให้โปร่งใส ท่านเข้าใจความเป็นมืออาชีพ ท่านเข้าใจหลักการบริหารแบบธรรมาธิบาล ซึ่งท่านก็เคยได้ไปอภิปรายไว้ตามที่ต่างๆ มากมาย แต่ทำไมท่านต้องกระทำในสิ่งที่แตกต่างจากท่านอภิปรายตามที่ต่างๆ ด้วยการทำกับธนาคารกรุงไทย กรณีนี้อาจจะยังไม่ชัดเจนมากนัก แต่จะให้ชัดเจนมากนักก็คือหลังจากที่เข้าไปแทรกแซงดังกล่าวแล้ว ในที่สุดคุณสิงห์ ตังทัตสวัสดิ์ ได้เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารแล้ว คุณสิงห์นี้ก็เป็นคนคนเดียวกันกับที่ผมได้กล่าวในประเด็นที่ 1 ซึ่งกล่าวหาแล้วว่า รัฐบาลนี้ปกปิดความเสียหายในธนาคารกรุงไทย คุณสิงห์ก็เลยเป็นเครื่องมือของรัฐบาลชุดนี้ ที่ออกมาดำเนินการเพื่อไม่ให้คนไทยทราบปัญหาของธนาคาร กรุงไทย ตามที่

ท่านรัฐมนตรีและตามที่รัฐบาลชุดนี้บัญชาให้มาดำเนินการ ฉะนั้น จึงไม่ต้องแปลกอะไรครับว่าทำไมกรรมการผู้จัดการใหญ่ต้องบอกว่า เรื่องของธนาคารกรุงไทยนั้นเป็นความลับสำคัญ เหตุผลก็เป็นเพราะว่าคุณสิงห์ถูกตั้งโดยท่านรัฐมนตรี ธารินทร์ และคุณสิงห์เองก็นั่งอยู่ในการประชุมวันที่ 11 มิถุนายน ตามบันทึกลับฉบับนี้ ท่านประธานที่เคารพครับ นอกจากนี้ในวันที่ 17 กันยายน 2542 มีการประชุมวิสามัญของทางธนาคารกรุงไทย ท่านรัฐมนตรีธารินทร์ ได้เลือกประธานและกรรมการธนาคารชุดใหม่ ประธานกรรมการธนาคารนั้นท่านได้เลือกคนจากบริษัทปุ๋ยแห่งชาติ เกี่ยวข้องทั้งบริษัท ปูนซีเมนต์ไทยจำกัด เกี่ยวข้องทั้งบริษัทไทยโอลีฟีน ประธาน กรรมการผู้นี้เป็นผู้ที่เข้าไปบริหาร 2-3 บริษัท ที่ผมได้กล่าวไปนี้ และทั้ง 2 บริษัทที่ได้กล่าวไปในเบื้องต้นนั้น ตามรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส จากเอกสาร เอส 1 ที่ผมได้ยกเมื่อสักครู่นี้ บริษัทปูนมนต์ไทยเป็นลูกหนี้ธนาคารกรุงไทย 8,472 ล้านบาท บริษัทนี้ตามมาตรฐานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สถือว่าเป็นหนี้ต่ำกว่ามาตรฐาน บริษัทไทยโอลีฟีนเป็นหนี้ธนาคารกรุงไทย 1,349 ล้านบาท ซึ่งตามมาตรฐานรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สนั้นถือว่า บริษัทนี้เป็นหนี้สูญ ทำไมต้องเลือกเอาคนที่เคยบริหารในบริษัทที่เป็นลูกหนี้ของธนาคารกรุงไทย และถูกจัดชั้นว่าเป็นหนี้สูญ นี่คือสิ่งที่สังคมเองก็ต้องการทราบ แต่ในฐานะที่พรรคร่วมฝ่ายค้านได้ตรวจสอบข้อมูลทั้งหมด ท่านไม่ได้ทำเพียงแค่นี้ครับ กรรมการอีกหลายต่อหลายคนเกี่ยวข้องทั้งบริษัท ปูนซีมนต์ไทย ทั้งบริษัทไทยโอลีฟีน เป็นกลุ่มในปูนซีเมนต์ไทย กลุ่มธนาคารพาณิชย์ รายละเอียด ต่างๆ ผมไม่จำเป็นจะต้องอภิปราย เพราะจะมีเพื่อนสมาชิกอีก 2 ท่านมาอภิปรายถึงธุรกิจของท่านรัฐมนตรีธารินทร์ มาอธิบายถึงธุรกิจของเพื่อนฝูงท่านรัฐมนตรีธารินทร์ มาอธิบายถึงเรื่องธนาคารไทยพาณิชย์ กลุ่มปูนซีเมนต์ไทย หรืออีกหลายๆ กรณีที่เกี่ยวพันกัน ท่านได้เลือกบุคคลที่ท่านไว้วางใจให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับธนาคารกรุงไทย ทั้งหมดที่ผมได้หยิบยกบางประการนี้ ยังไม่เท่า กับอีกกรณีหนึ่งคือการเลื่อนฐานะของรองกรรมการผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ไม่ว่าจะเป็น คุณไพโรจน์ วโรภาส คุณดุสิต เต็งนิยม คุณพงศธร ศิริโยธิน คนเหล่านี้เป็นเพียงฝ่ายปฏิบัติการ เป็นฝ่ายจัดการเกี่ยวข้องกับการอนุมัติสินเชื่อที่มีปัญหาในธนาคารกรุงไทย ท่านเลื่อนคนเหล่านี้ให้มาเป็นกรรมการธนาคารกรุงไทย เพื่อกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย ตรงนี้ผิดหลักชัดเจนครับท่านประธานครับ ท่านประธานที่เคารพครับ กรณีที่ผมได้กล่าวในประเด็นที่ 3 ซึ่งกล่าวหารัฐบาลชุดนี้ เราจะเห็นได้ชัดเจนว่า เท่าที่ได้ตรวจสอบข้อมูลมาท่านรัฐมนตรีและรัฐบาลชุดนี้จำเป็นจะต้องให้คุณมีชัยลาออก อยู่ต่อไปก็ทำงานร่วมกันไม่ได้ ทั้งๆ ที่ในตอนต้นของการประกาศนโยบายมาตรการ 14 สิงหาคม ในวันนั้นยังจำกันได้ครับ ท้องถนนใน เมืองไทยว่างเปล่า เงียบสนิทเหมือนกันกำลังฟังประกาศคณะปฏิวัติ เสียงของท่านรัฐมนตรีธารินทร์ ที่ประกาศในวันที่ 14 สิงหาคม 2541 นั้น เป็นการยึดธนาคารเอกชน เป็นการยุบธนาคารเอกชน เป็นการย้าย

ธนาคารเอกชนเข้ามาควบกับธนาคารของรัฐ โดยเฉพาะธนาคารกรุงไทย มีการเปลี่ยนแปลงระบบสถาบันการเงิน สังคมฟังเสียงท่านรัฐมนตรีเหมือนเป็นเสียงประกาศคณะปฏิวัติ ที่จะฟื้นฟูพลิกฟื้นการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน วันนั้นทุกคนนิ่งเพื่อฟังสิ่งที่จะเป็นของดีกับประเทศ ผ่านมา 1 ปี ท่านประธานครับ คุณมีชัยเข้าไปสู่ธนาคารกรุงไทย เพราะ ท่านรัฐมนตรีต้องการให้กรุงไทยโปร่งใส มืออาชีพ บริหารจัดการที่เป็นธรรมาภิบาล แต่คุณมีชัยอยู่ไม่ได้ ไม่ได้เกี่ยวเรื่องของรายงานไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สที่รั่วออกมาสู่สาธารณะ แต่มันเกี่ยวตรงที่ว่า การบริหารจัดการธนาคารกรุงไทยในรอบ 7 ปี ที่มีคุณศิรินทร์ นิมมานเหมินทร์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่นั้น ได้ดำเนินการอนุมัติสินเชื่อไว้ เป็นปัญหาและหนามคาอกคาใจของท่านรัฐมนตรี ธารินทร์ ท่านประธานที่เคารพครับการพูดของผมในส่วนนี้ผมเชื่อว่าท่านรัฐมนตรี ธารินทร์น่าจะ ต้องชี้แจง แต่ท่านจะชี้แจงอย่างไรก็ตามนะครับ ผมขอให้ชี้แจงตามความเป็นจริง เพราะถ้าไม่จริงแล้ว วันรุ่งขึ้นคนที่เขาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประธานกรรมการธนาคารหรือคณะกรรมการธนาคารคนอื่นๆ ก็อาจจะออกมาตอบโต้ท่านรัฐมนตรีธารินทร์ได้ในสิ่งที่ท่านพูดเอาไว้วันนี้ อย่างไรก็ตามครับ ท่านประธานผมเห็นว่าการที่คณะกรรมการธนาคารชุดใหม่ซึ่งเป็นคนที่ท่านไว้วางใจ และในรายงานการประชุมวันที่ 11 มิถุนายนนั้น ก็ได้สะท้อนว่าใครก็ตามจะมาเป็นกรรมการธนาคาร จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ซึ่งหมายถึงความเห็นชอบจากท่านรัฐมนตรี การกระทำทั้งหมดไม่ว่า จะเป็นการเปลี่ยนชุดกรรมการธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นการเลิกว่าจ้างบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สหรือเป็นการกดดันให้คุณมีชัยลาออก ท่านรัฐมนตรี ธารินทร์ รัฐบาลชุดนี้มีเจตนาช่วยเหลือพวกพ้องเพื่อไม่ต้องการให้มีการตรวจสอบธนาคารกรุงไทย ผมและคณะจึงไม่ไว้วางใจท่านรัฐมนตรีและรัฐบาลชุดนี้

ในประเด็นสุดท้าย ประเด็นที่ 4 ท่านประธานที่เคารพครับรัฐบาลชุดนี้ไม่รับผิดชอบปัญหาของธนาคารกรุงไทย ปกติเราจะเห็นว่า เวลาเราหยิบยกปัญหาบ้านเมืองอะไรขึ้นมาในสภาแห่งนี้ จะแอ่นอกสู้ทุกปัญหาไม่เว้นแม้แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ทิ่มตำเสียดแทงสมาชิกฝ่ายค้านท่านก็ทำ แต่การพูดถึงธนาคารกรุงไทยวันนี้นั้น ไม่ว่าคนพูดจะโดนท่านทำอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าคนที่จะพูดถัดจากผมไป ซึ่งจะต้องมีอีกหลายเรื่องมาเปิดเผยข้อมูลต่อสภาแห่งนี้ จะโดนรัฐบาลชุดนี้รังแกอย่างไรก็ตาม เราต้องทำครับ เราทำเพียงเพื่อเรียกร้องให้ท่านรับผิดชอบเรื่องของธนาคารกรุงไทย การพูดวันนี้ธนาคารกรุงไทยยังเป็นปกติในสายตาของท่าน แต่ฝ่ายค้านต้องการบอกว่าสัญญาณ เตือนภัยกำลังจะเกิดขึ้นแล้ว ท่านประธานครับ ท่านรัฐมนตรีและรัฐบาลชุดนี้ทำงานกับธนาคาร กรุงไทยอยู่แค่ 2 เรื่อง 1. ทำให้ยุ่ง 2. โยนให้คนอื่นรับผิดชอบ ทั้งการทำให้ยุ่งและการโยนไปให้คนอื่นรับผิดชอบนั้น ผิดวิสัยอันปกติที่รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันทำหน้าที่แทนประชาชนนั้นพึงจะต้องกระทำ เรื่องที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นคำสั่งของท่านรัฐมนตรี คือ

กรณีเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม ที่ท่านได้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ชุดคุณกำจร สถิรกุล ผมไม่จำเป็น จะต้องกล่าวถึงความสัมพันธ์ ระหว่างคุณกำจรกับคุณศิรินทร์ในอดีต เพราะเป็นเรื่องที่ท่าน ส.ส. วีรกรได้กล่าวเอาไว้ ความจริงยังมีเพื่อนสมาชิกจะมาพูดถึงความสัมพันธ์ตั้งแต่อดีตปลัดกระทรวง การคลังกับเครือญาติท่านรัฐมนตรีว่าเกี่ยวพันอย่างไร นั่นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่สิ่งที่ผมจะชี้ให้ เห็นคือว่า ทำไมสังคมเขาสงสัยและติดใจในเรื่องของรายงานของผู้ตรวจสอบอิสระ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า จากรายงานดังกล่าวได้สะท้อนปัญหาหนี้เสียของธนาคาร กรุงไทย สังคมต้องการถามคำถามที่ 2 หลังจากรู้ว่ามีปัญหาหนี้เสียอย่างมากแล้ว ต้องการถามว่าใครจะแก้ไข ปรากฏว่า ท่านรัฐมนตรีนั้นมีพฤติกรรม 2 อย่าง อย่างที่ผมได้กล่าวไป ทำให้ยุ่งแล้วก็โยนตลอด ส่วนแรกก็โยนให้กับทางธนาคารชี้แจง พอชี้แจงไม่ไหว สังคมเขาไม่รับ ท่านเลยจำเป็น จะต้องตั้งคณะผู้ตรวจการ ชุดคุณกำจร ทั้งๆ ที่เรื่องนี้ความจริงแล้วในความเห็นที่ฝ่ายค้านติดตาม ปัญหานี้มาตลอด เราไม่คิดว่าท่านจะแต่งตั้งคณะผู้ตรวจการแบบนี้ เราคิดว่าวิธีการจัดการกับธนาคารกรุงไทยนั้น จำเป็นจะต้องเข้าไปตรวจสอบ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ว่าทำงานกันอย่างไร มีข้อมูลอะไรที่สังคมควรจะช่วยกัน การทำงานเรื่องธนาคารนั้น เป็นเรื่องที่ต้องจัดการอย่างแท้จริง เพราะเป็นปัญหาสลับซับซ้อน กรณีการปิดธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การจนถึงวันนี้ครับ ในคณะกรรมมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินยังไม่ทราบเลยครับว่า ใครปู้ยี่ปู้ยำธนาคาร กรุงเทพฯ พาณิชย์การ เรายังไม่ทราบเลยครับ ขอดูสลิป (Slip) การกดเงินแบบพิเศษของอดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ ประธานคณะกรรมาธิการการคลังการธนาคารและสถาบันการเงิน ท่านอำนวย ยศสุข ถูกฟ้องเป็นคดีอยู่ในเวลานี้ ขอเท่าไหร่ก็ไม่ได้ ท่านคิดดูครับ เรื่องทีเกิดขึ้นกับธนาคาร เล็กๆ เอกชนจนถึงวันนี้ยังเป็นความลับดำมืด ผู้ต้องหาก็ยังไม่จับมาขึ้นศาล เรื่องใหญ่ๆ อย่างธนาคารกรุงไทย ถ้าไม่พูดวันนี้จะรอให้มีปัญหาหนักกว่านี้แล้วค่อยพูดหรือครับ วันนี้พรรคร่วมฝ่ายค้านจึงมีความเห็นว่า สิ่งที่ท่านต้องรับผิดชอบนั้นท่านจำเป็นจะต้องทำ ปรากฏว่าท่านและรัฐบาลชุดนี้ใช้ผลรายงานของคุณกำจรออกมายืนยันกับสังคมว่าให้เวลาคณะผู้ตรวจการไปทำงาน 45 วัน ธนาคารกรุงไทยถูกต้องไม่พบความผิดปกติ ท่านประธานที่เคารพครับ แม้ว่าสิ่งที่คณะผู้ตรวจการจะสรุปออกมานั้นเป็นผลงานของคณะผู้ตรวจการ แต่ข้อคิดหลายๆ ประการที่คณะผู้ตรวจการได้บอกกับสังคมนั้นรับฟังไม่ได้ ประการที่ 1 วิธีการตรวจสอบหนี้เสียของไพรส์วอเตอร์ เฮ้าส์คูเปอร์สนั้นแตกต่างจากพิธีการของทางธนาคารและหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ประการที่ 2 การปล่อยสินเชื่อของธนาคารกรุงไทยไม่พบข้อบกพร่องตามที่บริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์ คูเปอร์สได้รายงานเอาไว้ ประการที่ 3 การอนุมัติสินเชื่อย้อนหลังแล้วให้สัตยาบันในภายหลังนั้น ทุกรายล้วนได้ให้สัตยาบันทั้งสิ้น ไม่มีเค้าส่อไปในทางทุจริต ตัวอย่างลูกหนี้ 2-3 รายที่ท่าน ส.ส. วีระกรได้กล่าวไว้นั้น ผมคิดว่าถ้าลงลึกอีก 10 กว่าราย ซึ่ง

ผมได้หยิบยกบางประเด็นว่า เป็นปัญหา หนี้สูญ ท่านประธานครับบางกรณีเป็นลูกค้านโยบาย เอาเงินไปใช้ก่อนแล้วค่อยมาทำเอกสารภายหลัง บางกรณีเอาเงินไปใช้ก่อนแล้วค่อยมาดำเนินการเรื่องอื่นๆ ในภายหลัง กรณีเหล่านี้เป็นลูกค้านโยบาย แล้วปรากฏจากรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ที่หยิบยกเมื่อสักครู่นี้ว่า การที่ลูกค้านโยบายเหล่านี้สามารถกู้เงินได้สะดวกเป็นเพราะอำนาจของอดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ แล้วแฟ้มลูกค้านโยบายเหล่านี้ไม่ปรากฏอยู่ในขณะที่มีการตรวจสอบจากบริษัทแห่งนี้ ท่านประธานที่เคารพครับคนไทยผิดหวังการทำงานของรัฐบาล เพราะคนไทยคาดหวังว่า รัฐบาลชุดนี้จะสามารถนำข้อมูลของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส มาอธิบายเป็นภาษาง่ายๆ ให้กับประชาชนได้ทราบ แทนที่จะปล่อยให้เป็นปัญหาของคณะกรรมการธนาคาร การที่ท่านรัฐมนตรีธารินทร์นั้น ได้เน้นถึงการพูดถึงเรื่องความเชื่อมั่นให้กับต่างชาติ ท่านพูดอยู่บ่อยครับ เราจำเป็นจะต้องทำให้ประเทศไทยมีมาตรฐานสากลให้ต่างชาติเขาเชื่อถือแล้วเขาจึงจะมาลงทุน 2 ปีที่ผ่านมาคนไทยต้องเสียเงินจากพระราชกำหนดของรัฐบาลมีมูลค่าถึง 1 ล้านล้านบาทจากการออกพระราชกำหนด ด้วยคำพูดคำเดียวครับ ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างชาติและเขาจะเอาเงินกลับคืนลงทุนในประเทศไทย บัดนี้ความเชื่อมั่นดังกล่าว กำลังมีปัญหาจากรายงานของไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ส ซึ่งรัฐบาลนี้ไม่เชื่อมั่น จากรายงานของคุณกำจร รัฐบาลนี้เชื่อมั่น ผมไม่จำเป็นจะต้องอ้างฝรั่ง ผมไม่จำเป็นจะต้องอ้างว่าเป็นคนของใครแต่สิ่งที่เราติดใจคือความรับผิดชอบต่อธนาคารในปัญหาเรื่องหนี้เสีย จากวันนั้นที่มีข่าวออกมาถึงวันนี้เป็นเวลา 6 เดือนกว่า ท่านประธานครับ ไม่เคยมีการดำเนินการใดๆ กับปัญหาหนี้เสียของธนาคารกรุงไทย ไม่เคยดำเนินการใดๆ กับคนของธนาคารกรุงไทย ผมมีตัวอย่างที่อยากจะเปรียบเทียบเพื่อจะให้เจ้าของประเทศได้ทราบถึง กรณีของสถาบันการเงิน อื่นครับท่านประธานในกรณีของสถาบันการเงินอื่นนั้นมีการปล่อยสินเชื่อ ทำนองเดียวกับธนาคาร กรุงไทย ปรากฏว่าถูกดำเนินคดีโดยธนาคารแห่งประเทศไทย การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินคดีนั้น เป็นเพราะนโยบายของรัฐบาลหลังจากการไปยึดกิจการ ปิดกิจการ แล้วส่งคนของทางการเข้าไปเป็นผู้บริหาร เป็นการถือหุ้นโดยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และ มีการเอาทรัพย์สินไปขายในนามของ ปรส. ผู้บริหารสถาบัน การเงินหลายต่อหลายแห่งถูกดำเนิน คดี ข้อหาอะไรครับ อนุมัติสินเชื่อเพื่อประโยชน์ของผู้บริหาร ส่อไปในทางทุจริต อนุมัติสินเชื่อโดย ให้ลูกหนี้กู้ยืมและไม่มีหลักประกัน การอนุมัติแบบนี้ครับ ทุจริต ๆ ทุจริต ๆ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์โดนหมดแล้วครับ ยังเหลือแต่ธนาคารกรุงไทย สิ่งที่เราเรียกร้องในวันนี้ เราดูกลไกปกติก่อนดีไหมครับท่านประธาน จากการทำงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมาธิการการคลังการธนาคารและสถาบันการเงินได้แต่งตั้งให้ผมและคณะเป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญ เราพบความจริงว่ากลไกปกติที่ตรวจสอบธนาคารกรุงไทย

อยู่นั้น ทำหน้าที่ตรวจสอบไม่ได้อย่างที่บริษัทเอกชน เขาทำท่านประธานครับ นี่คือรายงานผลการตรวจสอบ สภาพธนาคารกรุงไทย โดยฝ่ายตรวจสอบของธนาคารกรุงไทย สิ่งที่ทางธนาคารกรุงไทยตรวจสอบกันเองนั้น เป็นการตรวจสอบผู้ใต้บังคับบัญชา มีรายเล็กๆ กระทำความผิด ในการปล่อยสินเชื่อทุจริต 3 แสนกว่าบาท 4 แสนกว่าบาท 80,000 บาท สรุปแล้วตรวจสอบทั้งธนาคาร ที่อนุมัติสินเชื่อ ไป 6 แสนกว่าล้านบาทนั้น ตรวจสอบ ได้เพียง 122 ล้านบาท เป็นกรณีที่มีปัญหากับธนาคารกรุงไทย นี่คือกลไกการตรวจสอบกันเองของฝ่ายตรวจสอบธนาคาร กรุงไทย ในส่วนที่ 2 กรณีของ สตง. ไปนั่งทำงานอยู่ในธนาคารกรุงไทย 16 คน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่พบความผิดปกติในธนาคาร กรุงไทย แต่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินนั้นเป็นผู้รับรองงบการเงินของธนาคารกรุงไทย ความจริงจะต้องเปิดเผยข้อมูล 2 ครั้ง ต่อ 1 ปี เป็นการตรวจสอบ งบการเงิน 6 เดือน รับรอง 1 ครั้ง ปลายปีรับรองอีก 1 ครั้ง และนอกจากนั้น ก็มีการตรวจสอบรายไตรมาส ทำงานกันมาหลายปีไม่เคยพบความผิดปกติเพราะสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินนั้นใช้วิธีการตรวจสอบเพียงเพื่อรับรองตามมาตรฐาน การสอบบัญชีทั่วไป เป็นการรับรองงบการเงินธรรมดาไม่ต่างอะไรกับผู้ตรวจสอบบัญชีเอกชนที่เซ็นงบรับรองให้กับบริษัทการเงินเอกชน ท่านประธานที่เคารพครับ ตรงนี้ละครับเราเคยพิจารณารายงานประจำปีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่สภาแห่งนี้ ยามใดที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้าไปส่วนราชการจะมีปัญหาเรื่องทุจริตมากมาย ในกระทรวง ทบวง กรม ตรงนั้น แล้วก็จับเรื่องทุจริตขึ้นมาจนได้ ก็น่าเสียดายแทนข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เบิกค่าเช่าผิดระเบียบ เพราะว่ายื่นเรื่องไม่ถูกต้อง แล้วก็ถูกตั้งข้อกล่าวหาโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เงินไม่กี่ร้อยบาทซึ่งเป็นการเบิกค่าเช่าบ้านของราชการนั้น ถูกดำเนินการ ถูกดำเนินการโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เงินประชาชนที่ปล่อยสินเชื่อ 6 แสนกว่าล้านบาท สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจไม่พบ จัดการไม่ได้

ในส่วนสุดท้าย ในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทย ผมคงไม่ต้องกล่าวอะไรมากครับ เพราะ จะมีเพื่อนสมาชิกมาอธิบายปัญหาของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเองนั้น ก็มีท่านผู้ว่าการฯ เคยเป็นประธานคณะกรรมการธนาคาร ฉะนั้นการตรวจสอบธนาคารกรุงไทย โดยใช้ธนาคารแห่งประเทศไทยตามที่คณะรัฐมนตรีและรัฐบาลชุดนี้มีความเห็นร่วมกันนั้น น่าจะเป็นอัมพาต ท่านประธานที่เคารพครับ จนถึงวันนี้ผมมั่นใจว่า 4 ประเด็นที่ผมได้อภิปรายไป ประเด็นที่ 1 รัฐบาลนี้ ปกปิดความเสียหายของธนาคารกรุงไทย ประเด็นที่ 2 รัฐบาลไม่แก้ไขปัญหา หนี้เสียของธนาคารกรุงไทย ประเด็นที่ 3 รัฐบาลแทรกแซงการบริหารงานในธนาคารกรุงไทยเพื่อช่วยเหลือและปกป้องพวกพ้อง และประเด็นสุดท้าย ท่านไม่รับผิดชอบปัญหาธนาคารกรุงไทย ทั้ง 4 ประเด็นนี้ ผมเห็นว่าเป็นข้อกล่าวหาที่รัฐบาลจำเป็นต้องชี้แจง และรัฐบาลชุดนี้เคยชี้แจงกับผมในการอภิปรายไม่ไว้วางใจคราวที่แล้ว เกี่ยวกับการขายสินทรัพย์ของ ปรส. ท่านบอกว่า

รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายในการขายสินทรัพย์ของ ปรส. ก็จริง แต่ท่านไม่มีอำนาจใดๆ เลย ที่จะเข้าไปจัดการกับการดำเนินการขายสินทรัพย์ คำตอบเป็นภาษาชาวบ้าน ก็คือว่า ถ้าฝรั่งขอซื้อทรัพย์สินของคนไทยราคาคนไทย 100 บาท ฝรั่งซื้อได้ 18 บาท นี่คือราคาฝรั่งซื้อได้ในเมืองไทย ในกรณีแบบนี้ท่านบอกว่าท่านทำอะไรไม่ได้ ทั้งๆ รัฐบาลชุดนี้เป็นผู้ขอใช้การออกกฎหมายแบบพิเศษที่เรียกว่าพระราชกำหนดเปลี่ยนแปลงจัดการ ปรส. เป็นการออกกฎหมายครั้งที่ 2 หลังจากครั้งที่ 1 รัฐบาลชุดที่แล้วต้องการให้กลไกของ ปรส. นั้น แยกหนี้ดี หนี้เสีย ออกมาดำเนินการ แต่เมื่อรัฐบาลชุดนี้บอกว่าการขายสินทรัพย์ 860,000 ล้านบาท ท่านจัดการไม่ได้ และไม่ยอมเข้าไปแทรกแซง ผลคือว่าประชาชน ต้องเจ็บช้ำน้ำใจจากการที่รัฐบาลบังคับให้เป็นหนี้ 5 แสนล้าน เอาไปใส่กองทุนฟื้นฟูฯ พอกองทุนฟื้นฟูฯ มาขอรับเงินจาก ปรส. ก็จะไม่ได้รับเงินกลับคืนไปในประมาณที่เหมาะสม ทรัพย์สินเอาไปขาย 860,000 ล้านบาท วันนี้ทำงานได้ไม่เกิน 2 แสนล้านบาท ได้ประมาณ 190,000 กว่าล้านบาท แสดงว่าการทำงานของ ป.ร.ส. ที่รัฐบาลไม่ยอมเข้าไปแทรกแซงไม่ยอมเข้าไปทำอะไรนั้น ประชาชนเป็นหนี้และขาดทุนร่วมกัน 6 แสนล้านบาท ในทำนองเดียวกันครับท่านประธาน กรณีของธนาคารกรุงไทยท่านทั้งปกปิด ท่านทั้งปิดบังท่านทั้งแทรกแซง วันนี้ภาระประชาชนกับธนาคารกรุงไทยใส่ไปในเบื้องต้นเอาเงินอัดฉีดเข้าไป 185,000 ล้านบาทเป็นก้อนแรก ก้อนต่อไปที่คนไทยยังไม่ทราบนั้นไม่รู้จะเท่าไร การที่ท่านเข้าไปดำเนินการแทรกแซงธนาคารกรุงไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม วันนี้อย่าปฏิเสธกับสภาแห่งนี้ว่า ท่านทำอะไรไม่ได้ สังคมคาดหวังให้ท่านดูแลปัญหากรุงไทยอย่างแท้จริง ผมประทับใจการตอบคำถามของท่านนายกรัฐมนตรีเมื่อวานนี้ ท่านยืนยันครับว่า คนไทยทุกคนในประเทศนี้ อยู่ภายใต้กฎหมายอันเดียวกัน คนไทยในประเทศนี้ภายใต้รัฐบาลนี้ท่านทำให้รวยเท่ากันทุกคนไม่ได้ แต่ท่านทำให้เขาเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน กรณีการถูกดำเนินคดีตามชาร์ท (Chart) ที่ผมนำมาเสนอวันนี้ ผู้บริหารสถาบันการเงินธนาคารพาณิชย์ เหล่านี้ถูกดำเนินคดีภายใต้พระราชบัญญัติการเงิน พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ แต่กรณีของธนาคารกรุงไทย ท่านยังคิดว่าเป็นปกติ ผมเห็นว่าท่านทำถูกครับที่ท่านยืนยันกับสภาว่าท่านเชื่อมั่นในคำกล่าวดังกล่าวว่าทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน แต่บัดนี้ผมไม่เชื่อมั่นครับว่า สิ่งที่ท่านเชื่อมั่นในสิ่งที่พูดนั้น ท่านไม่ได้ทำตามที่ท่านพูด เพราะยังไม่มีความคิดใดๆ จากรัฐบาลนี้ ที่จะสะสางปัญหาของธนาคาร กรุงไทย สรุปครับท่านประธานครับ ภายใต้รัฐบาลนี้ ที่มีนายกรัฐมนตรีชื่อ ท่านชวน หลีกภัย ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่ชื่อ ท่านธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ทั้ง 2 ท่านนี้ ถ้ายังอยู่ในตำแหน่งต่อและบริหารชาติบ้านเมืองแทนภาษีประชาชนต่อ เราจะไม่ได้เห็นการแก้ไขปัญหาธนาคารกรุงไทย และจะจัดการเอาตัวตนผิดทำให้เกิดความเสียหายในธนาคารกรุงไทย ทำให้ได้อย่างเดียวกับที่ทำกับคนอื่น เป็นไปไม่ได้พวกผมทั้งหมดจึงไม่ไว้วางใจ รัฐบาลชุดนี้ตามที่ได้กล่าวหามา 4 ประเด็น ขอบคุณครับท่านประธาน

ผนวก ฏ

คำอภิปรายของนายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วย
ว่าการกระทรวงการคลัง วันพฤหัสบดีที่
16 ธันวาคม 2542

กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายพิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังขออนุญาตเรียนชี้แจงเพิ่มเติม ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของธนาคารกรุงไทยจากที่ท่านรัฐมนตรีพิเชษฐได้ชี้แจงเมื่อสักครู่นี้นะครับ พวกเราคงต้องยอมรับกันว่า ระบบการเงินในระยะที่ผ่านมามีปัญหานะครับ ปัญหาต่างๆ มีหลายสาเหตุ ซึ่งก็คงไม่ใช่สิ่งที่จะต้องมาพูดกันในขณะนี้และในเวลานี้ว่ามาจากไหนบ้าง แต่ปัญหาก็คือว่า ระบบการเงินทั้งระบบอยู่ในขั้นวิกฤติ และธนาคารกรุงไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น ธนาคารกรุงไทยจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างที่ท่านอดีตรัฐมนตรีช่วยฯ วีระกรได้กล่าวว่า ในฐานะที่กระทรวงการคลังเป็นผู้ที่ดูแลธนาคารกรุงไทย เป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ 95 ของธนาคารกรุงไทย ในฐานะที่เป็นแบงก์ของรัฐ เพราะฉะนั้นกระทรวงการคลังจึงต้องให้ความดูแลเป็นพิเศษ แต่ขณะเดียวกันก็คงต้องยอมรับด้วยว่าธนาคารกรุงไทยเป็นสถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นบริษัทมหาชน เป็นกิจการที่มีขั้นตอนมีการดูแลทั้งโดย ก.ล.ต. โดยแบงก์ชาติตามกฎหมายต่างๆ รวมไปถึงกฎหมายแพ่งพาณิชย์ กฎหมายมหาชนเหล่านี้เป็นต้น นอกเหนือจากการที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ซึ่งจะต้องอยู่ในการดูแลของกระทรวงการคลัง และมีหน่วยงานของรัฐบาลอย่างเช่น สตง. รวมไปถึง ป.ป.ป. ก็ต้องดูแลและตรวจสอบในส่วนนี้ด้วย เพราะฉะนั้น ตั้งแต่ต้นมาที่พวกกระผมเข้ามาเมื่อปลายปี 2540 ต้นปี 2541 เราได้พยายามที่จะดูแลว่าจะเข้าไปดำเนินการอย่างไรได้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลจากวิกฤติเศรษฐกิจคงจะต้องมีมาถึงธนาคารกรุงไทยอย่างแน่นอน และได้มีการติดตามโดยให้ผู้จัดการของธนาคารกรุงไทยในขณะนั้นได้มารายงานเป็นระยะๆ ซึ่งกระผมได้รับข้อมูลมาโดยตรงในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลในส่วนนี้นะครับ ขณะเดียวกันก็จะมีหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่เข้าไปตรวจสอบ ตัวอย่างเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีการตรวจสอบทุกปี โดยการส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบสำนักงานใหญ่จำนวน 20 คน เป็นเวลา 6 เดือนติดต่อกัน เราก็ยังมีการติดตาม

ที่มา: รายงานการประชุมฯ, 2542 ข, น. 219-229

หมายเหตุ: การย่อหน้าในคำอภิปรายนี้ ผู้วิจัยพิมพ์ตามการย่อหน้าของรายงานการประชุมฯ (2542 ข) โดยปกติแล้ว คำอภิปรายจะเป็นคำพูดที่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีการย่อหน้า

ตรวจสอบตามสาขาต่างๆ แต่ละสาขาก็จะมีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายตรวจสอบวนเวียนไปตรวจสอบอย่างน้อย 3 ปีก็จะต้องมีครั้งหนึ่ง โดยจะมีทีมงาน 3–5 คน ใช้เวลา 3 –15 วัน สตง. ก็เช่นกันครับ ก็จะมีการส่งทีมไปตรวจสอบครั้งละ 15 คน ในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 3 นะครับแล้วก็ยังมีการตรวจสอบเป็นรายงวดครั้งละ 15 คนเช่นกัน ใช้เวลา 40 วัน และหากมีการพบกรณีใดเป็นการเฉพาะก็จะส่งทีมไปตรวจสมุดเอกสารต่างๆ ของกรุงไทย หากมีกรณีใดที่เป็นข้อพิรุธเป็นการฉ้อฉลกระทำความผิด ป.ป.ป. ในฐานะที่เป็นผู้ที่ดูแลเรื่องของการทุจริตก็มีอำนาจที่จะเข้าไปจัดการกับกรุงไทยได้ ซึ่งอันหลังทั้ง สตง. ก็ดี ป.ป.ป. ก็ดี เป็นหน่วยงานที่ดูแลกรุงไทยเพิ่มเติมไปจากที่ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ ที่เป็นเอกชนได้รับการดูแลโดยแบงก์ชาติและ ก.ล.ต. อยู่แล้ว แต่จะไม่ได้ถูกตรวจสอบโดย สตง. และ ป.ป.ป. เพราะไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ เพราะฉะนั้นที่ผ่านมานะครับ อย่างที่ท่านรัฐมนตรีพิเชษฐได้รายงานก็มีการพยายามที่จะดูแลในเรื่องของการทำงานอย่างเป็นระบบ แต่ก็คงต้องยอมรับครับว่า สถานการณ์เศรษฐกิจที่ผ่านมาก็มีผลกระทบมากแล้วคนของเราเอง ก็อาจจะยังไม่ได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงได้เกิดความเสียหายขึ้นมาบ้างในแง่ของหนี้เสีย เพราะฉะนั้น ในฐานะที่เป็นผู้ที่ดูแลท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้มีการหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ปี 2541 จึงได้ตัดสินใจในการที่จะให้กองทุนฟื้นฟูฯ ในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ โดยประธานกองทุนฟื้นฟูฯ ก็คือ ท่าน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ที่ดำเนินการดูแลในเรื่องนี้โดยตรง โดยมีการเขียนข้อตกลงไว้ 10 ข้อ ด้วยกันว่า จะมีการปรับปรุงกรุงไทยอย่างไรบ้างในระยะข้างหน้า เพื่อจะให้กรุงไทยเป็นสถาบันการเงินที่ได้มาตรฐานแข่งขันในระบบกับเอกชนได้ในที่สุด 1 ใน 10 ข้อนั้นก็คือ มีข้อกำหนดว่าจะต้องมีการสรรหาผู้ตรวจสอบบัญชีจากภายนอกเข้ามาศึกษาการทำงานของกรุงไทยว่าจะมีหนทางปรับปรุง โดยเฉพาะในเรื่อง ของการปล่อยสินเชื่ออย่างไรบ้าง และอันนี้ก็คือ ที่มาของการว่าจ้างบริษัทไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์สตามที่พวกเราได้รับทราบข่าวคราวกันมาอย่างมากมาย เพราะฉะนั้นในช่วงปลายปี 2541 ธนาคารกรุงไทยจึงได้มีการว่าจ้างไพรส์ วอเตอร์เฮ้าส์ ขึ้นมานะครับ ขณะเดียวกัน ผมก็เรียนว่า กระทรวงการคลังเองก็ได้เปิดใจกว้างที่จะให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปดูแลการทำงานของกรุงไทยอย่างใกล้ชิด ที่ผ่านมาในอดีตธนาคารกรุงไทยถูกปกครองโดยคณะกรรมการ ของธนาคารซึ่งเกือบทั้งหมดจะเป็นข้าราชการ ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่ในวงการธุรกิจไม่ได้รับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบ เพราะฉะนั้นการแต่งตั้งกรรมการต่าง ๆ รวมไปถึงประธานด้วย ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงได้มอบให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ที่ดูแลในเรื่องนี้นะครับ ซึ่งนับเป็นครั้งแรก เพราะแต่ไหนแต่ไรมา กรุงไทยมักจะมีข้าราชการเป็นผู้ที่กำหนด นโยบายเป็นส่วนใหญ่ที่ผ่านมา เพราะฉะนั้นในระยะเวลาตั้งแต่ปลายปี 2541 จนถึงกลางปี 2542 กรุงไทยจึงได้มีการตรวจสอบโดย พี.ดับบลิว.ซี. ซึ่งผมก็ได้รับทราบมาว่าสิ่ง

ที่ พี.ดับบลิว.ซี. ได้จัดทำลงไปก็คือส่งเจ้าหน้าที่คนไทยมา 4–5 คน นะครับ โดยมีฝรั่งอีก 2 คน เป็นคนควบคุมเข้ามาศึกษาสมุดต่างๆ ของกรุงไทยเป็นเวลา 45 วัน ในช่วงปลายปี 2541 จนถึงต้นปี 2542 นะครับ เป็นเวลา 45 วัน และก็ทำรายงานนั้นออกมา แล้วรายงานนั้นก็ได้นำไปสู่การพิจารณาของคณะกรรมการของกรุงไทยในกลางเดือนมิถุนายน โดยที่คณะกรรมการกรุงไทยเองก็มีข้อสังเกตหลาย ประการด้วยกันที่ทำให้ พี.ดับบลิว.ซี. ไปทำการปรับปรุงรายงานนั้น เพราะถือว่าเป็นรายงานเบื้องต้น อย่างไรก็ดีเนื่องจากปัญหาได้เกิดขึ้นก็คือข้อมูลเบื้องต้นนี้ได้มีการเผยแพร่ในรัฐสภาและ ตามสื่อมวลชนจนเป็นข่าวใหญ่ โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่ากรุงไทยมีหนี้เสียถึง 84 เปอร์เซ็นต์ ก็สร้างความสับสนอย่างมากให้กับระบบสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเลข 84 เปอร์เซ็นต์นั้น ขัดแย้งกับตัวเลขที่ทางธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกรุงไทยเองได้ประกาศออกไปในช่วงนั้น คือ ช่วงเดือนสิงหาคม ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้ตัดสินใจที่จะต้องมีคนกลางเข้าไปตรวจสอบในเรื่องนี้ เพราะว่า หากให้คนของรัฐเองคือแบงก์ชาติก็ดี หรือกระทรวงการคลังก็ดีเข้าไปตรวจสอบ ก็จะถูกมองได้ว่าต้องยืนยันเอาสิ่งที่เคยรายงานมาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะฉะนั้น จึงต้องมีคนกลางเข้ามา การหาคนกลางเข้ามานั้นก็คงต้องยอมรับนะครับว่าไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะ คนที่จะรู้เรื่องกิจการธนาคารและเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นนี้ก็เหลือน้อยเต็มที เราจึงได้คัดสรรมา 5 ท่านด้วยกัน ท่านที่ 1 คุณกำจร เป็นอดีตผู้ว่าการฯ แบงก์ชาติมา 5 ปี เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยบูม (Boom) อย่างที่สุด ในช่วงปี 2485 จนถึงปี 2490 ท่านที่ 2 ที่ 3 เป็นอดีตผู้ตรวจสอบของแบงก์ชาติ ที่ได้รับความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างสูงสุด คือเป็นถึงผู้ช่วยผู้ว่าการและเป็นผู้อำนวยการด้านการตรวจสอบนะครับ เป็นผู้ที่ได้เกษียณอายุและบำนาญแล้วนะครับ เพราะฉะนั้น ก็ไม่ได้อยู่ในอาณัติหรือการดูแลการควบคุมของทางการถือว่า เป็นบุคคลอิสระอีกท่านหนึ่ง รวมเป็น 3 ท่าน นอกจาก 3 ท่านนี้แล้ว เราก็ได้เชิญตัวแทนจากกฤษฎีกามาท่านหนึ่ง ซึ่งก็เป็นผู้ที่รู้เรื่องกฎหมาย และท่านสุดท้ายก็เป็นท่านที่เราได้เชิญมาจากภาคเอกชน เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับกิจการธนาคารเอกชน ซึ่งเกษียณอายุตัวเองออกมาจากธนาคาร เอกชนแห่งหนึ่ง แล้วก็มีเวลาพอที่จะมาดำเนินการให้ได้ ทั้ง 5 ท่านนี้ยกเว้น 3 ท่านแรกนี้ ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่ว่าถูกพวกเราแต่งตั้งเข้าไปให้ไปทำงานร่วมกัน โดยให้เวลา 45 วัน ด้วยความคิด ที่ว่าหากให้เวลามากไปกว่านี้ ก็จะถูกกล่าวหาได้ว่าพยายามเตะถ่วงเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็น ต้องให้เวลาที่ดำเนินการเพียงพอ เพราะฉะนั้น ขอให้เปรียบเทียบว่าทีมของ พี.ดับบลิว.ซี. มี 4–5 คน เป็นระดับที่ไม่อาวุโสนัก แต่ทีมของคุณกำจรในฐานะอดีตผู้ว่าการฯ มี 5 คน ทำงานในเวลาเดียวกัน 45 วันเท่าเทียมกัน แต่ว่าทีมหลังมีประสบการณ์ มีความรู้มาจนตลอดเกษียณ อายุ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทีมที่เราตั้งเข้าไปเพื่อจะให้ตรวจสอบนั้น วัตถุประสงค์ก็เพื่อไปชี้ชัดว่าตัวเลขของใครแน่ที่ถูกต้อง 84 เปอร์เซ็นต์ หรือ

59 เปอร์เซ็นต์นะครับ ซึ่งข้อมูลนี้ก็ได้มีการรายงานออกไปแล้ว ผมคงไม่ไปกล่าวอ้างอีกครั้งหนึ่งเพียงแต่ ขอยืนยันนะครับว่าคุณกำจรนั้นท่านทำงานด้วยความเหนื่อยยาก โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ ในขณะที่ชุดแรกได้รับค่าตอบแทนจากธนาคารกรุงไทยในฐานะที่เป็นธุรกิจเอกชน เพราะฉะนั้นต้องเรียนว่า ท่านทำโดยความตั้งใจจริง ที่จะช่วยให้ระบบนี้มีความน่าเชื่อถือ เพราะว่าความสับสนนั้นมีผลมากต่อปัญหาต่อการทำงานในระบบสถาบันการเงิน เพราะหากเป็นที่ปรากฏว่า ตัวเลขหนี้เสียที่ทางการคือแบงก์ชาติประกาศหรือกรุงไทยเองประกาศไม่ถูกต้อง แล้วกลายเป็นว่าตัวเลขที่บุคคลอื่นเข้าไปตรวจสอบเป็นตัวเลขที่ถูกต้องแล้วก็จะมีปัญหาได้มาก ขณะนั้นเองก็มีความรู้สึกกันว่าข้างใดถูกกันแน่ เพราะฉะนั้นการที่คุณกำจรเข้าไปตรวจสอบ อย่างน้อยก็ได้เห็นข้อมูลต่างๆ ทั้ง 2 ข้าง และได้รู้เห็นวิธีการทำงานของ พี.ดับบลิว.ซี. ว่าแท้ที่จริงแล้วเป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่เพียง 4-5ท่านเท่านั้นเอง ด้วยเหตุนี้ ก็อยากจะเรียนให้เห็นอีกทีนะครับว่า ในตัวเลขหนี้เสีย 84 เปอร์เซ็นต์นั้น เป็นการประเมินโดยใช้ดุลยพินิจของ พี.ดับบลิว.ซี. เองแม้กระทั่ง หนี้ของปูนซีเมนต์ไทย หนี้ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ซึ่งยังจ่ายดอกเบี้ยอยู่ เขายังจัดชั้นว่าเป็นหนี้ที่เป็นหนี้เสีย อยู่ในส่วนหนึ่งของ 84 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นจึงเป็นการใช้ดุลยพินิจที่ค่อนข้างจะเข้มงวดมากด้วยกัน เราก็คงถือว่านั่นก็เป็นความเห็นของเขาเอง เพียงแต่ว่าเราจะเชื่อใครมากกว่ากัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ออกมานั้น จึงเป็นการทำงานที่ผมคิดว่า ท่านที่เข้าไปได้พยายามอย่างเต็มที่ที่จะเอาข้อเท็จจริงออกมาว่าตัวเลข 84 เปอร์เซ็นต์ หรือ 59 เปอร์เซ็นต์ เป็นตัวเลขที่เราจะอ้างอิงได้มากกว่ากัน ขณะเดียวกัน ขออธิบายความแตกต่างของตัวเลขหนี้เสียหรือ เอ็น.พี.แอล. กับตัวเลขที่ทางไพรส์วอเตอร์เฮ้าส์ ได้ใช้ก็คือ ตัวเลขหนี้จัดชั้น ความแตกต่างอยู่ตรงนี้ครับว่า ตัวเลข เอ็น.พี.แอล. นั้นคือตัวเลขไม่จ่ายดอกเบี้ย ก็คือ ดูว่ามีเงินกู้รายใดบ้างที่ไม่จ่ายดอกเบี้ยก็ถือว่าเป็น เอ็น.พี.แอล. ภายในเวลา 3 เดือน ถ้าพ้น 3 เดือนแล้วยังไม่จ่ายดอกเบี้ยก็ถือว่าเป็น เอ็น.พี.แอล. แต่ตัวเลขของ พี.ดับบลิว.ซี. นั้นเป็นตัวเลขของการจัดชั้นว่า หนี้ใดบ้างที่ ถึงแม้จะจ่ายดอกเบี้ย แต่หากอนาคตเศรษฐกิจอาจจะไม่ดีก็อาจจะเป็นหนี้เสียได้ เขาก็จะถือว่าเป็นหนี้จัดชั้น และหากบริษัทเดียวมีหลายบัญชี หากไม่จ่ายดอกเบี้ยแม้แต่บัญชีเดียว บัญชีที่เหลือเขาก็ถือว่าเป็นหนี้จัดชั้นให้หมด เพราะถือว่า ทุกกิจการในบริษัทเดียวกันนั้น จะต้องเกี่ยวโยงกัน เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ถือว่าเป็นการรวบรวมที่ค่อนข้างจะเข้มงวดมาก ตัวเลขที่ท่านสมาชิกได้กล่าวเมื่อสักครู่นี้ว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการประกาศตัวเลขมาอีกตัวหนึ่งว่า มีหนี้จัดชั้น 71 เปอร์เซ็นต์ ถูกต้องครับ อันนั้นเป็นหนี้จัดชั้น ไม่ใช่ เอ็น.พี.แอล. และหนี้จัดชั้นที่ประกาศมาเมื่อกลางปี 2542 ว่ามี 71 เปอร์เซ็นต์นั้น เป็นการรวมทั้งกรุงไทยและธนาคารมหานครเข้าด้วยกัน เพราะว่าอย่างที่ทราบกันนะครับว่า ธนาคารมหานครนั้นมีหนี้เสียมาก และเป็นเหตุผลที่ทำให้เราต้องเข้าไปแทรกแซง เข้าไปนำกิจการนั้นมารวมอยู่ในกรุงไทย เพราะฉะนั้น ปัญหาที่เราพบในกรุงไทยขณะนี้ จึงไม่ได้เป็นปัญหา

เฉพาะแต่ของกรุงไทยเท่านั้น แต่เป็นส่วนที่มาจากมหานครหลายด้านด้วยกันที่มาสะสมอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายงานของ พี.ดับบลิว.ซี. เอง ก็ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่เขาเขียนในนั้นแท้ที่จริงแล้วหลายๆ อย่าง หลายๆ เรื่องเป็นปัญหาที่มาจากธนาคารมหานคร หลังจากที่มีข่าวที่สับสนออกไปแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม ทาง พี.ดับบลิว.ซี. เองก็ได้มีรายงานชิ้นหนึ่ง เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2542 ซึ่งได้เวียนให้กับทางกรรมการบริหารของธนาคารกรุงไทย ได้รับทราบรายงานฉบับนี้ได้พยายามจะเขียนเพื่อชี้แจงว่า เกิดความเข้าใจผิดนะครับ ตัวอย่างเช่น กระผมขออนุญาตอ่านบางถ้อยคำนะครับว่า การประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินในเบื้องต้นและในขอบเขตที่จำกัด อันนั้นเป็นถ้อยคำที่อยู่ในรายงานของวันที่ 17 สิงหาคม แล้วก็มีการเขียนต่อไปด้วยว่า บริษัทตระหนักดีว่าแนวทางจัดขึ้นของสินเชื่อและสมมุติฐานการคำนวณสำรองค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญนั้นแตกต่างกัน ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลทำให้อัตราส่วนของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และจำนวนเงินสำรอง ถ้าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญแตกต่างกันออกไปด้วย ขณะเดียวกันก็มีเขียนว่า ย้ำอีกทีนะครับ ว่าการทบทวนดังกล่าวก็คือการศึกษาของ พี.ดับบลิว.ซี. เป็นการทบทวนในเบื้องต้นเท่านั้น แม้กระทั่งฝ่ายจัดการกรรมการผู้จัดการเอง ก็ไม่ได้รับทราบมาก่อน ก่อนที่เรื่องนี้จะได้มีการเผยแพร่ไปสื่อมวลชน เมื่อต้นเดือนสิงหาคม เพราะฉะนั้นรายงานที่ พี.ดับบลิว.ซี. ได้ทำมาในวันที่ 17 สิงหาคม จึงพยายามที่จะบอกว่า ทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องที่เขาทำเป็นการเบื้องต้น แล้วก็ทำเฉพาะให้กับกรรมการบริหารได้ใช้ในการทดสอบขั้นต้นเท่านั้น แล้วก็ยังมีข้อหนึ่ง ที่บอกว่า ในบางกรณี พี.ดับบลิว.ซี. ไม่สามารถหาหลักฐานได้ว่า มีการปล่อยกู้ก่อนการอนุมัติสินเชื่อ โดยที่ผู้มีอำนาจที่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับธนาคารมหานครเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับธนาคารกรุงไทย เพราะฉะนั้น ก็ขอเรียนยืนยันนะครับว่า รายงานที่เราเป็นห่วงกันว่า กรุงไทยมีหนี้เสียถึง 84 เปอร์เซ็นต์นั้นจริงๆ แล้วมีคำตอบแล้วก็มีหลายๆ ประเด็นด้วยกันที่เราคงต้องใช้ดุลยพินิจดูแลให้ดี

อีกประการหนึ่งที่ท่านสมาชิกเป็นห่วงมากว่า กลไกขณะนี้จะเป็นอัมพาต จะไม่มีการเอาผิดผู้บริหาร หรือผู้ที่กระทำความผิดนั้น กระผมเองได้กล่าวในหลายที่หลายครั้งว่า กลไกในการตรวจสอบ ขณะนี้ไม่ได้เป็นอัมพาตเจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ ที่ผมกล่าวถึงในหน่วยงานต่างๆ ข้างต้น โดยเฉพาะ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเอง มีหน้าที่ตามกฎหมาย ตามมาตรา 46 นว ของ พ.ร.บ.ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถที่จะเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา หากพบว่าในธนาคารเอกชนหรือธนาคารของรัฐใดก็ตามมีการทำความผิด ทุจริต เขาสามารถที่จะฟ้องร้องกล่าวโทษได้ ไม่จำเป็นต้องให้กระทรวง การคลังหรือรัฐบาลอนุมัติ เพราะฉะนั้นกลไกในการตรวจสอบในการดูแลเรื่องนี้ขอยืนยันครับ อาจจะยังมีการใช้เวลาอยู่บ้าง แต่ว่าถ้าหากเขาพบอะไรก็ตามที่ไม่ถูกไม่ต้อง เป็นหน้าที่ของเขาที่ต้องปฏิบัติ มิฉะนั้นแล้วเขาก็จะมีปัญหาว่าไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ เพราะฉะนั้น ในส่วนของการพูดจาในบ่ายนี้ กระผมก็ขอเรียน

อีกครั้งหนึ่งใน 2 ประเด็น ในประเด็นที่ 2 นี้ก็คือในเรื่องของการเอาผิดหรือว่าการดูแลว่า ไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือว่า ปล่อยให้คนผิดลอยนวลนั้นก็มีการพยายามที่จะต้องดูแลในกลไกของรัฐที่มีอยู่

ประการต่อมาที่หลายท่านได้เป็นห่วงในเรื่องของกรุงไทย ท่านสมาชิกหลายท่านได้บอกว่า กรุงไทยนั้นจะต้องมีการเพิ่มพูนทุนที่มีอยู่แล้วก็เพิ่มไปแล้วจะไม่เพียงพอ พวกเราได้ตรวจสอบข้อมูลมาเป็นระยะๆ แล้วก็ยังได้รับการยืนยันจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่า จำนวนเงินที่เพิ่มทุนไปล่าสุดรัฐบาลชุดนี้ได้เพิ่มไปอีกประมาณ 185,000 ล้านบาท เพียงพอแล้ว สำหรับหนี้เสียหรือปัญหาในกรุงไทยที่เป็นอยู่ แน่นอนยังมีอีกส่วนหนึ่งที่มาจากมหานครซึ่งอันนั้นก็เป็นภาระหน้าที่ที่เราต้องดูแลกันต่อไป กระผมจะไม่เสียเวลาท่านสมาชิกในการที่จะพูดถึงในรายละเอียดส่วนนี้ แต่จะขอเรียนสรุปอีกครั้งหนึ่งว่า ข้อที่ท่านสมาชิกเอกพรได้กล่าวทั้ง 4 ข้อ ที่ว่าเราปกปิดข้อมูลของกรุงไทยนั้น ขอยืนยันนะครับว่าในช่วง 2 ปีนี้ เป็นช่วงเดียวที่ได้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกรุงไทยหรือธนาคารของประเทศไทยมากที่สุด จริงๆ แล้วตัวเลข เอ็น.พี.แอล. ไม่เคยเปิดเผยมาก่อนในระบบของบ้านเรา เพิ่งมาเมื่อ กลางปีที่แล้วนี่เองที่เราได้ตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเอ็น.พี.แอล. ของแบงก์พาณิชย์ เพื่อจะให้ประชาชนและผู้ลงทุนทั่วไปได้รับทราบฐานะที่แท้จริง ได้มีการติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิดว่า ฐานะที่แท้จริงของธนาคารต่างๆ เป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นเรื่องการปกปิดข้อมูลนั้น จึงขอปฏิเสธในส่วนนี้ข้อมูลที่ให้ขณะนี้เป็นข้อมูลที่เทียบได้ว่ามากที่สุดกับครั้งใดๆ ในอดีตที่ผ่านมา

ในข้อที่ 2 ที่ท่านพูดถึงเรื่องของการแก้ปัญหาหนี้เสีย ที่เห็นว่ารัฐบาลชุดนี้ไม่ได้มีการดำเนินการในการแก้ปัญหาหนี้เสีย ตัวเลขก็เห็นได้ชัดว่า เอ็น.พี.แอล. ที่เคยสูง 59 เปอร์เซ็นต์เมื่อกลางปี ขณะนี้ล่าสุดตัวเลขเดือนกันยายนก็ลดไปเหลือ 51 เปอร์เซ็นต์ แล้วแนวโน้มก็ลดไปเรื่อยๆ เราได้มีการตรวจติดตามในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด จริงๆ แล้วท่านสมาชิกคงจำได้นะครับเมื่อต้นปีนี้ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เราก็มีการพูดเรื่องนี้กันว่าธนาคารกรุงไทยมีการปรับโครงสร้าง หนี้ไปมากน้อยแค่ไหน

ข้อที่ 3 ในเรื่องของการแทรกแซงช่วยพวกพ้องนั้น ประการหลังท่านรัฐมนตรีอาจจะชี้แจงต่อจากผม แต่ขอเรียนว่า ในเรื่องของการแทรกแซงกิจการภายในของธนาคารกรุงไทยนั้น พวกกระผมรู้ดีครับว่า เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและพวกเราระมัดระวังมาก เราจะดูแต่ในเรื่องนโยบายในเรื่องหลักใหญ่ๆ ในเรื่องของตัวบุคคล ในเรื่องของการเพิ่มทุน การแก้ปัญหาหนี้ แต่ในการที่จะไปเจาะลึกว่าจะให้กู้กับนายคนนั้นนายคนนี้หรือว่า จะให้เรียกหนี้คืนจากนายคนนั้นนายคนนี้ เป็นสิ่งที่เราไม่เคยทำ เพราะฉะนั้น ในเรื่องการแทรกแซงก็ขอเรียนว่าเราแทรกแซงเฉพาะสิ่งที่เป็นเรื่องของนโยบาย เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นในส่วนของกระทรวงการคลัง

ประการสุดท้าย ในเรื่องของความรับผิดชอบต่อปัญหาของธนาคารกรุงไทย อย่างที่ผมได้กราบเรียนไปเมื่อสักครู่นี้ เราได้เพิ่มทุนให้กรุงไทยจนครบ 185,000 ล้านบาท ปัญหาของธนาคารกรุงไทย ขณะนี้ เราได้พยายามแก้เป็นครั้งแรก ในระบบบ้านเราที่กระทรวงการคลังยอมให้มีบุคคลภายนอกมานั่งอยู่ในบอร์ดธนาคารกรุงไทย มีเพียงตัวแทนของกระทรวงการคลังเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นข้าราชการ แต่นอกจากนั้น เราได้เชิญบุคลากรที่มีชื่อเสียงที่มีความสำเร็จในหน้าที่การงาน เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาในธนาคารกรุงไทย เพราะฉะนั้นความรับผิดชอบหรือความพยายามในการแก้ปัญหาธนาคารกรุงไทยนั้นมีอยู่ กระผมเองยังมีข้อมูลอีกมากมาย แต่จะขออนุญาตยุติเพื่อจะให้ท่านรัฐมนตรีได้ตอบต่อไปครับ